

2010

Skatter i Sverige

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

Tax Statistical Yearbook of Sweden 2010

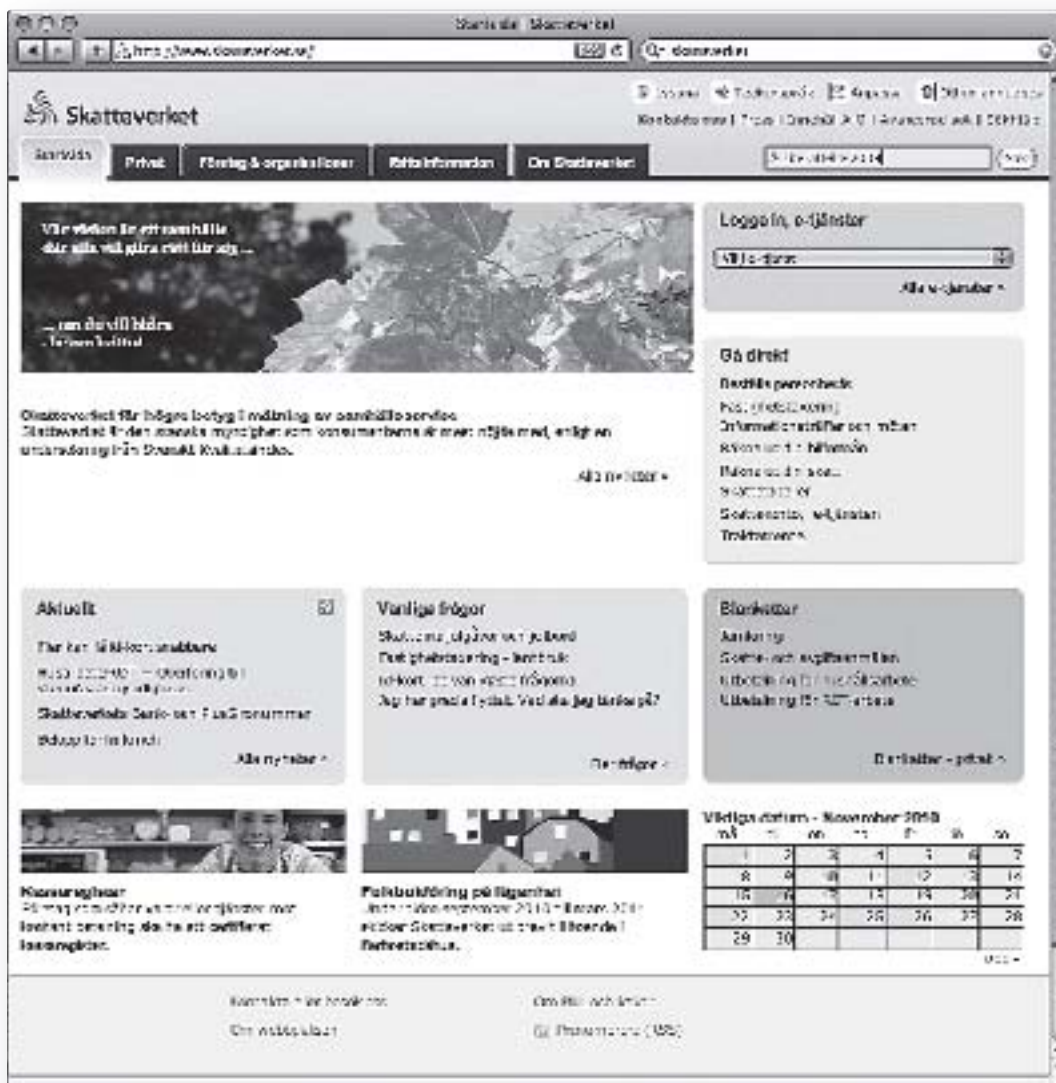
2010

Skatter i Sverige
SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

Tax Statistical Yearbook of Sweden 2010

Skatteverket

Via Skatteverkets webbplats på Internet,
www.skatteverket.se,
 kan man dygnet runt ladda ner eller beställa blanketter
 och broschyrer, få information, räkna ut sin skatt m.m.
 Boken *Skatter i Sverige* hittar du under kategorin
Om Skatteverket. Du finner boken under rubriken *Statistik*.

Originalarbete och tryckning: Elanders Sverige 2010

SKV 152 utgåva 13, Skatter i Sverige 2010

Förord

Skatteverket ger nu ut den 13. upplagan av den skattestatistiska årsboken, *Skatter i Sverige 2010*. Den första kom 1998 och var en fortsättning på den tidigare publikationen som utgavs av Statistiska centralbyrån (SCB) 1992, 1994 och 1996.

Syftet med *Skatter i Sverige* är att ge en översiktlig och samlad bild över ekonomisk statistik avseende det svenska skattesystemet. Publikationen ska kunna användas som underlag i samhällsdebatten, där skattepolitiken utgör en av de viktigaste och mest kontroversiella frågorna. Dessutom ska boken tjäna som en vägledning till de många statistikällor som finns på området.

Inledningsvis i kapitel 1 behandlas skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv. Därefter följer i kapitel 2 en information om offentliga sektorns inkomster och utgifter utifrån nationalräkenskaperna. I kapitel 3-6 presenteras statistik om skatt på arbete, kapital samt konsumtion och insatsvaror. Kapitel 7 utgör en fördjupning inom företagsbeskattningen. Kapitel 8 behandlar inkomstfördelning och kapitel 9 skatteskulder och uppbördsförluster. En redogörelse av fel och fusk samt skattekontroll och skattebrott redovisas i kapitel 10 och 11. I kapitel 12 redovisas resultat från de attitydundersökningar som Skatteverket riktat mot företagen och medborgarna under 2001-2007. Därefter presenteras den svenska skatteadministrationen i kapitel 13 och de svenska skatternas historia i kapitel 14. Årsboken avslutas med internationella jämförelser i kapitel 15.

Inom varje kapitel har ambitionen varit att ge en fyllig redogörelse av alla förekommande skatter, även sådana som är

beloppsmässigt obetydliga men som ibland väcker stort intresse i den allmänna debatten. Förutom statistik över olika offentliga skatteinkomster (skatteutfallet) har vi så långt möjligt försökt presentera statistik över antalet skattskyldiga (skattesubjekt) som betalar skatterna samt de inkomster, tillgångar, varor m.m. (skattebaserna) som beskattas. I anslutning till de statistiska diagrammen och tabellerna finns förklarande texter om skatteregler och uppbördsförfaranden.

Liksom tidigare har en strävan varit att publicera så aktuell statistik som möjligt samt tidsserier bakåt i tiden. Möjligheten till exempelvis aktuell inkomstskattestatistik begränsas dock av att statistiken bygger på taxeringen ett år efter inkomståret. När det gäller internationell skattestatistik som publiceras av Eurostat (EU:s statistikkontor) eller OECD förekommer av naturliga skäl eftersläpningar i sammanställningen av statistik från medverkande länder.

Skatteverket ger även ut ett särtryck på engelska av denna bok, *Taxes in Sweden 2010*. Särtrycket innehåller en omfattande sammanfattning av det viktigaste innehållet i boken och är en ingång till tabellerna i respektive kapitel. Alla tabeller i den svenska delen är även försedda med engelsk text.

Skatter i Sverige har framställts av analysenheten vid Skatteverket. Redaktör har varit Ali Bahrami. Utöver Skatteverket har Finansdepartementet bidragit med kapitel 1 och SCB med kapitel 2 och 8.

Solna i november 2010

Ingemar Hansson
Generaldirektör

In English:

This is the 13th annual edition of the Tax Statistical Yearbook of Sweden, from 2003 called *Taxes in Sweden*. The purpose of the publication is to present an overview of the Swedish tax system as well as up-to-date statistics on tax bases, tax revenue and other relevant aspects of taxation.

To make the yearbook accessible to an English-speaking audience, an English

summary is available as a separate publication, *Taxes in Sweden 2010*, and at our website www.skatteverket.se. The English summary contains references to tables in the Swedish edition. These references are put in brackets, e.g. [12.1] in the English summary is a reference to table 12.1 in the Swedish edition. Furthermore, all tables in the Swedish edition contain an English translation.

Skatter i Sverige 2010

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

FÖRORD / Preface	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Table of contents	4
SAMMANFATTNING / Summary	5
DEL 1 ÖVERBLICK / OVERVIEW	16
1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv, <i>Taxes in an economical and historical perspective</i> , Anders Kristoffersson, Finansdepartementet	17
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna, <i>The public sector in the national accounts</i> , Monica Leonardsson, SCB	33
DEL 2 SKATTEBASER OCH SKATTEINKOMSTER / TAX BASES AND TAX REVENUES	
3 Totala skatter i Sverige, <i>Total taxes in Sweden</i> , Annika Persson, Skatteverket	45
4 Skatt på arbete, <i>Taxes on labour</i> , Annika Persson, Skatteverket	53
5 Skatt på kapital, <i>Taxes on capital</i> , Annika Persson, Skatteverket	103
6 Skatt på konsumtion och insatsvaror, <i>Taxes on consumption and input goods</i> , Mats Andersson, Skatteverket	129
7 Företagsbeskattning, <i>Business taxation</i> , Katrin Wallberg, Skatteverket	161
DEL 3 SÄRSKILDA REDOVISNINGAR / SPECIAL TOPICS	
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet, <i>Taxes, income distribution and wealth</i> , Petter Lundberg, SCB	185
9 Skatteskulder och uppbördsförluster, <i>Tax arrears and collection losses</i> , Karolin Wallström, Skatteverket	207
10 Fel och fusk, <i>Tax errors and tax evasion</i> , Kurt Norell, Skatteverket	217
11 Skattekontroll och skattebrott, <i>Tax control and tax crime</i> , Lars Berggren, Skatteverket	239
12 Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll, <i>Opinions on the tax system, tax evasion and tax control</i> , Henrik Franzon, Skatteverket	265
13 Administration av skattesystemet, <i>The tax administration</i> , Ali Bahrami, Skatteverket	275
14 Skatternas historia under 1900-talet, <i>A century of taxes</i> , Nils Johansson, Skatteverket	285
15 Svenska skatter i internationell jämförelse, <i>Swedish taxes in an international perspective</i> , Susanna Wanander, Skatteverket	297
DETALJERAD INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Detailed table of contents	321
SAKORDSREGISTER / Index	327

Sammanfattning

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel ges en ekonomisk och historisk bakgrund till redovisningen av enskilda skatter.

Skattesystemets huvuduppgifter

Skattesystemets grundläggande uppgift är att finansiera offentliga utgifter. Utöver detta grundläggande fiskala syfte brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter: att skapa samhällsekonomisk balans, att fördela inkomsterna rättvist och att fördela resurserna effektivt.

Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter är två grundläggande beskattningsprinciper: intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Skatteförmågeprincipen innebär att skatten ska betalas efter de skattskyldigas förmåga att betala skatten.

En ekonomisk klassificering av olika skatter

En ekonomisk klassificering av olika skatter kan ske på många sätt. I den här boken är utgångspunkten skatt på arbete och skatt på kapital. En annan vanlig distinktion är direkta och indirekta skatter. Med direkta skatter avses skatter som utgår på inkomster och förmögenheter. Indirekta skatter utgår vid omsättning av varor och tjänster och består av moms och punktskatter på t.ex. alkohol och tobak. Dessa två indelningsgrunder kan kombineras i en fyrdelning av de svenska skatterna; direkta och indirekta skatter på arbete och kapital.

Skatternas utveckling de senaste 25 åren

De svenska skatternas utveckling under de senaste 25 åren kan mycket kortfattat beskrivas på detta sätt:

- *från sam- till särbeskattning*

1971 avskaffades sambeskattningen av giftas inkomster. Sambeskattningen medförde att marginaleffekterna på extra arbetsinsatser för ett hushåll blev höga och detta i kombination med en ökad förvärvsfrekvens för kvinnor ansågs som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt.

- *från direkt till indirekt beskattning*

Uttaget av socialavgifter har ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet. Punktskatterna har fått större betydelse för finansiering av offentliga utgifter.

- *skattereformen 1990-91*

De formella skattesatserna sänktes, skattebaserna breddades, styrande inslag togs bort, proportionell skatt på kapital infördes (30 procent).

- *efter skattereformen*

Skatteuttaget på arbete ökade under 1990-talet men har därefter sjunkit dels genom kompensation för de under 1990-talet införda allmänna egenavgifterna, dels genom införande av jobbskatteavdrag. Hänsyn tas till internationella krav med nya villkor för bl.a. beskattning av kapitalinkomster. Miljörelateringen av skattesystemet har ökat liksom inslaget av differentiering bl.a. för att stimulera den varaktiga sysselsättningen.

2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

I kapitel två redovisas översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter i enlighet med nationalräkenskaperna. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten. Utvecklingen av den så kallade skattekvoten beskrivs. Kapitlet innehåller även en mer detaljerad beskrivning av vissa skatter och det avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på olika ändamål.

Nationalräkenskaperna är en statistisk sammanställning i kontoform över hela

den svenska ekonomin, uppdelad på sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. Den offentliga sektorn delas i sin tur upp i tre delsektorer: statlig sektor, socialförsäkringssektor samt kommunal sektor. Inkomsterna delas upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Utgifterna består av transfereringar, konsumtion och investeringar. Skillnaden mellan inkomster och utgifter visar det finansiella sparandet. År 2009 uppgick de totala inkomsterna och utgifterna inom den offentliga sektorn till 1 616 respektive 1 653 miljarder kronor, vilket ger ett finansiellt sparande på -37 miljarder kronor.

Under perioden 1993-2009 ökade de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna från 301 till 604 miljarder kronor. Skatterna på produktion och import (inkl. EU-skatter) ökade under samma period från 261 till 586 miljarder kronor. Uppgifter om skattekvoten, dvs. skatternas andel av BNP, används ofta i den ekonomiska debatten. Under perioden 1993-2009 har den totala skattekvoten varierat mellan 47 och 52 procent. 2009 uppgick skattekvoten till 47 procent.

Av den offentliga sektorns utgifter 2008 används nästan hälften, 41 procent, till ändamålet socialt skydd. Andra viktiga ändamål är utbildning (14 procent), hälso- och sjukvård (14 procent), samt allmän offentlig förvaltning (13 procent), däribland räntor på statsskulden.

3 Totala skatter

Kapitlet innehåller en samlad översikt över skatterna på arbete, kapital samt på konsumtion och insatsvaror (i enlighet med de definitioner som används i Årsbokens kapitel 4-6). På grund av olikheter i sättet att beräkna och periodisera skatterna så skiljer sig totalbeloppen en aning från beloppen i nationalräkenskaperna. Det senaste året som det går att få en helhetsbild över samtliga skatter är för 2008. De totalt fastställda skatterna summerade då till 1 495 miljarder kronor. Skatterna som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2008 till 46,5 procent. Skatt på arbete svarade för 61 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för 11 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för 28 procent.

Av skatten avsåg 503 miljarder kronor (34 procent) kommunalskatt och 178 miljarder

kronor (12 procent) avgifter till ålderspensionssystemet. EU-skatterna, dvs. den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU, uppgick till 7 miljarder kronor (0,5 procent). Resten, 806 miljarder kronor (54 procent), kan sägas vara statliga skatter.

4 Skatt på arbete

I kapitlet redovisas skatteunderlag och skatteinkomster från förvärvsarbete. Som skatt på arbete räknas dels fysiska personers inkomstskatt och dels socialavgifter.

Skatt på arbete idag

År 2008 uppgick skatten på arbete till 909 miljarder kronor, motsvarande 28,3 procent av BNP.

Sysselsättning och inkomster

Förändringar i antalet arbetade timmar har betydelse för skattepolitiken och omfördelningstrycket mellan de som arbetar och de som inte har arbete. Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Sett över perioden 1993 till 2008 ökade antalet arbetstimmar med 13,1 procent följt av en minskning med 3 procent under lågkonjunkturåret 2009. Återhämtningen sedan 1993 kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 3 procent mellan 1993 och 2009 – från 751 till 774 timmar.

Andelen heltidsanställda 2008 var bland männen 82 procent och bland kvinnorna 61 procent. Genomsnittsinkomsten för en heltidsarbetande 2008 var 350 300 kr.

Direkt skatt på arbete

De taxerade förvärvsinkomsterna 2008 var 1 744 miljarder kronor och utgör basen för skatteberäkningen. Skatten tas ut som statlig och kommunal inkomstskatt. Den genomsnittliga kommunalskatten är 31,56 procent år 2010. Statlig inkomstskatt tas fr.o.m. 1999 ut i två skikt, med 20 respektive 25 procent. Den högsta marginalskaften år 2010 är 56,56 procent (vid genomsnittlig kommunalskatt). År 2008 hade 19 procent av inkomsttagarna över 20 år inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Motsvarande andel för heltidsanställda män var 45 procent och för heltidsanställda kvinnor 23 procent.

Socialavgifter

Socialavgifter tas ut i olika former: *arbetsgivaravgifter* (dito egenavgifter för egenföretagare), *allmän pensionsavgift* och den *särskilda löneskatten* (tas ut på inkomster från näringsverksamhet där den skattskyldige inte är aktiv och som inte grundar rätt till förmåner, på bidrag till vinstandelsstiftelser, vissa försäkringsersättningar och pensionskostnader). År 2008 uppgick socialavgifterna till 498 miljarder kronor, och de svarade därmed för 55 procent av all skatt på arbete.

5 Skatt på kapital

Skatt på kapital kan ses som skatt på avkastningen på reala och finansiella tillgångar. Ambitionen med kapitalbeskattningen är att ha en likvärdig beskattning av olika kapitalplaceringsformer för att motverka skatteplanering. Denna ambition gör att kapitalbeskattning förekommer i flera olika former.

Kapitalskatterna betalas i vissa delar direkt av hushållen. Andra delar av kapitalskatterna betalas administrativt via företagen men belastar slutligt hushållen såsom avkastningsskatten på kapital i pensionsfonder och fastighetsavgiften på hyreshusens bostadsdel.

Skatt på kapital idag

Kapitalskatterna inklusive bolagsskatten uppgick år 2008 till 163 miljarder kronor varav bolagsskatt 83 miljarder. Kapitalskatterna motsvarade detta år 5,1 procent av BNP och utgjorde 11 procent av totala skatteuttaget.

Hushållens tillgångar och skulder

Individerna hade vid slutet av 2009 finansiella tillgångar på 5 754 miljarder kronor och skulder på 2 684 miljarder kronor, vilket motsvarar en finansiell nettoförmögenhet på 3 29 000 kr per invånare. Permanenta småhus och fritidshus har ett sammanlagt taxeringsvärde på 2 548 miljarder kr vilket utslaget per invånare motsvarar 273 000 kr.

Olika typer av kapitalskatt

Kapitalbeskattningen består av fastighetsavgift och fastighetsskatt, skatt på avkastningen på individernas kapitalinnehav, avkastningsskatt på pensionsmedel och kapitalförsäkringar samt skatt på företagets vinster.

Från 2008 har den statliga fastighetsskatten på bostäder ersatts av en kommunal fastighetsavgift. Den kommunala fastighetsavgiften tas ut med ett fast maxbelopp som är indexbundet. Vid låga taxeringsvärden tas ut en lägre avgift som är satt i relation till taxeringsvärdet. Statlig fastighetsskatt tas, liksom tidigare, ut på lokaler och industrier.

År 2008 uppgick fastighetsskatten och fastighetsavgiften till sammanlagt ca 24 miljarder kronor, varav drygt 13 miljarder hänförligt till bostäder.

Skatten på inkomst av kapital (räntor, utdelningar, kapitalvinster) för privatpersoner uppgick, netto, år 2008 till 26 miljarder kronor.

Avkastningsskatt tas ut på kapital avsatt för tjänstepension, kapital i form av privat pensionssparande och på kapitalförsäkringar. Skatten betalas in av dem som förvaltar de avsatta medlen. Inkomståret 2008 debiterades totalt 15,2 miljarder kronor i avkastningsskatt.

Skatten på företagets vinster, bolagsskatten, uppgick 2008 till 83 miljarder kronor och svarade därmed för ungefär hälften av kapitalskatterna.

Arvs- och gåvoskatten avskaffades i december 2004. Förmögenhetsskatten avskaffades fr.o.m. 2007.

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, momsen, dels punktskatter på specifika varor och tjänster. År 2008 uppgick skatterna på konsumtion och insatsvaror till 422 miljarder kronor, motsvarande 13 procent av BNP eller 28 procent av de totala skatterna.

Moms

Moms tas ut i varje led i produktionskedjan och nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga. Den generella skattesatsen är 25 procent. Två lägre skattesatser är tillåtna inom EU. I Sverige beskattas livsmedel och hotelltjänster med 12 procent och tidningar, böcker, resor med kollektivtrafik och olika kulturella aktiviteter med 6 procent. Nettouppböörden av momsen blir inkomst för staten. År 2008 uppgick den, exklusive kompensationer för moms betald

av statliga myndigheter, till 303 miljarder kronor.

Punktskatter

Punktskatterna uppgick år 2008 till 118 miljarder kronor. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse under senare år och svarade 2008 för cirka 60 procent av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel av punktskatterna (exklusive skatt på drivmedel) har varit i stort sett oförändrad de senaste åren. Tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten har efter Sveriges inträde i EU helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Energi- och miljöskatterna inbringade sammanlagt 70 miljarder kronor under 2008, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja. Alkohol- och tobaksskatterna uppgick till 22 miljarder kronor, varav 10 miljarder kronor var tobaksskatt och 11 miljarder kronor var alkoholskatt. Skatterna på vägtrafik utgjorde 16 miljarder kronor, importskatterna cirka 6 miljarder kronor, lotteri- och spelskatter 5 miljarder kronor samt skatt på annonser och reklam som tillsammans med ett antal avgifter utgjorde cirka en halv miljard kronor.

Energiskatterna har under senare år fått en alltmer miljömässig profil, med en förskjutning från ren energibesättning till en beskattning av miljöskadliga utsläpp. Vid sidan av energiskatterna finns även andra styrmedel för minskade utsläpp. Ett sådant är det system för handel med s.k. utsläppsrätter av växthusgaser som finns inom EU för vissa typer av anläggningar. Detta system utgör ett komplement till energibesättningen, vilket innebär att anläggningar som omfattas av denna handel medges befrielse från en stor del av koldioxidskatten.

7 Företagsbeskattning

I kapitlen 4-6 beskrivs det svenska skattesystemet utifrån olika skattebaser. I kapitel 7 ges en samlad beskrivning av företagsbeskattningen. Den skattemässiga termen för företagsbeskattning är inkomst av näringsverksamhet. En grundläggande princip för företagsbeskattning är att man utgår från det bokföringsmässiga resultatet och en annan att den ska vara neutral i förhållande till olika företagsformer.

Företagsstrukturen i Sverige

Mycket stora företag är relativt sett vanligare och medelstora mindre vanliga i Sverige än i andra länder. Antalsmässigt dominerar de allra minsta utan anställda. De enskilda firmorna och aktiebolagen är de vanligaste företagsformerna i Sverige. När det gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen dominerande och svarar för 88 procent av den totala omsättningen.

Skatt för juridiska personer

Den totala skatten för juridiska personer år 2008 uppgick till 139 miljarder kronor, varav aktiebolagen tillsammans med banker och försäkringsbolag svarade för 89 procent. Ett fåtal mycket stora bolag (0,03 procent) står för 22 procent av den totala skatten. Aktiebolagens samlade överskott för 2008 uppgick till 313 miljarder och de ackumulerade underskotten till 567 miljarder. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Andelen med redovisade underskott år 2008 var 43 procent bland de enskilda näringsidkarna och 40 procent bland delägarna i handelsbolag. De överskott som redovisas är oftast små. För endast 20 procent av samtliga enskilda näringsidkare och 18 procent av delägare i handelsbolag med överskott översteg överskottet 200 000 kr.

¹ Kapitlet har inte uppdaterats i år.

Nyföretagande

Under 2009 startades 59 597 nya företag i Sverige, vilket är en ökning med tre procent jämfört med året innan. De nya företagen under 2009 beräknas sysselsätta 97 449 personer, varav 37 procent på heltid.

8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet

Detta kapitel sätter fokus på tre områden:

- inkomster som ett mått på den ekonomiska standarden och fördelning av inkomster mellan olika grupper av individer och hushåll
- den direkta beskattningen av individer och hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper
- kvinnors och mäns förmögenhet

Den direkta beskattningen av individen

År 2008 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 28,5 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i direkta skatter. Med direkt beskattning menas inkomstskatt, allmänna egenavgifter, egenavgifter för näringsidkare, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Jämfört med 1991 – det första året efter skattereformen – är det en i stort sett en oförändrad nivå. Under perioden 1980-2008 har beskattningen blivit mindre progressiv, dvs. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

Den högsta marginals-katten, den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst, ökade kontinuerligt under perioden 1993-1998. Från och med 1999 har den högsta marginals-katten legat på ungefär samma nivå. År 2009 är den högsta marginals-katten 56,6 procent. Marginaleffekten, den effekt en inkomstökning har på skatten och olika bidrag och avgifter, är högst för ensamstående med barn och de äldsta pensionärerna.

Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och transfereringar har som syfte att omfördela inkomster mellan grupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. Den disponibla inkomsten uppgick 2008 till i genomsnitt 86 procent av

faktorinkomsten för hushåll 18-64 år. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed 57 600 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med en årsinkomst under 200 000 kr fick mer i bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt.

Inkomstfördelningen för individer och hushåll

Inkomstspridningen var ganska konstant under 1980-talet men ökade under 1990-talet. Mellan år 2000 och 2003 minskade spridningen något, för att sedan åter öka och 2007, då kapitalinkomsterna var rekordhöga, nå sitt hittills högsta värde. De som har de högsta inkomsterna har haft en avsevärt bättre utveckling än vad övriga grupper har haft. Kapitalinkomsternas betydelse har ökat, och ökade kapitalvinster förklarar en stor del av den ökade inkomstspridningen.

Under 2008 hade samtliga åldersgrupper en högre disponibel inkomst än vad de i motsvarande ålder hade 1991.

Förmögenhetsfördelning

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. År 2007 ägde de 1 procent mest förmögna individerna nästan en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 65 000 kr. År 2007 hade drygt en och en halv miljon hushåll en marknadsvärderad förmögenhet som var större än en miljon kronor. Nettoförmögenheten bestod till 72 procent av fastigheter och bostadsrätter. Banksparande stod för 11 procent medan 14 procent av nettoförmögenheten bestod av aktier och fonder.

9 Skatteskulder och uppbördsförluster

Uteblivna betalningar av påförda skatter leder till att det finns en differens mellan fastställda skatter och de skatter som betalas in – uppbördsförluster. Uppbördsförlusterna för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, moms och punktskatter uppgick 2009 till 8,2 miljarder kronor eller 0,55 procent av de totala skatterna. Detta betyder att uppbördsförlusterna ökat med cirka 0,9 miljard kronor jämfört med året innan. Senast uppbördsförlusterna låg på denna nivå var år 1993. En förklaring till

ökningen av uppbördsförlusten är att antalet konkurser har ökat med 20 procent och att genomsnittligt fler anställda är berörda av konkurserna. Antalet anställda berörda av konkurser ökade med 50 procent jämfört med året innan.

Skuldbalansen

Skattefordringarna exklusive dröjsmålsavgifter var dryga 35 miljarder kronor vid utgången av år 2009, varav 14,3 miljarder avsåg fysiska personer och 21 miljarder avsåg juridiska personer. Det fanns 123 000 fysiska personer och 47 000 juridiska personer med skatteskulder. Bland fysiska personer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 41 procent av skuldfallen, och över 1 miljon kronor i 1,6 procent av skuldfallen. Den sistnämnda gruppens andel av totala skuldsumman uppgick till 49 procent. För knappt åtta procent av de juridiska personerna med skatteskulder översteg skulden 1 miljon kronor, men dessa svarar för hela 75 procent av de juridiska personernas totala skatteskulder.

10 Fel och fusk

Med skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel.

Skatteundandragande genom svartarbete

Skatteverket har åren 2005-2006 genomfört en kartläggning av svartarbetet. Som ett led i kartläggningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. I det här kapitlet återges ett sammandrag av de viktigaste resultaten.

Svarta arbetsinkomster kan indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster kan fås indirekt via nationalräkenskaperna. I dessa finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 mdkr räknat på 2002 års nivå.

Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

En skattning av dolda inkomster bland företag baserad på genomförda skatterevisio- ner landar på 71 miljarder kronor. Denna skattning är till 85 procent hänförliga till småföretag och inkomsterna fördelar sig på ungefär lika delar på oredovisad lönein- komst och oredovisad företagarinkomst.

Intervjuundersökningar förklarar 20 miljarder kronor

Skatteverket har också gjort mycket detalje- rade intervjuundersökningar. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbete där kö- pare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de utför och köper svarta tjänster. Vad gäller varor har gjorts en separat undersök- ning av varor som köpts svart.

Intervjuundersökningarna förklarar cirka 20 miljarder kronor av svartarbetet.

Svartarbetet har ökat

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisions- verket (RRV) en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsälj- ning m.m. En jämförelse mellan Skattever- kets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart – 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997.

Andra former av skatteundandragande

Utöver svartarbetet förekommer även andra former av skatteundandragande. Det som beskrivs i det här kapitlet, är skat- tefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar.

Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek m.m.

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ”Skattefelskarta” som visar hur skattefelet enligt verkets uppfattning fördelar sig på svartarbete, internationella transaktioner och andra fel. Skattefelskartan delar också upp skattefelet på olika skatter och några grupper av skattebetalare. Sammantaget bedöms skattefelet i Sverige ligga i storleks- ordningen 133 miljarder kronor.

Skattefusks orsaker

Det är, både i Riksrevisionsverkets och i Skatteverkets undersökningar, ekonomiska

drivkrafter som är de främsta förklaringarna till svartarbete. Det är många som på olika sätt ser eller deltar i svartarbete och andra former av skatteundandragande. I enkätundersökningar instämmer många i påståendet att det finns skattefusk därför att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer. Genom att hänvisa till detta vill man rättfärdiga handlandet.

Skattefusks effekter

De allvarligaste skadeverkningarna bedöms inte vara förlorade skatteinkomster för staten, utan de negativa effekterna på samhällsmoralen och demokratins funktionssätt genom den inte avsedda omfördelningen av skattebördan. Dessutom finns påtaglig risk att seriösa och ekonomiskt effektiva företag konkurreras ut av skattefusksande företag som är mindre effektiva.

11 Skattekontroll och skattebrott

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst skattebrottslagen. Parallellt finns ett administrativt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Genom skattekontrollen kan man upptäcka och åtgärda skattefusk och andra felaktigheter.

Skattekontrollen

År 2009 hanterade Skatteverket 66 miljoner kontrolluppgifter och 17,6 miljoner deklARATIONER avseende inkomstskatt, moms, arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och punktskatter. Under samma tid fattades 560 000 beskattningsbeslut till följd av själva kontrollen. Inkomstbeskattningen svarar för 57 procent av det totala antalet beslut. Det skattemässiga värdet av kontrollen uppgick till 12, 2 miljarder kronor.

En stor del av skattebrotten upptäcks i samband med skatterevisioner. Skatterevisionerna har dock minskat från över 18 000 per år i slutet av 1980-talet till 5 250 år 2009.

Under året genomfördes cirka 16 600 kontroller av personalliggare och drygt 18 700 företagsbesök.

Den preventiva effekten av skattekontrollen dvs. de skattskyldigas bedömning av risken för upptäckt vid skatteundandragande och dess konsekvenser, bedöms som betydande.

Tillämpning av det administrativa sanktionssystemet

Skattetillägg tas ut vid utebliven deklARATION och vid oriktig uppgift i deklARATION. Antalet beslut om skattetillägg år 2009 var 168 000 och den totala nettosumman av skattetillägg uppgick till drygt 1,1 miljard kronor. Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av besluten är mycket lägre än antalet beslut, eftersom en person kan få flera skattetilläggsbeslut.

Förseningsavgift ska betalas om deklARATIONEN inte lämnas i tid. År 2009 påfördes 259 000 förseningsavgifter till ett värde av 282 miljoner kronor. Flest förseningsavgifter, 188 000, påfördes den månatliga skattedeklARATIONEN som avser mervärdesskatt och arbetsgivaravgifter, och det totala värdet uppgick till 127 miljoner kronor. Antalet förseningsavgifter vid den årliga taxeringen var ca 60 000, beloppsmässigt motsvarande 147 miljoner kronor.

Tillämpningen av det straffrättsliga sanktionssystemet

Skatteverkets brottsanmälningar (avseende alla brott) minskade under 1990-talet, för att sedan fördubblas mellan åren 2001 och 2009 till ca 4 000. Under år 2009 var knappt 2 400 personer misstänkta för skattebrott och drygt 2 200 personer lagfördes för brott enligt skattebrottslagen varav 133 personer fick fängelse ovillkorligt. Den genomsnittliga strafftiden för fängelsedomarna år 2009 uppgick till knappt 15 månader.

Skatteverket biträder åklagare i skattebrottsutredningar

Sedan år 1998 kan Skatteverket under åklagarens ledning utföra brottsutredningar vid särskilda skattebrottsenheter. I de ärenden som skattebrottsenheterna avslutat fanns brottsmisstankar mot drygt 300 personer år 1999, ett antal som ökat till 2 600 år 2009 till följd av en stark utbyggnad och effektivare verksamhet.

Skattebrottslingen

Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelsvensson". Drygt 50 procent av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är kroniska brottslingar. Den sociala situationen tenderar att försämrats för dem som dömts för skattebrott.

12 Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet genomfört stora enkätundersökningar riktade till allmänheten eller företagen om attityder till skattesystemet, skattefusk, Skatteverkets kontroll, mm.

Resultaten som presenteras i detta kapitel är från 2001-2007, med ett slumpmässigt urval på 3 000 medborgare eller företag vid vart och ett av mättillfällena och med svarsandelar på ca 50 procent.

De svarande fick ta ställning till en rad positivt formulerade påståenden. Svaren delades i efterhand in i 4 grupper; ”instämmer”, ”neutrala”, ”instämmer ej” och ”ingen uppfattning”.

Medborgarnas syn på skattesystemet och förutsättningarna att göra rätt

Medborgarnas attityd till skattesystemet har fluktuerat över åren. Före skattereformen 1990/91 var medborgarna i högre utsträckning missnöjda med skattesystemet. Efter reformen har attityden till skattesystemet blivit mer positiv. Det är dock närmare hälften av medborgarna som har en negativ inställning till skattesystemet.

Endast var sju medborgare instämmer i att skattesystemet är enkelt. De grupper som är mest missnöjda med skattesystemet är höginkomsttagare, egenföretagare, medborgare med minst sex kontakter med Skatteverket samt personer som är mycket intresserade av skattefrågor.

Allt fler medborgare tycker emellertid att det är lätt att deklarerat. Vid 2006 års mätning instämde 60 procent i påståendet medan 14 procent var av motsatt uppfattning.

Medborgarnas syn på skattefusk och Skatteverkets kontroll

Ungefär sex av tio medborgare anser att omfattningen av skattefusk är ett allvarligt samhällsproblem, medan en av tio inte tycker det. Undersökningen visar att vissa medborgare ser svartarbete och skattefusk som skilda saker eftersom det är fler som tycker det är ok med svartarbete än med skattefusk. Lika många som anser att det är ok att folk arbetar svart (14 procent) skulle undanhålla inkomst från beskattning om de själva hade möjlighet till det.

Få medborgare anser att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk. En ma-

JORITET av medborgarna saknar emellertid uppfattning eller ger Skatteverket ett neutralt betyg. Bland de som har en uppfattning är det dubbelt så många negativa som positiva till påståendet.

Företagens attityder

Andelen företag som tycker illa om skattesystemet sjönk markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent. Tänkbara förklaringar är bl.a. förändringar i regelverket och att 2007 års undersökning genomfördes mitt under en högkonjunktur. Andelen företag som inte tycker att skattesystemet är enkelt minskade också något men är fortfarande hög, 45 procent.

Liksom bland medborgarna är trenden bland företagen att fler och fler instämmer i att det är lätt att deklarerat och lämna uppgifter om olika skatter, men det är ändå fortfarande fler företag som är negativa än positiva till påståendet.

Närmare hälften av företagen saknar uppfattning om Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk bland företagen. Andelen negativa var 2002-2005 ungefär dubbelt så stor som andelen positiva, men resultatet förbättrades kraftigt till 2007 då fördelningen utjämnades.

Ungefär 40 procent av företagen håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka skattefusk från ett företag i deras bransch.

13 Administration av skattesystemet

Detta kapitel behandlar skatteadministrationen ur olika synvinklar: den politiska nivån, där skattepolitik och skattelagstiftning utformas, den egentliga skatteadministrationen och slutligen rättsväsendet.

Den politiska nivån

Inom riksdagen behandlas skattepolitiska frågor av skatteutskottet. Inom regeringen är det finansdepartementets skatteavdelning som utformar propositioner och lagtexter inom skatteområdet.

Skatteadministrationen

Till skatteadministrationen räknas såväl Skatteverkets verksamhet som en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete respektive Tullverkets uppbörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Dessutom kan man räkna in Vägverkets uppbörd av fordonsskatt respektive trängselskatt, tingsrätternas hantering av stäm-

pelskatt samt Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser. Totala antalet fast anställda inom Skatteverket och exekutionsväsendet var ca 12 700 personer vid ingången av år 2009. Antalet årsarbetskrafter inom skatteförvaltningen var drygt 9 000.

Rättsväsendet

Rättsväsendets hantering av skatter avser dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna, dels skattebrott som anhängiggörs vid de allmänna domstolarna. Ekobrottsmyndigheten (EBM) fungerar, vid sidan av den vanliga åklagarmyndigheten, som en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Skatteadministrationens kostnader

Kostnaderna för skattesystemet, varav merparten belöper på Skatteverket, beräknades för 1992 till 4,7 miljarder kronor, vilket motsvarade 0,5 procent av skatteinkomsterna. Någon nyare beräkning har inte gjorts.

14 Skatternas historia under 1900-talet

Samhället, och därmed skatterna, har förändrats till oigenkännlighet under 1900-talet. Produktionen har mångdubblats och en allt större del av de samlade resurserna tas i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar respektive omfördelning. Skattekvoten har stigit från 8 procent vid det förra sekelskiftet till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Perioden 1900-1950

I början av 1900-talet var tullar och aciser (punktskatter) statens viktigaste inkomstkälla, men inkomstskatten expanderade mest. Mellan 1900 och 1940 steg skattekvoten från 8 till 15 procent. Två uppbördsreformer genomfördes 1917 och 1947. Vid den senare övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Preliminär skatt infördes.

Perioden 1950-1975

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den allt större offentliga sektorn. Först på 1960-talet blev dock skattetrycket i Sverige märkbart högre än i andra länder. Inkomstskatten steg

och även den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Omsättningsskatten återinfördes 1960 och ersattes 1969 av en mervärdesskatt, moms. Skattekvoten steg från 21 procent 1950 till 40 procent 1970.

Perioden efter 1975

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet och skattekvoten 1977 var 53 procent. Under 1980-talet varierade skattekvoten mellan 50 och 55 procent. Skattesystemet möjliggjorde olika former av skatteplanering vilket medförde ett behov att reformera beskattningen. Detta skedde främst genom skattereformen 1990/91. Reformen innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter.

I detta kapitel beskrivs också vissa förändringar av skatteadministrationen.

15 Svenska skatter i internationell jämförelse

I kapitel 15 jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder i EU och OECD. Det är dock viktigt att vara medveten om att det finns skillnader i regelsystem mellan olika länder, vilket försvårar jämförelserna. Även statistikens kvalitet varierar mellan länderna.

Jämförelser av BNP

Bruttonationalprodukten, BNP, används ofta för att beskriva levnadsstandarden. För att komma ifrån skillnader i BNP som beror av skillnader i ländernas prisnivåer kan man använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, Purchasing Power Parities). Sverige kom 2008, när det gäller BNP per invånare mätt i PPP, på 8:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder.

Skattekvoten

Skattekvoten, de totala skatternas andel av BNP, brukar användas för att studera skattestrukturen i olika länder. I Sverige, där många transfereringar är beskattade, blir skattekvoten högre än i andra länder. Likaså ingår de lagstadgade socialavgifterna som en del i skattekvoten i Sverige. I en del andra länder, där sådana avgifter tas ut efter avtal med arbetsmarknadens parter, blir skattekvoten lägre. Skattekvoten i Sverige var 47,1 procent 2008, vilket kan jämföras med genomsnittet för EU 15 och OECD på 39,7 respektive 35,8 procent.

Skatt på arbete

Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den disponibla inkomsten (bruttolönen minus inkomstskatt plus transferringar) i procent av bruttolönen. I Sverige får ensamstående behålla 74,7 procent av lönen, vilket är över både EU-genomsnittet (70,8 procent) och OECD-genomsnittet (74,4 procent). För den som är gift med två barn är den disponibla inkomsten i Sverige (82,1 procent). Detta är lägre än både EU- och OECD-genomsnittet (83,3 respektive 86,7 procent).

I Sverige har marginalsikten för en genomsnittlig industriarbetare sjunkit markant på bara några år och ligger nu på 31,5 procent, vilket är lägre än både EU- och OECD genomsnittet (41,6 respektive 36,9 procent). De högsta marginalsiktorna för medelinkomsttagare finns i Ungern, Tyskland, Belgien och Irland medan de högsta marginalsiktorna för höginkomsttagare finns i Danmark, Belgien, Sverige och Ungern.

Skatt på kapital

Skattebaserna i kapitalbeskattningen är rörliga vilket sätter gränser för hur hög beskattningen kan vara utan att kapitalet flyttar utomlands. Även om skattesatsen

för företagets vinster är förhållandevis låg i Sverige, gör dubbelbeskattningen – utdelningsinkomster beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna – att skattebelastningen blir relativt hög.

Skatt på varor och tjänster

EU har fastställt miniminivån för normal-skattesatsen på moms till 15 procent. Medlemsländerna kan dock tillämpa två reducerade skattesatser vilket gör att moms-skattesatserna varierar kraftigt inom EU. Sverige har tillsammans med Danmark och Ungern den högsta normala momsskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent.

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av bränslen, alkohol och tobak. Sveriges punktskatter avseende både den blyade och den blyfria bensinen är något högre än medianvärdet för samtliga EU-länder. När det gäller sprit har Sverige den högsta skattesatsen i EU. Sverige ligger på en fjärdeplats när det gäller skatt på vin efter Irland, Finland och Storbritannien. Trots att tobaksskatten i Sverige är lägre än EU-genomsnittet är priset på cigaretter i Sverige fortfarande relativt högt (ca 47 kronor, vilket är det sjunde högsta i EU). Detta beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga momsen.

Adam Smith om skatter

I sin bok *Wealth of Nations* (1776) lade Adam Smith fast fyra grundläggande principer för beskattning.

I. Medborgarna i varje land bör bidra till statens underhåll så nära som möjligt i förhållande till sina respektive förmågor, dvs. i förhållande till de respektive inkomster de åtnjuter under statens beskydd. ...

II. Den skatt som varje individ är tvungen att betala ska vara känd i förväg och inte bestämmas godtyckligt. Tidpunkt och sätt för betalning liksom den summa som skall betalas ska vara klar och tydlig för den som ska betala och för varje annan person. ...

III. Varje skatt bör påföras vid den tidpunkt och på det sätt som bäst passar den som ska betala. ...

IV. Varje skatt bör vara konstruerad så att den tar så lite som möjligt ur folkets fickor utöver vad den inbringar i statskassan. ...

*Översättning av Adam Smiths
fyra grundläggande principer om beskattning.*

Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel ges en ekonomisk och historisk bakgrund till redovisningen av enskilda skatter. Introducerade perspektiv och begrepp kan bidra till tolkningen av olika statistiska data.

I det första avsnittet skisseras kortfattat ett skattesystems huvuduppgifter. Olika beskattningsprinciper behandlas i det andra avsnittet. I det tredje avsnittet introduceras en ekonomisk klassificering av de svenska skatterna.

Avslutningsvis redovisas med ett historiskt perspektiv huvuddragen i de senaste decenniernas utveckling på skatteområdet

1.1 Skattesystemets huvuduppgifter

Det svenska skattesystemets faktiska utformning och utvecklingen på skatteområdet präglas av den sammanvägning av olika tänkbara skattepolitiska mål som görs vid olika tidpunkter. I detta avsnitt värderas inte dessa olika mål och vad de betytt för de svenska skatternas utformning och utveckling. I stället redovisas de olika huvuduppgifter som skattesystemet har och kan ha. I den skatteekonomiskt inriktade litteraturen är dessa huvuduppgifter knutna till enskilda skatters olika slag av ekonomiska effekter.

1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter

En första och helt grundläggande uppgift för skattesystemet är att finansiera offentliga utgifter på ett hållbart sätt. I ekonomiskt avseende handlar detta fiskala syfte om att skapa ett realekonomiskt utrymme för den offentliga sektorns resursanspråk. Utan en begränsning av hushållens och företagens resursanspråk kommer samhällets knappa produktionsresurser att överutnyttjas med risk för inflation.

Det fiskala syftet handlar alltså om den reala användningen av samhällets resurser och dess fördelning på realekonomiska storheter som privat konsumtion, privata investeringar, offentlig konsumtion och of-

fentliga investeringar. Inom ramen för en balans mellan dessa reala storheter kan skattesystemet finansiera transfereringar som går tillbaka till den privata sektorn i ekonomin, till hushåll och företag. Exempelvis påverkas hushållens disponibla inkomster, som i hög grad bestämmer den privata konsumtionen, i betydande omfattning av skattefinansierade transfereringar.

Utöver det grundläggande fiskala syftet brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter; stabilisera samhällsekonomin, jämna ut inkomstfördelningen och effektivisera resursallokeringen.

1.1.2 Stabiliseringspolitiken

Bakom det fiskala syftet ligger önskemål om samhällsekonomisk balans. Det handlar om traditionella stabiliseringspolitiska mål för den ekonomiska politiken som full sysselsättning och stabil prisnivå. Med varierande styrka har skattepolitiken under en lång följd av år utformats med hänsyn till dessa mål, där politikens inverkan på exempelvis privat konsumtion och privata investeringar har varit centrala frågor.

1.1.3 Fördelningspolitiken

En annan huvuduppgift för skattesystemet gäller dess inverkan på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i samhället. I första hand handlar det om skatternas omfördelning av inkomster mellan individer eller grupper på olika inkomstnivåer, dvs. skatternas effekter på den s.k. vertikala inkomstfördelningen.

Vid sidan av det vertikala rättvisebegreppet finns också en föreställning om s.k. horisontell rättvisa, där den fördelningspolitiska frågan i stället handlar om att individer med samma totala inkomster (eventuellt på samma välfärdsnivå) ska beskattas på ett likvärdigt sätt ("likar skall beskattas lika"). I 1990-91 års skattereform spelade principen om horisontell rättvisa en central roll. En förbättrad balans mellan beskattningen av kapital- och arbetsinkomster utgjorde en viktig dimen-

sion i olika likformighetssträvanden liksom önskemålen att beskatta olika slag av arbetsinkomster respektive olika slag av kapitalinkomster på ett likvärdigt sätt¹.

1.1.4 Allokeringpolitiken

Förutom att skatter påverkar resursanvändningen mellan privat och offentlig sektor inverkar de också på effektiviteten i den privata resursanvändningen. Det handlar här om avvägningen mellan konsumtion och sparande, mellan olika slag av sparande och konsumtion, mellan arbete och fritid och mellan olika slag av investeringsprojekt och skatternas inverkan på individernas välfärd.

Samhällsekonomiska kostnader beaktas

För de allra flesta skatter gäller att de i mindre eller större utsträckning styr hushålls och företags val mellan olika aktiviteter. Genom denna styrning påverkas effektiviteten i samhällets användning av olika resurser. I vissa avseenden kan styreffekterna vara åsyftade. Exempelvis påverkar miljörelaterade skatter eller alkohol- och tobaksskatter prisbildningen så att individer och företag i sina beslut kommer att beakta olika slag av samhällsekonomiska kostnader i form av miljöförstöring och negativa hälsoeffekter. Sådana s.k. Pigou-skatter har en viktig funktion i det att de kan bidra till att exempelvis negativa miljöeffekter beaktas, ”internaliseras”, i prisbildningen.

Skattens påverkan styrs av priskänsligheten

Men skatter ger också i allmänhet upphov till icke avsedd styrning och effektivitetsförluster i form av s.k. överskotts bördor. Med överskotts bördan av en skatt avses den förlust av privat välfärd som uppkommer utöver den köpkraftsindragning som mäts genom de inkomster skatten ger för det offentliga.² Storleken på dessa effektivitetsförluster är förutom skattesatsernas höjd också beroende av hur pass priskänsliga efterfrågan och utbudet är på den aktuella marknaden. Priskänsligheten är betydelsefull då den bestämmer hur mycket en skatt påverkar individers eller företags

val. Högt priskänslighet medför att exempelvis individens faktiska konsumtionsval vid skatter kommer att avvika mer från valet av konsumtionsnivå och sammansättning i frånvaro av skatter än vid en låg priskänslighet. Beskattning av ekonomiska aktiviteter med hög priskänslighet medför därför större välfärdsförluster än om skattebaser med låg priskänslighet väljs.

Avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål

Det faktum att olika skatter kan ge olika stora välfärdsförluster är en grundläggande föreställning bakom tankarna på en s.k. optimal beskattning. Vid optimal beskattning ska skatterna tas ut på ett sådant sätt att de totala effektivitetsförlusterna minimeras. I praktiken är det ofta svårt att utforma en optimal skattestruktur. Förutom administrativa problem kan kunskapen om efterfrågans och utbudets priskänslighet för olika varor eller tjänster vara otillräcklig. Därutöver aktualiseras en sammanvägning med fördelningspolitiska mål. Om man bekänner sig till principen om horisontell rättvisa (”likar skall beskattas lika”) talar detta för enhetliga skattesatser (jfr. 1990-91 års skattereform). Betonas i stället principen om vertikal rättvisa uppkommer ibland en konflikt: Det är förhållandevis vanligt att nödvändighetsvaror, exempelvis mat, där efterfrågan är förhållandevis prisokänslig, utgör en stor andel av låginkomsttagarnas konsumtion. I den faktiska skattepolitiken görs därför en avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål.

1.2 Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter på skattesystemets utformning är två grundläggande beskattningsprinciper, intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Utöver dessa finns ett antal andra principer, bl.a. neutralitetsprincipen som i korthet innebär att skatterna ska styra så lite som möjligt. Dessa alternativa principer behandlas inte här.

1 Som ett utflöde av 1990-91 års skattereform och dess likformighetssträvanden har sedan 1996 s.k. skatteutgifter redovisats i de ekonomiska värpropositionerna. Med skatteutgifter avses skattelättnader i förhållande till en viss norm och rapporterna innehåller också skattesanktioner (= skatteuttag utöver normen). Sedan 2008 redovisas skatteutgifterna i en skrivelse från regeringen. I den senaste skrivelsen från våren 2009 (reg.skriv. 2008/09:183) aviseras ett utvecklingsarbete kring normen där alternativ till normen om enhetlig beskattning (= i princip samma skattesats på ex. olika slag av konsumtion) ska studeras. Det gäller exempelvis hur man ska beakta s.k. externa effekter men också hur normen ska förhålla sig till principer om optimal beskattning (se vidare avsnitt 1.1.4). I grunden handlar denna fråga om hur normen för skatteutgifter ska förhålla sig till vad som är en samhällsekonomiskt effektiv beskattning.

2 För den enskilde individen kan överskotts bördan ”mätas” som den extrabetalning, utöver den faktiska skatt han erlägger, han är beredd att göra för att slippa skatten.

1.2.1 Intresseprincipen

Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Det kan handla om offentliga investeringar i infrastruktur av olika slag, där skatten tas ut av dem som särskilt drar nytta av investeringen. Enligt denna princip får skatterna karaktär av avgifter, som debiteras för en viss tjänst.

1.2.2 Skatteförmågeprincipen

Enligt skatteförmågeprincipen ska skatten tas ut i förhållande till de skattskyldigas förmåga att betala skatten. Enligt vissa tolkningar av principen motiverar detta ett progressivt skatteuttag, där de med högre inkomster kan betala en större andel av inkomsten i skatt än de med lägre inkomster. Enligt andra tolkningar är principen i stället förenlig med ett proportionellt skatteuttag.

Ibland har skatteförmågeprincipen använts för att motivera bolagsskatten, där bolagen antas ha en skatteförmåga som är större än den hos företagets ägare. Ett annat område där skatteförmågeprincipen förts fram gäller beskattningen av värdestegring på olika kapitaltillgångar (exempelvis aktier eller bostäder). Enligt en viss tolkning antas skatteförmågeprincipen omöjliggöra beskattning av orealiserad värdestegring. Med denna tolkning kopplas skatteförmågeprincipen ihop med den s.k. realisationsprincipen, som innebär att värdeförändringar kan beskattas först när de realiserar.

Utöver intresse- och skatteförmågeprinciperna finns ett par andra centrala dimensioner på varje skattesystems utformning som tidvis varit aktuella i den skattepolitiska diskussionen och som därför behöver kommenteras.

1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt

En individs inkomst kan användas för antingen konsumtion (utgifter) eller sparande. Utmärkande för en inkomstskatt är att skatten utgår oberoende av om inkomsten konsumeras eller sparas. Vid en utgiftsskatt, däremot, undantas på ett eller

annat sätt den del av inkomsten som sparas från beskattning.

Det svenska skattesystemet, liksom nästan alla andra länders skattesystem, bygger på en inkomstskatteprincip. Det finns dock betydande inslag av utgiftsskatt genom mervärdesskatten och olika slag av punktskatter på privat konsumtion.

1.2.4 Nominell och real beskattning

En andra central dimension gäller i vilken utsträckning olika skattebaser ska justeras när den allmänna prisnivån förändras, dvs. om inflationen ska beaktas eller ej. Frågan är aktuell i första hand vid utformningen av inkomstskatten men har också bäring på konstruktionen av olika varuskatte.

Vid en rent nominell beskattning tas inte hänsyn till att det reala värdet - köpkraften - hos en viss nominell inkomst kommer att sjunka i tider av inflation. För att motverka detta problem vid beskattningen av arbetsinkomster kan det reala skatteuttaget mellan olika år hållas oförändrat genom en indexering av skatteskalen, där olika skiktgränser och avdrag inflationsjusteras. I Sverige tillämpas ett sådant system sedan 1990-91 års skattereform.

Frågan om nominell eller real beskattning är också aktuell vid utformningen av skatterna på kapitalinkomster, eftersom inflationen urholkar såväl tillgångars som skulders reala värde. Utan inflationskorrigering av skattebasen kommer en ökad inflation att höja det reala skatteuttaget på ränteinkomster samtidigt som de reala ränteutgifterna efter skatt sjunker.³ För Sveriges del, där de nominella kapitalinkomsterna beskattas, begränsas detta problem genom att normalskattesatsen är förhållandevis låg (30 procent).

För varuanknutna skatter där skatteuttaget är knutet till konsumtionsvolymen, ej till konsumtionsvärdet, kommer i normalfallet det reala skatteuttaget att sjunka i perioder av inflation. Det reala skatteuttaget kan upprätthållas antingen genom årsvisa beslut av riksdagen eller genom en lagreglerad, automatisk indexering av skattesatserna. I Sverige tillämpas i princip det senare systemet sedan 1993.

3 Betydelsen av inflationens inverkan på det reala skatteuttaget på ränteinkomster och de reala ränteutgifterna efter skatt kan illustreras med några räkneexempel. Förutsättningen är att den nominella räntan i ekonomin ges som summan av en realränta på 4 % och inflationstakten. I frånvaro av inflation blir alltså den nominella räntan 4 % medan den vid 2 % inflation blir 6 %. Det reala skatteuttaget definieras som skatteuttaget i förhållande till realräntan. Antag att nominella kapitalinkomster beskattas med 30 %. I frånvaro av inflation blir då det reala skatteuttaget 30 % av 4 % i förhållande till 4 % vilket ger 30 %, dvs. lika med det nominella skatteuttaget. Vid 2 % inflation, däremot blir det reala skatteuttaget 30 % av 6 % i förhållande till 4 %, dvs. 45 % (1,8/4), dvs. högre än det nominella skatteuttaget. För de reala ränteutgifterna efter skatt - som definieras som den nominella räntan efter skatt med avdrag för inflationen - blir det så här. I frånvaro av inflation blir den reala ränteutgiften efter skatt 2,8 % (4 - 0,3*4 - 0). Vid 2 % inflation sjunker den reala ränteutgiften efter skatt till 2,2 % (6 - 0,3*6 - 2).

1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter

Skatter kan klassificeras på många olika sätt. Indelningen i detta avsnitt bygger på att de olika skatterna ses som skatter på arbete eller som skatter på kapital. En sådan indelning är förhållandevis vanlig i den ekonomiska litteraturen. Dessförinnan ska dock en annan möjlig och vanligt förekommande distinktion uppmärksammas.

1.3.1 Direkta och indirekta skatter

Sedan lång tid tillbaka brukar de olika skatterna indelas i direkta och indirekta skatter. De direkta skatterna är sådana som tas ut på inkomster och på förmögenheter. De främsta exemplen i Sverige är den statliga och kommunala inkomstskatten, såväl på förvärvsinkomster som kapitalinkomster.

De indirekta skatterna är i stället sådana skatter som tas ut vid omsättning av varor och tjänster. Till denna grupp hör mervärdesskatten, men även specifika konsumtionsskatter, punktskatter, som skatterna på exempelvis alkohol och tobak. Till de indirekta skatterna räknas oftast också arbetsgivaravgifter och andra socialavgifter som tas ut på lönesumman eller på egenföretagares inkomster. Klassificeringen av dessa som skatter är emellertid inte självklar då de i varierande omfattning ger sociala förmåner (se nedan för distinktionen mellan skatt och avgift).

1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt

En mer ekonomiskt orienterad karakteristik av de direkta och indirekta skatterna kan baseras på begreppen skattesubjekt och skatteobjekt. Skattesubjektet är den som är skattskyldig, dvs. den som har att erlagga skatten och är formellt betalningsskyldig. Skatteobjektet, däremot, är den som bär den faktiska bördan av skatten genom att den reala disponibla inkomsten sjunker. En avvikelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt uppkommer i det fall marknadsförhållandena är sådana att skattesubjektet kan undgå bördan av skatten genom att vältra över skatten på andra grupper (konsumenter, löntagare, pensionärer, kapitalägare m.fl.)

Övervältring av skatter

I praktiken uppkommer avvikelsen mellan skattesubjekt och skatteobjekt genom att olika priser i ekonomin påverkas av skat-

ten. Exempelvis kan en höjning av arbetsgivaravgiften, där företagen är skattesubjekt, påverka konsumentpriserna, lönerna eller vinsterna. Därigenom kommer konsumenter, löntagare och företagets ägare att i vissa proportioner få bära bördan av den avgift/skatt för vilken företagen är formellt betalningsskyldiga. Ekonomer talar här om skatters incidens, ett fenomen som just handlar om hur olika skatter övervältras.

Direkta skatter kan då definieras som sådana skatter som inte övervältras från skattesubjektet. Bördan av skatten ”stannar” hos den skattskyldige. Motsatsvis är indirekta skatter sådana skatter som övervältras. Hur olika skatter övervältras är i grunden empiriska frågor som handlar om pris känsligheten på olika marknader. Därmed blir med nödvändighet varje gränsdragning mellan direkta och indirekta skatter något godtyckligt. Ibland brukar gränsdragningen göras normativt genom att man säger att indirekta skatter är sådana skatter som inte avses att bäras av skattesubjektet.

Skatten betalas in av någon annan

Enligt ovanstående definition kan en skatt definieras som direkt skatt även om skatten levereras in av någon annan än den formellt skattskyldige. I det svenska inkomstskattesystemet tillämpas en teknik med uttag av preliminärskatt, där exempelvis arbetsgivaren för den skattskyldiges räkning betalar in skatten under inkomståret. Detsamma gäller sedan ett stort antal år tillbaka för inkomstskatten på bankräntor och vissa aktieutdelningar. Detta innebär naturligtvis inte att dessa inkomstskatter i någon ekonomisk mening övervältras på arbetsgivare eller banker och att de därför skulle klassificeras som indirekta skatter.

Direkta skatter kan påverka ekonomin utan att de övervältras. Exempelvis påverkar inkomstskatten på arbetsinkomster utbudet av arbetskraft, vilket kan påverka sysselsättning och tillväxt.

1.4 En fyrdelning av de svenska skatterna

Indelningen i direkta och indirekta skatter, baserad på överensstämmelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt (och bristen på överensstämmelse) kan kombineras med en annan indelning. Denna innebär att skatterna klassificeras utifrån om de är att betrakta som skatter på arbete eller skatter på kapital. Arbete och kapital antas därvid

utgöra de primära produktionsfaktorerna i ekonomin.

Direkta och indirekta skatter på arbete och kapital

Med den kompletterande indelningen i skatter på arbete och skatter på kapital erhåller man fyra huvudgrupper av skatter, nämligen direkta och indirekta skatter

på arbete samt direkta och indirekta skatter på kapital. I 1.1 Tabell har för år 2009 samtliga svenska skatter och avgifter klassificerats i dessa fyra huvudgrupper. Därutöver relateras inkomsterna från de olika skatterna till bruttonationalprodukten (BNP). I 1.2 Tabell redovisas mer detaljerade uppgifter.

1.1 Tabell

Skatter och avgifter på arbete och kapital år 2009, fördelning på hushåll och företag, procent av BNP

Taxes and charges on labour and capital 2009, breakdown between households and companies, percent of GDP

Hushåll	% av BNP	Företag	% av BNP
Households	% of GDP	Companies	% of GDP
Arbete (Labour)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,4	Arbetsgivareavgifter (Employers' social security contributions)	11,2
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	16,5	Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	0,3
Allmänna egenavgifter (Employees' social security contributions)	2,8	Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	1,0
Skattereduktion (Tax credits)	-5,3	Mervärdesskatt (VAT)	9,7
		Punktskatter privat konsumtion (Excise duties on private consumption)	2,3
		Punktskatter på näringslivets faktoranvändning (Excise duties on industry's factor use)	1,6
Summa arbete hushåll (Total labour households)	15,4	Summa arbete företag (Total labour companies)	26,2
Kapital (Capital)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	0,8	Bolagsskatt (Corporate income tax)	2,7
Fastighetsskatt (Real estate tax)	0,4	Fastighetskatt (Real estate tax)	0,4
Kupongskatt (Withholding tax)	0,1	Avkastningskatt pensioner (Tax on pension funds earnings)	0,4
Summa kapital hushåll (Total capital households)	1,3	Summa kapital företag (Total capital companies)	3,6
Totalt hushåll (Total households)	16,8	Totalt företag (Total companies)	29,8
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)			0,1
Summa skatter (Total taxes)			46,6

Anm: I år innehåller tabellen ovan de allra senaste uppgifterna som är tillgängliga just nu dvs. för år 2009. Därför är delar av intäkterna fortfarande prognoser eftersom taxeringen av 2009 års inkomster ännu inte är avslutad. Det gäller t.ex. inkomstskatt för hushåll och företag, statlig fastighetsskatt, kommunal fastighetsavgift, särskild löneskatt samt avkastningskatt.

Hushåll eller företag skattesubjekt

I stället för direkta och indirekta skatter skulle man också kunna tala om skatter där hushållen är skattesubjekt (de direkta skatterna) och skatter där företagen är skattesubjekt (de indirekta skatterna⁴). Med detta synsätt bär företagen inte bördan av någon skatt utan bördan fördelas på företagets kunder (genom höjda priser), de anställda i företagen (genom lägre löner) eller företagets ägare (genom lägre utdelningar eller långsammare värdestegring på företagets aktier).

Ovanstående indelning av olika skatter och avgifter används bl.a. vid redovisningen av olika skatteförslag⁵ och vid Finansdepartementets beräkningar av budgeteffekter vid olika skatteförändringar. Särskilt vid bedömningen av de långsiktiga, varaktiga effekterna är det angeläget att beakta olika skatters eventuella inverkan på bl.a. andra skattebaser⁶.

1.4.1 Direkta skatter på arbete

De direkta skatterna på arbete utgörs i första hand av statlig och kommunal inkomstskatt på förvärvsinkomster, där den kommunala inkomstskatten utgör den helt dominerande inkomstkällan för den ofrentliga sektorn.

Till gruppen direkta skatter på arbete räknas även de i mitten av 1990-talet introducerade allmänna egenavgifterna; för närvarande finns en egenavgift till pensionssystemet. För en kommentar till distinktionen mellan skatter och avgifter, se avsnitt 1.4.3. Det kan noteras att det finns en betydande avdragspost under denna grupp i form av skattereduktioner som i huvudsak består av kompensationen för allmän pensionsavgift, av jobbskatteavdraget som i tekniskt avseende är en skattereduktion och av HUS-avdraget

1.4.2 Indirekta skatter på arbete

Den första och helt dominerande gruppen bland de indirekta skatterna på arbete utgörs av lagstadgade socialavgifter i form av arbetsgivaravgifter och egenföretagarnas motsvarighet till dessa, de s.k. egenföretagaravgifterna (de senare ska skiljas från den allmänna pensionsavgiften). Till detta kommer den särskilda löneskatten (se nedan). Arbetsgivaravgifterna klassificeras som skatter på arbete då de, åtminstone i

ett längre tidsperspektiv, får antas bäras av löntagarna genom lägre reallöner.

1.4.3 Skatter och avgifter

För arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna gäller att dessa har en dubbel karaktär, då de i ekonomisk mening delvis är att betraktas som skatter och delvis kan ses som avgifter.

Förmån kopplad till avgiften

Distinktionen mellan skatt och avgift är av central betydelse. Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen. Till skillnad från detta gäller att avgifter visserligen också kan vara obligatoriska men att det finns en förmån direkt kopplad till betalningens storlek. Ofta talar man om att avgifter baseras på försäkringsmässiga grunder, där inbetalningen svarar mot nuvärdet av framtida utbetalningar av förmåner med hänsyn tagen till olika slag av risker.

I princip bör avgiftsinkomsterna justeras ned vid en redovisning av skatteuttaget på arbete genom att de förmånsgrundande delarna tas bort. En sådan korrigerings skulle bygga på de schabloner som lades fast i 1990 års skattereform. Dessa schabloner ligger till grund för den särskilda löneskatt som introducerades i skattereformen och som i tabellen också hänförs till de indirekta skatterna på arbete. Det finns emellertid vissa problem med att tillämpa schablonerna vid en justering av faktiska avgiftsinkomster, varför någon korrigerings inte skett. Detta innebär att skatteuttaget på arbete överskattas i tabellredovisningen. Detta gäller också för redovisningen för den allmänna pensionsavgiften (se ovan).

1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete

Till de indirekta skatterna på arbete kan också räknas mervärdesskatten och samtliga punktskatter på varor och tjänster. Detta kan motiveras på följande sätt.

Konsumtionsskatter skatt på arbete eller kapital?

I en ekonomi med två primära produktionsfaktorer (här bortses från energi och andra naturresurser) gäller frågan huruvida skatter på konsumtion ska uppfattas som

4 Detta innebär att inkomstskatten för juridiska personer betraktas som en indirekt skatt, något som avviker från den gängse terminologin, där denna skatt räknas till de direkta skatterna.

5 Sedan 2008 gäller detta vid regeringens redovisning av bedömningar och förslag på skatteområdet i de årliga budgetpropositionerna.

6 För olika beräkningsmetoder, se Beräkningskonventioner 2011, metoder för effektberäkningar av ändrade skatteregler, en rapport från skatteekonomiska enheten i Finansdepartementet, 2010

en skatt på arbete eller en skatt på kapital. Kännetecknande för en skatt på kapital är att den driver in en kil mellan avkastningen före skatt och avkastningen efter skatt. Frågan blir då om en skatt på konsumtion kan vara en skatt på kapital.

Antag att en person avstår från att konsumera 100 kr i dag, sparar detta belopp i ett år och därefter konsumerar det sparade beloppet inklusive ränta. Om räntan är fem procent blir konsumtionen nästa år 105 kr. Antag vidare att konsumtionsskatten uppgår till 20 procent av det sparade värdet. Detta innebär att personen i dag avstår från ett realt konsumtionsvärde på 80, vilket är det belopp som uppoffras om man avstår från konsumtion på 100 inklusive konsumtionsskatten. Nästa år uppgår motsvarande reala konsumtionsvärde till 84 kr (80 procent av 105). I reala termer har alltså personen sparat 80 i dag för att kunna konsumera 84 nästa år, dvs. avkastningen på det sparade kapitalet uppgår till fem procent. Nu är detta en avkastning efter skatt. Före skatt har individen i dag avstått från 100 för att nästa år kunna konsumera 105, likaledes före skatt. Men detta innebär att avkastningen före skatt på det sparade kapitalet också är fem procent, dvs. samma nivå som avkastningen efter skatt. Följaktligen kan inte konsumtionsskatten vara en skatt på kapital och blir därmed en skatt på arbete.

Permanent skatt på arbete, tillfällig på kapital

Att konsumtionsskatterna är skatter på arbete gäller om dessa skatter är oförändrade över tiden. Man säger därför att konsumtionsskatterna kan ses som permanenta skatter på arbete. Antag i stället att konsumtionsskattesatsen höjs, exempelvis genom att mervärdesskattesatsen höjs. Detta medför att de reala konsumtionsmöjligheterna för en individ med en viss nominell förmögenhet kommer att reduceras. Konsumtionsskatterna kan i detta fall uppfattas som en skatt på kapital, men i detta fall som *en tillfällig* skatt på kapital.

Klassificeringen av konsumtionsskatter som en skatt på arbete gäller alltså i ett permanent tillstånd där konsumtionsskatten antas vara oförändrad. Detta synsätt tillämpas också när man analyserar beskattningens inverkan på individernas arbetsutbud och i definitionen av den s.k. skattekil.

Skattekil – den totala skatteberoende marginaleffekten

Med skattekil avses den totala skatteberoende marginaleffekten på en extra arbetsinsats. Därvid beaktas förutom socialavgifterna (skattedelen av dessa, se ovan) och inkomstskatten på förvärvsinkomster också konsumtionsskatterna. Skattekil kommer därmed att ange skillnaden mellan ökningen av arbetsgivarens kostnad för arbetskraften, ibland kallad den reala produktlönen, och ökningen av individens reala köpkraft med hänsyn tagen till alla förändringar av skatter (och inkomstberoende bidrag) som påverkas av inkomstökningen, ibland kallad den reala konsumtionslönen.

Ett ännu mer utvidgat marginaleffektbegrepp erhålls om man också beaktar hur en inkomstökning påverkar olika inkomstberoende bidrag (bostadsbidrag m.m.). Innebörden av denna totala marginaleffekt beskrivs i avsnitt 4.5.7.

Det bör noteras att skattekil beskriver de skatteförändringar som inträffar vid en marginell extra arbetsinsats. Därmed fångar den upp drivkrafterna för en ytterligare arbetsinsats för den som redan har ett arbete. Till skillnad från denna s.k. intensiva marginal talar man också om en s.k. extensiv marginal⁷ som handlar om drivkrafterna för att gå från icke-arbete till arbete. I detta fall är det skillnaden mellan genomsnittliga skatteuttaget vid arbete och genomsnittet vid icke-arbete som är av betydelse, inte extraskatten på en extra arbetsinsats.

1.4.5 Olika marginalskattebegrepp några räkneexempel

Skattekil kan uppfattas som en slags utvidgad marginals katt, som avviker från andra marginals kattebegrepp. Några starkt stiliserade räkneexempel – bl.a. bortses från jobbskatteavdraget – får illustrera skillnaden mellan alternativa marginals kattebegrepp. I detta förenklade skattesystem antas socialavgifterna uppgå till 30 procent och de antas vara skatter i sin helhet. Den kommunala inkomstskatten antas också uppgå till 30 procent. För den aktuella individen gäller att han också betalar statlig inkomstskatt med 20 procent på en inkomstökning. Vidare antas allmänna egenavgifter, som antas vara avdragsgilla mot inkomstskatten, uppgå till tio procent.⁷ Konsumtionsskatterna antas utgöra 20 procent av inkomsten efter alla

⁷ I detta starkt stiliserade exempel bortses från den skattereduktion som ges för allmän pensionsavgift med 100 % av avgiften (från 2006) och avdragsrätten som förknippas med denna begränsning.

inkomstskatter; här förutsätts alltså individen på marginalen konsumera hela sin disponibla inkomst.

Med marginals katt avses vanligen ökningen av den vanliga inkomstskatten som andel av en ökning av inkomsten före inkomstskatt. Vid en ökning av lönen med 100 kommer individen i det stilerade skattesystemet att betala 50 (30+20) i extra skatt. Marginals katten är därmed 50 procent $[(30+20)/100]$.

Beaktas även allmänna egenavgifter kan man tala om ett annat marginals kattebegrepp. På en löneökning om 100 utgår först egenavgifter på 10. Eftersom dessa antas vara avdragsgilla vid beräkningen av statlig och kommunal inkomstskatt kommer basen för ökningen av de senare skatterna att uppgå till 90 (100-10) och ökningen av dessa skatter blir 45 $[(0,3+0,2)*90]$. Till sammans med ökningen av egenavgifter ger detta en ny marginals katt på 55 procent $[(10+45)/100]$. Detta brukar ibland kallas den "synliga" marginals katten.

Slutligen ska skatteken, det mest utvidgade marginals kattebegreppet, beräknas. Löneökningen på 100 leder i detta fall till en ökning av arbetsgivarens lönekostnad med 130, eftersom arbetsgivaravgifter utgår på löneökningen. Dessa 130 utgör basen för beräkningen av skatteken. Skatteökningen ges av ökade arbetsgivaravgifter på 30, ökad allmän egenavgift på 10 och ökade inkomstskatter på 45. Därtill kommer en konsumtionsskatteeffekt som baseras på ökningen av individens disponibla inkomst. Denna ökning uppgår till 45 (100-10-45), vilket med en konsumtionsskattesats på 20 procent ger en ökad konsumtionsskatt på 9 $(0,2*45)$. Den totala skatteökningen blir då 94 $(30+10+45+9)$. Om detta relateras till ökningen av lönekostnaden på 130 erhålls en skatteken på 72,31 procent $(94/130)$. Om konsumtionsskatteeffekten skulle exkluderas erhålls en skatteken på 65,38 procent $(85/130)$.

Räkneexemplen illustrerar att det finns stora skillnader mellan olika marginals kattebegrepp.

1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktoranvändning

Mervärdesskatten och punktskatter på privat konsumtion kan alltså uppfattas som skatter på arbete. Frågan är då vad som gäller för de punktskatter som utgår på näringslivets faktoranvändning, exempelvis den koldioxidskatt som utgår på näringslivets energianvändning. Detta är i hög grad

en empirisk fråga och klassificeringen är ingalunda självklar. Den empiriska frågan gäller i vilken utsträckning skatter på energi kommer att vältras över på andra skattebaser. När dessa punktskatter i tabellen redovisas som (implicita) skatter på arbete har nedanstående synsätt tillämpats.

Övervältring på produktionsfaktorn arbete

En första fråga gäller om producenten kan övervältra en skattehöjning "bakåt" på producenter i tidigare led. I den utsträckning priserna på exempelvis energi är internationellt givna, dvs. ej påverkas av den svenska efterfrågan, något som gäller för exempelvis oljeprodukter, är en sådan övervältring inte möjlig. Därmed reduceras frågan om övervältring till att gälla bördans fördelning mellan de primära produktionsfaktorerna arbete och kapital. Denna fördelning beror på vilken av dessa faktorer som har den högsta utbudselasticiteten. Detta handlar här om den relativa känsligheten i utbudet av arbete och kapital vid förändringar i löner och kapitalavkastning.

I en öppen ekonomi som den svenska, där kapitalmarknaden i allt större utsträckning blir integrerad med de internationella kapitalmarknaderna och där produktpriserna, särskilt de på den konkurrensutsatta sektorns produkter, bestäms på de internationella marknaderna, kommer avkastningen efter skatt på realkapital i allt väsentligt att vara internationellt bestämd. Detta gäller på lång sikt. På kort och på medellång sikt kan avkastningen sjunka som ett resultat av höjda insatsfaktorpriser. Denna sänkta avkastning tenderar dock att dämpa investeringsaktiviteten vilket på lång sikt resulterar i ett lägre kapitalbestånd (per sysselsatt). Detta tenderar att återställa kapitalavkastningen efter skatt till den internationellt givna nivån och att reducera reallönerna. På detta sätt sker på lång sikt en övervältring på produktionsfaktorn arbete.

För det fall företagen har möjlighet/väljer att vältra över skatten på produktpriserna kommer detta att vid rörliga växelkurser ge en nedskrivning av den svenska kronan. Detta tenderar att höja den inhemska prisnivån och därmed urholka realvärdet av den privata konsumtionen. Till den del transfereringar till hushållen inte är fullständigt prisindexerade kommer bördan av faktorskatten att fördelas mellan löntagare och transfereringsmottagare (framför allt pensionärerna). Eftersom transfereringar kan uppfattas som uppskjuten arbetsin-

komst gäller även i detta fall att faktorskatten blir en (implicit) skatt på arbete.

Med ovanstående synsätt kan man följaktligen uppfatta skatter på näringslivets faktor användning som en indirekt skatt på arbete på samma sätt som gäller för arbetsgivaravgifterna. För att markera att klassificeringen inte är självklar, särskilt på kort och medellång sikt, har dock dessa skatter särredovisats i tabellen.

Särskilda skatter på energiproduktion

Ovanstående gäller för indirekta skatter på näringslivets faktor användning. Bland punktskatterna finns förutom de speciella konsumtionsskatterna och faktorskatterna ett antal övriga skatter som utgår på produktionen och där situationen är något annorlunda. Det handlar här om energiproduktionen, där det finns en särskild skatt på kärnkraftsel och en fastighetsskatt på vattenkraftverk. Till den del förhållandena på energimarknaderna är sådana att dessa skatter kan vältras över på energipriset gäller samma synsätt som för faktorskatterna och dessa skatter blir därmed skatter på arbete. Om de däremot fungerar som en skatt på ”övervinster” i viss energiproduktion ska skatterna i stället klassificeras som en skatt på kapital.

1.4.7 Direkta skatter på kapital

Till de direkta skatterna på kapital hör den (statliga) inkomstskatten på fysiska personers kapitalinkomster i form av räntor, utdelningar och realisationsvinster. Av tabell 1.1 framgår att denna skatt under det aktuella året gav ett överskott. Detta förklaras av att skatten på de positiva kapitalinkomsterna (inkomsträntor, utdelningar och reavinster) överstiger de skattereduktioner som medges för utgiftsräntor och realisationsförluster.⁸

Vidare hör fastighetsskatten, till den del den utgår på privatbostäder, till de direkta skatterna på kapital, liksom kupongskatten på aktier.

1.4.8 Indirekta skatter på kapital

Till denna grupp av skatter hör inkomstskatten för juridiska personer, eller i dagligt tal bolagsskatten. Denna klassificeras

som en indirekt skatt på kapital då den till skillnad från skatten på personliga kapitalinkomster i princip kan övervältras på andra grupper i samhället. I en öppen ekonomi som den svenska, där företagen möter ett på de internationella kapitalmarknaderna bestämt avkastningskrav, tenderar exempelvis förändringar i bolagsskatteuttaget att på lång sikt via förändrade investeringar påverka reallönenivån i ekonomin (jämför resonemanget ovan om faktorskatter). Detta innebär att bolagsskatten, om man anlägger ett långsiktigt tidsperspektiv, kan uppfattas som en implicit och indirekt skatt på arbete.

Den del av fastighetsskatten som betalas av juridiska personer räknas också till de indirekta skatterna på kapital då skatten kan övervältras på andra grupper (bl.a. hyresgäster).

Till gruppen indirekta skatter på kapital har slutligen förts den särskilda avkastningsskatt som utgår på visst pensionskapital (se avsnitt 5.8.3). Bördan av denna skatt faller på pensionspararna även om försäkringsbolagen och pensionsparinstituten är skattskyldiga.

1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar

I anslutning till resonemanget om direkta och indirekta skatter på kapital kan ytterligare en central distinktion göras. De direkta skatterna på kapital kan uppfattas som en skatt på svenskars sparande. De indirekta skatterna på kapital (med undantag för avkastningsskatten på pensionsparande), däremot, kan uppfattas som en skatt på investeringar i Sverige. Alternativt talar man ibland om skatter på sparande som skatt på ägt kapital medan skatterna på investeringar ses som skatt på i Sverige använt kapital.

Beroendet av de internationella kapitalmarknaderna

Att man kan tala om skatter på sparande och skatter på investeringar har att göra med den svenska ekonomins öppenhet, särskilt beroendet av de internationella kapitalmarknaderna. Det senare beroendet innebär att den identitet mellan sparande

⁸ Detta innebär att en sänkning eller ett borttagande av den personliga kapitalinkomstskatten skulle ge en förhållandevis begränsad försvagning av de offentliga finanserna. Detta gäller emellertid vid en rent statisk beräkning; ett lägre skatteuttag på kapitalinkomster skulle öka avståndet till beskattningen av arbetsinkomster och därmed ge incitament till skattebetingsad omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster (se särskilt situationen för fåpersonersägda aktiebolag). Detta illustrerar den spänning som finns mellan olika önskemål dels att motverka rörligheten hos den mer eller mindre lättflyktiga kapitalskattebasen i den öppna ekonomin, dels att av interna skattepolitiska skäl upprätthålla ett likformigt skatteuttag och varaktig finansiering av offentliga utgifter. Till detta kommer de fördelningspolitiska önskemålen.

och investeringar som måste gälla för en sluten ekonomi bryts genom att svenskers sparande kan finansiera (real)investeringar i utlandet och genom att (real)investeringar i Sverige kan finansieras genom utlänningars sparande.

Den svenska ekonomins öppenhet medför att förändringar i exempelvis beskattningen av personliga kapitalinkomster i första hand får antas påverka svenskers sparande men inte nödvändigtvis investeringarna i Sverige. På motsvarande sätt medför förändringar i exempelvis bolagskatten i första hand att investeringarna påverkas medan effekterna på svenskers sparande är mer oklar.

Distinktionen tydlig på lång sikt

I vilket utsträckning ovanstående distinktion gäller är en empirisk fråga. För mindre företag kan hävdas att dessa för sin kapitalförsörjning på olika sätt är avgränsade från de internationella kapitalmarknaderna. Då kan förändringar i den personliga kapitalbeskattningen påverka investeringarna i dessa företag och på motsvarande sätt kan förändringar i företagsskattereglerna påverka ägarnas och långivarnas sparande. På lång sikt, och som en följd av en allt större internationell integration, torde dock distinktionen mellan de direkta och indirekta skatterna på kapital att bli allt mer tydlig vad avser deras olikartade verkningar på sparande och investeringar i Sverige.

1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv

I detta avsnitt beskrivs översiktligt de svenska skatternas utveckling under det senaste kvartsseket. Beskrivningen anknyter till den övergripande statistiska redovisningen i kapitel 2 men också till de ekonomiska begrepp som introducerats tidigare i detta kapitel. Utvecklingen i ett längre tidsperspektiv redovisas i kapitel 14.

1.5.1 Från sam- till särbeskattning

Fram till i början av 1970-talet tillämpades sambeskattnings av giftas inkomster, vilket innebar att makars inkomster lades samman vid beskattningen. Detta innebar att skatteförmågan knöts till hushållet, inte till de enskilda individerna i hushållet. I kombination med en progressiv beskattning medförde sambeskattnings att marginaleffekterna på extra arbetsinsatser kom att bli förhållandevis höga. Sett i ljuset av

den parallella utvecklingen med en ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor sågs detta som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt. Mot denna bakgrund infördes särbeskattnings fr.o.m. inkomståret 1971.

Övergången till särbeskattnings innebar emellertid inte att alla inslag av sambeskattnings försvann från skattesystemet.

Genom den införda särbeskattnings kom grundavdrag vid beskattningen att ges till alla medlemmar i ett hushåll, inklusive barnen. Då förvärvsinkomster och kapitalinkomster (enligt den terminologi som gäller efter 1990-91 års skattereform) beskattades enligt en och samma skatteskala medförde detta att ett utrymme skapades för skattebetingade förmögenhetsöverföringar från föräldrar till barn. I kombination med de extra avdrag för kapitalinkomster som tillämpades gav detta en betydande skattefrihet för kapitalinkomster. Först i och med 1990-91 års skattereform och införandet av en separat kapitalbeskattnings utan grundavdrag upphörde denna skattefrihet.

1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning

Under det senaste kvartsseket har en ökande andel av de offentliga utgifterna kommit att finansieras genom indirekta skatter. Detta har skett trots att exempelvis kommunal-skatteuttaget ökat genom en höjning av den genomsnittliga utdebiteringen från 21,00 kr år 1970 till 31,52 kr år 2010 (exklusive kyrkoavgift och begravningsavgift). Andelsförskjutningen från direkta till indirekta skatter blir än mer markerad om man beaktar att olika socialförsäkringsersättningar, sjukpenning m.m. gjordes skattepliktiga under 1970-talet. Denna ”bruttoficering” av transfereringarna har tenderat att upprätthålla andelen inkomster från de direkta skatterna.

Uttaget av socialavgifter har ökat

Den ökande andelen indirekta skatter reflekterar i huvudsak två förhållanden. För det första har uttaget av socialavgifter ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet och övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. Det ökade uttaget av socialavgifter reflekterar också olika försök under 1970-talet att genom skatteomläggningar underlätta avtalsrörelserna. De tre s.k. Hagauppgörelserna i mitten av 1970-talet innebar att sänkningar av inkomstskatten finansierades genom ökade

arbetsgivaravgifter. Under 1990-talet har dock uttaget av arbetsgivaravgifter sjunkit, bl.a. som en följd av förändrad finansiering av pensionssystemet (med introduktion av allmän pensionsavgift).

För det andra har som ett led i finansieringen av offentliga sektorns utbyggnad skattesatsen i mervärdesskatten, som 1969 avlöste den sedan 1958 existerande omsättningsskatten, successivt höjts under perioden. I och med 1990-91 års skattereform breddades också basen för mervärdesskatten.

Punktskatter har fått större betydelse

Olika punktskatter har också bidragit i ökad omfattning till finansieringen av offentliga utgifter. Sedan lång tid har gällt att särskilt skatterna på alkohol- och tobak av hälsopolitiska motiv höjts i takt med inflationen.

1994 infördes för flertalet övriga punktskatter en automatisk indexering av skattesatserna. Tillsammans med den ökade betydelsen för mervärdesskatten bidrog detta till att den reala karaktären på det svenska skattesystemet förstärktes. Sedan 1998 är dock indexeringen begränsad till energi- och koldioxidskatterna. Skatterna på energi har också höjts och inslaget av miljöstyrning har också ökat, bl.a. genom införande av koldioxidskatt år 1991. Under 1990-talet kom denna tendens att förstärkas.

1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet

Under 1970-talet uppmärksammades problemen med smala skattebaser i kombination med höga skattesatser. Smala skattebaser innebar bl.a. en oenhetlighet i beskattningen av olika inkomster som möjliggjorde skatteanpassningar av olika slag.

En tidig reaktion på detta problem var diskussionen i slutet av 1970-talet och i början av 1980-talet kring möjligheten att införa olika bruttoskatter, bl.a. den s.k. promsen. Några nya skatteformer genomfördes dock inte utan i stället gjordes förändringar i existerande system.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse ("den underbara natten"). Denna innebar att den tidigare obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades under inkomståren 1983-85. Därigenom kom det skattemässiga värdet av ränteavdrag i princip att maximeras till 50 procent år 1985. För personer vars

intäkter av kapital översteg utgifterna för kapital kvarstod dock rätten till fullt skattemässigt avdrag mot den aktuella marginalskatten.

Det stora steget mot basbreddningar togs dock genom 1990-91 års skattereform med betydande basbreddningar vid beskattningen av såväl förvärvs- som kapitalinkomster (se nedan).

1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning

Före 1990-talet var inflationen hög i den svenska ekonomin. Detta och önskemål att skapa ett skattesystem som verkar stimulerande på sparandet gjorde att olika modeller för utgiftsskatt och real beskattning utreddes i flera omgångar under 1980-talet. Ingen av modellerna förverkligades dock, bl.a. med hänvisning till internationella komplikationer. Från år 1984 fram till och med år 1990 innehöll dock beskattningen av juridiska personer ett reellt inslag genom den s.k. vinstdelningsskatten som var en väsentlig finansiering vid uppbyggnaden av löntagarfonder.

1.5.5 1990-91 års skattereform

1990-91 års skattereform, som i allt väsentligt genomfördes i två steg under inkomståren 1990 och 1991, innebar en genomgripande förändring av stora delar av det svenska skattesystemet. Samtidigt innebar den en vidareutveckling av de tendenser som gällt sedan tidigare med ökat inslag av särbeskattning, en ökad vikt för indirekta skatter och genom betoningen av olika basbreddningar.

Syftet var ökad effektivitet och rättvisa

Genom reformen sänktes också de formella skattesatserna i syfte att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning på olika områden. Likformighet i beskattningen av olika slag av inkomster var en ledstjärna men denna betoning av horisontell rättvisa förenades med önskemål att åstadkomma ett fördelningsmässigt acceptabelt utfall även mätt som effekterna på den vertikala inkomstfördelningen. Olika basbreddningar i syfte att förstärka den horisontella rättvisan kan också bidra, och bidrog också, till att förbättra den vertikala rättvisan.

Styrande inslag bort

Det tidigare skattesystemet med dess smala skattebaser var också ett uttryck för olika ambitioner att påverka ekonomin i stabi-

liseringspolitiskt avseende. Särskilt gällde detta företagsbeskattningen där det bl.a. fanns en möjlighet för företagen att avsätta till s.k. investeringsfonder och där fondanvändningen styrdes av offentliga beslut. För att finansiera skattebortfallet genom sänkta skattesatser togs dessa möjligheter bort. Men elimineringen av de styrande inslagen i skattesystemet motiverades också med hänvisning till tidigare erfarenheter. Dessa indikerade att det var problematiskt att styra med tillfredsställande effektivitet, bl.a. beroende på att det tar tid innan olika åtgärder får effekt.

Nominell princip

1990-91 års skattereform innebar också en renodling av en nominell princip vid beskattningen. Särskilt markerat var detta vid reformeringen av kapitalbeskattningen med införandet av separat, proportionell beskattning med 30 procent av nominellt definierade kapitalinkomster. Genom basbreddningar i kapitalbeskattningen försvann tidigare inslag av skattefrihet (olika avdrag). Dessutom eliminerades tidigare reala inslag i beskattningen av reavinster vid försäljningen av egna hem. Genom införande av avkastningsskatt på visst pensionskapital togs också ett tidigare betydelsefullt inslag av utgiftsskatt bort.

1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen

1990-91 års skattereform utvärderades av en särskild kommitté, KUSK⁹. Kommittén konstaterade att de grundläggande reformprinciperna i huvudsak behållits, även om vissa avsteg gjorts.

Utvecklingen under de första tio åren efter skattereformen innebar att skatteuttaget på arbete ökade, genom introduktion av allmänna egenavgifter men också genom förändringar i skatteskalen (ofullständig uppindexering av grundavdrag och skiktgränser och införande av ett extra skalsteg vid uttag av statlig inkomstskatt). Med början år 2000 inleddes dock en sänkning av skatten på arbete genom att individer-

na kompensterades för den allmänna pensionsavgiften genom en skattereduktion, en kompensation som var fullt genomförd 2006. Därefter har skatten på aktiva arbetsinkomster sänkts ytterligare genom det jobbskatteavdrag som infördes 2007 och som därefter har förstärkts i ytterligare tre steg. Fr.o.m. 2007 har också inslaget av optimal beskattning ökat, särskilt genom att den del av arbetskraftskostnaden som består av socialavgifter differentierats genom skattekreditering eller genom reducerade avgifter med avseende på individernas ålder men också genom olika skattereduktioner, t.ex. HUS-avdraget.

Hänsynen till internationella krav kommer att vara ett bestående inslag i den framtida skattepolitiken. Det handlar bl.a. om möjligheten att uthålligt finansiera offentliga utgifter i en miljö där flera skattebaser är rörliga över gränserna. Detta ger bl.a. nya villkor för beskattningen av kapitalinkomster men även av beskattningen av vissa varor och tjänster.

Begrepp som skattekonkurrens och skatteharmonisering blir allt viktigare både som ett resultat av den allmänna internationaliseringen och av Sveriges medlemskap i EU. Medlemskapet i EU har också påverkat och kommer att påverka svenska skatteregler genom utvecklingen av EG-rätten. Exempelvis blir det i tilltagande grad allt svårare att behålla olika slag av uppskjuten beskattning. Som exempel på internationaliseringens betydelse för skattepolitiken kan nämnas slopandet av förmögenhetsskatten 2007 och sänkningen av bolagsskattesatsen från 2009.

Ett annat tema i den framtida skattepolitiken gäller möjligheten och önskvärheten av en ökad miljörelatering av skattesystemet. Denna handlar om att ge ökad vikt åt skatter på miljöskadliga aktiviteter. Under senare år har vid sidan av skatterna införts ett antal nya styrmedel i miljö- och klimatpolitiken, exempelvis genom ett europeiskt system för handel med utsläppsrätter. Därmed blir samordningen mellan skatter och andra styrmedel en central fråga.

9 SOU 1995:104

1.2 Tabell

Specifikation av skatterna i 1.1 Tabell med klassificering enligt inkomstitlarna i statsbudgeten samt enligt OECD, mnkr och andelar av BNP 2009

Breakdown of the taxes in Table 1.1 with reference to the revenue headings in the Swedish budget and OECD, 2009, MSEK and share of GDP

	Belopp, mnkr	Procent av BNP	Inkomstittel statsbudgeten	OECD
	Amount, MSEK	Percent of GDP	Revenue headings Swedish budget	OECD
Skatter på arbete (Taxes on labour)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	43 655	1,4%	1111, 1131, 1620	1110
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	512 028	16,5%	1115	1110
Allmänna egenavgifter (Social security contributions, employees)	88 228	2,8%	1121	2100
Skattereduktioner (Tax reductions)	-164 685	-5,3%	1140-1160	1110
Andel skatter på arbete, hushåll (Share taxes on labour, households)	479 225	15,4%		
Företag (Companies)				
Arbetsgivaravgifter (Social security contributions, employers)				
Efterlevandepensionsavgift (Basic retirement pension)	19 905		1215	2200
Sjukförsäkringsavgift (Health)	78 631		1211, 1221	2200
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	28 323		1216	2200
Arbetssskadeavgift (Occupational injury)	7 964		1213	2200
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	104 237		1214, 1261	2200
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	25 764		1212	2200
Allmän löneavgift (Wage tax)	87 178		1217	2200
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)	-819		1218	2410
Nedsättningar sjöfart (Shipping support)	-1 926		1281	2410
Summa (Total)	349 256	11,2%		
Egenföretagaravgifter (Social security contributions, self-employed)				
Efterlevandepensionsavgift (Survivor's pension)	663		1245	2300
Sjukförsäkringsavgift (Health)	2 556		1241	2300
Arbetssskadeavgift (Occupational injury)	265		1243	2300
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	3 455		1244, 1261	2300
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	858		1242	2300
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	178		1246	2300
Allmän löneavgift	2 838		1247	3000
Generell nedsättning (General support)	0		1283	2300
Regional nedsättning (Regional support)	0		1284	2300
Summa (Total)	10 812	0,3%		
Särskild löneskatt (Tax on special parts of earned income and pension costs)	32 438	1,0%	1270	3000
Mervärdesskatt (VAT)	301 691	9,7%	1410	5111
Punktskatter på privat konsumtion (Excise duties, private consumption)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	2 706		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	8 944		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	11 340		1432	5121
Koldioxidskatt (Carbon dioxide, petrol excl.)	4 450		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	9 000		1441	5121
Försäljningsskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	0		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	8 370		1471	5121
Trängselskatt (Congestion tax)	785		1474	5121
Tobaksskatt (Tobacco)	10 604		1421	5121
Skatt på alkohol (Alcohol)	12 156		1422-1426	5121
Reklamskatt (Advertisement)	292		1486	5126
Spelskatt (Gambling)	19		1483	5126
Lotterivinstskatt (Lottery prize)	1 313		1484	1120
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				5126
Summa (Total)	69 981	2,3%		

	Belopp, mnr Amount, MSEK	Procent av BNP Percent of GDP	Inkomsttitel statsbudgeten Revenue headings Swedish budget	OECD OECD
Punktskatter näringslivets faktor användning (Excise duties, companies)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	3 307		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	10 931		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	2 835		1432	5121
Koldioxidskatt, ej bensin (Carbon dioxide, petrol excl.)	10 384		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	2 250		1441	5121
Försäljningskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	0		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	3 312		1471	5212
Vägavgifter (Roads)	891		1472	5113
Naturgrusskatt m.m. (Gravel etc.)	228		1453, 1458	5128
Skatt på kärnkraftsenergi (Nuclear power tax)	3 394		1455	5121
Avfallsskatt (Waste tax)	189		1456	5121
Svavelskatt, råttalolja (Sulphur tax)	34		1451-1452	5121
Miljöskatt handelsgödsel, bekämpningsmedel (Fertilizers and biocides)	249		1454	5113
Systembolaget AB:s överskott (Alcohol Monopoly Retailing)	345		1481	5122
Inlev. överskott från Svenska spel (Gaming Monopoly Retailing)	4 477		1482	5122
Konc.avg. på televisionens område (Television concession Fees)	0		1487	5128
Granskningsnämnden (Broadcast Commission Fees)	7		1489	5128
Lotteriavgifter (Lottery Fees)	28		1485	5128
Miljöskyddsavgift (Environmental Protection Fees)	0		1459	5128
Avgifter för Kemikalieinspektionen (Chemicals Inspectorate Fees)	69		1457	5128
Lokalradioavgifter (Local Radio Fees)	122		1488	5128
Skatt på import (Tax on imports)	5 151		1500	5128
Avgifter för telekommunikation (Tele Communication Fees)	98		1491	5128
Insättningsgarantiavgift (Fees, Deposit Guarantee Board)	879		1641	5126
Kärnbränslefonden (Nuclear Fund)	846		1642	5126
Nox-avgifter m.m. (Nox)	687		1643-1645	5126
Summa (Total)	50 714	1,6%		
Andel skatter på arbete, företag (Share taxes on labour, companies)	814 892	26,2%		
Skatter på kapital (Taxes on capital)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	26 157	0,8%	1310	1110
Fastighetsskatt (Real estate tax)	12 427	0,4%	1351	4110
Förmögenhetsskatt (Wealth tax)				
Förmögenhetsskatt m.m. (Net wealth tax etc.)	0		1371	4210
Arvsskatt (Inheritance)	0		1381	4310
Gåvoskatt (Gifts)	0		1382	4320
Kupongskatt (Withholding tax)	3 089		1331	1110
Summa (Total)	3 089	0,1%		
Andel skatter kapital, hushåll (Share of taxes on capital, households)	41 673	1,3%		
Företag (Companies)				
Bolagsskatt (Tax on profits)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	83 719		1321, 1322, 1630	1210
Tjänstegrupppliv (Tax on life group insurances)	1 163		1290	4400
Förmögenhetsskatt (Net wealth tax)	0		1372	4220
Summa (Total)	84 882	2,7%		
Fastighetsskatt (Real estate tax)	13 292	0,4%	1312	4120
Avkastningsskatt pensionsmedel (Tax on pension funds)	12 539	0,4%	1121	1210
Andel skatter kapital, företag (Share of taxes on capital, companies)	110 713	3,6%		
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				
Stämpelskatt (Stamp duty)	8 064		1360	4400
Skattetillägg och förseningsavgifter (Charges for delay etc.)	1 990		1620, 1630	6200
Restförda skatter, hushåll (Tax arrears, households)	-2 804		1611	1110
Restförda skatter, företag (Tax arrears, companies)	-4 972		1612	1210
Summa ej fördelade skatter (Total taxes not allocated)	2 278	0,1%		
Summa skatter, andel av BNP (Total taxes, percent of GDP)	1 448 782	46,6%		

Anm: I år innehåller tabellen ovan de allra senaste uppgifterna som är tillgängliga dvs. för 2009. Därför är delar av intäkterna fortfarande prognoser eftersom taxeringen av 2009 års inkomster ännu inte är avslutad. Det gäller t.ex. inkomstskatt för hushåll och företag, statlig fastighetsskatt, kommunal fastighetsavgift, särskild löneskatt samt avkastningsskatt.

Lästips:

Som en allmän introduktion av lärobokskaraktär till skatteeconomiska frågeställningar finns
– Hansson, Ingemar, och Norman, Erik, Skatter, teori och praktik, SNS, 1996

En behandling av de centrala skatteeconomiska frågeställningarna tillämpade på en faktisk reform, 1990-91 års skattereform, finns i
– Agell, J, Englund, P och Södersten, J, Svensk skattepolitik i teori och praktik; 1991 års skattereform, Bilaga 1 till SOU 1995:104 som bl.a. sammanfattar de olika expertstudier som gjorts i utvärderingen av 1991 års skattereform.

En annan, engelskspråkig, introduktion av lärobokskaraktär ges i
– Rosen, Harvey.S, och Gayer, Ted, Public Finance 9 uppl, McGraw-Hill, 2010
eller som ett alternativ
Tresch, Richard W, Public Sector Economics, Palgrave Macmillan, 2008

En mer tekniskt avancerad framställning, ges i
– Myles, G.D, Public Economics, Cambridge University Press, 1995

Som en likaledes tekniskt avancerad framställning av handbokskaraktär för fackekonomier gäller
– Auerbach, A.J och Feldstein, M, Handbook of Public Economics, Volume I (1986), volume II (1987), volume III (2002) och volume IV (2002), North-Holland

För en diskussion av skattepolitikens förutsättningar i små, öppna ekonomier, finns artikelsamlingen
– Andersen, T.M, Moene K.O och Sørensen, P.B, Tax Policy in Small Open Economies, Blackwell, 1994

Det offentliga utredningsväsendet har under de senaste årtiondena producerat ett stort antal betänkanden kring olika skattefrågor. Nedan anges betänkanden där frågeställningar av ett mer principiellt och övergripande slag behandlas. För en redovisning av faktiska förslag till riksdagen hänvisas till olika skattepropositioner som finns förtecknade i riksdagstrycket för respektive år.

Frågor kring utgiftsskatt behandlas i
– Progressiv utgiftsskatt – ett alternativ? Rapport av 1972 års skatteutredning, SOU 1976:62
– Utgiftsskatt – teknik och effekter, betänkande av utgiftsskattekommittén, SOU 1986:40

Frågor kring real och nominell beskattning behandlas i
– Real beskattning, betänkande av realbeskattningsutredningen, SOU 1982:1-3
– Inflationskorrigerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om inflationskorrigerad inkomstbeskattning, SOU 1989:36

Företagsskattefrågor behandlas i
– Beskattning av företag, slutbetänkande av företagsskatteberedningen, SOU 1977:86-87

Frågor om bruttoskatter behandlas i
– Bruttoskatter, preliminär redovisning från bruttoskattekommittén, Ds B 1979:3
– Allmän produktionsfaktorskatt, betänkande av bruttoskattekommittén, Ds B 1981:15

Som ett underlag för 1990-91 års skattereform finns följande betänkanden från tre olika utredningar, nämligen
– Reformerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad inkomstbeskattning, SOU 1989:33, del I-IV
– Reformerad företagsbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad företagsbeskattning, SOU 1989:34, del I-II
– Reformerad mervärdesskatt, betänkande av kommittén för indirekta skatter, SOU 1989:35, del I-II

Den officiella utvärderingen av 1990-91 års skattereform finns i
– Skattereformen 1990-1991 – en utvärdering, kommittén för utvärdering av skattereformen, SOU 1995:104

Den dåvarande regeringens värdering av skattereformen finns i
– 1990-91 års skattereform – en värdering, bilaga 6 till budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1)

Frågor om tjänstesektorns beskattning behandlas i
– Uppskattad sysselsättning – om skatternas betydelse för den privata tjänstesektorn, betänkande av Tjänsteutredningen, SOU 1994:93
– Skatter, tjänster och sysselsättning, betänkande av Tjänstebeskattningsutredningen, SOU 1997:17

Frågor om skatteväxling behandlas i
– Skatter, miljö och sysselsättning, slutbetänkande och underlagsrapporter från Skatteväxlingskommittén, SOU 1997:11

Internationaliseringens betydelse för den framtida svenska skattestrukturen behandlas i
– Våra skatter? Betänkande från Skattebasutredningen, SOU 2002:47, 2002 och i två bilagevolym med expertrapporter, volym A och volym B, 2002. Frågorna behandlas också av akademiska ekonomer i ett särskilt temanummer av Swedish Economic Policy Review, Vol. 9, Number 1, Spring 2002.

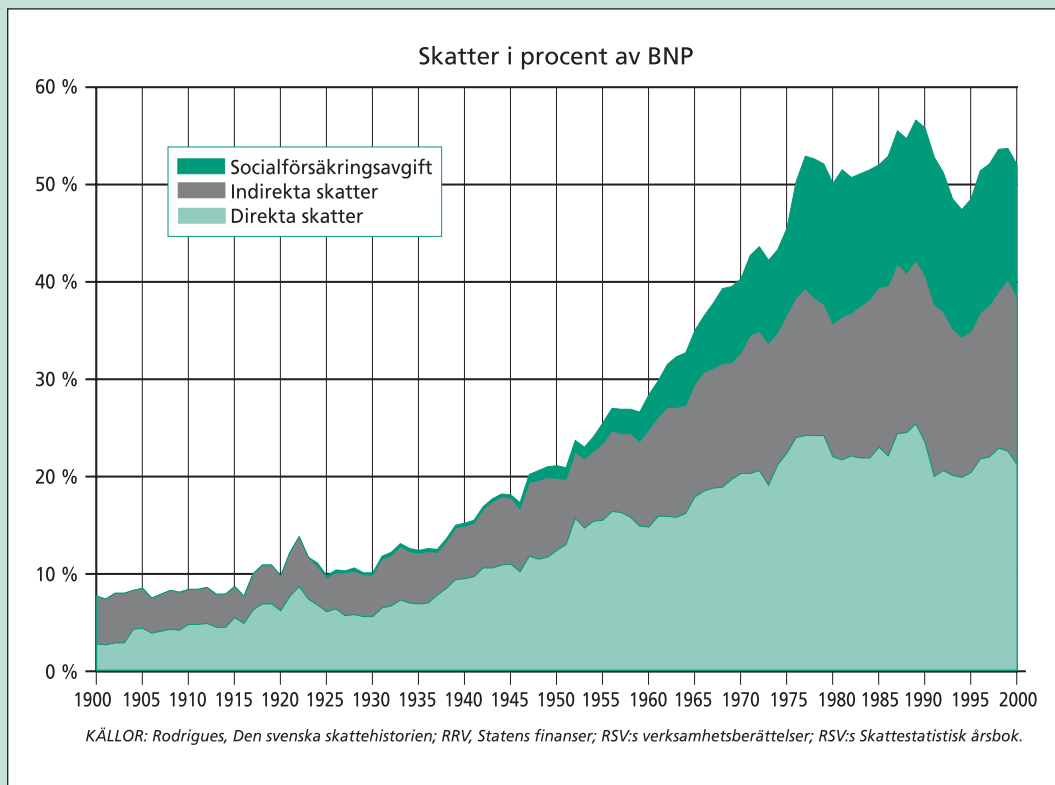
Frågor om näringslivets energibesiktning behandlas i
– Svåra skatter! Betänkande från Skattnedsättningskommittén, SOU 2003:38

Frågor om beskattningen av fåmansägda aktieföretag ("3:12-bolag") behandlas i
– Reformerad ägarbesiktning – effektivitet, prevention, legitimitet (Per-Olof Edin, Ingemar Hansson, Sven-Olof Lodin), rapport till Finansdepartementet, januari 2005.

En värdering av mervärdesskatten finns i
--På väg mot enhetlig mervärdesskatt, SOU 2006:90

En aktuell jämförelse av beskattningen av olika organisationsformer (enskilda näringsidkare, ägare till 3:12-bolag, noterade aktieföretag och noterade aktieföretag ges i
- The Taxation of Business Income in Sweden, A report prepared for the Swedish Ministry of Finance by Professor Peter Birch Sörensen, May 2008.

Det svenska skattesystemets effektivitetsegenskaper med en värdering av olika skatters (bolagsskatt, arbetsinkomstskatt, kapitalskatter och konsumtionsskatter) effekter på effektivitet och välfärd inom ramen för allmän jämviktsmodell för en liten öppen ekonomi behandlas i
- Swedish Tax Policy: Recent Trends and Future Challenges, Report to the Expert Group on Public Economics, ESO 2010:4, av professor Peter Birch Sörensen, 2010.

Nationalräkenskaperna

Föreställningen om ett ekonomiskt kretslopp kom till uttryck redan i en skrift från år 1758, *Tableau économique*, som till författare hade Francois Quesnay. Han var den främste företrädaren för fysiokraterna, och om honom har det sagts, att han var den förste som gav nationalekonomin karaktär av vetenskap.

Bristen på ekonomisk statistik gjorde, att *Tableau économique* måste bygga på antagna siffror. Bortsett från detta var den något av en nationalräkenskap och belyste det kretslopp, som jordbrukets och industrins årliga produktionsresultat gav upphov till, liksom den slutliga fördelningen av detsamma.

För Quesnay, som var läkare, låg likheten mellan det ekonomiska kretsloppet och blodcirkulationen nära till hands. Vid en tid då man trodde att guld och silver utgjorde ett lands rikedom hävdade Quesnay, att välståndet i stället kom från den produktion som flöt fram ur folkhushållet.

Tableau économique kom också att betraktas som en märklig upptäckt, jämförbar med uppfinnandet av skrivkonsten och pengarna. Bland de besökare, som hos Quesnay studerade tablån, var en man från Skottland vid namn Adam Smith (1723–1790), som fått hedersnamnet ”nationalekonomins fader”.

Källa: Göran Gustavsson, Per Anders Örtendahl ”Nationalräkenskap” Studentlitteratur Lund 1980.

Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter med hjälp av nationalräkenskapernas uppgifter. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten. Utvecklingen av den så kalladeskattekvoten beskrivs. Kapitlet innehåller även en mer detaljerad beskrivning av vissa skatter och det avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på olika ändamål.

Kort om nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin med uppdelning på sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. När det gäller begrepp, definitioner och klassificeringar följer nationalräkenskaperna det *Europeiska nationalräkenskapssystemet* (ENS 1995). Statistiska centralbyrån har ansvaret för beräkningar och publicering av de svenska nationalräkenskaperna.

Indelning i sektorer

Indelningen i sektorer görs så att enheter med likartade ekonomiska förutsättningar förs samman till en sektor. *Företagssektorn* svarar för produktion av marknadsförda varor, samt icke-finansiella och finansiella tjänster. *Den offentliga sektorn* producerar icke marknadsförda tjänster för individuell och kollektiv konsumtion, samt omfördelar inkomster. *Hushållssektorn* slutligen omfattar fysiska personer, såväl enskilda som grupper av individer (ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels i förekommande fall egna företagare som producerar varor och tjänster.

Den offentliga sektorn delas i nationalräkenskaperna vidare upp i tre delsektorer:

- Statliga sektorn
- Socialförsäkringssektorn
- Kommunala sektorn

Till den statliga sektorn räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar. Även den allmänna sjukförsäkringen (inkl. föräldraförsäkringen) och arbetslöshetsförsäkringen ingår i den statliga sektorn. De statliga affärsverken ingår däremot inte i nationalräkenskapernas definition på statlig sektor utan hör istället till företagssektorn. Detsamma gäller de statliga bolagen (Vattenfall AB och Svenska Spel AB etc.).

Till socialförsäkringssektorn, även kallad ålderspensionssystemet, räknas AP-fonderna.¹

Den kommunala sektorn omfattar i denna indelning primärkommuner, kommunalförbund, landsting och (t.o.m. år 1999) även kyrkokommuner.

Viktiga summeringar

Nationalräkenskaperna innehåller ett antal viktiga summeringar, utvecklingen av dessa aggregat används i den samhälls-ekonomiska analysen som underlag för ekonomisk-politiska beslut. Den kanske mest kända summeringen är *Bruttonationalprodukten* (BNP). BNP är ett mått på den totala produktionen av varor och tjänster i landet och kan fördelas på slutlig användning i form av konsumtion, investering och export. Sveriges BNP (till marknadspris) uppgick år 2009 preliminärt till 3 108 miljarder kronor. Detta värde svarar mot inkomster för de anställda (löner), för företagare och kapitalägare (vinster) och

¹ Från och med 2010 räknas även nya Premiépensionsmyndigheten till socialförsäkringssektorn.

för den offentliga sektorn (övriga produktions-skatter minus subventioner).

Svarta inkomster i nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna ska avspegla all ekonomisk verksamhet, vilket betyder att även så kallade svarta inkomster ska inkluderas. Kalkylen avseende de svarta inkomsternas totala omfattning baseras i huvudsak på inbyggda avstämningsmöjligheter inom ramen för NR-systemet. Dessa bygger på överensstämmelsen mellan inkomster och utgifter. Den omfattande ekonomiska statistiken, som ligger till grund för nationalräkenskaperna, visar för ekonomin som helhet genomgående högre värden för utgifter än för inkomster. Orsaken kan t.ex. vara att inköp i detaljhandeln sker med pengar som inte deklarerats som inkomst. Inköpet kommer med som utgift i statistiken efter rapport från detaljhandeln medan inkomsten inte registreras. I NR-kalkylerna förekommer även vissa tillägg för icke rapporterade utgifter. Branscher som berörs är bland annat byggnadsindustri, restauranger och åkerier. Den skillnad som uppkommer mellan inkomster och utgifter tolkas som icke deklarerade inkomster (av tjänst eller näringsverksamhet) i hushållen. Värdet har under senare år uppgått till drygt 150 miljarder kronor, vilket motsvarar ca fem procent av BNP.

Generalrevidering av nationalräkenskaperna 1993-2009

Nationalräkenskapssystemet behöver ses med jämna mellanrum över och en större revidering av hela nationalräkenskapssystemet har under det senaste året genomförts för åren 1993-2009. Revideringen innebär att nya metoder och förbättrade underlag har introducerats samt att statistiken ytterligare anpassats till EU-rekommendationer, vilket leder till en internationellt bättre jämförbarhet och kvalitet. För hela tidsperioden 1993-2009 har BNP reviderats med mellan minus en och plus 63 miljarder kronor i respektive års priser, vilket gör att tidigare publicerade siffror inte är jämförbara. Revideringarna är störst för perioden 2000-2004. Det hänger samman med att den senaste större revideringen av perioden 1993-2005 som genomfördes under 2008 innehöll så stora revideringsbehov för senare år att det krävdes mer undersökning och arbete med beräkningsunderlag. För

1990-talet har därför inte tillkommit särskilt mycket ny information vid den senaste revideringen.

2.1.1 Skatterna fortsätter att öka sin andel av de totala inkomsterna

Den offentliga sektorns inkomster har i 2.1 Tabell delats upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Skatterna i sin tur är uppdelade på löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt kapitalskatter. Dessa skatter presenteras mer utförligt längre fram i kapitlet. Socialförsäkringsavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenföretagaravgifter samt allmänna egenavgifter. Ränteinkomsterna avser främst AP-fondernas avkastning. Övriga inkomster består bland annat av överskott från affärsverksamhet och aktieutdelningar.

2.1 Tabell visar hur de olika inkomstposterna i den offentliga sektorn förändrats under perioden 1993 och 2004-2009. Andelen skatter och socialförsäkringsavgifter av totala inkomster har ökat från 85 procent 1993 till 89 procent 2009. Andelen ränteinkomster och övriga inkomster har under samma period däremot sjunkit från 15 procent 1993 till 11 procent 2009.

2.1.2 Konsumtionen fortsatt större än transfereringarna

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i transfereringar, konsumtionsutgifter och utgifter för investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär en överföring av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer av ekonomin. Exempel på detta är utbetalningar av pensioner och barnbidrag till hushållen, samt utbetalningar av räntesubventioner till företagen. Transfereringsutgifterna till internationell verksamhet avser u-landsbistånd men även utgifter till bl.a. FN. Från och med 1995 ingår även den avgift, baserad på bruttonationalinkomsten (BNI), som Sverige betalar till EU. Ränteutgifterna består till största delen av räntor på statsskulden.

Med konsumtionsutgifter avses bland annat utgifter för löner till anställda inom den offentliga sektorn, samt utgifter för inköp av varor och tjänster. Även varor och tjänster med socialt ändamål (privat läkarvård och läkemedel etc.) som den offentliga sektorn köper från företagssektorn

2.1 Tabell

Offentliga sektorns inkomster och utgifter 1993, 2004-2009, löpande priser, mdkr Revenue and expenditure of the general government sector (consolidated) 1993, 2004-2009, current prices, BSEK

Inkomst- och utgiftsslag (<i>Revenues and expenditures</i>)	1993	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomster (Revenue)	891	1 404	1 495	1 566	1 650	1 669	1 616
Skatter (<i>Taxes</i>)	563	988	1 061	1 139	1 180	1 209	1 184
Löpande inkomst- o förmögenh.skatter (<i>Current taxes on income and wealth</i>)	301	554	608	654	663	635	604
Skatter på produktion och import (<i>Taxes on production and imports</i>)	261	432	452	485	517	575	580
Kapitalskatter (<i>Capital taxes</i>)	1	3	1	0	0	0	0
Socialförsäkringsavgifter (<i>Social security contributions</i>)	197	290	291	281	302	281	261
Arbetsgivaravgifter (<i>Employers' contributions</i>)	186	264	274	274	293	272	251
Egenföretagaravgifter (<i>Social security contributions for self-employed</i>)	7	19	10	1	1	2	3
Allmänna egenavgifter (<i>General social security contributions</i>)	5	6	7	7	8	8	7
Ränteinkomster (<i>Interest</i>)	57	23	24	26	33	37	29
Övriga inkomster (<i>Other revenues</i>)	74	104	118	119	134	142	142
Utgifter (Expenditures)	1 068	1 393	1 441	1 500	1 539	1 599	1 653
Transfereringar (<i>Transfers</i>)	583	615	639	651	652	666	681
Ränteutgifter (<i>Interest</i>)	72	48	52	51	55	53	37
Subventioner (<i>Subsidies</i>)	69	36	39	44	44	47	46
Sociala förmåner till hushåll (<i>Social contributions</i>)	349	459	466	474	469	476	508
Bidrag till hushållens ideella organisationer (<i>Current transfers to NPISHs</i>)	17	42	45	47	46	51	47
Internationell verksamhet (<i>Current international cooperation</i>)	8	15	17	19	19	21	24
Övriga löpande transfereringar (<i>Other current transfers</i>)	1	7	6	6	8	9	8
Kapitaltransfereringar (<i>Capital transfers</i>)	68	8	14	11	11	10	11
Konsumtionsutgifter (<i>Final consumption expenditures</i>)	453	705	725	765	797	837	864
Investeringar (<i>Gross capital formation</i>)	31	73	76	84	90	95	108
Finansiellt sparande (Inkomster-utgifter) (Net borrowing/net lending)	-176	11	54	65	110	71	-37
Statliga sektorn (<i>Central government sector</i>)	-202	-13	15	31	74	44	-30
Socialförsäkringssektorn (<i>Social security sector</i>)	31	23	27	30	33	31	5
Kommunala sektorn (<i>Local government sector</i>)	-5	1	12	4	3	-5	-11
Finansiellt sparande i relation till BNP i procent (Net borrowing/net lending i relation to GDP, percent)	-11	0	2	2	4	2	-1

Anm: Uppgifterna för år 2008 och 2009 är preliminära. (The figures in 2008 and 2009 are preliminary).

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

och som ges direkt till hushållen ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna.

Investeringar avser utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon etc.

De totala transfereringsutgifternas andel av den offentliga sektorns totala utgifter har minskat från 55 procent till 41 procent under den redovisade perioden. Konsumtionsutgifterna däremot går åt motsatt håll och andelen har under samma period ökat från 42 procent till 52 procent. Investeringarutgifternas andel har varierat mellan 3 procent och 7 procent. Sedan 1999 har konsumtionen varit större än transfereringarna. Transfereringsutgifternas andel var högst 1993, vilket främst beror på de stora

belopp som då betalades ut som bankstöd i form av kapitaltransfereringar.

2.1.3 Det finansiella sparandet visar år 2009 på en kraftig nedgång

Den offentliga sektorns finansiella sparande är lika med skillnaden mellan de totala inkomsterna och de totala utgifterna. Det finansiella sparandet var negativt för åren 1993-1997, men vände från och med 1998 och fram till 2008 då det finansiella sparandet var positivt, med undantag för åren 2002-2003. Under åren som det finansiella sparandet varit positivt är det främst staten som bidragit till den positiva utvecklingen, inte minst genom förändringen i ränteutgifterna för den statliga upplä-

ningen. Från och med år 1997 har avbetalning av statskulden kunnat ske samtidigt som räntenivåerna sjunkit, vilket medfört minskade ränteutgifter som bidragit till ett förbättrat finansiellt sparande. Det senaste året, 2009, är dock det finansiella sparandet åter negativt och uppgår till minus 37 miljarder kronor. Redan under 2008 noterades ett försvagat finansiellt sparande och där överskottet vändes till ett underskott år 2009. Förklaringen till de senaste årens negativa utveckling beror på finanskrisen och lågkonjunkturen som följt i dess spår. Recessionen drabbade större delen av världen från mitten av 2008 med start i USA. Att det finansiella sparandet visar ett underskott är en följd av minskade inkomster då både inkomstskatter och sociala avgifter minskat kraftigt. Samtidigt ökade utgifterna i form av ökade sociala förmåner vilket är naturligt i en lågkonjunktur då både staten och kommunsektorn får ökade kostnader för bland annat arbetslöshet och försörjningsstöd.

Längst ned i 2.1 Tabell visas den offentliga sektorns finansiella sparande ställt i relation till BNP, vilket på senare år blivit ett användbart ekonomiskt mått. År 2009 uppgår det till minus en procent. Märk väl att detta relationstal inte ska förväxlas med det relationstal som avser att mäta det konvergenskrav som ställs för deltagande i EU:s monetära union där den konsoliderade offentliga sektorns underskott inte får överstiga tre procent av BNP.

Det sistnämnda relationstalet ska visa hur väl länderna följer den så kallade stabilitetspakten. Speciella rapporteringar av den offentliga sektorns finansiella sparande görs till EU för bedömning av konvergenskriterierna. I EU-rapporteringen definieras ränteutgifterna på ett annat sätt än i de ordinarie nationalräkenskaperens beräkningar. Räntor på skuldbytesavtal och liknande finansiella instrument ska inkluderas i ränteutgifterna i EU-rapporteringen, men inte i övriga beräkningar.

2.2 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten

2.2.1 Skatter i nationalräkenskaps-systemet

I nationalräkenskaperens skatter ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt

kapitalskatter. Skatter på produktion och import uttaxeras både av EU och av den offentliga sektorn, medan de andra typerna av skatter endast uttaxeras av den offentliga sektorn. I nationalräkenskaperens bokförda skatter vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar. Endast skatter som är styrkta av taxering, deklaration eller liknande tas med. Skatter som är styrkta av taxering, men som aldrig betalas, ska inte ingå. Nationalräkenskaperens gör en skattning av de ej inbetalda skatterna genom att fördela uppkomna underskott på skattekontona på olika skatteslag.

Statsbudgetens skatteinkomster skilde sig tidigare från nationalräkenskaperens när det gällde bokföringstidpunkt och innehåll. I statsbudgeten var inkomsterna tidigare ofta kassamässiga, medan de i nationalräkenskaperens är mer periodiserade. Det innebar att en skatteinkomst kunde hamna på olika år i statsbudgeten och i nationalräkenskaperens. En övergång till periodiserade skatter har nu genomförts även vad gäller statsbudgeten. Till skillnad mot i nationalräkenskaperens ingår i statsbudgetens skatter även socialförsäkringsavgifter. Uppgifter om mervärdesskatten bygger på deklarerationer samt för mindre belopp även på taxeringar.

En ny metod för att beräkna inkomstskatterna gäller i nationalräkenskaperens från och med publiceringen i november 2003. En omläggning av beräkningen av inkomstskatter för hushåll och företag har gjorts. Den tidigare metoden har ersatts av en mer strikt tillämpad upplupet-princip. Detta innebär att prognostiserade värden för slutregleringen används och prognosen förs till aktuellt år. Detta är huvudprincipen i ENS 1995 och ska tillämpas om möjlighet föreligger. Finns inte information att tillämpa kan undantag medges. Detta var fallet i nationalräkenskaperens tidigare tillämpade skatteberäkningsmetod. Enligt den tidigare metoden har i nationalräkenskaperens till ett visst inkomstår förts dels debiterade skatter för året, dels slutregleringen som avser föregående års skatt och utgörs av skillnaden mellan slutligt taxerad skatt och preliminärt debiterad skatt. Till ett visst inkomstår förs t.ex. resultat från skattetvister vilka kan härröra från flera år tillbaka. Denna bokföring är i enlighet med ESA-95 som, då upplupet-principen inte kan tillämpas, medger undantag från huvudprincipen och säger att en skatt kan registreras vid den tidpunkt då skyldigheten fastställs.

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter

De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna består dels av inkomstskatter, dels av övriga löpande skatter. Inkomstskatterna omfattar bland annat skatter på hushållsinkomster, inkomster eller vinster i bolag, realisationsvinster och skatter på lotteri- eller spelvinster. Övriga löpande skatter omfattar bland annat förmögenhetsskatter och hushållens motorfordonsskatt. Från företagssektorn till hushållssektorn överförs de skatter som avser avkastning på pensionsreserver tillskrivna hushållen.

Skatter på produktion och import

Skatter på produktion och import är i första hand skatter som utgår på förbrukning av vissa varor och tjänster, exempelvis mervärdesskatt och energiskatt (produktskatter). Som övriga produktionsskatter räknas i nationalräkenskaperna i princip även sådana lagstadgade socialavgifter som inte har en direkt förmåns sida. För närvarande den allmänna löneavgiften, arbetarskyddsavgiften (t.o.m. 1998), den särskilda löneskatten samt del av tilläggsavgiften. Även fastighetsskatten ingår enligt nationalräkenskapernas definitioner på övriga produktionsskatter.

Kapitalskatter

Kapitalskatterna omfattar arvs- och gåvoskatt och andra oregelbundet uttaxerade skatter samt avgifter på kapital. Från december 2004 är dock arvs- och gåvoskatterna avskaffade.

Skatterna har fortsatt att öka

I och med att Sverige 1995 blev medlem i EU så är bland annat alla importtullar, samt en del av mervärdesskatterna en del av EU:s skatteinkomster. Tidigare var dessa i sin

helhet en del av svenska statens inkomster.

I 2.2 Tabell redovisas löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, samt skatter på produktion och import fördelade på skatteslag för 1993, samt för perioden 2004-2009. De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna har under perioden ökat från 301 miljarder kronor år 1993 till 604 miljarder kronor år 2009. Hushållen svarar för den största andelen av inkomst- och förmögenhetsskatterna, 1993 uppgick andelen till 90 procent och 2009 var dess andel 86 procent. Bolagens andel av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna var 10 procent 1993, ökade under de följande åren och nådde år 2000 17 procent för att sedan minska under åren 2001-2003. Ökningen i bolagens inkomstskatter 2004 förklaras delvis av att företag återfört periodiseringsfonder på grund av ändrade regler som innebär räntebeläggning av fonderna. Andelen har sedan fortsatt att öka och 2007 ligger den på 18 procent. De senaste åren 2008-2009 har andelen åter backat för att nu ligga på ca 14 procent.

Inkomsterna från skatter på produktion och import har under perioden 1993-2009 ökat från 261 miljarder kronor till 586 miljarder kronor. Produktskatterna har ökat med 182 miljarder kronor och övriga produktionsskatter med 143 miljarder kronor. Det är framför allt löneskatterna som har bidragit till ökningen av övriga produktionsskatter. Bland löneskatterna redovisas den allmänna löneavgiften, vilken återinfördes i och med EU-inträdet. Den uppgick till tio miljarder kronor år 1995 och har år 2009 ökat till 90 miljarder kronor. Ökningen av produktskatter förklaras av ökade mervärdesskatter och skatter på bränslen och elektrisk kraft.

2.2 Tabell

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, samt skatter på produktion och import fördelade på skatteslag 1993, 2004-2009, löpande priser, mdkr Current taxes on income and wealth as well as taxes on production and imports by type of tax 1993, 2004-2009, current prices, BSEK

	1993	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Löpande inkomst och förmögenhetsskatter (Current taxes on income and wealth)	301	554	608	654	663	635	604
Hushåll (Households)	272	476	508	547	544	541	518
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	3	5	5	6	-	-	-
Lotterivinstskatt (Lottery prize tax)	0	0	-	-	-	-	-
Avkastningsskatt (Tax on holding gains)	4	8	7	6	7	10	9
Motorfordonsskatt (Tax, motor vehicles)	2	6	7	8	7	8	8
Inkomstskatt (Tax on income)	263	458	489	527	530	523	501
Statlig (Central government)	20	38	54	73	51	20	0
Kommunal (Local government)	243	420	436	454	479	503	501
Bolag (Companies)	29	77	100	107	119	94	86
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	0	0	0	0	-	-	-
Inkomstskatt icke-finansiella företag (Tax on income, non-financial enterprises)	22	77	99	107	119	94	86
Inkomstskatt, finansiella företag (Tax on income, financial enterprises)	7	-	-	-	-	-	-
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261	439	461	494	523	581	586
Produktskatter (Taxes on goods and services)	231	333	352	368	391	408	413
Mervärdesskatter (Value added taxes)	155	234	249	263	283	298	300
Statlig (Central government)	155	231	245	259	281	296	299
EU (European Union)	-	3	4	4	1	1	2
Importtullar (Import duties)	5	4	4	5	5	5	4
Statlig (Central government)	5	-	-	-	-	-	-
EU (European Union)	-	4	4	5	5	5	4
Skatt på bränslen (Tax on fuel)	31	45	45	44	45	45	46
Skatt på elektrisk kraft (Tax on electrical power)	8	18	19	20	20	20	21
Skatt på drycker (Tax on beverages)	11	10	10	11	11	11	12
Tobaksskatt (Tax on tobacco)	7	8	8	9	10	10	11
Skatt på finansiella- o kapitaltransaktioner (Tax on financial and capital transactions)	5	7	8	9	9	9	8
Försäljningsskatt på motorfordon (Registration tax, motor vehicles)	1	-	0	0	0	-	-
Skatt på spel och lotterier (Tax on gambling and lotteries)	3	1	1	1	1	1	1
Skatt på annonser och reklam (Tax on advertising)	1	1	1	1	1	0	0
Vinster från fiskala monopol (Profits of fiscal monopolies)	2	4	4	4	4	4	5
Övriga produktskatter (Other taxes on goods and services)	2	2	3	2	3	5	4
Statlig (Central government)	2	2	2	2	3	4	4
EU (European Union)	-	0	0	0	0	0	0
Övriga produktionsskatter (Other taxes on production)	30	106	109	126	132	173	173
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14	24	25	25	26	24	24
Motorfordonsskatt (Tax on the use of motor vehicles)	2	2	3	3	3	3	3
Löneskatter (Payroll taxes)	10	75	76	92	97	140	139
Övriga produktionsskatter, övrigt (Other taxes on production)	4	4	4	6	6	7	7

Anm: Uppgifterna för år 2008 och 2009 är preliminära. (The figures in 2008 and 2009 are preliminary). Observera att även EU-skatter ingår i denna tabell. (This table includes also EU taxes).

Källa: SCB, Nationalräkenskaper. (Statistics Sweden, National Accounts).

2.2.2 Skattekvoten är fortsatt låg

I den ekonomiska debatten används ofta uppgifter om såväl olika slag av skatte- eller avgiftsbelopp ställda i relation till BNP som den totala summan av skatter och avgifter ställd i relation till BNP. I det senare fallet brukar begreppet (total) skattekvot användas. Förändringar i skattekvoten beror givetvis på förändringar både av skatte- och avgiftsuttagen, samt av BNP. Även andra förändringar kan påverka skattekvoten, ex-

empelvis förändringar av betalningsrutiner. Skattekvoten är däremot opåverkad av om exempelvis en lagstadgad socialavgift tas ut som en arbetsgivaravgift eller som en allmän egenavgift. Som framgår av 2.3 Tabell har den totala skattekvoten varierat mellan 47 och 52 procent under åren 1993-2009. Det två senaste åren 2008-2009 uppgick skattekvoten till 47 procent, vilket är den lägsta nivån under hela den redovisade perioden.

2.3 Tabell

BNP i miljarder kronor och skattekvoten, procent av BNP GDP in SEK and tax ratio, as percentage of GDP

År Year	BNP, mdkr GDP, BSEK	Skattekvoten, % av BNP Tax ratio, % of GDP			
		Totalt, total	därav, there of		
			Löpande inkomsts- och förmögenhetsskatter samt kapitalskatter Current taxes on income, netwealth and capital taxes	Skatter på produktion och import Taxes on production and imports	Sociala avgifter Social security contributions
1993	1 573	48	19	17	13
1994	1 679	49	20	16	13
1995	1 810	48	20	15	12
1996	1 854	50	21	16	13
1997	1 933	51	21	16	13
1998	2 025	52	21	17	13
1999	2 138	52	22	18	12
2000	2 265	52	23	16	13
2001	2 348	50	21	16	13
2002	2 444	48	20	16	12
2003	2 545	48	20	16	11
2004	2 661	49	21	16	11
2005	2 769	49	22	16	11
2006	2 944	49	22	16	10
2007	3 126	48	21	17	10
2008	3 214	47	20	18	9
2009	3 108	47	19	19	9

Anm: Uppgifterna för år 2008 och 2009 är preliminära. (The figures in 2008 and 2009 are preliminary).

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

2.3 Offentliga sektorns utgifter per ändamål

Den offentliga sektorns utgifter kan fördelas på ändamål (COFOG²). Ändamålsfördelningen följer EU-standard och innehåller tio huvudgrupper med undergrupper.

2.3.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd

I 2.4 Tabell redovisas de totala offentliga utgifterna, dvs. summan av transfereringar, konsumtion och investeringar, fördelade på ändamål och sektor för år 2008. Anledningen till att uppgifterna redovisas med ett års eftersläpning beror på att underlag för beräkning av utgifterna på ändamål inte finns tillgängliga förrän efter mer än ett år.

Totala offentliga utgifter är konsoliderade (dvs. överföringar mellan olika delar av offentliga sektorn har tagits bort) och är därför inte lika med summan av delsektorernas utgifter. Investeringarna inkluderar sådana investeringar utförda inom sektorn, men utanför myndighetsverksamheten. På detta sätt överensstämmer sektorns totala utgifter, dvs. de som redovisas i 2.1 Tabell med de ändamålsfördelade i 2.4 Tabell och 2.5 Tabell.

Av tabellen framgår att det största ändamålet är socialt skydd som uppgår till 41 procent av offentliga sektorns utgifter. Ändamålet ålderdom, som är den största

undergruppen inom socialt skydd, står för ungefär hälften av dessa utgifter. Statens och socialförsäkringens utgifter för socialt skydd avser huvudsakligen den ekonomiska tryggheten i form av t.ex. arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pensioner. Primärkommunernas utgifter för socialt skydd avser främst social omsorg som barnomsorg, vård och omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ- och familjeomsorg. I primärkommunernas utgifter ingår även ekonomiskt bistånd.

En stor utgift för den offentliga sektorn, och framför allt för staten, är räntor på statsskulden. Räntan på statsskulden var 23 miljarder kronor för staten 2008 och ingår i ändamål 017, skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn. Den totala offentliga sektorns utgifter för hälso- och sjukvård utgör 14 procent av de totala utgifterna. Landstingens utgifter ligger till största delen inom ändamålet hälso- och sjukvård, 90 procent av sektorns totala utgifter återfinns här.

Utgifter för ändamålet utbildning utgör 14 procent av den totala offentliga sektorns utgifter. För primärkommuner utgör utbildning den näst största utgiften med 36 procent av dess total. Av detta används det mesta till förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6.

2.4 Tabell

Totala offentliga utgifter per ändamål och sektor 2008, löpande priser, mdkr

General government's expenditures by function and sector, 2008, current prices, BSEK

Ändamål	Totalt*		Stat		Social-försäkring		Primärkommuner		Landsting	
	Total*		Central gov.		Social security		Municipal councils		County councils	
	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%
01 Allmän offentlig förvaltning (General public services)	201	13	229	25	-	-	50	10	7	3
011 Verkställande och lagstiftande organ, ekonomi- och skatteförvaltning, utrikesförvaltning (Executive and legislative organs, financial and fiscal affairs)	55	3	54	6	-	-	3	1	1	0
012 Internationellt ekonomiskt bistånd (Foreign economic aid)	26	2	26	3	-	-	-	-	-	-
013 Allmänna förvaltningstjänster (General services)	43	3	10	1	-	-	36	7	3	1
014 Grundforskning (Basic research)	22	1	24	3	-	-	0	0	0	0
015 FoU Allmän offentlig förvaltning (R&D General public services)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
016 Övrig allmän offentlig förvaltning (General public services n.e.c.)	2	0	0	0	-	-	2	0	-	-
017 Skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn (Public debt transactions)	54	3	44	5	-	-	9	2	2	1
018 Allmänna transfereringar mellan olika delsektorer inom den offentliga sektorn (Transfers of a general character between different levels of government)	0	0	71	8	-	-	-	-	-	-
02 Försvar (Defence)	44	3	44	5	-	-	0	0	0	0
021 Militärt försvar (Military defence)	37	2	37	4	-	-	0	0	-	-
022 Civilt försvar (Civil defence)	2	0	2	0	-	-	0	0	0	0
023 Internationellt militärt bistånd (Foreign military aid)	3	0	3	0	-	-	-	-	-	-
024 FoU Försvar (R&D Defence)	1	0	1	0	-	-	-	-	-	-
025 Övrigt försvar (Defence n.e.c.)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
03 Samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety)	47	3	39	4	-	-	8	2	0	0
031 Polisverksamhet (Police services)	22	1	22	2	-	-	0	0	-	-
032 Brand- och räddningsverksamhet (Fire-protection services)	8	1	1	0	-	-	8	2	0	0
033 Rättsskipning (Law courts)	9	1	9	1	-	-	-	-	-	-
034 Kriminalvård (Prisons)	7	0	7	1	-	-	-	-	-	-
035 FoU Samhällsskydd och rättsskipning (R&D Public order and safety)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
036 Övrigt samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety n.e.c.)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
04 Näringslivsfrågor (Economic affairs)	135	8	96	10	-	-	31	6	11	5
041 Övergripande handels-, näringslivs- och arbetsmarknadsfrågor (General economic, commercial and labour affairs)	24	1	20	2	-	-	3	1	0	0
042 Jordbruk, skogsbruk, fiske och jakt (Agriculture, forestry, fishing and hunting)	5	0	5	1	-	-	0	0	-	-
043 Bränsle och energi (Fuel and energy)	1	0	1	0	-	-	0	0	-	-
044 Utvinning av mineral samt tillverkning och byggnadsverksamhet (Mining, manufacturing and construction)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
045 Transporter (Transport)	101	6	66	7	-	-	26	5	11	4
046 Kommunikationer (Communication)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
047 Andra näringsgrenar (Other industries)	1	0	0	0	-	-	1	0	0	0
048 FoU näringslivsfrågor (R&D Economic affairs)	3	0	3	0	-	-	-	-	-	-
049 Övriga ekonomiska frågor (Economic affairs n.e.c.)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
05 Miljöskydd (Environmental protection)	6	0	5	0	-	-	1	0	0	0
051 Avfallshantering (Waste management)	2	0	1	0	-	-	0	0	-	-
052 Hantering av avloppsvatten (Waste water management)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
053 Föroreningsbekämpning (Pollution abatement)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-

054	Skydd av biologisk mångfald och landskap (Protection of biodiversity and landscape)	1	0	1	0	-	-	-	-	-	-
055	FoU Miljöskydd (R&D Environmental protection)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
056	Övrigt miljöskydd (Environmental protection n.e.c.)	2	0	2	0	-	-	1	0	0	0
06	Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenity)	15	1	4	0	-	-	12	2	0	0
061	Bostadsförsörjning (Housing development)	4	0	2	0	-	-	3	1	-	-
062	Samhällsutveckling (Community development)	6	0	2	0	-	-	5	1	0	0
063	Vattenförsörjning (Water supply)	4	0	-	-	-	-	4	1	-	-
064	Gatubelysning (Street lighting)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
065	FoU Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (R&D Housing and community amenities)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
066	Övrigt, bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenities n.e.c.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
07	Hälsa- och sjukvård (Health)	224	14	42	5	-	-	4	1	214	86
071	Medicinska produkter, apparater och anordningar (Medical products, appliances and equipment)	27	2	22	2	-	-	1	0	26	11
072	Öppen sjukvård (Outpatient services)	97	6	9	1	-	-	1	0	92	37
073	Sluten sjukhusvård (Hospital services)	87	5	3	0	-	-	1	0	86	34
074	Folkhälsovård (Public health services)	5	0	1	0	-	-	0	0	5	2
075	FoU Hälsa- och sjukvård (R&D Health)	3	0	0	0	-	-	0	0	3	1
076	Övrig hälso- och sjukvård (Health n.e.c.)	5	0	5	1	-	-	0	0	3	1
08	Fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion)	34	2	9	1	-	-	26	5	2	1
081	Fritids- och idrottsverksamhet (Recreational and sporting services)	16	1	1	0	-	-	15	3	0	0
082	Kulturell verksamhet (Cultural services)	18	1	7	1	-	-	11	2	2	1
083	Radio-, TV- och förlagsverksamhet (Broadcasting and publishing services)	1	0	1	0	-	-	-	-	-	-
084	Religiös verksamhet och annan samhällsverksamhet (Religious and other community services)	0	0	0	0	-	-	0	0	-	-
085	FoU Fritidsverksamhet, kultur och religion (R&D Recreation, culture and religion)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
086	Övrig fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion n.e.c.)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
09	Utbildning (Education)	231	14	57	6	-	-	181	36	2	1
091	Förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6 (Pre-primary and primary education)	135	8	7	1	-	-	132	27	0	0
092	Grundskoleutbildning årskurs 7-9 och gymnasieutbildning (Secondary education)	45	3	2	0	-	-	45	9	1	0
093	Eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning	1	0	0	0	-	-	1	0	0	0
094	Högskoleutbildning (Tertiary education)	41	3	42	5	-	-	0	0	0	0
095	Ej nivåbestämd utbildning (Education not definable by level)	6	0	4	0	-	-	3	1	1	1
096	Stödtjänster till utbildning (Subsidiary services to education)	1	0	0	0	-	-	0	0	0	0
097	FoU Utbildning (R&D Education)	0	0	0	0	-	-	-	-	0	0
098	Övrig utbildning (Education n.e.c.)	2	0	2	0	-	-	-	-	-	-
10	Socialt skydd (Social protection)	662	41	400	43	202	100	184	37	12	5
101	Sjukdom och funktionshinder (Sickness and disability)	160	10	124	13	-	-	43	9	1	0
102	Ålderdom (Old age)	330	21	146	16	199	99	90	18	9	4
103	Efterlevande (Survivors)	16	1	16	2	-	-	-	-	-	-
104	Familj och barn (Family and children)	82	5	60	6	-	-	27	5	0	0
105	Arbetslöshet (Unemployment)	34	2	29	3	-	-	4	1	2	1
106	Boende (Housing)	10	1	10	1	-	-	-	-	-	-
107	Övrig social utsatthet (Social exclusion n.e.c.)	27	2	15	2	-	-	20	4	0	0
108	FoU Socialt skydd (R&D Social protection)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
109	Övrigt socialt skydd (Social protection n.e.c.)	2	0	0	0	3	1	-	-	-	-
Totalt (Total)		1 599	100	926	100	202	100	497	100	249	100

Anm: Uppgifterna är preliminära. (The figures are preliminary).

*Den offentliga sektorn är konsoliderad vilket resulterar i att delarna ej är summerbara till totalen. (Consolidated).

**Classification of Functions of Government.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

2.3.2 Fördelningen mellan ändamålen stabil under perioden 2001-2008

I 2.5 Tabell visas totala offentliga utgifter, samt delen sociala naturaförmåner, för perioden 2001-2008 fördelade efter ändamål på två-siffernivå. Sociala naturaförmåner benämns i nationalräkenskaperna de varor och tjänster med socialt ändamål som den offentliga sektorn köper från företag och ger direkt till hushållen. Exempel på en social naturaförmån är privat läkarvård, läkemedel, färdtjänst, privat daghemsverksamhet och friskolor.

Fördelningen mellan ändamålen har varit relativt stabil över redovisningsperioden. De fyra största ändamålen är socialt skydd, utbildning, hälso- och sjukvård samt allmän offentlig förvaltning. År 2001 uppgick utgifterna för socialt skydd till 43 procent av de totala utgifterna. 2008 hade andelen minskat och uppgick till 41 procent, trots

att utgifterna för socialt skydd ökat med 135 miljarder kronor.

Andelen av de totala utgifterna som går till ändamålet allmän offentlig förvaltning har legat på en jämn nivå, ca 13 procent, under hela perioden 2001-2008. Även andelen utgifter för utbildning är relativt oförändrad och uppgår till 14 procent. Andelen utgifter för hälso- och sjukvård har ökat med två procentenheter, till 14 procent av de totala utgifterna, detta motsvarar en ökning med 71 miljarder kronor. Den offentliga sektorns utgifter för fritidsverksamhet, kultur och rekreation har under perioden 2001-2008 ökat med åtta miljarder kronor, andelen är däremot oförändrad och ligger på cirka två procent. Ändamålet näringslivsfrågor har ökat med 44 miljarder kronor, och andelen har ökat med ungefär en procentenhet till åtta procent år 2008.

2.5 Tabell

Totala offentliga utgifter och därav sociala naturaförmåner 2001-2008, löpande priser, mdkr

General government's total expenditures and of which social transfers in kind to households*, 2001-2008, current prices, BSEK

Ändamål		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
COFOG**									
01	Allmän offentlig förvaltning (<i>General public services</i>)	162	179	165	164	174	186	192	201
02	Försvar (<i>Defence</i>)	49	49	50	48	46	49	47	44
03	Samhällskydd och rättsskipning, (<i>Public order and safety</i>)	33	36	37	37	38	41	43	47
04	Näringslivsfrågor (<i>Economic affairs</i>)	91	100	106	106	115	118	125	135
05	Miljöskydd (<i>Environmental protection</i>)	3	4	4	4	6	6	6	6
06	Bostadsförsörjning och samhällsplanering (<i>Housing and community amenity</i>)	13	13	13	13	14	12	13	15
07	Hälso- och sjukvård (<i>Health</i>)	153	167	178	181	188	197	209	224
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	37	43	45	42	42	44	46	49
08	Fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>Recreation, culture and religion</i>)	26	26	27	27	29	32	34	34
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)
09	Utbildning (<i>Education</i>)	176	189	195	199	206	215	223	231
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	7	9	10	12	13	15	17	19
10	Socialt skydd (<i>Social protection</i>)	527	551	596	614	624	644	649	662
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	20	22	23	24	25	27	28	30
Totala offentliga utgifter (<i>General government expenditures</i>)		1 234	1 315	1 372	1 393	1 441	1 500	1 539	1 599
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)		63	74	78	77	80	85	91	98

Anm: Uppgifterna år 2008 är preliminära. (The figures in 2008 are preliminary).

*Social transfers in kind related to expenditure on products supplied to households via market producers.

**Classification of Functions of Government.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

Riksstat för budgetåret 1948/50.

Driftbudgeten.

		Kronor
A. Egendömda statsinkomster:		
I. Skatter.....	1 451 830 000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	74 984 000	
III. Folkeunderskottsgeλλlar	120 000 000	
IV. Öfriga inkomster.....	120 000 000	4 756 834 000
B. Fonder och statens kapitalfonder:		
I. Statens afbudsverksfonder	157 000 000	
II. Försäkringsfonden	100	
III. Statens allmänna förtäghetsfond.....	14 182 000	
IV. Försvarsfonder	20 582 000	
V. Statens utbudsfonder	19 653 500	
VI. Fonden för lämnadestaxa	93 000 000	
VII. Fonder för statens sköler.....	30 000 000	
VIII. Statens pensjonsfonder	34 600 000	
IX. Öfriga kapitalfonder	22 300 000	326 105 100
Säger för Löroendet å driftbudgeten.....		5 115 839 100
Summan		5 115 839 100

		Kronor
A. Egendömda statsutgifter:		
I. Kungl. hov- och slottstaterna	2 010 200	
II. Justitiedepartementet	35 764 500	
III. Värkhusdepartementet	25 687 000	
IV. Försvarsdepartementet.....	757 452 100	
V. Socialdepartementet	1 338 809 800	
VI. Kommunikationsdepartementet	259 427 100	
VII. Finansdepartementet.....	95 044 800	
VIII. Yrkesskildningsdepartementet	528 677 000	
IX. Jordbruksdepartementet	347 805 700	
X. Handelsdepartementet	49 607 000	
XI. Inrikesdepartementet	200 600 700	
XII. Folkhälsoinriingsdepartementet	22 945 300	
XIII. Pensjonsväsendet	184 450 000	
XIV. Öfriga statliga utgifter.....	1 000 000	
XV. Tillräckliga öka dera verk an m.....	10 815 500	4 012 500 800
B. Utgifter för statens kapitalfonder:		
I. Luftfartsfonden	6 700 000	
II. Försäkringsfonden	316 000 000	
III. Avskrivning av nya byggnadsanläggningar	31 200 800	
IV. Avskrivning av övriga kapitalmedel.....	25 000 000	382 900 800
Säger för utgifter å driftbudgeten.....		4 804 810 800
Beräknad överskott å statsbudgeten		721 128 300
Summan		5 115 839 100

Totala skatter i Sverige

3.1 Totala skatterna i Sverige 1 495 miljarder år 2008

I detta kapitel förs uppgifterna från kapitlen om skatt på arbete (kapitel 4), skatt på kapital (kapitel 5) och skatt på konsumtion och insatsvaror (kapitel 6) samman och en översikt ges över de totala skatteintäkterna.

De totalt fastställda skatterna för år 2008 summerade till 1 495 miljarder kronor (3.1 Tabell). Utslaget per invånare motsvarar detta 162 100 kr.

3.1 Tabell Översikt över totala skatter i Sverige 1999-2008 Overview of total taxes in Sweden 1999-2008

	Inkomståret Income year									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Belopp, mdkr (Amount, BSEK):										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	680	710	741	747	783	807	828	857	875	909
Skatt på kapital (Taxes on capital)	130	161	118	101	107	136	168	192	208	163
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	278	290	303	316	329	341	360	378	403	422
Totala skatter (Total taxes)	1 088	1 161	1 162	1 164	1 219	1 283	1 357	1 427	1 486	1 495
varav (of which)										
EU-skatter (taxes belonging to EU)	11	12	11	9	9	7	8	9	7	7
Offentliga sektorns skatter (public sector taxes)	1 078	1 149	1 152	1 155	1 210	1 276	1 349	1 417	1 478	1 487
- kommunalskatt (local income tax)	323	336	359	378	403	420	436	454	479	503
- avgifter till ålderspensionssystemet* (fees for the old age pension system)	89	127	137	140	143	147	151	160	169	178
- statens skatteintäkter (state taxes)	665	686	655	637	664	709	762	804	830	806
Sammansättning - andel av totala skatter, procent (Composition - share of total taxes, in percent)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	62	61	64	64	64	63	61	60	59	61
Skatt på kapital (Taxes on capital)	12	14	10	9	9	11	12	13	14	11
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	26	25	26	27	27	27	27	26	27	28
Totala skatter (Total taxes)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel av BNP, procent (As percentage of GDP)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	31,8	31,3	31,6	30,6	30,8	30,3	29,9	29,1	28,0	28,3
Skatt på kapital (Taxes on capital)	6,1	7,1	5,0	4,2	4,2	5,1	6,1	6,5	6,7	5,1
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	13,0	12,8	12,9	12,9	12,9	12,8	13,0	12,8	12,9	13,1
Totala skatter (Total taxes)	50,9	51,3	49,5	47,6	47,9	48,2	49,0	48,5	47,5	46,5
Skatter per invånare, tkr (Taxes per inhabitant, KSEK)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	77	80	83	84	87	90	92	94	96	99
Skatt på kapital (Taxes on capital)	15	18	13	11	12	15	19	21	23	18
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	31	33	34	35	37	38	40	42	44	46
Totala skatter (Total taxes)	123	131	131	130	136	143	150	157	162	162

* Den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet ingår inte i beloppen för ålderspensionssystemet utan betraktas i enlighet med Eurostats principer som ingående i individernas sparande.

Källa: Skatteverket och Ekonomistyrningsverket, Taxeringsutfallet, riksbokföringen, statistikdatabasen GIN-skatt samt budgetpropositionen.

Skatterna uttryckt som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2008 till 46,5 procent. Skatt på arbete svarade detta år för 61 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för 11 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för 28 procent. Störst variation över åren uppvisar skatt på kapital. Orsaken till denna variation är främst skatt på hushållens kapitalvinster samt skatt på bolagens vinster.

En del av de skatter som tas ut i Sverige är definitionsmässigt skatter som tillhör EU. Det gäller den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU. Skatteintäkterna som disponeras av offentlig sektor är därför något lägre än de totala skatterna. Av de totala skatterna 2008 avsåg 7 miljarder kronor (0,5 procent) EU-skatter, 503 miljarder kronor (34 procent) kommunalskatt och 178 miljarder kronor (12 procent) avgifter till pensions-systemet. Resten, 806 miljarder kronor (54 procent), kan sägas vara statliga skatter.

3.2 Fastställda skatter och betalda skatter

Beroende på vad man är ute efter kan skatteintäkter presenteras på olika sätt. Olika intressenter har olika intressen. Ska man analysera regelsystem och förstå orsakerna till att skatter utvecklas på ett visst sätt är det bäst att periodisera skatteintäkterna efter den period den händelse inträffade som

gav upphov till skatten. Denna presentationsmetod brukar kallas ”periodiserade skatter”. I andra sammanhang, t.ex. när man planerar statens upplåning, står de faktiska kassamässiga betalningsflödena i fokus. Alla skatter som fastställs blir ju inte betalda och betalningar sker med viss eftersläpning i förhållande till de händelser som orsakade skatten. Nationalräkenskaperna presenterar i sin tur skatter utifrån internationellt överenskomna principer för att möjliggöra jämförelser mellan länder. Det kan verka förvirrande att det förekommer olika belopp för skatter för ett och samma år. Men förstår man de olika syften som finns kan man hysa förståelse för att det förekommer olika värden.

Ett par exempel på skillnaden mellan skatter periodiserade till intjänandepunkt och kassamässigt betalda är de respittider för betalning som finns för olika skatter. T.ex. betalar arbetsgivare in arbetsgivaravgifter och preliminärt avdragen skatt för sina anställda med en månads eftersläpning i förhållande till när den anställda fick lönen för sitt arbete. De inkomster individerna har ett visst år deklarerats i maj året efter och betalningen slutregleras först under sommaren eller hösten efter intjänandeåret.

I årsboken är infallsvinkeln så långt möjligt skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Utgångspunkten är också att presentationen ska avse fastställda skatter.

3.2 Tabell
Fastställda skatter och uppbördsförluster 1999-2008, mdkr
Settled taxes and collection losses 1999-2008, BSEK

	Inkomståret Income year									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skatter enligt presentationen i Årsboken (<i>Taxes as presented in this Yearbook</i>)	1 088,4	1 161,1	1 162,5	1 163,8	1 218,9	1 283,3	1 356,7	1 426,8	1 485,6	1 494,7
Avgår uppbördsförlust (<i>Deduction for collection losses</i>)	-5,7	-4,5	-4,9	-6,4	-5,2	-5,1	-4,7	-4,6	-4,4	-7,3
Dito skatter efter uppbördsförlust (<i>Settled taxes net for collection losses</i>)	1 082,7	1 156,6	1 157,6	1 157,5	1 213,7	1 278,2	1 352,1	1 422,2	1 481,3	1 487,3
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (<i>Collection loss in % of total settled taxes</i>)	-0,5%	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,4%	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,5%

Källa: Skatteverket och Kronofogden

Med detta angreppssätt kan skatteinkomster relateras till relevant skatteunderlag och till händelser/ekonomisk utveckling under den aktuella tidsperioden.

Av de skatter som fastställs blir en del aldrig betalda. Då uppstår uppbördsförluster (3.2 Tabell). Dessa brukar ligga kring 5 miljarder kronor eller 0,3 till 0,4 procent av den fastställda skatten. År 2008 ökade uppbördsförlusterna dock till 7 miljarder. Uppbördsförlusterna beskrivs mer ingående i kapitlet Skatteskulder och uppbördsförluster (kapitel 9).

Ambitionen att i årsboken utgå från fastställda skatter är orsaken till att statistiken kanske inte alltid uppfattas som aktuell. I denna årsbok, som skrivs 2010, är slutåret i de flesta tabeller aktivitetsåret 2008. Orsaken till eftersläpningen är att vissa av skatterna fastställs först i månadskiftet november/december året efter inkomståret. Det gäller t.ex. skatter som fastställs på basis av den årliga inkomstdeklaration.

3.3 Beskattning i tre stationer

Skatter kan delas in på olika sätt. I årsboken presenteras skatterna utifrån den bas som ligger till grund för skatteuttaget – arbete, kapital och konsumtion/insatsvaror. Men skatter kan grupperas även efter andra linjer. Ett annat sätt att sortera skatter knyter an till de skattebaser som uppkommer när inkomsterna strömmar genom ekonomin från produktion till konsumtion.¹

När en inkomst uppstår och genomflyter det ”ekonomiska kretsloppet” beskattas den i normalfallet tre gånger – vid tre ”stationer”:

1. Först beskattas inkomsten där den uppstår – i produktionsledet. Om inkomsten är lön beskattas den med arbetsgivaravgifter och om den är vinst med bolagsskatt.
2. När sedan de resterande produktionsinkomsterna betalas ut till hushållen sker nästa beskattning i form av den vanliga inkomstbeskattningen.
3. När hushållen sedan använder sina nettoinkomster för att konsumera utgår skatt i form av moms och punktskatter.

3.3 Diagram visar skatteintäkterna 2008 kategoriserade enligt denna kretsloppsprincip. Uppdelningen av skatterna mellan de tre stationerna är inte självklar. Syftet är dock endast att ge en grov illustration av hur vi i Sverige har valt att kanalisera skatteuttaget i olika faser och mellan olika aktörer i samhällsekonomin. Olika länder har valt olika tyngdpunkt på hur skatteuttaget är fördelat. Dessa olikheter mellan länderna kommenteras i kapitlet ”Svenska skatter i internationell jämförelse” (kapitel 15).

Skatterna vid de tre stationerna är olika synliga för medborgarna. Skatterna på produktionen (517 miljarder kronor) och på konsumtion/förbrukning (426 miljarder kronor) kallas också indirekta skatter. Beteckningen ”indirekt” syftar på att den som ansvarar för betalningen av skatten avviker från den som bär den faktiska bördan av skatten. Skatten övervältras från den formellt betalningsskyldige via löner, priser eller vinster.

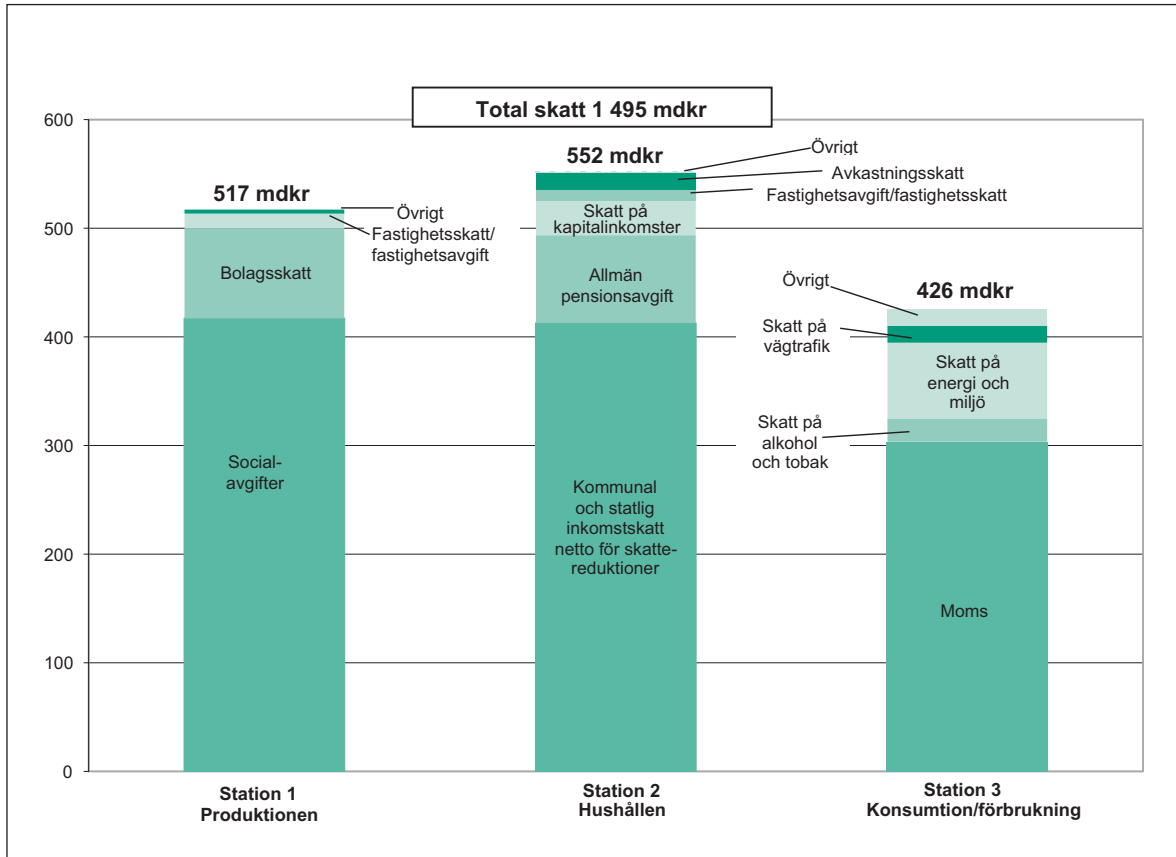
Skatten som betalas av hushållen (station 2) – 552 miljarder kronor – är den som är mest iögonenfallande för gemene man. För dessa skatter är bilden att det inte förekommer någon övervältring på andra aktörer. Den person som står för betalningen av skatten bär också i slutändan bördan av skatten. Dessa skatter kallas också för direkta skatter. Skatten vid denna station överensstämmer i stort med den skatt som fastställs i anslutning till den inkomstdeklaration individerna lämnar en gång om året.

¹ Betänkande från Skattebasutredningen: Våra Skatter SOU 2002:47, sid. 53ff

3.3 Diagram

Skatteuttaget fördelat på tre stationer – produktion, hushåll, konsumtion/ förbrukning – år 2008, mdkr

Taxes distributed into three stations – production, households, consumption - year
2008, BSEK

Note: Showing from bottom to top of the staples:

Production: Employers' and self-employed persons' social security fees, company profit tax, real estate tax/fee, other taxes.

Households: Central and local income tax of individuals incl. tax reductions, general pension fee paid by individuals, tax on income from capital, real estate tax/fee, tax on pension fund earnings, other taxes.

Consumption: VAT, alcohol and tobacco tax, energy and environment taxes, tax on road traffic, other taxes.

3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen

Ofta talas om hur skatteuttaget omfördelar ekonomiska resurser mellan hushållen. Omfördelning av ekonomiska förhållanden uppstår emellertid inte bara genom hur uttaget av skatter ser ut. Hur skatterna används är väl så viktigt när man ska bedöma fördelningseffekterna av skatteuttaget. Skattefinansierade offentliga transfereringar såsom barnbidrag, socialbidrag, sjukförsäkring, pensionssystem m.m. lik-

som offentligt subventionerade verksamheter som daghem, skolor, sjukvård, tandvård för barn m.m. har stor betydelse för att utjämna ekonomiska förhållanden mellan hushållen.

Tabell 3.4 illustrerar olika komponenter i omfördelningen av ekonomiska resurser mellan hushållen år 2008. Inkomstspridningen mäts med Gini-koefficienten. Gini-koefficienten är ett vanligt sammanfattande mått på ojämnheten i inkomstfördelningen. Gini-koefficienten antar värdet noll när inkomsten är lika för alla och värdet 1 vid maximal ojämnhet, dvs. när en person får alla inkomster. Lägre värde

anger således en mer jämn fördelning. Tabellen visar att Gini-koefficienten sjunker från 0,560 till 0,296 på grund av offentliga transfereringar, skatt och offentligt subventionerade tjänster. Som framgår av tabellen svarar skatteeffekten för en mindre del av den samlade effekten. Användningen av skatterna till transfereringar och offentliga tjänster ger en större utjämnande effekt.

Fördelningseffekterna av skatter och transfereringar för hushållen beskrivs mer utförligt i kapitlet ”Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet” (kapitel 8).

Station 2 - Beskattningen av hushållens inkomster

Vi tittar nu närmare på skatterna vid station 2 – den direkta beskattningen av hushållen. De skatter som individerna påförs i anslutning till sin inkomstdeklaration svarar 2008 för 533 miljarder eller 36 procent av de totala skatterna. I beloppet ingår kommunal och statlig inkomstskatt, allmän pensionsavgift, skatt på inkomst av kapital och fastighetsavgift. Hur dessa skatter fördelar sig på olika inkomstlägen framgår av 3.5 Tabell.

År 2008 fanns det 397 000 personer med förvärvsinkomster över en halv miljon. Dessa inkomsttagare utgjorde 5,4 procent av den vuxna befolkningen och hade 17 procent av förvärvsinkomsterna och betalade ca 25 procent av de skatter som tas ut på arbete och ca 36 procent av skatten på kapital.

Vi ger också en översikt över hur dessa skatter fördelar sig på åldersgrupper (3.6 Tabell). Det finns ett tydligt livscykelmönster för inkomster och skatter. Förvärvsinkomster och skatt på arbete har en övervikt (andelen av inkomsterna och skatten är högre än befolkningsandelen) i åldersgrupperna 35-64 år. Skatten på kapital är starkt koncentrerad till personer i övre medelåldern och pensionärer. Personer över 55 år utgjorde 40 procent av den vuxna befolkningen och svarade för 88 procent av den direkta skatt som togs ut på kapital år 2008.

3.4 Tabell

Inkomstspridning 2008 för olika inkomstbegrepp mätt med Gini-koefficienten.

Ginikoefficienten är justerad med hänsyn till hushållets sammansättning

Distribution of income for different types of income measured by the Gini-coefficient, year 2008. The Gini-coefficient is adjusted for dependents to provide for

Inkomst Type of income	Gini-koefficient
Inkomstbegrepp (Income concept)	
F Faktorinkomst (dvs. inkomst av lön, näringsverksamhet och kapital) (Primary income [i.e. income from salary, enterprenuerial income and capital])	0,560
B Bruttoinkomst (dvs. faktorinkomst + transfereringar) (Gross income [i.e. primary income + transfers])	0,376
D Disponibel inkomst (Disposable income)	0,317
S Disponibel inkomst justerad med offentlig subvention (Disposable income adjusted for public subsidies)	0,296
F - S Samlad effekt på Gini-koefficienten (Total effect on the Gini-coefficient)	0,264
F - B Transfereringseffekt (Effect of transfers)	0,184
B - D Skatteeffekt (Effect of taxes)	0,059
D - S Subventionseffekt (Effect of subsidies)	0,021

Källa: SCB. Beräkningar baserade på urvalsundersökningen STAR

3.5 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade efter förvärvsinkomstens storlek. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2008

Taxes paid directly by individuals by the size of assessed income from earnings showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2008

Taxerad förvärvsin- komst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of per- sons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
0	343	0	0,0	1,3	4,6	0,0	0,0	4,0
-100	1 101	62	10,3	4,4	14,9	3,6	2,1	13,3
100-200	1 905	290	69,2	7,2	25,8	16,7	14,0	21,7
200-300	2 066	514	130,3	3,9	28,0	29,6	26,3	11,6
300-400	1 163	397	107,7	2,7	15,8	22,9	21,7	8,2
400-500	401	177	56,7	1,8	5,4	10,2	11,4	5,5
500-1000	354	226	87,4	5,3	4,8	13,0	17,6	15,9
1000-	43	70	34,2	6,6	0,6	4,0	6,9	19,8
Samtliga (All)	7 376	1 736	495,6	33,2	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (per- sons 0-17 years)	1 782	2	0,1	0,5				
- Övrigt* (Remainder)		8	2,2	1,7				
Totalt (Total)		1 746	497,9	35,3				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsavgift och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB. Inkomst och taxeringsregistret.

Station 3 – Beskattningen när hushållen använder sina inkomster – konsumtion, förbrukning

Skattebasen vid station 3 utgörs nästan uteslutande av hushållens konsumtion och byggnadsinvesteringar. Med konsumtionsskatter avses moms och punktskatter, till vilka räknas t.ex. energi- och alkoholskatter.

Alla konsumtionsskatter har inte samma syfte. Vissa skatter är rent fiskala, dvs. deras syfte är statsfinansiella, medan andra har som primärt syfte att styra konsumtionen eller resursförbrukningen. Till de i första hand fiskala hör mervärdesskatten och den rena energiskatten. Till de som syftar till att styra förbrukningen hör koldioxid- och svavelskatterna.

Mervärdesskatten har olika skattesatser för olika varor och tjänster. Normalskat-

tesatsen är 25 procent. Därutöver finns två lägre skattesatser. Livsmedel har t.ex. en skattesats om 12 procent och böcker beskattas med 6 procent. Vissa tjänster, t.ex. banktjänster och sjukvårdstjänster, momsbeskattas överhuvudtaget inte. Punktskatterna tas i regel ut med ett fast belopp per enhet.

De olika momsskattesatserna tillsammans med att vissa varor beläggs med punktskatter gör att variationen i konsumtionsbeskattningen är stor. Hur bördan av olika konsumtionsskatter fördelas beror i första hand på konsumtionens sammansättning i olika hushåll. Ju större andel av de totala konsumtionsutgifterna som går till högbeskattad konsumtion, desto högre skattebördan.

3.6 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade på åldersintervall. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2008

Taxes paid directly by individuals by age showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2008

Taxerad förvärvsin- komst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of per- sons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	827	79	16,3	0,3	11,2	4,5	3,3	1,0
25 - 34	1 128	249	65,3	-1,7	15,3	14,3	13,2	-5,0
35 - 44	1 293	377	111,0	0,1	17,5	21,7	22,4	0,2
45 - 54	1 182	358	107,6	5,2	16,0	20,6	21,7	15,6
55 - 64	1 222	350	104,2	11,7	16,6	20,2	21,0	35,1
65 - 74	859	189	55,3	8,8	11,6	10,9	11,2	26,6
75 -	865	135	35,9	8,8	11,7	7,8	7,2	26,4
Samtliga (All)	7 376	1 736	495,6	33,2	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (persons 0-17 years)	1 782	2	0,1	0,5				
- Övrigt* (Remainder)		8	2,2	1,7				
Totalt (Total)		1 746	497,9	35,3				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsavgift och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

Konsumtionsskatterna är som redan nämnts indirekta skatter, med vilket menas att de som belastas av skatten inte är samma personer som redovisar och betalar in skatten. Detta gör samtidigt att konsumtionsskatternas fördelning på olika grupper i samhället inte blir lika tydlig som t.ex. beskattningen av inkomster. Konsumtionsskatternas fördelningseffekter har dock i olika sammanhang kartlagts. T.ex. gäller generellt att energiskatter är regressiva, dvs. de drabbar

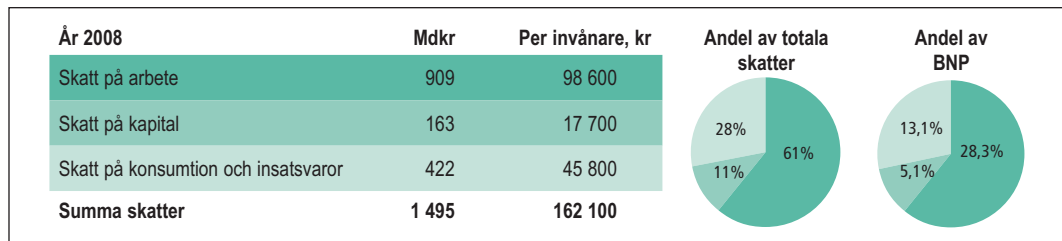
hushåll med lägre inkomster mer än hushåll med högre inkomster, flerbarnshushåll mer än barnlösa hushåll samt glesbygdshushåll mer än stadshushåll.² Dagens momsstruktur ger ett momsuttag som är progressivt, dvs. det genomsnittliga momsuttaget stiger med ekonomisk standard.³ Detta beror på att hushållens konsumtionsmönster varierar och att momssatserna inte är enhetliga.

² SOU 2003:38, *Svåra skatter!*, betänkande från Skattenedskningskommittén.

³ SOU 2005:57, *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*, delbetänkande av Mervärdesskattesutredningen.

Skatt på arbete

4

Skatt på arbete tas ut dels som inkomstskatt, dels som socialavgifter. År 2008 inbringade dessa skatter sammanlagt 909 miljarder kronor vilket utslaget per invånare motsvarar ca 98 600 kr.

- Skatten på arbete motsvarade 2008 28,3 procent av BNP och utgjorde 61 procent av totala skatteuttaget.
- 1,3 miljoner eller 19 procent av inkomsttagarna hade inkomster som översteg skiktgränsen för statlig skatt år 2008. Bland de heltidsanställda var andelen 36 procent.
- 39 procent av personerna i aktiv ålder pensionssparar. Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män. Sparandet är i genomsnitt lägre bland kvinnorna.
- Kommunalskatten i kommunerna varierar år 2010 mellan som lägst 28,89 procent och som högst 34,17 procent. Skattekraften varierar från som högst 181 procent och som lägst 75 procent av riksgenomsnittet.

4.1 Historik

Skatt i form av arbete utkrävdes tidigt i form av natura- och arbetsprestationer för krig och stormansvälde i form av vårdkasor, fartyg och manskap i ledungsflottor och motsvarande. Dagsverken och natura-prestationer var under tidig medeltid en vanlig skattepåлага dels till världsliga her- rar för brukande av åker och byggande av borgar samt gästning, dels till kyrkan för kyrkobyggnad och i form av tionde av

all säd (varav 3/10 till prästen och i övrigt andelar till biskopen, kyrkan och socknens fattiga). Skattetrycket uppfattades som högt – då på samma sätt som nu. Åren 1356 och 1434 ledde det växande skattetrycket till skatteuppror, år 1356 mot Magnus Eriksson och år 1434 mot Erik av Pommern, det sistnämnda lett av Engelbrekt.

År 1810 infördes progressiv inkomstskatt första gången, en skatteform som avskaffades efter ett par år. År 1812 tillkom istället skatter i form av person-, objekt- och klasskatter. Klasskatterna var kopplade till yrkesklass och därpå förmodad åtföljande skattekraft. År 1861 slopades klasskatterna och ersattes med en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av arbete och kapital.

Grundstenen för den beskattning av arbete vi har idag lades 1903, då man införde en progressiv statlig inkomstskatt och systemet med självdeklaration. Källskattesystemet, dvs. att skatten på arbete betalas in löpande under året av arbetsgivaren, infördes först 1947.

Kommunalskatten fick sin nuvarande utformning genom den skattereform som genomfördes 1928. Fram till rösträttsreformen 1918 var den kommunala rösträtten satt i förhållande till den kommunalskatt man betalade.

Arbetsgivaravgifter introducerades första gången 1960 i samband med införandet av ATP. Under 1970-talet höjdes avgifterna successivt och uppgick i slutet av 1970-talet till ca 35 procent av lönesumman.

Fram till 1970 sambeskattades makar dvs. deras inkomster lades samman och

skatten togs ut på den samlade hushålls-inkomsten och inte i förhållande till de enskilda individernas inkomst. År 1971 infördes särbeskattning av makars inkomster. Ökande förvärvsintensitet bland kvinnor och jämställdhetsaspekter drev fram förändringen.

En stor genomgripande reform av stora delar av det svenska skattesystemet genomfördes åren 1990-1991. Reformen innebar breddade skattebaser och sänkta formella skattesatser. De indirekta skatterna fick ökad vikt. Syftet med reformen var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning genom minskade skatteklar¹ och en mer likformig beskattning. Inriktningen under senare år har varit att minska den skatt som tas ut på inkomster från aktivt arbete.

4.1 Tabell

Skatt på arbete åren 1999-2008, mnkr

Overview of taxes on labour 1999-2008, MSEK

	Inkomståret Income year									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax for individuals)	29 577	33 479	34 616	33 108	32 662	34 023	38 308	41 005	44 799	47 953
Kommunal inkomstskatt* (Local income tax for individuals)	323 154	336 304	359 389	378 492	403 077	419 839	435 577	454 117	479 068	503 423
Skattereduktioner (Tax reductions)	-3 488	-18 866	-36 147	-59 002	-56 223	-59 070	-68 587	-81 182	-121 614	-138 679
Delsumma inkomstskatt på arbete (Total income tax on labour)	349 243	350 917	357 858	352 598	379 516	394 792	405 298	413 940	402 254	412 696
Arbetsgivaravgifter (Employers' social sec. contributions)	266 290	283 641	299 679	309 508	316 338	323 006	333 151	349 560	374 134	393 416
Egenavgifter (Social sec. contributions for self-employed)	6 434	7 153	7 396	7 692	7 756	8 031	8 790	9 536	11 061	11 958
Allmänna egenavgifter (General social sec. contributions)	59 965	63 074	65 749	68 137	70 296	72 115	74 178	77 329	81 088	85 162
Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	18 771	22 286	25 226	27 540	27 023	28 385	29 605	29 662	31 035	32 485
Avgår avgifter till premiepensionssystemet** (Deduction for the premium pension system)	-20 805	-18 349	-15 422	-18 392	-17 525	-17 821	-20 287	-22 321	-23 920	-25 111
Delsumma sociala avgifter (Total social security contributions)	330 654	357 805	382 628	394 485	403 888	413 715	425 437	443 766	473 398	497 910
Beskattning av tjänstegrupppliv (Tax levied on benefits of occupational group insurance)	1 004	904	1 065	1 176	1 235	1 350	1 037	1 233	932	1 152
Skattereduktion för husarbete (Tax reduction for housing improvements and household services)	-1 081	-	-	-	-	-1 572	-1 933	-	-120	-442
Sjöfartsstöd (Shipping support)	-	-	-206	-1 390	-1 537	-1 677	-1 699	-1 705	-1 772	-1 892
Total skatt på arbete (Total tax on labour)	679 820	709 625	741 345	746 870	783 102	806 609	828 140	857 233	874 692	909 424
Dito i procent av BNP (As percentage of GDP)	31,8%	31,3%	31,6%	30,6%	30,8%	30,3%	29,9%	29,1%	28,0%	28,3%

* År 1999 ingår kyrkoskatten i den kommunala inkomstskatten. Fr.o.m. 2000 då kyrkan skiljts från staten ingår kyrkoskatten inte längre i kommunalskatten vilket orsakar ett skift i nivån mellan 1999 och 2000. År 1999 uppgick församlingskatten till 11 miljarder kronor.

** I enlighet med Eurostats principer för redovisning av skatter betraktas den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet inte som skatt utan som tillhörande individerna.

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

¹ Med skatteklar avses ett marginalskattebegrepp som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna

4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet

Ingen människa kan ta hand om sig själv och försörja sig genom eget arbete i livets alla skeden. Vi arbetar ungefär halva livet men måste ha försörjning hela. För att trygga uppehållet i barndom, ålderdom, vid arbetslöshet och sjukdom m.m. måste en omfördelning ske mellan aktiva och passiva

perioder i människornas livscykel. Omfördelningen organiseras på olika sätt. En del löses inom familjen. Försäkringslösningar, avtal mellan arbetsmarknadens parter, lån och eget sparande är andra vägar. Skattefinansiering är en annan lösning. Var tyngdpunkten lagts varierar mellan olika länder. Sverige har via de lagstadgade socialförsäkringsavgifterna en förhållandevis hög skattefinansiering av den sociala tryggheten.

Trygghetsarrangemangen – oavsett om de löses via skatter eller på annat sätt – tar i anspråk närmare halva nationalinkomsten. Mindre än halva befolkningen är sysselsatt med förvärvsarbete (4.2 Tabell).

4.2 Tabell

Befolkning och sysselsättning vissa år under perioden 1993-2009, tusental personer och arbetade timmar

Population and employment some of the years 1993-2009, number of persons (thousands) and hours worked

	1993	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	Förändring 1993-2009	
									Change 1993-2009	
									abs. tal	%
									abs. figures	%
Befolkning (Total population)	8 719	8 827	8 872	9 030	9 081	9 148	9 220	9 299	+580	+6,7
Personer 16-64 år (persons 16-64 years)	5 461	5 523	5 602	5 770	5 826	5 876	5 923	5 962	+501	+9,2
- tillhörande arbetskraften (<i>belonging to the labour force</i>)	4 461	4 480	4 501	4 622	4 671	4 736	4 778	4 782	+321	+7,2
- utanför arbetskraften (<i>not in the labour force</i>)	1 000	1 043	1 101	1 148	1 155	1 139	1 145	1 180	+180	+18,0
- reguljärt sysselsatta (<i>economically active population</i>)	3 974	4 004	4 193	4 263	4 341	4 445	4 484	4 381	+407	+10,2
- öppet arbetslösa (<i>unemployed</i>)	487	476	308	360	330	292	294	401	-86	-17,7
- i arbetsmarknadspolitiska program (<i>engaged in labour market measures</i>)	191	196	113	123	139	89	85	127	-64	-33,5
Andel av totala befolkningen i % (Share of total population in percent):										
- personer 16-64 år (<i>persons 16-64 years</i>)	63	63	63	64	64	64	64	64		
- tillhörande arbetskraften 16-64 år (<i>belonging to the labour force</i>)	51	51	51	51	51	52	52	51		
- reguljärt sysselsatta (<i>economically active population</i>)	46	45	47	47	48	49	49	47		
Arbetade timmar (Number of hours worked):										
- total antal i miljoner (<i>in millions</i>)	6 551	6 773	7 062	6 980	7 073	7 297	7 411	7 195	+644	+9,8
- per reguljärt sysselsatt (<i>per person economically active</i>)	1 648	1 692	1 684	1 637	1 629	1 642	1 653	1 642	-6	-0,4
- per invånare 16-64 år (<i>per person aged 16-64</i>)	1 200	1 226	1 261	1 210	1 214	1 242	1 251	1 207	+7	+0,6
- per invånare (<i>per person</i>)	751	767	796	773	779	798	804	774	+22	+3,0

Anm: Sysselsättningen avser förhållandena under en genomsnittlig mätvecka enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken

Förändringar i antalet arbetade timmar har betydelse för skattepolitiken och omfördelningstrycket mellan de som arbetar och de som inte har arbete. Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Antalet totalt arbetade timmar var som lägst år 1993. Sett över perioden 1993 till 2008 ökade antalet arbetstimmar med 13,1 procent följt av en minskning med 3 procent under lågkonjunkturåret 2009. Återhämtningen sedan 1993 kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 3 procent mellan 1993 och 2009 – från 751 till 774 timmar.

4.3.3 Ca 397 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr

Ser man till befolkningen över 18 år inklusive pensionärer och egenföretagare, totalt 7,4 miljoner individer, fördelar sig de taxerade förvärvsinkomsterna år 2008 på sätt som framgår av 4.3 Tabell.² Ca 340 000 individer har ingen eller så låg förvärvsinkomst att de inte behöver deklarerat. 3,0 miljoner inkomstagare har förvärvsinkomster som understiger 200 000 kr, 2,1 miljoner har inkomster mellan 200-300 000 kr och 1,6 miljoner har inkomster mellan 300-500 000 kr. Det finns 354 000 personer med inkomster mellan en halv och en miljon och 43 000 som får mer än

en miljon i inkomst från förvärvsarbete. Inkomstagare med inkomst över en halv miljon utgjorde 5,4 procent av antalet personer, hade 17,1 procent av de taxerade förvärvsinkomsterna och betalade 24,5 procent av de direktdebiterade skatter som tas ut på arbetsinkomster.

Medelinkomst för heltidsarbetande ca 350 000 kr

Av de förvärvsarbetande 2008 kan ca 3,8 miljoner karaktäriseras som anställda. Antalet egenföretagare som går med överskott och har sin huvudsakliga inkomst från näringsverksamhet uppgår till drygt 150 000. Av de anställda i åldern 20-64 år arbetade 72 procent heltid, 21 procent lång deltid och 7 procent kort deltid (4.4 Tabell). Av de 1,9 miljoner anställda männen arbetade 82 procent heltid och 18 procent deltid. Av de 1,9 miljoner anställda kvinnorna arbetade 61 procent heltid och 39 procent deltid. De heltidsanställda utgjorde 72 procent av de anställda och svarade för 85 procent av de sammanlagda arbetsinkomsterna för anställda. Den genomsnittliga arbetsinkomsten för de heltidsanställda var 350 300 kr.

Av de 2,8 miljoner heltidsarbetande anställda (4.5 Tabell) hade 46 procent inkomster under 300 000 kr, 28 procent inkomster i intervallet 300 000-380 000, 15 procent inkomster i intervallet 380 000-500 000 och 11 procent inkomster över en halv miljon. De heltidsarbetande företagarna redovisar medelinkomster som uppgår till ungefär 70 procent av de heltidsanställdas.

² Samma uppgifter med en mer detaljerad inkomstklassindelning återfinns i 4.39 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.3 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner, inkomståret 2008

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts, taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2008

Taxerad förvärvs- inkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer, tusental Number of persons, thousands	Taxerad förvärvs- inkomst mdkr Assessed inc. from work, BSEK	Skatt på arbete (mdkr) i form av Taxes on labour (BSEK) in form of			Skattereduktion (mdkr) för Tax reduction (BSEK) for		Summa, mdkr Total, BSEK
			Statlig inkomst- skatt Central gov. inc. tax	Kommunal inkomst- skatt Local inc. tax	Allmän pensions- avgift Pension contribution	Allmän pensions- avgift Pension contribution	Arbets- inkomster Incomes from work	
0	343	0	0	0	0	0	0	0
-100	1 101	62	0	12	2	-2	-2	10
100-200	1 905	290	0	74	9	-9	-5	69
200-300	2 066	514	0	150	29	-29	-19	130
300-400	1 163	397	3	120	25	-25	-15	108
400-500	401	177	8	54	10	-10	-5	57
500-1000	354	226	23	69	9	-9	-5	87
1000-	43	70	13	21	1	-1	-1	34
Samtliga (All)	7 376	1 736	48	501	85	-85	-53	496
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	141	8	0	2	0	0	0	2
Totalt (Total)	7 517	1 744	48	503	85	-85	-53	498
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. Pensionärer (Pensioners)	1 724	324	5	89	2	-2	-2	91
2. 18-24 år (18-24 years)	827	79	0	20	5	-5	-4	16
3. Egenföretagare (Self-employed)	158	34	1	10	2	-2	-1	9
4. Löntagare (Employees)	3 832	1 211	41	359	74	-74	-45	355
5. Övriga (Others)	835	89	1	23	2	-2	0	24

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av ålderspensionärer. De är således 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare, i annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret.

4.4 Tabell

Antal anställda och genomsnittlig och medianarbetsinkomst 2008 för anställda som inte har företagareinkomst i åldersgruppen 20-64 år, efter sysselsättningsnivå och kön

Total numbers of employees and average and median employment income 2008, employees aged 20-64 with no entrepreneurial income, by activity level and gender

	Antal anställda		Medelinkomst, tkr	Medianinkomst, tkr	Total arbetsinkomst för resp. kategori, mdkr	Dito i % av arbetsinkomsten för samtliga anställda
	Number of employees					
	tusental	i % av samtliga anställda	Average income, KSEK	Median income, KSEK	Total employment income by category, BSEK	Do. in % of all employment income
	thousands	share (%) of all employees				
Helårs- och heltidsanställda 90-100 procent av årsarbetstiden (Year-round full-time [90-100 per cent] employees)						
Män (Men)	1 599	41	380,9	332,8	609	53
Kvinnor (Women)	1 158	30	308,1	281,5	357	31
Samtliga (Total)	2 758	72	350,3	309,5	966	85
Deltidsanställda 50-89 procent av årsarbetstiden (Part-time [50-89 per cent] employees)						
Män (Men)	246	6	173,4	156,3	43	4
Kvinnor (Women)	578	15	181,8	178,7	105	9
Samtliga (Total)	825	21	179,3	173,0	148	13
Deltidsanställda 1-49 procent av årsarbetstiden (Part-time [1-49 per cent] employees)						
Män (Men)	99	3	88,7	69,8	9	1
Kvinnor (Women)	175	5	93,7	73,3	16	1
Samtliga (Total)	274	7	91,9	72,0	25	2
Samtliga anställda (All employees)						
Män (Men)	1 944	50	339,8	310,8	661	58
Kvinnor (Women)	1 912	50	250,3	242,9	478	42
Samtliga (Total)	3 856	100	295,4	273,7	1 139	100

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2008.

4.5 Tabell

Helårs- och heltidsarbetande anställda och företagare i åldersgruppen 20-64 år med fördelning på inkomstklasser och kön år 2008

Full-year and full-time workers (employees and entrepreneurs) 2008, in the 20-64 age group, by income from work and gender

Kön Gender	Antal (tusental) i inkomstklasser (tkr)										Samtliga All	Arbetsinkomst, tkr	
	Number (thousands) by income interval (KSEK)											Income from work, KSEK	
	<100	100-140	140-180	180-220	220-260	260-300	300-380	380-500	500-1000	1000-		medelinkomst average income	medianinkomst median income
Anställda (Employees)													
Män (Men)	8	10	18	53	188	281	492	308	214	25	1 600	380,9	332,8
Kvinnor (Women)	8	15	28	92	272	280	287	116	56	4	1 158	308,1	281,5
Samtliga (Total)	16	25	46	145	460	562	780	425	270	29	2 758	350,3	309,5
Företagare (Entrepreneurs)													
Lantbrukare och övriga företagare (Farmers and other entrepreneurs)	30*	18	14	18	18	15	19	7	5	1	145	244,3**	210,3**

* Inklusive ca 7 000 företagare som har negativa inkomster (underskott).

** Beräknat för företagare med överskott.

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2008.

4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete

4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration

Beskattningen av fysiska personers (individer och dödsbon) arbets- och kapitalinkomster sker per inkomstår. Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration ("Inkomstdeklaration 1") som lämnas in till Skatteverket på våren efter inkomståret ("taxeringsåret"). Deklarationen är på två sidor. Den första sidan räcker för personer som ska redovisa anställningsinkomster, pension och kapital. Personer som ska redovisa näringsverksamhet får även fylla i uppgifter på blankettens baksida. Skatteverket skickar ut deklarationsblanketten med förtryckta inkomstuppgifter samt en specifikation över kontrolluppgifter och en preliminär skatteuträkning till dem som ska deklarerat. De förtryckta uppgifterna har lämnats till Skatteverket som kontrolluppgifter från arbetsgivare, pensionsinstitut, banker m.fl. Inför deklarationen av 2009 års inkomster har lämnats 62 miljoner kontrolluppgifter (se sammanställning i 4.7 Tabell) varav drygt 16 miljoner avseende löner, pensioner och andra sociala ersättningar och drygt 45 miljoner avseende kapital m.m. Stämmer uppgifterna på den förtryckta deklarationsblanketten behövs bara ett godkännande av att uppgifterna är riktiga. I annat fall kompletterar deklaranter blanketten med tilläggsuppgifter. De vanligaste orsakerna till att tilläggsuppgift lämnas är yrkande om avdrag för arbetsresor och redovisning av vinst/förlust vid försäljning av värdepapper och småhus.

År 2002 kunde individer för första gång lämna deklaration elektroniskt. År 2010 utnyttjade 4,3 miljoner individer denna möjlighet (59 procent av deklaranterna). Drygt 2,6 miljoner använde sig av Internet och drygt 1,7 miljoner av telefon/SMS.

Drygt 7 miljoner deklarerationer

Vid 2009 års taxering lämnades 7,3 miljoner deklarerationer avseende fysiska personer varav 6 miljoner löntagare och 1,3

miljoner näringsidkare/fåmansbolagsdelägare (4.6 Tabell). Av löntagardeklarationerna hade 29 procent tilläggsuppgifter. 51 000 personer som inte lämnade in deklaration skönsbeskattades. Därutöver har 893 000 personer, i första hand barn, blivit maskinellt beskattade för kapital utan att ha lämnat deklaration. Av de deklarerationer som lämnades av individerna ändrades uppemot tre procent vid Skatteverkets deklara-tionsgranskning.

Lite kontrolluppgiftshistoria

Kontrolluppgiften har en gammal historia, men det är under de senaste två till tre decennierna som antalet kontrolluppgifter ökat och fått en större täckning och betydelse.

Kontrolluppgift för lön m.m. infördes redan 1935. Sedan 1981 tillgodoförs deklaranter den avdragna preliminärskatten via kontrolluppgiften. I samband med att den förenklade deklara-tionen infördes 1987 tillkom kontrolluppgift på inkomsträntor, aktieutdelningar m.m.

Nästa stora expansion i antalet kontrolluppgifter inträffade i samband med att den nya förenklade deklara-tionen med ett förslag till taxering infördes vid 1995 års taxering. För att göra taxeringsförslaget så fullständigt som möjligt infördes kontrolluppgifter på utgiftsräntor, tomträttsavgifter, överlåtelse av andel i allemansfonder och pensionssparande. Vid 1997 års taxering kom för första gången kontrolluppgifter avseende försäljningar av aktier och andra värdepapper. Vid 1998 års taxering infördes kontrolluppgift på skuldbeloppets storlek. Vid 2003 års taxering tillkom kontrolluppgifter på options- och terminsaffärer och bostadsrätters förmögenhetsvärde. Fr.o.m. taxeringen 2009 innehåller kontrolluppgifterna inte längre uppgifter om tillgångar och skulder. Att uppgifter om tillgångar och skulder inte längre ska lämnas sammanhänger med att förmögenhetsskatten avskaffats.

4.6 Tabell

Antal inkomstdeklarationer från individer och dödsbon 2003-2009

Number of income tax returns for individuals 2003-2009

Taxeringsår	"Löntagare" "Employees"		Egenföretagare/ fåmansbolags- delägare	Skönstaxerade	Totalt antal	
	utan tillägg without addition	med tillägg with additions				Delsumma Subtotal
Assessment year			Self-employed/part- ownership in close company	Discretionary assessments	Total number	
2003	3 039	3 176*	6 215*	788*	55	7 058
2004	3 009	2 781	5 790	1 264	56	7 110
2005	3 227	2 610	5 837	1 259	49	7 146
2006	3 269	2 611	5 880	1 283	49	7 212
2007	3 334	2 627	5 961	1 287	46	7 294
2008	3 455	2 583	6 038	1 297	51	7 386
2009	4 308	1 723	6 032	1 313	51	7 396

* Annan avgränsning, vilket medför att statistiken ej är jämförbar med övriga år.

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik.

4.7 Tabell

Kontrolluppgifter av olika slag vid taxeringen 2010

Statements of income from third party at assessment, 2010

Typ av kontrolluppgift		Antal, tusental	Belopp, mdkr
Type of statement		Number, thousands	In BSEK
Löne- och sociala kontrolluppgifter (From employer etc)			
KU 10	Lön, förmåner m.m.	7 824	1 273,5
KU 13	Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK)	29	
KU 14	Särskild KU - pensionsgrundande inkomst (s.k. Gul KU)	19	
KU 16	Sjöinkomst m.m.	15	
KU 17	Sjöinkomst SINK	5	
KU 18	Pension, försäkring m.m.	8 372	
KU 19	Pension, försäkring SINK	174	
Summa (Total)		16 437	
Kapital-kontrolluppgifter m.m. (From financial institutions etc)			
KU 20	Inkomsträntor, konton	4 232	12,1
KU 21	Inkomsträntor, fordringsrätter värdepapper	173	0,8
KU 25	Utgiftsräntor	13 535	85,3
KU 26	Tomträttsavgäld	92	0,5
KU 31	Utbetald aktieutdelning	15 000	56,3
KU 32	Erhållen ersättning vid försäljning av aktier m.m.	5 697	557,6
KU 34	Avyttring/utfärdande/slutförande av optionsaffär	472	
KU 35	Slutförande av terminsaffär	436	
KU 40	Avyttring av andel i investeringsfond	2 963	
	Beräknad kapitalvinst vid försäljning av andel i fond		8,1
	Beräknad kapitalförlust vid försäljning av andel i fond		4,6
KU 55	Överlåtelse av bostadsrätt - överlåtelsepris	146	176,8
	Överlåtelse av bostadsrätt - förvärvspris		122,3
KU 50	Pensionssparande	2 462	13,6
KU 52	Utländsk försäkring (värde på försäkring vid årets utgång)	9	14,9
KU 70	Näringsverksamhet (utbetald royalty, näringsbidrag m.m.)	121	15,5
KU 71	Utbetalt belopp från skogskonto m.m.	34	1,5
KU 73	Utdelning m.m. till delägare i samfällighet	17	0,1
Summa (Total)		45 390	
Totalt antal KU (Total number of statements)		61 828	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år

Skatten på löntagarnas och pensionärernas inkomster betalas i allt väsentligt in under inkomståret genom arbetsgivarens eller pensionsutbetalarens försorg genom att preliminärskatt dras av före löne- eller pensionsutbetalningen. Egenföretagarna betalar själva in preliminär inkomstskatt en gång per månad baserat på tidigare års inkomstnivå eller en preliminär deklARATION. Den preliminära skatten avräknas från den skatt som debiteras vid taxeringen (slutskatten). Flertalet personer får besked om sin slutskatt redan under sommaren efter inkomståret. För personer med mer komplicerade inkomstförhållanden lämnas

besked om slutskatten i december efter inkomståret. Hur betalningsmönstret såg ut för de skatter som fastställdes i den deklARATION som lämnades av individerna 2009 framgår av 4.8 Tabell.

Den slutliga skatten fastställdes i taxeringen till 566 miljarder kronor. Arbetsgivare, banker m.fl. betalade in 528 miljarder kronor genom preliminärskatteavdrag för sina anställda och för räntor, utdelningar. Egenföretagare m.fl. betalade in 28 miljarder genom egna månatliga inbetalningar. Individerna gjorde därutöver själva 54 miljarder i kompletterande inbetalningar och 44 miljarder betalades tillbaka till individerna på grund av att för stora belopp blivit inbetalda till Skatteverket.

4.8 Tabell

Betalningsmönstret för den skatt som fastställts i inkomstdeklARATIONEN FÖR inkomståret 2008 (taxeringsåret 2009) för individer

Collection of income tax debited on basis of personal tax return for income year 2008 (assessment year 2009), individuals, BSEK

	Antal, tusental	Belopp, mdkr	Belopp i % av fastställd skatt
	Number, thousands	Amount, BSEK	Amount in % of final tax
Summa skatt fastställd i den årliga inkomstdeklARATIONEN (Total tax debited on basis of personal tax return)	8 009	566,2	100%
varav inbetalt via (of which paid by)			
- arbetsgivare, banker m.fl. genom preliminärskatteavdrag (employers, banks etc. by means of withdrawal)	8 321	527,8	93%
- egenföretagare m.fl. genom fördebiterad preliminär skatt (preliminary tax paid by entrepreneurs)	383	28,1	5%
Återstående differens som regleras genom skattskyldigas egna betalningar (Remaining amount regulated by individuals' own payment)		10,2	2%
fördelat på skattskyldiga som (of which tax payers)			
- har en differens på 100 kr eller mindre (having a discrepancy of 100 SEK or less)	917	0,0	0%
- får göra kompletterande inbetalningar med mer än 100 kr (making additional payments of more than 100 SEK)	2 012	53,7	9%
- har belopp att återfå på mer än 100 kr (having more than 100 SEK to be refunded)	5 081	-43,5	-8%

Anm: Den fastställda skatten i denna tabell omfattar utöver inkomstskatt på individernas förvärvsinkomster även skatt på inkomst av kapital, fastighetsskatt/avgift och kyrko- och begravningsavgift.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

Alla har ett eget skattekonto

Fr.o.m. 1999 har alla som betalar skatt ett eget skattekonto hos Skatteverket. På kontot bokförs både de betalningar de skattskyldiga själva gör och det som arbetsgivare, pensionsutbetalare och banker m.fl. dragit av som preliminär skatt. Egna inbetalningar kan göras till kontot när som helst under året. Intäkts- respektive kostnadsränta på över- och underskott räknas dag för dag precis som på ett vanligt bankkonto. När den slutliga skatten fastställts för en person jämförs detta belopp med de betalningar som kommit in från olika håll. Beroende på hur mycket som betalats uppstår därvid över- eller underskott på kontot. Den som fått ett överskott får tillbaka det som betalats in för mycket och den som har underskott får ett betalningskrav.

4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad

Som framgått ovan ombesörjer arbetsgivare och pensionsutbetalare m.fl. att skatt dras på de anställdas löner, pensioner m.m. och skatten betalas in till Skatteverket löpande under året. Arbetsgivarna betalar dessutom in arbetsgivaravgifter. Underlaget för arbetsgivaravgifter är i princip lönesumman inkl. beskattade förmåner.

4.9 Tabell

Arbetsgivarna fördelade efter lönesumma 2009 (enligt kontrolluppgifter för inkomståret 2009)

Employers by total wages paid in 2009

Lönesumma, mnkr	Antal arbetsgivare Number of employers		Lönesumma Total wage sum	
	antal number	fördelning i % share in %	mdkr BSEK	fördelning i % share in %
- 0,2	130 998	39	8	1
0,2 - 0,5	70 826	21	23	2
0,5 - 1,0	48 911	14	35	3
1,0 - 5,0	66 131	19	143	11
5,0 - 10,0	11 326	3,3	79	6
10,0 - 20,0	5 931	1,7	82	6
20,0 - 50,0	3 413	1,0	104	8
50,0 - 100,0	1 145	0,3	79	6
100,0 -	1 389	0,4	720	57
Summa (Total)	340 070	100	1 274	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

Arbetsgivaravgifterna och det preliminärskatteavdrag arbetsgivarna gör för sina anställda deklarerar och betalas in en gång i månaden. Denna inbetalning skall vara gjord den 12:e i månaden efter den månad lönen betalades ut till den anställde.

Antalet arbetsgivare i Sverige uppgår till 340 000. Det svenska näringslivet domineras av stora arbetsgivare. Arbetsgivare med en lönesumma över fem miljoner utgör 6,8 procent av arbetsgivarna och svarar för 84 procent av lönesumman (4.9 Tabell).

4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete

4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 744 miljarder kronor år 2008

Sammansättningen av den taxerade förvärvsinkomsten inkomståret 2008 framgår av 4.10 Tabell. I tabellen ingår inte inkomster för personer som haft så låga inkomster att de inte behövt lämna deklaration (ca 250 000 personer). Sammantaget kan dessa inkomster för icke-deklaranterna beräknas till ca 2 miljarder kronor.

4.10 Tabell

Den taxerade förvärvsinkomstens sammansättning inkomståret 2008 för individer och dödsbon

The structure of assessed earned income, income year 2008, individuals and deceased persons' estates

Delposter under inkomst av tjänst m.m.	Antal som deklarerat på resp. post, tusental	Belopp, mdkr
Structure of assessed income	Number of persons, thousands	Amounts, BSEK
A. Inkomst av tjänst (Income from employment)	6 927	1 710,4
A.1 Delsumma inkomstposter (Subtotal for incomes)		1 729,4
Löner, skattepliktiga förmåner, sjukpenning m.m. (Wages and social benefits)	5 317	1 369,1
Kostnadsersättning (Compensation for costs)	118	1,3
Allmän pension, tjänstepension (General pensions)	2 392	323,9
Privat pension och livränta (Private pensions)	619	21,7
Skattepliktiga ersättningar som ej är pensionsgrundande (Other taxable compensations not entitling to pension)	244	9,6
Ersättningar från fåmansföretag/handelsbolag (Remuneration from close company/partnership)	15	3,2
Övrigt t.ex. hobbyverksamhet (Other income e.g. from hobby)	22	0,7
A.2 Delsumma avdragsposter (Subtotal for deductions)		-19,0
Resor till och från arbetet (Travel between home and work)	1 008	-15,0
Tjänsteresor (Travel in business)	43	-0,6
Dubbel bosättning (Dual residence)	84	-2,2
Övriga utgifter (Other expenditure)	78	-1,3
B. Inkomst av näringsverksamhet (egenföretagare) (Income from personal business)	406	45,6
Aktiv näringsverksamhet (For persons active in business)	352	43,5
Passiv näringsverksamhet (For persons not active in business)	55	2,2
C. Allmänna avdrag (General exemptions)		-11,5
Pensionssparande m.m. (Private saving for pension etc.)	2 060	-10,8
Kvittning av underskott av näringsverksamhet mot inkomst av tjänst (Deduction of deficit in business from income from employment)	19	-0,6
D. Taxerad förvärvsinkomst (A+B-C) (Assessed income [A+B-C])	7 037	1 744,2

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

Den taxerade förvärvsinkomsten som är summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, men efter allmänna avdrag, uppgick 2008 till 1 744 miljarder kronor. Den taxerade inkomsten utgör basen för skatteberäkningen. I taxeringsunderlaget ingår inkomst av tjänst med 1 710 miljarder kronor. Härav utgjorde löner, skattepliktiga förmåner och vissa socialförsäkringsförmåner sammanlagt 1 369 miljarder kronor varav 122 miljarder avseende socialförsäkringar (t.ex. sjuk- och för-

äldrapenning, arbetslöshetsersättning). De allmänna pensionerna och tjänstepensionernas svarade för 324 miljarder kronor. Egenföretagarnas inkomst av näringsverksamhet var 46 miljarder kronor.³ Individerna erhöll 22 miljarder i privata pensioner och livräntor. Avdraget för pensionssparande var 10,8 miljarder kronor. Avdrag för resor till och från arbetet gjordes av 1 008 000 personer till ett sammanlagt belopp på 15 miljarder. Avdrag för arbetsresor och för pensionssparande är de vanligaste avdragen.

³ Näringsidkarnas inkomster och principerna för hur de beskattas behandlas samlat i kapitel 7 "Företagsbeskattning".

4.5.2 Drygt en miljon personer gör avdrag för arbetsresor

Hur de förvärvsarbetande tar sig till och från jobbet kartläggs genom s.k. resvaneundersökningar. Den senaste avser perioden oktober 2005-september 2006.⁴ Vanligaste sättet att ta sig till och från arbetet är med bil. Antalsmässigt fördelar sig arbetsresorna på 62 procent med bil, 14 procent med kollektivtrafik och 24 procent på annat sätt (främst till

fots eller med cykel). Den genomsnittliga arbetsresan var 16 kilometer och tog 27 minuter. Reslängden på en arbetsresa mätt i kilometer var kortast för boende i storstäder och längst i förortskommuner och pendlingskommuner. Samtidigt var restiden längst i storstäder och förortskommuner. Av de förvärvsarbetande distansarbetade 11 procent. De som distansarbetade höll i snitt till 7 dagar i månaden på annan plats än sin ordinarie arbetsplats.

4.11 Tabell

Resor till och från arbetet. Antal resor per dag, reslängd och fördelning på färd sätt i olika boenderegioner 2005-2006

Travels to and from work. Number of trips per day, length of trips and distribution by means of travel in different living regions 2005-2006

Boenderegion Living region	Antal resor (enkelresor) per dag Number of trips (single trips) per day		Resans genomsnitt- liga längd Average length of trip		Fördelning av resorna (%) på färd sätt inom resp. boenderegion Distribution of trips (%) by means of travel within region of living			
	tusental	andel (%) av arbets- resorna i riket	km	minuter	Person- bil	Kollektivt	Övriga färd sätt*	Totalt
	thousands	share (%) of total trips	km	minutes	Car	Public transport	Other means of travel*	Total
Storstäder (The biggest cities)	761	17	13	32	42	32	26	100
Förortskommuner (Suburban municipalities)	673	15	19	35	62	26	12	100
Större städer (Bigger cities)	1 247	28	15	25	62	9	29	100
Pendlingskommuner (Commuting municipalities)	312	7	21	26	75	8	17	100
Glesbygdskommuner (Rural districts)	140	3	18	23	77	3	20	100
Varuproducerande kommuner (Manufacturing districts)	295	7	14	20	67	3	30	100
Övriga kommuner, mer än 25 000 inv. (Other municipalities, >25 000 inhabitants)	567	13	18	24	66	7	27	100
Övriga kommuner, 12 500 - 25 000 inv. (Other municipalities, 12 500 - 25 000 inhabitants)	297	7	16	21	69	3	28	100
Övriga kommuner, mindre än 12 500 inv. (Other municipalities, <12 500 inhabitants)	104	2	17	22	78	5	17	100
Hela riket (Total)	4 397	100	16	27	62	14	24	100

* Främst till fots eller med cykel (Primarily by foot or bicycle).

Källa: Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA). Den nationella resevaneundersökningen RES 2005-2006.

⁴ RES 2005-2006. Den nationella resevaneundersökningen. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys.

Men det är bara i vissa fall som kostnaderna för arbetsresor får dras av vid inkomstbeskattningen. För att få göra avdrag för resor med kollektivtrafik ska arbetsplatsen vara belägen minst 2 km från bostaden. För att få göra avdrag för resa med bil istället för kollektivtrafik krävs dels att avståndet mellan bostad och arbetsplats är minst 5 km, dels att man tjänar minst 2 timmar sammanlagt för fram- och återresa genom att använda bil istället för kollektivtrafik. Inkomståret 2011 får avdrag för arbetsresor göras för kostnader som överstiger 9 000 kr. Avdraget för resor med bil är 18,50 kr per mil.

Inkomstår	Gräns för att göra avdrag	Avdrag vid resor med egen bil
1993-1994	4 000 kr	13 kr/mil
1995-1997	6 000 kr	13 kr/mil
1998-2000	7 000 kr	15 kr/mil
2001-2004	7 000 kr	16 kr/mil
2005	7 000 kr	17 kr/mil
2006	7 000 kr	18 kr/mil
2007	8 000 kr	18 kr/mil
2008	8 000 kr	18,50 kr/mil
2009-	9 000 kr	18,50 kr/mil

År 2008 har 1 008 000 inkomsttagare gjort avdrag för arbetsresor (4.12 Tabell). Avdragsbeloppet var 15 miljarder kronor.

Inkomståret 2008, som den senaste statistiken avser, var avdraget i genomsnitt 14 900 kr. För 172 000 personer översteg avdraget 25 000 kr.

Drygt 18 procent av inkomsttagarna gör reseavdrag. Vanligast är reseavdrag i pendlingslänen Halland och Uppsala. Det genomsnittliga avdraget för de som gör avdrag är högst i Södermanlands och Uppsala län.

4.12 Tabell Reseavdraget 1993-2008 Deduction for expenses for travelling between home and place of work 1993-2008

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1993	1 291	8 821	6,8
1994	1 153	8 926	7,7
1995	805	7 341	9,1
1996	815	7 637	9,4
1997	872	8 256	9,5
1998	880	9 653	11,0
1999	904	10 117	11,2
2000	934	10 480	11,2
2001	957	11 670	12,2
2002	925	11 390	12,3
2003	934	11 605	12,4
2004	948	11 886	12,5
2005	1 005	13 299	13,2
2006	1 025	14 583	14,2
2007	993	14 097	14,2
2008	1 008	15 012	14,9

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

4.13 Tabell Antal reseavdrag fördelade efter storlek inkomståret 2008 Number of deductions for expenses for travelling between home and place of work income year 2008

Avdrag, tkr	Antal Number	Belopp, mnkr
Deduction, KSEK	tusental andel, % thousands share, %	Amount, MSEK
0 - 2	68 7	75
2 - 4	97 10	292
4 - 6	108 11	531
6 - 8	89 9	622
8 - 10	93 9	831
10 - 12	73 7	798
12 - 15	100 10	1 344
15 - 20	122 12	2 121
20 - 25	86 9	1 912
25 - 30	56 6	1 538
30 - 40	63 6	2 157
40 -	53 5	2 795
Summa (Total)	1 008 100	15 012

Källa: SCB, Taxeringsregistret.

4.14 Tabell Reseavdraget i olika län inkomståret 2008

Deduction for expenses for travelling between home and place of work in the different counties in 2008

Län	Antal som gjort avdrag	% av de som haft lön m.m.	Genomsnittligt avdragsbelopp, tkr
County	Number of persons with deductions	In % of the income earners	Average amount deducted, KSEK
Stockholm	135 475	11,2	15,0
Uppsala	49 123	24,3	18,4
Södermanland	33 027	21,2	18,9
Östergötland	44 860	17,9	13,9
Jönköping	36 733	17,8	12,9
Kronoberg	21 848	19,7	13,7
Kalmar	26 693	19,2	14,2
Gotland	6 495	19,2	13,3
Blekinge	17 941	20,2	13,3
Skåne	141 264	20,3	15,0
Halland	43 301	24,7	15,1
Västra Götaland	198 867	21,1	14,5
Värmland	33 559	20,8	14,7
Örebro	30 964	18,5	14,3
Västmanland	27 587	18,5	16,2
Dalarna	32 749	19,8	14,4
Gävleborg	29 174	17,7	14,4
Västernorrland	29 555	20,2	13,2
Jämtland	13 096	16,8	14,8
Västerbotten	28 791	17,7	14,0
Norrbottn	26 998	17,4	16,1
Riket (Total)	1 008 109	18,1	14,9

Källa: SCB, Taxeringsregistret.

4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar

Från att tidigare ha ökat har antalet som privatpensionssparar under början av 2000-talet stabiliserats kring 2 miljoner. Inkomståret 2008 gjordes avdrag för pensionssparande med ett totalt belopp på 10,8 miljarder kronor. Detta innebär att 39 procent av personerna i aktiv ålder kompletterar sin lagstadgade pension med ett eget pensionssparande. Beloppet som drogs av uppgick i snitt till 5 200 kr. Antalet personer som pensionssparar har fördubblats sedan 1991. Pensionsspararna sparar dock

i genomsnitt mindre än 1991. Avdraget för pensionssparande begränsades 1995 från ett helt till ett halvt basbelopp.⁵ Fr.o.m. inkomståret 2008 har avdraget begränsats till 12 000 kr per år som en del i finansieringen av avskaffandet av förmögenhetsskatten. Näringsidkare och andra som helt saknar rätt till tjänstepension får dock liksom tidigare dra av ett större belopp. Begränsningen bidrar också till att göra systemet mera robust genom att minska risken för förlust av framtida skatteintäkter eftersom avdrag för pensionssparande enligt dom i EG-domstolen inte längre kan begränsas till att avse sparande i Sverige.

4.15 Tabell Avdrag för pensionssparande 1991-2008

Deduction for savings for individual private pension 1991-2008

Inkomståret	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1991	966	9 076	9,4
1992	1 018	8 242	8,1
1993	1 070	8 795	8,2
1994	1 235	10 551	8,5
1995	1 363	9 144	6,7
1996	1 478	9 797	6,6
1997	1 576	10 415	6,6
1998	1 678	11 053	6,6
1999	1 803	12 185	6,8
2000	1 903	12 861	6,8
2001	1 959	13 048	6,7
2002	2 027	13 035	6,4
2003	2 041	12 523	6,1
2004	2 004	12 414	6,2
2005	1 981	12 519	6,3
2006	1 998	12 852	6,4
2007	2 057	13 424	6,5
2008	2 058	10 804	5,2

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

⁵ För tjänsteinkomster mellan 10 och 20 basbelopp eller om man var näringsidkare fick ett större avdrag göras. Reglerna innebar för inkomståret 2007 (prisbasbelopp = 40 300 kr) för den som var anställd och hade inkomster under 403 000 kr (10 prisbasbelopp) att det största belopp som fick dras av var 20 150 kr. För den som hade inkomster mellan 403 000 och 806 000 kr (20 prisbasbelopp) fick avdrag göras med ytterligare 5 procent av den del av inkomsten som översteg 403 000 kr. Maximalt avdrag som kunde göras av anställda 2007 var således 40 300 kr vid en inkomst på 806 000 kr eller mer.

Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män (4.16 Tabell). I åldrarna 20-64 år pensionssparar 43 procent av kvinnorna mot 35 procent av männen. Men sparandet är genomsnittligt sett lägre bland de kvinnor som gör pensionsavdrag.⁶ Pen-

sionssparandet börjar tidigt. Av dem som har förvärvsinkomster och är under 25 år pensionssparar 6 procent med i genomsnitt 2 200 kr. Av dem som är i åldrarna 35-54 år och har förvärvsinkomst pensionssparar ca 46 procent.

4.16 Tabell

Avdraget för pensionssparande fördelat på ålder och kön 2008 (exkl. dödsbon) Deduction for savings for individual private pension 2008 by age and gender (excl. deceased persons' estates)

Ålder Age	Kvinnor Women			Män Men			Samtliga All		
	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK
0-24	28 395	6	2,0	32 395	7	2,4	60 790	6	2,2
25-34	197 629	38	3,2	182 373	33	3,7	380 002	36	3,4
35-44	309 674	51	4,2	271 657	43	4,8	581 331	47	4,5
45-54	289 285	51	5,5	226 546	39	6,2	515 831	45	5,8
55-64	267 975	45	6,9	204 182	34	7,7	472 157	40	7,3
65-	23 158	2	6,1	24 810	3	8,9	47 968	3	7,5
Samtliga (Total)	1 116 116	30	5,0	941 963	26	5,6	2 058 079	28	5,2
varav i åldern 20-64 år (of which by age 20-64 years)	1 091 991	43	5,0	916 114	35	5,5	2 008 105	39	5,2

* Andel av personer med förvärvsinkomst.

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst

Den taxerade förvärvsinkomsten utgör bas för skatteberäkningen av skatt på arbete. Skatten tas ut som kommunal och statlig inkomstskatt. Dessutom tas för personer i aktiv ålder ut en allmän pensionsavgift. Fr.o.m. 2006 motsvaras dock den allmänna pensionsavgiften av en lika stor skattereduktion. För att få den beskattningsbara förvärvsinkomsten görs grundavdrag. Den beskattningsbara förvärvsinkomsten utgör

den bas på vilken den statliga och kommunala inkomstskatten tas ut. För dem som har inkomster från aktivt förvärvsarbete tillkommer fr.o.m. 2007 en skattelättnad i form av ett s.k. jobbskatteavdrag. Jobbskatteavdraget ges i form av en skattereduktion.

4.17 Tabell visar skatternas och avgifternas storlek vid vissa inkomstnivåer år 2010. I tabellen anges också hur stor arbetsgivaravgift som normalt betalas vid respektive nivå.

⁶ Mer detaljerade uppgifter om storleken på pensionsavdraget för kvinnor och män återfinns i 4.43 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.17 Tabell

Skatt på arbete för löntagare i aktiv ålder vid några olika inkomstnivåer 2010, inga avdrag, kommunalskatt = 31,56 % (motsvarar medelskattesats för primärkommuner och landsting)

Tax paid for wage earners of active ages at different income levels (SEK) in year 2010, no deductions, local tax rate = 31,56 % (equal to the average charge for municipalities and county councils)

Inkomst och skatt Income and tax	Lönenivå, kr Wage level, SEK									
	50 000	100 000	150 000	200 000	250 000	300 000	350 000	400 000	500 000	1 000 000
Grundavdrag (Basic deduction)	-19 600	-29 600	-30 900	-25 900	-20 900	-15 900	-12 500	-12 500	-12 500	-12 500
Beskattningsbar inkomst (Taxable income)	30 400	70 400	119 100	174 100	229 100	284 100	337 500	387 500	487 500	987 500
Kommunalskatt (31,56%) (Local tax)	9 594	22 218	37 587	54 945	72 303	89 661	106 515	122 295	153 855	311 655
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax)	0	0	0	0	0	0	0	3 080	23 080	145 820
Allmän pensionsavgift (General pension contr.)	3 500	7 000	10 500	14 000	17 500	21 000	24 500	28 000	28 900	28 900
Skattereduktion allmän pensionsavgift (Tax reduction for general pension contr.)	-3 500	-7 000	-10 500	-14 000	-17 500	-21 000	-24 500	-28 000	-28 900	-28 900
Skattereduktion för aktiv arbetsinkomst (Tax reduction for incomes from active work)	-6 094	-8 727	-10 837	-13 914	-16 991	-19 978	-21 051	-21 051	-21 051	-21 051
S:a direktdebiterad skatt (Direct income tax)	3 500	13 491	26 750	41 031	55 312	69 683	85 464	104 324	155 884	436 424
Arbetsgivaravg. (31,42%)* (General payroll tax)	15 710	31 420	47 130	62 840	78 550	94 260	109 970	125 680	157 100	314 200
Skatt+arbetsgiv. avg. (Total tax on labour)	19 210	44 911	73 880	103 871	133 862	163 943	195 434	230 004	312 984	750 624
Arbetsgivarkostnad (Total wage cost for the employer)	65 710	131 420	197 130	262 840	328 550	394 260	459 970	525 680	657 100	1 314 200
Behållen lön efter skatt (Remaining wage after taxes being paid)	46 500	86 509	123 250	158 969	194 688	230 317	264 536	295 676	344 116	563 576

*Avgiftsuttaget varierar med individernas ålder. Den avgiftssats som använts i tabellen avser den som tillämpas för åldersgruppen 27-65 år. För ungdomar upp till 26 år är avgiftsuttaget lägre (se tabell 4.36).

Källa: Skatteverket.

4.5.5 Grundavdraget är "puckelformat"

Grundavdraget har varit lika stort vid den statliga och kommunala taxeringen sedan 1991 utom 1994 då grundavdraget tillfälligt slopades vid den statliga taxeringen. Grundavdraget har tidigare utgått från en grundnivå som därefter trappats upp för att sedan åter trappas ned till samma grundnivå. Fr.o.m. inkomståret 2003 har skett en differentiering så att avdraget blir större i låga inkomstlägen än i de högre. Grund-

nivån i botten är 0,423 prisbasbelopp (avrundning uppåt till närmaste hundratal kronor). I de höga inkomstlägena är nivån 0,293 prisbasbelopp. Däremellan varierar grundavdraget och är som högst 0,77 prisbasbelopp. Grundnivån uttryckt i kronor vid den statliga och kommunala beskattningen inkomståren 1991-2011 framgår av sammanställningen i 4.18 Tabell. Uttryckt i kronor är grundavdraget år 2011 18 200 kr vid låga inkomstnivåer och 12 600 kr vid höga inkomstnivåer.

4.18 Tabell Grundavdragets grundnivå, maxnivå och slutnivå inkomstären 1991-2011 Basic deduction; standard level, maxi- mum and end level in SEK 1991-2011

Inkomstår	Grundavdrag, kr
Income year	Basic deduction, SEK
1991	10 300 - 18 500 - 10 300
1992	10 700 - 19 400 - 10 700
1993	11 000 - 19 800 - 11 000
1994*	8 800 - 17 800 - 8 800
1995	8 900 - 18 100 - 8 900
1996	8 600 - 18 000 - 8 600
1997	8 700 - 18 000 - 8 700
1998	8 700 - 18 100 - 8 700
1999	8 700 - 18 100 - 8 700
2000	8 700 - 18 200 - 8 700
2001	10 000 - 19 500 - 10 000
2002	11 200 - 20 900 - 11 200
2003	16 400 - 25 900 - 11 400
2004	16 700 - 26 400 - 11 600
2005	16 700 - 28 800 - 11 600
2006**	16 800 - 30 600 - 11 700
2007	17 100 - 31 100 - 11 900
2008	17 400 - 31 600 - 12 100
2009	18 200 - 33 000 - 12 600
2010	18 000 - 32 700 - 12 500
2011	18 200 - 33 000 - 12 600

* 1994 medgavs inte grundavdrag vid den statliga taxeringen.

**Grundavdraget inom stödområde A var år 2006 högre än i övriga landet.

Reglerna för grundavdrag i olika inkomstlägen innebär att grundavdraget blir ”puckelformat” (se diagram i anslutning till 4.19 Tabell). Inkomståret 2011 är grundavdraget för personer under 65 år 18 200 kr vid taxerad inkomst under 42 800 kr och 12 600 kr vid taxerad inkomst över 336 700. I inkomstlägena däremellan varierar grundavdraget med ett högsta värde på 33 000 kr vid taxerad inkomst mellan 116 400 och 133 600 kr. Puckeln har ursprungligen tillkommit i syfte att låg- och medelinkomsttagare ska få lägre skatt än om grundavdraget ges med samma belopp oberoende av inkomstnivån.

Personer över 65 år får fr.o.m. 2009 genom ett särskilt tillägg ett högre grundavdrag än andra inkomsttagare. Detta s.k. förhöjda grundavdrag förstärks år 2011 i syfte att förbättra välfärden för pensionärerna och mildra finanskrisens och den efterföljande lågkonjunktens efterverkningar för denna grupp.⁷ Grundavdragsbeloppet år 2011 för personer över 65 år uppgår till hela den taxerade inkomsten upp till 42 000 kr och trappas sedan upp i inkomstintervallet 42 000-164 500 kr. För inkomster mellan 164 600 och 206 200 kr är avdraget kon-

stant 54 300 kr. Avdraget trappas sedan av för inkomster mellan 206 300 och 522 500 kr. För inkomster över 522 600 är det förhöjda avdraget konstant 25 700 kr.

4.19a Tabell Beräkning av ordinarie grundavdrag (personer under 65 år) i olika inkomstlägen år 2011 Calculation of normal basic deduction (for persons under 65 years) at different levels of assessed income year 2011

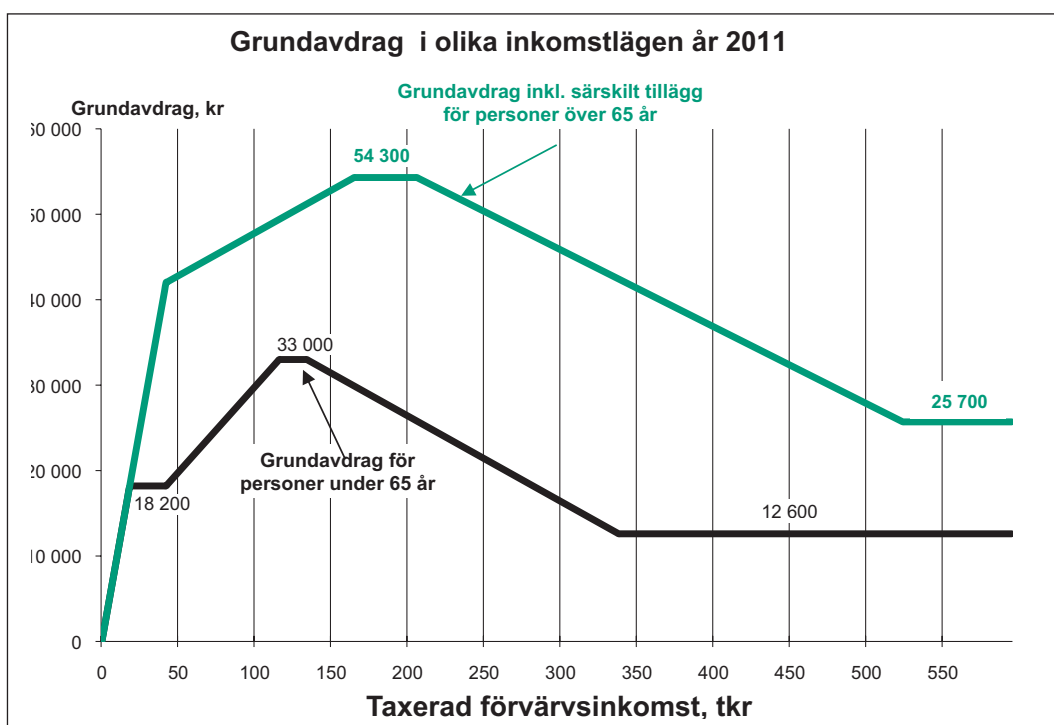
Taxerad förvärvsinkomst, kr	Grundavdrag
Assessed earned income, SEK	Basic deduction
Regelsystemet uttryckt i prisbasbelopp (pbb = prisbasbelopp, TI = taxerad förvärvsinkomst)	
- 0,99 pbb	0,423 pbb
0,99 pbb - 2,72 pbb	0,423 pbb + 0,20* (TI - 0,99 pbb)
2,72 pbb - 3,11 pbb	0,77 pbb
3,11 pbb - 7,88 pbb	0,77 pbb - 0,10*(TI - 3,11 pbb)
7,88 pbb -	0,293 pbb
Inkomståret 2011, kr (Income year 2011, SEK)	
- 42 800	18 200
42 900 - 116 300	18 300 upp till 32 900
116 400 - 133 600	33 000
133 700 - 336 600	32 900 ner till 12 700
336 700 -	12 600

4.19b Tabell Beräkning av förhöjt grundavdrag för personer över 65 år i olika inkomstlägen år 2011 Calculation of enhanced basic deduction for individuals over 65 years at different levels of assessed income year 2011

Taxerad förvärvsinkomst, kr	Förhöjt grundavdrag
Assessed earned income, SEK	Enhanced basic deduction
Regelsystemet uttryckt i prisbasbelopp (pbb = prisbasbelopp, TI = taxerad förvärvsinkomst)	
- 0,98 pbb	0,98 pbb
0,98 pbb - 3,85 pbb	0,882 pbb + 0,1*TI
3,85 pbb - 4,8 pbb	1,267 pbb
4,8 pbb - 12,21 pbb	1,7 pbb - 0,09*TI
12,21 pbb -	0,6 pbb
Inkomståret 2011, kr (Income year 2011, SEK)	
- 42 500	42 000
42 600 - 164 500	42 100 upp till 54 200
164 600 - 206 200	54 300
206 300 - 522 500	54 200 ner till 25 800
522 600 -	25 700

Anm: Prisbasbeloppet för 2011 är fastställt till 42 800 kr. Avrundningsreglerna medför att de formella gränserna i den övre delen av tabellerna inte direkt kan översättas till de kronor som anges i den nedre delen av tabellerna.

⁶ Enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2010.

4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten

Fysiska personer betalar kommunal och statlig inkomstskatt på den beskattningsbara förvärsinkomsten. Samtliga skatte-

betalare med beskattningsbar förvärsinkomst påförs kommunal inkomstskatt. Statlig inkomstskatt tas ut först när förvärsinkomsten blir högre och överstiger den s.k. brytpunkten.

4.20 Tabell

Skiktgräns för statlig inkomstskatt, 1991-2011

Income level at which central government income tax is to be paid, 1991-2011

Inkomstår Income year	Inkomstnivå, kr Income level, SEK		Dito uttryckt som taxerad förvärsinkomst (se anm) Do. in terms of assessed income		Skattesats Tax rate	
	Beskattningsbar inkomst Taxable income		Dito uttryckt som taxerad förvärsinkomst (se anm) Do. in terms of assessed income		nedre skiktet lower level	övre skiktet upper level
	nedre skiktet lower level	övre skiktet upper level	nedre skiktet lower level	övre skiktet upper level		
1991	170 000		180 300		20%	
1992	186 600		197 300		20%	
1993	190 600		203 500		20%	
1994	198 700		202 700		20%	
1995	203 900		221 600		25%	
1996	209 100		229 000		25%	
1997	209 100		231 600		25%	
1998	213 100		238 400		25%	
1999	219 300	360 000	245 000	389 500	20%	25%
2000	232 600	374 000	254 700	398 600	20%	25%
2001	252 000	390 400	271 500	411 100	20%	25%
2002	273 800	414 200	290 100	430 900	20%	25%
2003	284 300	430 000	301 000	447 200	20%	25%
2004	291 800	441 300	308 800	458 900	20%	25%
2005	298 600	450 500	313 000	465 200	20%	25%
2006	306 000	460 600	317 700	472 300	20%	25%
2007	316 700	476 700	328 600	488 600	20%	25%
2008	328 800	495 000	340 900	507 100	20%	25%
2009	367 600	526 200	380 200	538 800	20%	25%
2010	372 100	532 700	384 600	545 200	20%	25%
2011	383 000	548 300	395 600	560 900	20%	25%

Anm: Brytpunkten uttryckt i taxerad förvärsinkomst har beräknats utifrån beskattningsbar inkomst med tillägg för grundavdrag och avdrag för allmän egenavgift för icke-pensionär.

Genomsnittlig kommunalskatt 31,56 procent 2010

Fram t.o.m. 1999 bestod kommunalskatten av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting samt församlingsskatt. I och med kyrkans skiljande från staten har församlingsskatten ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som skatt. Kommunalskatten består därför fr.o.m. år 2000 av skatteuttag för kommunen och för landstinget. Kommunalskattesatsen varierar mellan kommuner, men landets genomsnittliga kommunalskattesats är 31,56 procent inkomståret 2010.

Statlig inkomstskatt i två skikt fr.o.m. 1999

Åren 1991-1994 utgick, utöver kommunalskatten, statlig inkomstskatt om ytterligare 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger skiktgränsen för statlig skatt. Åren 1995-1998 fanns en s.k. värnsskatt i form av en temporär höjning av den statliga inkomstskatten från 20 till 25 procent. Skiktgränsen för statlig inkomstskatt redovisas i 4.20 Tabell.

År 1999 togs den s.k. värnsskatten bort och ersattes av en statlig inkomstskatt som tas ut i två skikt. I det första skiktet är den statliga skatten 20 procent och gäller för år 2011 för inkomster över 395 600 kr. I det andra skiktet tas ytterligare fem procent ut i skatt. Det gäller år 2011 för inkomster över 560 900 kr. Som ett reallöneskydd indexuppräknas skiktgränserna för statliga skatten mellan åren med inflationen plus två procentenheter. I praktiken har dock skiktgränsernas nivåer många år kommit att fastställas genom separata beslut. Mellan 1999 och 2011 har den nedre skiktgränsen uttryckt i beskattningsbar inkomst justerats upp från 219 300 kr till 383 000 kr dvs. med 163 700 kr. Sett över hela tidsperioden är detta mer än vad som följer av uppräkningsregeln. Uppjusteringen fördelar sig på 118 300 kr för indexregeln, 19 400 kr för att tekniskt kompensera för begränsningen av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften och 26 000 kr i extra höjning för att få ned andelen inkomsttagare som har inkomster över brytpunkten.⁸ Uppräkningen av den övre skiktgränsen är sett över samma tidsperiod lägre än vad som följer av indexregleringen.

Jobbskatteavdrag i fyra steg 2007-2010

Inkomståret 2007 infördes en skattelättnad i form av en skattereduktion för personer som har inkomster från aktivt förvärvsar-

bete. Jobbskatteavdraget förstärktes i ytterligare tre steg inkomståren 2008, 2009 och 2010. Syftet med detta s.k. jobbskatteavdrag är att göra det mer lönsamt att arbeta och att därigenom öka arbetskraftsdeltagandet. Jobbskatteavdraget är högre för dem som fyllt 65 år än för övriga åldrar. Skattereduktionen är utformad så att större delen av skattelättnaden tillfaller låg- och medelinkomsttagare. För att jobbskatteavdraget ska hålla takt med prisutvecklingen är det knutet till prisbasbeloppet.

4.21 Tabell visar hur stor skattesänkning jobbskatteavdraget ger vid olika arbetsinkomst inkomståret 2011. Dessutom visas skattesänkningen som procent av arbetsinkomsten. Den skattesänkning som redovisas i tabellen gäller för personer som har hela sin inkomst från arbete samt är under 65 år. Av tabellen framgår att det ekonomiska utbytet av att gå från t.ex. heltidsarbetslöshet till heltidsarbete med en årsinkomst på 250 000 kr ökar, på grund av jobbskatteavdraget, med ca 17 000 kr. Den genomsnittliga skatten, räknat i antal procentenheter, sjunker mest för låginkomsttagare. Därefter minskar skillnaden gradvis för högre inkomster. Jobbskatteavdraget är konstruerat så att det ska uppväga den ökning av marginaeffekterna som avtrappningen av grundavdraget annars ger i intervallet 133 700-336 600 kr (jämför 4.19 a Tabell).

4.21 Tabell Skattesänkning i kronor till följd av jobbskatteavdraget för personer som inte fyllt 65 år med inkomster från aktivt förvärvsarbete. Inkomståret 2011

Tax reduction (SEK) for persons less
than 65 years having incomes from
active work, income year 2011

Arbetsinkomst per år, kr	Jobbskatte- avdrag, kr	Jobbskatteavdrag i procent av inkomsten
Income from active work per year, SEK	Tax reduc- tion, SEK	Tax reduction as per- centage of income
100 000	8 776	8,8
150 000	10 863	7,2
200 000	13 940	7,0
250 000	17 018	6,8
300 000	20 088	6,7
350 000	21 256	6,1
400 000	21 256	5,3
500 000	21 256	4,3

Anm. Egna beräkningar. I beräkningen har använts en kommunalskattesats på 31,56 procent.

⁸ I tabellbilagan (4.41 Tabell) redovisas upjusteringen fördelad på respektive år.

Sänkt skatt för utländska nyckelpersoner

År 2001 infördes en skattelättnad för utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner som vistas i Sverige under en begränsad period. Lättnaden innebär att skatt och socialavgifter endast betalas på 75 procent av lönen. Lättnaden gäller de tre första åren av vistelsen. En särskild nämnd, Forskarskattenämnden, prövar vilka som uppfyller kriterierna.

Fram t.o.m. 2009 har 5 008 ansökningar om skattelättnader kommit in. Av de 4 764 ansökningar som var avgjorda t.o.m. 2009 har 56 procent bifallits. Anledningen till avslag är både att man inte uppfyller kriterierna för att få nedsättning samt avslag på formella grunder, vanligen på grund av för sent inkomna ansökningar.

4.22 Tabell Ansökningar om skattelättnader för utländska nyckelpersoner Number of applications for tax relief for foreign experts

	Antal ansökningar (Number of applications)	
	resp. år yearly	ackumulerat accumulated
2001	1 391*	1 391
2002	479	1 870
2003	418	2 288
2004	405	2 693
2005	451	3 144
2006	419	3 563
2007	488	4 051
2008	521	4 572
2009	436	5 008
Summa (Total)	5 008	
varav avgjorda (of which settled)		4 764
varav bifall (of which approved)		2 662
varav avslag (of which refused)		2 102

*Den stora mängden ansökningar under 2001 har att göra med de övergångsregler som då fanns.

Källa: Forskarskattenämnden

4.5.7 Marginalskatt och marginaleffekter

I kapitel 1 beskrivs olika marginalskattebegrepp. Det marginalskattebegrepp som används nedan – den synliga marginalskatten – inkluderar den inkomstskatt och de egenavgifter som träffar en viss inkomstökning som en individ får. Ett annat mer omfattande marginalskattebegrepp är den s.k. skattekillen som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga

för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionskatter.

Ett annat begrepp som förekommer i diskussionerna är marginaleffekten. Marginaleffekten brukar utöver marginalskatten beakta de effekter en inkomstökning ger på olika inkomstberoende bidrag och avgifter. De man vanligen tänker på är bostadsbidrag, barnomsorgsavgifter, underhållsbidrag, återbetalning av studielån och socialbidrag. Ett mer heltäckande mått, som används i samband med studier av drivkrafterna för arbete, är den s.k. utbytesgraden. Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag.

Högsta marginalskatten 56,56 procent

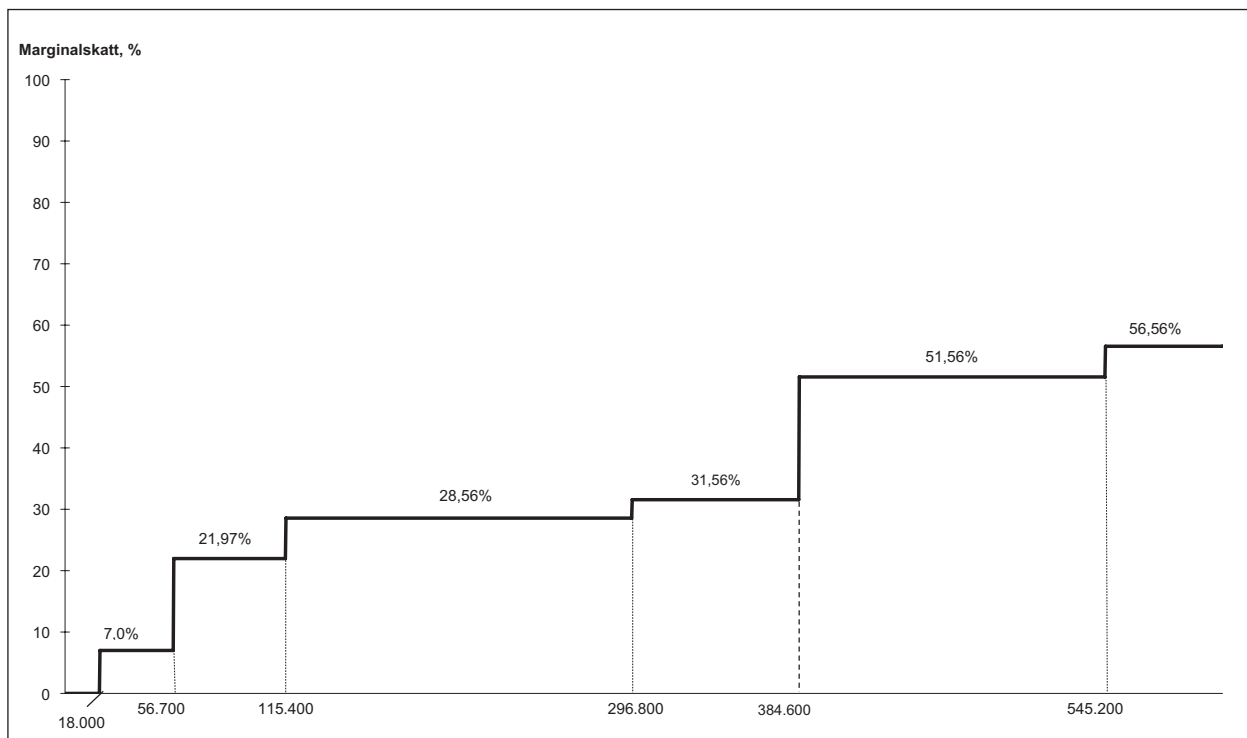
Den sammanlagda marginalskatt som uppstår i olika inkomstlagen år 2010 för en person med inkomst från aktivt förvärvsarbete illustreras i 4.23 Diagram. I beräkningarna har tagits hänsyn till grundavdraget, en kommunalskattesats på 31,56 procent (= medelutdebiteringen), den statliga inkomstskatten, den allmänna pensionsavgiften samt skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdraget. Genom att den allmänna pensionsavgiften fr.o.m. 2006 i princip motsvaras av en lika stor skattereduktion påverkar den numera marginalskatten endast i de allra lägsta inkomstskikten.

Den som har inkomster under 18 000 kr betalar ingen skatt. På inkomster mellan 18 000 - 56 700 kr ska ett belopp motsvarande allmän pensionsavgift om 7 procent betalas men övrig skatt "kvittas bort" mot skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdrag. Marginalskatten på inkomster däröver beror på skattesatserna för kommunal och statlig skatt och hur dessa samvarierar med storleken på grundavdrag och jobbskatteavdrag i olika inkomstlagen. På inkomster mellan 56 700- 115 400 är marginalskatten 21,97 procent och på inkomster mellan 115 400-296 800 är den 28,56 procent dvs. lägre än kommunalskattesatsen. På inkomster mellan 296 800-384 600 kr är marginalskatten lika med kommunala skattesatsen 31,56 procent. I inkomstskiktet mellan 384 600 och 545 200 kr betalas utöver kommunalskatt även statlig inkomstskatt med 20 procent och marginalskatten hamnar på 51,56 procent. När gränsen för statsskattens övre skikt överskrids, vilket inträffar vid inkomster på 545 200 kr, blir marginalskatten 56,56 procent.

4.23 Diagram

Marginalskatt i olika inkomstlägen inkomståret 2010. Individer i aktiv ålder (under 65 år) med inkomst från aktivt förvärvsarbete (har jobbskatteavdrag)

Marginal tax rate at different income levels in 2010. Persons of active ages (less than 65 years) having incomes from active work

Anm: I diagrammet bortses från den effekt som uppträder vid uttag av allmän pensionsavgift vid den inkomstgräns som man överskrider gränsen för deklarationsplikt.

19 procent över brytpunkten 2008

I utredningsskedet för den stora skattereformen i början av 1990-talet föreslogs att skiktgränsen vid genomförandet 1991 skulle sättas vid en inkomst på 200 000 kr och man räknade då med att tio procent av de skattskyldiga skulle hamna över brytpunkten. Vid riksdagsbehandlingen och beslutet om skattereformen sänktes gränsen. Skiktgränsen fastställdes därvid med inriktning att 15 procent av de skattskyldiga skulle betala statlig skatt. Inkomstskatte-

reglerna har därefter ändrats i olika avseenden.

Ser man till utfallet 2008 för samtliga inkomstagare över 20 år (inkl. pensionärer) hade 19 procent eller 1,3 miljoner personer inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Bland helårs- och heltidsanställda hade 36 procent inkomster över nedersta skiktgränsen (4.24 Tabell samt 4.42 Tabell i tabellbilagan). Bland heltidsanställda män var det 45 procent och bland heltidsanställda kvinnor 23 procent.

4.24 Tabell

Procentandelen inkomsttagare över skiktgränsen för statlig inkomstskatt

Share of persons with income level above the threshold for central government income tax

	Andel, procent Share in %					
	Samtliga över 20 år (inkl. pensionärer)			Heltidsanställda 20-64 år		
	All persons above 20 years			Full-time employees 20-64 years		
	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All
Nivå 1 (Level 1)						
1991	34	9	21	53	24	42
1992	28	6	17	43	16	33
1993	27	7	17	47	19	35
1994	30	9	19	52	24	40
1995	25	6	15	42	15	31
1996	26	7	16	44	19	34
1997	28	9	18	47	23	37
1998	29	9	19	48	22	38
1999	30	10	20	48	23	37
2000	30	10	20	47	24	38
2001	28	9	18	44	22	35
2002	25	8	17	41	20	32
2003	25	8	16	39	20	31
2004	24	9	16	40	20	31
2005	25	9	17	42	22	34
2006	26	10	18	43	24	35
2007	29	11	20	45	25	36
2008	28	10	19	45	23	36
Nivå 2 (Level 2)						
1999	7	1	4	12	3	8
2000	9	2	5	14	4	10
2001	9	2	5	13	4	10
2002	8	2	5	13	4	9
2003	8	2	5	12	4	9
2004	8	2	5	12	3	8
2005	8	2	5	13	5	9
2006	8	2	5	13	6	10
2007	9	2	6	14	5	10
2008	9	2	5	14	5	10

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna och HEK.

Åren 2000-2002 har extra höjningar av den nedre skiktgränsen gjorts i syfte att få ned andelen som betalar statlig skatt. Åren 2004-2006 har däremot uppräknings av skiktgränsen begränsats i förhållande till indexeringen. År 2009 har skiktgränsen höjts med 18 100 kr utöver indexeringen. Extra höjningen 2009 beräknas medföra att andelen som kommer att betala statlig inkomstskatt minskar med inemot 3 procentenheter (ca 180 000 färre personer).

Marginal effekter av inkomstprövade system

För att ge en uppfattning om effekterna av några av de inkomstprövade systemen vid sidan av inkomstskatten redovisas i 4.25 Tabell antal berörda hushåll och vilka belopp som omsätts när det gäller barnomsorgsavgifter, återbetalning av studielån och bostadsbidrag år 2008

4.25 Tabell

Vissa inkomstberoende system vid sidan av skattesystemet 2008 Some means tested systems outside the tax system 2008

	Antal, tusental Number thousands	Belopp, mdkr Amounts, BSEK
Barnomsorgsavgift (Day care fee)		
Ensamstående hushåll (Singles)	77	0,4
Gift/sambohushåll (Cohabiting)	436	5,1
Summa hushåll (Total households)	512	5,4
Antal "berörda vuxna" (Number of affected adults)	948	
Återbetalning av studielån m.m. (Repayment of study loan)		
Berörda individer (Affected persons)	1 070	11,6
Bostadsbidrag till barnfamiljer och unga (Accommodation allowances for families with children and young people)		
Ensamstående hushåll (Singles)	184	2,7
Gift/sambohushåll (Cohabiting)	53	0,9
Summa hushåll (Total households)	238	3,6
Antal "berörda vuxna" (Number of affected adults)	291	
Bostadsbidrag till pensionärer (BTP) (Accommodation allowances for pensioners)		
Ensamstående hushåll (Singles)	417	11,1
Gift/sambohushåll (Cohabiting)	36	0,9
Summa hushåll (Total households)	453	12,1
Antal "berörda vuxna" (Number of affected adults)	489	

Källa: SCB. Specialuttag ur HEK.

Antalet hushåll som betalar barnomsorgsavgifter var 2008 ca 510 000 och det belopp som betalades var 5,4 miljarder kronor. En för riket gemensam maxtaxa i barnomsorgen har införts fr.o.m. år 2002 vilket har lindrat marginaleffekterna. Barnomsorgstaxorna hade tidigare skiftande utformning mellan kommunerna.

Återbetalning av studielån m.m. gjordes av nästan 1,1 miljon personer. Det återbetalda beloppet var nästan 12 miljarder kronor. Reglerna för återbetalning har varierat över tiden. För studielån tagna fr.o.m. hösten 2001 gäller att lånet ska betalas tillbaka under längst 25 års tid, eller till och med det år man fyller 60. Återbetalningstiden blir kortare om skulden är liten. Det lägsta belopp man betalar per år är 15 procent

av prisbasbeloppet (6 360 kr för år 2010). Beloppet som betalas tillbaka kan minskas om inkomsten är låg. För studielån som är tagna mellan 1989 och vårterminen 2001 gäller att återbetalning ska göras med fyra procent av inkomsten om denna överstiger en viss undre gräns.

Bostadsbidrag till ungdomar och barnfamiljer berörde ca 240 000 hushåll som fick 3,6 miljarder i bostadsbidrag. För barnfamiljer gäller att bostadsbidraget minskas med 20 procent av inkomsten över viss nivå. För ungdomar minskas bostadsbidraget med en tredjedel av inkomsten som överstiger viss nivå.

Bostadsbidraget till pensionärer berörde ca 450 000 hushåll och uppgick till 12,1 miljarder kronor.

Utbytesgraden – ett mera fullständigt mått på marginaleffekter

För att följa hur de ekonomiska drivkrafterna för arbete utvecklas över tiden publicerar Konjunkturinstitutet ett mått på den s.k. utbytesgraden eller totala marginaleffekten vid ökad arbetsinsats. Institutets mått ger en mer fullständig bild av marginaleffekterna än andra mer partiella mått. Det beaktar utöver inkomstskatt och inkomstberoende bidrag även arbetsgivaravgifter, indirekta skatter och det värde som ligger i ökade framtida förmåner som t.ex. ålderspension och sjukpenning som uppstår för individen när arbetsinsatsen ökar.

Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag. Spegelbilden till utbytesgraden är den totala marginaleffekten (=100 procent minus utbytesgraden) som visar den andel av arbetskostnadsökningen som kommer de offentliga finanserna till del. Utbytesgraden mäter förhållandet mellan den ersättning som individen får behålla och vad det skulle kosta honom eller henne att köpa den

vara han eller hon själv har producerat, förutsatt att priset består av lönekostnader, arbetsgivaravgifter och indirekta skatter. Om t.ex. utbytesgraden för en person är 50 procent så måste personen arbeta två timmar för att köpa en timmas arbete av en person som har samma lön.

I 4.26 Tabell redovisas den genomsnittliga utbytesgraden och den genomsnittliga totala marginaleffekten för personer i åldrarna 20-64 år (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande) åren 1998-2010. Medelvärdet av alla arbetande svenskers utbytesgrad beräknas 2010 uppgå till 45,8 procent. Detta innebär att i genomsnitt får en person av en lönekostnadsökning på 1 000 kr behålla 458 kr (inkl. värdet av framtida förmåner) medan 542 kr går i ökad skatt och minskade inkomstberoende bidrag. Skulle en genomsnittlig individ vilja köpa en timmas arbete av en person med samma timlön krävs år 2010 en arbetsinsats på 2,18 timmar. Bakom medelvärdena döljer sig stora individuella skillnader. Vissa individer har låg utbytesgrad, dvs. hög marginaleffekt, medan andra har hög utbytesgrad, dvs. låg marginaleffekt.

4.26 Tabell

Genomsnittlig utbytesgrad och total marginaleffekt med fördelning på komponenter för individer i åldrarna 20-64 åren 1998- 2010 (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande) Average net compensation rate and total marginal effect distributed by components, population aged 20-64 years 1998-2010 (pensioners, self-employed and students excl.)

	Fördelning av arbetskostnadsökningen på olika komponenter, andel (%)												
	Distribution of marginal increase in labour cost by components, share (%)												
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
													prel.
Arbetskostnadsökning (Increase in labour cost)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
varav arbetsgivaravgift (of which employers soc.sec.contr.)	24,8	24,8	24,8	24,7	24,7	24,7	24,6	24,5	24,4	24,5	24,5	23,9	23,9
Återstående kontantlöneökning (Remaining increase in cash wage)	75,2	75,2	75,2	75,3	75,3	75,3	75,4	75,5	75,6	75,5	75,5	76,1	76,1
Framtida förmånsökning (Increase in future benefits)	+10,5	+9,2	+9,0	+8,5	+8,6	+8,7	+8,7	+9,0
Inkomstskatt (Income tax)	-33,0	-32,8	-33,6	-32,6	-30,8	-30,1	-28,5	-28,3
Minskade bidrag* (Decrease in current benefits)	-1,7	-1,8	-1,0	-2,1	-1,9	-1,8	-1,9	-1,9
Indirekt skatt (Indirect taxes)	-9,9	-8,2	-8,2	-8,2	-8,5	-8,6	-9,0	-9,0
Utbytesgrad (Net compensation rate)	39,3	37,3	39,6	40,8	41,1	41,2	40,7	41,4	41,0	42,8	43,5	45,3	45,8
Total marginaleffekt (Total marginal effect)	60,7	62,7	60,4	59,2	58,9	58,8	59,3	58,6	59,0	57,2	56,5	54,7	54,2
Tidsåtgång om köp av en timmas arbete från personer med samma timlön (Time needed if one were to buy one hour of work from persons with the same hourly wage)	2,55	2,68	2,53	2,45	2,43	2,43	2,45	2,41	2,44	2,34	2,30	2,21	2,18
	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim	tim

* Bostadsbidrag, socialbidrag, underhållsstöd och barnomsorgsavgift

Anm. En summering av de olika delkomponenterna i utbytesgraden avviker marginellt från den utbytesgrad som anges i tabellen. Beräkningen av den samlade utbytesgraden utgår från individuella utbytesgrader som tar hänsyn till variation i urvalsvikt för de individer som ingår i urvalet i Fasit. Vissa av delkomponenterna är däremot beräknad på aggregerad information utan hänsyn till urvalsvikt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.6 Mer om kommunalskatten

I detta avsnitt behandlas kommunalskatterna översiktligt. Den läsare som vill veta mer om kommunalskatterna och kommunernas ekonomi hänvisas till Statistiska centralbyråns bok ”Årsbok för Sveriges kommuner 2010”, som är huvudkällan till de uppgifter om kommunalskatterna som redovisas nedan.

4.6.1 Kommunalskatten proportionell

Kommuner och landsting har rätt att ta ut skatt samt att bestämma skattesatsens storlek. Fram till år 2000 bestod den totala skattesatsen av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting och skattesats för kyrkliga kommuner. I och med kyrkans skiljande från staten utgörs den totala skattesatsen fr.o.m. år 2000 av summan av skattesatsen för kommunen och skattesatsen för landstinget.

Den tidigare församlingsskatten har ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som en skatt. Förändringen sammanhänger med att Svenska kyrkan frigjordes från staten den 1 januari år 2000. Kyrkoavgiften inkluderar en avgift till begravningsverksamheten. De som inte tillhör Svenska kyrkan eller bor i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar en separat begravningsavgift.⁹

Kommunalskatt betalas sedan mitten av 1980-talet endast av fysiska personer. Den kommunala inkomstskatten är proportionell, dvs. den utgår med samma procentuella andel av den beskattningsbara förvärvsinkomsten oavsett inkomstens storlek. Alla skattskyldiga betalar skatt till den kommun och det landsting där de är folkbokförda.

4.6.2 Utveckling av kommunalskatten

Utvecklingen av de kommunala skattesatserna i medeltal åren 1960-2010 redovisas i 4.27 Tabell. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen i landet uppgår år 2010 till 31,56 procent. För att få en riktig bild av utvecklingen före och efter år 2000 måste församlingsskatten exkluderas.

År 1990 beslutade riksdagen om kommunalt skattestopp. Den successiva ökningen av kommunalskattesatsen sedan decennier tillbaka stoppades upp åren 1990-1994. Inom ramen för skattestoppet gjordes dock 1992 en skatteväxling mellan kommuner och landsting. Anledningen var att kommunerna genom den s.k. ÄDEL-reformen övertog service och vård av äldre och handikappade från landstingen. Under åren efter 1992 har gjorts ytterligare skatteväxlingar mellan kommunerna och landstingen, i första hand med anledning av att landstingen lämnat över ansvaret för bl.a. särskolan och omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda till kommunerna. Skattestoppet hävdes 1995 med vissa reservationer. Åren 1997-1999 fanns bestämmelser som innebar att höjningar av kommunalskatten i särskilda fall skulle reducera det generella statsbidraget med hälften av den ökning i skatteintäkterna som skattehöjningen medförde. Den tillfälliga lagen om reducering av statsbidraget vid skattehöjningar upphörde att gälla i och med utgången av 1999. Från 1999 till 2010 ökade medelskattesatsen med 1,27 procentenheter.

⁹ Den kyrkoavgift exkl. begravningsavgift, som erläggs av dem som tillhör Svenska kyrkan, är år 2010 i genomsnitt 0,99 procent av den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Ytterligare ett antal trossamfund har fastställt sin avgiftssats till 1,00 procent. Den obligatoriska begravningsavgiften, som betalas av alla i landet, har beräknats till 0,22 procent i genomsnitt

4.27 Tabell

Kommunala medelskattesatser vissa år under perioden 1960-2010

Mean local tax rates, certain years 1960-2010

År	Antal kom- muner	Folkmängd, tusental	Medelskattesats*, %					Skatteunderlag	
			Mean local tax rate, %					Tax base	
Year	Number of municipalities	Population, thousands	Total kommun- al	Total exkl. församlings- skatt	Primär- kommun	Lands- ting**	För- samlingar	Kr per invånare	Kr per invånare reala värden***
			Total	Total excl. parishes	Municipalities	County councils	Parishes	SEK per inhabi- tant	SEK per inhabitant, real value
1960	1 031	7 471	14,63	13,86	10,85	4,38	0,77
1965	995	7 695	17,25	16,45	12,18	5,95	0,80
1970	848	8 014	21,00	20,18	14,18	8,06	0,82	9 601	..
1975	278	8 177	25,23	24,35	15,23	10,21	0,88	14 689	..
1980	279	8 303	29,09	28,09	16,68	12,61	1,00	27 821	..
1985	284	8 343	30,38	29,28	17,20	13,30	1,10	41 797	95 000
1990	284	8 527	31,16	30,01	17,31	13,96	1,15	65 642	112 000
1995	288	8 816	31,50	30,33	20,20	11,05	1,17	92 260	114 000
2000	289	8 861	30,38	30,38	20,57	9,87	.	109 796	128 000
2001	289	8 883	30,53	30,53	20,57	10,02	.	115 903	135 000
2002	289	8 909	30,52	30,52	20,53	10,05	.	124 256	143 000
2003	290	8 941	31,17	31,17	20,70	10,53	.	131 770	148 000
2004	290	8 976	31,51	31,51	20,80	10,76	.	138 239	152 000
2005	290	9 011	31,60	31,60	20,84	10,81	.	143 531	155 000
2006	290	9 048	31,60	31,60	20,83	10,82	.	147 381	159 000
2007	290	9 113	31,55	31,55	20,78	10,84	.	152 373	163 000
2008	290	9 183	31,44	31,44	20,71	10,79	.	157 764	167 000
2009	290	9 256	31,52	31,52	20,72	10,86	.	165 397	171 000
2010	290	9 341	31,56	31,56	20,74	10,87	.	173 027	173 000

* Med total skattesats avses den procentuella andel av den beskattningsbara inkomsten som en skattskyldig påförs i kommunal inkomstskatt. Genomsnittliga skattesatser, medelskattesatser, är beräknade som vägda medelvärden med det kommunala skatteunderlaget som vikter. Från och med år 2000 ingår inte längre någon församlingsskatt i den kommunala skattesatsen, eftersom församlingarna inom Svenska kyrkan inte längre är kommuner.

** Exklusive kommuner utanför landsting, s.k. landstingsfria kommuner.

*** Skatteunderlaget per invånare (medelskattkraften) är omräknat till reala värden genom deflatering med konsumentprisindex (KPI) med år 2010=100 (det vill säga inkomståret 2008=100). Värdena har genomgående avrundats till jämna tusental.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010.

4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter

Det totala kommunala skatteuttaget varierar mycket mellan olika kommuner och olika delar av landet. Skillnaden mellan den kommun som 2010 har lägst total kommunal skatt (Vellinge kommun i Skåne 28,89 procent) och den som har högst skatt (Ragunda kommun i Jämtland 34,17 procent) uppgår till 5,28 procentenheter.

4.28 Tabell Högsta och lägsta kommunalskatten 2010, procent Highest and lowest local income tax rates in 2010, percent

Kommun Local authority area	Procent Percent
Ragunda	34,17
Dals-Ed	34,09
Sollefteå	34,08
Härnösand	34,03
Ånge	34,02
Ockelbo	33,97
Bräcke	33,92
Kramfors	33,83
Hofors	33,82
Vilhelmina	33,70
.	
.	
.	
Täby	29,73
Lomma	29,63
Stockholm	29,58
Ängelholm	29,43
Danderyd	29,30
Staffanstorp	29,28
Solna	29,22
Örkelljunga	29,15
Kävlinge	28,90
Vellinge	28,89

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010.

Av landets 290 kommuner hade 10 stycken en kommunal skattesats under 30 procent. Utdebitering över 33 procent fanns i 66 kommuner (4.44 och 4.45 Tabell i tabellbilagan). Ser man till hur stor andel av befolkningen (4.29 Diagram) som bor i kommuner med olika skattesats finner man att kommuner med skattesats under 30 procent omfattar 12,2 procent av befolkningen och 11,1 procent bor i kommuner med utdebitering över 33 procent.

4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Årjäng

Förvärvsinkomsterna och därmed det kommunala beskattningsunderlaget varierar över landet. Skattekraft är ett mått som används som beteckning på det skatteunderlag som härrör från kommunens egna invånare. I genomsnitt för riket var skattekraften 2010 173 027 kr per invånare.¹⁰ Av kommunerna hade Danderyd i Stockholms län den högsta skattekraften med 181 procent av riksgenomsnittet och Årjäng i Värmlands län den lägsta med 75 procent av riksgenomsnittet (4.45 Tabell i tabellbilagan).

4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna

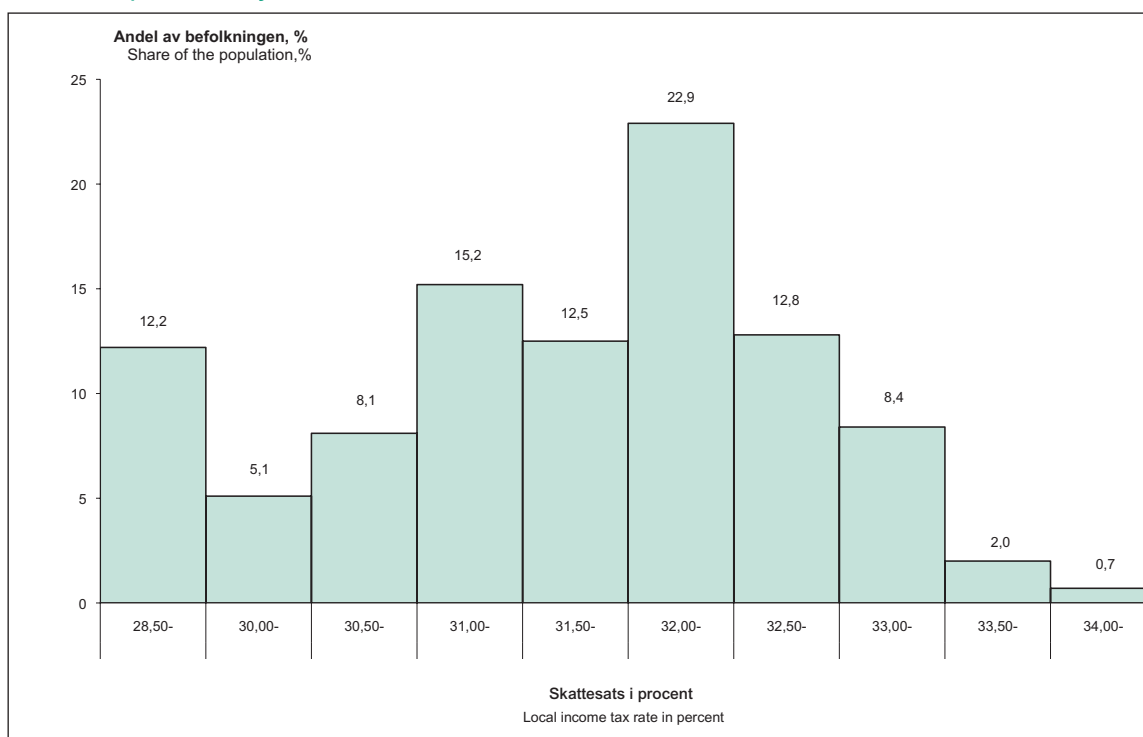
Kommunalskatten fastställs av kommunfullmäktige men tas administrativt in av staten tillsammans med annan inkomstskatt. Kommunalskatten vidarebefordras sedan från staten till kommunerna. År 1993 infördes nuvarande system för hur staten betalar ut kommunalskattemedel till kommunerna. Utbetalningen grundas på det senast kända skatteunderlaget som räknas upp med av regeringen bestämda faktorer som motsvarar den beräknade ökningen av skatteunderlaget de två efterföljande åren. Den prognostiserade utvecklingen följs upp och när det slutliga taxeringsutfallet är känt görs en slutreglering. Fr.o.m. 1998 reviderades systemet för utbetalning av skattemedel till kommuner och landsting genom att slutavräkningen ändrades från en individuell slutavräkning på kommun- eller landstingsnivå till en kollektiv slutavräkning. Detta innebär att skillnaden mellan preliminära och slutliga kommunal- och landstingssskattemedel på riksnivå regleras med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen och landstinget.

¹⁰ Avser de inkomster som intjänades två år tidigare dvs. inkomståret 2008.

4.29 Diagram

Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats 2010

Population by total local income tax rate 2010

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010 (se även 4.44 Tabell i tabellbilaga).

4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting

Ett nytt system för kommunalekonomisk utjämnning infördes 2005. Det finns ett delsystem för kommuner och ett för landsting. Utjämningsystemet syftar till att garantera alla kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar oavsett strukturella förhållanden. Utjämningsystemet innehåller ett system för inkomstutjämnning, ett system för kostnadsutjämnning samt inslag i form av strukturbidrag, införandebidrag och regleringspost. Staten finansierar inkomstutjämnningen till större delen. Kommuner garanteras genom inkomstutjämningsbidraget 115 procent och landstingen 110 procent av en uppräknad medelskattekraft. Kommuner och landsting som har en skattekraft över respektive nivå betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna för strukturella behovs- och kostnadsskillnader och finansieras genom en omfördelning mellan kommunerna. Strukturbidraget finansieras av staten och ges bl.a. till kommuner med hög arbetslöshet och svagt befolkningsunderlag.

4.30 Tabell

Kommunalekonomisk utjämnning för kommuner och landsting år 2010, mdkr

Economic equalisation for municipalities and county councils year 2010, BSEK

	Kommuner Municipalities	Landsting County councils	Totalt Total
Inkomstutjämnning (Equalisation of revenues)			
Statsbidrag (State grant)	52,8	17,2	70,0
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3,9	-2,1	-6,0
Inomkommunal kostnadsutjämnning (Intramunicipal equalisation of costs)			
Bidrag (Contribution)	5,7	1,6	7,3
Avgifter (Fees)	-5,7	-1,5	-7,2
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)			
Strukturbidrag (Structural grant)	1,5	0,7	2,2
Införandebidrag (Introduction grant)	0,1	0,1	0,1
Regleringspost (Regulation amount)	2,4	4,1	6,5
Summa (Sum)	52,9	19,8	72,7

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010.

År 2010 tillförs kommunsektorn via utjämningsystemet netto ca 73 miljarder kronor. Av beloppet avser 53 miljarder kronor kommunerna och 20 miljarder landstingen.

Nedanstående exempel för Sollentuna och Dorotea visar hur den kommunalekonomiska utjämnningen fungerar i det enskilda fallet år 2010. Värdena i sammanställningen avser kronor per invånare.

4.31 Tabell

Exempel på utjämnning av inkomster och kostnader, Sollentuna och Dorotea, kr/invånare

Examples of equalisation of revenues and costs, Sollentuna and Dorotea, SEK per capita

	Sollentuna	Dorotea
Inkomstutjämnning (Equalisation of revenues)		
Statsbidrag (State grant)	–	+9 390
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3 650	–
Inomkommunal kostnadsutjämnning (Intramunicipal equalisation of costs)		
Bidrag (Contribution)	+4 044	+10 416
Avgift (Fee)	–	–
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)		
Strukturbidrag (Structural grant)	–	+2 539
Införandebidrag (Introduction grant)	–	–
Regleringspost (Regulation amount)	+257	+257
Summa utfall av utjämnings-systemet, kr/inv (Total outcome of the system, per capita SEK)	+651	+22 602

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010.

Sollentuna är en kommun som har en skattekraft som ligger 28 procent över riksgenomsnittet (dvs. över den garanterade nivån på 115 procent) och får betala en avgift till inkomstutjämnningen. Doroteas skattekraft ligger 13 procent under riksgenomsnittet och får via ett positivt inkomstutjämningsbidrag en utfyllnad upp till den garanterade nivån på 115 procent av medelskattekraften. Båda kommunerna har strukturella förhållanden som ligger sämre till än snittet vilket innebär att de får ett positivt bidrag inom ramen för kostnadsutjämningsystemet. Kostnadsstrukturen i Dorotea är dock betydligt mer oförmånlig än i Sollentuna. Dorotea får därutöver ett strukturbidrag. Sammantaget får Sollentuna ett bidrag på 651 kr per invånare och Dorotea ett bidrag på 22 602 kr per invånare.

4.7 Socialavgifter

Socialavgifterna är i ekonomisk mening till viss del avgifter, som till denna del grundar förmåner i form av rätt till sjukpenning, pensioner m.m. Till resterande del är dessa avgifter i ekonomisk mening att betrakta som skatter eftersom de inte finansierar förmåner som är relaterade till individens inkomst.

4.7.1 Olika former av socialavgifter

En av grundtankarna i skattereformen i början 1990-talet var att all arbetsersättning oavsett vilken form den har och all inkomst av näringsverksamhet skulle beläggas med någon typ av socialavgifter eller motsvarande skatt. För att uppnå detta tas socialavgifter ut i olika former.

Den första typen är de avgifter som betalas in av arbetsgivarna och som kallas för arbetsgivaravgifter. Egenföretagarnas motsvarande avgifter kallas för egenavgifter. Den andra formen är den allmänna pensionsavgift som betalas direkt av både anställda och egenföretagare.

En tredje typ är den särskilda löneskatten som är att betrakta som en renodlad skatt. Den särskilda löneskatten tillkom i samband med skattereformen i syfte att ge inkomsterna en mer likformig beskattning. Nivån på den särskilda löneskatten sattes att motsvara skattedelen av socialavgifterna såsom avgifterna var utformade vid tiden för skattereformen. Särskild löneskatt betalas på vissa förvärsinkomster som inte är förmånsgrundande, på vissa försäkringssättningar och på pensionskostnader.

Avgifter till premiepensionssystemet inte att betrakta som skatt

År 1998 beslutade riksdagen om ett reformerat ålderspensionssystem. Ett inslag i det nya pensionssystemet är den s.k. premiepensionen. Avsättningen av medel i premiepensionssystemet registreras på enskilda konton där pensionsspararna själv väljer vem som ska förvalta sparandet. För att kunna jämföra skatterna i EU-länderna fastlägger Eurostat (EU:s statistikorgan) principer för hur skatter ska redovisas. Eurostat har beslutat att pensionssystem, av den karaktär som premiepensionssystemet har, inte ska ingå som en del i offentliga sektorns skatteintäkter. Omläggningen innebär att de avgifter som betalas till premiepensionssystemet inte längre anses tillhöra den offentliga sektorn utan hushållssektorn. I redovisningen av totala socialavgifterna har därför fr.o.m. 1999 avräknats

4.32 Tabell

Socialavgifter för olika huvudgrupper 1999-2008, mnkr

Compulsory social security contributions by main group 1999-2008, MSEK

Inkomstår	Avgiftsslag Main group						Andel av BNP As percentage of GDP
	Arbetsgivaravgifter	Egenavgifter	Allmänna egenavgifter	Särskild löneskatt	Avgår avgifter till premiepensionssystemet	Summa sociala avgifter	
Income year	Employers' social sec. contributions	Social sec. contributions for self-employed	General social sec. contributions	Special tax on certain earned income and pension costs	Deduction for the premium pension system	Total social sec. contributions	
1999	266 290	6 434	59 965	18 771	-20 805	330 654	15,5%
2000	283 641	7 153	63 074	22 286	-18 349	357 805	15,8%
2001	299 679	7 396	65 749	25 226	-15 422	382 628	16,3%
2002	309 508	7 692	68 137	27 540	-18 392	394 485	16,1%
2003	316 338	7 756	70 296	27 023	-17 525	403 888	15,9%
2004	323 006	8 031	72 115	28 385	-17 821	413 715	15,5%
2005	333 151	8 790	74 178	29 605	-20 287	425 437	15,4%
2006	349 560	9 536	77 329	29 662	-22 321	443 766	15,1%
2007	374 134	11 061	81 088	31 035	-23 920	473 398	15,1%
2008	393 416	11 958	85 162	32 485	-25 111	497 910	15,5%

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

ett belopp motsvarande de årliga avgifterna till premiepensionssystemet.

Socialavgifterna 498 miljarder kronor 2008

År 2008 uppgick socialavgifterna inkl. den särskilda löneskatten totalt till 498 miljarder kronor vilket innebär att de svarade för 55 procent av de skatter som tas ut på arbete (4.32 Tabell).

4.7.2 Underlag och avgiftssatser

År 2011 gäller i korthet följande för beräkning av underlaget för socialavgifterna. I beskrivningen har beaktats de förslag till ändringar som förts fram i budgetpropositionen hösten 2010.

- Avgiftspliktigt underlag för arbetsgivaravgifterna är löntagarens bruttoersättning inkl. skattepliktiga förmåner och exkl. kostnadsavdrag. Om den utbetalda ersättningen till en person är mindre än 1 000 kr under ett år är denna avgiftsfri.
- Underlaget för egenföretagarnas egenavgifter är i huvudsak nettointäkten av näringsverksamhet.

- Underlaget för den särskilda löneskatten är sådan näringsverksamhet där den skattskyldige inte själv är aktiv (så kallad passiv näringsverksamhet). Särskild löneskatt tas också ut på vissa försäkringsersättningar som inte kan anses ersätta förlorad arbetsinkomst (t.ex. avtalsreglerad avgångsersättning) och på bidrag till vinstandelsstiftelse. Vidare tas ut särskild löneskatt på de kostnader som en arbetsgivare har för pensionsutfästelser till anställda samt på egenföretagares pensionsförsäkringspremier.
- För den allmänna pensionsavgiften som fastställs i samband med individernas egen inkomstdeklaration är det avgiftspliktiga underlaget inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp (år 2010= 412 377).¹¹ Inkomster därutöver är avgiftsfria och berättigar inte heller till pensionsförmåner.

Av 4.33 Tabell framgår avgiftsuttagets sammansättning sett över en längre tidsperiod.

¹¹ Inkomstbasbeloppet används för beräkning av det s.k. taket för pensionsgrundande inkomst och beräkning av den allmänna pensionsavgiften. Uppräkningen av inkomstbasbeloppet utgår från ett inkomstindex som har koppling till utvecklingen av genomsnittlig pensionsgrundande inkomst. För inkomståret 2010 är inkomstbasbeloppet 51 100 kr.

4.33 Tabell

Avgiftssatser för socialavgifter för olika huvudgrupper i procent av avgiftspliktig ersättning/inkomst

Compulsory social security contributions by main group as percentages of earnings liable for charges

År Year	Avgiftsslag Main group			
	Arbetsgivaravgifter Employers' social sec. contributions	Egenavgifter Social sec. contributions for self-employed	Allmänna egenavgifter General social sec. contributions	Särskild löneskatt Special tax on certain earned income and pension costs
1990	38,97	34,19	-	-
1991*	38,02	34,75	-	22,20
1992	34,83	33,85	-	21,85
1993	31,00	29,55	0,95	17,69
1994	31,36	29,75	1,95	17,89
1995	32,86	31,25	3,95	21,39
1996	33,06	31,25	4,95	21,39
1997	32,92	31,25	5,95	22,42
1998	33,03	31,25	6,95	24,26
1999	33,06	31,25	6,95	24,26
2000	32,92	31,11	7,00	24,26
2001-2003	32,82	31,01	7,00	24,26
2004	32,70	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2005	32,46	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2006	32,28	30,71	7,00	24,26(16,16)**
2007	32,42	30,71	7,00	24,26
2008	32,42	30,71	7,00	24,26
2009	31,42	29,71	7,00	24,26
2010	31,42	29,71/28,97***	7,00	24,26
2011	31,42	28,97	7,00	24,26

* Genomsnitt för året. Olika avgifter gällde före och efter halvårsskiftet.

** Procentsatsen inom parentes åren 2004-2006 avser särskilda bestämmelser för personer som omfattas av det nya pensionssystemet dvs. personer som är födda 1938 eller senare och är över 65 år (dvs. för år 2004 personer födda 1938, år 2005 personer födda 1938-1939, år 2006 personer födda 1938-1940). Fr.o.m. 2007 tas särskild löneskatt inte längre ut på arbetsinkomster för de som är över 65 och omfattas av nya pensionssystemet (dvs. år 2008 åldrarna 66-70 år). Däremot betalas liksom tidigare en ålderspensionsavgift för denna åldersgrupp. Fr.o.m. år 2008 är den särskilda löneskatten slopad även för dem som omfattas av det äldre pensionssystemet.

*** Ändrat avgiftsuttag vid halvårsskiftet.

Arbetsgivar- och egenavgifter efter ändamål

Arbetsgivar- och egenavgifterna är sammansatta av olika delavgifter avsedda för olika ändamål (4.34 Tabell). Det finns sex avgifter som tillsammans utgör "socialavgifterna". Därutöver finns en allmän löneavgift utan koppling till ett specifikt ändamål.

Avgiftsuttaget domineras av avgifter för finansiering av sjukförsäkring och ålderspension. Avgiftsuttaget är totalt sett oförändrat mellan 2010 och 2011. Men avgiftssammansättningen ändras som en anpassning till förväntade utgifter för olika ändamål.

4.34 Tabell

Avgiftssatser för arbetsgivaravgifter och egenavgifter efter ändamål åren 2009-2011 Compulsory social security contribution rates by purpose 2009-2011

Ändamål Purpose	Arbetsgivaravgifter, % Employers' social security contributions, %			Egenavgifter, % Social sec. contributions for self-employed, %		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	Sjukförsäkringsavgift (<i>Health insurance</i>)	6,71	5,95	5,02	6,93*	6,04*
Föräldraförsäkringsavgift (<i>Parental insurance</i>)	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
Ålderspensionsavgift (<i>Old age pension</i>)	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift (<i>Survivor's pension</i>)	1,70	1,70	1,17	1,70	1,70	1,17
Arbetsmarknadsavgift (<i>Labour market</i>)	2,43	4,65	2,91	0,50	2,11	0,37
Arbetssskadeavgift (<i>Occupational injuries</i>)	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68
S:a socialavgifter (Total social sec. contrib.)	23,93	25,39	22,19	22,22	22,94	19,74
Allmän löneavgift (<i>General wage fee</i>)	7,49	6,03	9,23	7,49	6,03	9,23
S:a socialavgifter och allmän löneavgift (Total social sec. contrib. and general wage fee)	31,42	31,42	31,42	29,71	28,97	28,97

* Från den 1 januari 2010 t.o.m. den 30 juni 2010 uppgick sjukförsäkringsavgiften i egenavgifterna till 6,78 procent. T.o.m. juni 2010 med en karenstid i sjukförsäkringen. Fr.o.m. juli 2010 med 7 dagars karenstid.

Anm: Avgiftssatserna för 2011 enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2010.

Särskild löneskatt

Särskild löneskatt tas ut på inkomster som inte grundar rätt till socialförsäkringsförmåner t.ex. vissa försäkringsersättningar. Nivån på den särskilda löneskatten är schablonmässigt beräknad baserat på de avgifter som gällde vid tiden för skattereformen i början av 1990-talet. Skattesatsen är 24,26 procent av underlaget. Denna procentsats tillämpas på inkomster av passiv näringsverksamhet och på vissa försäkringsersättningar och på pensionsutfästelser.

Allmän pensionsavgift

De allmänna egenavgifter för löntagare och företagare som fastställs i samband med den egna inkomstdeklarationen har varierat i sammansättning över åren (4.35 Tabell). Fr.o.m. år 1998 finns bara en pensionsavgift. Avgiftsunderlaget för denna är fr.o.m. år 2000 inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp och avgiftssatsen är 7,00 procent av avgiftsunderlaget. Den högsta avgiften år 2010 blir med dessa regler 28 900 kr vilket inträffar vid en förvärvsinkomst på 412 377 kr. Inkomster därutöver berättigar inte till pensionsförmåner.

4.35 Tabell

Allmänna egenavgifter i procent av avgiftspliktig inkomst

General social security contributions by purpose, rates in percent of earnings liable for charges

År Year	Avgift efter ändamål, procent Charges by purpose, percent			
	Allmän sjukförsäkringsavgift General health insurance	Allmän arbetslöshetsförsäkringsavgift General unemployment insurance	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Samtliga allmänna egenavgifter Total general social sec. contributions
	1993	0,95		
1994	0,95	1,00		1,95
1995	2,95	-	1,00	3,95
1996	3,95	-	1,00	4,95
1997	4,95	-	1,00	5,95
1998 - 1999	-	-	6,95	6,95
2000 -	-	-	7,00	7,00

Fram t.o.m. 1999 var pensionsavgiften avdragsgill. År 2000 inleddes en reform av förvärvsinkomstbeskattningen som innebar att de förvärvsarbetande genom en skattereduktion successivt kommit att kompenseras för effekterna av den allmänna pensionsavgift som infördes under 1990-talets budgetsanering. Fr.o.m. 2006 är kompensationen fullt genomförd och avdragsrätten är i sin helhet ersatt av en skattereduktion. Detta innebär att den allmänna pensionsavgift som fastställs numera i normalfallet motsvaras av en lika stor fastställd skattereduktion. Det kan kanske vid en första anblick te sig underligt att fastställa en avgift samtidigt som reduktion ges med ett lika stort belopp. Konstruktionen har att göra med uppdelningen av skatteuttaget mellan socialavgifter och inkomstskatt och dithörande beräkningar av storleken på avsättningarna till pensionssystemet.

Avgiftssatserna olika för olika åldersgrupper

Beskrivningen av avgiftssatserna ovan avser de regler som normalt sett gäller. Det finns emellertid avvikelser för vissa åldersgrupper. Reglerna innebär därför att avgiftsuttaget på arbetsinkomster varierar beroende på den anställdes eller egenföretagarens ålder. Följande gäller för 2011 (4.36 Tabell). För anställda mellan 26-65 år betalas "normal" avgiftssats vilket innebär 31,42 procent. I syfte att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft tas för anställda som vid årets ingång inte fyllt 26 år ut en lägre avgift än den normala. Arbetsgivaravgiften för denna åldersgrupp uppgår 2011 till 15,49 procent och består av ålderspensionsavgift och en fjärdedel av de övriga avgifterna.

För personer över 65 år som är kvar i arbetslivet gäller olika regelsystem beroende på om man omfattas av det nya eller det gamla pensionssystemet. De som omfattas av det nya pensionssystemet tjänar in pensionsrätt även i de fall de fortsätter att arbeta efter att personen fyllt 65 år. En

successiv infasning i det nya systemet sker över åren. År 2011 omfattas personer i åldersgruppen 66-73 år av det nya pensionssystemet. För personer i detta åldersintervall avgiftsbeläggs arbetsinkomsten med ålderspensionsavgift på 10,21 procent. För förvärvsaktiva personer som är 74 år eller mer, och som därför omfattas av det gamla pensionssystemet, är avgiftsuttaget helt slopat i syfte att göra det mer attraktivt att ha äldre anställda.

4.7.3 Andra undantagsregler för avgiftsuttaget än åldersbaserade

Utöver den differentiering av arbetsgivaravgifterna efter ålder som tillkommit för att stimulera arbetsmarknaden finns vissa andra undantag från de grundläggande reglerna för avgiftsuttaget som tillkommit av arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska skäl.

Regional nedsättning i stödområde A

I stödområde A ges en nedsättning om 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 852 000 kr vilket innebär en maximal nedsättning om 85 200 kr. Nedsättningen omfattar inte offentliga arbetsgivare, transportverksamhet och jordbruk. I stödområde A ingår särskilt utsatta kommuner och delar av kommuner i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Nedsättningen är begränsad till belopp och faller under EU-kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse, s.k. försumbart stöd. Värdet på nedsättningen kan beräknas till ca 0,6 miljarder kronor.

Nedsättning med 5 procentenheter för egenföretagare fr.o.m. 2010

För att förbättra de små företagens förutsättningar för utveckling och tillväxt kan en skilda näringsidkare fr.o.m. 2010 få

4.36 Tabell

Avgiftssatser i olika åldersgrupper 2011. Anställda Compulsory social security contributions by age groups 2011. Employees

Personer som under år 2011 fyller	Födelsår Year of birth	Arbetsgivaravgift, avgiftssats Social security contribution, rates		Summa Total
		Ålderspensionsavgift Old age pension	Övriga avgifter Other social security contributions	
Persons who reach following age during the year 2011				
-26 år	1985-	10,21%	5,28%	15,49%
27-65 år	1946-1984	10,21%	21,21%	31,42%
66-73 år	1938-1945	10,21%	-	10,21%
74- år	-1937	-	-	-

göra ett avdrag med 5 procent av underlaget för inkomst av näringsverksamhet. Nedsättningen får uppgå till högst 10 000 kr per år. Det innebär att marginalsikten för egenföretagare minskar för inkomster upp till 200 000 kr. Nedsättningen gäller för näringsidkare i åldern 26-64 år (för övriga åldersgrupper är egenavgifterna redan nedsatta med betydligt mer än 5 procentenheter). En förutsättning är dock att överskottet av näringsverksamheten överstiger 40 000 kr.

4.8 Beskattning av tjänstegruppliv

4.8.1 Skatten tas ut av försäkringsföretag m.fl.

Särskild premieskatt betalas på premie för grupplivförsäkring och för utbetalt belopp som motsvarar ersättning på grund av sådan försäkring. Beskattningen av tjänstegruppliv i dess nuvarande form kom till i samband med skattereformen i början av 1990-talet som en del av de basbreddningar som syftade till en mer likformig och neutral beskattning av löneförmåner. Tidigare hade förmånen av tjänstegruppliv inte beskattats. Istället för att direkt förmånsbeskatta individerna valdes som teknisk lösning att ta ut skatten av svenska försäkringsföretag, utländska försäkringsföretag ifråga om verksamhet som bedrivs här i landet och i vissa fall av arbetsgivare och näringsidkare.

År 2009 gav beskattningen av tjänstegruppliv skatteinkomster på 1 131 miljoner kronor.

Skatten på tjänstegruppliv har satts att motsvara genomsnittlig kommunalskattesats och uttaget av särskild löneskatt. Att skattesatserna blir så olika (se nedan) sammanhänger med att beskattningsunderlaget i en del fall utgörs av förmånen efter skatt och i andra fall förmånen inkl. skatt.

4.37 Tabell

”Slutfacit” för ROT-avdraget åren 1993-1999 samt 2004-2005

Special tax reduction for housing improvements, 1993-1999 and 2004-2005

	Antal beslut			Skattereduktion, mnkr		
	Number of decisions			Tax reduction, MSEK		
	1993-1999	2004-2005	Totalt	1993-1999	2004-2005	Totalt
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	978 645	465 585	1 444 230	4 399	2 174	6 573
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	52 150	17 942	70 092	6 192	1 331	7 523
Summa (Total)	1 030 795	483 527	1 514 322	10 591	3 505	14 096

Källa: Skatteverkets debiteringssammandrag.

¹² Att underlaget begränsas till 95 procent beror på att 5 procent av premien schablonmässigt antas gå till omkostnader i försäkringsföretaget.

¹³ I den mån betalning av premie på motsvarande försäkring till svenskt försäkringsföretag hade föranlett skatteplikt för det svenska försäkringsföretaget.

4.8.2 Skattesatser

För försäkringsföretag är skattesatsen 45 procent av beskattningsunderlaget. Underlaget utgörs av 95 procent av de premieinkomster som inkommer till försäkringsföretaget och avser grupplivförsäkring i tjänsten eller yrket.¹² Skatteplikt inträder när premie tas emot.

För staten och andra arbetsgivare som utan att försäkring tecknats för anställdas räkning, betalar ut ersättning som motsvarar ersättning på grund av grupplivförsäkring är skattesatsen 81,83 procent. Underlaget utgörs av utbetalt belopp. Skatteplikt inträder vid utbetalning.

För att uppnå en neutral beskattning i de fall arbetsgivare och näringsidkare väljer utlandstecknade försäkringar finns en skatteplikt direkt för arbetsgivaren/näringsidkaren eftersom utländska försäkringsföretag inte kan omfattas av svensk premieskatt.¹³ I dessa fall är beskattningsunderlaget 95 procent av betald premie och skatten uppgår till 81,83 procent av underlaget.

4.9 Andra nedsättningar m.m.

4.9.1 Tidigare skattereduktion för byggnadsarbeten – 30 procent

I syfte att stimulera byggarbetsmarknaden har under vissa perioder under 1990-talet och början av 2000-talet funnits en skattereduktion, s.k. ROT-avdrag, när man anlitar någon för att reparera, bygga om eller bygga till sitt hus. ROT-avdraget har varit kopplat till arbetskostnaden. Åren 1993-1999 gavs ROT-avdrag med vissa kortare avbrott. Skattereduktionen för ägare till villor, fritidshus och bostadsrättslägenhet var 30 procent av arbetskostnaden (inklusive moms) upp till viss nivå. För hyreshus och bostadsrättsföreningar gällde särskilda regler för ROT-avdrag. ROT-avdrag har

också givits för arbeten utförda mellan 15 april 2004 och 30 juni 2005. Sammantaget har ROT-avdrag under dessa år givits med 14,1 miljarder kronor (4.37 Tabell) varav 6,6 miljarder till fysiska personer och 7,5 miljarder till juridiska personer.

4.9.2 En ny permanent skattereduktion för "husarbete" – 50 procent

Omfattade typer av arbeten

Den 1 juli 2007 infördes regler som innebär att privatpersoner kan ansöka om skattereduktion när man anlitar någon att utföra hushållstjänster. Fram till början av december 2008 omfattade reduktionen enbart hushållsarbete t.ex. städning, snöskotning, gräsklippning, barnpassning. Skattereduktion för hushållsarbete kan fås även i de fall man betalar för arbete som utförs i föräldrarnas hushåll. Från 8 december 2008 utvidgades reduktionen till att även omfatta ROT-arbeten dvs. reparation, underhåll, om- och tillbyggnad av ägd bostad. I samband därmed infördes också termen "husarbete" som sammanfattande beteckning för hushållstjänster och ROT-arbete. Syftet med husavdraget är att skapa fler arbeten och samtidigt göra fler jobb vita.

Översikt regelsystemet för Husarbete – typ av arbeten och utförare

Period	Omfattning	
	Typ av arbeten	Utförare
2007		
juli-dec	Hushållstjänster	Näringsidkare (F-skatt)
2008	Hushållstjänster	Näringsidkare (F-skatt)
2009	Husarbete (dvs. hushållstjänster och ROT-arbeten)	jan-juni: Näringsidkare (F-skatt) juli-dec: Näringsidkare och privatpersoner
2010-	Husarbete	Näringsidkare och privatpersoner

Omfattade utförare

Skattereduktion för husarbete gavs perioden fram till juli 2009 enbart i de fall utföraren hade F-skattsedel. Fr.o.m. 1 juli 2009 ges reduktion även i de fall arbetet utförs av person som inte är näringsidkare. I detta fall tillgodoräknas skattereduktion med ett belopp som motsvarar de arbetsgivaravgifter som köparen redovisat i en förenklad skattedeclaration. I de fall utföraren har F-skatt gäller att skattereduktion är 50 procent av arbetskostnaden inklusive moms. Skattereduktion är dock begränsad till högst 50 000 kr per sökande och år. Om

utföraren har F-skattsedel innebär detta att reduktion ges för arbetskostnader upp till 100 000 kr per år.

Hur köparen får reduktionen

För arbeten utförda t.o.m. juni 2009 har köparen fått reduktionen genom att själv ansöka hos Skatteverket. Från 1 juli 2009 har införts den s.k. fakturamodellen vilket innebär att om arbetet utförs av näringsidkare drar näringsidkaren av hälften av arbetskostnaden redan på fakturan – näringsidkaren får sedan begära utbetalning från Skatteverket med den del av arbetskostnaden som köparen inte har betalat. Köps arbetet av en utförare som inte är näringsidkare lämnar köparen en förenklad skattedeclaration. Den arbetsgivaravgift som enligt den förenklade skattedeclarationen betalats av köparen får köparen tillgodoräkna sig direkt i samband med att man lämnar den förenklade skattedeclarationen.

Volymer

Under 2008 fick 92 000 personer skattereduktion för hushålls nära tjänster med sammanlagt 442 miljoner kronor vilket innebär i genomsnitt 4 800 kr per köpare. Fr.o.m. 2009 omfattar reduktionen både hushållstjänster och ROT-arbeten. Preliminära uppgifter för 2009 pekar på drygt 770 000 köpare och en sammanlagd reduktion på drygt 10 miljarder kronor (genomsnitt ca 13 100 kr).

4.38 Tabell Skattereduktion för hushållstjänster Tax reduction for household services

År	Antal personer	Belopp, mnkr	Genomsnittlig reduktion, kr
Year	Number of persons	Amount, MSEK	Average deduction, SEK
2007 juli-december	46 389	120	2 588
2008	92 470	442	4 784

Källa: Skatteverkets debiteringssammandrag.

4.9.3 Sjöfartsstöd

Sjöfartsstöd lämnas bl.a. till rederier med svenskregistrerade fartyg som används i utrikestrafik av betydelse för den svenska utrikeshandeln eller den svenska tjänsteexporten. Stödet motsvarar den preliminärskatt och arbetsgivaravgift som betalats för de sjömän som är anställda. Sjöfartsstöd har funnits även tidigare men stödet tillgodoförs sedan oktober 2001 redarna genom kreditering på redarnas skattekonto. År 2009 uppgick krediteringen för sjöfartsstöd till 1 926 miljoner kronor.

Tabellbilaga:

- 4.39 Tabell Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2008
- 4.40 Tabell Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2008
- 4.41 Tabell Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2011 fördelat på orsak
- 4.42a Tabell Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2008. Samtliga 20 år eller äldre
- 4.42b Tabell Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2008. Heltidsanställda 20-64 år
- 4.43 Tabell Avdraget för pensionssparande 2008 fördelat på intervall och kön (exkl. dödsbon)
- 4.44 Tabell Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2010, länsvis
- 4.45 Tabell Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2010 i Sveriges 290 kommuner

4.39 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2008

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2008

Taxerad förvärvsinkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer Number of persons	Taxerad förvärvsinkomst mnkr Assessed inc. from work, MSEK	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomstskatt Central gov. inc. tax	Kommunal inkomstskatt Local inc. tax	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Arbetsinkomster Incomes from work	
0	342 779	0	0	0	3	-1	0	2
- 20	216 754	2 004	0	11	32	-16	-1	26
20 - 40	178 165	5 315	0	699	324	-319	-306	398
40 - 60	162 102	8 053	0	1 556	467	-467	-667	889
60 - 80	181 315	13 013	0	2 752	548	-548	-599	2 153
80 - 100	363 072	33 302	0	7 346	669	-669	-551	6 795
100 - 120	345 173	37 923	0	8 616	863	-863	-552	8 065
120 - 140	345 002	44 825	0	10 758	1 133	-1 133	-623	10 135
140 - 160	384 811	57 768	0	14 685	1 549	-1 549	-849	13 836
160 - 180	413 647	70 350	0	18 655	2 220	-2 220	-1 256	17 398
180 - 200	416 030	79 015	0	21 632	3 003	-3 003	-1 901	19 730
200 - 220	415 363	87 188	0	24 479	3 953	-3 953	-2 611	21 868
220 - 240	430 031	98 899	0	28 339	5 154	-5 154	-3 432	24 907
240 - 260	434 954	108 686	0	31 675	6 404	-6 404	-4 270	27 405
260 - 280	414 856	111 925	0	33 072	6 913	-6 913	-4 606	28 466
280 - 300	370 937	107 476	0	32 110	6 764	-6 764	-4 485	27 625
300 - 320	328 101	101 596	0	30 644	6 438	-6 438	-4 216	26 428
320 - 340	280 613	92 519	0	28 075	5 884	-5 884	-3 762	24 312
340 - 360	234 678	81 968	394	24 907	5 212	-5 212	-3 174	22 126
360 - 400	319 558	120 885	2 384	36 779	7 611	-7 611	-4 332	34 831
400 - 500	400 575	177 293	8 124	53 997	9 776	-9 776	-5 450	56 671
500 -1000	354 179	226 020	23 301	68 950	8 757	-8 757	-4 868	87 383
1000 -	43 131	70 049	13 407	21 371	1 068	-1 068	-604	34 173
Samtliga (All)	7 375 826	1 736 073	47 611	501 107	84 746	-84 723	-53 117	495 623
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	140 702	7 783	331	2 150	376	-375	-299	2 182
Totalt (Total)	7 516 528	1 743 856	47 942	503 257	85 122	-85 098	-53 416	497 805
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. Pensionärer (Pensioners)	1 723 621	324 010	4 782	88 653	1 531	-1 531	-2 274	91 161
2. 18-24 år (18-24 years)	827 430	78 714	111	20 303	5 384	-5 372	-4 105	16 322
3. Egenföretagare (Self-employed)	157 579	33 967	700	9 610	2 115	-2 114	-1 428	8 883
4. Löntagare (Employees)	3 832 369	1 210 836	41 045	359 248	74 184	-74 178	-45 040	355 260
5. Övriga (Others)	834 827	88 546	972	23 292	1 532	-1 528	-270	23 998

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av ålderspensionärer. De är således 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare. I annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret.

4.40 Tabell

Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomstagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2008

Total population by age group showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2008

Ålder	Antal personer	Taxerad förvärvsinkomst, mnkr	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomstskatt	Kommunal inkomstskatt	Allmän pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Arbetsinkomster	
Age	Number of persons	Assessed inc. from work, MSEK	Central gov. inc. tax	Local inc. tax	Pension contribution	Pension contribution	Incomes from work	
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	827 430	78 714	111	20 303	5 384	-5 372	-4 105	16 322
25 - 34	1 128 403	248 698	3 790	71 578	16 586	-16 581	-10 042	65 332
35 - 44	1 293 047	376 782	13 231	111 269	22 836	-22 833	-13 484	111 019
45 - 54	1 181 593	357 527	13 921	106 002	20 667	-20 665	-12 342	107 583
55 - 64	1 221 732	350 342	11 776	103 302	17 741	-17 741	-10 871	104 207
65 - 74	859 064	189 044	4 096	53 267	1 531	-1 531	-2 097	55 266
75 -	864 557	134 967	686	35 386	0	0	-177	35 895
Samtliga (All)	7 375 826	1 736 073	47 611	501 107	84 746	-84 723	-53 117	495 623
Tillkommer personer under 18 år (To be added for persons under 18 years old)								
- 17	1 781 804	2 294	0	189	56	-52	-51	142
Totalt alla åldrar (Sum all ages)	9 157 630	1 738 367	47 611	501 296	84 802	-84 775	-53 168	495 765

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret.

4.41 Tabell

Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2011 fördelat på orsak, kr

Adjustment of level at which central government income tax is to be paid distributed by cause, 1999-2011, SEK

Inkomstår Income year	Nivå taxerad förvärvs- inkomst Level assessed income	Nivå beskatt- ningsbar inkomst Level taxable income	Uppräkning av beskattningsbar inkomst på grund av Adjustment of taxable income due to			
			Indexering Indexation	Teknisk höjning* Technical adjustment	Justering av skiktgränsen därutöver Adjustment of level in addition	Total nominell uppräknig Total nominal adjustment
Nedre skiktgränsen (Lower level)						
1999	245 000	219 300				
2000	254 600	232 600	+5 300	+4 400	+3 600	+13 300
2001	271 500	252 000	+6 900	+4 500	+8 000	+19 400
2002	290 100	273 800	+11 800	+5 000	+5 000	+21 800
2003	301 000	284 300	+10 500	0	0	+10 500
2004	308 800	291 800	+10 300	0	-2 800	+7 500
2005	313 000	298 600	+7 000	+2 700	-2 900	+6 800
2006	317 700	306 000	+7 600	+2 800	-3 000	+7 400
2007	328 600	316 700	+10 700	0	0	+10 700
2008	340 900	328 800	+12 100	0	0	+12 100
2009	380 200	367 600	+20 700	0	+18 100	+38 800
2010	384 600	372 100	+4 500	0	0	+4 500
2011	395 600	383 000	+10 900	0	+0	+10 900
Total förändring 1999-2011	+150 600	+163 700	+118 300	+19 400	+26 000	+163 700
<i>(Total change 1999-2011)</i>						
Övre skiktgränsen (Upper level)						
1999	389 500	360 000				
2000	398 600	374 000	+8 700	+5 300	0	+14 000
2001	411 100	390 400	+11 100	+5 300	0	+16 400
2002	430 900	414 200	+18 300	+5 500	0	+23 800
2003	447 200	430 000	+15 800	0	0	+15 800
2004	458 900	441 300	+15 600	0	-4 300	+11 300
2005	465 200	450 500	+10 600	+3 000	-4 400	+9 200
2006	472 300	460 600	+11 400	+3 200	-4 500	+10 100
2007	488 600	476 700	+16 100	0	0	+16 100
2008	507 100	495 000	+18 300	0	0	+18 300
2009	538 800	526 200	+31 200	0	0	+31 200
2010	545 200	532 700	+6 500	0	0	+6 500
2011	560 900	548 300	+15 600	0	0	+15 600
Total förändring 1999-2011	+171 400	+188 300	+179 200	+22 300	-13 200	+188 300
<i>(Total change 1999-2011)</i>						

* Som kompensation för effekterna av den avdragsbegränsning för den allmänna pensionsavgiften som genomförts dessa år.

4.42a Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2008. Samtliga personer 20 år eller äldre

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2008. All persons aged 20 years or more

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
	Men	Women	All	Men	Women	All
Samtliga 20- år (All age 20-)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	1052	308	1 360	34	9	21
1992	876	213	1 088	28	6	17
1993	839	230	1 068	27	7	17
1994	930	284	1 214	30	9	19
1995	791	193	984	25	6	15
1996	821	231	1 052	26	7	16
1997	888	292	1 180	28	9	18
1998	934	286	1 220	29	9	19
1999	941	331	1 272	30	10	20
2000	952	337	1 289	30	10	20
2001	892	319	1 212	28	9	18
2002	816	277	1 093	25	8	17
2003	799	290	1 089	25	8	16
2004	793	299	1 092	24	9	16
2005	830	306	1 136	25	9	17
2006	856	345	1 202	26	10	18
2007	952	374	1 326	29	11	20
2008	947	353	1 300	28	10	19
Nivå 2 (Level 2)						
1999	237	44	281	7	1	4
2000	267	56	323	9	2	5
2001	272	60	332	9	2	5
2002	257	54	311	8	2	5
2003	251	54	305	8	2	5
2004	246	51	297	8	2	5
2005	259	64	322	8	2	5
2006	266	77	343	8	2	5
2007	293	80	374	9	2	6
2008	291	74	366	9	2	5

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna samt HEK.

4.42b Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2008. Heltidsanställda 20-64 år

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2008. Full-time employees 20-64 years

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
	Men	Women	All	Men	Women	All
Heltidsanställda 20-64 år (Full-time employees 20-64 years)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	789	230	1 019	53	24	42
1992	625	147	772	43	16	33
1993	598	162	760	47	19	35
1994	679	210	889	52	24	40
1995	577	138	715	42	15	31
1996	610	170	780	44	19	34
1997	657	218	874	47	23	37
1998	683	210	893	48	22	38
1999	684	236	920	48	23	37
2000	715	248	963	47	24	38
2001	673	238	911	44	22	35
2002	612	209	820	41	20	32
2003	591	219	810	39	20	31
2004	588	224	812	40	20	31
2005	628	239	867	42	22	34
2006	635	263	898	43	24	35
2007	700	284	984	45	25	36
2008	718	265	983	45	23	36
Nivå 2 (Level 2)						
1999	174	31	205	12	3	8
2000	203	42	246	14	4	10
2001	204	45	250	13	4	10
2002	190	42	231	13	4	9
2003	185	42	227	12	4	9
2004	178	38	216	12	3	8
2005	194	48	242	13	5	9
2006	197	61	258	13	6	10
2007	217	61	278	14	5	10
2008	221	56	276	14	5	10

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna samt HEK.

4.43 Tabell

Avdraget för pensionssparande 2008 fördelat på intervall och kön (exkl.dödsbon)

Deduction for savings for individual private pension 2008 by size of deduction and gender

tkr KSEK	Antal inkomsttagare i nedanstående klasser av pensionssparande		
	Number of income earners by size of the deduction for savings for private pension		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga Total
- 2	178 855	142 316	321 171
2 - 4	430 028	331 451	761 479
4 - 6	133 549	107 384	240 933
6 - 8	153 829	126 219	280 048
8 - 10	47 599	39 780	87 379
10 - 12	33 603	33 708	67 311
12 - 16	137 771	158 158	295 929
16 - 20	188	397	585
20 - 24	133	267	400
24 - 30	185	440	625
30 - 40	162	477	639
40 -	214	1 366	1 580
Samtliga (All)	1 116 116	941 963	2 058 079

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.44 Tabell

Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2010, länsvis

Population by total local tax rate (to county and municipality) 2010, by counties

Län County	Folkmängd, tusental Population, thousands	Procentuell fördelning av folkmängd efter total kommunal skattesats										
		Share of population in per cent by total local tax rate in %										
		-29,99	30,00- 30,49	30,50- 30,99	31,00- 31,49	31,50- 31,99	32,00- 32,49	32,50- 32,99	33,00- 33,49	33,50- 33,99	34,00-	Summa
Stockholms	2 019	49,1	7,5	5,4	8,4	5,1	24,6	-	-	-	-	100
Uppsala	332	-	-	-	17,9	63,0	5,9	10,5	2,7	-	-	100
Södermanlands	269	-	-	-	-	41,2	55,5	3,3	-	-	-	100
Östergötlands	427	-	33,9	0,9	53,4	7,9	3,9	-	-	-	-	100
Jönköpings	336	-	-	-	-	13,6	74,7	11,7	-	-	-	100
Kronobergs	183	-	-	-	53,3	20,2	11,2	15,3	-	-	-	100
Kalmar	234	-	-	-	-	19,5	74,6	5,9	-	-	-	100
Gotlands	57	-	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-	100
Blekinge	153	-	-	-	-	41,5	-	58,5	-	-	-	100
Skåne	1 231	12,5	9,6	29,3	45,5	2,1	1,0	-	-	-	-	100
Hallands	297	-	19,4	38,6	42,1	-	-	-	-	-	-	100
Västra Götalands	1 569	-	-	2,2	10,5	21,1	50,0	10,6	5,4	-	0,3	100
Värmlands	273	-	-	-	-	9,6	-	54,5	35,9	-	-	100
Örebro	279	-	-	-	7,2	48,1	32,8	7,2	4,7	-	-	100
Västmanlands	251	-	-	54,1	-	-	19,4	24,2	2,3	-	-	100
Dalarnas	276	-	-	-	-	-	-	9,4	59,3	31,3	-	100
Gävleborgs	276	-	-	-	-	-	9,5	70,2	4,2	16,1	-	100
Västernorrlands	243	-	-	-	-	-	-	22,7	46,7	7,9	22,7	100
Jämtlands	127	-	-	-	-	-	-	46,7	33,8	15,1	4,4	100
Västerbottens	259	-	-	-	-	-	-	30,4	61,1	8,5	-	100
Norrbottnens	249	-	-	-	-	2,0	19,1	69,7	9,2	-	-	100
Hela riket (Total)	9 341	12,2	5,1	8,1	15,2	12,5	22,9	12,8	8,4	2,0	0,7	100
Antal kommuner med resp. skattesats (Number of municipalities)		10	10	19	30	36	65	54	46	15	5	290

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010.

4.45 Tabell

Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2010 i Sverige 290 kommuner

Population, average income, tax base and total local tax (to county and municipality) 2010 in the 290 municipalities of Sweden

Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total	Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total
County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats	County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats
	2009		riket=100	%		2009		riket=100	%
	Population	Average tax	Share of	Total local		Population	Average tax	Share of	Total local
	31 Dec 2009	base per	average	tax rate		31 Dec 2009	base per	average	tax rate
		capita, SEK	tax base,%				capita, SEK	tax base,%	
Hela riket	9 340 682	173 027	100	31,56	Katrineholm	32 303	154 319	89	32,35
- kommun med lägsta (Vellinge)				28,89	Nyköping	51 209	172 253	100	31,65
- kommun med högsta (Ragunda)				34,17	Oxelösund	11 126	181 714	105	32,45
Stockholms län:					Strängnäs	32 024	176 803	102	31,90
Botkyrka	81 195	151 481	88	32,23	Trosa	11 446	184 481	107	31,63
Danderyd	31 150	313 423	181	29,30	Vingåker	8 911	150 615	87	32,90
Ekerö	25 095	209 171	121	31,33	Södermanlands län	269 053	164 020	95	32,11
Haninge	76 237	171 762	99	32,18	Östergötlands län:				
Huddinge	95 798	178 145	103	32,05	Boxholm	5 248	154 513	89	32,19
Järfälla	65 295	192 958	112	30,73	Finspång	20 733	168 291	97	31,55
Lidingö	43 445	266 803	154	30,96	Kinda	9 811	151 725	88	31,00
Nacka	88 085	225 597	130	30,36	Linköping	144 690	170 292	98	30,25
Norttälje	55 927	165 045	95	32,22	Mjölby	25 770	157 259	91	31,00
Nykvarn	9 227	194 149	112	32,05	Motala	41 843	155 834	90	31,25
Nynäshamn	25 781	169 926	98	31,93	Norrköping	129 254	158 667	92	31,30
Salem	15 313	189 344	109	32,00	Söderköping	14 042	162 059	94	31,20
Sigtuna	39 219	178 843	103	32,08	Vadstena	7 420	164 308	95	31,10
Sollentuna	63 347	222 328	128	30,30	Valdemarsvik	7 811	151 013	87	31,50
Solna	66 909	210 989	122	29,22	Ydre	3 672	150 783	87	30,75
Stockholm	829 417	211 872	122	29,58	Åtvidaberg	11 498	154 161	89	32,00
Sundbyberg	37 722	191 777	111	31,13	Ödeshög	5 314	143 763	83	31,65
Södertälje	85 270	162 205	94	32,23	Östergötlands län	427 106	162 141	94	30,94
Tyresö	42 602	196 190	113	31,58	Jönköpings län:				
Täby	63 014	249 164	144	29,73	Aneby	6 446	152 219	88	32,50
Upplands-Bro	38 641	188 830	109	31,28	Eksjö	16 353	165 299	96	32,57
Upplands-Väsby	23 202	176 159	102	31,68	Gislaved	29 212	161 868	94	32,25
Vallentuna	29 361	189 107	109	31,08	Gnosjö	9 536	167 265	97	32,80
Vaxholm	11 001	209 157	121	31,98	Habo	10 674	161 796	94	32,33
Värmdö	37 756	192 098	111	32,38	Jönköping	126 331	167 421	97	32,15
Österåker	39 173	198 144	115	31,33	Mullsjö	7 027	156 401	90	32,65
Stockholms län	2 019 182	203 089	117	30,48	Nässjö	29 489	156 451	90	32,45
Uppsala län:					Sävsjö	10 871	148 833	86	32,25
Enköping	39 360	165 986	96	31,35	Tranås	18 043	153 781	89	32,22
Heby	13 355	147 448	85	32,87	Vaggeryd	12 959	159 321	92	31,50
Håbo	19 452	184 584	107	32,20	Vetlanda	26 350	160 114	93	32,37
Knivsta	14 477	189 682	110	31,77	Värnamo	32 753	170 322	98	31,75
Tierp	20 044	149 188	86	31,45	Jönköpings län	336 044	163 214	94	32,20
Uppsala	194 751	175 367	101	31,70	Kronobergs län:				
Älvkarleby	9 068	160 506	93	33,05	Alvesta	18 757	158 793	92	32,76
Östhammar	21 391	168 264	97	32,55	Lessebo	8 165	151 333	87	32,36
Uppsala län	331 898	171 781	99	31,81	Ljungby	27 410	162 727	94	31,61
Södermanlands län:					Markaryd	9 559	149 177	86	31,65
Eskilstuna	95 577	157 262	91	32,35	Tingsryd	12 358	151 614	88	32,11
Flen	16 139	153 209	89	31,75	Uppvidinge	9 320	156 267	90	32,65
Gnesta	10 318	163 321	94	32,35					

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2009 Population 31 Dec 2009	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate	Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2009 Population 31 Dec 2009	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%				kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Växjö	82 023	168 182	97	31,41	Staffanstorps	21 949	179 588	104	29,28
Älmhult	15 570	171 526	99	31,25	Svalöv	13 290	150 621	87	30,88
Kronobergs län	183 162	163 179	94	31,72	Svedala	19 625	170 233	98	30,63
Kalmar län:					Tomelilla	12 936	143 273	83	31,00
Borgholm	10 806	145 010	84	32,20	Trelleborg	41 891	155 913	90	30,75
Emmaboda	9 223	161 346	93	31,83	Vellinge	33 162	208 181	120	28,89
Hultsfred	13 855	148 121	86	32,53	Ystad	28 109	164 893	95	30,50
Högsby	5 873	142 001	82	32,33	Åstorp	14 667	141 650	82	30,68
Kalmar	62 388	164 593	95	32,43	Ängelholm	39 083	171 570	99	29,43
Mönsterås	12 980	164 322	95	32,03	Örkelljunga	9 639	143 303	83	29,15
Mörbylånga	13 834	157 390	91	32,03	Östra Göinge	13 526	156 108	90	31,50
Nybro	19 576	152 393	88	32,45	Skåne län	1 231 062	161 031	93	30,69
Oskarshamn	26 232	173 417	100	32,13	Hallands län:				
Torsås	7 044	146 635	85	32,05	Falkenberg	40 739	153 773	89	31,02
Vimmerby	15 538	153 791	89	32,48	Halmstad	91 087	164 635	95	30,50
Västervik	36 290	156 347	90	31,78	Hylte	10 277	151 922	88	31,17
Kalmar län	233 639	158 972	92	32,21	Kungsbacka	73 938	196 538	114	31,25
Gotlands län:					Laholm	23 345	152 718	88	30,50
Gotland	57 221	148 158	86	33,10	Varberg	57 439	164 739	95	30,25
Blekinge län:					Hallands län	296 825	169 667	98	30,75
Karlshamn	30 918	165 803	96	32,60	Västra Götalands län:				
Karlskrona	63 342	164 360	95	31,90	Ale	27 394	167 304	97	32,75
Olofström	13 102	162 278	94	32,55	Alingsås	37 515	167 520	97	32,24
Ronneby	28 416	158 941	92	32,75	Bengtstors	9 841	143 266	83	33,24
Sölvesborg	16 813	158 095	91	32,66	Bollebygd	8 253	176 784	102	31,94
Blekinge län	152 591	162 766	94	32,34	Borås	102 458	163 467	94	31,94
Skåne län:					Dals-Ed	4 729	140 673	81	34,09
Bjuv	14 813	143 584	83	31,28	Essunga	5 601	150 555	87	32,45
Bromölla	12 285	159 154	92	32,15	Falköping	31 419	153 985	89	32,05
Burlöv	16 509	149 987	87	30,48	Färgelanda	6 691	145 331	84	32,14
Båstad	14 269	177 019	102	30,62	Grästorps	5 857	152 594	88	32,20
Eslöv	31 269	154 047	89	30,13	Gullspång	5 335	144 833	84	33,37
Helsingborg	128 359	168 736	98	30,60	Göteborg	507 330	179 179	104	32,00
Hässleholm	50 036	150 465	87	31,00	Götene	13 186	159 422	92	32,35
Höganäs	24 480	181 859	105	30,12	Herrljunga	9 348	155 042	90	32,74
Hörby	14 762	145 590	84	30,17	Hjo	8 859	158 720	92	32,45
Höör	15 261	155 303	90	30,97	Härryda	34 007	188 292	109	31,50
Klippan	16 382	145 556	84	30,40	Karlsborg	6 784	161 372	93	31,95
Kristianstad	78 788	158 354	92	31,25	Kungälv	40 727	181 454	105	32,32
Kävlinge	28 638	180 374	104	28,90	Lerum	38 301	184 614	107	31,53
Landskrona	41 226	147 545	85	30,63	Lidköping	37 989	166 339	96	31,84
Lomma	21 065	217 008	125	29,63	Lilla Edet	12 773	159 522	92	33,25
Lund	109 147	177 409	103	31,23	Lysekil	14 535	166 054	96	32,94
Malmö	293 909	148 910	86	31,23	Mariestad	23 799	158 310	91	32,14
Osby	12 656	152 980	88	31,65	Mark	33 821	154 168	89	32,09
Perstorp	6 983	148 295	86	30,95	Mellerud	9 261	141 635	82	33,14
Simrishamn	19 328	153 064	88	30,90	Munkedal	10 246	149 657	86	33,21
Sjöbo	18 153	147 697	85	30,81	Mölnådal	60 381	190 229	110	31,29
Skurup	14 867	152 954	88	30,47	Orust	15 308	169 513	98	32,84
					Partille	34 382	188 004	109	30,94
					Skara	18 455	162 272	94	31,45

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2009 Population 31 Dec 2009	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate	Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2009 Population 31 Dec 2009	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%				kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Skövde	50 984	169 883	98	31,44	Örebro län	278 882	162 018	94	32,08
Sotenäs	9 112	173 885	100	32,19	Västmanlands län:				
Stenungsund	23 983	181 146	105	32,52	Arboga	13 302	160 009	92	32,24
Strömstad	11 690	150 833	87	32,79	Fagersta	12 249	173 171	100	32,49
Svenljunga	10 291	151 109	87	32,15	Hallstahammar	15 127	159 728	92	32,19
Tanum	12 253	153 240	89	32,44	Kungsör	8 116	164 424	95	32,41
Tibro	10 611	152 088	88	31,59	Köping	24 847	164 147	95	32,54
Tidaholm	12 632	151 099	87	32,20	Norberg	5 730	162 461	94	33,04
Tjörn	14 961	183 413	106	32,09	Sala	21 499	155 907	90	32,69
Tranemo	11 622	161 760	93	31,45	Skinnskatteberg	4 567	157 644	91	32,89
Trollhättan	54 873	166 308	96	31,84	Surahammar	9 980	164 167	95	32,69
Töreboda	9 255	142 870	83	31,85	Västerås	135 936	176 500	102	30,74
Uddevalla	51 518	161 449	93	32,54	Västmanlands län	251 353	169 906	98	31,53
Ulricehamn	22 753	156 735	91	31,43	Dalarnas län:				
Vara	15 771	153 361	89	31,65	Avesta	21 762	166 109	96	33,10
Värgårda	10 967	153 123	88	32,09	Borlänge	48 681	162 160	94	33,55
Vänersborg	36 871	165 083	95	33,09	Falun	55 685	171 240	99	33,20
Åmål	12 434	148 742	86	32,99	Gagnef	10 071	153 478	89	33,38
Öckerö	12 292	181 187	105	31,64	Hedemora	15 195	156 611	91	33,30
Västra Götalands län	1 569 458	170 664	99	32,03	Leksand	15 303	161 775	93	32,95
Värmlands län:					Ludvika	25 650	164 452	95	33,20
Arvika	26 100	154 326	89	31,65	Malung	10 408	148 559	86	33,20
Eda	8 577	136 639	79	33,00	Mora	20 146	158 624	92	33,57
Filipstad	10 626	148 538	86	32,75	Orsa	6 934	139 516	81	33,55
Forshaga	11 401	149 353	86	33,10	Rättvik	10 797	151 634	88	32,95
Grums	9 142	156 582	90	33,15	Smedjebacken	10 758	170 150	98	33,59
Hagfors	12 636	155 574	90	33,25	Säter	10 900	158 548	92	33,45
Hammarö	14 833	182 055	105	32,85	Vansbro	6 876	141 075	82	33,43
Karlstad	84 736	168 893	98	32,50	Älvdalen	7 288	142 085	82	33,45
Kil	11 717	154 597	89	33,15	Dalarnas län	276 454	161 210	93	33,31
Kristinehamn	23 963	156 640	91	33,20	Gävleborgs län:				
Munkfors	3 793	147 983	86	33,25	Bollnäs	26 175	153 614	89	32,07
Storfors	4 363	155 703	90	33,25	Gävle	94 352	170 452	99	32,72
Sunne	13 345	144 416	83	32,55	Hofors	9 873	172 113	99	33,82
Säffle	15 602	149 108	86	32,75	Hudiksvall	36 848	158 481	92	32,82
Torsby	12 508	143 449	83	33,25	Ljusdal	19 077	148 836	86	33,57
Årjäng	9 915	129 988	75	32,70	Nordanstig	9 646	146 325	85	33,57
Värmlands län	273 257	157 396	91	32,71	Ockelbo	5 982	155 751	90	33,97
Örebro län:					Ovanåker	11 530	152 739	88	33,07
Askersund	11 307	160 447	93	32,40	Sandviken	36 978	172 925	100	32,82
Degerfors	9 709	161 808	94	32,85	Söderhamn	25 759	154 985	90	32,87
Hallsberg	15 235	157 913	91	32,10	Gävleborgs län	276 220	162 767	94	32,87
Hällefors	7 333	153 561	89	33,10	Västernorrlands län:				
Karlskoga	29 742	173 217	100	32,10	Härnösand	24 675	163 070	94	34,03
Kumla	20 214	154 579	89	31,10	Kramfors	19 214	154 894	90	33,83
Laxå	5 786	160 872	93	33,23	Sollefteå	20 442	152 791	88	34,08
Lekeberg	7 123	156 974	91	32,48	Sundsvall	95 533	177 582	103	33,28
Lindesberg	23 029	159 963	92	32,35	Timrå	17 902	163 132	94	33,33
Ljusnarsberg	5 055	147 154	85	32,10					
Nora	10 343	165 303	96	32,80					
Örebro	134 006	162 716	94	31,90					

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2009 Population 31 Dec 2009	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Ånge	10 148	152 744	88	34,02
Örnsköldsvik	55 128	168 872	98	32,78
Västernorrlands län	243 042	168 097	97	33,37

Jämtlands län:

Berg	7 447	140 590	81	33,47
Bräcke	6 865	145 819	84	33,92
Härjedalen	10 585	147 692	85	33,42
Krokom	14 460	151 054	87	33,12
Ragunda	5 609	149 213	86	34,17
Strömsund	12 286	146 083	84	33,67
Åre	10 278	146 204	84	33,17
Östersund	59 136	166 357	96	32,97
Jämtlands län	126 666	156 001	90	33,23

Västerbottens län:

Bjurholm	2 500	135 207	78	33,40
Dorotea	2 900	151 069	87	33,40
Lycksele	12 427	157 263	91	33,35
Malå	3 295	156 677	91	33,65
Nordmaling	7 205	157 510	91	33,55
Norsjö	4 361	151 181	87	33,65
Robertsfors	6 880	151 772	88	32,90
Skellefteå	71 770	163 867	95	32,90
Sorsele	2 743	145 445	84	33,40
Storuman	6 227	149 596	86	33,40
Umeå	114 075	168 118	97	33,10
Vilhelmina	7 156	138 817	80	33,70
Vindeln	5 519	150 514	87	33,40
Vännäs	8 357	154 533	89	33,40
Åsele	3 133	140 845	81	33,40
Västerbottens län	258 548	162 047	94	33,13

Norrbottens län:

Arjeplog	3 143	150 367	87	32,68
Arvidsjaur	6 622	158 276	91	32,48
Boden	27 408	165 005	95	32,53
Gällivare	18 533	184 448	107	32,73
Haparanda	10 112	140 438	81	32,68
Jokkmokk	5 210	158 684	92	32,63
Kalix	16 926	160 709	93	32,73
Kiruna	22 969	187 775	109	33,23
Luleå	73 950	173 040	100	32,68
Pajala	6 309	144 811	84	32,88
Piteå	40 860	168 798	98	32,43
Älvsbyn	8 387	156 052	90	32,63
Övertorneå	4 920	145 402	84	31,93
Norrbottens län	249 019	168 374	97	32,67

* Avser den kommunalt beskattningsbara förvärsinkomsten för inkomståret 2008 dividerat med den totala folkmängden.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2010.

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Inkomstloggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförfordningar)
- Budgetprognos (4 gånger om året).
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna)
- ESV:s hemsida (www.esv.se).

Skatteverket:

- De svenska skatternas historia
- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).

Övrigt:

- Lönar sig arbete? Rapport från ESO (Ds 1997:73).
- Vem tjänar på att arbeta? Bilaga 4 till LU 2003/04 (SOU 2004:2).
- Kan vi räkna med de äldre? Bilaga 5 till LU 2003/04 (SOU 2004:44).
- Konjunkturläget samt Analysunderlag till Konjunkturläget. Konjunkturinstitutet.
- Beräkningskonventioner (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler. Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet).
- Inkomstgrundad ålderspension, m.m. (Prop. 1997/98:151).
- Valfärdspolitik i kristid - håller arbetslinjen? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1998.
- Från dagis till servicehus. Valfärdspolitik i livets olika skeden. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1999.
- Privatiseringens gränser – perspektiv på valfärdspolitiken. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2000.
- Ny kris i befolkningsfrågan? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2001.
- Alternativ i valfärdspolitiken. Hur möter vi en åldrande befolkning och internationalisering? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2002.
- Finanser för framtida välfärd. Konjunkturrådets rapport 2004. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS).
- Den nationella resvaneundersökningen RES 2005-2006. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys

1928. Nr 194

1928

Deklarationsblankett nr 1

Aktuarii självdeklaration om arbetnings år 1928 för taxering

kommunalt av:

1. **Inkomst av jordlynsfästighet**

2. **Inkomst av jordlynsfästighet**

3. **Inkomst av jordlynsfästighet**

4. **Inkomst av jordlynsfästighet**

5. **Inkomst av jordlynsfästighet**

6. **Inkomst av jordlynsfästighet**

7. **Inkomst av jordlynsfästighet**

8. **Inkomst av jordlynsfästighet**

9. **Inkomst av jordlynsfästighet**

10. **Inkomst av jordlynsfästighet**

11. **Inkomst av jordlynsfästighet**

12. **Inkomst av jordlynsfästighet**

13. **Inkomst av jordlynsfästighet**

14. **Inkomst av jordlynsfästighet**

15. **Inkomst av jordlynsfästighet**

16. **Inkomst av jordlynsfästighet**

17. **Inkomst av jordlynsfästighet**

18. **Inkomst av jordlynsfästighet**

19. **Inkomst av jordlynsfästighet**

20. **Inkomst av jordlynsfästighet**

21. **Inkomst av jordlynsfästighet**

22. **Inkomst av jordlynsfästighet**

23. **Inkomst av jordlynsfästighet**

24. **Inkomst av jordlynsfästighet**

25. **Inkomst av jordlynsfästighet**

26. **Inkomst av jordlynsfästighet**

27. **Inkomst av jordlynsfästighet**

28. **Inkomst av jordlynsfästighet**

29. **Inkomst av jordlynsfästighet**

30. **Inkomst av jordlynsfästighet**

31. **Inkomst av jordlynsfästighet**

32. **Inkomst av jordlynsfästighet**

33. **Inkomst av jordlynsfästighet**

34. **Inkomst av jordlynsfästighet**

35. **Inkomst av jordlynsfästighet**

36. **Inkomst av jordlynsfästighet**

37. **Inkomst av jordlynsfästighet**

38. **Inkomst av jordlynsfästighet**

39. **Inkomst av jordlynsfästighet**

40. **Inkomst av jordlynsfästighet**

41. **Inkomst av jordlynsfästighet**

42. **Inkomst av jordlynsfästighet**

43. **Inkomst av jordlynsfästighet**

44. **Inkomst av jordlynsfästighet**

45. **Inkomst av jordlynsfästighet**

46. **Inkomst av jordlynsfästighet**

47. **Inkomst av jordlynsfästighet**

48. **Inkomst av jordlynsfästighet**

49. **Inkomst av jordlynsfästighet**

50. **Inkomst av jordlynsfästighet**

51. **Inkomst av jordlynsfästighet**

52. **Inkomst av jordlynsfästighet**

53. **Inkomst av jordlynsfästighet**

54. **Inkomst av jordlynsfästighet**

55. **Inkomst av jordlynsfästighet**

56. **Inkomst av jordlynsfästighet**

57. **Inkomst av jordlynsfästighet**

58. **Inkomst av jordlynsfästighet**

59. **Inkomst av jordlynsfästighet**

60. **Inkomst av jordlynsfästighet**

61. **Inkomst av jordlynsfästighet**

62. **Inkomst av jordlynsfästighet**

63. **Inkomst av jordlynsfästighet**

64. **Inkomst av jordlynsfästighet**

65. **Inkomst av jordlynsfästighet**

66. **Inkomst av jordlynsfästighet**

67. **Inkomst av jordlynsfästighet**

68. **Inkomst av jordlynsfästighet**

69. **Inkomst av jordlynsfästighet**

70. **Inkomst av jordlynsfästighet**

71. **Inkomst av jordlynsfästighet**

72. **Inkomst av jordlynsfästighet**

73. **Inkomst av jordlynsfästighet**

74. **Inkomst av jordlynsfästighet**

75. **Inkomst av jordlynsfästighet**

76. **Inkomst av jordlynsfästighet**

77. **Inkomst av jordlynsfästighet**

78. **Inkomst av jordlynsfästighet**

79. **Inkomst av jordlynsfästighet**

80. **Inkomst av jordlynsfästighet**

81. **Inkomst av jordlynsfästighet**

82. **Inkomst av jordlynsfästighet**

83. **Inkomst av jordlynsfästighet**

84. **Inkomst av jordlynsfästighet**

85. **Inkomst av jordlynsfästighet**

86. **Inkomst av jordlynsfästighet**

87. **Inkomst av jordlynsfästighet**

88. **Inkomst av jordlynsfästighet**

89. **Inkomst av jordlynsfästighet**

90. **Inkomst av jordlynsfästighet**

91. **Inkomst av jordlynsfästighet**

92. **Inkomst av jordlynsfästighet**

93. **Inkomst av jordlynsfästighet**

94. **Inkomst av jordlynsfästighet**

95. **Inkomst av jordlynsfästighet**

96. **Inkomst av jordlynsfästighet**

97. **Inkomst av jordlynsfästighet**

98. **Inkomst av jordlynsfästighet**

99. **Inkomst av jordlynsfästighet**

100. **Inkomst av jordlynsfästighet**

Kommunalskattelagen infördes 1928 och är alltjämt gällande. Trots en mängd ändringar och tillägg har grundstrukturen bibehållits. Införandet av kommunalskattelagen innebar inte några principiella ändringar av de materiella skattereglerna. Viktigast var att kontantprincipen blev lagfäst. Tidigare hade inkomst även om den inte var bokföringsmässigt beräknad ofta beskattats när den uppkommit.

Källa: Carsten Welinder, Kommunalskattelagen 50 år, Svensk Skattetidning 1978 sid 535-544.

Skatt på kapital

År 2008	Mdkr	Per invånare, kr	Andel av totala skatter	Andel av BNP
Skatt på arbete	909	98 600	61%	28,3%
Skatt på kapital	163	17 700	11%	5,1%
Skatt på konsumtion och insatsvaror	422	45 800	28%	13,1%
Summa skatter	1 495	162 100		

- Individerna hade vid slutet av 2009 finansiella tillgångar på 5 754 miljarder kronor och skulder på 2 684 miljarder kronor, vilket motsvarar en finansiell nettoförmögenhet på 329 000 kr per invånare. Permanenta småhus och fritidshus har ett sammanlagt taxeringsvärde på 2 548 miljarder kr.
- De olika kapitalskatterna uppgick år 2008 till 163 miljarder kronor eller ca 17 700 kr per invånare.
- Kapitalskatterna motsvarade 5,1 procent av BNP och utgjorde 11 procent av totala skatteuttaget.
- Skatten på företagens vinster, bolagskatten, uppgick 2008 till 83 miljarder kronor och svarade därmed för ungefär hälften av kapitalskatterna.

5.1 Historik

Beskattning av kapital förekom tidigt, främst i samband med krig eller speciella krissituationer. Hit hör t.ex. de förmögenhetsskatter som utgick på 1570- och 1610-talen för att lösa in Älvsborgs fästning efter krig med Danmark liksom Karl XII:s förmögenhetsskatter på 1710-talet. Även år 1800 fanns en typ av förmögenhetsskatt när man ville lösa en samhällsekonomisk kris. År 1861 infördes en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av kapital och arbete. År 1903 ersattes denna av en progressiv inkomstskatt. År 1911 infördes förmögenhetsskatt samordnad med den statliga inkomstskatten. I samband med skattereformen 1990-1991 separerades skatt på inkomst av kapital

från beskattningen av arbetsinkomster. Skatt på inkomst av kapital bildar således ett eget inkomstslag som numera beskattas fristående och enbart med en proportionell skattesats.

Arvsskatt i form av arvslottsbeskattning infördes 1895 som ersättning för en tidigare kvarlåtenskapsskatt. Gåvoskatten tillkom 1915. Arvs- och gåvoskatten avskaffades i december 2004. Förmögenhetsskatten avskaffades fr.o.m. 2007.

5.2 Skatt på kapital idag

Skatt på kapital kan ses som skatt på avkastningen på kapitalinnehav. Ägande av kapital delas upp i reala och finansiella tillgångar som kan ägas direkt av hushållen eller indirekt via investeringsfonder¹ och investmentföretag. Kapitalbeskattningen består av fastighetsavgift och fastighetsskatt, skatt på avkastningen på individernas kapitalinnehav, avkastningsskatt på pensionsmedel och kapitalförsäkringar samt skatt på företagens vinster. Kapitalskatterna betalas i vissa delar direkt av hushållen. Andra delar av kapitalskatterna betalas administrativt via företagen men belastar slutligt hushållen. Exempel på det senare är avkastningsskatten på pensionsmedel som betalas av försäkringsbolagen men är en skatt på hushållens pensionssparande. Ett annat exempel är fastighetsavgiften på hyreshus som betalas av fastighetsägaren men belastar hushållen via hyran. Den del av kapitalbeskattningen som avser företagens vinster, bolagsskatten, behandlas mer i detalj i kapitel 7.

¹ Begreppet investeringsfonder används som samlingsnamn för värdepappers- och specialfonder.

5.1 Tabell

Översikt över kapitalbeskattningen 1999-2008 (inkl. bolagsskatten), mnkr

Overview of taxes on capital 1999-2008 (incl. company profit tax), MSEK

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Statlig fastighetsskatt på småhus/tomt och bostadsdel i hyreshus* (<i>State real estate tax on one- and two-dwelling buildings and apartments</i>)	18 324	17 771	15 074	16 592	16 998	17 583	18 366	16 893	16 504	935
Kommunal fastighetsavgift på småhus och bostadsdel i hyreshus* (<i>Local real estate fee on one- and two-dwelling buildings and apartments</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12 382
Statlig fastighetsskatt på lokaler, industrier m.m. (<i>State real estate tax on premises, industries etc.</i>)	5 012	5 488	5 878	6 568	6 640	6 420	6 398	7 836	9 097	10 569
Skatt på kapitalinkomst, netto** (<i>Net tax on income from capital</i>)	25 213	34 078	12 966	6 225	6 708	11 776	22 719	37 144	49 335	26 081
Expansionsfondsskatt, netto (<i>Alternative tax for self-employed on funds retained for expansion</i>)	311	287	112	89	86	162	211	279	372	220
Kupongskatt för utomlands boende (<i>Tax on dividends to non-residents</i>)	1 817	2 083	2 503	1 929	1 838	2 480	2 819	3 880	6 340	5 520
Avkastningsskatt på pensions- och kapitalförsäkringskapital (<i>Tax on pension- and capital insurance fund earnings</i>)	10 814	13 200	14 835	13 412	12 648	11 303	11 939	11 077	12 706	15 157
Stämpelskatt (<i>Stamp duty</i>)	4 496	4 878	5 367	5 780	5 953	7 118	7 828	9 471	9 414	9 423
Förmögenhetsskatt för individer (<i>Recurrent tax on wealth for individuals</i>)	8 428	8 043	6 312	3 818	4 714	5 141	4 781	5 871	-	-
Förmögenhetsskatt för företag (<i>Recurrent tax on wealth for companies</i>)	162	180	181	116	130	142	175	192	-	-
Arvsskatt (<i>Inheritance tax</i>)	1 878	2 088	2 199	2 643	2 175	2 074	870	110	15	14
Gåvoskatt (<i>Gift tax</i>)	272	460	377	332	315	478	223	9	8	2
Bolagsskatt (<i>Company profit tax</i>)	53 464	72 489	52 088	43 928	48 924	71 510	91 986	99 217	104 612	83 042
Totalt exkl. bolagsskatt (<i>Total excl. company profit tax</i>)	76 727	88 555	65 804	57 503	58 206	64 676	76 328	92 764	103 790	80 304
Totalt inkl. bolagsskatt (<i>Total incl. company profit tax</i>)	130 191	161 044	117 892	101 431	107 130	136 186	168 314	191 981	208 402	163 346
Dito som andel av BNP (<i>Share of GDP</i>)	6,1%	7,1%	5,0%	4,2%	4,2%	5,1%	6,1%	6,5%	6,7%	5,1%

*Skattereduktion för fastighetsskatt/fastighetsavgift är frändragen i det redovisade beloppet.

**Skatt på kapitalinkomst omfattar individers skatt på räntor och utdelningar efter avdrag för skuldräntor samt med tillägg för kapitalvinster (netto för förluster) vid försäljning av värdepapper, fastigheter m.m.

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet, Ekonomistyrningsverket (ESV) Statsbudgetens utfall

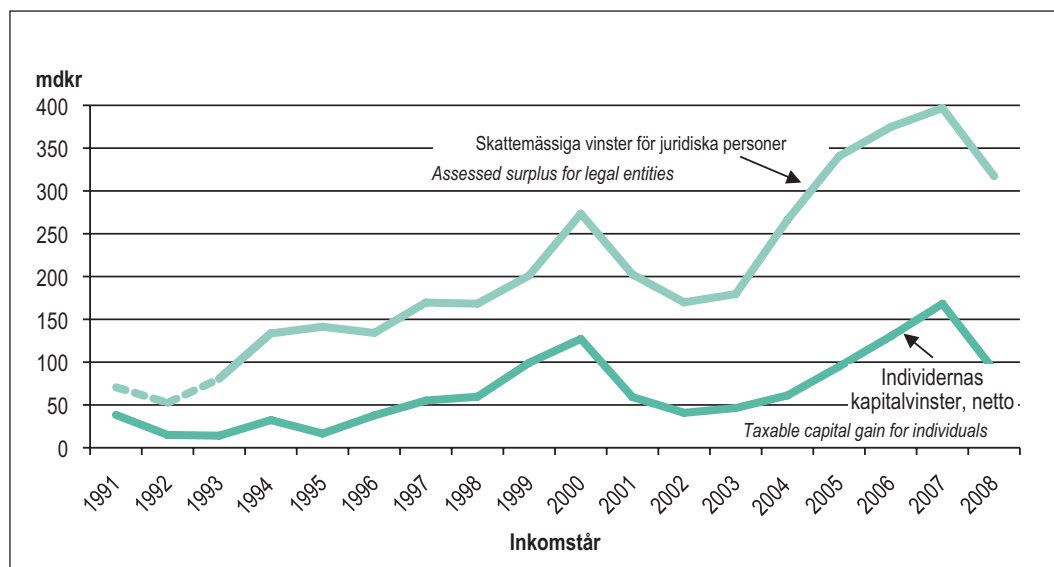
Redovisningen i detta kapitel baseras i första hand på utfallet av den taxering som gjordes år 2009, dvs. inkomster och skatter hänförliga till inkomståret 2008. Kapitalkatterna inklusive bolagsskatten uppgick 2008 till 163 miljarder kronor varav 83 miljarder kronor avseende bolagsskatt. I 5.1 Tabell ges en översikt av intäkterna från kapitalkatterna för perioden 1999-2008.

Av 5.1 Tabell framgår att intäkterna av skatten på kapital har varierat kraftigt mellan åren. Orsaken till denna variation är främst skatt på hushållens kapitalvinster samt skatt på bolagens vinster. 5.2 Diagram visar vinsterna för individer och företag som andel av BNP under en längre period (obs. diagrammet avser underlaget som beskattas; inte skatten).

5.2 Diagram

Skattemässiga kapitalvinster för individer och skattemässiga vinster för juridiska personer sett över en längre period

Taxable capital gain for individuals and assessed surplus for legal entities during a longer time span

Källa: Skatteverket. Taxeringsutfallet

En mer detaljerad redogörelse för beskattningen av kapital följer nedan.

5.3 Tillgångar och skulder

Det finns en strävan att olika former av kapitalplaceringar ska ha en likvärdig beskattning för att motverka sådan skatteplanering som uppstår om olika sätt att placera kapital beskattas olika hårt. Denna ambition gör att kapitalbeskattning förekommer i flera olika former beroende på

typ av tillgång/skuld och kapitalförvaltare. Kapital brukar delas in i realkapital (bl.a. fastigheter) och finansiellt kapital (t.ex. sparande i bank och värdepapper, pensionssparande). Beskattningen av bostäder är att se som en integrerad del av kapitalinkomstbeskattningen. Nivån på fastighetsskatten har ursprungligen valts bl.a. i perspektiv av att uppnå en likformighet mellan hushållens alternativa sparformer. Fastighetsavgiften på bostäder, som infördes 2008, innebär att även andra överväganden kommit med i bilden.

5.3 Tabell

Olika typer av kapitalplaceringar Capital form and capital base

Kapitalplacering	Kapitalunderlag, mdkr
Capital form	Capital base, BSEK
Rikets fastighetsbestånd* till taxeringsvärde (enligt 2009 års taxering). (Real estate at assessed value, 2009)	5 671
Hushållens finansiella tillgångar exkl. pensionssparande vid slutet av 2009 (Financial assets for households excl. insurance technical reserves)	3 515
Indirekt sparande i form av pensionssparande och kapitalförsäkringar (tjänstepension, privat pensionskapital) (Indirect savings in form of insurance technical reserves for households)	2 239
Hushållens finansiella skulder (Total liabilities for households)	2 684

* Småhus, hyreshus, lantbruk, industrier, täkter och elproduktionsenheter

Källor: SCB Rikets fastigheter, SCB Finansräkenskaper

5.4 Fastighetsskatt och fastighetsavgift

Fastighetsskatt med den principiella utformning den har idag introducerades i samband med skattereformen 1991. Fastighetsskatten tas ut i procent av ett fastställt taxeringsvärde. Småhusen hade tidigare, från mitten av 1950-talet, beskattats som en särskild egen förvärvskälla enligt en schablonmetod som innebar att en schablonberäknad avkastning beroende på taxeringsvärdet togs upp på inkomstsidan och att avdrag gavs för räntekostnader kopplade till fastighetsinnehavet. Från 2008 har den statliga fastighetsskatten på bostäder ersatts av en kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften tas ut med ett fast maxbelopp som är indexbundet. Vid låga taxeringsvärden tas ut en lägre avgift som – liksom fastighetsskatten – är satt i relation till taxeringsvärdet.

Fastigheter beskattas även för den vinst/förlust som ägaren gör när fastigheten försäljs. Om det är individer som säljer sker beskattningen av vinsten som inkomst av kapital. Dessa vinster beskrivs i avsnittet 5 längre fram i detta kapitel. Om det är ett bolag eller annan juridisk person kommer vinsten/förlusten vid försäljning in i resultatet av verksamheten som beläggs med bolagsskatt.

5.4.1 Fastställande avtaxeringsvärde

Taxeringsvärdena fastställs genom s.k. fastighetstaxering. Taxeringsvärdet ska motsvara 75 procent av fastighetens marknadsvärde två år före fastighetstaxeringen. Med

marknadsvärde menas i detta sammanhang det sannolika försäljningspriset vid en försäljning på den allmänna marknaden. Detta sannolika försäljningspris grundas på analys av statistik över gjorda försäljningar och marknadsvärderingar som Skatteverket genomför tillsammans med Lantmäteriet. Underlaget för fastighetstaxeringarna är dels uppgifter om fastigheternas beskaffenhet dels s.k. värdeområden som bestämts så att värdeförhållandena inom ett område är likartade. Fastigheter som inte är skatte- eller avgiftspliktiga får inget taxeringsvärde.

Fastighetstaxering förekommer i två former – allmän fastighetstaxering respektive förenklad fastighetstaxering. Allmän fastighetstaxering innebär en grundlig genomgång av modellerna för värdering samt indelningen i värdeområden. Det främsta syftet med den förenklade fastighetstaxeringen är att anpassa taxeringsvärdena till förändringarna i fastighetspriserna. Några ändringar i sättet att värdera fastigheterna görs i princip inte i samband med en förenklad fastighetstaxering. För nytillkomna fastigheter som tillkommit mellan fastighetstaxeringarna eller fastigheter där något särskilt har hänt (t.ex. nybyggnad, rivning, brand m.m.) görs en s.k. särskild fastighetstaxering för att fastställa taxeringsvärde. Skatteverket genomför fastighetstaxeringar varje år efter ett rullande schema för olika typer av taxeringsenheter, främst småhus, hyreshus, lantbruk, industri och elproduktion (5.4 Tabell).

Regeringen har aviserat att en utredning

5.4 Tabell

Tidsschema för fastighetstaxeringarna

Time schedule for general real estate assessment by type of assessed unit

År	Typ av taxeringsenhet	Type of assessed unit		
Year	Småhusenhet One- or two-dwelling buildings	Hyreshusenhet Apartment buildings	Lantbruksenhet Unit for agriculture and forestry	Industri- och elproduktionsenheter Industries and electric power units
2006	Förenklad			
2007		Allmän		Allmän
2008			Förenklad	
2009	Förenklad			
2010		Förenklad		
2011			Allmän	

5.5 Tabell

Fastighetsskatt och fastighetsavgift år 2008 med fördelning på typ av taxeringsenhet

Real estate tax and local real estate fee 2008 by type of unit

Typ av taxeringsenhet	Beskattningsunderlag, mdkr	Statlig fastighetsskatt, mnkr	Kommunal fastighetsavgift, mnkr	Total skatt och avgift, mnkr	Andel av total skatt och avgift
Type of unit	Taxable value, BSEK	State real estate tax, MSEK	Local real estate fee, MSEK	Total tax and fee, MSEK	Share of total tax and fee
Bostäder (Accommodations):					
Småhus/tomt inkl. bostadshus på lantbruk (One- and two-dwelling buildings)	1 399	628	9 896	10 524	44%
Hyreshus bostadsdel (Apartment buildings)	723	307	2 553	2 860	12%
Skattereduktion vid låg inkomst (Tax reduction at low income)			-68	-68	0%
Delsumma bostäder (Subsum accommodations)	2 122	935	12 381	13 316	56%
Övriga fastigheter (Other real estate):					
Hyreshus lokaldel (Premises)	599	5 968		5 968	25%
Industrier (Industries)	325	1 621		1 621	7%
Elproducerande vattenkraftverk (Hydro-electric power plant)	134	2 947		2 947	12%
Elproducerande vindkraftverk (Electricity-producing wind turbines)	3	6		6	0%
Delsumma övriga taxeringsenheter (Subsum other real estate units)	1 061	10 542		10 542	44%
Ofördelat* (Not allocated)		27		27	0%
Summa (Total)	3 183	11 504	12 381	23 885	100%

*Avser manuella debiteringar där fastighetstyp är okänd

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet

ska ges i uppdrag att lämna förslag om att avskaffa eller avsevärt förenkla systemet med fastighetstaxering av bostäder. I uppdraget ingår att belysa konsekvenserna för fastighetstaxeringen i övrigt liksom för all användning av uppgifterna, såväl lagreglerad som oreglerad.

5.4.2 Fastighetsskatt och fastighetsavgift 24 miljarder år 2008

5.5 Tabell visar underlaget för fastighetsskatt/fastighetsavgift samt fastställd skatt/avgift inkomståret 2008 fördelat på olika typer av taxeringsenheter. Privatpersoner

står som ägare i första hand till småhus. Fastighetsskatten på hyreshus bärs av hushållen via hyran. Fastighetsskatten på lokaler och industrier inverkar på företagets vinster (och därmed på intäkterna av bolagsskatten) och påverkar priserna på företagets produkter.

Fastighetsskatt och fastighetsavgift gav inkomståret 2008 ca 24 miljarder kronor i intäkter varav för bostäder 13,3 miljarder kronor och övriga fastigheter (lokaler, industrier, vatten- och vindkraftverk) 10,5 miljarder kronor. Beloppet för bostäder fördelar sig med 10,5 miljarder på småhus och 2,9 miljarder kronor på hyreshus.

5.4.3 Utveckling av skattesatser för olika fastighetstyper

Fastighetsavgift på småhus och hyreshus

Fastighetsskatten på småhus och hyreshus ersattes från och med år 2008 med en kommunal fastighetsavgift (5.6 Tabell). Den nya avgiften för småhus har införandeåret 2008 en fast maxavgift på 6 000 kr för varje färdigbyggt småhus. Men om 0,75 procent av taxeringsvärdet ger en lägre avgift betalas istället detta belopp. För år 2008 innebär detta att alla som har småhus med taxeringsvärde på 800 000 kr eller mer betalar samma avgift. Införandeåret 2008 är den fasta maxavgiften per lägenhet i flerbostadshus 1 200 kr, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet.

Avgifterna är indexerade genom att de är knutna till inkomstbasbeloppets förändring. Indexeringen medför för inkomståret 2010 ett maxbelopp på 6 387 kr för småhus (inträffar vid taxvärde över 851 600 kr) och

1 277 kr per lägenhet.

Statlig fastighetsskatt finns kvar för obebyggd tomtmark och hus som är under uppförande. Åren 2008-2009 fanns fastighetsskatten kvar också för småhus på ofri grund samt för tomtmark med småhus vars byggnadsvärde inte uppgick till 50 000 kr men även dessa omfattas från 2010 av kommunal fastighetsavgift.

Nybyggda bostäder har avgiftsminskning i tio år, på samma sätt som tidigare gällt för den statliga fastighetsskatten. De första fem åren är de befriade från fastighetsavgift och följande fem år betalas halv avgift.

För pensionärer finns en begränsningsregel som innebär att högst 4 procent av inkomsten ska betalas i fastighetsavgift för permanentbostad i småhus.

Totalt fanns 2009 i landet 2,1 miljoner småhus med byggnadsvärde över 50 000 kr. Av dessa hade 57 procent ett taxeringsvärde över 800 000 kr (5.7 Tabell).

Det genomsnittliga småhuset för per-

5.6 Tabell

Fastighetsskatt och fastighetsavgift för bostäder. Skattesatser och maxavgift 1994-2010

Real estate tax and real estate fee for accommodations. Tax rates (%) and maximum fee. 1994-2010

År Year	Småhus inkl. mangårdsbyggnad på lantbruk One and two-dwelling buildings		Hyreshus, bostadsdel Apartment buildings, dwellings	
	Statlig fastighetsskatt State real estate tax	Kommunal fastighetsavgift Local real estate fee	Statlig fastighetsskatt State real estate tax	Kommunal fastighetsavgift Local real estate fee
1994-1995	1,5%		1,5%	
1996-1997	1,7%		1,7%	
1998	1,5%		1,5%	
1999	1,5%		1,3%	
2000	1,5%		1,2%	
2001-2006	1,0%		0,5%	
2007	1,0%		0,4%	
2008	1,0%*	6 000 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 200 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre
2009	1,0%*	6 362 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 272 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre
2010	1,0%*	6 387 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 277 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre

* Statlig fastighetsskatt finns kvar för obebyggd tomtmark och hus som är under uppförande. Åren 2008-2009 fanns fastighetsskatten kvar också för småhus på ofri grund men även dessa omfattas från 2010 av kommunal fastighetsavgift.

manentboende har ett taxeringsvärde på 1 320 000 kr. Fritidshuset har ett genomsnittligt taxeringsvärde på 887 000 kr.

Fastighetsskatt på lokaler och industrier

Sedan 1996 tas fastighetsskatt också ut på kommersiella lokaler, industrifastigheter

och elproduktionsenheter. Skattesatsen för kommersiella lokaler är 1,0 procent och för industrienheter 0,5 procent. För elproduktionsenheter i form av vattenkraft har skattesatsen varierat över åren och uppgår 2011 till 2,8 procent av taxeringsvärdet.

5.7 Tabell

Bebyggda småhusenheter (1-2 familjshus och fritidshus, byggnadsvärde minst 50 tkr), 2009

Number of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use (value of building at least 50 KSEK), 2009

	Taxeringsvärdeklass, tkr Interval assessed value, KSEK					Totalt Total	Medelvärde, tkr Average value, KSEK
	401- -400	801- 800	2001- 2000	3500- 3500	3500- 3500		
Småhus helårsbostad One- and two-dwelling buildings for permanent use							
Antal taxeringsenheter, tusental (<i>Number of units, thousands</i>)	221	417	698	258	64	1 657	
Taxeringsvärde, mdkr (<i>Assessed value, BSEK</i>)	60	248	920	655	304	2 188	1 320
Fritidshus Buildings for seasonal use							
Antal taxeringsenheter, tusental (<i>Number of units, thousands</i>)	130	123	119	26	9	407	
Taxeringsvärde, mdkr (<i>Assessed value, BSEK</i>)	32	71	148	67	43	361	887
Samtliga All							
Antal taxeringsenheter, tusental (<i>Number of units, thousands</i>)	351	539	817	284	73	2 064	
Taxeringsvärde, mdkr (<i>Assessed value, BSEK</i>)	92	319	1 068	722	347	2 548	1 235

Källa: SCB Fastighetstaxeringar

5.8 Tabell

Skattesatser för fastighetsskatt på lokaler, industrier och elproduktionsenheter 1994- 2011

Tax rate (%) on real estate for commercial premises, industries and electricity producing units 1994-2011

År Year	Kommersiella lokaler Commercial premises	Industrienheter * Industries	Vattenkraftverk Hydro-electric power stations	Vindkraftverk Wind turbines
1996	1,00	0,50	0,50	***
1997	1,00	0,50	3,42**	***
1998	1,00	0,50	2,21**	***
1999-2005	1,00	0,50	0,50	***
2006	1,00	0,50	1,70	***
2007	1,00	0,50	1,70	0,20
2008-2010	1,00	0,50	2,20	0,20
2011-	1,00	0,50	2,80	0,20

*inkl. värmekraftverk och t.o.m. 2006 även vindkraftverk

** Inkomståret 1997 infördes en särskild fastighetsskatt på markvärdet för vattenkraftverk på 3,42 procent. Denna skatt ersatte en tidigare produktionskost på el från vattenkraftverken. Den särskilda fastighetsskatten på markvärdet för vattenkraftverk sänktes till 2,21 procent 1998 och till 0,50 procent från 1999 dvs. till samma skattesats som för industrienheter.

***samma skattesats som industrienheter i övrigt

5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder

5.5.1 Skatt på finansiella kapitalinkomster

I samband med skattereformen 1991 fick beskattningen av inkomster från kapital den utformning den har idag – ibland kallad den duala eller den skandinaviska modellen. Det innebär att man beskattar inkomster av kapital separerat från den generella inkomstbeskattningen. Inkomst-räntor, utdelningar samt kapitalvinster vid försäljning av aktier, andelar, fastigheter, bo-stadsrätter och övrig lös egendom förs i in-dividbeskattningen samman till ett eget inkomstslag ”inkomst av kapital”. I inkomstslaget kapital beskattas även inkomster av uthyrning av privatbostad. För närings-idkare görs s.k. räntefördelning för att få en riktig fördelning av beskattningen av

näringsidkares egna kapital mellan inkomstslagen kapital och näringsverksamhet. Avdrag i inkomstslaget kapital får göras på skuldräntor för lån på fastighet och andra lån, tomträttsavgäld, kapitalför-luster samt vissa förvaltningskostnader.

Skatten på kapitalinkomsten är proportionell med 30 procent. Om inkomsterna är större än utgifterna utgår skatt på nettobeloppet. Är däremot utgifterna större än inkomsterna fås på motsvarande sätt en skattereduktion. Dock finns en begränsning som innebär att skattereduktionen i de fall underskottet överstiger 100 000 kr endast görs med 21 procent för den överskjutande delen.

Individernas inkomster av kapital växlar stort beloppsmässigt mellan åren. Under de senaste tio åren har underlaget varierat mellan 18 och 163 miljarder kronor och den fastställda skatten från 6 till 49 miljarder kronor. Det är i första hand kapitalvinsterna (dvs. de vinster som uppkommer vid försäljning av tillgångar) som orsakar variationerna.

5.9 Tabell

Hushållssektorns finansiella förmögenhetsstruktur 1970-2009, procentuella andelar av BNP

Households, financial wealth structure 1970-2009, percentage of GDP

	Tillgångar Assets					Summa Total	Skulder Liabilities	Finansiell förmögenhet Net financial wealth
	Sedlar, mynt och inlåning Currency and deposits	Obligationer Bonds	Aktier och andelar Shares and other equity	Försäkringssparande m.m. Insurance technical reserves	Övrigt (främst bostads- rättsandelar) Other assets (incl. tenant ownership rights)			
Äldre definition/statistik (Old definition/statistics)								
1970	48,2	5,0	7,5	24,7	..	85,4	46,5	38,9
1975	45,2	5,9	8,3	19,1	..	78,5	51,5	26,9
1980	39,8	8,2	5,3	16,4	..	69,7	54,3	15,3
1985	36,8	9,0	15,0	21,4	..	82,2	54,2	28,1
1990	35,8	6,7	17,4	25,1	..	85,0	63,2	21,8
Ny definition* (New definition)								
1995	28,8	9,3	22,1	36,9	8,3	105,5	46,4	59,1
2000	23,0	4,8	49,1	63,2	16,0	156,0	51,3	104,7
2001	25,3	4,0	41,2	67,0	19,3	157,0	59,2	97,8
2002	26,0	3,8	27,5	59,9	20,9	138,1	60,3	77,9
2003	26,7	3,9	33,0	63,4	23,0	150,1	63,2	86,8
2004	26,0	3,8	37,0	68,0	24,4	159,3	66,2	93,1
2005	30,5	4,2	44,1	74,5	29,0	178,9	70,4	108,5
2006	28,8	4,5	47,0	73,1	30,9	184,3	73,5	110,8
2007	32,5	5,4	40,2	67,6	32,4	178,1	76,6	101,5
2008	34,5	5,3	25,1	62,4	31,4	158,8	78,8	79,9
2009 prel.	36,9	5,6	35,0	73,2	37,5	188,2	87,8	100,4

Anm: Finansräkenskapsstatistiken har anpassats till ENS 95, en EU-förordning som likriktar sektorsavgränsningar och definitioner i det europeiska nationalräkenskapsystemet. Revideringen av statistik för tidigare år täcker perioden tillbaka till 1995. En av de större förändringarna i förhållande till tidigare definition är att det kollektiva försäkringssparandet (som följer av kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter) nu tas med bland hushållssektorns tillgångar.

Källa: SCB, Finansräkenskaper

5.10 Tabell

Taxeringsunderlag och skatt på inkomst av kapital för fysiska personer inkomståren 1999-2008, mdkr

Assessed tax base and assessed tax on income from capital for individuals 1999-2008, BSEK

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	I snitt per år Average per year
Inkomstränta/utdelningar/positiv räntefördelning (Income from interest and dividends)	39	43	43	44	41	41	43	60	79	99	53
Skuldränta/negativ räntefördelning (Interest on debts)	-54	-57	-62	-66	-67	-64	-63	-66	-83	-106	-69
Netto räntor/utdelningar (Net interest)	-15	-14	-19	-23	-26	-23	-19	-7	-5	-8	-16
Kapitalvinst (Capital gain)	103	133	71	53	56	68	100	134	172	102	99
Kapitalförlust (Capital loss)	-3	-6	-12	-12	-10	-7	-5	-4	-4	-11	-7
Nettokapitalvinst (Net capital gain)	99	127	59	41	46	61	95	130	168	90	92
Förvaltningskostnader m.m. (Administration cost)	-0,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4
Summa inkomst av kapital (Total income from capital)	84	113	40	18	20	38	75	123	163	82	76
Nettoskatt på inkomst av kapital (Net tax on income from capital)	25	34	13	6	7	12	23	37	49	26	23

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet

5.5.2 Sammansättningen har ändrats över tiden

Hushållens finansiella tillgångar har ändrat sammansättning över åren. 5.9 Tabell visar hushållens finansiella tillgångar och skulder uttryckt som andel av bruttonationalprodukten. Jämfört med 1970- och 1980-talen har hushållen numera betydligt mer av sitt finansiella kapital placerat i aktier, fondandelar och försäkringssparande.

Beskattningen av hushållens kapitalinkomster påverkas av förändringen. Med förskjutningen av sparandet från bank till värdepapper blir beskattning av värdestegringar "kapitalvinster" en mer central komponent i kapitalbeskattningen än tidigare. Avkastningsskatten på avsatta pensionsmedel och kapitalförsäkringar, som infördes i samband med skattereformen 1991, är en annan beståndsdel i kapitalbeskattningen som blivit viktigare. Denna skatt syftar till att göra beskattningen mer likformig mellan det direkta sparandet och försäkrings-sparandet i pensioner. För att upprätthålla likformigheten i beskattningen av hushållens olika tillgångstyper med den sammansättning som numera finns har utbyggnad-

en av systemet med kontrolluppgifter från banker m.fl. varit väsentlig (se beskrivning i kapitel 4).

5.5.3 Stora variationer i taxeringsunderlagen över tiden

5.10 Tabell visar taxeringsunderlag och skatten på kapitalinkomst för fysiska personer (individer och dödsbon) inkomståren 1999-2008. Det bör observeras att beloppen i tabellen avser taxeringsmässiga skatteunderlag. Både intäktsräntor/utdelningar och skuldräntor har ökat över åren men på det hela taget parallellt varför förändringen av nettot dem emellan är förhållandevis begränsat. Kapitalvinsterna (netto för förluster) har under denna tioårsperiod varierat mellan som lägst 41 miljarder kronor år 2002 och som högst 168 miljarder kronor år 2007. År 2008 blev det sammanlagda nettot av dessa olika underlag 82,3 miljarder kronor och fastställd skatt på detta underlag 26,1 miljarder kronor.

Underlagen för inkomståret 2008 framgår mer i detalj i 5.11 Tabell.

5.11 Tabell

Inkomst av kapital 2008 mer i detalj, taxeringsmässiga begrepp, antal och belopp Assessed income from capital 2008 in more detail, assessment concepts, numbers and amounts

Skatteunderlag Tax base	Antal, tusental Number of persons, thousands	Totalt belopp, mdkr Total amount, BSEK	Genomsnitt, tkr Average amount, KSEK
Ränta, utdelning m.m. (<i>Income from interest and dividend</i>)	6 525	89,5	13,7
Uthyrning privatbostad (<i>Letting of private residence</i>)	70	1,6	22,6
Positiv räntefördelning (<i>Positive interest adjustment for self-employed</i>)	134	7,5	55,8
Delsumma inkomstränta m.m. (<i>Sub sum income from interest etc</i>)		98,5	
Utgiftsränta (<i>Interest on debts</i>)	4 979	-105,5	-21,2
Negativ räntefördelning (<i>Negative interest adjustment for self-employed</i>)	46	-0,8	-18,2
Delsumma skuldräntor m.m. (<i>Sub sum interest on debt etc</i>)		-106,4	
Kapitalvinst (<i>capital gain</i>)	1 266	101,8	80,4
Kapitalförlust (<i>capital loss</i>)	783	-11,3	-14,4
Delsumma kapitalvinst netto (<i>Sub sum net capital gain</i>)	2 049	90,5	44,2
Förvaltningskostnad (<i>Administration cost</i>)	57	-0,3	-6,1
Totalt sammanlagt netto (<i>Net capital income</i>)	7 913	82,3	10,4
varav överskott (<i>of which surplus</i>)	3 993	170,8	42,8
varav underskott (<i>of which deficit</i>)	3 920	-88,5	-22,6

Källa: Skatteverket. Sammandrag över taxeringar.

I posten "ränta, utdelning m.m." ingår fr.o.m. 2008 den schablonintäkt som beräknas på uppskovsbelopp vid bostadsbyte. Denna schablonintäkt svarar för 3,6 miljarder kronor av beskattningsunderlaget (motsvarande drygt 1 mdkr i skatt).

Även överskott vid uthyrning av privatbostad (villa, lägenhet eller fritidshus) beskattas som inkomst av kapital. Från den hyra man får vid uthyrning fick t.o.m. 2008 göras ett schablonavdrag med 4 000 kr. Detta schablonavdrag är från 2009 höjt till 12 000 kr.² I budgetpropositionen hösten 2010 föreslås att avdraget från 2011 höjs ytterligare till 18 000 kr i syfte att stimulera till ökad andrahandsuthyrning, vilket kan befrämja rörligheten på arbetsmarknaden och öka utbudet av bostäder åt studenter. Det deklarerade överskottet vid uthyrning av privatbostad uppgick 2008 till 1,6 miljarder kronor.

Möjligheten att genom reglerna för räntefördelning beskatta en del av näringsinkomsterna som avkastning på kapitalet, istället för som förvärvsinkomst, utnyttjades 2008 av 134 000 näringsidkare. Totalt beskattades 7,5 miljarder kronor som "positiv räntefördelning" i inkomstslaget kapital istället för inkomstslaget näringsverksamhet. Utgiftsräntorna uppgick 2008 till 106 mil-

jarder kronor.

Under perioden 1998-2008 har hushållen mer än fördubblat sina lån – från 956 iljarder kronor 1998 (47% av BNP) till 2 339 miljarder kronor år 2008 (74% av BNP). Hur utgiftsräntorna utvecklas över åren beror också på utvecklingen av räntesatserna för upplåning (tabellbilaga 5.24 Diagram). Den obligatoriska negativa räntefördelningen, med en omvänd skatteeffekt mot den positiva räntefördelningen, uppgick till 0,8 miljarder kronor.

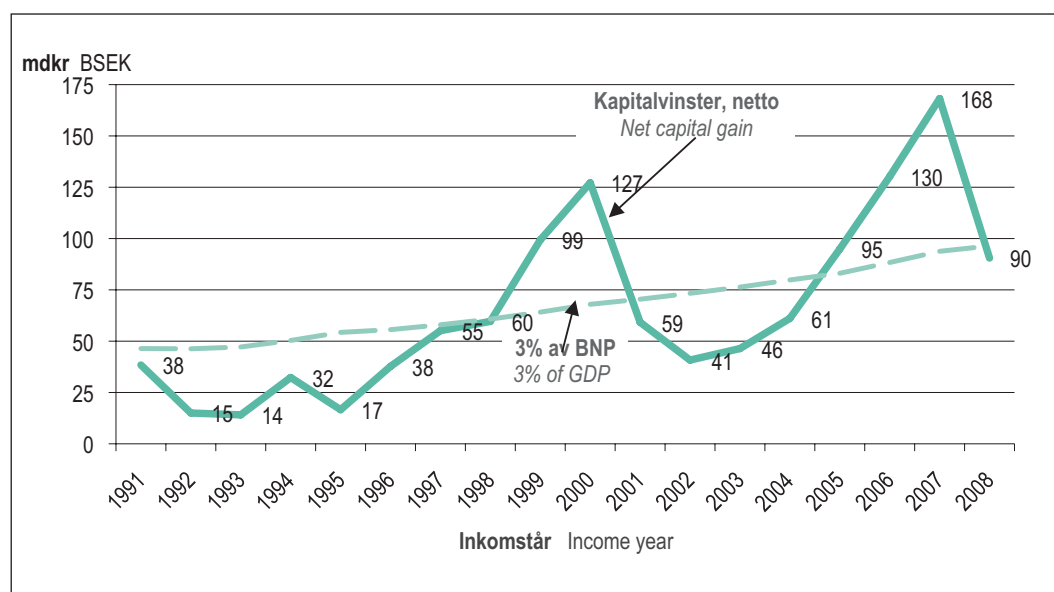
Kapitalvinsterna har varierat kraftigt mellan åren beroende på läget på fastighetsmarknaden och börsutvecklingen. Åren 2001-2003 var kapitalvinsterna låga som en följd av den börsnedgång som inleddes år 2000 (tabellbilaga 5.25 Diagram). År 2007 noterades högsta vinsterna sedan den fristående kapitalinkomstbeskattningen infördes. Sett mer långsiktigt har hushållens ändrade sparbetende, som innebär att man i ökad utsträckning sparar i värdepapper, betydelse för utvecklingen av kapitalvinsterna.

5.12 Diagram visar hur kapitalvinsterna (netto för förluster, efter kvotering) förändrats sedan 1991. Man brukar som en sorts tumregel säga att kapitalvinsterna sett över en längre tidsperiod ligger i storleksordningen 3 procent av bruttonationalprodukten.

² Utöver schablonavdraget får avdrag göras med för villa 20 procent av betald hyra, för bostadsrätt/hyresrätt den avgift man själv betalar till bostadsrättsföreningen/hyresvärderna och som motsvarar den del av bostadsrätten/hyresrätten som hyrts ut.

5.12 Diagram

Kapitalvinster för fysiska personer jämfört med 3 procent av BNP åren 1991-2008 Net capital gain for individuals compared to 3 per cent of GDP 1991-2008

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet

5.5.4 Mer om kapitalvinsterna

Statistik över kapitalvinsternas sammansättning har tidigare bara funnits vissa år i samband med specialundersökningar gjorda av SCB. Från 2007 har deklara-tionsblanketten gjorts om och det går att löpande skapa statistik över kapitalvinsternas sammansättning utifrån redovisningen på deklara-tionsblanketten. 5.13 Tabell visar kapitalvinsterna (netto för förluster) 2007 och 2008 med uppdelning på försäljning av värdepapper, bostäder och när-

ingsfastigheter.

År 2008 redovisade drygt 2 miljoner personer kapitalvinst eller kapitalförlust. Antalet personer som redovisade kapitalvinst/förlust på fonder/aktier var 1,9 miljoner och vinst/förlust vid försäljning av bostad (inklusive återförda uppskov) 205 000.

Vinsterna före kvotering var 2008 104 miljarder kronor. Nettovinsterna för fonder, aktier och andelar i fåmansföretag svarade för 22 miljarder kronor och nettovinsterna vid försäljning av bostäder (inkl. återförda

5.13 Tabell

Sammansättning av fysiska personers kapitalvinster 2007-2008 Composition of net capital gains for individuals 2007-2008

År Year	Nettovinst före kvoteringar och kvittningar Net capital gain before quotas and offsets					Avgår pga kvotering och kvittning Reductions due to quota and offsets	Taxeringsmässigt skatteunderlag Assessed tax base
	Fonder/aktier/andelar fåmansföretag m.m. Mutual funds, shares	Onoterade fonder, valuta, övriga tillgångar m.m. Non-quoted funds, currency, other assets etc.	Försäljning av småhus, bostadsrätt, återfört uppskov Sale of houses and tenant ownership rights incl. reversed deferral amounts	Försäljning av näringsfastighet Sale of business property	Sammanlagt för alla typer före kvotering och kvittning Total all kinds before quota and offsets		
	Belopp, mdkr		Amount, BSEK				
2007	82,4	2,5	97,8	17,6	200,3	-32,1	168,2
2008	22,1	0,9	67,3	13,9	104,2	-13,7	90,5
	Antal personer, tusental*					Number of persons, thousands	
2007	2 202	47	252	24	2 384		
2008	1 881	46	205	20	2 049		

* Personer kan för samma typ av tillgång ha redovisat i både vinst- respektive förlustrutan på deklara-tionsblanketten. I antalsredovisningen i denna tabell har hänsyn tagits till "snittmängden" för att undvika dubbelräkning av antalet personer.

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet och specialbearbetningar

uppskov) 67 miljarder kronor. Efter de kvoterings och kvittningar som görs för att få fram det taxeringsmässiga skatteunderlaget (dvs. det underlag som skattesatsen 30% tillämpas på) blev kapitalvinsterna 2008 drygt 90 miljarder kronor mot 168 miljarder kronor toppåret 2007.

Vinst vid försäljning av fastigheter

Av den nominella vinst som räknas fram vid försäljning av privatbostäder (småhus och bostadsrätter) tas endast en viss del upp till beskattning. Denna del brukar kallas den skattepliktiga vinsten och på denna tillämpas skattesatsen 30 procent. Detta innebär att den faktiska skattesatsen i förhållande till framräknad vinst i praktiken är lägre än 30 procent. Regeln om att endast del av vinsten är skattepliktig har sin grund i de avvägningar som gjordes i samband med slopandet av de s.k. takreglerna som infördes i samband med skattereformen i början av 1990-talet. T.o.m. år 2000 togs hälften av den framräknade vinsten upp till beskattning vilket innebar att skatten, som andel av den nominella vinsten, var 15 procent. År 2001 skärptes kapitalvinstbeskattningen vid försäljning

av privatbostäder genom att den andel av vinsten som var skattepliktig höjdes till två tredjedelar. Skatten som andel av nominella vinsten har åren 2001-2007 varit 20 procent. I samband med att fastighets-skatten fr.o.m. 2008 ersattes av fastighetsavgift, höjdes skatten på den framräknade kapitalvinsten från 20 till 22 procent. För kapitalvinst vid försäljning av närings- och hyresfastigheter är beskattningsunderlaget 90 procent av vinsten.

Den som sålt en permanentbostad och därefter köpt en annan bostad har vissa möjligheter att skjuta upp beskattningen av en eventuell kapitalvinst i samband med försäljningen av ursprungsbostaden. Fram t.o.m. 2007 fick hela vinsten skjutas upp om priset på den nya bostaden var minst lika högt som för den sålda bostaden. Från 2008 har satts ett tak för nya uppskov. Nya uppskov har åren 2008-2009 varit maximerade till 1,6 miljoner kronor per bostad. År 2010 har taket för nya uppskov sänkts ytterligare till 1,45 miljoner kronor. I december 2009 hade 575 000 individer ett kvarstående uppskov i Skatteverkets register. Den uppskjutna vinsten för dessa var totalt 233 miljarder kronor.

5.14 Tabell

Kvarstående uppskov för privatbostäder i Skatteverkets uppskavsregister per december 2005-2009

Remaining deferrals for private residences according to the records of the Tax Agency in December 2005-2009

Tidpunkt * Time	Antal återstående uppskov Number of remaining deferrals	Återstående uppskavsbelopp, mdkr Remaining deferral amounts, BSEK
2005 december	362 479	126,3
2006 december	424 891	149,0
2007 december	523 145	187,4
2008 december	550 694	216,5
2009 december	575 410	233,3

*Utläsning av uppskavsstocken har gjorts i december respektive år efter det att inkomsttaxeringen är fastställd. Värdena för december 2009 avser sålunda tillståndet efter 2009 års taxering som avsåg inkomståret 2008.

Källa: Skatteverket

År 2008 infördes en årlig skatt på uppskovet. Praktiskt sker detta genom att den som har uppskov påförs en schablonintäkt i inkomstslaget kapital som är 1,67 procent av uppskavsbeloppet. Skatten tas ut med 30 procent av schablonintäkten (motsvarar en skatt på cirka 0,5 procent av uppskavsbeloppet). Ett uppskavsbelopp av den storlek som fanns i december 2009 – 233 miljarder kr – innebär att de som har uppskov får skatta för en schablonintäkt på 3,9 miljarder kronor (233 * 1,67%) vilket innebär att de betalar en skatt på 1,2 miljarder kronor (3,9 * 30%) på sina uppskavsbelopp.

Det genomsnittliga uppskavsbeloppet låg 2009 på 405 000 kr. Ca 11 800 individer hade uppskov över det nyinförda taket på 1,6 miljoner kronor (5.15 Tabell).

Omsättning och prisutveckling för privatbostäder

Kapitalvinsterna vid försäljning av privatbostäder är beroende av volymen sålda bostäder och prisutvecklingen. Under femårsperioden 2005-2009 har i genomsnitt per år genomförts ca 67 900 marknadsmässiga köp av permanentbostäder och fritidshus (tabellbilaga 5.26 Tabell). Det motsvarar

5.15 Tabell

Kvarstående uppskov för privatbostäder december 2009 efter uppskovets storlek och individens ålder

Remaining deferrals for private residences December 2009 by size of deferral amount and age of the individual

	Antal uppskov Number of remaining deferrals	Uppskovs-belopp, mdkr Remaining deferral amounts, BSEK	Genomsnitt, tkr Mean value, SEK
Uppskovets storlek, tkr Size of deferral, KSEK			
- 100	100 795	6,4	63
100 - 500	318 719	83,2	261
500 - 1 000	113 239	78,3	692
1 000 - 1 450	25 756	30,5	1 183
1 450 - 1 600	5 078	7,8	1 537
>1600 -	11 823	27,1	2 296
Totalt (Total)	575 410	233,3	405
Ålder för den som har uppskovet Age of person with the deferral			
- 34	88 786	28,1	316
35 - 44	175 804	69,6	396
45 - 54	125 883	51,2	406
55 - 64	107 958	46,8	434
65 - 74	52 043	25,1	481
75 -	24 889	12,6	506
Dödsbon	47	0,0	239
Totalt (Total)	575 410	233,3	405

Källa: Skatteverket

drygt tre procent av småhusbeståndet. Därutöver försäljs också en del småhus genom icke marknadsmässiga köp. Ägarförhållanden ändras också genom arv och gåva. Antalet försålda bostadsrätter (exkl. nyproduktion) har under perioden 2005-2009 uppgått till i genomsnitt 93 000 per år (tabellbilaga 5.27 Tabell). Den totala köpeskillingen för de försålda privatbostäderna uppgick till i genomsnitt 206 miljarder kronor per år under denna period (exkl. nyproducerade bostadsrätter).

Utvecklingen av priserna på småhus har varierat i olika perioder (tabellbilaga 5.28 Tabell). En viktig orsak har varit läget på kreditmarknaden och konjunkturläget. Sett från början av 1990-talet fram t.o.m. 2009 har priserna på egna hem ökat 68 procent snabbare än KPI och priserna för fritidshus 96 procent snabbare.

5.6 Fördelningsprofilen för direkt skatt på kapital

Skattebasen för finansiellt kapital som störst i övre medelåldern

Inkomsterna från räntor, utdelningar samt kapitalvinster ökar med individens ålder och är som störst i övre medelåldern (5.16

Diagram). Mest skuldyngda är hushållen i åldersgruppen 35-44 år med genomsnittliga skuldräntor på nästan 25 000 kr. Mest kapitalvinster och ränteinkomster har åldersgruppen 55-64 år.

Den direkta skatten som betalas av individerna har en klar livscykelprofil

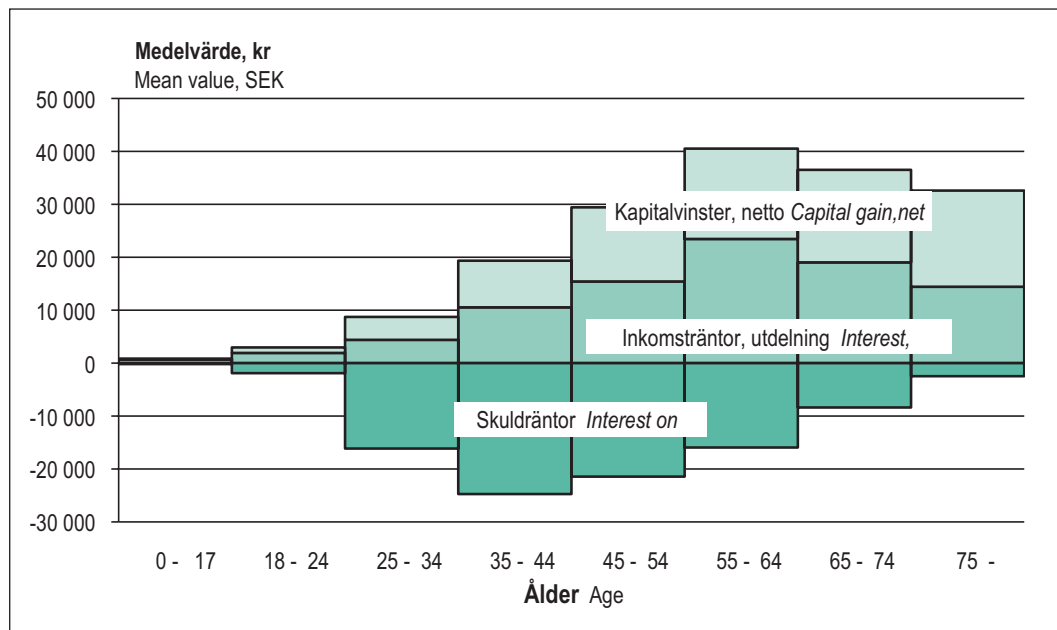
Den skatt på kapital som direkt debiteras hushållen består i första hand av fastighetsavgift för småhus, skatt på räntor, utdelningar och kapitalvinster. Sammantaget uppgick dessa skatter 2008 till ca 34 miljarder kronor. 5.17 Diagram visar hur stora dessa skatter i genomsnitt är i olika åldersgrupper. Genomsnittet för hela befolkningen är 3 700 kr.

Skatten på kapital som debiteras individerna har en klar livscykelprofil. I ungdomsåren är skatten på kapital liten. I trettioårsåldern börjar man köpa fastigheter och skuldsätter sig. Därefter kommer individerna in i en konsolideringsfas och skatten som tas ut på deras kapital ökar. För pensionärerna kan noteras en nedgång i fastighetsavgift beroende på att man byter boendeform. Man bör dock hålla i minnet att de som bor i hyreslägenhet eller bostadsrätt belastas med fastighetsavgift indirekt via den hyra de betalar vilket inte kommer

5.16 Diagram

Genomsnittligt underlag ("skattebas") för beskattning av finansiellt kapital i olika åldersgrupper år 2008, kr per invånare

Average net income from financial capital ("tax base") for individuals by age group in 2008, SEK per capita

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet återfinns i 5.20 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

Källa: SCB, Inkomst- och taxeringsregistret

med i diagrammet.

Kapitalavkastningen och skatten på kapital för individer är starkt koncentrerad till höginkomsttagare (se tabellerna 5.21 samt 5.23 i tabellbilagan). Av totala antalet inkomsttagare 2008 hade 5,4 procent förvärvsinkomster över en halv miljon kronor. Dessa inkomsttagare hade 17 procent av förvärvsinkomsterna i landet och betalade 36 procent av de skatter som tas ut på individernas kapital.

5.7 Kupongskatt för bosatta i utlandet

Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiefonder och andelar i svenska aktiefonder. Den är en definitiv källskatt och erläggs med 30 procent av utdelningen till i utlandet bosatta personer och av vissa med dem likställda utdelningsberättigade. Från huvudregeln om 30 procent kupongskatt förekommer undantag. Till följd av ingångna avtal med olika länder kan kupongskatten sättas ned med varierande skattesatser för att undvika dubbelbeskattning med hänsyn till beskattningen i hemlandet. Kupongskatten resulterade 2008 i skatteinkomster på 5,5 miljarder kronor.

5.8 Avkastningskatt på indirekt ägande i pensionsfonder m.m.

Avkastningskatt tas ut på kapital avsett för tjänstepension, kapital i form av privat pensionssparande och på kapitalförsäkringar. Skatten betalas in av dem som

5.18 Tabell Hushållens finansiella tillgångar i form av försäkringssparande. Ställning vid slutet av 2008

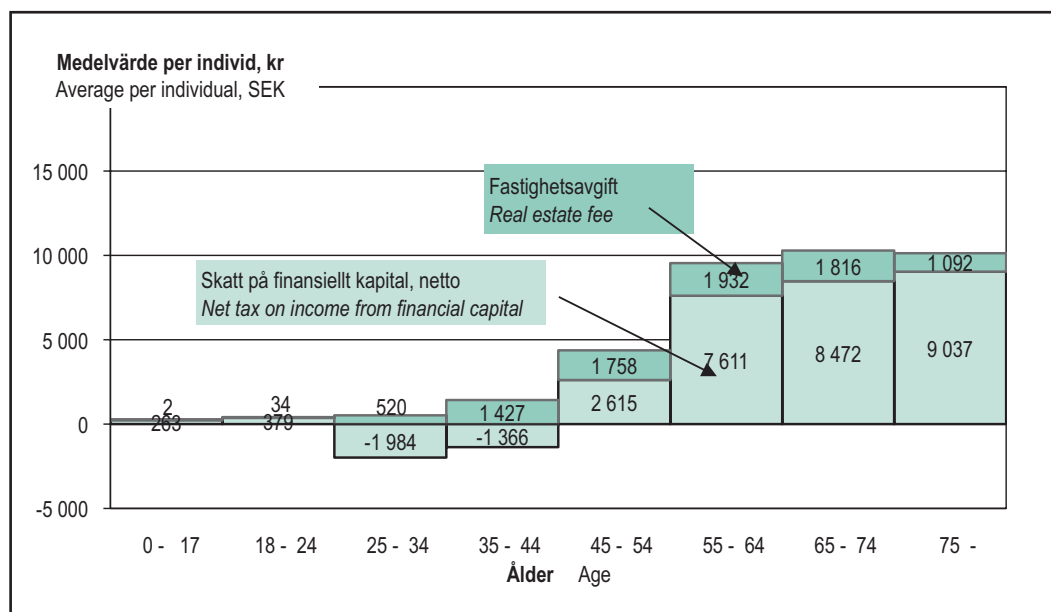
Households financial assets in form of insurance technical reserves. Outstanding values at the end of 2008

	Totalt kapital Capital base, BSEK
Individuellt försäkringssparande (Individual insurance savings)	609
Kollektivt försäkringssparande (Collective insurance) varav Premiepension (of which Premium Pension)	1 051 (261)
Övriga försäkringstekniska reserver (Other insurance technical reserves)	266
Utländskt (Foreign)	44
Summa (Sum)	1 969

Källa: SCB Finansräkenskaper.

5.17 Diagram

Direkt skatt på kapital för individer i olika åldersgrupper år 2008, medelvärden, kr
Average direct taxes on capital for individuals by age group in 2008 in SEK per capita

Anm: Underlaget till diagrammet återfinns i tabell 5.22 (i tabellbilagan till detta kapitel)

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

förvaltar de avsatta medlen dvs. av försäkringsföretag, banker, pensionsstiftelser, företag och pensionsparinstitut. Om en individ har köpt en utländsk kapital- eller pensionsförsäkring betalar individen själv skatten. Avkastningsskatten infördes i samband med skattereformen 1991. Syftet med skatten är att göra beskattningen av kapitalavkastning mer likformig mellan privatpersoners direkta sparande i bank etc. och försäkringssparande i pensions- och kapitalförsäkringar.

Genom avkastningsskatten begränsas i princip den del av tillväxten (avkastningen) av pensionskapitalet som kommer den pensionsförsäkrade till godo.

Avkastningsskatten baseras på en schablonmässigt beräknad avkastning som beräknas utifrån kapitalunderlaget. Skatteunderlaget beräknas genom att kapitalunderlaget multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan. Pensionsförsäkringskapital beskattas sedan med en skattesats på 15 procent medan avkastningen på kapitalförsäkringar beskattas med antingen 15³ eller 27 procent. Inkomståret 2008 debiterades totalt 15,2 miljarder kronor i avkastningsskatt.

5.9 Stämpelskatt

Stämpelskatt är en avgift som tas ut vid förvärv av fast egendom (lagfart) eller tomträtter. Skatten beräknas på köpeskillingen men om köpeskillingen understiger taxeringsvärdet så beräknas stämpelskatten på taxeringsvärdet. Vid förvärv som görs av privatpersoner, stiftelser och ideella föreningar samt bostadsrättsföreningar tas stämpelskatt ut med 1,5 procent av egendomens värde. Förvärvas egendomen av andra juridiska personer (bolag m.fl.) har skatten tidigare tagits ut med 3 procent men denna skattesats är från 2011 höjd till 4,25 procent.

Även vid inteckning av fast egendom tas ut stämpelskatt. Vid inteckning är skatten 2 procent av inteckningsbeloppet för fast egendom och tomträtt, 1 procent för luftfartyg och näringsverksamhet samt 0,4 procent för skepp.

Tidigare utgick stämpelskatt också på aktier vid bildandet av aktiebolag och vid ökning av aktiekapital. Stämpelskatten på aktier upphörde den 1 januari 1995.

Stämpelskatten inbringade 9,4 miljarder kronor år 2008.

³ Från och med 2005 beskattas vissa kapitalförsäkringar med den lägre skattesatsen för avkastningsskatt. De försäkringar det gäller är sådana som meddelats den rätten inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som uppfyller vissa av de krav som ställs för att en försäkring ska betraktas som en pensionsförsäkring s.k. kapitalpension. Dessa försäkringar håller successivt på att avvecklas och inga nyteckningar är därmed tillåtna.

5.10 Bolagsskatt

Från och med 2009 har den statliga inkomstskatten för juridiska personer, eller som den populärt kallas ”bolagsskatten” eller ”skatt på företagsvinster”, sänkts från 28 till 26,3 procent. Skatteunderlaget, den taxerade inkomsten, räknas fram som det bokföringsmässiga resultatet korrigerat för skattemässiga justeringar. År 2008 uppgick den totala taxerade inkomsten ”den skattemässiga vinsten” för juridiska personer till 317 miljarder kronor och skatten för dessa till 83 miljarder kronor. Aktiebolagen står för en dominerande del av de juridiska personernas ekonomiska aktivitet.

En stor andel av den redovisade beskattningsbara inkomsten är hänförlig till en mindre mängd mycket stora företag. Tre procent av de bolag som redovisade överskott svarade för 74 procent av bolagsskatten.

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt på sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag i princip inte får göra avdrag för vinstutdelning uppkommer dubbelbeskattning.

Företagsbeskattningen behandlas utförligare i kapitel 7.

5.11 Avskaffade skatter

5.11.1 Förmögenhetsskatten

T.o.m. 2006 togs skatt ut på förmögenhet. Sista året med skatten betalade 284 000 individer tillsammans 5,9 miljarder kronor i förmögenhetsskatt. Den skatt som debiterades varierade dock kraftigt över åren bl.a. som en följd av ändringar av skattepliktsgränsen. Sista tioårsperioden med skatten var spannet i antal personer som betalade förmögenhetsskatt från 229 000 till 713 000 personer och beloppet som debiterades varierade från 3,8 till 8,4 miljarder kr (5.19 Tabell).

Sista året skatten gällde var gränsen för att betala skatt 1,5 miljoner kronor för ensamstående individer och 3 miljoner kronor för sambeskattade (gifta och sambor med barn). Skatten var proportionell och utgick med 1,5 procent av den del av förmögenheten som översteg gränsen.

Förmögenhetsskatt betalades även av vissa juridiska personer, i första hand ekonomiska föreningar och vissa stiftelser.⁴ Förmögenhetsskatten för dessa var år 2006 192 miljoner kronor.

En utförligare beskrivning av värderings-

5.19 Tabell

Förmögenhetsskatt för individer åren 1997-2006 – de sista tio åren Recurrent tax on wealth for individuals 1997-2006 – the last ten years

	Antal, tusental Number, thousands	Belopp, mnkr Amount, MSEK
Sista året 2006 (The last year 2006)	284	5 949
Genomsnitt för tioårsperioden (Average for the ten-year period)	450	5 855
Maxvärde under tioårsperioden (Maximum for the ten-year period)	713 (År 1999)	8 428 (År 1999)
Minvärde under tioårsperioden (Minimum for the ten-year period)	229 (År 2005)	3 818 (År 2002)

Källa: Skatteverket, Debiteringsstatistik

reglerna och förmögenhetsskattens sammansättning återfinns i Skatter i Sverige, årgång 2008.

5.11.2 Arv- och gåvoskatten

Tidigare har man i Sverige tagit ut skatt på arv och gåva. I början av 2000-talet inbringade skatten drygt 2 miljarder kronor per år. År 2004 avskaffades arvsskatten mellan makar och Riksdagen beslutade hösten 2004 att arvs- och gåvoskatten skulle tas bort helt från och med 1 januari 2005. Flodvågskatastrofen i Asien under julhelgen 2004 gjorde dock att man beslutade tidigarelägga avskaffandet till den 17 december 2004. Även om skatterna slopats kommer det fortfarande in smärre belopp från dem (se 5.1 Tabell). Detta rör sig om gåvor och arv från tiden innan skatternas avskaffande.

Den svenska arvsskatten var utformad som en arvslottsbeskattning dvs. den beräknades utifrån storleken på det arv som tillföll varje arvtagare. Skatten var beroende både av släktskap (skatteklass) och av arvslottens storlek. Innan arvsskatten avskaffades mellan makar gällde för arv som tillföll make eller sambo (skatteklass 1) att det fanns ett grundavdrag på 280 000 kr. För arvslott till barn/barnbarn (skatteklass 1) var grundavdraget 70 000 kr. För belopp som låg utöver dessa fribelopp var skatten 10 procent upp till 300 000 kr, 20 procent på belopp mellan 300 000-600 000 kr och 30 procent på det som översteg 600 000 kr. På en arvslott på 500 000 kr betalades således ett barn eller barnbarn 56 000 kr.

För en mer utförlig beskrivning av reglerna för arvs- och gåvoskatten under dess sista år hänvisas till Skatter i Sverige, årgång 2005.

⁴ För dessa uppgick fribeloppet till 25 000 kr och skattesatsen till 1,5 promille.

Tabellbilaga:

- 5.20 Tabell Avkastning på finansiellt kapital år 2008 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.
- 5.21 Tabell Avkastning på finansiellt kapital år 2008 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.
- 5.22 Tabell Skatt på kapital år 2008 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.
- 5.23 Tabell Skatt på kapital år 2008 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.
- 5.24 Tabell Villaränta 1990 och framåt, för rörlig ränta respektive femårig bunden
- 5.25 Tabell Generalindex på Stockholms fondbörs
- 5.26 Tabell Normala köp av småhus åren 1982-2009, antal samt köpeskilling, belopp i löpande priser
- 5.27 Tabell Normala överlåtelser av bostadsrätter 2000-2009, antal samt överlåtelsepriser, belopp i löpande priser
- 5.28 Tabell Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1990-2009

5.20 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2008 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.

Yield on financial capital 2008 for individuals by age group and for deceased persons' estates etc.

Ålder	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Kapitalvinster netto för förluster	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Kapitalvinster netto för förluster	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag
Age	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base
0 - 17	1 781 804	1 323	175	-3	-2	1 493	743	98	-2	-1	838
18 - 24	827 430	1 594	856	-1 570	-4	875	1 926	1 035	-1 897	-5	1 059
25 - 34	1 128 403	4 963	4 884	-18 214	-14	-8 381	4 398	4 328	-16 141	-12	-7 427
35 - 44	1 293 047	13 626	11 394	-31 988	-38	-7 007	10 538	8 812	-24 738	-29	-5 418
45 - 54	1 181 593	18 226	16 548	-25 338	-54	9 382	15 425	14 005	-21 444	-46	7 940
55 - 64	1 221 732	28 656	20 853	-19 478	-90	29 941	23 455	17 068	-15 943	-74	24 507
65 - 74	859 064	16 350	15 018	-7 201	-74	24 092	19 032	17 482	-8 382	-86	28 046
75 -	864 557	12 472	15 708	-2 137	-60	25 983	14 426	18 169	-2 472	-69	30 054
Samtliga	9 157 630	97 211	85 436	-105 930	-338	76 379	10 615	9 329	-11 567	-37	8 340
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	590 441	1 323	4 424	-580	-7	5 161	2 241	7 493	-982	-12	8 739
Totalt (Total)	9 748 071	98 534	89 860	-106 510	-345	81 539					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.21 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2008 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.

Yield on financial capital 2008 for individuals by assessed income from earnings and for capital of deceased persons' estates etc.

Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Kapitalvinster netto för förluster	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Kapitalvinster netto för förluster	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base
0	1 912 269	3 271	2 780	-1 451	-19	4 582	1 711	1 454	-759	-10	2 396
1 - 20	398 203	1 344	1 645	-563	-6	2 418	3 375	4 131	-1 414	-15	6 077
20 - 40	200 779	917	1 396	-523	-3	1 787	4 567	6 953	-2 605	-15	8 900
40 - 60	167 211	889	1 332	-597	-4	1 621	5 317	7 966	-3 570	-24	9 688
60 - 80	182 893	1 634	1 573	-745	-9	2 454	8 934	8 601	-4 073	-49	13 412
80 - 100	363 787	2 138	2 479	-1 228	-10	3 379	5 877	6 814	-3 376	-27	9 288
100 - 120	345 511	2 448	2 772	-1 602	-8	3 610	7 085	8 023	-4 637	-23	10 448
120 - 140	345 201	2 577	2 932	-2 026	-8	3 474	7 465	8 494	-5 869	-23	10 067
140 - 160	384 917	2 827	3 297	-2 594	-8	3 521	7 344	8 565	-6 739	-21	9 150
160 - 180	413 710	3 258	3 756	-3 333	-9	3 671	7 875	9 079	-8 056	-22	8 876
180 - 200	416 071	3 289	3 749	-4 059	-9	2 970	7 905	9 010	-9 756	-22	7 138
200 - 220	415 383	3 388	3 598	-4 696	-11	2 278	8 156	8 662	-11 305	-26	5 487
220 - 240	430 048	3 282	3 605	-5 534	-12	1 341	7 632	8 383	-12 868	-28	3 118
240 - 260	434 977	3 309	3 523	-6 339	-12	480	7 607	8 099	-14 573	-28	1 106
260 - 280	414 872	3 066	3 177	-6 680	-11	-448	7 390	7 658	-16 101	-27	-1 080
280 - 300	370 944	3 064	2 906	-6 567	-10	-607	8 260	7 834	-17 703	-27	-1 636
300 - 320	328 105	3 236	2 983	-6 416	-10	-208	9 863	9 092	-19 555	-30	-631
320 - 340	280 616	3 457	2 891	-5 912	-10	427	12 319	10 302	-21 068	-36	1 518
340 - 360	234 681	3 610	2 717	-5 357	-10	960	15 383	11 577	-22 827	-43	4 091
360 - 400	319 558	5 046	3 693	-8 149	-17	574	15 791	11 557	-25 501	-53	1 793
400 - 500	400 578	9 401	6 038	-12 410	-32	2 997	23 469	15 073	-30 980	-80	7 482
500 -1000	354 185	19 003	10 691	-15 493	-65	14 136	53 653	30 185	-43 743	-184	39 911
1000-	43 131	12 758	11 904	-3 657	-44	20 961	295 797	275 996	-84 788	-1 020	485 985
Samtliga (All)	9 157 630	97 211	85 436	-105 930	-338	76 379	10 615	9 329	-11 567	-37	8 340
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	590 441	1 323	4 424	-580	-7	5 161	2 241	7 493	-982	-12	8 739
Totalt (Total)	9 748 071	98 534	89 860	-106 510	-345	81 539					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.22 Tabell

Skatt på kapital år 2008 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.

Taxes on capital 2008 for individuals by age group and for deceased persons' estates etc.

Ålder Age	Antal individer Number of persons	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Fastighets- avgift	Nettoskatt på finan- siellt kapital	varav of which		Summa direkt skatt på kapital för indivi- der	Fastighets- avgift	Nettoskatt på finan- siellt kapital	varav of which		Summa direkt skatt på kapital för indivi- der
			Skatt på kapital- överskott	Skatte- reduktion för underskott				Skatt på kapital- över- skott	Skatte- reduktion för under- skott		
		Real estate fee	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax	Real estate fee	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduc- tion for capi- tal deficit	Sum direct capital tax
0 - 17	1 781 804	3	468	468	1	471	2	263	263	1	264
18 - 24	827 430	28	314	717	404	342	34	379	867	488	413
25 - 34	1 128 403	587	-2 239	2 379	4 617	-1 652	520	-1 984	2 108	4 092	-1 464
35 - 44	1 293 047	1 845	-1 766	6 046	7 812	79	1 427	-1 366	4 676	6 042	364
45 - 54	1 181 593	2 077	3 090	8 945	5 855	5 168	1 758	2 615	7 570	4 955	4 374
55 - 64	1 221 732	2 360	9 299	13 410	4 112	11 659	1 932	7 611	10 976	3 366	9 543
65 - 74	859 064	1 560	7 278	8 785	1 507	8 838	1 816	8 472	10 226	1 754	10 288
75 -	864 557	944	7 813	8 271	457	8 758	1 092	9 037	9 567	529	10 130
Samtliga (All)	9 157 630	9 405	24 257	49 022	24 765	33 662	1 027	2 649	5 353	2 704	3 676
Andel % (Share,%)		28%	72%	146%	74%						
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	590 441	98	1 586	1 665	77	1 685	166	2 686	2 820	130	2 854
Totalt (Total)	9 748 071	9 503	25 844	50 686	24 842	35 347					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.23 Tabell

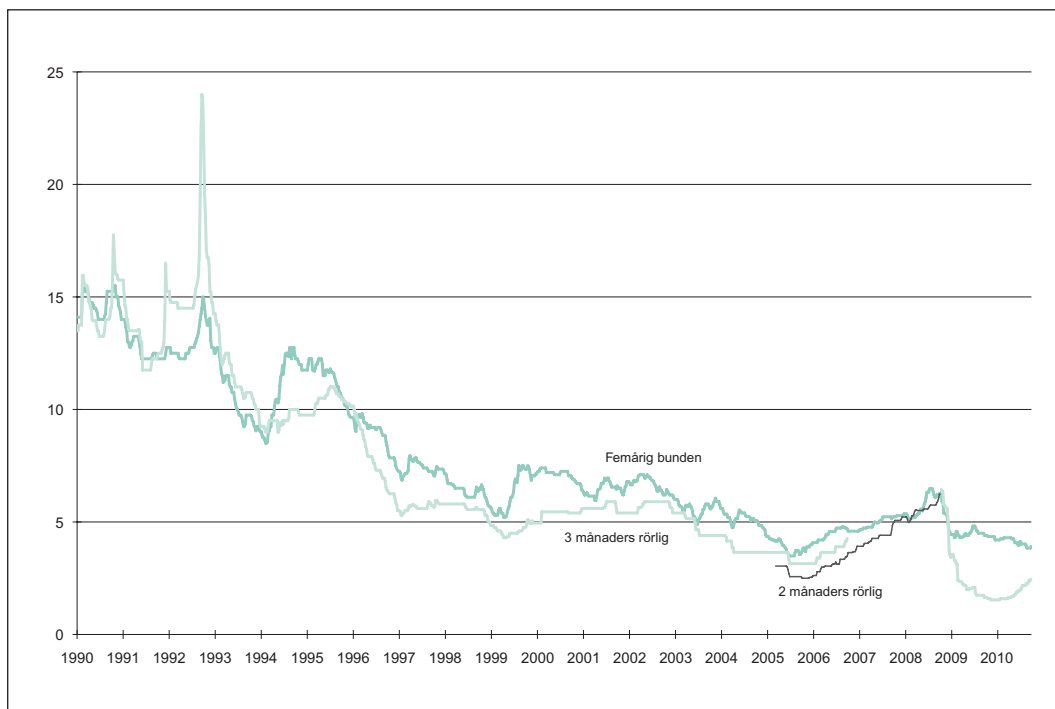
Skatt på kapital år 2008 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m. Taxes on capital 2008 for individuals by assessed earned income and for deceased persons' estates etc.

Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Fastighetsavgift	Nettoskatt på finansiellt kapital	varav Skatt på kapitalöver-skott	of which Skatte-reduktion för under-skott	Summa direkt skatt på kapital för individer	Fastighetsavgift	Nettoskatt på finansiellt kapital	varav Skatt på kapitalöver-skott	of which Skatte-reduktion för under-skott	Summa direkt skatt på kapital för individer
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Real estate fee	Net tax income from financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax	Real estate fee	Net tax income from financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax
0	1 912 269	131	1 684	1 766	83	1 815	69	881	924	-43	949
1 - 20	398 203	66	855	879	25	920	166	2 147	2 207	-63	2 310
20 - 40	200 779	59	639	669	30	698	294	3 183	3 332	-149	3 476
40 - 60	167 211	64	573	632	58	637	383	3 427	3 780	-347	3 810
60 - 80	182 893	99	797	923	126	896	541	4 358	5 047	-689	4 899
80 - 100	363 787	194	1 065	1 336	272	1 259	533	2 928	3 672	-748	3 461
100 - 120	345 511	250	1 122	1 497	375	1 372	724	3 247	4 333	-1 085	3 971
120 - 140	345 201	285	1 076	1 570	493	1 361	826	3 117	4 548	-1 428	3 943
140 - 160	384 917	367	1 084	1 727	643	1 451	953	2 816	4 487	-1 670	3 770
160 - 180	413 710	459	1 125	1 963	838	1 584	1 109	2 719	4 745	-2 026	3 829
180 - 200	416 071	517	914	1 941	1 027	1 431	1 243	2 197	4 665	-2 468	3 439
200 - 220	415 383	543	702	1 897	1 194	1 246	1 307	1 690	4 567	-2 874	3 000
220 - 240	430 048	573	420	1 841	1 421	993	1 332	977	4 281	-3 304	2 309
240 - 260	434 977	589	160	1 787	1 626	749	1 354	368	4 108	-3 738	1 722
260 - 280	414 872	585	-118	1 598	1 716	467	1 410	-284	3 852	-4 136	1 126
280 - 300	370 944	557	-161	1 517	1 678	395	1 502	-434	4 090	-4 524	1 065
300 - 320	328 105	534	-21	1 583	1 604	513	1 628	-64	4 825	-4 889	1 564
320 - 340	280 616	493	152	1 606	1 454	644	1 757	542	5 723	-5 181	2 295
340 - 360	234 681	448	306	1 595	1 289	754	1 909	1 304	6 796	-5 493	3 213
360 - 400	319 558	614	201	2 170	1 969	815	1 921	629	6 791	-6 162	2 550
400 - 500	400 578	862	953	3 847	2 894	1 815	2 152	2 379	9 604	-7 225	4 531
500 -1000	354 185	954	4 335	7 640	3 305	5 290	2 694	12 239	21 571	-9 331	14 936
1000-	43 131	164	6 394	7 038	644	6 558	3 802	148 246	163 177	-14 931	152 048
Samtliga (All)	9 157 630	9 405	24 257	49 022	24 765	33 662	1 027	2 649	5 353	-2 704	3 676
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	590 441	98	1 586	1 665	77	1 685	166	2 686	2 820	-130	2 854
Totalt (Total)	9 748 071	9 503	25 844	50 686	24 842	35 347					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.24 Diagram

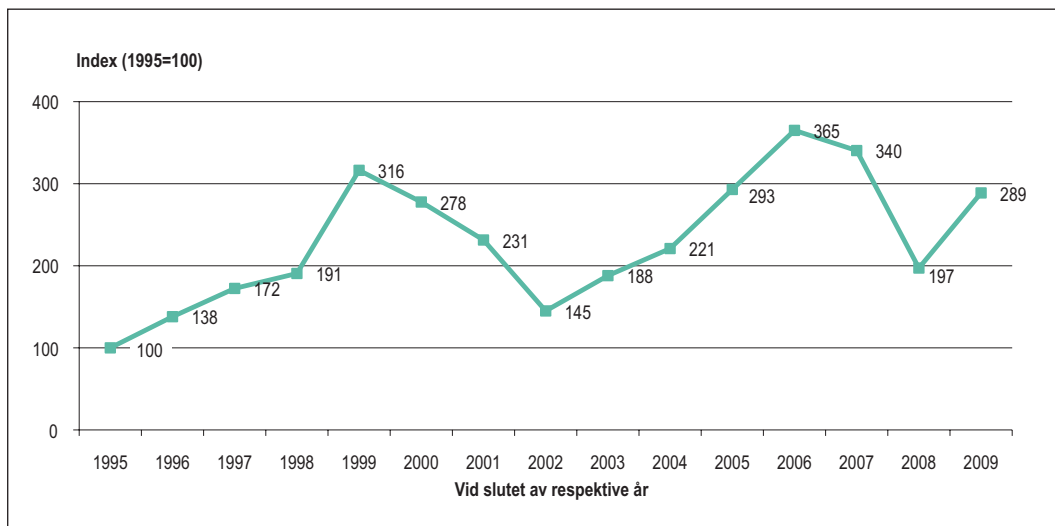
Villaränta 1990-2010, för rörlig ränta respektive femårig bunden, procent
Lending rate for family houses, 1990 -2010, showing floating interest rate and interest rate for five-year fixed-term loan, percent

Källa: Boverket

5.25 Diagram

Generalindex på Stockholms fondbörs, aktieindex 29/12 1995=100
The Stockholm Stock Exchange share index, index 29/12 1995=100

Anm: Avser index vid slutet av året.

Källa: Affärsvärldens hemsida: www.affarsvarlden.se

5.26 Tabell

Normala köp av småhus åren 1982-2009, antal samt köpeskilling, belopp i löpande priser

Normal purchases of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use 1982-2009, numbers and purchase price, amounts in current prices

År Year	Antal försäljningar Number of sales			Köpeskilling, medelvärde, tkr Purchase price, mean value, KSEK		Total köpeskilling, mdkr Total purchase price, BSEK		
	Permanent- bostad	Fritidshus	Summa	Permanent- bostad	Fritidshus	Permanent- bostad	Fritidshus	Summa löpande priser
	Owner occupied	Seasonal	Total	Owner occupied	Seasonal	Owner occupied	Seasonal	Total current prices
2000	50 946	9 857	60 803	951	596	48,4	5,9	54,3
2001	50 674	9 367	60 041	1 049	637	53,2	6,0	59,1
2002	51 615	9 442	61 057	1 113	679	57,4	6,4	63,9
2003	54 253	9 231	63 484	1 223	792	66,4	7,3	73,7
2004	56 248	9 699	65 947	1 340	838	75,4	8,1	83,5
2005	59 224	10 226	69 450	1 455	916	86,2	9,4	95,5
2006	58 751	9 654	68 405	1 625	1 084	95,5	10,5	105,9
2007	64 221	10 629	74 850	1 782	1 140	114,4	12,1	126,6
2008	56 983	9 090	66 073	1 878	1 213	107,0	11,0	118,0
2009	51 865	8 755	60 620	1 911	1 337	99,1	11,7	110,8
Genomsnitt per år (Annual average):								
1982-1989	52 872	12 909	65 781	405	207	21,4	2,7	24,1
1990-1999	47 330	9 982	57 312	642	365	30,4	3,6	34,0
2000-2004	52 747	9 519	62 266	1 140	708	60,2	6,7	66,9
2005-2009	58 209	9 671	67 880	1 725	1 131	100,4	10,9	111,4

Anm. Statistiken över antalet försäljningar av småhus omfattar "vanliga köp" vilket innebär att slätköp och andra speciella köp som inte är representativa för marknadsvärdet är exkluderade.

Källa: SCB Fastighetsprisstatistik

5.27 Tabell

Normala överlåtelse av bostadsrätter 2000-2009, antal samt överlåtelsepriser, belopp i löpande priser. Exkl. nyproduktion.

Normal purchases of condominium apartments 2000-2009, numbers and purchase price, amounts in current prices. Excl. sale of production of new apartments

År	Antal försäljningar	Överlåtelsepris Purchase price		Total köpeskilling, mdkr
		Medelvärde, tkr	Medianpris, tkr	
Year	Number of sales	Mean price, KSEK	Median price, KSEK	Total purchase price, BSEK
2000	72 392	390	173	28,2
2001	72 096	441	225	31,8
2002	76 297	526	295	40,1
2003	81 161	571	360	46,3
2004	84 787	671	455	56,9
2005	89 848	776	530	69,7
2006	92 697	933	650	86,5
2007	99 455	1 117	795	111,1
2008	89 899	1 080	800	97,1
2009 prel.	93 044	1 188	875	110,5
Genomsnitt per år (Annual average):				
2000-2004	77 347	526		40,7
2005-2009	92 989	1 021		95,0

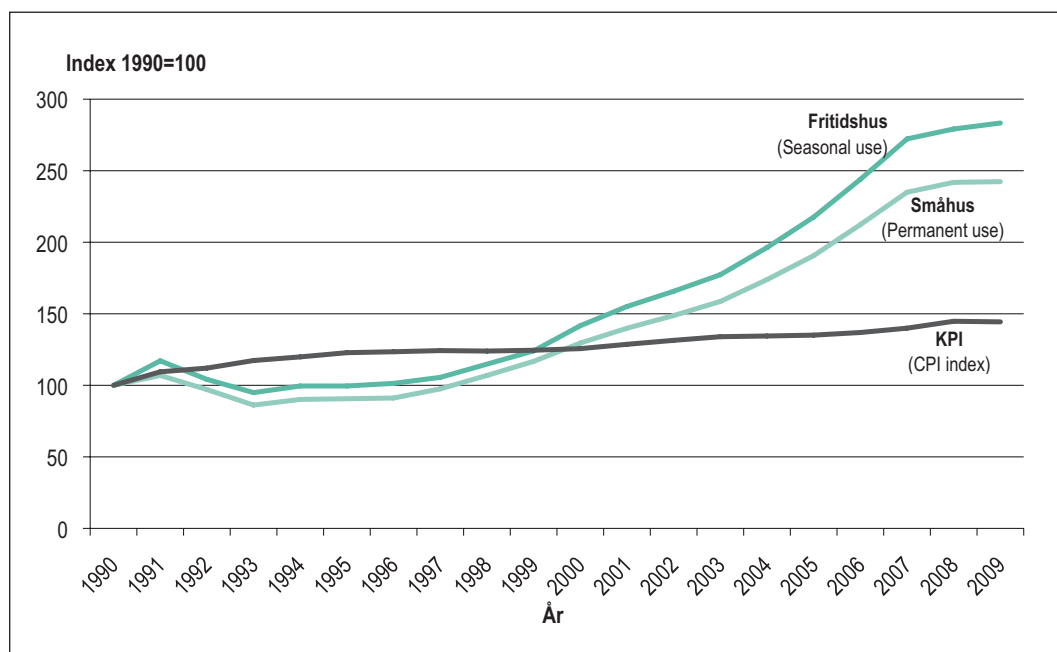
Anm. Underlag för beräkningarna av försäljningspriserna är de kontrolluppgifter som bostadsrättsföreningarna lämnar till Skatteverket i samband med en överlåtelse/försäljning av en bostadsrätt. Statistiken omfattar således endast begagnatmarknaden och inte nyproduktion. I denna redovisning ingår alla försäljningar oavsett lägsta pris upp till ett högsta pris på 20 miljoner kronor. Dock ingår inga överlåtelse som skett genom arv, gåva, bodelning eller liknande. Dessutom ingår bara försäljningar som gjorts av fysiska personer och där hela lägenheten sålts. Det bör påpekas att det är vanskligt att med stöd av siffrorna dra någon slutsats om prisutvecklingen på bostadsrätter. För att kunna göra detta krävs ett bättre mått än enbart medel- eller medianpris vilket inte tar hänsyn till storlek, belägenhet eller andra faktorer som påverkar marknadspriset. Ett kvadratmeterpris går dock inte att beräkna eftersom uppgift om storlek/yta saknas i underlaget.

Källa: SCB:s databaser, boende, byggande, bebyggelse

5.28 Diagram

Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1990-2009, index 1990=100

Real estate price index for one- and two-dwelling buildings 1990-2009, index 1990=100

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Ekonomistyrningsverkets hemsida (www.esv.se).
- Inkomstliggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförordningar).
- Statsbudgetens utfall.
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna).

Skatteverket:

- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).
- De svenska skatternas historia.
- Fastighetsskatt. Informationsbroschyr från skatteförvaltningen.

Statistiska centralbyrån:

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Hushållens ekonomi":

- Undersökning av Hushållens ekonomi (HEK) med inriktning på inkomster och inkomstfördelning. HEK är en urvalsundersökning som genomförs varje år.
- Inkomststatistik totalräknad. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa inkomst- och förmögenhetsfördelningen för individer och familjer.
- Skatter och taxerade inkomster. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa skatter och taxerade inkomster på individnivå.

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Finansmarknad":

- Finansräkenskaper.

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Boende, byggande och bebyggelse":

- Fastighetspriser och lagfarter
- Fastighetstaxeringar

Boverket:

- Boverkets indikatorer. Utvecklingen på bygg-, bostads- och kreditmarknaden.

Övrigt:

- Fastighetstaxering – precision, påverkansmöjligheter, individuella bedömningar (SOU 2000:10).
- Våra skatter? Skattebasutredningen. (SOU 2002:47).
- Reformerade egendomsskatter. Egendomsskattekommittén. (SOU 2004:36).
- Finansdepartementet: Beräkningskonventioner. (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler). Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet.

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	480,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspannål	>	280,000: —
Afgifter för perredelunderhållet vid rathällinfabrikerna	—	48,000: —
Trosspasssevolansafgift	>	10,000: —
Tillfälliga resevakansafgifter	>	150,000: —
Soldatvakansafgift	—	10,000: —
Båtmansvakansafgift	—	150,000: —
Arrendemedel	—	2,100,000: —
Mantalspenningar	—	750,000: —
Böcesmedel	—	400,000: —
Kontrollstämpelmedel	—	60,000: —
Fyr och läkemedel	—	1,500,000: —
Telegrafmedel	—	6,500,000: —
Järnvägsstrafikmedel	—	7,000,000: —
Skogemedel	—	7,500,000: —
Extra upphärd	—	100,000: —
säger 27,046,000: —		

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	49,000,000: —
Postmedel	>	13,340,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	—	500,000: —
Stämpelmedel	—	0,500,000: —
Brännvinstillverkningssekt	—	20,500,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift	—	11,000,000: —
Bevilling af fast egendom samt af inkomst för år 1902	>	8,500,000: —
Tilläggsbevilling till bevillingen af fast egendom samt af inkomst för år 1902	—	7,650,000: —
Inkomstskatt för år 1903	>	10,000,000: —
säger 127,290,000: —		

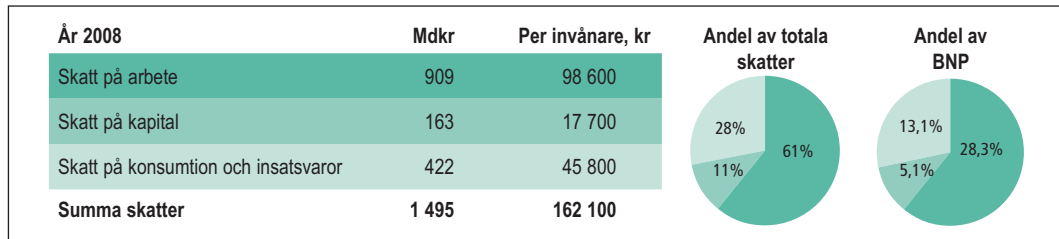
summa kronor 154,336,000: —

Kongl. Maj:tt föreskr vidare enligt ofvan nämnda
protokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande
månad:

Transport kronor 154,336,000: —

*Vid sekelskiftet fanns två punktskatter eller acciser,
en på brännvin och en på socker.
Dessa två punktskatter stod för ca 20 procent av statens inkomster.*

Skatt på konsumtion och insatsvaror

- De olika skatterna på konsumtion och insatsvaror inbringade år 2008 sammanlagt 422 miljarder kronor eller utslaget per invånare 45 800 kr.
- Skatt på konsumtion och insatsvaror utgjorde år 2008 cirka 28 procent av det totala skatteuttaget och motsvarade 13 procent av BNP.

6.1 Inledning

6.1.1 Moms och punktskatter

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, import, försäljning och konsumtion av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedtagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid, tillsammans med tullavgifterna, varit den dominerande inkomstkällan för staten. Punktskatter skiljer sig från mervärdesskatten på så sätt att de oftast är baserade på kvantitet istället för pris.

Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster är i vissa fall ett uttryck för en ambition att styra efterfrågan. Förändringar i skattesatserna slår dock inte nödvändigtvis igenom fullt ut på konsumentpriserna. Hur stor del av skatten som övervältras på konsumenten beror på hur efterfrågan påverkas av prisförändringar, dvs. på priskän-

ligheten (se vidare kapitel 1).

Skatt på konsumtion och insatsvaror är ofta så kallade indirekta skatter. Med detta menas skatter som normalt sett belastar konsumenterna men tas ut och betalas in av producenterna eller säljarna (se vidare kapitel 1). Det finns i regel en administrativ fördel med detta. Antalet skattskyldiga som ska hanteras av skatteadministrationen blir betydligt färre än de som är avsedda att träffas av skatten. Alla punktskatter behöver dock inte vara indirekta skatter. Definitionsmässigt har det ingen betydelse vem som redovisar och betalar in skatten. Ett exempel på en punktskatt som betalas direkt av dem som belastas av den är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på konsumtion och insatsvaror hänvisas till kapitel 15.

6.1.2 Harmonisering inom EU

Inom EU finns en strävan att skapa vissa gemensamma regler inom skatteområdet. Framförallt har inriktningen varit att harmonisera de indirekta skatterna. När den s.k. inre marknaden infördes 1993 avskaffades i princip alla gränskontroller för handel mellan medlemsstaterna. Detta innebär att inga indirekta skatter, importavgifter eller tullar längre får tas ut vid gränspassage.

För att den gemensamma marknaden ska fungera så effektivt som möjligt och för att säkerställa medlemsländernas skatteintäkter har man inom EU beslutat om ett antal direktiv, som sammantaget innebär att mervärdesskatten och punktskatterna på alkohol, tobak samt energi harmoniseras. Harmoniseringen innebär att skattebaserna definierats på ett enhetligt sätt och att minimivär fastställts. Det finns dock inga res-

triktioner vad avser maximala skattesatser.

Beskattningsförfarandet vid handel mellan EU-länder beskrivs närmare i avsnitten 6.2.3 och 6.3.1.

6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter

Skatterna på konsumtion och insatsvaror uppgick år 2008 till sammanlagt 422 miljarder kronor eller 13 procent av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP)

för det året. Av denna skatteuppbörd hänför sig 71 procent till mervärdesskatten (momsen) och resterande 29 procent till punktskatterna.

Sedan skattereformen 1990-91, då underlaget för momsen breddades, har skatten på konsumtion och insatsvaror som andel av de totala skatterna uppgått till omkring en fjärdedel. Momsens andel av konsumtionsskatterna har de senaste åren legat på cirka 70 procent.

6.1 Tabell

Skatter på konsumtion och insatsvaror 1999-2008, mnkr

Taxes on consumption and input goods 1999-2008, MSEK and percent

Skatteslag	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Andel av total, %
Nature of tax											Share of total
Mervärdesskatt (VAT)	191 736	200 686	209 733	218 604	227 827	238 103	253 252	267 333	287 737	303 432	71
Punktskatter (Excise duties)	86 649	89 767	93 481	96 930	100 837	102 399	107 043	110 208	114 791	118 471	29
Totalt (Total)	278 385	290 454	303 214	315 534	328 664	340 502	360 295	377 542	402 528	421 902	100
Andel av BNP, % (Share of GDP)	13,0	12,8	12,9	12,9	12,9	12,8	13,0	12,8	12,9	13,1	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2 Mervärdesskatt (moms)

Mervärdesskatten (momsen) föregicks av en allmän varuskatt (omsättningsskatt) som endast togs ut i detaljistledet och uppgick till fyra procent av försäljningspriset. Omsättningsskatten ersattes år 1969 av momsen. Vid införandet var momsskattesatsen tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Moms utgår på värdet av skattepliktig omsättning av varor och tjänster. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som omsättning.

6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s.k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med det sistnämnda menas skattepliktig införsel av vara mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan (se vidare

avsnitt 6.2.3). Export av varor till länder utanför EU är momsbefriad.

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på den omsättning som sker i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms - ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten. I exemplet används skattesatsen 25 procent.

6.2 Tabell

Totala skatter relaterade till skatt på konsumtion och insatsvaror, 1989/90-2008, mdkr och procent

Total tax revenue and revenues from taxes on consumption and input goods, 1989/90-2008, BSEK and percent

Budgetår	Totala skatter*	Skatt på konsumtion och insatsvaror	därav moms**	Andel skatt på konsumtion och insatsvaror av totala skatter, %
Fiscal year	Total tax revenue	Taxes on consumption and input goods	VAT	Taxes on consumption and input goods share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
1993	723	195	123	27,0
1994	756	188	116	24,9
1995	815	188	116	23,1
1996	929	259	176	27,9
1997	978	253	169	25,9
1998	1 025	267	181	26,1
1999	1 090	278	192	25,5
2000	1 154	290	201	25,2
2001	1 150	303	210	26,4
2002	1 151	316	219	27,4
2003	1 207	329	228	27,2
2004	1 286	341	238	26,5
2005	1 361	360	253	26,5
2006	1 429	378	267	26,4
2007	1 491	403	288	27,0
2008	1 501	422	303	28,1

* Uppgifterna om totala skatter är reviderade från och med 1993 p.g.a. omläggning av nationalräkenskaperna. Skillnaden i totala skatter för år 2008 mellan 6.2 Tabell och den inledande tabellen i kapitel 6 beror på skillnader i definitioner mellan nationalräkenskaperna och Skatteverkets statistik.

**Beloppen avser till och med 1995 nettomomsen efter avräkning för statens, kommunernas och landstingens kompensation för betald moms. Från och med 1996 ingår inga sådana kompensationer. Till och med 1997 avser beloppen betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna, Ekonomistyrningsverket och Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B		Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms	125
Moms 25 %	125	Ingående moms	0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0)	125

Möbelfabriken B säljer till möbelfabriken C

Faktura till C		Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Ingående moms	125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125)	225

Möbelfabriken C säljer till kunden D

Kontantpris till D		Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143

Kunden D	2 469	Summa	493
-----------------	--------------	--------------	------------

6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga

I princip alla varor och tjänster är skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Det finns dock sådant som fortfarande är undantaget från skatteplikt, bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Producenterna av de uppräknade varorna och tjänsterna har inte rätt att dra av den ingående momsen. Detta innebär att priset som konsumenten betalar påverkas av den moms producenten betalat till tidigare led. Det finns således en s.k. dold moms även i priset för varor och tjänster som är undantagna från skatteplikt. Ett fåtal varor och tjänster är dock s.k. kvalificerat undantagna från moms. Detta innebär att den som omsätter sådan vara eller tjänst har rätt till återbe-

talning av moms på inköp i verksamheten, vilket medför att konsumentpriset inte påverkas av någon moms. Så är fallet för t.ex. receptbelagda läkemedel och flygbränsle.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Minimnivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Det tillåts dock två lägre skattesatser med en miniminivå på fem procent. I Sverige beskattas bland annat livsmedel

och hotelltjänster med en skattesats på tolv procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med sex procent, liksom böcker och tidskrifter samt persontransporter. Som framgår av tabell 6.3 har skattesatsstrukturen förändrats ett flertal gånger sedan skattereformen 1991. Den senaste förändringen gäller transporter i skidliftar, som från och med 2007 beskattas med 6 procent. Tidigare var skattesatsen för sådana transporter 12 procent.

6.3 Tabell

Skattesatser för mervärdesskatt från 1991 och framåt, procent

VAT rates for 1991 and further, percent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997-2000	2001	2002-2006	2007-
Generellt (<i>General</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Receptbelagda läkemedel, flygbränsle mm (<i>Pharmaceuticals sold on prescription, aviation fuel etc.</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Livsmedel m.m. (<i>Food etc.</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12	12
Restaurang (<i>Restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25	25
Hotell och camping (<i>Hotel and camping</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12
Personbefordran (<i>Passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	6	6	6
Transport i skidliftar (<i>Transport in skilifts</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	6
Dagstidningar (<i>Newspapers</i>)	0	0	0	0	0	6	6	6	6	6
Bio (<i>cinemas</i>)	-	-	-	-	-	6	6	6	6	6
Konserter, opera, balett mm (<i>Concerts, opera and ballet etc.</i>)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Idrott (<i>sports</i>)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Inträde djurparker (<i>Entrance fee zoological gardens</i>)	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6
Böcker och tidskrifter (<i>Books and magazines</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6

Källa: Skatteverket.

6.2.3 Omvänd skattskyldighet

I vissa fall tillämpas i momssystemet så kallad omvänd skattskyldighet. Detta innebär att det är köparen och inte säljaren som är skattskyldig. Det är alltså köparen som ska redovisa och betala moms när denne köpt en vara eller tjänst. Omvänd skattskyldighet gäller exempelvis vid s.k. gemenskapsinterna förvärv, dvs. vid köp av varor från ett annat EU-land, vid köp av vissa tjänster från andra länder och vid omsättning av byggtjänster mellan företag i byggsektorn.

Gemenskapsinterna förvärv (GIF)

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.1.2 medförde införandet av den s.k. inre marknaden inom EU att mervärdesskatt inte längre får tas ut vid gränsen när varor förs mellan två medlemsländer. Beskattningen sker

dock fortfarande i huvudsak enligt den s.k. destinationsprincipen, som innebär att momsen tillfaller destinationslandet för varan. Sveriges medlemskap i EU medförde därför att ett nytt förfarande fick införas vid införsel av varor från annat EU-land. Förfarandet innebär att beskattningen av gemenskapsinterna förvärv sker inom det ordinarie mervärdesskattesystemet istället för som tidigare genom en särskild gränsuppbörd. Detta görs genom tillämpning av omvänd skattskyldighet på så sätt att köparen får redovisa en förvärvsskatt i sin skattedeklaration. Avdrag får sedan göras för denna skatt enligt samma regler som vid inköp inom landet.

I nedanstående exempel visas hur mervärdesskatten tas ut från olika led när inköp sker från ett annat EU-land.

Trävarufirman Holzmann & Sohn i Tyskland
säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning	
Trävaror	500	
Fakturasumma	500	

Möbelfabriken B säljer till möbelfären C

Faktura till C	Momsredovisning		
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
		Utgående moms	
Moms 25 %	350	(förvärvsskatt, 25% av 500)	125
Fakturasumma	1 750	Ingående moms	125
		Till staten	
		(350+125-125)	350

Möbelfären C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning		
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten	
		(493-350)	143

Kunden D	2 469	Summa	493
-----------------	--------------	--------------	------------

Den som omsätter varor med leverans till annat EU-land, som föranleder beskattning hos köparen enligt ovan beskrivna regler, ska lämna en periodisk sammanställning, en s.k. kvartalsredovisning (KVR). I denna ska uppgifter lämnas om bl.a. värdet av leveranserna och köparens registreringsnummer till moms. KVR ska i vissa fall även lämnas då ett företag för över eller låter föra över varor mellan EU-länder utan att omsättning föreligger.

Inköp av tjänster från andra länder

Omvänd skattskyldighet gäller även den som köper tjänster från en utländsk företagare och är momsregistrerad i Sverige. Detta gäller de flesta tjänster. Några undantag finns dock, t.ex. vissa kulturella och idrottsliga aktiviteter samt vetenskapliga tjänster.

Omsättning av byggtjänster inom byggsektorn

Sedan 2007 tillämpas omvänd skattskyldighet också inom byggsektorn. Den omvända skattskyldigheten gäller när en byggtjänstentreprenör köper vissa byggtjänster från en underentreprenör, dvs. det gäller situationer där byggföretag säljer tjänster till ett annat byggföretag som i sin tur säljer sådana tjänster. Syftet med reglerna är att motverka fusk där köparen drar av moms som inte redovisas och betalas av säljaren.

6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder

Det finns särskilda bestämmelser om s.k. distansförsäljning. Dessa bestämmelser gäller främst postorder- och internetförsäljning till privatpersoner från ett EU-land till ett annat. Närmare bestämt krävs för att det ska vara fråga om distansförsäljning att ett företag i ett EU-land säljer varor till en person, som inte är skattskyldig, i ett annat EU-land och att säljaren står för transporten. Så länge försäljningen från ett företag i ett annat EU-land till Sverige inte överstiger 320 000 kr redovisas skatten i säljarens hemland. Om gränsen överskrids ska företaget registrera sig i Sverige och betala moms enligt svenska regler för den försäljning som sker här. Är det fråga om försäljning av alkohol, tobak eller mineralolja gäller inte beloppsgränsen. För dessa varor föreligger skatteplikt i köparens hemland från första kronan.

6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning

Redovisning av momsen kan ske på två sätt. Företag med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 miljon kronor per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration får redovisa skatten i denna deklaration. Momsen ingår för dessa i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Företag med ett beskattningsunderlag över 1 miljon kronor ska redovisa skatten i en särskild skattedeklaration. Små företag redovisar momsen kvartalsvis, vilket innebär en redovisningsperiod om tre månader. För stora företag, med vilket avses företag med ett beskattningsunderlag som överstiger 40 miljoner kronor, är redovisningsperioden en månad. Även små företag kan efter begäran få tillämpa en månadsredovisning.

Små företag ska redovisa och betala momsen senast den 12:e den andra månaden efter redovisningsperioden. För stora företag gäller den 26:e månaden efter redovisningsperioden som betalnings- och deklarationsdatum.

Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

6.4 Tabell

Antalet mervärdesskatteregistrerade juni 2010 Number of enterprises registered for VAT in June 2010

Skattskyldiga Liable to tax	Skattedeklaration Tax return		Helårsredovisning Whole year accounting period	Inkomstdeklaration Income tax return	Totalt Total	
	<40 mnkr redper 3 mån	>40 mnkr redper 1 mån				
Juridiska personer (Legal entities)	158 649	133 834	13 096	24 308	59 462	389 349
Fysiska personer (Private individuals)	86 119	67 377	264	4	451 622	605 386
Totalt (Total)	244 768	201 211	13 360	24 312	511 084	994 735

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Under år 2009 uppgick antalet skattedeklarationer med moms till totalt ca 3,1 miljoner. Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarationen uppgår till cirka 460 000 (se 6.4 Tabell).

Beskattningsunderlaget är inte detsamma som företagets omsättning. Ett exempel på en transaktion som beskattas utan att vara omsättning är varuförvärv från annat EG-land. På motsvarande sätt är försäljning av varor till ett annat EG-land undantaget från moms samtidigt som det naturligtvis är en del av omsättningen. Cirka tre fjärdedelar av alla företag har en omsättning som är mindre än en miljon kronor (6.5 Tabell).

6.5 Tabell

Antalet företag efter omsättningens storlek 2008 Number of enterprises by turnover 2008

Omsättning Turnover	Antal företag Number of enterprises	Andel i procent Share in percent
- 1 mnkr	690 294	75
1 - 10 mnkr	176 159	19
10 - 50 mnkr	37 057	4
50 - 100 mnkr	6 320	1
100 mnkr - 1 mdkr	6 717	1
1 mdkr -	883	0,1
Totalt (Total)	917 430	100

Anm: Antalet företag avser alla som redovisat något momsrelaterat belopp i skattedeklarationen eller inkomstdeklarationen avseende 2008. I omsättningen ingår momspliktig och momsfri omsättning inom Sverige samt omsättning till utlandet.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.6 Momsuppbörden

Skatteverket är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har Tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till Skatteverket respektive Tullverket.

Inom momssystemet görs även utbetalningar. Sådana görs i de fall en skattskyldig under en redovisningsperiod deklarerar en större ingående än utgående moms. Utbetalningar i särskild ordning görs även till utländska företag som påförts moms i samband med förvärv från svenska skattskyldiga.

Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar av moms redovisas som inkomst i statsbudgeten. Utöver de betalningar som redovisas i 6.6 Tabell påverkas statsbudgeten av den kompensation som statliga myndigheter får för den moms de betalar i sin verksamhet. Denna uppgick år 2008 till cirka 26 miljarder kronor. För kommuner och landsting finns ett liknande kompensationssystem för betald moms. Finansieringen av detta system sker genom en minskning av de generella statsbidragen till kommunerna. Syftet med kompensationerna till statliga myndigheter, kommunerna och landstingen är att eliminera momsens konkurrensnedvridande effekter. Momsen ska inte påverka valet mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänster från privata entreprenörer.

6.6 Tabell

Redovisning av mervärdesskatt 1999-2008, mdkr VAT revenues and expenditures 1999-2008, BSEK

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inbetalningar (Ingoing payments)										
Tullverket (<i>Customs authorities</i>)	37,3	47,1	46,3	44,9	46,9	43,7	44,4	48,6	52,7	55,2
Skatteverket (<i>Tax Agency</i>)	288,5	307,7	340,7	329,6	334,2	345,8	374,8	488,9	432,8	459,3
Summa (Sum total)	325,7	354,8	387,0	374,5	381,1	389,5	419,1	537,5	485,5	514,4
Utbetalningar (Outgoing payments)										
Skatteverket (<i>Tax Agency</i>)	138,6	158,9	182,2	159,3	158,1	156,4	170,9	275,5	203,6	216,4
Övriga utbetalningar* (<i>Other payments</i>)	0,9	1,0	0,9	2,3	1,1	1,0	1,2	1,7	1,8	1,9
Summa (Total)	139,5	159,8	183,1	161,7	159,2	157,4	172,1	277,2	205,4	218,4
Mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen (<i>VAT reported in annual income tax returns</i>)	5,5	5,7	5,8	5,7	5,7	5,7	5,7	6,6	7,2	7,1
Övriga betalningar** (<i>Other payments</i>)	0,1	0,0	0,3	0,3	0,5	0,3	0,4	0,3
Nettouppbörd (Net payments)	191,7	200,7	209,7	218,6	227,8	238,1	253,3	267,3	287,7	303,4

Anm: Beloppen avser för år 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

* Övriga utbetalningar avser till största delen återbetalningar av moms till ej skattskyldiga utländska företag.

** I övriga betalningar ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, återbetalningar till utländska företag m.m.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2.7 Redovisning efter skattesats

I skattedeklarationen redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt skattedeklarationerna för 2009 lämnas i 6.7 Tabell.

Den allra största delen av utgående momsen hänförs till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent. Av den totala utgående momsen redovisas 265 miljarder kronor av köparna, dvs. momsen redovisas enligt någon av de regler om omvänd skattskyldighet som tillämpas inom momssystemet (avsnitt 6.2.3).

6.7 Tabell

Omsättning och moms efter skattesats 2009, mdkr Total turnover and VAT revenues according to tax rate 2009, BSEK

	Omsättning Turnover	Utgående moms Output tax	Ingående moms Input tax	Nettouppbörd Net collection of taxes
Skattesats 25% (<i>Tax rate 25%</i>)	3 929	982		
Skattesats 12% (<i>Tax rate 12%</i>)	560	67		
Skattesats 6% (<i>Tax rate 6%</i>)	134	8		
Utgående moms på inköp (omvänd skattskyldighet) (<i>Output tax on purchases [Purchaser liable to VAT]</i>)		265		
Skattefri omsättning (<i>Turnover, tax free</i>)	717			
Omsättning till annat EG-land (<i>Turnover, other EC countries</i>)	722			
Exportomsättning (<i>Turnover, export</i>)	786			
Totalt (Total)	6 847	1 323	1 072	251

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarationen. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot 6.5 Tabell ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklarationen och återbetalningar till utländska företag.

Källa: SCB

6.2.8 Momsuppbörden per bransch

I 6.8 Tabell har den momsuppbörd som administreras av Skatteverket fördelats efter bransch. Varuhandeln svarar för cirka 40 procent av nettouppbörden, medan tillverkningsindustrin totalt sett redovisar en negativ nettomoms.

Som tidigare förklarats betalar varje skattskyldig moms på det mervärde som denne tillfört i produktions- och distributionskedjan. Tabellen nedan avspeglar dock inte helt detta mervärde, vilket förklaras av att moms endast betalas på omsättning som sker inom landet. När varor exporte-

ras, dvs. omsätts utanför landet, upphör beskattningskedjan. Detta innebär att det exporterande företaget endast drar av den moms som betalats för det mervärde som uppstått i tidigare led, utan att redovisa någon utgående moms. För det exporterande företaget betyder det att en negativ nettomoms redovisas för just denna affärstransaktion. Totalt sett innebär det dock endast att en utjämning sker av den moms som redovisats i tidigare led. Denna utjämning framgår dock inte av tabellen om tidigare led finns i en annan bransch än det exporterande företaget.

6.8 Tabell
Moms fördelad efter bransch 2009, mnkr
VAT according to corporate sector 2009, MSEK

Bransch Corporate sector	Utgående moms Output tax		Ingående moms Input tax	Netto Net
	På omsätt- ning	På inköp (omvänd skattskyldighet)		
	On turnover	On purchases (Purchaser liable to VAT)		
Jordbruk, skogsbruk och fiske (<i>Agriculture, forestry and fishing</i>)	24 968	969	25 128	809
Gruvor och mineralutvinning (<i>Mines and quarries</i>)	3 551	249	5 155	-1 355
Tillverkningsindustri (<i>Manufacturing industry</i>)	166 585	81 348	265 473	-17 540
El-, gas-, värme- och vattenverk (<i>Electricity, gas and water works</i>)	51 944	14 877	49 507	17 314
Byggindustri (<i>Construction</i>)	72 068	26 505	68 594	29 979
Varuhandel, reparation av fordon m.m (<i>Wholesale and retail trade</i>)	392 847	90 898	385 558	98 187
Hotell- och restaurangverksamhet (<i>Hotels and restaurants</i>)	17 794	153	12 142	5 805
Transport och kommunikationer (<i>Transport and communication</i>)	91 505	13 636	83 110	22 031
Kreditinstitut och försäkringsbolag (<i>Financial institutions and insurance companies</i>)	28 604	2 479	25 957	5 126
Fastighetsbolag och företagsservice (<i>Renting, business service and real estate companies</i>)	173 747	27 896	127 412	74 231
Offentlig förvaltning (<i>Community services</i>)	1 189	3 944	204	4 929
Utbildning, sjukvård och sociala tjänster (<i>Education, health care and social service</i>)	12 144	604	7 040	5 708
Andra samhällsliga och personliga tjänster (<i>Other community and personal services</i>)	20 269	1 788	16 019	6 038
Utan bransch/konkurser (<i>Without corporate sector/bankruptcy</i>)	117	38	239	-84
Totalt (Total)	1 057 332	265 384	1 071 538	251 178

Källa: SCB

6.3 Punktskatter

6.3.1 Allmänt om punktskatter

Punktskatter är skatter på specifika varor och tjänster. Till skillnad från de flesta andra typer av skatter har punktskatterna ofta dubbla syften. Förutom det fiskala syftet, att ge inkomster till statskassan, används de ofta som ett ekonomiskt styrmedel. Inom områden där resursanvändningen eller konsumtionen har negativa effekter, t.ex. för miljön eller folkhälsan, kan punktskatterna användas som ett instrument för att korrigera marknaden. Korrigeringen sker på ett ekonomiskt effektivt sätt om skatten avspeglar de s.k. externa kostnader som konsumtionen medför. De negativa aspekterna blir på så sätt inkluderade i priset för den aktuella varan eller tjänsten, och därmed också beaktade när producenterna och konsumenterna fattar sina beslut.

Punktskatternas dubbla funktion gör att de inte enbart är intressanta ur ett statsfinansieringsperspektiv. De bör även betraktas utifrån sin funktion som ekonomiskt styrmedel. Därför presenteras i detta avsnitt

även statistik som speglar utvecklingen av de områden som skatterna är avsedda påverka, t.ex. energiförbrukningen och alkoholkonsumtionen.

Energi- och miljöskatternas andel ökar

I tabellen nedan visas utvecklingen av punktskatterna sedan 1994 fördelad på de viktigaste grupperna. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 2009 tillsammans för cirka 60 procent av den totala punktskatteuppbörden. Även fordonsbeskattningens andel har ökat. Övriga punktskatters andel har i motsvarande grad successivt minskat. Importskatternas fiskala betydelse för svenska staten har helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Dessa skatter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

En mer detaljerad redovisning av de enskilda skatterna lämnas i respektive avsnitt nedan.

6.9 Tabell

Samtliga punktskatter efter grupp 1994-2009, mnkr

Revenues from different groups of excise duties 1994-2009, MSEK

År	Skatt på energi	Andra miljörelaterade skatter	Alkohol- och tobaksskatter	Skatt på vägtrafik	Skatt på import	Lotteri- och spel-skatt samt överskott från statlig spelverksamhet	Skatt på annonser och reklam, koncessions-avgifter för TV-företag mm	Totalt
Year	Energy taxes	Environment taxes	Alcohol and tobacco taxes	Tax on road traffic	Import tax	Lottery- and gambling taxes, profits from government owned gambling companies	Tax on advertising, concession fees for TV networks etc	Total
1994	40 383	517	18 933	5 788	5 505	5 039	1 036	77 200
1995	41 432	578	19 007	5 801	4 981	4 895	1 231	77 924
1996	48 031	593	18 669	6 871	3 625	4 134	1 516	83 439
1997	48 617	662	17 644	6 449	3 808	5 288	1 580	84 048
1998	51 348	634	17 583	6 903	3 765	4 796	1 770	86 799
1999	52 040	671	18 116	7 250	3 530	3 345	1 695	86 649
2000	52 464	1 132	18 737	7 691	3 806	4 182	1 756	89 767
2001	54 921	1 615	19 127	7 641	3 643	4 823	1 712	93 481
2002	58 304	1 511	19 531	8 188	3 476	4 511	1 409	96 930
2003	62 211	1 646	19 279	8 327	3 461	4 549	1 365	100 837
2004	63 525	1 457	18 509	8 781	3 787	4 950	1 391	102 399
2005	65 373	1 362	18 211	11 022	4 649	4 897	1 530	107 043
2006	66 281	1 387	19 515	11 784	5 160	4 737	1 343	110 208
2007	66 628	1 374	21 634	13 086	5 884	5 000	1 185	114 791
2008	68 532	1 165	21 512	16 027	5 874	4 905	455	118 471
2009	69 577	735	23 106	16 376	5 151	5 564	519	121 028

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och Vägverket

6.10 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 2009

Number of enterprises registered for excise duties 2009

Skatteslag Type of tax	Antal skattskyldiga Number of taxpayers
El (<i>Electricity</i>)	1 116
Olja, gasol och metan (<i>Oil, liquified petroleum gas and methane</i>)	285
Naturgas, kolbränsle och petroleumkoks (<i>Natural gas, coal and petroleum coke</i>)	78
Bensin (<i>Petrol</i>)	47
Svavel (<i>Sulphur</i>)	174
Förbränning av hushållsavfall (<i>Household refuse used for heating</i>)	32
Råttalolja (<i>Crude tall oil</i>)	18
Alkohol (<i>Alcohol</i>)	1 212
Tobak (<i>Tobacco</i>)	141
Gödselmedel (<i>Fertilizers</i>)	195
Naturgrus (<i>Natural gravel</i>)	579
Deponering av avfall (<i>Deposition of waste</i>)	124
Bekämpningsmedel (<i>Pesticides</i>)	39
Trafikförsäkringsavgift (<i>Third party liability insurances</i>)	45
Reklam (<i>Advertising</i>)	4 056
Spel (<i>Gambling</i>)	216
Vinstsparande (<i>Prizes from savings</i>)	2
Lotteri (<i>Lottery</i>)	1

Källa: Skatteverket

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till cirka 8 000 näringsidkare, varav cirka hälften är registrerade för reklamskatt. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

Av 6.11 Diagram framgår hur antalet skattskyldiga förändrats för några olika punktskatter sedan 1993. Antalet skattskyldiga för alkohol- och tobaksskatt har ökat kraftigt. Ökningen inleddes med Sveriges EU-inträde 1995 och införandet av systemet med upplagshavare och registrerade varumottagare. Även antalet skattskyldiga

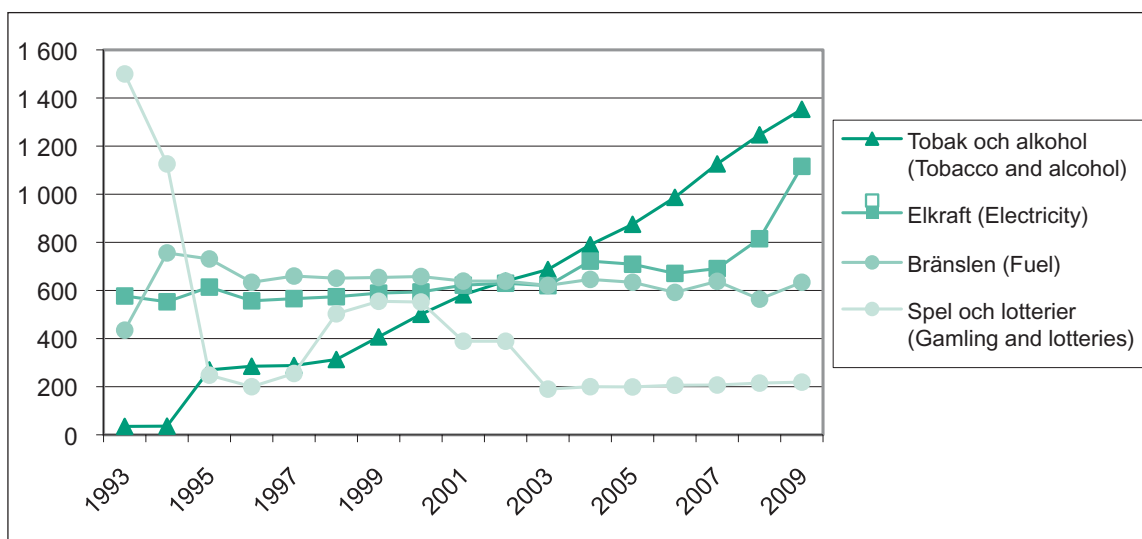
för energiskatt på el har ökat betydligt under perioden. Antalet skattskyldiga för energiskatt på bränslen har inte förändrats i någon högre grad, medan antalet för spel-skatt har minskat kraftigt. Det senare beror bland annat på att bingospel och varuspels-automater inte längre beskattas.

I 6.12 Tabell visas antalet skattskyldiga för vissa punktskatter efter storleken på den totala skatteuppbörden. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt. Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig svarar för 98 procent av skatteuppbörden.

6.11 Diagram

Antalet skattskyldiga för vissa punktskatter 1993-2009

Number of enterprises registered for excise duties 1993-2009

Källa: Skatteverket

6.12 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter fjärde kvartalet 2009 efter nettouppbörd, mnkr

Number of enterprises registered for certain excise duties in the fourth quarter 2009 according to duty paid, MSEK

Mnkr MSEK	Skatt på Tax on			
	Olja, gasol och metan Oil, liquefied petroleum gas and methane	Bensin Petrol	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
-1	153	15	1 006	80
1-5	25	6	38	4
5-10	13	1	8	2
10-25	11	1	19	3
25-50	7	-	15	-
50-100	2	2	13	-
100-	7	8	5	1
Totalt (Total)	218	33	1 104	90

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

Varorna beskattas i det land där de konsumeras

För varor som ingår i det harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller, som tidigare beskrevs i avsnitt 6.1.2, gemensamma förfaranderegler inom EU. Reglerna innebär att varorna kan cirkulera fritt mellan medlemsländerna utan gränskontroller och beskattningskonsekvenser. Beskattningen inträder först när varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. För detta ändamål har det skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatterepresenteranter (6.13 Tabell). Under den tid varan omfattas av suspensionsordningen kan den endast hanteras av en upplagshavare. En

upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare och att hantera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Skattskyldigheten inträder när en varumottagare, eller i deras ställe skatterepresenteranter, tar emot en obeskattad vara från en upplagshavare i ett annat medlemsland.

De gemensamma förfarandereglererna bygger på den tidigare beskrivna destinationsprincipen för beskattning av konsumtion, dvs. att skatten tillfaller destinationslandet. Det finns ett undantag från destinationsprincipen. Varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett medlemsland till ett annat beskattas i inköpslandet. För mineraloljeprodukter gäller att skatt då även tas ut i Sverige.

6.13 Tabell

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 2009

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 2009

Mnkr MSEK	Skatt på Tax on			
	Olja, gasol och metan Oil, liquefied petroleum gas and methane	Bensin Petrol	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
-1	153	15	1 006	80
1-5	25	6	38	4
5-10	13	1	8	2
10-25	11	1	19	3
25-50	7	-	15	-
50-100	2	2	13	-
100-	7	8	5	1
Totalt (Total)	218	33	1 104	90

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.3.2 Energiskatter

Energiskatt är en samlingsbeteckning för punktskatter på ett antal bränslen och elektrisk kraft. De olika energiskatterna kan lite grovt delas in i fiskala och resursstyrande skatter. Till resursstyrande skatter räknas koldioxid- och svavelskatterna. Den allmänna energiskatten betraktas normalt som en fiskal skatt, trots att även den till viss del har fått en resursstyrande utformning.

Den första energiskatten infördes i Sverige år 1929, då bensin och motoralkoholer började beskattas. Skatt på dieselolja för fordonsdrift infördes 1937. Konsumtions-skatt på el har funnits sedan 1951. År 1957 infördes den allmänna energiskatten. I samband med skattereformen åren 1990 och 1991 omstrukturerades energibeskattningen. Bland annat infördes nya skattekom-

ponenter i form av koldioxidskatt och svavelskatt på bränslen. År 1993 genomfördes en energiskattereform, som bl.a. innebar att tillverkningsindustrin befriades från energiskatten på bränslen och el samt fick reducerad koldioxidskatt. Motiven för införande av energiskatter var till en början främst fiskala. Under de senaste decennierna har dock de energi- och miljömässiga aspekterna börjat väga allt tyngre. Exempelvis har koldioxidskatten fått ökad tyngd i förhållande till den allmänna energiskatten i syfte att öka den allmänna miljöstyrningen. Energi- och koldioxidskattesatserna räknas varje år upp med hänsyn till prisutvecklingen. Uppräkningen baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad andra året före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret.

6.14 Tabell

Uppbörd av energiskatter 1994-2009, mnkr

Revenues from energy taxes 1994-2009, MSEK

År	Bensinskatt*	Allmän energiskatt	Särskild skatt på elkraft från kärnkraftverk	Skatt på viss elkraft**	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Skatt på råttalolja	Summa energiskatt
Year	Petrol tax*	General energy tax	Nuclear power tax	Tax on electricity from certain sources**	CO ² tax	Sulphur tax	Tax on crude oil	Total energy tax
1994	22 030	10 239	137	817	6 943	217	-	40 383
1995	1 711	27 456	133	908	11 078	146	-	41 432
1996	-2	30 371	974	1 423	15 053	212	-	48 031
1997	-	34 212	1 478	194	12 599	134	-	48 617
1998	-	36 900	1 537	-	12 796	115	-	51 348
1999	-	37 552	1 553	-	12 811	104	20	52 040
2000	-	38 389	1 726	-	12 245	75	30	52 464
2001	-	36 512	1 841	-	16 457	81	29	54 921
2002	-	36 979	1 796	-	19 373	131	24	58 304
2003	-	36 474	1 824	-	23 753	136	24	62 211
2004	-	35 357	1 860	-	26 193	93	22	63 525
2005	-	37 664	1 804	-	25 810	74	21	65 373
2006	-	38 244	3 198	-	24 743	80	16	66 281
2007	-	38 246	3 238	-	25 088	56	1	66 628
2008	-	38 791	3 975	-	25 745	20	1	68 532
2009	-	40 064	3 394	-	26 085	39	-5	69 577

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Bensinskatten är från och med 1996 inkluderad i den allmänna energiskatten (From 1996 the petrol tax is included in the general energy tax).

** Den särskilda produktionsskatten på elkraft ersattes 1997 av en särskild fastighetsskatt (The tax on electricity from certain sources was in 1997 replaced by a real estate tax).

Källa: Ekonomistyrningsverket

Energiskatt på bränslen

Bränslen beskattas med flera olika skatter. Förutom allmän energiskatt och koldioxidskatt påförs svavelhaltiga bränslen en särskild svavelskatt. Storleken på det totala skattebeloppet styrs av många faktorer, såsom bränslets miljömässiga egenskaper, till vad det används och av vem.

Den allmänna principen är att skatt ska utgå på allt bränsle som används till uppvärmning eller för motordrift. Biobränslen och torv för uppvärmningsändamål undantas dock normalt från energi- och koldioxidskatt.

Tidigare beskattades även hushållsavfall som förbrändes för uppvärmning som ett bränsle. Denna skatt slopades den 1 oktober 2010.

Koldioxid- och svavelskatterna beräknas

utifrån en enhetlig grund. Koldioxidskatten utgår med 105 öre per kilo utsläppt koldioxid. Svavelskatten uppgår för kol och torv till 30 kr per kilo utsläppt svavel och för olja till 27 kr per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel i oljan.

Den allmänna energiskatten baseras inte på energivärdet eller efter någon annan enhetlig princip. Den allmänna energiskatten på bensin och dieselolja styrs dock av en miljöklassning, som bland annat bygger på bränslets innehåll av vissa kemiska ämnen och av dess kokpunkt. Eldningsolja miljöklassas inte på samma sätt. Anledningen är att förbränningen i dagens värmepannor är så effektiv att den miljömässiga skillnaden är liten mellan olika slags oljor. För att dieselolja ska kunna skiljas från eldningsolja färgmärks den senare, lågbeskattade oljan.

6.15 Tabell

Allmänna energi- och miljöskattesatser för bränslen exkl. moms 2010

General energy and environmental duties for fuel excl. VAT 2010

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO ² tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (Petrol, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	3,06	2,44	5,50
alkylatbensin (alkylate based petrol)	1,37	2,44	3,81
miljöklass 2 (environmental class 2)	3,09	2,44	5,53
annan bensin (other petrols)	3,81	2,44	6,25
Olja(Oil)			
för drift av motordrivna fordon samt av fartyg för privat ändamål (utan märkämnena), kr/l (for operation of motor-driven vehicle or vessel used for private purposes, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	1,322	3,013	4,335
miljöklass 2 (environmental class 2)	1,584	3,013	4,597
miljöklass 3 alt. saknar miljöklass (environmental class 3 or not classified)	1,722	3,013	4,735
för andra ändamål, t.ex. uppvärmning (med märkämnena), kr/m ³ (for other purposes, SEK/m ³)			
	791	3 013	3 804
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas, SEK/metric ton)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 670	1 670
för annat ändamål (for other purposes)			
	155	3 170	3 325
Naturgas och metan, kr/1000 m³ (Natural gas and methane, SEK/1000 m³)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 348	1 348
för annat ändamål (for other purposes)			
	256	2 256	2 512
Kol och koks, kr/ton (Coal and petroleum coke, SEK/metric ton)			
	336	2 622	2 958
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil, SEK/m ³)			
	3 804	-	3 804
Hushållsavfall, (kr/ton fossilt kol) (Fossil coal from domestic refuse SEK/metric ton)			
	160	3 840	4 000

Anm: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per m³ för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

För företag inom tillverkningsindustrin, växthusnäringen samt jordbruks-, skogsbruks och vattenbruksnäringarna är skatten på andra bränslen än bensin och dieselolja för drift av fordon reducerad. För dessa företag utgår ingen energiskatt medan koldioxidskatten är reducerad till 21 procent av annars gällande skatt, vilket motsvarar cirka 21 öre per kilo utsläppt koldioxid (6.16 Tabell). Industriärläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter av koldioxid medges skattebefrielse med 85 procent av koldioxidskatten.

För den energiintensiva industrin finns möjligheter till ytterligare nedsättning av koldioxidskatten som utgår på det bränsle som används i tillverkningsprocessen. Sådan nedsättning medges, efter ansökan till

beskattningsmyndigheten, om koldioxidskatten överstiger en viss andel av de framställda produkternas försäljningsvärde.¹

För råttallolja som används som bränsle gäller särskilda regler. Trots att råttallolja är ett biobränsle omfattas det inte av undantaget från energibeskattnings. Motivet för detta är näringspolitiskt. Syftet är att hålla ner efterfrågan på råttallolja som bränsle. En ökad efterfrågan skulle driva upp priset, vilket i sin tur skulle medföra problem för den delen av den kemiska industrin som använder råttallolja som råvara.

Bränslen som används för att producera elektrisk kraft belastas inte med energi- eller koldioxidskatt. Beskattningsen av elektrisk kraft sker istället i konsumtionsledet.

¹ Överstiger den koldioxidskatt som belastar ett företag inom dess näringar 0,8 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24 %. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

6.16 Tabell

Energi- och miljöskatter för bränslen som förbrukas inom industri, växthusnäring samt jord-, skogs- och vattenbruk, exkl. moms 2010

Energy and environmental duties for some special fuels in manufacturing, commercial greenhouses and farming excl. VAT 2010

Bränsleslag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Total skatt
Type of fuel	Energy tax	CO ² tax	Total tax
Olja (med märkämmen) kr/m ³ (Oil [low tax] SEK/m ³)	0	633	633
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas)	0	666	666
Naturgas och metan, kr/1000 kbm (Natural gas and methane)	0	474	474
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke)	0	551	551
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil)	633	0	633
Hushållsavfall, kr/ton fossilt kol (Fossil coal from domestic refuse SEK/metric ton)	0	806	806

Anm: Eventuellt svavelinnehåll beskattas med samma skattesatser oavsett vem som förbrukar bränslet, dvs. petroleumkoks, kol- och torvbränsle beskattas med 30 kr per kg svavel i bränslet, och flytande bränslen beskattas med 27 kr per kbm för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

Skatt på elkraft

Elektrisk kraft beskattas, som nämns ovan, vid leverans till slutanvändare. Skatten är differentierad beroende på var i landet den konsumeras och, i likhet med energiskatten på bränslen, vem som konsumerar den.

Utöver den energiskatt som tas ut i användarledet vid konsumtion utgår även effektskatt på kärnkraftsreaktorer. Denna fasta skatt bestäms utifrån kärnkraftsreaktorernas termiska effekt och utgår med 12 648 kr per megawatt och månad. Tidigare betalades även en produktionsskatt på elkraft från vattenkraftverk. Denna är numera ersatt av en särskild fastighetsskatt (se kapitel 5).

Sveriges tillförsel och användning av energi

Den svenska energitillförseln var 2008 612 tWh inklusive en nettoexport av el om 2 tWh (6.18 Tabell). Olja och kärnkraft stod för de största andelarna, följt av bibränsle och vattenkraft.

Sedan 1970 har energitillförselns sammansättning förändrats kraftigt. Tillförseln av råolja och oljeprodukter har minskat med 45 procent. Nettoproduktionen av el har ökat med cirka 147 procent genom utbyggnad av kärnkraften och även vattenkraften. Tillförseln av bibränslen har ökat med 186 procent, medan kol och koks har minskat. Andelen förnybara energikällor i den totala energitillförseln uppgick år 2008 till 30 procent. Till de förnybara energikällorna räknas bl.a. bibränslen, vatten- och vindkraft.²

6.17 Tabell

Skattesatser för elkraft 2010, öre/kWh

Excise duties for electric power 2010, öre/kWh

Ändamål	Södra Sverige*	Norra Sverige**
Purpose	Southern Sweden	Northern Sweden
Hushåll o icke-industriell verksamhet (Households and non-industrial activity)	28,0	18,5
Industri, växthus, jord- och skogsbruk (Industry, commercial greenhouses and farming)	0,5	0,5

*Med "Södra Sverige" avses alla kommuner som inte ingår i det område som beskrivs som "norra Sverige" nedan.

** Med "Norra Sverige" avses samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby.

Källa: Skatteverket

² Energimyndigheten, Energiläget 2009

6.18 Tabell

Sveriges energitillförsel efter energislag 2008, tWh Energy supply in Sweden according to source 2008, tWh

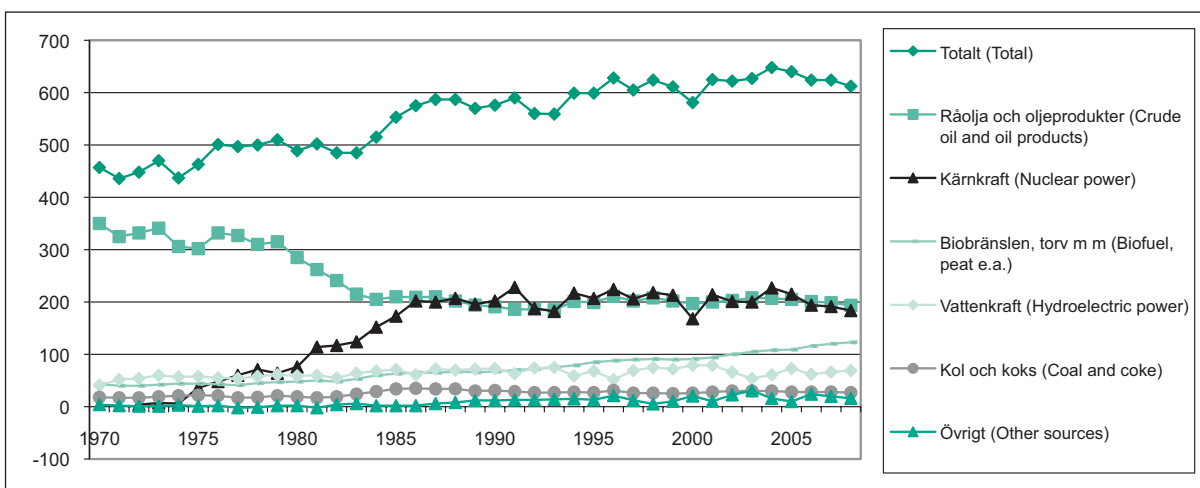
Energislag	tWh
Source of energy	twh
Råolja och oljeprodukter (<i>Crude oil and oil products</i>)	194
Kärnkraft (<i>Nuclear power</i>)	184
Biobränslen, torv m m (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	123
Vattenkraft (<i>Hydroelectric power</i>)	69
Kol och koks (<i>Coal and coke</i>)	27
Naturgas, stadsgas (<i>Natural gas</i>)	10
Värmepumpar i fjärrvärmeverk (<i>Heat pumps in district heating plants</i>)	6
Vindkraft (<i>Wind power</i>)	2
Nettoimport av el (<i>Net import of electricity</i>)	-2
Totalt (Total)	612

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl. energiomvandlingsförluster.
TWh = Terrawatt-timmar, d.v.s. 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget i siffror 2009

6.19 Diagram

Sveriges energitillförsel efter energislag 1970-2008, tWh Energy supply in Sweden according to source 1970-2008, tWh

Källa: Statens Energimyndighet, Skatteverkets bearbetning

I 6.20 Tabell visas den slutliga energianvändningen efter energislag och samhällssektor. Skillnaden mellan den totala energitillförseln i föregående tabell och den totala energianvändningen utgörs av distributions- och omvandlingsförluster, 172 tWh, samt användning för icke energiändamål, 22 tWh.

Oljeprodukter står för 35 procent och el för 31 procent av den slutliga energianvändningen, som uppgår till cirka 421 tWh. Övriga energislag har mindre betydelse.

Bostäder och service förbrukar cirka 34 procent av den totala energin, medan industrin förbrukar cirka 36 procent. Reserande 30 procent förbrukas av transportsektorn, där även utrikes transporter ingår. I både bostadssektorn och industrin är el det viktigaste energislaget. I industrin används dock biobränslen i nästan lika stor utsträckning som el. Inom transportsektorn kommer nästan all energianvändning från oljeprodukter.

6.20 Tabell

Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 2008, tWh

Final energy consumption according to energy source and community sector 2008, tWh

Energislag	Bostäder, service m.m.	Industri	Transporter	Totalt
Energy source	Housing, service e.a	Industry	Transports	Total
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	12,4	16,0	120,9	149,3
El (<i>Electricity</i>)	70,6	55,5	3,0	129,1
Biobränsle, torv mm (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	13,7	52,2	-	65,9
Fjärrvärme (<i>District heating</i>)	42,6	5,6	-	48,2
Kol, koks (<i>Coal, coke</i>)	-	16,4	-	16,4
Naturgas (<i>Natural gas</i>)	1,5	5,4	0,4	7,3
Stadsgas (<i>Gasworks gas</i>)	0,3	0,0	-	0,3
Etanol (<i>Ethanol</i>)	-	-	4,4	4,4
Totalt (Total)	141,1	151,0	128,7	420,7

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens energimyndighet, Energiläget i siffror 2009 och Energiförsörjningen i Sverige, korttidsprognos 2009-07-08, samt egna beräkningar

Energiskatternas fördelning

Av de totala energiskatternas 69,6 miljarder kronor hänför sig större delen till skatter på bensin och olja (6.21 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av den totala skatten.

Av de olika skatteslagen svarar den all-

männa energiskatten för 43,5 miljarder kronor, nästan två tredjedelar, av den totala energiskatten. Koldioxidskatten uppgår till totalt 26,1 miljarder kronor. Svavelskatten, vilken uppgår till totalt 39 miljoner kronor, motsvarar endast 0,06 procent av den totala energiskatten.

6.21 Tabell

Uppbörd av energiskatter efter energi- och skatteslag 2009, mnkr

Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 2009, MSEK

Energislag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Totalt
Energy source	Energy tax	CO2 tax	Sulphur tax	Total
Bensin (<i>Petrol</i>)	14 175	11 250		25 426
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	5 929	13 538		19 467
Råtallolja (<i>Crude tall oil</i>)	-5			
Övriga bränslen (<i>Other fuels</i>)	85	1 296		1 381
Samtliga bränslen (<i>All fuels</i>)			39	39
Elkraft (<i>Electricity</i>)	19 875			19 875
Produktionsskatt el från kärnkraftverk (<i>Nuclear power tax</i>)	3 394			3 394
Totalt (Total)	43 454	26 085	39	69 577

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.22 Tabell
Exempel på elpris juni 2010
(nätavgifter tillkommer), öre/kWh och
procent
Example of electricity price June 2010
(supply network fees are not included),
öre/kWh and percent

	Öre/kWh	Procent
	Öre/kWh	Percent
Elpris exkl skatt (Electricity price, excl tax)	52,00	52
Energiskatt (Energy tax)	28,00	28
Moms (VAT)	20,00	20
Konsumentpris (Consumer price)	100,00	100

Källa: Skatteverket

6.23 Tabell
Exempel på bensinpris (95 oktan blyfri)
juni 2010, kr
Example of petrol price (95 octane,
lead-free) June 2010, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (Price excl tax)	4,65	37
Energiskatt (Energy tax)	3,06	24
Koldioxidskatt (CO ² tax)	2,44	19
Moms (VAT)	2,54	20
Pris per liter (Price per litre)	12,69	100

Källa: Skatteverket

Skatter och andra styrmedel i det
internationella miljösamarbetet

I februari 2005 trädde det så kallade Kyotoprotokollet i kraft. Kyotoprotokollet är en överenskommelse mellan ett stort antal länder om en gemensam minskning av utsläppen av växthusgaser, till vilka bland annat koldioxid räknas. Hittills har 189 länder skrivit på avtalet. USA, som står för över en femtedel av världens koldioxidutsläpp³, har dock valt att ställa sig utanför uppgörelsen.

Kyotoprotokollet är indelat i olika åtagandeperioder. Under den första åtagandeperioden som löper mellan åren 2008 och 2012 ska industriländerna minska sina utsläpp med 5,2 procent jämfört med 1990 års utsläppsnivå.

EU har varit pådrivande för att skärpa utsläppsminskningarna ytterligare för kommande åtagandeperioder. Medlemsländerna i EU har enats om att minska sina

utsläpp av växthusgaser med 30 procent till år 2020 under förutsättning att andra industriländer förbinder sig till jämförbara minskningar. I avvaktan på en global uppgörelse åtar sig EU att minska utsläppen med minst 20 procent till år 2020. Sverige har som nationellt mål att minska klimatutsläppen med 40 procent till år 2020.

För att minska klimatutsläppen används bland annat ekonomiska styrmedel. Ett viktigt sådant är energi- och koldioxidbeskattningen. De senaste årens förändringar av skattstrukturen har haft som syfte att öka skatternas effektivitet som styrmedel. Hur stor roll beskattningen i framtiden kommer att få för styrningen mot ett effektivare resursutnyttjande är ännu osäkert. Utöver skatterna har det på senare år införts ett antal alternativa styrmedel.

Ett exempel på ett sådant styrmedel är systemet med elcertifikat som skapats till stöd för elproduktion med förnybar energi. Systemet fungerar på så sätt att producenterna av förnybar el tilldelas ett antal certifikat. Elanvändarna måste sedan köpa dessa certifikat motsvarande en viss andel av konsumtionen. Inkomsterna från certifikaten tillfaller producenterna, som på så sätt får en extra ersättning för produktionen av den förnybara elen. I systemet ingår också en handel med elcertifikat, vilket medför att det skapas ett marknadsbaserat pris och på sikt en stimulans till effektivare produktion av förnybar el.

Ett annat system för begränsning av koldioxidutsläpp är den marknad för handel med utsläppsrätter som 2005 startade i EU. Systemet fungerar så att varje medlemsland får en utsläppskvot att fördela bland de anläggningar som berörs av systemet.⁴ Innehavarna av utsläppsrätterna kan sedan antingen välja att utnyttja sin rätt till utsläpp eller att sälja den på den marknad som inrättats. Tanken med detta är att utsläppsbegränsningarna ska ske där det kan göras till lägsta kostnad. Den utsläppsrättsinnehavare som kan minska sina utsläpp till ett lägre pris än vad utsläppsrätten är värd, säljer sin rätt. Den som å andra sidan inte kan reducera sina utsläpp till en kostnad under marknadspriset för en utsläppsrätt kan istället köpa en sådan, om så skulle behövas. Handeln med utsläppsrätter är således tänkt att styra koldioxidutsläppsreduceringarna på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt.

³ EIA, Energy Information Administration, www.eia.doe.gov

⁴ Systemet omfattar utsläpp av koldioxid från större förbränningsanläggningar inom industrin, kraft- och värmeverk, oljeraffinaderier samt anläggningar som producerar och bearbetar järn, stål, glas, glasfiber, cement, keramik, papper och pappersmassa.

Sveriges utsläpp av växthusgaser

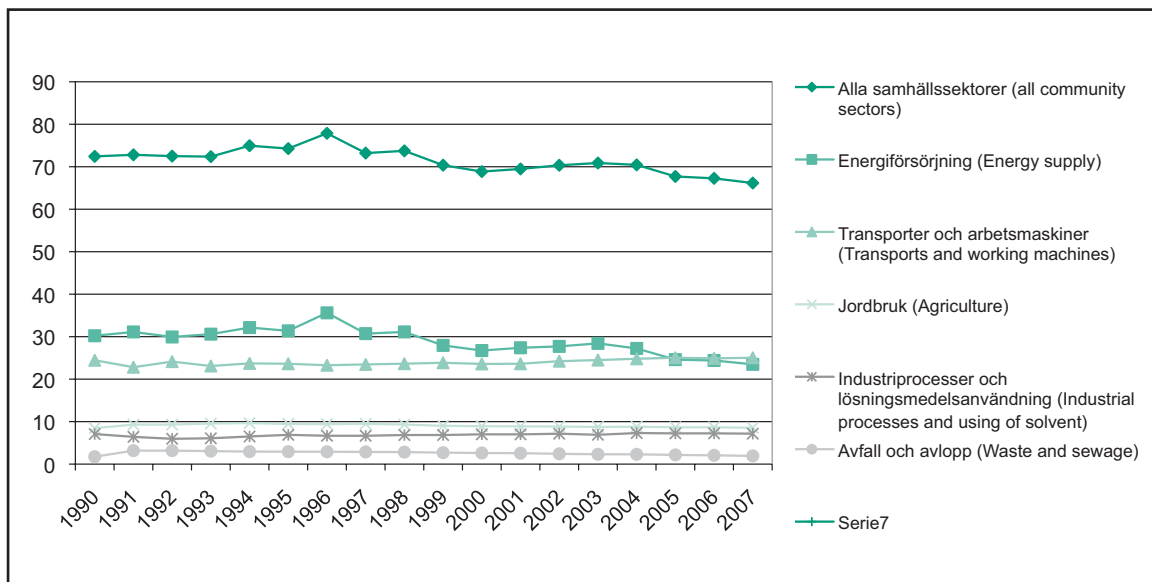
I 6.24 Diagram visas de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden 1990-2008 uttryckt i koldioxidekvivalenter⁵. Utsläppen har varierat mellan 78 miljoner ton (1996) och 64 miljoner ton (2008). Variationen mellan åren beror till stor del på förändringar i nederbörds mängd och vintertemperatur. Utsläppen visar dock en nedåtgående trend sedan 1996. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år varit lägre än under basåret 1990. Sverige hör till ett fåtal länder med växande ekonomi som kan uppvisa en lägre utsläppsnivå i början av 2000-talet jämfört med 1990.

Utsläppsförändringarna varierar dock mellan olika samhällssektorer. När det gäller energiförsörjning så har utsläppen minskat betydligt sedan 1990. Orsakerna är bland annat en övergång från uppvärmning med olja till fjärrvärme, värmepumpar och bi-bränslen. Även utsläppen från jordbruket och avfallshanteringen är på nedåtgående, medan industrins utsläpp endast har förändrats marginellt sedan 1990. Nedgångarna uppvägs dock till en del av en fort-löpande ökning av vägtrafikens utsläpp. Utsläppen från internationell flyg- och sjötrafik är inte medräknade i statistiken. Dessa utsläpp ökar stadigt.⁶

6.24 Diagram

Utsläpp av växthusgaser i Sverige 1990-2008 per samhällssektor uttryckt i koldioxidekvivalenter*, miljarder ton

Emissions of greenhouse gases in Sweden 1990-2008 per community sector, Co2 equivalents, billion tonnes

*Koldioxidekvivalent är en gemensam mättenhet för utsläpp av olika växthusgaser. I statistiken räknas som växthusgas förutom koldioxid även metan, dikväveoxid (lustgas) och sex olika fluorerade gaser.

Källa: Naturvårdsverket

5 Koldioxidekvivalent är en gemensam mättenhet för utsläpp av olika växthusgaser.

6 Naturvårdsverket, Miljövarsportalen (www.miljomal.nu)

Förslag i budgetpropositionen hösten 2010

Energiskatten på el räknas upp motsvarande konsumentprisindex. Detta innebär en ökning med 0,3 öre/kWh i södra Sverige och 0,2 öre/kWh i norra Sverige.

Biodrivmedel som blandas med bensin och diesel skattebefrias upp till en viss gräns. Etanol som blandas med bensin skattebefrias upp till 6,5 volymprocent, medan s.k. FAME⁷ som blandas med diesel skattebefrias upp till 5 volymprocent.

6.3.3 Andra miljörelaterade skatter

Vid sidan av energiskatterna finns ett antal skatter som är mer eller mindre miljörelaterade. Skatt på bekämpningsmedel beta-

las av den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar ämnen som är avsedda att skydda mot skador förorsakade av växter, djur, bakterier eller virus. Naturgrusskatten infördes med syftet att bidra till en bättre hushållning av naturgrus eftersom tillgången är begränsad. Skatten uppgår till 13 kr per ton naturgrus som tas ut. Avgifter till Kemikalieinspektionen betalas för den prövning och tillsyn som görs av dem som tillverkar eller importerar vissa kemiska produkter. Denna avgift redovisades tidigare i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från 2006 behandlas den som en skatt.

6.25 Tabell

Uppbörd av vissa miljörelaterade skatter 1994-2009, mnkr

Revenues from environment taxes 1994-2009, MSEK

År	Skatt på gödsel och bekämpningsmedel	Skatt på naturgrus	Avgifter till Kemikalieinspektionen*	Skatt på avfall	Särskild skatt mot försurning	Miljöskatt på inrikes flyg	Totalt
Year	Fees on fertilizers and biocides	Natural gravel tax	fees to The Swedish Chemicals Agency**	Tax on waste	Acidification tax	Fees on domestic flights	Totalt
1994	183	-	-	-	63	271	517
1995	332	-	-	-	69	177	578
1996	343	58	-	-	64	128	593
1997	427	121	56	-	58	-	662
1998	389	129	59	-	58	-	634
1999	399	145	62	-	65	-	671
2000	434	125	56	816	56	-355	1 132
2001	428	126	63	945	54	-	1 615
2002	366	114	64	907	60	-	1 511
2003	437	189	62	902	56	-	1 646
2004	370	202	67	765	53	-	1 457
2005	406	200	66	635	55	-	1 362
2006	376	251	67	646	48	-	1 387
2007	386	261	66	609	51	-	1 374
2008	455	254	71	333	52	-	1 165
2009	249	189	69	189	40	-	735

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Avgifter till Kemikalieinspektionen redovisades t.o.m. 2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Fees to The Chemicals agency were earlier accounted as public fees. From the fee is accounted as a tax on consumption and intermediate goods)

Källa: Ekonomistyrningsverket

7 FAME (fettsyrametylestrar) framställs av vegetabiliska eller animaliska oljor, t.ex. rapsolja, för inblandning i fordonsbränslen.

6.26 Tabell

Uppbörd av alkohol- och tobaksskatter 1994-2009, mnkr Revenues from alcohol and tobacco taxes 1994-2009, MSEK

År	Skatt på öl	Skatt på vin	Skatt på spritdrycker	Skatt på mellanklass-produkter	Summa alkoholskatt	Systembolagets överskott*	Tobaksskatt	Privatinförsel av alkohol och tobak**	Summa alkohol- och tobaksskatt
Year	Tax on beer	Tax on wine	Tax on ethyl alcohol	Tax on intermediate products	Total tax on alcohol	Profits on alcohol monopoly retailing*	Tobacco tax	Private import of alcohol and tobacco**	Alcohol and tobacco taxes total
1994	3 228	2 971	5 376	-	11 575	77	7 281	-	18 933
1995	3 162	2 901	5 483	-	11 546	215	7 246	-	19 007
1996	3 406	3 233	4 907	-	11 546	39	7 084	-	18 669
1997	2 079	3 094	4 686	-	9 859	90	7 695	-	17 644
1998	2 142	2 998	4 674	148	9 962	115	7 506	-	17 583
1999	2 430	3 313	4 723	133	10 599	122	7 396	-	18 116
2000	2 399	3 483	4 888	125	10 895	50	7 792	-	18 737
2001	2 381	3 635	4 861	127	11 004	80	8 043	-	19 127
2002	2 593	3 300	5 028	163	11 085	80	8 366	-	19 531
2003	2 599	3 330	4 794	234	10 957	80	8 242	-	19 279
2004	2 504	3 331	4 210	203	10 247	80	8 181	-	18 509
2005	2 549	3 407	3 921	187	10 064	90	8 056	-	18 211
2006	2 710	3 645	4 151	181	10 687	210	8 617	1	19 515
2007	2 773	3 818	4 249	183	11 023	869	9 742	1	21 634
2008	3 131	3 902	4 163	192	11 387	201	9 926	-1	21 512
2009	3 271	4 255	4 436	194	12 156	345	10 604	1	23 106

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Systembolagets överskott redovisades under perioden 2003-2005 i statsbudgeten bland övriga utdelningar på statens aktier. Före och efter denna period redovisades och redovisas överskottet som skatt på konsumtion och insatsvaror. (The profit from the alcohol monopoly was during the period 2003-2005 accounted as dividend on state owned shares. Before and after that timed period the profit is accounted together with other excise duties)

**Skatt på privatinförsel av alkohol och tobak redovisades tidigare som en importskatt (tabell 6.40) (Taxes on alcohol and imports were earlier accounted as taxes on imports [table 6.40])

Källa: Ekonomistyrningsverket

Avfallsskatten infördes för att öka lönsamheten för återanvändning och återvinning av avfall och genom detta åstadkomma en minskad mängd deponerat avfall. Skatten är för närvarande 435 kr per ton avfall som deponeras. Skatt mot försurning tas inte ut genom något särskilt förfarande. Den är en överföring av en del av energiskatten till en särskild inkomsttitel i statsbudgeten. En miljöskatt som tagits bort är skatten på inrikesflyg som upphörde 1996. Ett av motiven till avskaffandet var att skatten inte ansågs överensstamma med EU:s regler om beskattning av mineraloljeprodukter.

Skatten på gödselmedel slopades den 1 januari 2010. Skatten betalades av den som

tillverkade eller importerade ämnen som enligt lagen var att betrakta som gödsel.

6.3.4 Skatt på alkoholdrycker och tobak

Alkohol- och tobaksskatterna har både folkhälsopolitiska och statsfinansiella syften. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet. Motiven för beskattning var länge i första hand finansiella. Alkoholskatterna fick en uttalat hälsopolitisk betydelse först i samband med att motbokssystemet avskaffades år 1955.

6.27 Tabell

Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-2010, kr Excise duties on alcohol 1995-2010, SEK

	Volymprocent alkohol Percentage of alcohol by volume	1995	1996	1997	1998-2001	2002-2007	2008-
Sprit (skatt per liter ren alkohol) (Spirits [excise per litre pure alcohol])		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41	501,41
Vin (skatt per liter) (Wine [excise per litre])	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	7,58	7,58
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	11,20	11,20
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	15,41	15,41
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	22,08	21,58
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (skatt per liter) (Intermediate products [excise per litre])	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20
	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Maltdrycker* (skatt per liter och procentenhet alkohol) (Beer [excise per litre and percentage unit of alcohol])	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47	1,66
	>3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47	1,66

* T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %.

Källa: Skatteverket

Skatten på alkohol

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (6.27 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol, dvs. ju högre alkoholhalt i drycken, desto högre skatt. Principen är densamma för beskattningen av vin och öl. För alkoholdrycker som tas in från annat EU-land för privat bruk (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med ett bestämt belopp per volymenhet oavsett alkoholhalt. För spritdrycker är skattesatsen 253 kr per liter, för vin 30 kr per liter medan den för öl är 16 kr per liter.

Försäljningen av alkohol

Den beskattade försäljningen av alkohol har varierat en hel del under den senaste 15-årsperioden. År 1988 såldes alkohol motsvarande 6,4 liter ren alkohol per person och år. Under den efterföljande tioårsperioden minskade försäljningen till som lägst 5,8 liter. Från denna nivå steg försäljningen till 6,9 liter år 2003. Efterföl-

jande år minskade försäljningen återigen till 6,5 liter per år. Minskningen berodde till stor del på att det svenska undantaget från EU:s införselbestämmelser upphörde, samtidigt som grannländerna Finland och Danmark kraftigt sänkte beskattningen av spritdrycker. De senaste åren har dock försäljningen ökat kraftigt. Totalt såldes år 2009 alkohol motsvarande 7,4 liter ren alkohol per person.

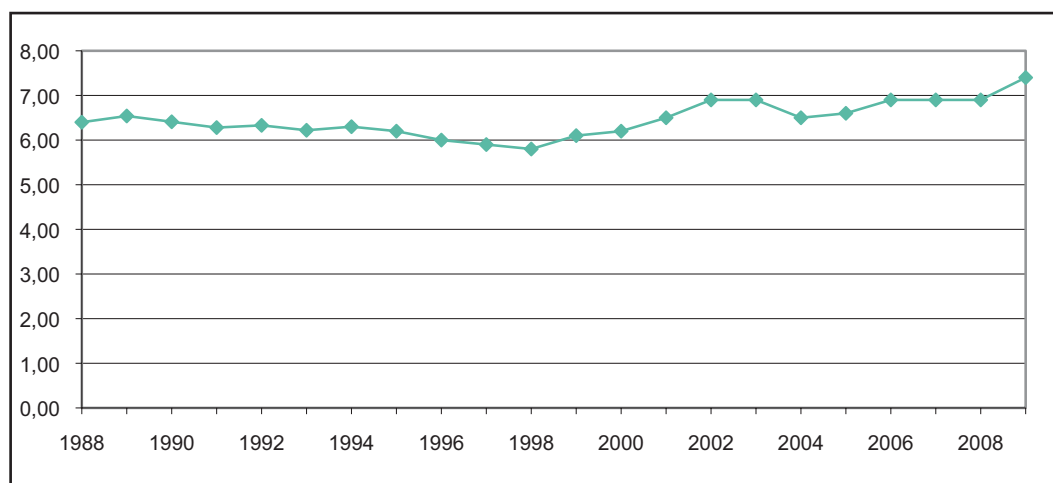
Alkoholförsäljningens fördelning på olika drycker har förändrats kraftigt under den senaste femtonårsperioden. Både starkölsförsäljningen och vinförsäljningen har mer än fördubblats sedan 1988, medan försäljningen av spritdrycker under samma tid har minskat med cirka en tredjedel.

Systembolagets försäljningsstatistik för första halvåret 2010 visar på en fortsatt ökad försäljning av både öl och vin, men en minskning av spritförsäljningen. Sammantaget har försäljningen första halvåret 2010 omräknad till ren alkohol ökat med 1,5 procent jämfört med samma period 2009.⁸

8 Systembolagets försäljningsstatistik

6.28 Diagram

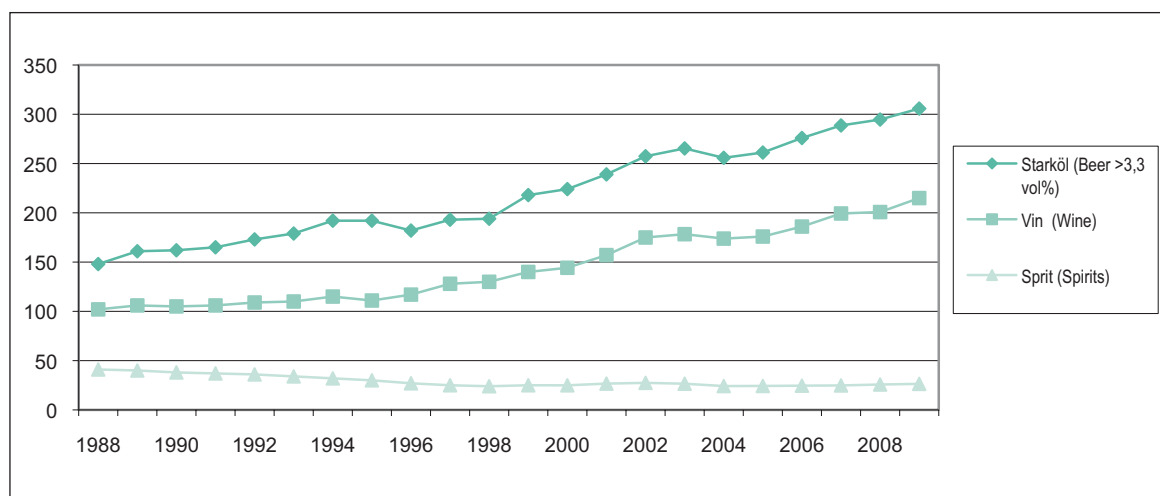
Försäljning av alkohol 1988-2009, liter 100% alkohol per invånare över 15 år
Sales in alcohol 1988-2009, litres 100% alcohol per head of pop. aged 15 and more

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.29 Diagram

Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-2009, miljoner liter
Sales in alcoholic beverages 1988-2009, millions of litres

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.30 Tabell

Exempel på spritpris (700 ml, 40 %), augusti 2010, kr
Example of liquor price (700 ml, 40 %) August 2010, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	42,81	18
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	140,39	62
Moms (VAT)	45,80	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	229,00	100

Källa: Skatteverket

6.31 Tabell

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt 12 %), augusti 2010, kr
Example of wine price (750 ml, 12 % alc. by volume), August 2010, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	39,82	57
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	16,19	23
Moms (VAT)	14,00	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	70,00	100

Källa: Skatteverket

6.33 Tabell

Skattesatser för tobak 1995-2010
Excise duties on tobacco 1995-2010

	1995	1996	1997	1998-01- 1998-07	1998-08- 2002	2003	2004- 2005	2006	2007	2008	2009	2010
Cigaretter (<i>Cigarettes</i>)												
Per styck (öre) (<i>Each [öre]</i>)	75	53	66	85	20	20	20	20	28	31	31	31
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)	-	15,2	16,4	17,8	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2
Alternativt:												
Minimiskatt per styck (öre) (<i>minimum duty each [öre]</i>)	-	-	-	-	-	84	86	98	1,14	1,24	1,27	1,29
Cigarer och cigariller per styck (öre) (<i>Cigars and cigarillos, each [öre]</i>)												
	35	35	44	56	56	56	56	56	1,12	1,12	1,12	1,12
Tobak (kr/kg) (<i>Tobacco [SEK/kg]</i>)	384	384	489	630	630	630	630	770	975	1 560	1 560	1 560
Snus kr/kg (<i>Moist snuff [SEK/kg]</i>)	75	75	96	123	123	123	123	123	246	336	336	336
Tuggtobak kr/kg (<i>Chewing tobacco [SEK/kg]</i>)	123	123	156	201	201	201	201	201	402	402	402	402

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801.

Källa: Skatteverket

6.32 Tabell

Exempel på starkölspris (500 ml, 5,2 volym % alkohol), augusti 2010, kr
Example of beer price (500 ml, 5,2 % alc. by volume), August 2010, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	7,12	50
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	4,32	30
Moms (VAT)	2,86	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	14,30	100

Källa: Skatteverket

Skatten på tobaksvaror

Principerna för beskattning av tobaksvaror skiljer sig mellan de olika produkterna. Snus, rök- och tuggtobak beskattas per viktenhet medan cigarer och cigariller beskattas med en styckeskatt. Skatten på cigarer består av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Dessutom finns för cigarer en bestämmelse om en lägsta styckeskatt.⁹ Denna har tillkommit som en följd av ett EG-direktiv som anger vissa miniminivåer för beskattningen av cigarer.

Tobakskatterna höjdes både 2007 och 2008 för alla typer av tobaksprodukter. Højningarna genomfördes av folkhälsoskäl och som ett led i finansieringen av sänkningar av andra skatter.

⁹ Skatten ska lägst tas ut med ett belopp motsvarande 100 procent av den sammanlagda skatten på cigarer i den mest efterfrågade priskategorin.

6.34 Tabell
Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), august 2010, kr
Example of tobacco price (a packet of cigarettes), August 2010, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Priset exkl skatt (<i>Price excluding tax</i>)	13,79	28
Fast tobaksskatt (<i>Fixed tobacco tax</i>)	6,20	13
Värderelaterad tobaksskatt (<i>Value related tobacco tax</i>)	19,21	39
Moms (VAT)	9,80	20
Detaljhandelspris (<i>Retail trade price</i>)	49,00	100

Källa: Skatteverket

Förslag i budgetpropositionen hösten 2010

En ändring av skattestrukturen för cigaretter föreslås så att styckeskatten utgör en så hög andel av skatten som möjligt. Förslaget föreslås träda i kraft 1 januari 2011.

6.35 Tabell
Uppbörd av fordonsskatter 1994-2009, mnkr
Revenues from taxes on road traffic 1994-2009, MSEK

År	Fordonsskatt	Försäljningsskatt på motorfordon	Vägavgifter	Trängselskatt	Skatt på trafikförsäkringspremier	Totala skatter på vägtrafik
Year	Vehicle tax	Sales tax	Road user charges	Congestion tax	Tax on premiums on third party liability insurances	Total tax on road traffic
1994	4 065	1 723	-	-	-	5 788
1995	4 049	1 752	-	-	-	5 801
1996	5 471	1 400	-	-	-	6 871
1997	6 242	207	-	-	-	6 449
1998	6 103	270	530	-	-	6 903
1999	6 421	230	600	-	-	7 250
2000	6 868	258	565	-	-	7 691
2001	7 017	-23	646	-	-	7 641
2002	7 429	15	743	-	-	8 188
2003	7 686	0	641	-	-	8 327
2004	8 062	0	720	-	-	8 781
2005	10 297	2	722	-	-	11 022
2006	10 572	2	718	492	-	11 784
2007	10 349	3	748	345	1 641	13 086
2008	11 288	0	782	687	3 270	16 027
2009	11 682	0	891	785	3 018	16 376

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Samtidigt föreslås att en indexering införs för samtliga tobaksprodukter.

6.3.5 Fordonsskatter

Fordonsskattningen har i likhet med andra punktskatter utformats med hänsyn till flera faktorer. Förutom de statsfinansiella motiven har miljöhänsyn och trafiksäkerhetsaspekter påverkat bestämmelserna om beskattning av fordon. Totalt omfattar fordonsskattningen ett antal skatter och avgifter på registrering, innehav och användning av fordon.

Från 1950- till slutet av 1990-talet fanns också en försäljningsskatt på motorfordon. Syftet med denna var från början att hämma bilismens snabba utveckling. Senare utformades skatten som ett styrmedel för att gynna fordon med bättre miljöegenskaper. Skattens avskaffande berodde på en vilja att stimulera en förnyelse av den svenska fordonsparken.

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten specialdestinerad för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl.a. fordonsslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar och bussar).

År 2006 infördes en ny princip för beskattning av fordon. Beskattningen sker utifrån fordonets drivmedel och koldioxidutsläpp. Koldioxidkomponenten i beskattningen är olika beroende på om bilen drivs av bensin, diesel eller kan drivas med alternativa drivmedel¹⁰. Syftet är att öka miljöstyrningen av fordonsskatten. Denna koldioxidbaserade fordonsskatt omfattar endast nyare personbilar.

I vissa glesbygdskommuner ges ett avdrag på fordonsskatten med 384 kr per skatteår. För nya miljöbilar betalas ingen fordonsskatt de första fem åren.

6.36 Tabell Exempel på fordonsskattesatser 2010, kronor/år Examples of motor vehicle tax rates 2010, SEK/year

Fordonsslag	Drivmedel	Koldioxidutsläpp, gram CO ₂ / km	Skattevikt, kg	Fordons- skatt
Type of vehicle	Fuel	Carbon dioxide emission, gram CO ₂ / km	Tax weight, kg	Vehicle tax
Nya systemet med koldioxidbaserad fordonsskatt				
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	214	-	2 070
Personbil skattepliktig före 2008 (Passenger car liable to tax before 2008)	diesel (diesel)	174	-	4 851
Personbil skattepliktig efter 2007 (Passenger car liable to tax after 2007)		174	-	4 630
Personbil (Passenger car)	etanol (ethyl alcohol)	214	-	1 500
Gamla systemet med viktbaserad fordonsskatt				
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	-	1 650	2 184
Personbil (Passenger car)	diesel (diesel)	-	1 650	6 619
Dragbil (Lorry with attachment for semitrailer)	diesel (diesel)	-	16 000	8 278
Lastbil (Lorry)	diesel (diesel)	-	16 000	2 327
Släpvagn (Trailer)	-	-	20 000	4 670
Buss (Bus)	diesel (diesel)	-	16 000	10 031
Trafiktraktor (Road tractor)	bensin eller diesel (petrol or diesel)	-	6 000	4 115

Källa: Skatteverket

Vägavgift för tyngre fordon

För tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet finns en särskild vägavgift. Avgiften gäller för lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 ton och varierar beroende på vilken avgasklass fordonet tillhör. För år 2010 är vägavgiften för fordonkombinationer som uppfyller de högsta avgaskraven och har högst tre axlar 7 295 kr, för motsvarande fordon med fler axlar är avgiften 12 158 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för

dessa lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med för närvarande fem länder anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna och Sverige. Bakgrunden till systemet är att flera länder med omfattande genomfarts trafik inte anses få de vägkostnader som denna medför täckta genom beskattningen av drivmedel. Tyskland deltog tidigare i vägavgiftssamarbetet men har numera infört ett eget kilometerbaserat system.

¹⁰ Med alternativa drivmedel avses etanol, E85, naturgas eller biogas.

Trängselskatter i Stockholm

Under första halvåret 2006 genomfördes ett försök med trängselskatt för biltrafik i Stockholm. Den 1 augusti 2007 återinfördes trängselskatten permanent, som en del i finansieringen av en kringfartsled runt Stockholm.

Under 2010 fattades nästan 5 miljoner skatteslut. Det totala skattebeloppet uppgick till 785 miljoner kronor.

Skatten är differentierad beroende på vilken veckodag och tid på dygnet som bilresan företas. Vissa fordonstyper är undantagna från trängselskatt, t ex utryckningsfordon, tyngre bussar och handikappanpassade fordon. Det tidigare undantaget för miljöbilar upphörde år 2009. Undanta-

get gäller dock för befintliga miljöbilar till och med den 31 juli 2012.

Skatt på trafikförsäkringspremier

Sedan 2007 finns en skatt på trafikförsäkringspremier. Skattesatsen är 32 procent av premien och 22 procent av trafikförsäkringsavgiften. Syftet med skatten är att överföra en större del av samhällets kostnader för trafikskadades sjukersättning till trafikförsäkringen. Genom att hela skadekostnaden hanteras av försäkringsbolagen premieras försäkringstagare med lågt riskbeteende. Detta bedöms i sin tur ge samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad och mer effektiv rehabilitering samt minskade skadekostnader.

6.37 Tabell

Antalet fordon efter fordonsslag 2010, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 2010, thousands

Fordonsslag Type of vehicle	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total
Personbilar (Passenger cars)			
bensin, (petrol)	3 857	840	4 697
diesel (diesel)	576	69	645
Totalt personbilar (Passenger cars total)	4 433	909	5 342
varav alternativa drivmedel*(of which alternative fuel*)	239	8	247
Bussar (Buses)			
ej diesel, (not diesel)	1,9	0,4	2,3
diesel (diesel)	12,5	4,6	17,1
Totalt bussar (Buses total)	14,4	5,0	19,4
Lastbilar (Lorries)			
ej diesel (not diesel)	107	81	188
diesel (diesel)	441	99	540
Totalt lastbilar (Lorries total)	548	180	728
Motorcyklar (Motor bicycles)	303	170	473
Traktorer (Tractors)	320	108	428
Släpvagnar (Trailers)	967	207	1 174
Totalt (Total)	6 585	1 579	8 164

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

*Avser fordon som drivs av antingen bensin eller diesel och samtidigt kan drivas med alternativa drivmedel (etanol, E85, naturgas eller biogas). Dessa kan inte särskiljas från övriga bensin och dieseldrivna fordon och ingår därför även i statistiken för dessa. (Vehicles which are either driven by petrol or diesel and in the same time can be driven by alternative fuel [ethyl alcohol, E85, natural gas or fossil gas]. These fuels can not be separated from other petrol or diesel driven vehicles and are therefore included those figures)

Källa: Vägverket

Två tredjedelar av alla fordon är personbilar

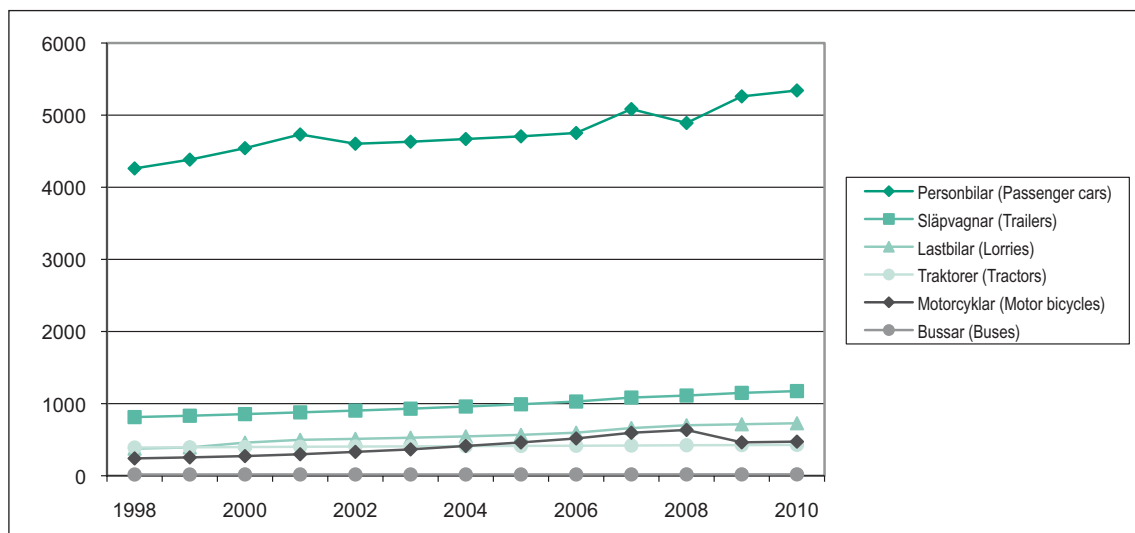
Totalt finns cirka 8 miljoner skattepliktiga fordon i Sverige. Av dessa utgör personbilar

cirka två tredjedelar. Sedan 1998 har antalet personbilar ökat med cirka 25 procent. Totalt sett har antalet skattepliktiga fordon ökat med 34 procent under samma tid.

6.38 Diagram

Antalet fordon efter fordonsslag 1998-2010, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 1998-2010, thousands

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

Källa: Vägverket, Skatteverkets bearbetning

6.39 Tabell

Skatt per år i samband med fordonsanvändning 2010, kr Annual taxes on vehicles 2010, SEK

	Kr SEK
Fordonsskatt (Vehicle tax)	2 184
Energi- och koldioxidskatt på bensin (Energy and CO ² tax on petrol)	6 600
Moms på bensin (VAT on petrol)	3 046
Totalt (Total)	11 830
Skatt kr/mil (Tax SEK/10 km)	7,89

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med skattevikt 1 650 kg, bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 1), bensinpris 12,69 kr/lit och årlig körsträcka 1 500 mil. (Petrol-powered passenger car with kerb weight 1 650 Kilograms, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 1), petrol price 12,69 SEK per litre and annual driving distance 15 000 km.)

Källa: Skatteverket

6.3.6 Importskatter

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för uppbörden. I regel utgår tull som värdetullar, dvs. den står i ett visst förhållande till varans värde. Endast vissa varor är belagda med tullar som utgår efter kvantitet.

Trots kraftigt ökad import har det efter Sveriges inträde i EU år 1995 endast skett små förändringar av den totala importskatten. Orsaken till detta är, förutom EU:s utvidgning, att tullsatserna successivt har sänkts.

Under 2009 har dock importen, och därmed den totala importskatten, minskat stort. Orsaken till detta är den internationella finanskrisen.

6.40 Tabell

Totala importskatter 1994-2009, mnkr

Revenues from import taxes 1994-2009, MSEK

År	Tullmedel	Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	Övriga skatter m m på import	Avgifter till EUs omstrukturingsfond för sockerindustrin	Total skatt på import
Year	Customs duties	Certain agricultural duties	Other import taxes	Fees to the EU fund for restructuring of the sugar industry	Import tax total
1994	5 074	0	431	-	5 505
1995	4 447	385	149	-	4 981
1996	3 179	255	191	-	3 625
1997	3 467	343	-2	-	3 808
1998	3 356	403	6	-	3 765
1999	3 143	372	16	-	3 530
2000	3 449	349	9	-	3 806
2001	3 338	298	8	-	3 643
2002	3 217	254	5	-	3 476
2003	3 209	239	13	-	3 461
2004	3 504	281	3	-	3 787
2005	4 307	340	2	-	4 649
2006	4 704	233	-	224	5 160
2007	5 099	294	-	491	5 884
2008	5 212	277	-	385	5 874
2009	4 764	251	-	136	5 151

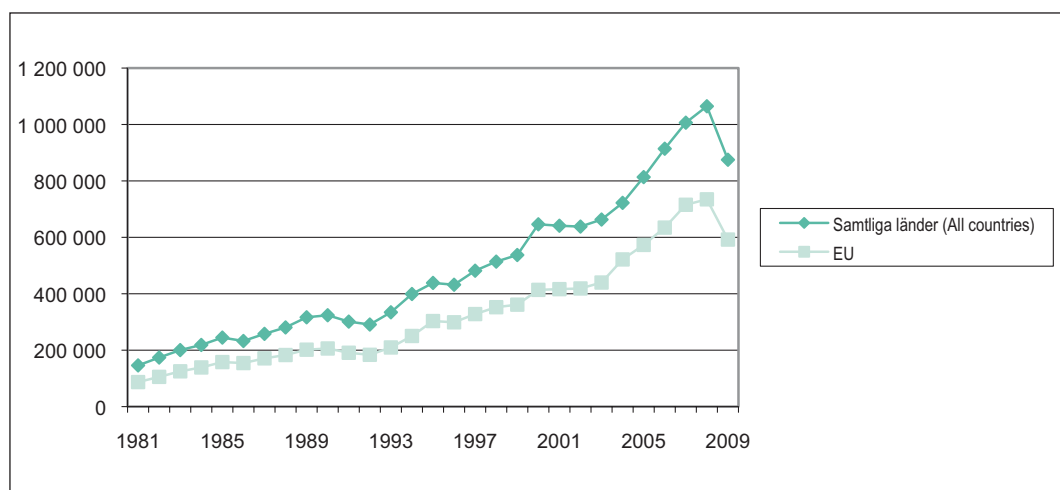
Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomstår de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.41 Diagram

Importvärdet efter handelspartner åren 1981-2009, mnkr

Import value by region of origin 1981-2009, MSEK

Anm: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik.

T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: SCB, utrikeshandelsstatistiken, Skatteverkets bearbetning

6.3.7 Skatt på lotterier och spel

Lotteriskatt

Lotteriskatten omfattar lotterier och penningvinster vid vinstsparande i bank. Lotterier anordnade av ideella organisationer och AB Svenska spel är undantagna från lotteriskatt. Svenska spels andel av den totala spelomsättningen i Sverige uppgick under 2009 till cirka 54 procent.¹¹ Detta innebär att större delen av de pengar svenska folket spelar för inte omfattas av lotteriskatt. Istället redovisar AB Svenska spel, som helstatligt bolag, in sitt överskott till statsbudgeten. En inte obetydlig del av Svenska spels överskott går dock direkt som stöd till vissa ändamål, såsom idrottsrörelsen. Riksidrottsförbundet är den största mottagaren, dit gick 500 miljoner kronor av 2009 års överskott.¹²

Lotteriskatten utgår med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar. Skatten på vinstsparande tas ut med 30 procent av vinsten på sådant sparande i bank eller sparkassa. Samma skattesats gällde för lotterivinstskatten.

Skatt på spel

Skatt på spel erlaggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Till och med 1994 beskattades även bingospel och mellan 1998 och 2000 varuspelsautomater. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. År 2006 fanns det 200 skattskyldiga som betalade spelskatt.

6.42 Tabell

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-2009, mnkr

Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-2009, MSEK

	Lotteriskatt	Skatt på spel	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	Lotteriavgifter*	Totalt
	Lottery tax	Tax on gambling	Delivered profits from AB Svenska Spel	Lottery fees*	Total
1990	1 494	88	2 365	1	3 948
1991	2 175	98	3 433	2	5 708
1992	2 994	110	3 212	2	6 317
1993	3 076	117	1 593	2	4 788
1994	3 190	124	1 713	12	5 039
1995	3 223	57	1 594	20	4 895
1996	2 267	48	1 798	21	4 134
1997	1 078	44	4 142	24	5 288
1998	1 183	63	3 526	24	4 796
1999	1 201	103	2 018	24	3 345
2000	1 199	96	2 862	24	4 182
2001	1 198	40	3 561	24	4 823
2002	1 149	36	3 297	30	4 511
2003	1 184	33	3 300	32	4 549
2004	1 210	31	3 677	32	4 950
2005	1 202	30	3 634	31	4 897
2006	1 243	25	3 437	33	4 737
2007	1 295	22	3 657	27	5 000
2008	1 268	21	3 587	30	4 905
2009	1 313	19	4 203	28	5 564

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomstår de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Lotteriavgifter redovisades till och med 2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de tillsammans med skatter på konsumtion och insatsvaror (Lottery fees were earlier accounted together with other public fees. From 2006 the fees are accounted together with taxes on consumption and input goods).

Källa: Ekonomistyrningsverket

11 Lotteriinspektionen, Spelmarknadens utveckling i Sverige och internationellt 2009

12 AB Svenska spel, Årsredovisning för år 2009

6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är tre procent av beskattningsvärdet och i övriga fall åtta procent. Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons. År 1999 avskaffades reklamskatten på reklamtrycksaker. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam.

Koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter mm

Från och med 2006 har ett antal avgifter som tidigare i statsbudgeten redovisades som offentligrättsliga avgifter tillkommit bland skatterna på konsumtion och insatsvaror. Dessa är koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden och avgifter för telekommunikation. Ingen av dessa avgifter administreras av Skatteverket. Koncessionsavgifter för TV-företag och lokalradioavgifter betalas till Radio- och TV-verket, avgifter till granskningsnämnden redovisas in till staten av denna nämnd och avgifter för telekommunikation betalas till Post- och telestyrelsen.

6.43 Tabell

Uppbörd av skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm 1990-2009, mnkr

Revenues from tax on advertising, consession fees for TV networks etc. 1990-2009, MSEK

	Skatt på annonser och reklam Tax on advertising	Koncessionsavgifter för Tv-företag, lokalradioavgifter mm* Consession fees for TV and radio networks etc.*	Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror Other taxes on consumption and input goods	Totalt Total
1990	1 073	1 073
1991	999	999
1992	980	980
1993	973	973
1994	1 036	1 036
1995	1 072	159	..	1 231
1996	1 103	413	..	1 516
1997	1 163	417	..	1 580
1998	1 192	567	12	1 770
1999	1 037	652	6	1 695
2000	1 091	662	3	1 756
2001	955	756	0	1 712
2002	823	582	4	1 409
2003	753	586	26	1 365
2004	821	548	21	1 391
2005	875	554	100	1 530
2006	659	663	20	1 343
2007	657	528	-	1 185
2008	213	243	-	455
2009	292	227	-	519

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Häri ingår koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden samt avgifter för telekommunikation. Dessa avgifter redovisades t.o.m. 2005 som offentligrättsliga avgifter. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Included are consession fees for TV and radio networks, fees to the Swedish Broadcast Commission and permission fees to the electronic communication network)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Särskilt om företagsbeskattning

7.1 Inledning

Syftet med detta kapitel är att ge en samlad bild av området företagsbeskattning, eller inkomst av näringsverksamhet som är den skattemässiga termen. Dessutom ges en övergripande beskrivning av den svenska företagsstrukturen.

Den statliga inkomstskatten för juridiska personer, populärt kallad bolagsskatten, hänförs till skatt på kapital och beskrivs översiktligt även i kapitel 5. Övriga skatter på inkomst av näringsverksamhet är hänförliga till skatt på arbete. Uppgifter om dessa skatter finns även i kapitel 4.

Under årens lopp har företagsbeskattningen genomgått ett antal förändringar vad gäller företagets möjligheter att själva reglera sitt skattemässiga resultat genom att göra olika typer av reserveringar. I och med skattereformen 1990/91 renodlades företagsbeskattningen så till vida att ett flertal reserveringsmöjligheter ändrades eller togs bort samtidigt som skattesatsen för bolag sänktes (se vidare avsnitt 7.4.1). För enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag varierar skattesatsen beroende på den enskilde individens kommunalskatt och övriga inkomster. Detta behandlas närmare i kapitel 4. Olika reserveringsmöjligheter som fysiska näringsidkare kan använda för att påverka det skattemässiga resultatet beskrivs närmare i avsnitten 7.5.3 (expansionsmedel), 7.5.4 (räntefördelning) och 7.5.5 (periodiseringsfond).

7.2 Grundläggande principer

7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten

En grundläggande princip inom företagsbeskattningen är att det skattemässiga resultatet utgår ifrån företagets bokföringsmässiga resultat. Dessa resultat utgör utgångspunkten för beskattningen och resultaten påverkas endast av vissa skattemässiga justeringar. Ytterligare en koppling mellan beskattning och redovisning är det krav som finns att vissa skattemässiga reserveringar endast godtas om avsättningen har gjorts i räkenskaper.

Den ursprungliga reserveringsmöjligheten som fanns efter skattereformen, skatteutjämningsreserven, även kallad SURV, togs bort från och med 1995 års taxering och ersattes med periodiseringsfonder (se vidare avsnitten 7.4.6 och 7.5.5).

En annan princip som upprätthålls inom företagsbeskattningen är att den i möjligaste mån ska vara neutral i förhållande till den företagsform som verksamheten bedrivs i.

7.2.2 Kvittning och rullning

Förlustutjämnning sker i ett rullande system som innebär att underskott i en förvärvskälla inom inkomstslaget näringsverksamhet får dras av vid beräkningen av inkomsten av samma förvärvskälla närmast följande beskattningsår. All inkomst av näringsverksamhet som bedrivs av en skattebetalare hänförs med några få undantag till en enda förvärvskälla. Kvittningssystemet innebär att underskottsavdrag rullas vidare från ett beskattningsår till nästa till dess att full kvittning uppnåtts. Det underskott som fastställs vid en taxering kan på så sätt bestå av ackumulerade underskott från flera beskattningsår, samtidigt som ett redovisat överskott kan ha reducerats av tidigare års underskott. Nedan ges ett exempel på hur ett underskott rullas vidare till dess ett överskott uppstår.

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Verksamhetens resultat aktuellt år	-100	-50	50	200	300
Inrullat underskott	-	-100	-150	-100	-
Redovisat (ackumulerat) underskott	-100	-150	-100	-	-
Redovisat överskott	-	-	-	100	300

År ett uppstår ett underskott på 100 i förvärvskällan. Detta underskott rullas vidare till år två. Även år två medför ett underskott på 50. Det ackumulerade underskottet om 150 rullas vidare till år tre. År tre uppstår ett överskott på 50 som får kvittas mot tidigare års underskott. Det återstående underskottet om 100 rullas vidare till år fyra. År fyra ger verksamheten ett överskott på 200. Detta överskott får kvittas mot det inrullande underskottet, vilket innebär att

det skattemässiga resultatet uppgår till 100 samtidigt som tidigare års förluster utjämnats. År fem redovisas ett överskott på 300 som inte påverkas av tidigare års resultat.

Det finns vissa undantag från regeln om att underskott endast får kvittas mot överskott inom samma förvärvskälla. Ett av dessa undantag är nystartad verksamhet, där underskott de fem första åren får kvittas mot tjänsteinkomster. Ett annat undantag är underskott av konstnärlig och litterär verksamhet som också får kvittas mot tjänsteinkomster. Ingen tidsbegränsning gäller dock för kvittning av underskott i sådan verksamhet. Underskott som finns kvar när en förvärvskälla upphör behandlas som en realisationsförlust, vilken får kvittas mot andra kapitalinkomster.

7.3 Företagsstrukturen i Sverige

7.3.1 Företagens storlek

För att närmare beskriva svensk företagsstruktur och dess sammansättning görs en indelning av företag efter antalet anställda. I 7.1 Tabell ingår samtliga aktiva fysiska och juridiska personer, uppdelade efter antal anställda.

Det svenska näringslivet domineras av

små företag. 92 procent av alla företag har mindre än fem anställda och endast 0,1 procent av företagen har mer än 500 anställda. Av den totala arbetskraften i företag som bedriver affärsmässig verksamhet är dock 51 procent anställda i företag med minst 500 anställda, 13 procent är anställda i företag med mellan 100 och 499 anställda medan 36 procent arbetar i företag med mellan 1 och 99 anställda. Andelen anställda i de största företagen har trots det minskat under den senaste femtonårsperioden. 1993 arbetade 58 procent i företag med minst 500 anställda, 1995 var motsvarande andel 56 procent och 1999 51 procent.¹

7.3.2 Olika företagsformer

Näringsverksamhet kan bedrivas av såväl fysiska som juridiska personer. Inkomst av näringsverksamhet beskattas på olika sätt beroende på om den skattskyldige är fysisk person, dödsbo eller juridisk person. All verksamhet som bedrivs av juridiska personer hänförs till inkomst av näringsverksamhet och den juridiska personen är skattesubjekt och beskattas själv för inkomsten. Beträffande handelsbolag, kommanditbolag och Europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG), som civilrättsligt är juridiska personer, är det

7.1 Tabell

Antal företag fördelade efter storlek (antal anställda), 2003-2009

Number of enterprises according to size (number of employees), 2003-2009

Antal anställda Number of employees	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
							Antal Number	Andel Share
0	641 820	651 609	676 359	680 850	699 936	700 336	720 733	73,79%
1-4	146 049	149 049	153 142	163 703	170 665	171 871	176 288	18,05%
5-9	33 748	34 439	35 156	36 418	37 100	37 168	39 351	4,03%
10-19	17 934	18 149	18 417	19 031	19 843	19 803	21 085	2,16%
20-49	10 522	10 562	10 689	11 035	11 445	11 439	12 180	1,25%
50-99	3 156	3 162	3 200	3 310	3 464	3 456	3 667	0,38%
100-199	1 513	1 482	1 491	1 505	1 587	1 585	1 642	0,17%
200-499	913	891	857	894	912	916	963	0,10%
500-	862	846	840	822	849	850	881	0,09%
Summa (Total)	856 517	870 189	900 151	917 568	945 801	947 424	976 790	100,00%

Anm: Tabellen avser aktiva företag. Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, företagsregistret

¹ Beräkning efter uppgifter ur Statistiska centralbyråns statistikdatabas för näringsverksamhet.

dock delägarna i bolaget som beskattas för näringsverksamhetens resultat. EEIG är en företagsform inom Europeiska unionen (EU). En EEIG kan närmast liknas vid ett handelsbolag över nationsgränserna. Näringsverksamhet bedriven av fysisk person, även kallad enskild näringsverksamhet eller enskild firma, innebär att verksamheten bedrivs av fysisk person i eget namn. Den fysiska personen är skattesubjekt för den enskilda näringsverksamheten och redovisar dess inkomster tillsammans med sina övriga inkomster.

De vanligast förekommande företagsformerna i Sverige är enskild firma, aktiebolag,

handelsbolag och ekonomisk förening.

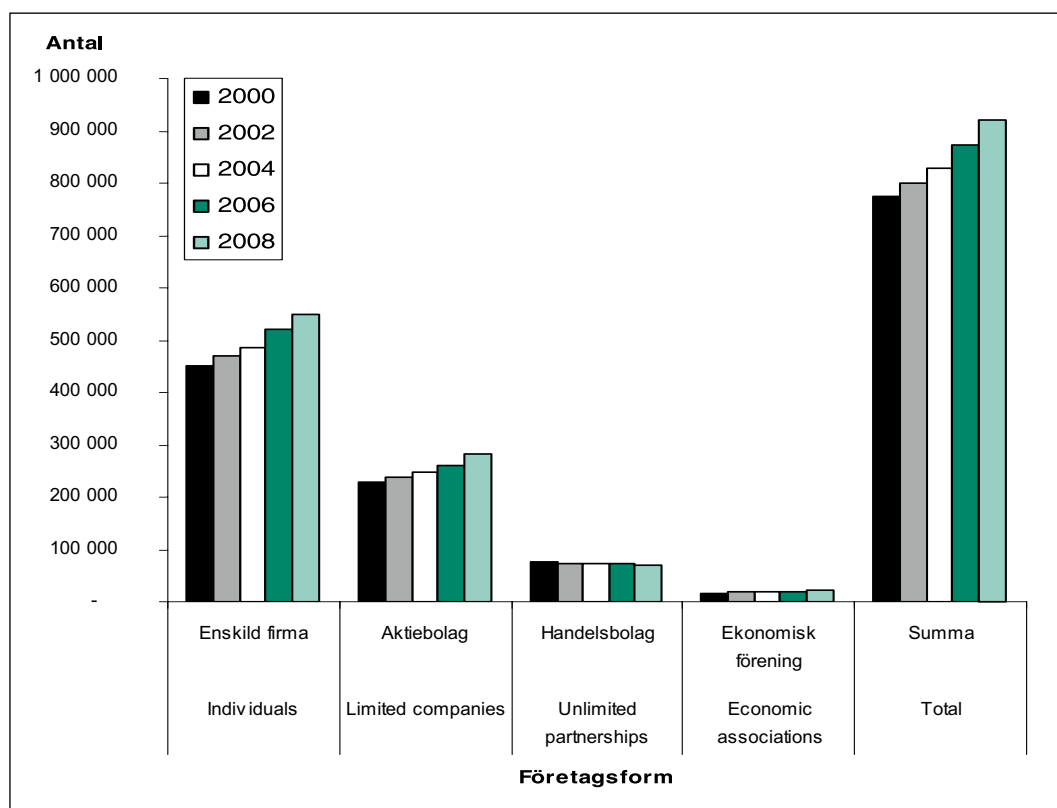
Såsom framgår av 7.2 Diagram är de enskilda firmorna och aktiebolagen de klart dominerande företagsformerna, sett till antalet företag. Antalet aktiva företag² har ökat något under de senaste åren. Det exakta antalet företag finns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Vad gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen helt dominerande och svarar för 88 procent av den totala omsättningen inom området näringsverksamhet. Enskild näringsverksamhet, handelsbolag och ekonomiska föreningar svarar tillsammans för endast fem procent av omsättningen.

7.2 Diagram

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 2000-2008

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 2000-2008

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

² Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

7.3 Tabell

Total omsättning per företagsform 2005-2009 enligt lämnade momsdeklarationer, mdkr och procent

Total turnover per legal form of enterprise 2005-2009 on the basis of VAT tax returns, BSEK and percent

Företagsform Legal form	2005		2006		2007		2008		2009	
	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share
Enskild närings- verksamhet (<i>Individuals</i>)	105,8	1,7	119,6	1,8	117,1	1,6	120,9	1,6	117,6	1,7
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	5 387,0	88,0	5 892,3	88,0	6 300,4	88,2	6 713,6	88,7	6 042,4	88,4
Handelsbolag (<i>Unlimited partnerships</i>)	114,6	1,9	120,5	1,8	123,8	1,7	121,0	1,6	114,8	1,7
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	108,5	1,8	109,3	1,6	110,6	1,5	103,2	1,4	97,3	1,4
Övriga (<i>Other</i>)	407,9	6,7	457,5	6,8	494,7	6,9	509,4	6,7	465,6	6,8
Summa (Total)	6 123,8	100,0	6 699,2	100,0	7 146,6	100,0	7 568,1	100,0	6 837,7	100,0

Anm: Omsättningen har beräknats utifrån uppgifter i lämnade momsdeklarationer. Det innebär en viss underskattning för enskild näringsverksamhet, eftersom momsen vid en omsättning under en miljon kronor redovisas i inkomstdeklarationen.

Källa: Statistiska centralbyrån

7.4 Juridiska personers skatt

7.4.1 Förändringar vid skattereformen

I samband med skattereformen 1990-1991 genomfördes en omfattande förändring av bolagsbeskattningen. Före skattereformen var skattesatsen 52 procent. Samtidigt var möjligheterna till s.k. skattemässiga reserveringar generösa, bl.a. i form av lagernedskrivning och avsättning till resultatutjämningsfond. Utöver bolagsskatten betalade större bolag även en särskild vinstdelningsskatt, vilken uppgick till 20 procent av ett underlag beräknat på särskilt sätt. Bolagsskattesatsen sänktes 1991 till 30 procent, samtidigt som rätten till lagernedskrivning och andra resultatreglerande åtgärder slopades. Vid samma tidpunkt togs även vinstdelningsskatten bort. Skattesatsen sänktes 1995 till 28 procent och 2009 sänktes den ytterligare till 26,3 procent.

7.4.2 Dubbelbeskattning

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt för sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag inte får göra avdrag för vinstutdelningen uppkommer dubbelbeskattning. Vid 1995 års taxering

var dubbelbeskattningen av svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar i princip avskaffad. Dubbelbeskattningen infördes åter fr.o.m. den 1 januari 1995. Olika invändningar har under årens lopp riktats mot systemet med dubbelbeskattning, och i vissa delar har dessa lett till att regler införts för att lindra effekten av dubbelbeskattningen. Praktiskt sett innebär dubbelbeskattningen att en bolagsvinst beskattas med 48 procent skatt. Först beskattas hela vinsten med 26,3 procent bolagsskatt hos bolaget, resterande 73,7 procent kan delas ut och beskattas då med 30 procent kapitalskatt hos mottagaren (om denne är en fysisk person). Den totala skatten på t.ex. 100 kronor blir därmed 48,41 kronor ($26,3 + 0,3 * 73,7$).

7.4.3 Skatten för juridiska personer 139 miljarder kronor år 2008

Den statliga inkomsts-katten (bolagsskatten) minskade med 22 mdkr jämfört med toppnoteringen vid tax-08.

Den totala skatt som debiteras aktiebolag och andra juridiska personer i samband med inkomsttaxeringen uppgick vid inkomståret 2008 (2009 års taxering) till 139 miljarder kronor. Detta motsvarar en minskning med 16 miljarder kronor jämfört med året innan. Av den samlade debi-

terade skatten svarar statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för 83 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 60 procent. Bolagsskatten minskade med 22 miljarder kronor eller 21 procent, jämfört med toppnoteringen 2007.

Avkastningsskatten, som betalas på inbestående pensionsmedel hos försäkringsbolagen, ökade med 2,3 miljarder kronor, från 12,3 miljarder inkomståret 2007 till 14,6 miljarder efterföljande år. Detta motsvarar en ökning med cirka 19 procent. Avkastningsskatten bestäms av storleken på livförsäkringsföretagens förmögenheter vid beskattningsårets ingång och den genomsnittliga statslåneräntan året närmast före. Den genomsnittliga statslåneräntan

steg mellan 2006 och 2007. Ökningen av avkastningsskatten förklaras både av den stigande statslåneräntan och av en ökning av det underliggande kapitalet.

Den särskilda löneskatten på pensionskostnader ökade med 2,1 miljarder kronor till totalt 26,2 miljarder.

Fastighetsskatten för juridiska personer ökade med 1,2 miljarder kronor och mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen ökade med cirka 0,1 miljarder kronor. Nettobeloppet av mervärdesskatt som redovisas i inkomstdeklarationen uppgick taxeringsåret 2009 till cirka 7,2 miljarder kronor. Detta är en ökning med 0,1 miljarder, vilket motsvarar 1 procent.

7.4 Tabell

Översikt av skatteutfallet för juridiska personer 1994, 2003-2008, mdkr

Overview of taxes for legal entities 1994, 2003-2008, BSEK

	1994	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Förändring 06-07	
								mdkr BSEK	%
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	36,8	48,9	71,5	92,0	99,2	104,6	83,0	-21,6	-20,6
Avkastningsskatt (Yield tax)	6,3	12,3	11,0	11,6	10,7	12,3	14,6	+2,3	+18,6
Särskild löneskatt på pensionskostnader (Special tax on pension costs)	5,4	20,8	21,7	22,1	21,6	24,1	26,2	+2,1	+8,5
Fastighetsskatt (Real estate tax)	4,2	10,4	10,2	10,3	11,8	12,8	13,5	+1,2	+9,3
Moms, netto (VAT, net)	0,2	1,7	1,6	1,6	1,7	1,9	1,9	+0,1	+3,6
Skattereduktioner för investeringar och reparationer (Special tax reduction on investments and housing improvements)	-1,5	0,0	-0,6	-0,9	-0,1	0,0	-	-	-
Övrigt (Other)	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	-	-	-
Summa (Total)	51,5	94,2	115,5	136,9	145,0	155,0	139,2	-16,0	-10,3

Källa: Skatteverkets debiteringsstatistik

Aktiebolagen svarar för 76 procent av den totala skatten

Av de juridiska personernas totala skatt svarar aktiebolagen för den största delen, 76 procent. Tillsammans med banker och försäkringsbolag står aktiebolagen för 89 procent av skatteinkomsterna. Avkastningsskatten betalas till största delen av försäkringsföretagen, medan den särskilda löneskatten till stor del betalas av aktiebolagen samt av myndigheter och andra offentliga organisationer, dvs. stora arbetsgivare. De totala inkomsterna av fastighetsskatt härrör i huvudsak från aktiebolag och bostadsrättsföreningar.

Ett fåtal stora bolag står för en mycket stor andel av den totala bolagsskatten. I 7.6

Diagram har samtliga aktiebolag, inklusive banker och försäkringsföretag, indelats i intervall efter hur mycket de betalade i bolagsskatt för inkomståret 2008. Av diagrammet framgår att en mycket liten andel av alla bolag, 0,03 procent, betalade 100 miljoner kronor eller mer i bolagsskatt, samtidigt som den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde cirka 22 procent av den totala bolagsskatten i Sverige. Andelen bolag som betalade 100 tusen kronor eller mindre i bolagsskatt utgjorde 67 procent av totala antalet bolag. Den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde 5,2 procent av den totala.

De exakta sifferuppgifterna finns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

7.5 Tabell

Juridiska personers skatt fördelad efter juridisk form i procent, 2008, mnkr

Legal entities' tax by legal form in percent 2008, MSEK

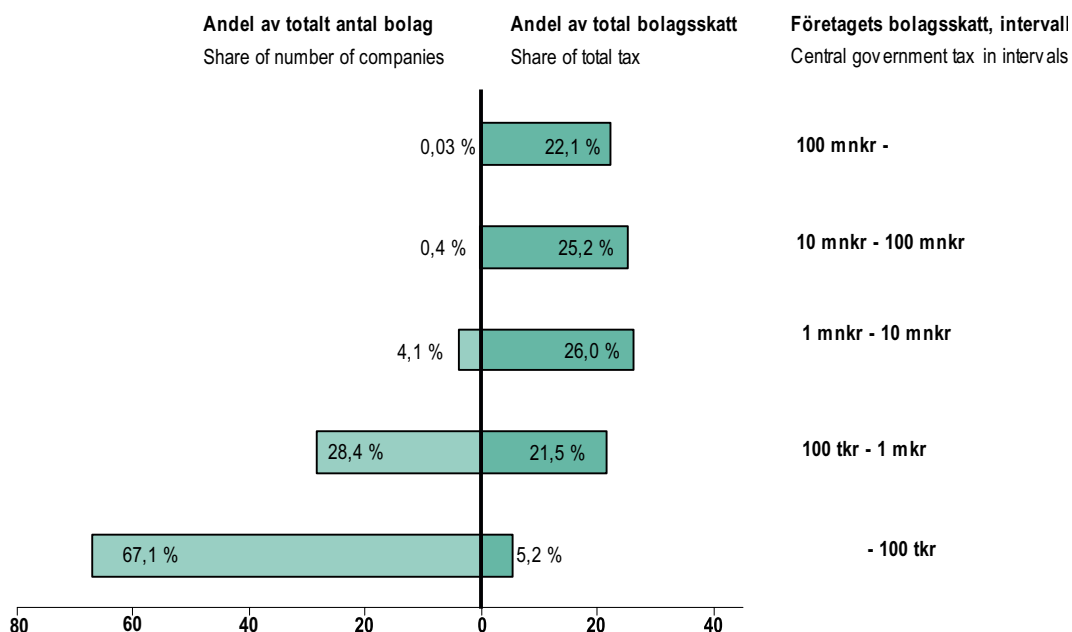
Juridisk form	Antal	Statlig inkomstskatt	Avkastnings-skatt	Särskild löneskatt på pensionskostnader	Fastighets-skatt	Moms, netto	Slutlig skatt	Andel av slutlig skatt %
Legal form	Number of entities	Central government income tax	Yield tax	Special tax on pension costs	Real estate tax	VAT, net	Total tax	Share of total tax %
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	364 743	75 687	421	18 074	8 307	1 812	105 678	75,9
Bankaktiebolag och sparbanker (<i>Bank companies and savings banks</i>)	132	2 176	16	540	33	0	2 765	2,0
Försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (<i>Insurance companies</i>)	383	2 250	12 158	487	307	4	15 213	10,9
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	12 504	288	7	227	84	16	636	0,5
Handelsbolag (<i>Unlimited partnerships</i>)	113 505	0	1	119	1 039	0	1 270	0,9
Utländska juridiska personer (<i>Foreign legal entities</i>)	3 734	1 153	169	120	116	3	1 564	1,1
Bostadsrätts- och samfällighetsföreningar (<i>Tenant-owners' associations etc</i>)	28 282	204	0	4	479	55	1 925	1,4
Ideella föreningar (<i>Non-profit associations</i>)	78 693	707	92	475	69	18	1 374	1,0
Stiftelser (<i>Foundations</i>)	23 445	560	1 124	142	52	8	1 960	1,4
Statliga och kyrkliga enheter, kommuner och andra offentliga organisationer (<i>Government owned entities</i>)	3 077	9	15	5 940	210	7	6 222	4,5
Övriga (<i>Others</i>)	1 034	7	613	57	21	0	703	0,5
Summa (Total)	629 532	83 042	14 616	26 185	10 716	1 922	139 310	100,0

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Diagram

Fördelning av statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för aktiebolag 2008, andel av total skatt och andel av totalt antal bolag

Division of taxes for limited companies 2008, share of total tax and share of total number

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet

Av 7.7 Tabell framgår fördelningen av redovisade över- respektive underskott för samtliga aktiebolag inklusive banker, försäkringsföretag och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration för inkomståret 2008. Av alla bolag redovisar cirka 49 procent överskott, medan cirka 35 procent redovisar underskott. Resterande 16 procent redovisar ett nollresultat. De senare är till största delen bolag som bildats men ännu inte påbörjat någon verksamhet eller bolag som upphört med en tidigare bedriven verksamhet.

Det tidigare beskrivna förhållandet att ett fåtal mycket stora företag betalar en stor del av den totala bolagsskatten framgår även här. 76 procent av det totala taxerade överskottet är hänförligt till ett fåtal mycket stora företag, vilka tillsammans utgör 3,1 procent av antalet bolag som redovisar överskott. Fördelningen av de samlade underskotten har en liknande struktur. Som förklarats i avsnitt 7.2.2 är dock en skillnad mellan redovisade underskott och överskott att de förra i många fall är ackumulerade underskott. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

7.7 Tabell

Redovisade över- och underskott (ackumulerat) i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2008

Assessed surpluses and deficits (accumulated) for limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2008

	Antal Number	Andel, % Share, %	Summa taxerad inkomst, mnkr Assessed income, MSEK	Andel Share
Taxerat överskott (Assessed surplus)				
1 kr - 10 tkr	21 105	11,7	69	0,0
10 tkr - 100 tkr	50 431	28,1	2 353	0,8
100 tkr - 1 mnkr	81 896	45,6	29 065	9,3
1 mnkr - 5 mnkr	20 707	11,5	43 386	13,9
5 mnkr - 10 mnkr	2 923	1,6	20 213	6,5
10 mnkr - 50 mnkr	2 126	1,2	42 322	13,5
50 mnkr - 100 mnkr	249	0,1	17 121	5,5
100 mnkr - 1 mdkr	251	0,1	63 674	20,4
1 mdkr -	26	0,0	94 428	30,2
Totalt (Total)	179 714	100,0	312 633	100,0
Taxerat underskott (ackumulerat) (Assessed deficit [accumulated])				
1kr - 10 tkr	19 712	15,2	69	0,0
10 tkr - 100 tkr	39 534	30,5	1 744	0,3
100 tkr - 1 mnkr	50 120	38,7	17 588	3,1
1 mnkr - 5 mnkr	13 500	10,4	29 070	5,1
5 mnkr - 10 mnkr	2 539	2,0	17 852	3,1
10 mnkr - 50 mnkr	2 906	2,2	62 981	11,1
50 mnkr - 100 mnkr	563	0,4	38 909	6,9
100 mnkr - 1 mdkr	605	0,5	161 808	28,5
1 mdkr -	71	0,1	237 092	41,8
Totalt (Total)	129 550	100,0	567 112	100,0
Nollresultat (Zero result)				
Totalt (Total)	57 175	100,0	0	100,0

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration taxeringsåret 2009.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott

Aktiebolagens samlade överskott uppgick inkomståret 2008 till ca 310 miljarder kronor. Av 7.8 Tabell framgår den branschvisa fördelningen av det sammanlagda överskottet. Bland huvudgrupperna återfinns det största överskottet bland företag inom tillverkningssektorn. Dessa 15 000 företag, eller 8,5 procent av alla företag med överskott, redovisar ett sammanlagt överskott på 72 miljarder kronor, eller 23 procent av det totala överskottet. Inom parti- och detaljhandelssektorn finns det 32 000 företag med ett sammanlagt överskott på 50 miljarder kronor. Bland samtliga aktiebolag med överskott är det genomsnittliga överskottet 1,74 miljoner kronor per företag. Det högsta genomsnittliga överskottet återfinns bland företag som tillverkar kemikalier och andra kemiska produkter. I genomsnitt har dessa företag ett överskott på 62 miljoner kronor.

Andra branscher med relativt höga genomsnittliga överskott är försäkringsföretag, företag inom gruvbrytning och mineralutvinning, företag inom el-, gas-, värme- och vattenförsörjning och tillverkare av medicinska instrument med genomsnittliga överskott på 37, 28, 23 och 13 miljoner kronor.

Aktiebolagens ackumulerade underskott uppgick inkomståret 2008 till 570 miljarder kronor. Företagen inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik uppvisar det största samlade underskottet, 95 miljarder kronor. De näst största samlade underskotten har tillverkningsföretag och företag inom finans- och försäkringssektorn. De sammanlagda underskotten uppgår för dessa till 80 respektive 79 miljarder kronor. Störst genomsnittligt underskott har företag som tillverkar stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle, där det genomsnittliga underskottet är 257 miljoner kronor.

7.8 Tabell

Redovisat resultat i aktiebolag 2008 fördelat efter SNI*, mnkr Assessed income for limited companies 2008 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
A (01-03)	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	4 173	2 637	2 188	2 021
B (05-09)	Grubrytning och utvinning av mineraler (Mining)	268	7 454	158	2 472
C (10-33)	Tillverkning (Manufacturing)	15 333	71 554	7 713	79 582
Varav:	10-12 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	926	3 743	739	3 320
(From which:)	13-15 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	477	313	318	558
	16 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 273	1 618	668	1 605
	17 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	181	1 816	123	1 670
	18 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	949	643	644	419
	19 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	19	116	14	3 597
	20-21 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	353	21 978	233	2 967
	22-23 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	1 115	2 476	517	2 775
	24-25 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	4 337	11 576	1 450	3 755
	26 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	573	7 435	443	4 382
	27 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	422	3 715	190	2 763
	28 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	1 464	9 161	664	4 763
	29-30 Transportmedel (Transportation)	609	3 323	381	42 085
	31-32 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 282	2 590	827	3 051
	33 Reparation av maskiner och utrustning (Repairment of machines and equipment)	1 353	1 051	502	1 873
D (35)	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	638	14 778	375	1 922
E (36-39)	Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering (Water and sewage, waste handling)	434	610	196	696
F (41-43)	Byggnadsverksamhet (Construction)	19 522	14 468	7 062	5 525
G (45-47)	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	31 665	50 216	21 258	41 143
Varav:	45 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	4 634	3 603	2 583	3 132
(From which:)	46 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	14 858	36 588	9 506	24 060
	47 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	12 173	10 025	9 169	13 951
H (49-53)	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	9 199	7 373	3 961	57 794
Varav:	49 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	7 395	4 394	2 681	47 141

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)		
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)		
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount	
(From which:)	50	Sjötransport (Sea transport)	332	347	340	6 403
	51	Lufttransport (Air transport)	91	86	168	1 800
	52	Stödtjänster till transport (Transport service)	1 329	2 487	723	2 363
	53	Postbefordran (Post service)	52	59	49	86
I (55-56)		Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	4 239	1 922	5 181	5 182
J (58-63)		Informations- och kommunikationsverksamhet (Information and communication)	9 247	11 147	6 682	44 876
K (64-66)		Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	5 296	42 813	5 222	79 039
Varav:	64	Finansiella tjänster utom försäkring (Finance agency)	2 736	28 241	2 949	56 354
(From which:)	65	Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (Insurance)	238	8 762	197	8 714
	66	Stödtjänster till finansiell verksamhet (Other financial business)	2 243	5 786	1 950	13 620
L (68)		Fastighetsverksamhet (Real estate service)	13 650	18 223	11 572	42 849
M (69-75)		Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (Law, economy, science and technology)	34 710	46 436	20 471	95 337
N (77-82)		Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster (Rental, real estate and travel service)	6 371	5 904	4 123	6 053
Varav:	77	Uthyrning av fordon och maskiner (Renting of vehicles and machines)	1 636	2 073	1 136	1 981
(From which:)	78	Arbetsförmedling och personaluthyrning (Employment service)	1 026	1 199	572	1 030
	79	Resebyråverksamhet (Travel agency)	606	426	564	1 412
	80	Säkerhetsverksamhet (Security service)	254	177	199	205
	81-82	Rengöring, kontorservice och andra företagstjänster (Cleaning, office service and other business service)	2 849	2 030	1 652	1 424
O (84)		Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (Community service)	29	22	18	19
P (85)		Utbildning (Education)	2 488	1 120	1 637	1 322
Q (86-88)		Vård och omsorg; sociala tjänster (Health care, social service)	5 835	3 887	1 970	1 067
R (90-93)		Kultur, nöje och fritid (culture, pleasure and recreation)	2 644	1 098	2 772	21 631
S (94-96)		Annan serviceverksamhet (Other community and personal services)	1 942	884	1 680	1 600
T (97-98)		Privata hushållstjänster (Services in households)				
U (99)		Verksamhet i internationella organisationer, ambassader o dyl (International organizations, embassies etc)				
0		SNI-saknas (Companies without SNI)	12 031	10 087	25 311	76 982
Totalt (Total)			179 714	312 633	129 550	567 112

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som taxeringsåret 2008 lämnat en inkomstdeklaration med ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2007) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar

Av 7.9 Tabell framgår aktiebolagens in-
täkter och kostnader för år 2008. Aktiebo-
lagens totala rörelseintäkter, dvs. omsätt-
ning, uppgick till 6 892 miljarder kronor.
Rörelsekostnaderna, som framför allt be-

står av kostnader för varor och material,
uppgick till 3 791 miljarder kronor eller
55 procent av omsättningen. De därefter
största kostnadsposterna är övriga externa
kostnader och personalkostnader (framför
allt löner och sociala avgifter), som upp-
gick till 1 226 respektive 1 121 miljarder

kronor eller 18 respektive 16 procent av omsättningen. De bokföringsmässiga avskrivningarna utgör en förhållandevis liten del av företagens kostnader. De uppgick 2008 endast till 206 miljarder kronor eller 3 procent av omsättningen. Företagens finansiella intäkter och kostnader har ganska stor betydelse för företagets resultat även om de netto bara uppgår till 3 procent av omsättningen. Totalt uppgår de finansiella intäkterna till 1 036 miljarder kronor (15 procent av omsättningen) och

de finansiella kostnaderna uppgår totalt till 830 miljarder kronor (12 procent av omsättningen).

Resultatet efter finansnetto är företagets resultat efter att man har tagit hänsyn till alla intäcks- och kostnadsposter men innan man gör några skattemässiga justeringar och eventuella andra bokslutsdispositioner. År 2008 uppgick aktiebolagens resultat efter finansnetto till 591 miljarder kronor, vilket motsvarar 9 procent av deras omsättning.

7.9 Tabell

Aktiebolagens intäkter, kostnader och rörelseresultat efter finansnetto 2008, mnkr Income and costs for limited companies 2008, MSEK

	Belopp Amount	Procent av omsättningen Percentage of turnover
Rörelseintäkter (<i>Net sales</i>)	6 892 476,8	100,0
Rörelsekostnader (<i>Cost of sales</i>)	-3 790 763,1	-55,0
Övriga externa kostnader (<i>Other external expenses</i>)	-1 226 362,9	-17,8
Personalkostnader (<i>Expenses of personel</i>)	-1 121 226,9	-16,3
Avskrivningar mm (<i>Depreciation</i>)	-205 736,2	-3,0
Övriga rörelsekostnader (<i>Other cost of sales</i>)	-184 889,1	-2,7
Ej specificerade nettointäkter (<i>Not specified net income</i>)	22 298,9	
Rörelseresultat efter avskrivningar (<i>Operating income</i>)	385 797,4	5,6
Finansiella intäkter och kostnader (<i>Financial income and expenses</i>)	206 025,3	3,0
Resultat efter finansnetto (<i>Income after financial income and expenses</i>)	591 822,7	8,6

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Möjligheter att påverka resultatet

Aktiebolagen har vissa möjligheter att justera det resultat som ska ligga till grund för beskattningen. Dels kan resultatet justeras genom att man får skjuta upp beskattningen av vissa inkomster och dels måste vissa justeringar göras på grund av att de bokföringsmässiga reglerna kan skilja sig från de skattemässiga.

Efter skattereformen 1990/91 finns egentligen bara två rena reserveringsmöjligheter av betydelse kvar, periodiseringsfonder och överavskrivningar. Avsättning till periodiseringsfonder kan från och med 2002 års taxering göras med upp till 25 procent av bolagets vinst (tidigare var gränsen 20 procent) och reserveringen kan sparas i upp till sex år innan den behöver återföras. Från och med ingången av 2005 räntebeläggs aktiebolagens avsättningar till periodiseringsfonder. Det går till så att en schablonintäkt tas upp till beskattning, beräknad till 72 procent av statslåneräntan multiplicerad med summan av de avsätt-

ningar till periodiseringsfonder som gjorts vid beskattningsårets ingång.

Beträffande avskrivningar medges skattemässigt en snabbare avskrivningstakt än vad som i de flesta fall är företagsekonomiskt motiverat, varigenom en reservering uppkommer.

Koncernbidrag utgör ytterligare en möjlighet för företag ingående i koncerner att påverka sitt resultat, men koncernbidrag utgör inte en reservering. Koncernen utgör inte skattesubjekt i Sverige utan varje enskilt bolag utgör ett självständigt skattesubjekt. För att valet av organisationsform – ett företag eller flera företag i en koncern – inte ska styras av skattereglerna finns särskilda regler som medger att inkomster förs över från ett företag till ett annat genom koncernbidrag. Syftet med reglerna om koncernbidrag är att skattebelastningen för en koncern varken bör vara större eller mindre än om verksamheten hade bedrivits i ett enda bolag.

Sett till totalbelopp var det sammanlagda

nettoresultatet efter finansnetto och före de skattemässiga justeringarna som vi visat ovan 592 miljarder kronor inkomståret 2008 (dvs taxeringsåret 2009). I det beloppet ingår samtliga bolag, oavsett om de har ett taxerat överskott, underskott eller nollresultat. De bolag som har ett taxerat överskott har tillsammans ett resultat efter finansnetto på 553 miljarder kronor och de

som har ett taxerat underskott har ett resultat efter finansnetto på -51 miljarder kronor. Från dessa poster sker, huvudsakligen skattemässigt betingade, justeringar för att räkna fram den taxerade inkomsten. Totalbeloppen för de olika justeringsposterna taxeringsåret 2009 framgår av 7.10 Tabell. Netto medför justeringarna en minskning av resultatet med 264 miljarder kronor för

7.10 Tabell

Justeringsposter mellan rörelseresultat efter finansnetto och taxerad inkomst 2008, mnkr

Adjustment items and taxable income 2008, MSEK

	Taxerat överskott		Taxerat underskott	
	Assessed surplus		Assessed deficit	
	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %
	Amount	Share %	Amount	Share %
Resultat efter finansnetto <i>(Net of financial income and expenses)</i>	552 836	100,0	-50 855	100,0
Resultatminskning (Profit reduction/loss increase)				
Överavskrivningar <i>(Excess depreciation)</i>	23 739	4,3	19 766	-38,9
Avsättning periodiseringsfond <i>(Transfer to tax allocation reserve)</i>	55 613	10,1	21	0,0
Lämnat koncernbidrag <i>(Group contribution)</i>	138 665	25,1	104 786	-206,1
Bokförda ej skattepliktiga intäkter <i>(Accounted non taxable revenues)</i>	349 362	63,2	269 308	-529,6
Uppskov med vinst på aktier mm <i>(Deferment of stock profit etc)</i>	8	0,0	34	-0,1
Underskottsavdrag från tidigare år <i>(Deficit from previous years)</i>	14 724	2,7	419 185	-824,3
Övriga justeringsposter, netto <i>(Other adjustments, net)</i>	93 758	17,0	15 559	-30,6
Summa resultatminskning (Total reduction)	675 869	122,3	828 659	-1 629,5
Resultatökning (Profit increase/loss reduction)				
Upplösning överavskrivningar <i>(Dissolved excess depreciation)</i>	23 185	4,2	6 237	-12,3
Återföring periodiseringsfond <i>(Reversal of tax allocation reserve)</i>	24 904	4,5	13 902	-27,3
Mottaget koncernbidrag <i>(Group contribution)</i>	92 405	16,7	112 733	-221,7
Bokförda ej avdragsgilla kostnader <i>(Accounted non-deductible expenses)</i>	270 882	49,0	228 690	-449,7
Återfört uppskov med vinst på aktier mm <i>(Reversed deferment of stock profit)</i>	39	0,0	1	0,0
Summa resultatökning (Total increase)	411 416	74,4	361 563	-711,0
Totala skattemässiga justeringar <i>(Total fiscal adjustments)</i>	-264 453	-47,8	-467 096	-84,5
Taxerad inkomst (Income tax assessment)	288 383	52,2	-517 951	1 018,5
Summa bolagsskatt (Total corporate income tax)	76 457	13,8	-	-

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

bolagen med överskott och en minskning av resultatet med 467 miljarder kronor för bolagen med underskott.

De största justeringsposterna för bolagen med ett taxerat överskott är bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (349 miljarder kronor), bokförda kostnader som ej är avdragsgilla (271 miljarder kronor) samt lämnade och mottagna koncernbidrag (139 respektive 92 miljarder kronor). Bokförda intäkter och kostnader som ej är skattepliktiga eller avdragsgilla avser exempelvis skattefria utdelningar från koncern- och intresseföretag. För bolagen med ett taxerat underskott utgörs den mest dominerande justeringsposten av underskottsavdrag från tidigare år (419 miljarder kronor), följd av bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (269 miljarder kronor). De skattemässiga justeringar som grundar sig på olika slags överföringar mellan företag med intressegemenskap har alltså mycket större inverkan på företagets resultat än vad reserveringsmöjligheter såsom överavskrivningar och avsättningar till periodiseringsfond har.³

7.5 Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Inkomster från näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person beskattas på i princip samma sätt som övriga förvärvsinkomster. Detta innebär att kommunal och statlig inkomstskatt beräknas på inkomsten samt att allmän pensionsavgift påförs. Liksom lön från anställning påförs inkomster av näringsverksamhet socialavgifter (egenavgifter) alternativt särskild löneskatt. Den del av överskottet som kvarstår i verksamheten eller är att betrakta som avkastning på kapitalet beskattas däremot på särskilt sätt (se vidare avsnitten 7.5.3 och 7.5.4).

7.5.1 Antalet näringsidkare

Antalet fysiska personer som bedriver näringsverksamhet kan beräknas på olika

sätt. I 7.2 Diagram ingår endast enskilda näringsidkare som redovisar moms i särskild skattedeclaration, dvs. näringsidkare med en omsättning överstigande en miljon kronor. Då blir antalet enskilda näringsidkare ca 550 000. Beaktar man istället hur många fysiska personer som redovisat någon typ av enskild näringsverksamhet, oavsett omfattning blir antalet cirka 620 000. Vidare så finns det cirka 110 000 fysiska personer som redovisar inkomst av näringsverksamhet i sin egenskap av delägare i handelsbolag, vissa av dessa ingår även i gruppen som redovisar inkomst av enskild näringsverksamhet.

7.5.2 Redovisat resultat

Inkomst av näringsverksamhet delas för fysiska personer in i aktiv respektive passiv verksamhet. Till aktiv näringsverksamhet hänförs inkomst där den fysiska personen själv är verksam i viss omfattning. På inkomst av aktiv näringsverksamhet betalas egenavgifter med 29,71 procent⁴ (år 2010) och på inkomst av passiv näringsverksamhet betalas särskild löneskatt med 24,26 procent (år 2010). Näringsidkare som fyllt 65 år betalar särskild löneskatt istället för egenavgifter oavsett typ av verksamhet. Från och med inkomståret 2010 kan enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag få ett särskilt avdrag från egenavgifterna med fem procentenheter, dock högst 10 000 kr per år (eller högst 20 000 kr per år för samtliga delägare i ett handelsbolag). En förutsättning för nedsättningen är att överskottet av aktiv näringsverksamhet överstiger 40 000 kr.

Som framgår av 7.11 Tabell redovisar 57 procent av de enskilda näringsidkarna överskott av sin verksamhet, medan 43 procent redovisar underskott. Bland fysiska personer som är delägare i handelsbolag är det en något högre andel som redovisar överskott, 60 procent, och följaktligen en något mindre andel som redovisar underskott, 40 procent.

³ På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen osäkra.

⁴ Från och med den 1 juli 2010 sänks egenavgifterna till 28,97 procent. Sänkningen beror på att den grundläggande karenstiden vid sjukdom förlängs från en till sju dagar. Företagen kan välja en längre karenstid, vilket innebär att egenavgiften sänks ytterligare.

7.11 Tabell

Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag (fysiska personer) indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat, antal och andel, 2008

Individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficit), total number and percent, 2008

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Antal	Andel	Antal	Andel
	Number	Share	Number	Share
Överskott (Surplus)	354 521	57	66 573	60
varav aktiv (active)	303 441	49	60 019	54
varav passiv (passive)	51 080	8	6 554	6
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	268 646	43	44 316	40
varav aktiv (active)	165 377	27	31 226	28
varav passiv (passive)	103 269	17	13 090	12
Summa (Total)	623 167	100	110 889	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Av 7.12 Tabell framgår att fördelningen av de totala inkomsterna (beräknade som absolutbelopp) på över- och underskott är ungefär densamma som fördelningen av

antalet näringsidkare. En större andel av överskotten är däremot redovisade som aktiv näringsverksamhet.

7.12 Tabell

Totalsummor redovisade belopp för enskild näringsidkare och delägare i handelsbolag indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat 2008, mnkr

Total assessed income for individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficits), 2008, MSEK

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Inkomst	Andel	Inkomst	Andel
	Income	Share	Income	Share
Överskott (Surplus)	38 972	56	7 036	64
varav aktiv (active)	36 984	53	6 679	60
varav passiv (passive)	1 988	3	357	3
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	30 698	44	4 033	36
varav aktiv (active)	21 652	31	2 979	27
varav passiv (passive)	9 047	13	1 054	10
Summa, absolutbelopp (Total, absolute value)	69 670	100	11 069	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.13 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva näringsidkare efter olika intervall. Av tabellen framgår att 41 procent av de

aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. Deras sammanlagda överskott motsvarar 5 procent av det totala överskottet för ak-

tiva näringsidkare. Motsvarande andelar för passiva näringsidkare är 84 respektive 22 procent. 22 procent av de aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott som överstiger 200 000 kr. Det sammanlagda överskottet för dem motsvarar 60 procent av det totala överskottet för aktiva näringsidkare. Motsvarande ande-

lar för passiva näringsidkare är 3 respektive 46 procent. Även underskotten har en liknande fördelning. Både vad gäller aktiva och passiva näringsidkare har en majoritet ett underskott mindre än 50 000 kr, medan den totala andelen av underskotten för dessa endast utgör en mindre del.

7.13 Tabell

Redovisad inkomst av enskild näringsverksamhet 2008 i intervall. Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr

Assessed income for individuals with business 2008 in intervals, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiv näringsverksamhet Persons actively involved in the business				Passiv näringsverksamhet Persons not actively involved in the business				Summa aktiv och passiv näringsverksamhet Total persons actively involved and persons not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	56 039	18	179	0	27 344	54	73	4	83 383	24	252	1
10-50	67 862	22	1 846	5	15 469	30	372	19	83 331	24	2 218	6
50-100	48 553	16	3 565	10	4 212	8	295	15	52 765	15	3 859	10
100-150	35 510	12	4 384	12	1 586	3	193	10	37 096	10	4 577	12
150-200	27 696	9	4 821	13	809	2	139	7	28 505	8	4 960	13
200-250	21 357	7	4 777	13	448	1	100	5	21 805	6	4 877	13
250-300	14 927	5	4 085	11	268	1	73	4	15 195	4	4 158	11
300-	31 497	10	13 327	36	944	2	743	37	32 441	9	14 070	36
Totalt (Total)	303 441	100	36 984	100	51 080	100	1 988	100	354 521	100	38 972	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	37 923	23	150	1	31 581	31	123	1	69 504	26	273	1
10-50	51 129	31	1 340	6	35 136	34	895	10	86 265	32	2 235	7
50-100	25 685	16	1 849	9	14 970	14	1 070	12	40 655	15	2 919	10
100-150	13 972	8	1 720	8	7 432	7	911	10	21 404	8	2 631	9
150-200	8 880	5	1 539	7	4 242	4	734	8	13 122	5	2 272	7
200-250	6 022	4	1 347	6	2 684	3	600	7	8 706	3	1 946	6
250-300	4 395	3	1 202	6	1 816	2	496	5	6 211	2	1 699	6
300-	17 371	11	12 505	58	5 408	5	4 218	47	22 779	8	16 723	54
Totalt (Total)	165 377	100	21 652	100	103 269	100	9 047	100	268 646	100	30 698	100

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

I 7.14 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva delägare i handelsbolag efter olika intervall. Fördelningen skiljer sig inte nämnvärt från motsvarande fördelning för enskilda näringsidkare. En mycket stor andel av

både aktiva och passiva delägare med överskott, 46 respektive 83 procent, redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. De som redovisar ett överskott om minst 200 000 kr utgör bland de aktiva delägarna 20 procent, och bland de passiva 4 procent.

7.14 Tabell

Handelsbolagsdelägares redovisade inkomst av näringsverksamhet 2008 i intervall. Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr
Assessed income for partners in unlimited partnerships 2008, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiva delägare Partners in unlimited partnerships active in the business				Passiva delägare Partners in unlimited partnerships not active in the business				Summa aktiva och passiva delägare Partners active involved and partners not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	13 893	23	43	1	3 637	55	9	3	17 530	26	52	1
10-50	13 494	22	358	5	1 786	27	43	12	15 280	23	400	6
50-100	9 092	15	667	10	566	9	40	11	9 658	15	706	10
100-150	6 720	11	831	12	207	3	25	7	6 927	10	856	12
150-200	5 008	8	868	13	115	2	20	6	5 123	8	888	13
200-250	3 614	6	809	12	54	1	12	3	3 668	6	821	12
250-300	2 649	4	725	11	42	1	11	3	2 691	4	736	10
300-	5 549	9	2 378	36	147	2	197	55	5 696	9	2 575	37
Totalt (Total)	60 019	100	6 679	100	6 554	100	357	100	66 573	100	7 036	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	9 867	32	35	1	4 841	37	16	2	14 708	33	52	1
10-50	10 083	32	257	9	4 556	35	115	11	14 639	33	372	9
50-100	4 216	14	302	10	1 564	12	111	11	5 780	13	413	10
100-150	2 102	7	258	9	655	5	80	8	2 757	6	338	8
150-200	1 228	4	213	7	409	3	71	7	1 637	4	284	7
200-250	814	3	182	6	254	2	57	5	1 068	2	238	6
250-300	613	2	168	6	152	1	41	4	765	2	209	5
300-	2 303	7	1 564	52	659	5	562	53	2 962	7	2 126	53
Totalt (Total)	31 226	100	2 979	100	13 090	100	1 054	100	44 316	100	4 033	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.15 Tabell har det totala överskottet för enskilda näringsidkare som aktivt bedriver näringsverksamhet fördelats efter bransch. De två största grupperna är näringsidkare som bedriver jordbruks-, skogsbruks- eller fiskeriverksamhet eller som bedriver verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Dessa huvudgrupper innefattar

omkring 53 000 respektive 43 000 näringsidkare och har ett samlat överskott på 5,3 respektive 5,9 miljarder kronor.

I likhet med fördelningen av överskottet återfinns det största samlade underskottet i gruppen näringsidkare med verksamhet inom jordbruk, skogsbruk eller fiskenäringen. Dessa är 66 000 till antalet.

7.15 Tabell

Redovisat resultat av aktiv näringsverksamhet för fysiska personer 2008 efter SNI*, mnkr

Assessed income for individuals actively involved in business 2008 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
A (01-03)	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	53 174	5 310	65 994	10 781
B (05-09)	Gruvbrytning och utvinning av mineraler (Mining)	160	26	50	6
C (10-33)	Tillverkning (Manufacturing)	12 271	1 604	5 439	553
Varav:	10-12 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	588	66	221	28
(From which:)	13-15 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	1 395	100	957	88
	16 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 717	226	779	96
	17 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	29	2	29	2
	18 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	600	64	279	23
	19 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	13	0	6	0
	20-21 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	99	6	78	12
	22-23 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	707	70	508	40
	24-25 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	2 698	446	775	92
	26 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	197	24	120	12
	27 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	87	11	49	3
	28 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	372	57	138	14
	29-30 Transportmedel (Transportation)	348	48	140	16
	31-32 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 617	185	905	77
	33 Reparation av maskiner och utrustning (Repairment of machines and equipment)	1 804	298	455	50
D (35)	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	85	10	51	13
E (36-39)	Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering (Water and sewage, waste handling)	167	25	64	5
F (41-43)	Byggnadsverksamhet (Construction)	33 071	6 022	5 028	534
G (45-47)	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	24 202	2 698	14 497	1 846
Varav:	45 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	5 941	735	2 640	354
(From which:)	46 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	5 899	745	3 455	433
	47 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	12 362	1 218	8 402	1 059
H (49-53)	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	12 403	2 419	1 767	241
Varav:	49 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	10 884	2 232	1 020	160
(From which:)	50 Sjötransport (Sea transport)	250	23	179	32
	51 Lufttransport (Air transport)	178	13	101	8
	52 Stödtjänster till transport (Transport service)	880	115	449	39
	53 Postbefordran (Post service)	211	35	18	1
I (55-56)	Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	7 608	893	2 590	448
J (58-63)	Informations- och kommunikationsverksamhet (Information and communication)	10 931	1 479	4 747	290
K (64-66)	Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	320	47	94	10

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)		
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)		
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount	
Varav:	64	Finansiella tjänster utom försäkring (<i>Finance agency</i>)	22	2	9	2
(From which:)	65	Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (<i>Insurance</i>)	3	0	2	0
	66	Stödtjänster till finansiell verksamhet (<i>Other financial business</i>)	286	43	81	8
L (68)		Fastighetsverksamhet (<i>Real estate service</i>)	4 245	586	3 175	1 128
M (69-75)		Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (<i>Law, economy, science and technology</i>)	43 436	5 882	13 240	1 107
N (77-82)		Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (<i>Rental, real estate and travel service</i>)	10 558	1 375	2 947	294
Varav:	77	Uthyrning av fordon och maskiner (<i>Renting of vehicles and machines</i>)	869	99	657	84
(From which:)	78	Arbetsförmedling och personaluthyrning (<i>Employment service</i>)	742	116	145	12
	79	Resebyråverksamhet (<i>Travel agency</i>)	733	61	422	42
	80	Säkerhetsverksamhet (<i>Security service</i>)	241	29	90	7
	81-82	Rengöring, kontorservice och andra företagstjänster (<i>Cleaning, office service and other business service</i>)	7 973	1 070	1 633	149
O (84)		Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (<i>Community service</i>)	60	7	18	1
P (85)		Utbildning (<i>Education</i>)	6 043	567	2 508	214
Q (86-88)		Vård och omsorg; sociala tjänster (<i>Health care, social service</i>)	11 367	1 857	2 467	164
R (90-93)		Kultur, nöje och fritid (<i>culture, pleasure and recreation</i>)	17 188	1 595	9 122	1 156
S (94-96)		Annan serviceverksamhet (<i>Other community and personal services</i>)	27 073	2 638	7 142	452
T (97-98)		Privata hushållstjänster (<i>Services in households</i>)	3	0		0
U (99)		Verksamhet i internationella organisationer, ambassader o dyl (<i>International organizations, embassies etc</i>)				
0		SNI-saknas (<i>Companies without SNI</i>)	29 076	1 946	24 437	2 409
Totalt (Total)			303 441	36 985	165 377	21 652

Anm: I tabellen ingår samtliga enskilda näringsidkare som redovisat ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2007) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel

I inledningen till detta avsnitt förklarades att näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person och handelsbolagsdelägars del av bolagets vinst beskattas på samma sätt som andra förvärvsinkomster. Detta innebär att företagsinkomsterna för fysiska personer, till skillnad mot för aktiebolag och andra juridiska personer, beskattas progressivt, med en högsta marginalskatt på cirka 65 procent. Det betyder i sin tur att den del av företagsinkomsten som inte konsumeras, utan istället får kvarstå i verksamheten, beskattas högre hos fysiska än hos juridiska personer. Från och med 1994 infördes de s.k. expansionsmedlen för att komma till rätta med denna neutralitetsbrist.

Expansionsmedlen ska motsvara den del

av företagsinkomsten som får stanna i företaget och verka där. På denna del motsvarar skattenivån företagssektorn i övrigt, dvs. en skattesats på 26,3 procent. Detta går till på så sätt att avsättningen till expansionsmedel är avdragsgill mot inkomsten av näringsverksamhet. Istället beskattas expansionsmedlen med en särskild skatt, statlig expansionsmedelsskatt, som uppgår till 26,3 procent (före sänkningen av bolagsskatten år 2009 var expansionsmedelsskatten 28 procent)

En återföring av expansionsmedel innebär att hela eller en del av tidigare avsatt belopp återförs till beskattning som inkomst av näringsverksamhet, och motsvarande expansionsmedelsskatt återfås. Expansionsmedlen kan även återföras under en förlustsituation. Då utgår ingen statlig eller kommunal inkomstskatt på det åter-

förda beloppet. Samtidigt ger återföringen ett likviditetstillskott i förlustsituationen, eftersom expansionsmedelsskatten ändå återbetalas.

Under de femton år som möjligheterna till avsättning till expansionsmedel har funnits

har 36,5 miljarder kronor satts av till expansionsmedel, av dessa har 19,3 miljarder återförts, vilket betyder att den ackumulerade nettoavsättningen uppgår till 17,2 miljarder kronor (7.16 Tabell).

7.16 Tabell

Expansionsmedel, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2003-2008 Funds retained for expansion, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2003-2008

	1994	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Avsättning (Funds retained for expansion)							
Antal (Number)	52 930	23 250	23 477	25 437	24 740	25 859	24 495
Belopp (Amounts)	3 507	1 805	1 950	2 168	2 432	2 896	2 713
Återföring (Reverse allocation)							
Antal (Number)	0	26 880	23 795	25 065	22 479	22 197	26 946
Belopp (Amounts)	0	1 494	1 372	1 407	1 414	1 554	1 914
Årsnetto (Year net)	3 507	311	578	761	1 019	1 342	799
Ackumulerat (Accumulated)	3 507	12 735	13 313	14 074	15 093	16 435	17 234

Källa: 1994 V-stat, 2003-2008 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ

Genom 1990/91 års skattereform uppkom en skillnad i skattebelastningen mellan inkomst av kapital, där skattesatsen är 30 procent, och inkomst av näringsverksamhet där skatten, som tidigare nämnts, är progressiv och kan vara väsentligt högre. Dessutom påförs egenavgifter eller särskild löneskatt på näringsinkomster. För enskilda näringsidkare beskattas avkastningen på i näringsverksamheten satsat kapital som arbetsinkomst.

För att i någon mån jämställa enskilda näringsidkare med ägare till enmansaktiebolag infördes, i sin nuvarande form, från

och med 1995 års taxering regler om positiv respektive negativ räntefördelning. Positiv räntefördelning ger näringsidkaren en möjlighet att få en del av inkomsten av näringsverksamhet motsvarande avkastning på i näringsverksamheten satsat kapital beskattad i inkomstslaget kapital. Positiv räntefördelning är frivillig.

Negativ räntefördelning är avsedd att förhindra att näringsidkaren drar av sina privata utgiftsräntor i näringsverksamheten och på så sätt får en större skatteeffekt av dem. Negativ räntefördelning är obligatorisk.

Utvecklingen av räntefördelningen sedan den infördes framgår av 7.17 Tabell.

7.17 Tabell

Räntefördelning, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2003-2008 Adjustment for interest distribution between capital income and business income, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2003-2008

	1994	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Positiv räntefördelning (Positive interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	104 006	126 847	128 141	136 374	137 658	141 195	132 240
Belopp (Amounts)	2 241	5 632	5 847	6 353	7 075	7 628	7 511
Negativ räntefördelning (Negative interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	7 665	48 271	47 901	49 495	45 979	45 316	45 124
Belopp i (Amounts)	127	809	839	752	660	728	847

Källa: 1994 V-stat, 2003-2008 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond

Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet har i princip samma möjligheter till skattemässiga reserveringar som juridiska personer, dvs. avsättning till periodiseringsfond och överavskrivningar (avsnitt 7.4.6). Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet eller är delägare i handelsbolag får dock sätta av 30 procent av vinsten till

periodiseringsfond, mot juridiska personer som får sätta av 25 procent. Innan 2002 års taxering (inkomståret 2001) låg detta avdragstak på 25 procent för fysiska personer och på 20 procent för juridiska personer. Tiden inom vilken återföring av periodiseringsfond ska ske har från och med 2000 års taxering förlängts från fem till sex år för alla företagsformer.

7.18 Tabell

Periodiseringsfond, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 2001, 2003-2008
Tax allocation reserve, number of individuals and total amount MSEK, 2001, 2003-2008

	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Avsättning (Transfer to tax allocation reserve)							
Antal (Number)	114 531	107 674	107 433	87 237	111 149	111 536	105 135
Belopp (Amounts)	5 257	4 763	4 853	5 060	5 412	5 628	5 738
Återföring (Reversal of tax allocation reserve)							
Antal (Number)	97 797	98 646	96 656	91 914	99 256	93 415	95 729
Belopp (Amounts)	3 679	3 956	4 232	4 554	4 641	4 910	4 987
Årsnetto (Year net)	1 578	807	621	506	771	718	751
Akkumulerat (Accumulated)	10 131	12 066	12 687	13 193	13 964	14 682	15 433

Anm: Statistikdatabasen GIN-skatt innehåller bara uppgifter om periodiseringsfonder från och med beskattningsåret 2000.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Nyföretagandet i Sverige

Enligt undersökningar genomförda av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) och Tillväxtanalys har antalet genuint nya företag, dvs. verksamhet som är helt nystartad eller verksamhet som återupptagits efter att ha varit vilande i minst två år, ökat under hela 2000-talet. Från 2007 har vissa förändringar gjorts i statistiken, vilket ger högre siffror. Bland förändringarna kan nämnas nya branschgrupper, fler

företagsformer och åldersgrupper ingår och kortlivade företag som avvecklats under året ingår nu i statistiken. Bortser man från förändringarna i mätningarna så har ökningen mellan 2006 och 2007 varit 22 procent. Mellan 2008 och 2009 ökade antalet nystartade företag med tre procent, men man bör då ta hänsyn till att antalet nystartade företag året innan minskat med en procent.

7.19 Tabell

Nystartade företag 1993, 2004-2009

Newly started enterprises 1993, 2004-2009

Bransch Corporate sector	1993	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Industrinäringar (Industrial production)	3 911	7 331	7 999	7 578	11 269	11 261	10 568
Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)					1 995	1 733	1 313
Tillverkning o dyl (Manufacturing etc)	1 790	2 926	2 921	2 511	3 012	3 253	2 514
Byggnadsverksamhet (Construction)	2 121	4 405	5 078	5 067	6 262	6 275	6 741
Tjänstenäringar (Service trades)	18 477	34 462	35 934	36 808	47 258	46 540	49 029
Varuhandel, reparationer samt hotell och restaurang (Trade, repairs, hotels and restaurants)	7 192	9 202	10 049	9 098	10 625	10 880	11 487
Transport och kommunikation (Transports and communication)	1 291	1 350	1 483	1 518	1 999	1 818	2 688
Finansiell verksamhet och företagstjänster (Finance and business service)	7 250	14 939	14 815	15 391	18 896	18 994	19 647
Fastighetstjänster (Real estate service)					2 169	1 775	1 679
Utbildning, hälso- och sjukvård samt andra samhälleliga och personliga tjänster (Education, health care, social and personal services)	2 744	8 971	9 587	10 801	13 569	13 073	13 528
Samtliga näringsgrenar (All sectors)	22 388	41 793	43 933	44 386	58 527	57 801	59 597

Anm: Från 2007 har statistiken utökats till fler branscher, fler företagsformer och åldersgrupper samt att även kortlivade företag som avvecklats under året ingår. 5 procentenheter av höjningen mellan 2006 och 2007 beror på förändringar i mätningen.

Källa: 1994-98 Statistiska centralbyrån, 1999-2007 Institutet för tillväxtpolitiska studier och 2008-2009 Tillväxtanalys

Tjänstesektorn fortsätter att dominera nyföretagandet. Av de nya företagen startades 49 000 företag, eller 82 procent, inom tjänstesektorn och 11 000 företag inom industrisektorn. Det senaste året har dock förhållandet mellan olika näringar varit relativt konstant. Ser man över en femårsperiod så har ökningen av nyföretagandet varit högst inom transport och kommunikation. I den branschen har nyföretagandet de senaste fem åren ökat med 81 procent. De nya företagen under 2009 beräknas av

Tillväxtanalys sysselsätta 97 449 personer, varav 37 procent på heltid.

Enligt de beräkningar som Tillväxtanalys har gjort är majoriteten av de nystartade företagen små. 72 procent av dem har en omsättning under 300 000 kr under det första verksamhetsåret och 34 procent har en omsättning under 30 000 kr.

Av de nya företagen startades 21 procent av företagen som aktieföretag, 9 procent som handels- eller kommanditbolag och 70 procent som enskild näringsverksamhet.⁵

⁵ Tillväxtanalys, Nyföretagandet i Sverige 2009, Statistik 2010:07

Tabellbilaga:

7.20 Tabell

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 2001-2008

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 2001-2008

Företagsform Legal form	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Enskild firma (<i>Individuals</i>)	459 869	469 568	478 265	486 866	509 215	519 963	538 101	548 922
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	234 367	237 859	242 485	247 272	253 557	259 998	270 086	281 417
Handelsbolag (<i>Unlimited partnership</i>)	75 298	74 522	74 216	73 681	73 703	72 550	71 627	68 456
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	17 812	18 326	18 859	19 401	19 962	20 267	21 106	21 673
Totalt (Total)	787 346	800 275	813 825	827 220	856 437	872 778	900 920	920 468

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

7.21 Tabell

Statlig inkomstskatt för aktiebolag i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2008

Central government tax paid by limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2008

Statlig inkomstskatt	Antal	Andel %	Total skatt mnkr	Andel %
Central government tax	Number	Share %	Tax, total sum MSEK	Share %
- 100 tkr	117 406	67,09	3 539	5,23
100 tkr - 1mnkr	49 759	28,43	14 511	21,44
1 mnkr - 10 mnkr	7 140	4,08	17 624	26,04
10 mnkr - 100 mnkr	634	0,36	17 039	25,18
100 mnkr -	55	0,03	14 958	22,10
Totalt (Total)	174 994	100,00	67 670	100,00

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Månadslön kr.	Preliminär skatt									
	för ogift person (utan barn) kr.	för gift man								
		utan barn kr.	med 1 barn kr.	med 2 barn kr.	med 3 barn kr.	med 4 barn kr.	med 5 barn kr.	med 6 barn kr.	med 7 barn kr.	med 8 eller flera barn kr.
			1	2	3	4	5	6	7	8
370—379-99	69	57	48	40	35	29	24	22	20	18
380—389-99	71	59	50	42	36	30	25	23	21	19
390—399-99	74	62	53	44	38	32	27	24	22	20
400—409-99	77	66	56	47	41	35	29	26	24	22
420—429-99	82	70	60	51	44	38	32	28	26	24
440—449-99	87	74	63	54	47	41	35	31	28	26
450—459-99	92	79	67	58	50	43	37	33	30	28
460—469-99	98	84	72	63	54	47	41	37	34	30
500—509-99	103	89	76	67	57	51	45	41	37	33
520—529-99	108	94	81	71	61	55	49	44	39	35
540—549-99	113	99	86	76	65	58	52	47	41	37
560—569-99	119	104	91	81	70	63	56	50	45	40
580—589-99	124	109	96	86	75	67	60	54	48	43
600—609-99	129	114	101	91	79	71	64	57	51	46
620—629-99	134	119	106	96	84	76	68	61	55	49
640—649-99	139	124	111	101	88	79	71	64	58	52
660—669-99	145	129	116	106	93	84	76	69	63	57
680—689-99	151	134	121	111	98	89	81	74	67	60
700—709-99	158	139	126	116	104	94	86	79	72	65
720—729-99	166	147	136	126	111	101	93	86	79	72
740—749-99	173	154	144	133	118	108	100	93	86	79
760—769-99	184	163	152	140	126	117	109	102	95	88
820—849-99	193	174	160	148	133	124	116	109	102	95
850—879-99	202	180	168	156	140	135	127	120	113	106
880—909-99	211	188	176	164	148	143	135	128	121	114
910—939-99	221	196	184	172	155	150	143	136	129	122
940—969-99	231	204	192	180	163	157	150	143	136	129
970—989-99	241	213	200	188	171	165	158	151	144	137
1 000—1 039-99	252	224	210	198	181	174	167	160	153	146
1 040—1 079-99	265	236	222	209	193	186	179	172	165	158
1 080—1 119-99	279	248	234	220	202	194	187	180	173	166
1 120—1 159-99	293	261	246	232	213	205	198	191	184	177
1 160—1 199-99	307	274	258	244	224	216	209	202	195	188
1 200—1 239-99	322	287	272	256	236	227	220	213	206	199
1 240—1 279-99	336	300	285	269	248	238	231	224	217	210

Utdrag ur den första preliminärskatttabellen.

Staten övertog ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter 1947.

För första gången skulle skattebetalning ske i anslutning till inkomsternas intjänande. Bilden visar den första skatttabellen för beräkning av preliminär skatt för år 1947. Av tabellen framgår att skatteuttaget var olika för gift och ogift man och vidare att hänsyn togs till antalet barn, dock högst åtta barn.

Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet

8.1 Inledning

Detta kapitel fokuseras bland annat på inkomster och inkomstfördelningen som ett mått på den ekonomiska standarden. Kapitlet tar också upp den så kallade direkta beskattningen av individer samt hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper i samhället. Kapitlet innehåller också ett avsnitt om förmögenhet. Nedan följer i punktform några av de viktigaste resultaten:

- År 2008 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 28,5 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter. Det är cirka tre procentenheter mindre än 2006, innan skatte-reduktion på arbetsinkomster infördes.
- Av en inkomstökning på 1 000 kr får man under 2010 i genomsnitt behålla 650 kr då hänsyn tagits till exempelvis skatt, ökade barnomsorgs- och hemtjänstutgifter, minskat bostadsstöd och socialbidrag.
- Under 2008 betalade hushållen i genomsnitt 119 700 kr i skatt och fick tillbaka 114 800 kr i form av bidrag och pensioner.
- Mellan åren 1980 och 1990 ökade den disponibla inkomsten med drygt 14 procent, medan ökningen var knappt 7 procent mellan åren 1990 och 2000. Mellan åren 2000 och 2008 ökade inkomsten med omkring 24 procent.
- Under 2007 ägde den procent av personerna med störst förmögenhet nästan en fjärdedel av alla individers sammanlagda förmögenhet.

8.2 Om inkomststatistik

En god inkomst innebär att man har större möjligheter att påverka sin livssituation. Detta gäller framförallt i materiellt hänseende, men även i form av större möjligheter att betala för exempelvis resor, rekreation och kultur på sin fritid samt att spara för framtida behov.

Sveriges inkomststatistiska system är uppbyggt av ett flertal administrativa regis-

ter som t.ex. taxeringsregistret och olika myndigheters register över bidrag och ersättningar. På Statistiska centralbyrån, SCB, finns det flera statistikprodukter som belyser inkomstförhållanden för individer och hushåll. Den totalräknade inkomststatistiken (IoT) omfattar hela befolkningen och baseras uteslutande på registeruppgifter. Inkomstfördelningsundersökningen, som är en del i undersökningen om hushållens ekonomi (HEK), baseras på ett urval som under åren varierat mellan 10 000 och 19 000 hushåll. I HEK kompletteras registeruppgifterna med uppgifter som hämtas in via telefonintervjuer. Dessutom finns två registerbaserade databaser med longitudinell inriktning, LINDA (Longitudinell INkomst DAtabas) och LOUISE (LONGitudinell databas för Utbildning, Inkomst och Sysselsättning). Med hjälp av data från en longitudinell databas kan man följa samma individer över flera år.

Hushållsbegrepp

I redovisningar av resultat från Inkomstfördelningsundersökningen före 1991, har uppgifterna baserats på ett hushållsbegrepp som kallas familjeenheter. Familjeenheter avgränsas av en eller två sammanboende med eller utan barn 0–17 år. Barn 18 år och äldre dvs. från och med det år man blir myndig, betraktas då som egna familjeenheter. Det innebär att ett stort antal barn som bor hemma hos föräldrarna räknas som egna familjeenheter och endast med den inkomst som de själva har, trots att föräldrarna helt eller delvis försörjer dessa kvarboende ungdomar. Detta gör att ungdomars ekonomiska standard underskattas medan standarden istället överskattas för föräldrarna.

För åren 1991–2008 har beräkningar gjorts för s.k. kosthushåll. I kosthushållet ingår alla personer som bor tillsammans och där man har gemensam ekonomi. Här innefattas även äldre barn som bor tillsammans med sina föräldrar, likaväl som hushåll med fler än två generationer. För

att möjliggöra längre tidsserier redovisas några tabeller med hjälp av det äldre hushållsbegreppet familjeenheter. I tabeller som endast visar senare års inkomster används dock kosthushåll i redovisningarna.

Nytt inkomstbegrepp

Inför 2006 års publicering förändrades begreppet disponibel inkomst i SCB:s officiella inkomststatistik. Den största förändringen är beräkningen av kapitalvinster/-förluster. Tidigare kunde inte denna post bli negativ. I det nya begreppet tillåts kapitalförluster att minska den disponibla inkomsten. Det nya begreppet används i tabeller som redovisar disponibel inkomst för åren 1991 och framåt. Det äldre begreppet används i tabeller som går tillbaka längre än 1991.

Allt syns inte i statistiken

Även om denna inkomststatistik är den bästa tillgängliga, ger den inte hela sanningen om den ekonomiska standarden, för individer och hushåll. Personer kan t.ex. ha haft svarta inkomster eller på andra sätt undandragit inkomster från beskattning. Det är betydande inkomstsummor som inte kommer myndigheterna till känna. En förklaring till en låg redovisad inkomst kan också vara att personen tillfälligtvis arbetar och skattar utomlands, men är folkbokförd i Sverige.

Den ekonomiska standarden påverkas också av hur stora utgifterna är. Exempelvis kostar boendet oftast mer i Stockholm än i en glesbygdskommun.

Inkomster skiftar också kraftigt under en livscykel. Under perioder med studier och studielån är inkomsterna ofta låga. Ofta förvärvsarbetar båda föräldrarna i en familj. Det för med sig inkomstfluktuationer när föräldrarna tar hand om barnen och t.ex. arbetar deltid. En växande grupp, speciellt ungdomar, arbetar också med lösa anställningsförhållanden. Inkomster enligt den befintliga statistiken är alltså inte något perfekt mått men den ger ändå en ganska tydlig återspeglning av den ekonomiska standarden.

8.3 Den direkta beskattningen av individen

Den direkta beskattningen av individen är endast en del av det totala skattetrycket.

Med direkt beskattning menas här inkomstskatt, allmänna egenavgifter, egenavgifter för näringsidkare, begravningsavgift, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Även om andra skatter svarar för en större del av den konsoliderade offentliga sektorns skatteinkomster är det den direkta beskattningen av individen och utformningen av den beskattningen som har störst påverkan på individens beteende. Storleken och utformningen av den direkta beskattningen påverkar t.ex. fördelningen mellan personers konsumtion och sparande samt mellan den tid som läggs på arbete kontra fritid.

8.3.1 Den direkta skatten utgör drygt en tredjedel av inkomsten

År 2008 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 28,5 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter (se 8.1 Tabell). Det är drygt en procent mindre än under 2007 och nästan fyra procent mindre än 2004. Kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster uppgick 2008 till 28,6 procent, vilket är en procent mer än föregående år. Skatten på kapitalinkomster uppgick till 2,6 procent under 2008. Skuldräntorna har minskat sedan 1991 och skattereduktionen för kapitalunderskott har därmed minskat i betydelse. Förmögenhetsskatten avskaffades 2007, men stod när den fanns, tillsammans med fastighetsskatten för en ganska liten del av de totala direkta skatterna.

I 8.2 Tabell redovisas hur stor andel av den totala skattepliktiga inkomsten som individen i genomsnitt betalat som skatt.

Den direkta beskattningen av individen var som störst 1989 då en individ med genomsnittlig inkomst betalade närmare 36 procent av sina skattepliktiga inkomster i direkt skatt. 1991 hade denna andel minskat till 29 procent. År 2008 uppgick skattens andel av inkomsten till i genomsnitt 29,4 procent, vilket är lägre än föregående år. År 2006 som var året innan skattereduktionen för arbetsinkomster (jobbskatteavdraget) infördes, uppgick skattens andel av inkomsten till i genomsnitt 32,6 procent. I 8.2 Tabell har populationen begränsats till befolkningen 18 år och äldre och skattens totala andel skiljer sig därför något från 8.1 Tabell.

8.1 Tabell

Storlek på olika skatter och avgifter i förhållande till den totala skattepliktiga inkomsten åren 1991 och 2002-2008, mnkr och procent

Total direct taxes and charges for individuals in relation to the total assessed income in 1991 and 2002-2008, MSEK and percent

Skatt/avdrag Tax/deduction	1991		2002		2004		2006		2007		2008	
	Mnkr MSEK	% av inkomsten % of income	Mnkr MSEK	% av inkomsten % of income	Mnkr MSEK	% av inkomsten % of income	Mnkr MSEK	% av inkomsten % of income	Mnkr MSEK	% av inkomsten % of income	Mnkr MSEK	% av inkomsten % of income
Summa förvärvs- och kapitalinkomst (Sum of income from employment, business and capital)	957 614		1 463 764		1 573 784		1 771 868		1 897 684		1 929 137	
Kommunal inkomstskatt (local income tax)	239 284	25,0	378 492	25,9	419 839	26,7	454 117	25,6	479 068	25,2	503 550	26,1
Statlig inkomstskatt (national income tax)	19 864	2,1	33 108	2,3	34 023	2,2	41 005	2,3	44 799	2,4	47 977	2,5
Skattereduktion för arbetsinkomster (tax reduction for incomes on active work)	-	-	-4 613	-0,3	-	-	-	-	-40 475	-2,1	-53 467	-2,8
Skatt på kapitalinkomster (tax on capital income)	20 732	2,2	24 151	1,6	28 609	1,8	52 732	3,0	67 957	3,6	50 886	2,6
Skattereduktion för kapitalunderskott (tax reduction for property deficit)	-20 061	-2,1	-17 926	-1,2	-16 833	-1,1	-15 588	-0,9	-18 622	-1,0	-24 845	-1,3
Förmögenhetsskatt (wealth tax)	2 447	0,3	3 818	0,3	5 191	0,3	5 949	0,3	-	-	-	-
Fastighetsskatt (property tax)	8 575	0,9	13 420	0,9	14 151	0,9	13 239	0,7	13 474	0,7	787	0,0
Fastighetsavgift (property fee)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 620	0,5
Allmän pensionsavgift (general pension charges)	-	-	66 168	4,5	72 115	4,6	77 329	4,4	81 088	4,3	85 162	4,4
Skattereduktion, allmänna egenavgifter (tax reduction for general social security charges)	-	-	-50 891	-3,5	-53 892	-3,4	-77 295	-4,4	-81 061	-4,3	-85 134	-4,4
Egenavgifter för näringsidkare (social security charges for businessmen)	7 321	0,8	10 186	0,7	10 621	0,7	12 446	0,7	13 131	0,7	13 058	0,7
Begravningsavgift (funeral charges)	-	-	2 900	0,2	2 989	0,2	3 194	0,2	3 532	0,2	3 523	0,2
Övriga skattereduktioner (other tax reductions)	-1 175	-0,1	-3 867	-0,3	-6 589	-0,4	-5 083	-0,3	-492	0,0	-589	0,0
Summa direkta skatter och avgifter (sum of direct taxes)	276 987	28,9	454 946	31,1	510 224	32,4	562 045	31,7	562 399	29,6	550 528	28,5

Källa: SCB, Taxeringsutfallet och totalräknade inkomststatistiken (summa förvärvs- och kapitalinkomst).

8.2 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2008 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2008

Total skattepliktig inkomst, tkr Total assessed income, KSEK	Procent skatt Percent tax												
	1980	1985	1989	1991	1996	1999	2000	2001	2002	2004	2006	2007	2008
1 - 50	10,1	15,8	15,7	20,3	27,0	22,9	22,8	20,3	17,7	18,6	17,3	12,9	13,5
50 - 100	15,0	19,3	18,1	17,6	19,3	18,6	18,5	17,5	15,9	25,9	23,8	21,0	20,3
100 - 150	26,9	29,9	30,9	26,1	29,3	29,2	28,7	27,6	25,8	26,8	25,2	24,3	23,8
150 - 200	30,5	32,0	33,8	27,1	31,6	32,0	31,3	30,2	28,8	29,2	27,9	26,5	25,9
200 - 250	33,8	33,8	34,5	27,7	32,7	33,8	33,0	31,9	30,3	30,6	29,2	26,9	25,9
250 - 300	37,2	36,1	36,5	29,9	33,8	34,8	33,9	32,5	31,0	31,5	30,2	27,3	26,0
300 - 400	41,2	39,3	39,9	32,9	37,3	37,2	36,1	34,4	32,4	33,1	32,0	29,0	27,7
400 - 500	45,2	44,4	47,9	35,7	41,1	39,8	38,9	37,6	36,1	36,6	35,6	32,8	31,8
500 -	52,4	51,8	55,4	38,7	44,2	41,7	40,5	41,9	41,1	41,7	40,0	37,5	37,7
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,5	32,9	35,9	29,1	33,9	35,1	34,6	33,6	32,1	33,2	32,6	30,4	29,4
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,8	33,9	36,7	29,7	35,1	36,3	35,6	34,5	32,9	33,7	33,0	30,5	29,4
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,9	28,5	32,4	26,5	28,5	29,7	29,7	29,1	28,1	31,0	30,7	29,9	29,7

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.2 Beskattningen har blivit mindre progressiv

Höginkomsttagare med en inkomst över 500 000 kr (i 2008 års penningvärde) betalade under 1980-talet i genomsnitt över 50 procent av sina inkomster i skatt. Höginkomsttagare fick dock en markant skattesänkning genom skattereformen 1990/1991. År 1991 betalade dessa 39 procent av sina inkomster i direkt skatt och 2008 var andelen 38 procent. Skattereformen innebar dock att tidigare skattefria inkomster, t.ex. traktamenten och olika typer av förmåner, blev skattepliktiga samt att skattebasen breddades vad gäller kapitalinkomster. Framförallt höginkomsttagare fick därmed större skattepliktiga inkomster, men samtidigt lägre skatt.

Anmärkningsvärt är att personer med inkomster under 100 000 kr (i 2008 års penningvärde) betalade större andel av sin inkomst i skatt 2008 än vad de gjorde 1980 medan motsatsen gällde för dem som hade

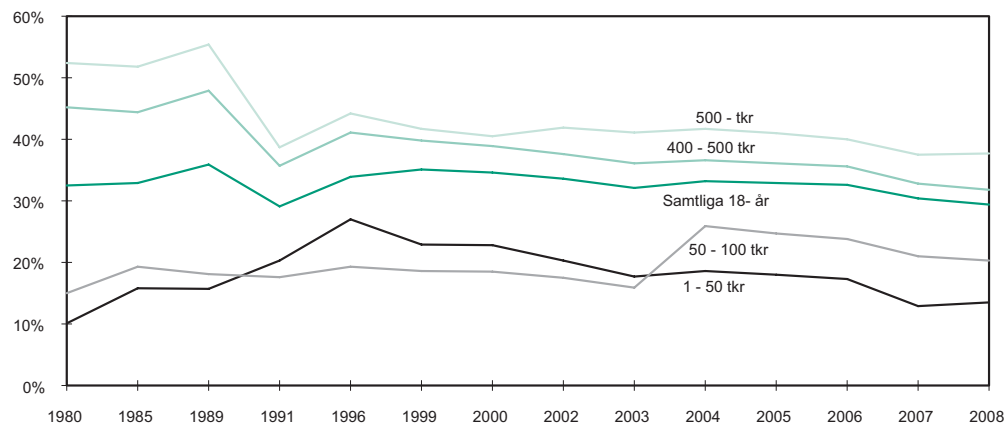
en inkomst över 100 000 kr.

I 8.3 Diagram visas tydligt att beskattningen under perioden 1980–2008 blivit mindre progressiv, d.v.s. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

För de flesta individer finns det ett starkt samband mellan höga inkomster och egendomsbeskattning, d.v.s. förmögenhets- och fastighetsskatt, men det finns undantag. Också personer med ganska låga inkomster har förmögenhet och fastigheter. Dessa personer betalar då en stor andel av sina inkomster i skatt och påverkar därför genomsnittet en del. I 8.4 Tabell visas skattens andel av inkomsten då förmögenhets- och fastighetsskatten exkluderas. Som väntat är det bland höginkomsttagarna som skatteandelen minskar mest jämfört med andelen då fastighets- och förmögenhetsskatten är inkluderad. Men också bland låginkomsttagarna sker en betydande minskning av skatteandelen.

8.3 Diagram

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2008 års prisnivå
Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2008

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.4 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, exklusive förmögenhets- och fastighetsskatt, procent, 2008 års prisnivå
Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, wealth tax and real estate tax excluded, percent, price level of 2008

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt exkl. förmögenhets- och fastighetsskatt/-avgift												
	Percent tax excl. wealth tax and real estate tax												
Total assessed income, KSEK	1980	1985	1989	1991	1996	1999	2000	2001	2002	2004	2006	2007*	2008**
1 - 50	9,9	15,0	14,4	17,9	24,0	20,7	20,5	18,3	16,1	16,7	15,9	12,0	12,8
50 - 100	14,9	19,0	17,6	16,7	17,7	17,2	17,1	16,5	14,9	24,9	22,9	20,4	19,8
100 - 150	26,8	29,6	30,3	25,2	27,9	27,8	27,4	26,5	24,8	25,8	24,4	23,5	23,3
150 - 200	30,4	31,8	33,3	26,3	30,2	30,7	30,1	29,2	27,8	28,1	27,0	25,7	25,2
200 - 250	33,7	33,4	34,0	26,8	31,3	32,6	31,9	31,0	29,3	29,6	28,4	26,1	25,3
250 - 300	37,1	35,5	35,9	28,9	32,2	33,5	32,7	31,5	30,0	30,6	29,4	26,6	25,4
300 - 400	40,9	38,4	39,0	31,6	35,5	35,7	34,7	33,2	31,4	32,0	31,1	28,2	27,1
400 - 500	44,8	43,2	46,6	34,3	39,0	38,0	37,3	36,3	34,9	35,3	34,6	32,1	31,3
500 -	51,1	48,6	52,4	36,2	41,1	39,2	38,5	40,0	39,5	39,9	38,4	36,9	27,3
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,3	32,3	35,1	28,0	32,2	33,5	33,1	32,4	31,0	32,0	31,5	29,7	28,9
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,6	33,4	36,0	28,6	33,6	35,0	34,4	33,5	31,9	32,6	32,1	29,9	28,9
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,4	27,4	30,8	24,9	26,1	27,1	27,3	27	26,5	29,3	29,1	29,1	29,0

* Förmögenhetsskatten togs bort till år 2007.

** År 2008 ersattes fastighetsskatten av fastighetsavgifter.

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.3 Marginalskatten på samma nivå sedan 1999

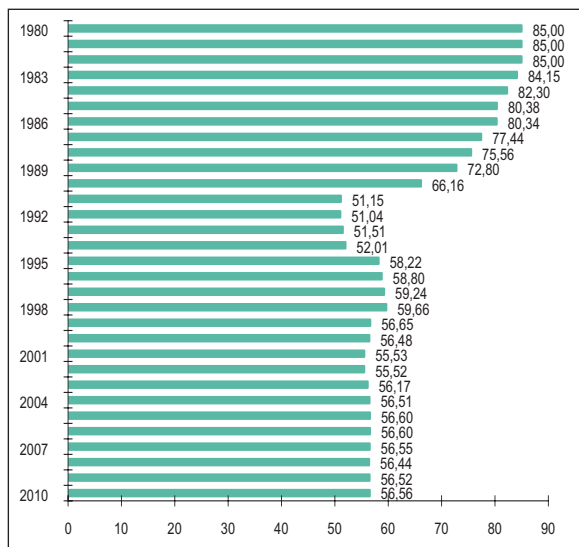
I 8.5 Diagram visas den högsta marginalskatten åren 1980-2009 beräknad på en genomsnittlig kommunalskatt. Marginalskatten är den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst. En marginalskatt på 80 procent innebär alltså att inkomsttagaren betalar 80 kr i skatt på sina för året sist intjänade 100 kr.

Den högsta möjliga marginalskatten var mycket hög i Sverige i början 1980-talet. En höginkomsttagare utan avdrag betalade hela 85 procent av sina toppinkomster i skatt mellan åren 1980 till 1982. Åren 1983-1985 genomfördes en större skatteomläggning som innebar något lägre högsta marginalskatter. Efter detta har den högsta marginalskatten kontinuerligt minskat fram till året efter 1991 års skattereform.

Som lägst var den högsta marginalskat-

ten 51,04 procent, vilket var fallet 1992. År 1995 höjdes den statliga inkomstskattesatsen från 20 till 25 procent. Det var den höjningen som kom att kallas värnskatt. Dessa med flera andra skattehöjningar har inneburit att den högsta marginalskatten kontinuerligt ökade under åren 1993-1998. Under 1999 bröts trenden med de ökade högsta marginalskatterna då det infördes två skiktgränser för statlig inkomstskatt. Inkomster över den lägre skiktgränsen beskattades åter med 20 procent, medan den 25-procentiga skattesatsen behölls för de inkomster som översteg den högre skiktgränsen. I praktiken innebar denna förändring att de som tidigare betalat en statlig inkomstskatt om 25 procent nu fick en skattelättnad, åtminstone för det belopp som inte översteg den högre skiktgränsen. Systemet med två skiktgränser är fortfarande gällande. Efter 1999 har den högsta marginalskatten legat runt 56 procent.

8.5 Diagram Högsta marginals-katten 1981-2010, procent Highest marginal income tax rate 1981- 2010, per cent

Källa: SCB

8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter

Förutom marginals-katt så talar man också om margineffekter. Med margineffekt menas här den effekt en inkomstökning, i form av lön, har på skatten och olika inkomstberoende bidrag och avgifter. I 8.6 Tabell redovisas den genomsnittliga margineffekten i procent avseende bostadsstöd (bostadsbidrag och bostadstillägg för pensionärer), underhållsstöd, socialbidrag, äldreförsörjningsstöd, barnomsorgsavgift, hemtjänstavgift och skatt. På raden för samtliga kan vi utläsa att av en inkomstökning på 1 000 kr går 350 kr, d.v.s. 35 procent, av den disponibla inkomsten till skatt och övriga utgifter samt minskade bidrag. Av inkomstökningen på 1 000 kr får man därmed i genomsnitt behålla 650 kr.

De grupper som har de högsta sammanlagda margineffekten är ensamstående med barn och de allra äldsta pensionärerna. Det är de grupperna som främst träffas av kombinationseffekter av skatter, bidrag och avgifter. Här återfinns exempelvis deltidarbetande kvinnor med bostadsbidrag och utgifter för barnomsorg. En ensamstående med minst ett barn i åldern 0–12 år får i genomsnitt behålla 576 kr av inkomstökningen på 1 000 kr. Man ska komma ihåg att margineffekten kan variera mycket även inom grupperna. För exempelvis en socialbidragstagare är margineffekten på socialbidraget i teorin 100 procent.

8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och andra transfereringar har som syfte att fördela om inkomster mellan befolkningsgrupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. För många grupper som t.ex. studerande, arbetslösa och pensionärer är bidrag och ersättningar den huvudsakliga försörjningskällan. För andra grupper ger bidrag och ersättningar ett tillskott under perioder då inkomsten från förvärsarbete tillfälligtvis är låg, t.ex. vid sjukdom och barns födsel.

8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare

I 8.7 Tabell visas inkomststrukturen för hushåll 18–64 år uppdelat efter inkomstklasser (faktorinkomst) 2008. Faktorinkomst består av löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet och inkomst av kapital. I tabellen framgår hur stor den genomsnittliga omfördelningen är via bidrag och skatter för familjer i olika inkomstklasser. Omfördelningen beräknas som differensen mellan bidrag och skatt.

Som väntat är det hushåll med höga inkomster som i genomsnitt betalar mest i skatt och låginkomsttagare som erhåller störst bidrag. Det är dock en ganska liten skillnad i bidragsbelopp mellan medelinkomsttagare och höginkomsttagare. Den generella välfärdspolitiken omfattar alla grupper och även hushåll med höga inkomster erhåller t.ex. barnbidrag, sjukpenning, föräldrapenning och studiebidrag på i stort sett lika villkor som hushåll med lägre inkomster.

Den disponibla inkomsten uppgick i genomsnitt till 86 procent av faktorinkomsten. Ett genomsnittligt hushåll, 18–64 år, betalade därmed omkring 57 600 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med inkomst lägre än 200 000 kr mottog mer bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt. För övriga hushåll gav omfördelningen mellan direkta skatter och bidrag ett negativt netto. Hushåll med en faktorinkomst på 1–50 000 kr hade 2008 en disponibel inkomst som i genomsnitt var nästan åtta gånger högre än faktorinkomsten. De med en inkomst på 600 000 kr eller mer hade i genomsnitt en disponibel inkomst som motsvarade 73 procent av faktorinkomsten.

8.6 Tabell

Margineffekter för vissa inkomstberoende system vid en löneökning på 1 000 kr år 2010
Marginal effects of certain means-tested systems on an income increase of 1 000 SEK in year 2010

	Minskning av			Ökning av avgifter		Skatt	Samlad margi- naleffekt			Får behålla	Antal, tusental
	Reduction of			Increase of fees			Tax	Total marginal effect			
	Bostadsstöd	Underhållsstöd	Socialbidrag	Barnomsorg	Hemtjänst					To keep	Number, thousands
	Accommodation allowances	Alimony	Social assis- tance	Day care	Home help						
	%	%	%	%	%	%	kr, SEK	kr, SEK			
20-64 år											
Ensamstående (Persons not co-living)											
Utan barn (no children)	1,8	0,4	0,7	-	-	27,8	30,7	307	693	1 901,6	
därav 20-29 år	0,9	0,1	0,7	-	-	22,1	23,8	238	762	740,6	
30-64 år	2,3	0,7	0,7	-	-	31,4	35,1	351	649	1 161,0	
Med barn (children)	7,6	0,4	4,9	0,8	-	28,2	41,9	419	581	231,1	
därav med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	7,5	0,5	6,0	1,2	0,0	27,2	42,4	424	576	148,0	
övriga med barn (other with children)	7,8	0,1	2,8	-	-	30,1	40,8	408	592	83,1	
Samtliga ensamstående (All not co-living)	2,4	0,4	1,2	0,1	-	27,9	32,0	320	680	2 132,7	
Sammanboende (Persons co-living)											
Utan barn (no children)	0,1	0,1	0,4	-	-	32,4	33,0	330	670	1 507,3	
därav 20-29 år	0,3	0,0	0,6	-	-	24,9	25,8	258	742	211,8	
30-64 år	0,1	0,1	0,4	-	-	33,6	34,2	342	658	1 295,5	
Med 1 barn (1 child)	0,2	0,1	0,7	0,2	-	32,4	33,6	336	664	652,7	
därav med barnet 0-12 år (the child 0-12 years)	0,3	0,1	0,9	0,4	-	30,7	32,4	324	676	397,0	
övriga med 1 barn (other with 1 child)	0,1	0,2	0,5	-	-	35,1	35,9	359	641	255,8	
Med >1 barn (>1 child)	0,4	0,1	1,0	0,6	-	33,3	35,4	354	646	1 061,2	
därav med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	0,5	0,1	1,1	0,6	-	33,1	35,4	354	646	945,4	
övriga med >1 barn (other with >1 child)	0,1	0,0	0,1	-	-	35,0	35,2	352	648	115,8	
Samtliga sammanboende (All co-living)	0,2	0,1	0,6	0,2	-	32,7	33,8	338	662	3 221,3	
65- år	6,4	-	0,1	-	0,8	33,1	40,4	404	596	1 679,2	
därav ensamstående (not co-living)	13,7	-	0,7	-	1,6	32,9	48,9	489	511	702,3	
sammanboende (co-living)	1,1	-	0,4	-	0,2	33,3	35,0	350	650	977,0	
65-74 år	3,1	-	0,8	-	0,1	32,8	36,8	368	632	925,4	
75-84 år	7,7	-	0,3	-	0,8	33,6	42,4	424	576	528,1	
85- år	16,7	-	0,0	-	3,4	33,3	53,4	534	466	225,7	
Samtliga (all)	2,4	0,2	0,8	0,1	0,2	31,3	35,0	350	650	7 033,2	

Källa: SCB, Mikrosimuleringsmodellen FASIT

8.7 Tabell

Inkomststruktur efter faktorinkomst år 2008 för samtliga hushåll 18–64 år, fördelning efter inkomstklasser, tkr och antal

Structure of income by income from earnings and capital 2008, all households, 18-64 years, breakdown by income groups, KSEK and number

Inkomstklasser, tkr	Medelbelopp, tkr							Antal Number
	Mean values, KSEK							
	Faktorinkomst	+ Bidrag mm		- Skatt mm	Summa omfördelning	Disponibel inkomst	Disp.ink./faktorink., andel	
		+ Allowances						
Factor income	Skattepliktiga	Skattefria	- Tax	Total redistri- bution	Disposable income	Disp. Inc./factor income, fraction		
	Assessed	Taxfree						
- 0	-6,9	91,9	53,0	23,6	121,4	114,6	-	186 592
1 - 50	15,6	101,6	37,7	34,6	104,7	120,3	7,73	321 545
50 - 100	74,6	58,8	37,1	29,6	66,3	141,0	1,89	154 045
100 - 150	123,8	62,3	24,0	42,8	43,4	167,2	1,35	162 346
150 - 200	176,1	59,6	18,9	56,1	22,4	198,5	1,13	173 074
200 - 250	227,0	40,5	11,8	65,6	-13,4	213,7	0,94	245 835
250 - 300	275,3	40,2	9,9	78,5	-28,5	246,9	0,90	325 105
300 - 350	324,5	40,2	10,9	93,6	-42,5	282,0	0,87	304 153
350 - 400	374,1	50,6	12,3	112,4	-49,4	324,7	0,87	204 342
400 - 450	423,9	52,8	14,6	126,1	-58,7	365,2	0,86	161 607
450 - 500	475,1	44,7	17,0	138,6	-76,9	398,3	0,84	161 917
500 - 550	524,5	37,3	16,6	150,1	-96,2	428,4	0,82	156 300
550 - 600	575,4	36,5	14,0	164,2	-113,6	461,8	0,80	141 923
600 -	963,6	30,5	17,3	308,0	-260,3	703,3	0,73	711 387
Samtliga (All)	404,9	50,8	20,2	128,6	-57,6	347,3	0,86	3 410 173

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.2 Omfördelning mellan generationer

I 8.8 Tabell visas inkomststrukturen och omfördelningseffekten för olika hushållstyper. I denna tabell, till skillnad från 8.7 Tabell, återfinns vi också pensionärshushållen. Skillnaderna i belopp som omfördelas är ganska stora beroende på hushållstyp och ålder. Eftersom pensioner räknas som en skattepliktig transferering är omfördelningseffekten störst för ålderspensionärer. Ensamstående med barn är en annan grupp som i genomsnitt får mer i bidrag än de betalar i direkt skatt.

8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 488 miljarder 2008

I 8.9 Tabell visas de olika inkomstbegreppens delar i form av totalsummor för samtliga hushåll 2008. Hushållens egna inkom-

ster, faktorinkomsten, uppgick till 1 501 miljarder kronor under 2008. Löneinkomsten utgjorde nästan 83 procent av faktorinkomsten. Kapitalvinsterna minskade 2008 och stod för knappt 7 procent av faktorinkomsten. Därutöver fick hushållen skattepliktiga transfereringar till ett värde av 463 miljarder kronor. En stor del av dessa, mer än 84 procent utgjordes av pensioner samt sjuk- och aktivitetsersättning. Sjuk- och aktivitetsersättning kallades tidigare för förtidspension. De skattefria transfereringarna uppgick till 79 miljarder kronor. Hushållens disponibla inkomst uppgick under 2008 till 1 488 miljarder kronor när skatter och övriga negativa transfereringar (främst återbetalning av studielån) dragits ifrån faktorinkomsten och de positiva transfereringarna.

8.8 Tabell
Inkomststruktur efter hushållstyp och ålder 2008, tkr och antal
Structure of income by type of household and age 2008, KSEK and number

Hushållstyp, ålder		Medelbelopp, tkr						Antal Number	
		Mean values, KSEK							
Type of household, age	Faktorinkomst	+ Bidrag mm + Allowances	- Skatt mm	Summa omfördelning	Disponibel inkomst	Disp.ink./fak- torink., andel			
	Factor income	Skattepliktiga Assessed	Skattefria Taxfree	- Tax	Total redistri- bution	Disposable income		Disp. Inc./factor income, fraction	
Ensamstående (co-living persons)									
Utan barn (No children)		174,0	73,0	10,7	67,1	16,5	190,5	1,09	2 181 082
därav	18-29 år	165,4	8,1	19,2	40,9	-13,6	151,8	0,92	503 098
	30-64 år	257,2	45,1	7,7	85,5	-32,8	224,4	0,87	1 015 367
	65 - år	52,9	165,0	8,9	58,9	114,9	167,8	3,17	662 617
Med barn 0-19 år (Children)		238,4	41,4	61,0	73,2	29,2	267,6	1,12	258 746
därav	med 1 barn (with 1 child)	231,7	40,9	41,9	71,0	11,8	243,5	1,05	150 354
	med >1 barn (with >1 child)	247,7	42,1	87,5	76,4	53,2	301,0	1,21	108 392
Sammanboende (co-living persons)									
Utan barn (No children)		375,1	203,5	4,5	167,0	40,9	416,1	1,11	1 014 930
därav	18-29 år	399,2	12,4	29,7	102,8	-60,8	338,5	0,85	93 208
	30-64 år	585,1	105,2	2,4	202,6	-95,0	490,1	0,84	496 984
	65 - år	124,2	360,4	1,4	139,5	222,3	346,5	2,79	424 738
Med barn 0-19 år Children)		624,7	54,7	32,6	195,8	-108,4	516,3	0,83	898 419
därav	med 1 barn	616,8	60,2	18,6	192,3	-113,5	503,3	0,82	319 861
	med 2 barn	636,0	48,2	31,9	199,8	-119,7	516,3	0,81	415 267
	med >2 barn	611,7	60,6	62,0	192,2	-69,6	542,1	0,89	163 291
Övriga hushåll* (Other households)									
därav	Ensamstående	354,2	89,7	16,6	114,8	-8,5	345,7	0,98	78 515
	Sammanboende	718,2	113,8	16,7	233,4	-102,9	615,3	0,86	92 940
Samtliga (All)		326,6	98,0	16,8	119,7	-5,0	321,6	0,98	4 524 632

* Övriga hushåll är hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.4 Hushållens disponibla inkomst minskade 2008

I 8.10 Tabell redovisas en något förenklad inkomststruktur jämfört med 8.9 Tabell. Här visas förutom totalsummor även de olika inkomsterna som en andel av bruttointkomsten.

Hushållens disponibla inkomst ökade varje år mellan 1995 och 2008 med undantag från 2001 och 2008 då inkomsten minskade något. Skälet till minskningarna både 2001 och 2008 var kraftigt minskade kapitalinkomster. Både år 2000 och år 2007 var kapitalinkomsterna mycket höga. Anledningen till att beloppet för disponibel inkomst i 8.10 Tabell inte är identisk med

beloppet i 8.9 Tabell är att det äldre inkomstbegreppet används i 8.10 Tabell för att möjliggöra en lång tidsserie.

Om man tittar närmare på de andeltal som finns redovisade längst ner i 8.10 Tabell finner man att omkring 63 procent av hushållens bruttointkomst under 2008 består av löne- och företagarinkomst. Tidigare, under 1970- och 1980-talet, stod löne- och företagarinkomster för en större andel av bruttointkomsten. Den för hushållen näst mest betydande inkomsten är pension. Andelen av hushållens bruttointkomst som kommer från kapital minskade under 2008.

8.9 Tabell Inkomststruktur 2008 för samtliga hushåll, 18 år och äldre Structure of income 2008 for all households, 18 years and older

Inkomstslag	Inkomstsummor, mdkr
Type of income	Sums of income, BSEK
Löneinkomst (<i>Wage income</i>)	1243,8
Näringsinkomst med mera (<i>Entrepreneurial income</i>)	57,0
Ränta och utdelning (<i>Interest and delivery</i>)	98,1
Kapitalvinst (<i>Capital gain</i>)	102,1
Faktorinkomst (<i>Factor income</i>)	1 501,1
Pension (<i>Pension</i>)	335,2
Sjuk- och aktivitetsersättning (<i>Disability pension</i>)	54,5
Sjukpenning (<i>Sickness allowance</i>)	23,7
Föräldrapenning (<i>Parent allowance</i>)	25,6
Arbetsmarknadsstöd (<i>Labour market assistance</i>)	20,7
Övriga skattepliktiga (<i>Other taxable transfers</i>)	2,8
Skattepliktiga transfereringar (<i>Taxable transfers</i>)	462,5
Barnbidrag (<i>National child allowances</i>)	23,7
Studiebidrag (<i>Educational grants</i>)	21,7
därav: Studiemedlets lånedel (<i>Study loan</i>)	10,0
Bostadsbidrag (<i>Housing allowance</i>)	15,8
Ekonomiskt bistånd (<i>Social assistance</i>)	9,8
Övriga skattefria transfereringar (<i>Other transfers not taxable</i>)	8,3
Skattefria transfereringar (<i>Transfers not taxable</i>)	79,3
Skatt (<i>Tax</i>)	528,6
Övriga negativa transfereringar (<i>Other transfers paid</i>)	26,2
Samtliga negativa transfereringar (<i>Total transfers paid</i>)	554,9
Disponibel inkomst (<i>Disposable income</i>)	1 487,9

Anm: Inkluderar även personer boende på institution, avlidna samt inflyttade till och utflyttade från Sverige under året.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5 Inkomstutvecklingen

8.5.1 Jämförelser av disponibel inkomst

Ett hushåll som består av fler personer har högre försörjningsbörda än ett hushåll som består av färre personer. För att bättre kunna jämföra disponibel inkomst och ekonomiskt standard mellan olika typer av hushåll justeras hushållets disponibla inkomst med en så kallad ekvivalensskala, som tar hänsyn till antalet hushållsmedlemmar enligt nedan:

Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42

Konsumtionsenhetstalen för alla hushållsmedlemmar summeras, och hushållets totala disponibla inkomst divideras med denna summa. Resultaten redovisas som inkomsten per konsumtionsenhet för varje individ. I ett hushåll med ett sammanboende par med tre barn tilldelas således varje individ (totalt fem personer) den inkomst per konsumtionsenhet som hushållet har. Detta tal representerar den ekonomiska standarden i respektive hushåll.

Stark inkomstutveckling under 2000-talet

I 8.11 Tabell visas den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet för åren 1980–2008. I tabellen redovisas medelvärden, medianvärden och Gini-koefficienter. Gini-koefficienten är ett mått på inkomstspridningen. Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1 där ett större värde på koefficienten betyder större spridning.

Under lågkonjunkturen i inledningen av 1980-talet sjönk den ekonomiska standarden under ett antal år. Först 1983 återhämtade sig ekonomin och därefter följde en period av nio år med kontinuerligt ökande

8.10 Tabell
Inkomststruktur vissa år 1975-2008 för samtliga hushåll, 18 år och äldre
Structure of income certain years 1975-2008 for all households, 18 years and older

År	Löne- och företagar- inkomst	Kapital	Pension	Övriga social- försäkringar	Generella bidrag	Bostads- stöd	Social- bidrag	Brutto- inkomst	Skatt	Övriga negativa transfere- ringar	Disponibel inkomst
Year	Work	Capital	Pension	Other social insurances	General transfers	Housing allowance	Social assis- tance	Gross income	Tax	Other transfers paid	Disposable income
Belopp i löpande priser, mdkr (Amounts in current prices, BSEK)											
1975	158,7	6,8	24,7	9,5	5,6	3,5	0,4	209,2	61,7	0,8	146,8
1980	253,2	14,8	56,9	22,0	12,0	6,2	0,7	365,9	104,7	1,2	259,9
1985	371,6	28,4	102,4	34,9	19,1	7,2	2,7	566,4	164,1	2,9	399,3
1990	606,5	57,9	156,8	69,4	28,4	8,9	3,9	931,9	289,3	4,5	638,1
1995	676,6	58,8	220,9	94,6	38,2	17,6	10,1	1 116,7	323,1	6,2	787,4
1999	841,7	118,7	251,4	101,8	40,4	14,5	9,6	1 378,1	440,4	7,9	929,8
2000	909,6	178,3	253,0	100,1	44,1	13,9	9,1	1 508,2	465,7	8,1	1 034,4
2002	982,7	103,9	286,5	100,9	47,6	13,9	8,1	1 543,6	438,5	10,1	1 095,0
2003	1 010,8	97,9	312,6	102,3	52,3	13,3	7,0	1 596,2	465,7	11,2	1 119,2
2004	1 032,3	119,0	330,6	103,1	51,5	14,0	6,7	1 657,3	487,8	11,5	1 157,9
2005	1 082,0	149,1	331,4	100,3	52,5	14,3	8,8	1 738,5	506,4	11,9	1 220,2
2006	1 127,0	210,7	347,1	95,0	55,1	14,5	7,7	1 857,1	533,4	12,5	1 311,2
2007	1 215,1	283,6	360,4	76,7	54,4	14,2	8,4	2 012,6	536,5	12,5	1 463,7
2008	1 271,9	218,4	371,7	71,5	52,4	14,3	9,1	2 009,3	516,0	13,1	1 480,1
Belopp i 2008 års prisnivå, mdkr (Amounts in the price level of 2008, BSEK)											
1975	784,5	33,5	122,3	47,1	27,5	17,4	2,2	1 034,5	305,0	3,8	725,6
1980	761,2	44,6	171,2	66,1	35,9	18,6	2,2	1 099,8	314,8	3,6	781,4
1985	726,3	55,6	200,2	68,2	37,3	14,0	5,3	1 107,0	320,8	5,7	780,5
1990	878,2	83,9	227,1	100,5	41,1	12,9	5,7	1 349,4	418,9	6,5	924,0
1995	798,2	69,4	260,6	111,6	45,0	20,8	11,9	1 317,5	381,2	7,3	928,9
1999	980,3	138,2	292,8	118,5	47,1	16,9	11,2	1 605,0	513,0	9,2	1 082,9
2000	1 048,8	205,6	291,7	115,5	50,9	16,1	10,5	1 739,0	536,9	9,4	1 192,7
2002	1 082,8	114,5	315,7	111,2	52,5	15,3	8,9	1 700,9	483,2	11,1	1 206,6
2003	1 092,6	105,8	337,9	110,6	56,6	14,3	7,5	1 725,3	503,4	12,1	1 209,8
2004	1 111,5	128,2	356,0	111,0	55,5	15,1	7,2	1 784,3	525,2	12,4	1 246,7
2005	1 160,0	159,9	355,3	107,6	56,3	15,3	9,4	1 863,8	542,9	12,8	1 308,1
2006	1 192,0	222,9	367,1	100,5	58,3	15,3	8,2	1 964,2	564,2	13,2	1 386,8
2007	1 257,3	293,4	372,9	79,3	56,3	14,7	8,7	2 082,6	555,1	12,9	1 514,6
2008	1 271,9	218,4	371,7	71,5	52,4	14,3	9,1	2 009,3	516,0	13,1	1 480,1
Andel i procent av bruttoinkomsten (In percent of the gross income)											
1975	75,8	3,2	11,8	4,6	2,7	1,7	0,2	100,0	29,5	0,4	70,1
1980	69,2	4,1	15,6	6,0	3,3	1,7	0,2	100,0	28,6	0,3	71,0
1985	65,6	5,0	18,1	6,2	3,4	1,3	0,5	100,0	29,0	0,5	70,5
1990	65,1	6,2	16,8	7,5	3,0	1,0	0,4	100,0	31,0	0,5	68,5
1995	60,6	5,3	19,8	8,5	3,4	1,6	0,9	100,0	28,9	0,6	70,5
1999	61,1	8,6	18,2	7,4	2,9	1,1	0,7	100,0	32,0	0,6	67,5
2000	60,3	11,8	16,8	6,6	2,9	0,9	0,6	100,0	30,9	0,5	68,6
2002	63,7	6,7	18,6	6,5	3,1	0,9	0,5	100,0	28,4	0,7	70,9
2003	63,3	6,1	19,6	6,4	3,3	0,8	0,4	100,0	29,2	0,7	70,1
2004	62,3	7,2	19,9	6,2	3,1	0,8	0,4	100,0	29,4	0,7	69,9
2005	62,2	8,6	19,1	5,8	3,0	0,8	0,5	100,0	29,1	0,7	70,2
2006	60,7	11,3	18,7	5,1	3,0	0,8	0,4	100,0	28,7	0,7	70,6
2007	60,4	14,1	17,9	3,8	2,7	0,7	0,4	100,0	26,7	0,6	72,7
2008	63,3	10,9	18,5	3,6	2,6	0,7	0,5	100,0	25,7	0,7	73,7

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

disponibla inkomster. I början av 1990-talet drabbades den svenska ekonomin av en kris. Sysselsättningen minskade kraftigt, ersättningsnivåerna för sjuk- och föräldrapenningen sänktes samtidigt som barnbidraget reducerades. Den sammantagna effekten blev att hushållens inkomster minskade. Mellan 1990 och 1995 sjönk den ekonomiska standarden med nästan 8 procent. Sedan dess har en återhämtning skett. Efter 1995 har medianinkomsten stigit varje år. Den ekonomiska standarden ökade mer under 1980-talet än under 1990-talet. Mellan åren 1980 och 1990 ökade den ekonomiska standarden med ca 14 procent (medianvärdet), medan ökningen var ca 7 procent mellan åren 1990 och 2000. Under 2000-talet har inkomstutvecklingen varit mycket god. Fram till 2008 har standardökningen varit 25 procent. Totalt sett över hela perioden 1980–2008 har den ekonomiska standarden ökat med 58 procent.

Jämförelser över tiden försvåras av skattereformen 1990/91. Inkomster som tidigare var skattefria blev skattepliktiga och en del förmåner värderades högre. Detta innebär att de mätbara inkomsterna blev högre. För åren 1989 och 1990 redovisas därför två beräkningar. I 1989-rev och 1990-rev har inkomster lagts till för att öka jämförbarheten med senare år.

8.5.2 Inkomstspridningen har ökat

Inkomstspridningen, mätt med Gini-koefficienten, var ganska konstant under 1980-talet. Under 1990-talet fram till år 2000 ökade inkomstspridningen betydligt. Mellan år 2000 och 2003 minskade spridningen för att sedan åter öka. Inkomstspridningen 2007 var den högsta som SCB har uppmätt sedan man började med mätningar 1975. Det höga värdet 2007 förklaras av höga kapitalvinster som fördelades ojämnt. År 2008, då kapitalvinsterna var lägre, innebär en återgång till 2006 års nivå. Internationella jämförelser har visat att Sverige, tillsammans med de övriga nordiska länderna, har en jämförelsevis låg inkomstspridning.

8.11 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (ke) samt Ginkoefficienten för samtliga individer i familjeenheter 1980-2008, tkr/ke, 2008 års priser
Disposable income per weighted consuming unit (cu) and Gini coefficient for all individuals in 1980-2008, KSEK per cu, price level of 2008

	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK	Gini- koefficient
1980	125,7	119,8	0,201
1981	123,1	117,0	0,199
1982	120,5	114,1	0,203
1983	120,8	114,4	0,201
1984	121,7	115,4	0,210
1985	126,3	118,8	0,211
1986	128,9	120,3	0,220
1987	132,0	124,8	0,209
1988	135,4	127,6	0,209
1989	141,9	133,6	0,213
1990	145,4	137,2	0,220
1989-rev	151,6	139,3	0,234
1990-rev	152,9	141,3	0,237
1991	156,3	141,0	0,249
1992	155,1	142,3	0,241
1993	148,0	135,3	0,243
1994	154,5	135,1	0,271
1995	142,3	130,4	0,244
1996	145,2	131,8	0,253
1997	152,4	133,7	0,277
1998	153,8	137,6	0,263
1999	163,8	143,4	0,281
2000	180,8	150,7	0,313
2001	177,7	156,0	0,282
2002	180,9	159,6	0,280
2003	181,1	160,6	0,276
2004	186,8	164,4	0,281
2005	193,6	168,5	0,296
2006	205,9	175,5	0,311
2007	224,1	186,9	0,332
2008	216,0	188,7	0,314

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Bäst utveckling för de med de högsta inkomsterna

Ett annat sätt att mäta spridningen i inkomstfördelningen är att dela in befolkningen i tio lika stora grupper, så kallade decilgrupper, baserade på hur stora inkomsterna är. De tio procent med de lägsta inkomsterna utgör decilgrupp 1, de tio procent med de näst lägsta inkomsterna decilgrupp 2 o.s.v. I 8.12 Tabell visas inkomsten för samtliga individer (decilgrupper) samt den procentuella förändringen över tiden. Inkomstutvecklingen har varit positiv i samtliga inkomstskikt mellan åren 1991 och 2008. Utvecklingen följer ett tydligt mönster då de som har hög inkomst har haft större inkomstökning än de som har låg inkomst. Inkomstspridningen, det vill säga skillnaden mellan dem med låg respektive hög inkomst har ökat. De ökade inkomsterna beror på såväl ökade förvärvsinkomster som ökade kapitalinkomster. Kapitalinkomster i allmänhet och kapitalvinster i synnerhet är starkt koncentrerade till hushåll med de största inkomsterna.

Individerna i decilgrupp 1 utgör en ytterst heterogen grupp som bl.a. omfattar egna företagare, värnpliktiga, studerande och invandrare som nyligen kommit till Sverige. En del i denna grupp har en liten inkomst utan att de med rimliga kriterier kan anses vara ekonomiskt utsatta. Exempel på detta är en del egenföretagare med låga inkomster och andra som har tillfälligtvis små inkomster (t.ex. värnpliktiga, studerande). Pensionärer med låg ATP och barnfamiljer med liten inkomst återfinns vanligtvis i decilerna 2-4. Observera att detta är tvärsnittsdata, d.v.s. det är inte samma individer som följts över tiden. Många personer som under ett år hamnat i t.ex. decil 1 återfinns senare år i andra deciler. Anledningen till att medelvärdena i 8.12 och 8.11 Tabellerna inte stämmer överens är att olika hushålls- och inkomstbegrepp har använts. För att möjliggöra den längre tidsserien i 8.11 Tabell är man tvungen att använda de äldre begreppen. Se avsnitt 8.1.1 för att läsa mer om begreppsförändringarna.

8.12 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, medelvärden i respektive decilgrupp, tkr, 2008 års priser
Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units, mean values for deciles, KSEK, price level of 2008

Decil, disp. ink. per ke	Medelvärden, tkr/ke										Förändring, %	
	Mean values, KSEK/cu										Change, %	
Decile, disp. inc. per cu	1991	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	91/08	07/08	
1	70,2	62,6	66,9	69,8	73,5	76,0	79,2	80,4	72,7	3,5	-9,6	
2	101,0	99,7	103,0	106,7	112,1	113,1	116,4	119,9	118,4	17,2	-1,3	
3	114,4	112,9	117,4	122,7	128,4	130,2	134,5	140,5	140,1	22,5	-0,3	
4	126,6	124,8	130,8	137,6	143,2	145,9	151,6	160,3	161,4	27,5	0,7	
5	138,2	137,6	144,5	152,8	157,9	162,0	168,5	180,0	180,9	30,9	0,5	
6	151,2	151,2	159,7	168,5	174,0	178,6	186,4	199,9	201,0	32,9	0,5	
7	166,5	167,4	178,1	187,5	192,2	198,0	207,2	223,5	224,1	34,6	0,3	
8	185,8	189,5	201,4	211,2	216,3	222,8	234,3	255,2	254,2	36,8	-0,4	
9	212,6	221,6	237,7	245,6	252,4	259,2	276,1	302,5	296,8	39,6	-1,9	
10	316,8	371,0	467,0	394,7	417,8	459,9	519,4	595,2	524,6	65,6	-11,9	
Samtliga (total)	158,3	163,8	180,7	179,7	186,8	194,6	207,3	225,7	217,4	37,3	-3,7	

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.3 Kapitalinkomsternas betydelse har ökat

Under 1990-talet och 2000-talet har kapitalet som inkomstkälla, och då framförallt kapitalvinsterna, fått allt större betydelse för många hushåll. Upp- och nedgångar på börsen samt förändringar i beskattningen av kapitalvinster har påverkat hushållens agerande. Uppgången på börsen under 1996–2000 medförde att många hushåll gjorde stora vinster under dessa år. I 8.13 Tabell redovisas de totala kapitalvinsterna 1991, 1995 och 1999–2008. Redovisningen avser de kapitalvinster som ligger till grund för taxeringen. Män har större kapitalvinster än kvinnor. År 2008 stod män för drygt 60 procent av de totala vinsterna. I tabellen kan vi se att andelen hushåll med kapitalvinst har ökat sedan början av 1990-

talet. Under 1991 var det knappt 8 procent av hushållen som redovisade kapitalvinster. Under rekordåret 2007 var andelen nästan 35 procent för att 2008 sjunka till 22 procent.

Kapitalvinsterna är ojämnt fördelade. Studier över kapitalvinsternas fördelning har visat att den tiondel av befolkningen som hade de största vinsterna realiserade mer än 99 procent av totalsumman. Den ojämnna fördelningen gör att kapitalvinsterna i hög grad påverkar inkomstspridningen. Den kraftigt ökade inkomstspridningen under 1990-talet och 2000-talet kan delvis förklaras av hushållens jämförelsevis stora kapitalvinster dessa år.

Under 2008 var kapitalvinsterna 97 miljarder.

8.13 Tabell

Kapitalvinst och andel hushåll med kapitalvinster 1991, 1995-2008, mdkr och procent, 2008 års priser

Total capital gain and share of households with capital gain 1991, 1995-2008, BSEK and percent, price level of 2008

	Kapitalvinst, mdkr Capital gain, BSEK											
	1991	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Samtliga (all)	53,1	24,4	116,8	150,1	76,8	55,5	57,7	69,6	102,8	137,5	172,2	97,3
Kvinnor (women)	19,7	8,4	38,2	43,8	27,7	20,3	20,9	25,0	34,9	49,8	66,8	38,5
Män (men)	33,3	16,0	78,6	106,3	49,2	35,2	36,8	44,6	68,5	87,7	105,4	58,8
Andel hushåll med kapitalvinst, % (Fraction with capital gain, %)	7,8	13,8	28,1	30,3	20,6	20,6	21,6	20,1	26,6	31,4	34,7	22,2

Källa: SCB, Totalräknad inkomststatistik IoT samt Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.4 Inkomstutveckling för olika grupper

Under 2008 hade samtliga redovisade åldersgrupper en högre disponibel inkomst än vad de i motsvarande ålder hade 1991 (se 8.14 Tabell). De i åldrarna 18–22, både kvinnor och män, har haft en förhållandevis svag inkomstutveckling mellan 1991 och 2008. Detta beror på att ungdomar utbildar sig under allt längre tid, vilket leder till att steget in på arbetsmarknaden senareläggs.

Efter 1990-talets lågkonjunktur vände inkomstutvecklingen 1995 och allt fler

grupper fick ökade inkomster. Sedan 1995 har medianinkomsten stigit med 45 procent. Ålderspensionärerna har, från 1995 fram till 2008, haft en betydligt svagare utveckling av sina inkomster. Två förklaringar till att pensionärerna har haft en svagare inkomstutveckling än övriga grupper sedan 1995 är att den ökade sysselsättningen samt reallöneökningar endast har kommit de förvärvsarbete till del. År 2007 infördes jobbskatteavdraget som endast kom de förvärvsarbete till del.

8.14 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, fördelade på kön och ålder, medianen i tkr/ke, 2008 års priser
Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by gender and age, medians in KSEK/cu, price level of 2008

Kön och ålder Gender and age	Median, tkr Median, KSEK									Förändring %, Change %	
	1991	1995	1999	2000	2002	2004	2006	2007	2008	91/08	07/08
Kvinnor (women)											
0-6	127,5	113,8	125,3	135,5	141,0	146,3	156,2	168,1	170,6	33,8	1,5
7-17	137,4	121,1	131,6	137,0	146,5	153,9	165,5	177,9	182,0	32,4	2,3
18-22	143,3	116,7	127,3	136,9	145,7	150,6	158,7	166,5	163,0	13,7	-2,1
23-29	139,5	125,4	140,0	147,0	154,0	157,0	161,9	174,3	174,8	25,3	0,3
30-39	137,4	123,7	135,8	144,7	154,1	159,8	172,2	184,6	185,6	35,1	0,5
40-49	167,7	145,9	154,7	163,1	170,3	176,1	187,1	201,2	204,9	22,2	1,9
50-59	187,7	172,4	188,9	203,6	212,2	215,9	231,0	245,2	241,3	28,6	-1,6
60-64	166,1	157,7	173,6	183,4	189,3	208,6	227,9	244,2	239,0	43,9	-2,1
65-74	127,3	125,9	138,1	136,2	146,1	154,7	162,7	169,5	174,8	37,4	3,1
75-	98,8	106,3	112,3	112,3	117,5	122,7	130,1	130,3	130,2	31,8	-0,1
23-64	157,7	141,0	154,6	165,5	173,4	179,9	192,3	205,5	205,1	30,0	-0,2
Samtliga kvinnor (all women)	140,4	128,0	140,4	147,0	155,4	161,5	172,4	184,0	184,5	31,4	0,3
Män (men)											
0-6	125,2	112,9	126,3	134,7	140,7	149,2	159,5	163,5	170,3	36,0	4,1
7-17	137,0	120,4	131,1	139,9	150,4	151,8	164,0	180,6	179,4	30,9	-0,6
18-22	152,7	127,5	143,2	149,6	150,9	155,6	167,6	182,0	185,0	21,1	1,6
23-29	159,6	135,2	152,9	166,1	164,1	168,1	175,4	185,1	190,2	19,1	2,7
30-39	143,3	131,6	146,8	155,6	168,0	173,7	185,3	197,5	201,9	40,9	2,2
40-49	164,0	143,1	154,0	161,7	175,1	174,2	188,8	204,8	208,6	27,2	1,9
50-59	188,3	172,4	190,1	203,9	210,8	215,7	227,3	243,0	243,4	29,3	0,1
60-64	180,4	165,9	187,7	198,2	209,9	219,4	240,8	265,0	253,2	40,3	-4,5
65-74	145,0	142,7	155,6	157,1	163,6	172,2	188,4	200,5	201,6	39,0	0,6
75-	107,6	120,5	127,0	128,8	135,1	140,7	148,0	154,7	154,8	43,8	0,0
23-64	163,7	145,7	161,7	172,3	182,7	186,4	198,2	214,1	215,6	31,7	0,7
Samtliga män (all men)	148,7	134,6	148,1	156,8	165,7	169,8	181,5	195,0	197,0	32,5	1,0
Kvinnor + män (women + men)											
0-6	126,5	113,2	125,6	134,9	141,0	148,0	157,4	166,4	170,5	34,8	2,4
7-17	137,1	120,7	131,3	138,1	148,7	152,8	164,6	179,0	180,6	31,8	0,9
18-22	147,8	121,7	135,9	142,6	147,4	152,7	162,7	173,1	173,0	17,1	-0,1
23-29	148,8	129,8	146,9	155,3	159,8	161,6	169,7	179,9	183,1	23,0	1,8
30-39	140,7	127,2	141,0	149,2	160,9	166,3	177,7	190,5	193,0	37,2	1,3
40-49	165,9	144,3	154,2	162,3	172,7	175,2	187,9	203,3	206,6	24,6	1,6
50-59	188,0	172,4	189,3	203,7	211,4	215,7	229,4	243,9	242,4	28,9	-0,6
60-64	174,1	162,2	179,3	190,7	198,5	213,6	233,4	255,6	246,4	41,5	-3,6
65-74	134,8	133,5	146,0	146,4	153,6	163,1	172,5	185,4	185,6	37,7	0,1
75-	101,6	110,4	116,4	116,7	122,9	127,9	136,0	137,9	138,9	36,7	0,7
23-64	160,8	143,2	158,4	169,1	178,5	182,9	195,3	209,9	210,1	30,7	0,1
Samtliga (all)	144,1	131,2	144,2	151,7	160,3	165,5	176,6	189,2	190,4	32,1	0,6

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Sammanboende har haft den bästa inkomstutvecklingen

I 8.15 Tabell redovisas inkomstutvecklingen för olika hushållstyper. Samtliga hushållstyper har haft en positiv inkomstutveckling under den undersökta perioden. Skillnaderna i utveckling är dock stora beroende på vilken hushållstyp man studerar. Generellt har sammanboende haft en betydligt bättre inkomstutveckling än ensamstående. Deras disponibla inkomst har mellan åren 1991–2008 ökat med 35 procent. Sammanboende utan barn har den högsta disponibla inkomsten. De ensamstående har under samma tidsperiod haft en

betydligt sämre utveckling av sina inkomster. Allra sämst utveckling har de unga ensamstående haft. De ensamstående föräldrarna är en annan grupp som har haft en svag utveckling av sina inkomster mellan 1991 och 2008. Det var först under 2001 som deras inkomst nådde upp till samma nivå som i början av 1990-talet, d.v.s. före lågkonjunkturen som då följde.

8.15 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för individer i kosthushåll, fördelade på hushållstyp, medianen i tkr/ke, 2008 års priser

Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by type of household, medians in KSEK/cu, price level of 2008

	Median, tkr/ke Median, KSEK/cu										Förändring, % Change, %		Antal Number
	1991	1995	1999	2000	2001	2002	2004	2006	2007	2008	91/08	07/08	2008
Ensamboende (Persons not co-living)													
Utan barn (no children)	127,8	118,4	127,5	131,6	132,5	138,6	141,6	150,7	155,2	159,0	24,5	2,5	2 153 938
därav 20-29 år	135,6	112,9	124,0	130,2	131,4	131,5	133,8	139,3	146,1	152,0	12,0	4,0	475 954
30-64 år	154,0	138,5	150,2	156,2	162,5	169,2	175,3	187,5	198,9	202,3	31,4	1,7	1 015 367
65 - år	102,3	106,8	112,3	112,4	111,2	117,0	122,7	129,7	130,4	129,8	26,9	-0,5	662 617
Med barn 0-19 år (children)	117,3	107,1	114,1	117,0	120,4	121,5	123,5	132,8	145,4	140,4	19,7	-3,4	278 166
därav med 1 barn	121,8	111,7	118,7	122,4	127,0	127,6	128,6	139,7	152,9	149,2	22,5	-2,4	163 230
med >1 barn	113,2	100,1	107,2	110,4	113,8	114,4	117,0	124,9	131,3	126,1	11,4	-4,0	114 936
Sammanboende (Persons co-living)													
Utan barn (no children)	180,1	166,6	187,3	196,7	199,7	204,5	210,8	228,5	249,2	242,3	34,6	-2,8	2 022 698
därav 20-29 år	192,1	164,7	187,5	192,6	204,6	208,7	206,2	215,3	240,9	231,0	20,2	-4,1	198 870
30-64 år	207,0	191,0	211,4	226,8	229,5	238,0	241,5	265,5	288,1	285,3	37,8	-1,0	982 231
65 - år	132,9	137,5	149,2	147,6	151,3	155,4	165,7	173,7	187,2	185,9	39,9	-0,7	841 596
Med barn 0-19 år (children)	145,5	130,2	144,8	155,0	159,8	163,7	169,6	180,1	193,4	196,5	35,1	1,6	1 870 598
därav med 1 barn	164,9	146,1	162,0	172,7	179,6	180,0	188,5	196,6	214,4	218,2	32,3	1,8	690 513
med 2 barn	142,9	128,8	144,3	152,5	155,7	164,4	167,1	179,4	192,0	194,8	36,3	1,4	847 183
med >2 barn	124,5	109,5	120,1	129,1	133,5	138,3	142,5	149,0	160,3	164,5	32,1	2,7	332 902
Övriga hushåll* (Other households)													
därav Ensamstående (not co-living)	152,8	140,5	151,9	153,0	163,8	163,7	163,6	174,0	191,1	191,4	25,2	0,2	166 160
Sammanboende (co-living)	194,9	172,2	195,8	208,7	209,9	214,1	214,2	246,6	249,4	254,5	30,6	2,0	295 834
Samtliga 20-år (all 20-years of age)	149,5	136,7	150,3	158,0	161,8	166,0	171,6	183,3	196,0	196,3	31,3	0,2	6 787 395

* Övriga hushåll är individer i hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.5 Arbetsinkomsterna har ökat med över 34 procent sedan 1995

I 8.16 Tabell visas arbetsinkomsten för helårs- och heltidsanställda i åldersgruppen 20–64 år.

Utvecklingen av arbetsinkomsten har i stort följt det mönster som tidigare beskrivits för den disponibla inkomsten. Höga löneavtal tillsammans med en ökad efterfrågan på arbetskraft har lett till att arbetsinkomsterna har ökat markant sedan 1995. Mellan 1995 och 2008 ökade medianinkomsten med 34 procent. Om man studerar inkomstutvecklingen i olika inkomstskikt framgår det att utvecklingen har varit allra bäst för dem med höga inkomster.

Avståndet mellan kvinnor och mäns arbetsinkomster var som lägst år 1980 då kvinnors medianinkomst låg på 87 procent av mäns medianinkomst. Under 2000-talet

har kvinnors medianinkomst legat på 84–85 procent av mäns medianinkomst.

Det har blivit vanligare att kvinnor arbetar heltid. År 2008 var det 480 000 fler kvinnor som arbetade heltid än vad det var 1980. Antalet män som arbetar deltid har blivit något färre. Sett över hela befolkningen har antalet heltidssysselsatta ökat.

Vid studier av 8.16 Tabell är det viktigt att ha i åtanke att populationen är heltids- och helårsanställda, d.v.s. personer som i princip inte berördes av mer omfattande arbetslöshet eller ofrivilligt deltidsarbete. Arbetslösheten under 1990-talet berörde framför allt personer utanför denna population.

Med arbetsinkomst menas här summan av lön, företagarinkomst, sjukpenning, föräldrapenning och dagpenning vid utbildning och tjänstgöring (repetitionsutbildning) inom totalförsvaret.

8.16 Tabell
Arbetsinkomst för helårs- och heltidsanställda utan inkomst från näringsverksamhet, 20-64 år, tkr, 2008 års priser
 Income from work for full year and full-time employed with no entrepreneurial income, 20-64 years, KSEK, price level of 2008

	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008
Kvinnor (Women)												
Medelvärde (mean value)	201,88	207,7	194,7	227,2	218,1	265,4	276,3	285,4	298,1	304,5	310,3	308,1
P10	143,37	161,6	147,2	174,0	156,4	183,3	193,9	198,7	212,4	210,8	210,7	214,7
Median	194,79	201,2	188,2	212,7	202,9	246,9	254,3	263,5	273,8	277,3	277,9	281,5
P90	265,14	259,3	249,8	296,1	288,9	363,0	381,1	387,6	408,5	424,1	434,6	422,0
Män (Men)												
Medelvärde (mean value)	266,21	257,0	249,3	289,6	280,0	343,4	347,3	358,8	371,6	376,2	384,0	380,9
P10	180,19	179,4	170,8	199,4	179,3	208,5	217,9	223,3	235,0	231,2	233,7	239,3
Median	238,28	230,6	225,9	263,0	250,5	292,3	302,4	311,1	320,0	324,7	332,3	332,8
P90	379,69	364,7	350,8	408,6	408,4	509,2	514,5	529,2	547,4	554,2	571,8	565,4
Samtliga (All)												
Medelvärde (mean value)	247,51	241,8	229,8	266,7	255,4	311,5	318,1	327,4	341,1	345,6	352,6	350,3
P10	163,2	171,1	162,2	184,6	166,2	195,3	203,2	209,9	221,7	219,4	220,6	225,3
Median	225,15	219,6	208,3	242,5	230,3	270,8	280,9	289,4	300,1	303,7	308,8	309,5
P90	351,28	334,6	320,9	367,6	366,0	458,2	464,9	471,0	494,4	507,0	516,9	513,1
Kvinnors inkomst i % av männens (Women's income in % of men's)												
Medelvärde w(mean value)	75,835	80,8	78,1	78,4	77,9	77,3	79,5	79,5	80,2	80,9	80,8	80,9
Median	81,747	87,3	83,3	80,9	81,0	84,5	84,1	84,7	85,6	85,4	83,6	84,6
Antal i tusental (Number in thousands)												
Kvinnor (Women)	662	677	770	859	904	1042	1057	1109	1065	1101	1147	1158
Män (Men)	1616	1525	1395	1478	1368	1507	1510	1481	1502	1478	1547	1600
Samtliga (All)	2278	2202	2165	2337	2272	2549	2567	2590	2568	2579	2694	2758

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.6 Kvinnors och mäns förmögenhet

SCB har sedan 1999 gjort förmögenhetsstatistik som täcker alla individer och hushåll där värderingen av tillgångarna speglar marknadsvärdet. Siffrorna i detta avsnitt är till stor del hämtade från denna statistik. Det finns i dagsläget ingen senare tillgänglig förmögenhetsstatistik än för år 2007 eftersom kontrolluppgifter över finansiella tillgångar och skulder avskaffades till år 2008. Detta som en följd av att förmögenhetsskatten slopades till inkomstår 2007. I Skattestatistisk årsbok 2009 finns förmögenhetstabeller för 2007. Till denna, 2010 års upplaga, revideras tabeller och text eftersom förmögenhetsregistret har korrigerats under 2010. Korrigeringen beror på ett upptäckt fel som gjorde att antalet fastighetsägare överskattades i registret. Mer information finns att läsa på SCB:s hemsida.

8.6.1 Få äger mycket

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. Under 2007 hade de 1 procent (topp 1 procent) mest förmögna indivi-

derna ungefär en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. De 10 procent rikaste förfogade över två tredjedelar av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 65 000 kr år 2007. Topp 1 procent hade ett motsvarande värde på 8,3 miljoner kronor.

Nettoförmögenheten följer ett tydligt mönster över livscykeln. I unga år är inkomsten lägre och hushållen finansierar studier och bostadsköp till stor del med lån. Under denna period överstiger ofta skulderna de tillgångar man har. Senare ökar inkomsten och tillgångarna växer samtidigt som skulder amorteras. I 8.18 Tabell visas kvinnors och mäns nettoförmögenhet i olika åldersgrupper. Förmögenheten var 2007 störst för de i åldersgruppen 55-74 år. Detta gällde både kvinnor och män. Generellt sett har män större tillgångar än kvinnor. Skillnaderna mellan könen är relativt små i unga år men blir sedan större. En man mellan 65-74 år hade år 2007 cirka 840 000 kronor (medianvärde) i nettoförmögenhet. En kvinna i samma åldersgrupp hade drygt 500 000 kr.

8.17 Tabell

Spridning av nettoförmögenhet för samtliga kvinnor och män 2007, procent och tkr Distribution of net wealth for all women and men in 2007, percent and KSEK

	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	% av summa	Median, tkr	% av summa	Median, tkr	% av summa	Median, tkr
	% of sum	Median, KSEK	% of sum	Median, KSEK	% of sum	Median, KSEK
Topp 1 % (Top 1 %)	16,5	8 066	28,8	8 492	23,5	8 339
Topp 10 % (Top 10 %)	60,1	2 613	71,6	2 805	66,6	2 716
Samtliga (All)	100	65	100	64	100	65

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

8.18 Tabell

Nettoförmögenhet för kvinnor och män år 2007, 18 år och äldre, uppdelat efter ålder, medel- och medianvärden i tkr Net wealth for women and men in 2007, 18 years and older, by age, means and medians in KSEK

Ålder Age	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	Medelvärde, tkr	Median, tkr	Medelvärde, tkr	Median, tkr	Medelvärde, tkr	Median, tkr
	Mean value, KSEK	Median, KSEK	Mean value, KSEK	Median, KSEK	Mean value, KSEK	Median, KSEK
18-24	86	4	103	7	95	5
25-34	200	0	232	0	216	0
35-44	445	141	568	169	508	155
45-54	735	309	953	351	845	329
55-64	1 051	525	1 523	662	1 287	589
65-74	1 047	516	1 559	838	1 295	658
75-	882	360	1 388	738	1 082	493
Samtliga (All)	641	176	868	219	753	195

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

8.6.2 En tredjedel av alla hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2007

Över en och en halv miljon hushåll hade 2007 en marknadsvärderad förmögenhet över 1 miljon kronor. Det motsvarar ungefär en tredjedel av alla hushåll. Män är miljonärer i större utsträckning än kvinnor. Av samtliga män hade 19 procent en nettoförmögenhet på över 1 miljon kronor

jämfört med omkring 16 procent av kvinnorna. Det är betydligt färre personer som har en miljoninkomst jämfört med antalet personer som har en miljon i förmögenhet. Omkring 44 000 personer hade 2008 en löpande inkomst från arbete eller pension på 1 miljon kronor eller mer. Läger vi till kapitalinkomsterna ökar antalet med miljoninkomst till 82 000.

8.19 Tabell Miljonärer, förmögenhet 2007 samt inkomst 2008. Antal och andel av populationen Millionaires, wealth in 2007 and income in 2008, number and fraction of population

	Antal Number	% av populationen % of population
Marknadsvärderad förmögenhet (wealth to market value)		
Hushåll (families)	1 536 295	32
Kvinnor (women)	752 466	16
Män (men)	883 303	19
Samtliga (all)	1 688 304	18
Förvärvsinkomst (income from employment and business)		
Kvinnor 18- år (women 18- years of age)	6 146	0,2
Män 18- år (men 18 years of age)	37 761	1,0
Samtliga 18- år (all 18- years of age)	43 907	0,6
Förvärvs- och kapitalinkomst (income from employment, business and capital)		
Kvinnor 18- år (women 18- years of age)	17 971	0,5
Män 18- år (men 18 years of age)	64 265	1,8
Samtliga 18- år (all 18- years of age)	82 236	1,1

Källa: SCB, Totalräknad statistik IoT samt Förmögenhetsregistret

8.6.3 Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten

Tabell 8.20 visar att 72 procent av individernas förmögenhet bestod av fastigheter, som till största delen är småhus. Av de totala tillgångarna utgjordes 40 procent av småhus. Börsnoterade aktier stod 2007 för 7 procent av individernas totala tillgångar.

Kvinnor innehade ungefär 43 procent av den totala nettoförmögenheten. Skillnaden i fördelningen mellan kvinnor och män är stor beroende på vilket typ av tillgång man studerar. Bostadsrätter och räntefonder är tillgångar där kvinnor hade mer än män. Kvinnor och män hade ungefär lika stora förmögenheter i fonder, medan kvinnor ägde mindre än en tredjedel av värdet av de börsnoterade aktierna. Skillnaderna mellan könen är även stora om man tittar på hyres- respektive jordbruksfastigheter.

Redan tidigare har det konstaterats att förmögenhetsfördelningen är ojämn. Den förmögnaste procenten av befolkningen ägde 2007 en fjärdedel av den totala förmögenhetssumman. Fördelningen skiljer sig mycket mellan olika typer av tillgångar. Relativt många ägde ett småhus. Det är också en typ av tillgång som är förhållandevis jämnt fördelad. Topp 1 procent ägde 15 procent av det totala marknadsvärdet. Börsnoterade aktier är en annan tillgång som innehas av relativt många. Här var dock fördelningen en helt annan. Topp 1 procent ägde nästan 80 procent av det totala värdet. Aktier är alltså betydligt ojämnare fördelade än fastigheter. Förmögenhetens storlek och fördelning påverkas mycket starkt av tillgångarnas värdeförändringar. Eftersom fastighetsinnehavet är jämnare fördelat än aktieinnehavet så medför värdeökningar på fastigheter att detta

kommer fler till godo och förmögenhetsfördelningen blir därmed jämnare. När istället aktiekurserna ökar stiger de rikaste hushållens förmögenhet mest och förmögenhetsfördelningen blir ojämnare.

År 2007 hade drygt hälften av alla individer skulder. Skuldernas andel av tillgångarna (skuldsättningsgraden) uppgick till 28 procent.

8.20 Tabell
Förmögenhetens sammansättning för samtliga kvinnor och män 2007, mdkr och procent
Composition of wealth for all women and men in 2007, BSEK and percent

	Summa, mdkr			% av tillgångar			% med tillgångar			Topp 1% andel av totalsumma		
	Total, BSEK			% of assets			% with assets			Top 1% share of the total sum		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All
Fastigheter mm (Real estate)												
Småhus ¹ (Single-dwelling house)	1 366	1 702	3 068	41	39	40	26	31	29	13	16	15
Bostadsrätt (Tenant ownership)	558	508	1 066	17	12	14	13	12	12	28	29	29
Fritidshus (Holiday home)	238	262	500	7	6	7	7	8	7	45	46	46
Jordbruksfastighet Agricultural property	169	445	614	5	10	8	3	5	4	63	79	75
Hyresfastighet (Rental property)	69	148	216	2	3	3	0	0	0	100	100	100
Övriga fastigheter inkl tomtmark (Other real estate, ground incl.)	18	38	56	1	1	1	1	2	2	95	97	96
Summa reala tillgångar (Total real assets)	2 418	3 103	5 520	72	71	72	42	46	44	12	22	18
Finansiella tillgångar (Financial assets)												
Bankmedel (Deposits)	366	468	834	11	11	11	59	60	60	19	30	25
Räntefonder mm (Interests funds etc.)	77	64	141	2	1	2	19	14	16	41	51	46
Andra fonder än räntefonder (Mutual funds)	193	216	409	6	5	5	43	43	43	27	37	32
Börsnoterade aktier (Shares listed in the stockmarket)	160	360	521	5	8	7	17	23	20	70	80	77
Obligationer och övriga värdepapper (Bonds)	61	71	131	2	2	2	11	10	10	46	58	53
Skattepliktig försäkring (Tax liable insurance)	61	66	128	2	2	2	11	10	10	49	58	54
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	918	1 245	2 163	28	29	28	77	77	77	23	39	32
Summa tillgångar (Total assets)	3 335	4 348	7 683	100	100	100	82	81	81	12	24	19
Skulder (debts)	947	1 216	2 163	.	.	.	53	58	56	10	21	16
Nettoförmögenhet (net wealth)	2 388	3 132	5 520	.	.	.	89	89	89	17	29	24

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

Bild: Ola Nyberg. Text: RSV "De svenska Skatternas historia".

Kronofogden kom och hämtade skatten

”Längre fram på höstsidan kom kronouppbörden, kronoskatten alltså. Kronofogden och hans skrivare anlände i hög vagn och parhästar, med beväpnad skjutsbonde, järnbeslagen kassakista, fastskruvad i vagnsbotten så att eventuella rövare ej kunde hastigt försvinna med den i skogen. Sedan herrarna fått sig något till livs och installerat sig själva och kassakistan så började kronouppbörden på den tid som förut var kungjord i sockenkyrkorna. Skatten hette ”grundskatt” och ålåg alla gårdar med i mantal satt jord och var föga älskad av bönderna, för den utkrävdes årligen med samma belopp vare sig det var god skörd eller missväxt. Kronofogde Eklund var en sträng herre. Skattsedelns skulle ligga rätt och pengarna var jämna och färdigräknade. En bonde kom fram till bordet och började plocka fram och räkna pengar, men fogden strök alltsammans ned i golvet och ropade: Fram nästa man!”

*(Minne från Rotebro gästgivargård
1884–89, nedtecknat av J Nyberg)*

Skatteskulder och uppbördsförluster

9.1 Inledning

En viss del av de skatter som påförs landets skattebetalare betalas aldrig, av olika skäl. Detta betyder att det finns en differens mellan totalt fastställda skatter och totalt inbetalda skatter. Denna differens brukar med ett ord kallas uppbördsförlust. Till skillnad mot betalningar som uteblir pga. skattefel, med vilket avses såväl medvetet fusk som oavsiktliga fel i uppgiftslämnandet, går det att exakt beräkna uppbördsförlustens storlek. I detta kapitel presenteras uppgifter som visar uppbördsförlustens storlek, sammansättning och förändring de senaste åren tillsammans med kommentarer och annan statistik som har betydelse i sammanhanget. Källmaterialet till detta kapitel består i huvudsak av bearbetningar av Kronofogdemyndighetens indrivningsstatistik för år 2009 och tidigare år.

- Uppbördsförlusterna, som uppstår till följd av att faktiskt fastställda skatter inte till fullo blir betalda, uppgick år 2009 till cirka 8,2 miljarder kronor eller 0,55 procent av den totala skatteuppbörden. Detta betyder att uppbördsförlusterna ökat med cirka 0,9 miljard kronor jämfört med året innan. Senast uppbördsförlusterna låg på denna nivå var år 1993.
- Bakgrunden till uppgången av uppbördsförlusterna de senaste två åren är den ekonomiska krisen samt den påföljande lågkonjunkturen. Viktiga förklaringar till ökningen av uppbördsförlusten är att antalet konkurser har ökat med 9 procent år 2008 och ytterligare 20 procent år 2009 och att genomsnittligt fler anställda är berörda av konkurserna.
- Den 31 december 2009 fanns i Kronofogdemyndighetens register cirka 123 000 individer och 47 000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade för skatteskulder.
- De samlade skatteskulderna hos Kronofogdemyndigheten uppgick vid utgången av år 2009 till 35,3 miljarder

9.1.1 Många orsaker till att skatten inte betalas

Det finns många olika skäl till att skattebetalare inte betalar de skatter som påförts dem. I de flesta fall har företaget eller den enskilde ofrivilligt hamnat i en situation som medför betalningssvårigheter, t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering eller en satsning på en mindre lyckad affärsidé. För större delen av uppbördsförlusterna torde därför den enskilda betalningsmoralen ha mindre betydelse. Exakt i vilken omfattning skattebetalarna medvetet låter bli att betala påförda skatter är inte känt. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till Kronofogdemyndigheten eller genom att inte lämna några uppgifter alls. Man kan också göra egendom oåtkomlig för Kronofogdemyndighetens indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands eller anlita bulvan.

9.1.2 Restföring – indrivning – preskribering

Fastställda skatter som inte betalas restförs, dvs. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av Kronofogdemyndigheten. Indrivningen kan i vanliga fall fortgå under en tidsperiod av fem år, varefter skatteskulder normalt preskriberas.

En del av de skatteskulder som från början restförts återkallas från indrivning. Det vanligaste skälet till återkallelse är att ett tidigare fattat beslut av någon anledning ändrats av Skatteverket. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på det sammanlagda belopp som restförs brutto och det som återstår netto efter det att vissa belopp återkallats. Uppbördsförlusten utgörs av nettobeloppet sedan detta reducerats med de inbetalningar som gjorts till Kronofogdemyndigheten.

9.2 Influtna belopp efter åtgärd

Av de belopp gäldenärerna betalade in till Kronofogdemyndigheten avseende allmänna mål, dvs. skulder till det allmänna, kom cirka 27 procent in som en följd av exekutiva åtgärder, som avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar m.m. Cirka 7,5 procent av inbetalningarna var ett resultat av maskinella åtgärder, t.ex. avräkning av överskjutande skatt mot restförda skulder. Resterande del av inbetalningarna, cirka 65,5 procent, inkom huvudsakligen utan andra åtgärder än ett första krav med eventuella påminnelser.

9.3 Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning

De belopp som restförs hos Kronofogdemyndigheten har de senaste åren motsvarat cirka 1 procent av fastställda skatter. Efter korrigering för belopp som återkallats och betalats till Kronofogdemyndigheten har uppbördsförlusten under de senaste åren uppgått till mellan 0,3 och 0,4 procent av den totala skatteuppbörden (9.1 Tabell). Uppbördsförlusten för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter har ökat från år 2007 till år 2008 med 3 miljarder kronor till 7,3 miljarder kronor och fortsatt öka till 8,2 miljarder kronor år 2009. Uppbördsförlusten i procent av fastställda skatter ökade från 0,3 procent år 2007 till 0,55 procent år 2009.

9.1 Tabell

Restföring och uppbördsförluster för de stora skatteslagen (exkl. dröjsmålsavgifter m.m.), löpande priser, mdkr

Tax arrears and collection losses (excl. penalty interest etc.), current prices, BSEK

	Inkl. punktskatter Incl. excise duties										ny 2007	ny 2008	ny 2009
	1992	1994	1996	1998	2000	2004	2005	2006	2007	2007			
Totala skatter och avgifter (Total taxes)	737	756	929	944	1 161	1 283	1 357	1 427	1 484		1 484	1 479	1 495
Ackord/skuldсанering före restföringsledet (Accord/debt restructuring)											0,03	0,12	0,22
Nyrestfört brutto (New arrears for the year)	15,7	14,8	12,2	11,6	14,1	12,8	13,1	11,0	11,3		11,3	14,4	15,2
Återkallat (Arrears withdrawn)	-3,8	-3,5	-2,9	-2,5	-4,4	-3,1	-3,7	-2,2	-2,6		-2,6	-2,7	-2,9
Restfört netto (Arrears net)	11,9	11,3	9,2	9,1	9,7	9,6	9,3	8,9	8,7		8,7	11,7	12,3
Betalt (Paid)	-3,3	-3,9	-3,5	-3,9	-5,1	-4,6	-4,7	-4,3	-4,4		-4,3	-4,5	-4,4
Uppbördsförlust (Collection loss)	8,6	7,4	5,7	5,2	4,5	5,0	4,6	4,5	4,3		4,4	7,2	7,9
Uppbördsförlust inkl. ackord/skuldсанering** (Collection loss incl. accord/debt restructuring)											4,4	7,4	8,2
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (Collection loss in % of total settled taxes)	1,2%	1,0%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%		0,30%	0,50%	0,55%

* I "de stora skatteslagen" ingår i statistiken för åren 1990-1996 inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. år 1998 har även punktskatterna hänförs till de stora skatteslagen. Uppbördsförlusten för de mindre skatteslagen uppgick 2009 till 92 miljoner kronor. Till de mindre skatteslagen har hänförs bl.a. arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt samt tull och andra införelavgifter.

*) Definitionen av uppbördsförluster har från år 2009 utökats till att - utöver uppbördsförluster i restföringsledet - även omfatta de beslut om ackord/skuldсанering som även berör Skatteverket före restföringen. Ändringen har att göra med Skatteverkets förändrade borgenärsroll. För att få enhetlighet i jämförelsen över åren har beslut om ackord/skuldсанering lagts till i tabellen även för åren 2007 och 2008.

**Utträknigen bygger på uppgifter hämtade enbart från Skattekontot genom Skatteverkets statistikdatabas GIN-skatt. Den skillnad som finns mot Kronofogdens indrivningsstatistik ses som mycket liten i sammanhanget

Källa: Skatteverket, bearbetning av Kronofogdemyndigheternas indrivningsstatistik. För ny statistik år 2007-2009 har uppgifterna hämtats från Skatteverkets statistikdatabas GIN-skatt

9.2 Tabell

Fördelning av uppbördsförlusterna mellan fysiska och juridiska personer 1996-2009, mnkr

Distribution of tax arrears and collection losses on individuals and legal entities 1996-2009, MSEK

År	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt
Year	Individuals	Legal entities	Total
1996	1 473	4 249	5 722
1997a	1 777	3 449	5 226
1997b	1 813	3 536	5 349
1998	2 179	2 993	5 172
1999	2 179	2 993	5 172
2000	1 997	2 532	4 529
2001	1 929	2 913	4 842
2002	2 152	4 181	6 333
2003	1 541	3 610	5 151
2004	1 392	3 614	5 006
2005	1 347	3 280	4 627
2006	1 679	2 852	4 531
2007	1 602	2 734	4 336
2008	2 118	5 184	7 302
2009	3 187	4 843	8 030

Anm: Beloppen avser "de stora skattelagen". För året 1996 avser de inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. 1998 har även punktskatterna förts till de stora skattelagen. För att uppnå jämförbarhet med tidigare år redovisas vid 1997a uppbördsförlusten exkl. punktskatter, vid 1997b redovisas den inkl. punktskatter.

Källa: Skatteverket, Kronofogdemyndighetens indrivningsstatistik.

Uppbördsförlusternas förändring på lång sikt

I 9.2 Tabell visas uppbördsförlusternas fördelning mellan fysiska och juridiska personer. Av tabellen framgår att det är de juridiska personerna som svarar för den största variationen i uppbördsförlusterna.

I 9.3 Diagram visas utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag. I början av 1990-talet ökade konkurserna kraftigt som en följd av finanskrisen och lågkonjunkturen. Därefter minskade konkurserna successivt från cirka 21 200 år 1992 till cirka 6 600 år 1999. Antalet anställda i konkursföretag minskade på samma sätt, från cirka 80 000 år 1992 till cirka 15 000 år 1999. År 2000 började antalet konkurser öka igen och antalet företag i konkurs ökade kontinuerligt under 2000-talets fyra första år.

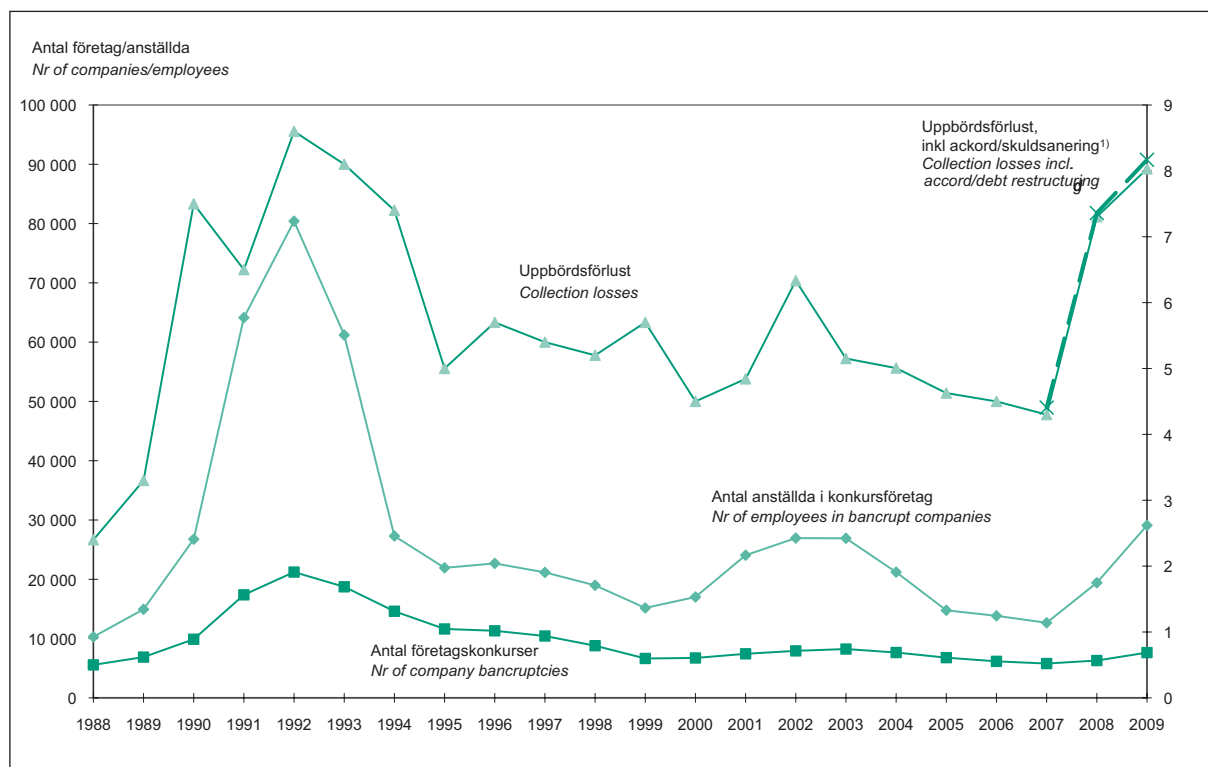
Den uppåtgående trenden bröts år 2004 och sedan dess har siffrorna fortsatt nedåt. År 2008 har dock konkurserna ökat. Framför allt har antalet berörda anställda ökat betydligt som en följd av den ekonomiska krisen. År 2008 gick 6 298 företag i konkurs och 19 417 anställda drabbades. Under åren 2004-2007 har antalet företagskonkurser minskat med 7, 11, 9 respektive 6 procent. Antalet anställda berörda av konkurser minskade med 21, 30, 6 respektive 9 procent under åren 2004-2007.

När det gäller år 2008 ökade antalet företagskonkurser med 9 procent och antalet anställda berörda av konkurser ökade med 53 procent jämfört med år 2007. För år 2009 har företagskonkurserna fortsatt att öka med 20 procent och antalet anställda berörda av konkurser ökade ytterligare med 50 procent jämfört med år 2008.

9.3 Diagram

Uppbördsförluster och företagskonkurser, belopp, antal konkurser och antal anställda i konkursföretag, 1988-2009

Collection losses and company bankruptcies, amount, number of bankruptcies and number of employees in bankrupt companies, 1988-2009

Källa: Uppbördsförluster: bearbetning av Kronofogdemyndighetens indrivningsstatistik. Antalet konkurser och antalet anställda: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Not 1) Den streckade linjen visar uppbördsförlusten inklusive ackord/skuldсанering. Förändringen visas också i 9.1. Tabell.

Vid utgången av år 2009 avsåg 18 procent av de totala skatteskulderna för fysiska personer fordringar på grund av konkurser. För juridiska personer var motsvarande andel 82 procent (framgår av 9.4 Tabell). Konkurser står alltså för en stor del av uppbördsförlusterna för juridiska personer, medan sådana endast förklarar en mindre

del av uppbördsförlusterna för fysiska personer. Eftersom juridiska personer står för större delen av variationen av uppbördsförlusterna ligger det nära till hands att anta att denna variation till stor del förklaras av konkursutvecklingen både när det gäller antalet konkurser och antal anställda som är berörda av konkurserna.

9.4 Skuldbalansen

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i Kronofogdemyndighetens register under fem år. Därefter preskriberas beloppen och indrivningsåtgärderna upphör. Inom femårsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat, dvs. då det konstateras att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. utbetalning av överskjutande skatt eller annan återbetalning. De kan även leda till aktiv indrivning om det framkommer att nya omständigheter föreligger. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan det hända om någon gjort egendom oåtkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat kan de skatteskulder som

finns i balans hos Kronofogdemyndigheten sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda.

9.4.1 Skatteskulderna ca 35 miljarder

9.4 Tabell visar statens samlade fordringar för skatter vid utgången av år 2009. De samlade fordringarna för skatter uppgick till 35,3 miljarder kronor. Av detta belopp avser 14,3 miljarder kronor individer och 21 miljarder kronor aktiebolag och andra juridiska personer. På beloppen för skatter tillkommer 0,6 miljarder kronor för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts under den tid skatterna eller avgifterna varit obetalda. Inklusive dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna vid utgången av år 2009 till 35,9 miljarder kronor.

9.4 Tabell

Skuldbalansen för skatter (exkl. preskriberade belopp), sammansättning vid utgången av år 2009, mdkr

Closing balances of tax receivables (excl. statute-barred amounts), at the end of year 2009 by status, BSEK

	Skatter exkl. dröjsmålsavgifter m.m. Taxes excl. penalty interest on arrears			Dröjsmåls- avg. m.m. Penalty interest	Summa inkl. dröjs- målsavg. m.m. Sum incl. penalty interest	Andel i % Share in %
	Fysiska per- soner	Juridiska per- soner	Summa skatter			
	Individuals	Legal entities	Total taxes			
Konkurser avslutade (Bankruptcies concluded)	1,9	10,3	12,3	0,1	12,3	34%
varav bolagskonkurser (of which company bankruptcies)		9,7	9,7	0,0	9,7	27%
Konkurser ej avslutade (Bankruptcies not yet concluded)	0,7	6,8	7,5	0,1	7,5	21%
Övriga passiva (Others, passive collection)	2,0	0,4	2,3	0,4	2,7	8%
Övriga aktiva (Others, active collection)	9,7	3,5	13,2	0,1	13,3	37%
Summa (Total)	14,3	21,0	35,3	0,6	35,9	100%

Källa: Kronofogdemyndigheten, bearbetning av indrivningsstatistiken.

Tabellen är uppdelad efter fordringar som avser konkurser och övriga fordringar. Konkursfordringarna är i sin tur uppdelade efter om konkursen är avslutad eller inte, medan övriga fordringar är uppdelade efter om de är föremål för aktiv eller passiv indrivning. Fordringar som avser ännu inte avslutade konkurser kan fortfarande bli aktuella för konkursutdelning, medan utdelning på fordringar som avser

avslutade konkurser är att betrakta som betydligt mer osannolik. Vad gäller övriga fordringar är utsikterna för betalning betydligt större om de är föremål för aktiv indrivning än passiv.

Av de totala skattefordringarna avser 34 procent avslutade och 21 procent ej avslutade konkurser. Övriga passiva fordringar utgör 8 procent och övriga aktiva fordringar utgör 37 procent av skattefordringarna.

9.4.2 Gamla fordringar är osäkra fordringar

Varje år görs, bl.a. för Skatteverkets bokslut, en värdering av hur stor del av den totala skulden som kan förväntas bli betald under de år som återstår för indrivning. Värderingen utgår från det betalningsmönster som funnits tidigare. Av skuldbalansen vid utgången av år 2009 om cirka 36 miljarder kronor (skatter inkl. dröjsmålsavgifter) beräknas cirka 4,5 miljarder kronor bli betald innan preskription.

När man ser närmare på betalningsmönstret visar det sig att betalningarna av skatteskulderna är koncentrerad till de senaste åren. 9.5 Tabell visar fordringarna avseende skatter fördelat efter restföringsår. I samma tabell visas hur de betalningar som gjorts till Kronofogdemyndigheten un-

der år 2009 fördelar sig på de olika årgångarna. Genom att relatera betalningarna till fordringarna får man en betalningskvot som visar hur stor andel av den återstående skulden som blivit betald under året. Restföringsåret betalades 26 procent och året därpå 6 procent av återstående skuld. Efter dessa båda år minskade betalningarna till några få procent om året. Denna fördelning visar således att fordringarna, totalt sett, är att betrakta som mer osäkra ju äldre de är. Förutsatt att betalningarna inte permanent antar ett annat mönster, än det som kunnat iakttas de senaste åren, kommer sammantaget ungefär 37 procent av den skatteskuld som restförs hos Kronofogdemyndigheten att bli betald innan den preskriberas.

9.5 Tabell

Skuldbalans, betalningar och betalningsandel efter preskriptionsår, exkl. dröjsmålsavgifter m.m., mdkr

Balances of tax receivables and payments to the enforcement service by the year the arrears arose, excl. penalty interests etc., BSEK

Huvudsakligt restföringsår	Preskriptionsår	Skulder ackumulerade under 2009	Fordringar skatter per 2009-01-01	Betalt till KFM avseende skatter under 2009	Betalningskvot i %
Year the arrears arose	Year the debt lapses	Claims accumulated 2009	Claims as per 2009-01-01	Paid debt during 2009	Payment, fraction in %
2009	2014	13,4		3,5	26%
2008	2013		8,6	0,5	6%
2007	2012		5,8	0,1	2%
2006	2011		5,6	0,1	1%
2005	2010		6,2	0,1	1%
2004	2009		6,2	0,1	1%
2003	preskriberat innan 2009		1,7	0,1	3%

Källa: Kronofogdemyndigheten, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.5 Antal med skatteskulder

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restförda för skulder hos Kronofogdemyndigheten uppgick den 31 december 2009 till 492 000 (9.6 Tabell). Av dessa skuldsatta s.k. gäldenärer ingick skatteskulder i knappt 170 000 fall, varav 123 000 avsåg fysiska och 47 000 juridiska personer. Antalet gäldenärer med skatte-

skulder har minskat under 2000-talet. Av den vuxna befolkningen hade knappt två procent restförda skatteskulder 2009. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad konkursföretagen. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var det senaste året cirka 312 000.

9.6 Tabell
Antal gäldenärer i slutet av året, tusental
Number of debtors at the end of the year, thousands

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totalt (A- och E-mål) (All claims incl.private)	578	567	560	541	521	513	497	486	480	479	492
varav med skuld i A-mål (of which public claims)	526	494	487	468	446	431	411	400	392	386	392
varav med skatteskuld (of which tax claims)	373	275	259	243	221	200	188	182	171	169	169
varav fysiska personer (of which individuals)	251	210	199	186	167	148	138	135	126	123	123
varav juridiska personer (of which legal entities)	122	64	60	57	54	52	50	47	45	46	47

Anm: E-mål avser "enskilda mål" dvs. skulder till "privata sektorn" (t.ex. leverantörsskulder och bankskulder). A-mål omfattar skulder till "det allmänna". Bland A-målen återfinns utöver skatter bl.a. parkeringsböter, obetalda TV-licenser och studiemedel.

Källa: Kronofogdemyndigheten.

Skatteskulderna ojämnt fördelade

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan drygt 13 300 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa var ca 242 000 kr. Motsvarande siffra för övriga privatpersoner var ca 101 000 kr. För juridiska personer var genomsnittet ca 450 000 kr. Fördelningen av skuldbeloppen på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabellerna 9.7 och 9.8 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Bland individer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 41 procent av

skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för knappt en procent av den samlade skatteskulden för individerna. Det är 1,6 procent av individerna som har skatteskulder över 1 miljon kronor och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till 48,6 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen något mer framträdande. Det fanns dryga 3700 juridiska personer (drygt åtta procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter som svarar för 75 procent av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

9.7 Tabell

Fysiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2009 fördelade efter beloppsintervall

Individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2009

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	17 843	14,5%	9	0,1%
1 - 5	32 942	26,8%	83	0,6%
5 - 25	28 644	23,3%	336	2,3%
25 - 100	20 944	17,1%	1 150	8,0%
100 - 200	9 329	7,6%	1 339	9,3%
200 - 1000	11 097	9,0%	4 443	31,0%
1000 -	1 998	1,6%	6 962	48,6%
Summa (Total)	122 797	100,0%	14 322	100,0%
varav näringsidkare (of which self-employed)	13 300	10,8%	3 224	22,5%
varav övriga personer (of which other persons)	109 497	89,2%	11 098	77,5%

Källa: Kronofogdemyndigheten. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.8 Tabell

Juridiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2009 fördelade efter beloppsintervall

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2009

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	3 687	7,9%	2	0,0%
1 - 5	7 253	15,6%	19	0,1%
5 - 25	8 887	19,1%	111	0,5%
25 - 100	9 934	21,3%	559	2,7%
100 - 200	4 746	10,2%	682	3,3%
200 - 1000	8 392	18,0%	3 820	18,2%
1000 -	3 714	8,0%	15 790	75,3%
Summa (Total)	46 613	100,0%	20 983	100,0%

Källa: Kronofogdemyndigheten. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

*Skatterna
bär upp
vår
åldrings-
vård*

Att få åldras utan oro

För att kunna betydda åldrandet utan oro i våra ålders-
svåriga kulturer tuggas ut från medelklasserna med oss.
Med hjälp av våra skatter har vi skapat en åldringsvård,
som stötar ett stort av trygghet. Vårt samhälle är — trots
sina brister — ändå ganska godt utrustat.

Den gamle slipper oss, den sjuka kan få vård, de unga kan
få utbildning, barnbidragen trycker god hjälp i många
familjer.

Men — skatte får vi inte gratis. Av våra inkomster får vi utstå
en del i form av skatt. Den trygghet vi ska få ut av
sjukdomsarbetslöshet och på ålderdomen, den har vi ska få
ut av dessa skattavgifter.

Deklarerat ärligt

Vår hälsa och arbetskraft, den skall vi utnyttja till vår största nytta — och
till samhällets bästa. Skattebetalningen skall betala de tjänster och andra
kostnader som vi får ut av dessa inkomster.

Skatten är inte ett mål i sig själv, utan ett hjälpmedel för att kunna betala de
tjänster som samhället erbjuder, för att vi själva inte ska bli utnyttjade.

Skattebetalningen är ett hjälpmedel för att kunna betala de tjänster och andra
kostnader som vi får ut av dessa inkomster. Skatten är inte ett mål i sig själv,
utan ett hjälpmedel för att kunna betala de tjänster och andra kostnader som
vi får ut av dessa inkomster. Skatten är inte ett mål i sig själv, utan ett
hjälpmedel för att kunna betala de tjänster och andra kostnader som vi
får ut av dessa inkomster.

Vad varje deklarant bör veta

Varje deklarant bör veta att skatten är ett hjälpmedel för att kunna betala de
tjänster och andra kostnader som vi får ut av dessa inkomster. Skatten är
inte ett mål i sig själv, utan ett hjälpmedel för att kunna betala de tjänster
och andra kostnader som vi får ut av dessa inkomster.

14

Den här skattavgiften är ett hjälpmedel för att kunna betala de tjänster och
andra kostnader som vi får ut av dessa inkomster.

Finansdepartementet genomförde 1955 en annonskampanj för att få svenska folket att deklarerat ärligt. Man hade en serie annonser som infördes i 143 tidningar runt om i landet. Man vädjade till skattbetalarna att deklarerat ärligt och talade om vad man fick för pengarna.

”Skatterna bär upp försvaret”,

”Att bli sjuk utan att bli ruinerad”, ”Våra skolor danar framtidens Sverige”,

”Att få åldras utan oro”.

10 Fel och fusk

10.1 Inledning

Detta kapitel handlar om skatteundandragande och skattefusk. Med skatteundandragande och skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt t.ex. genom att man undanhåller eller redovisar en inkomst/inkomstkälla för lågt eller medvetet gör ett felaktigt eller för stort avdrag. Skattebetalare gör emellertid också fel av slarv eller ren okunnighet. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel.

Skattebetalare kan undandra skatt dels genom att undgå att bli beskattade, dels genom att undgå att betala påförd skatt. Att undandra sig betalning av påförd skatt behandlas inte här.

Skatteundandragande genom att undgå att bli beskattad är till sin natur fördolt. Av det följer att det är svårt att bestämma dess omfattning och utbredning. Trots detta finns det olika metoder som kan användas för att skapa sig en bild av den totala omfattningen av fel och fusk. Men det finns inte en metod som ensam kan förklara allt. I stället blir det fråga om att med olika metoder försöka ringa in den mest troliga omfattningen. Men slutresultatet blir under alla förhållanden osäkert.

Sedan vi i nästa avsnitt (10.2) behandlat olika begrepp och undersökningsmetoder beskrivs i tur och ordning skattningar av:

- Svartarbetets omfattning (avsnitt 10.3)
- Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar (avsnitt 10.4)
- Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek (avsnitt 10.5)

Kapitlet avslutas med vad man tror sig veta om skattefusket orsaker (avsnitt 10.6) och dess effekter (10.7)¹.

10.2 Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.

10.2.1 Olika begrepp

För att ringa in vad som är känt om skattefusket omfattning är det lämpligt att dela in fusket i "realt" fusk, dvs. fusk kopplat till att arbete utförs, och finansiellt fusk kopplat till kapitalavkastning. Därutöver förekommer illegala aktiviteter och transaktioner som kan innebära ett skatteundandragande, t.ex. hembränning, smuggling, momsbedrägerier och fusk i inkomstdeklarationen exempelvis genom att yrka för stora avdrag.

De flesta undersökningar som gjorts har varit inriktade på det reala fusket dvs. svartarbetets omfattning.

10.2.2 Direkta och indirekta metoder

Metoderna att försöka mäta skattefusket omfattning kan delas in i indirekta och direkta metoder. De indirekta metoderna bygger på antagandet att den svarta verksamheten (fusket) lämnar spår t.ex. i samhällsekonomin. De indirekta metoderna bygger i de flesta fall på att man bearbetar den offentliga statistiken på ett sådant sätt att man genom jämförelser kan dra slutsatser om förekomsten och omfattningen av svart verksamhet. Vid bearbetningen uppkommer differenser som kan vara en indikator på oredovisade/dolda inkomster eller tillgångar. Men osäkerheten är stor. En differens kan också vara tecken på fel och brister i statistiken. I en del fall kan metoden som sådan eller den praktiska hanteringen av den ifrågasättas. I den mån man bedömer att det rör sig om dolda inkomster är frågan vad de i så fall består av och om det handlar om inkomster som ska beskattas i Sverige eller inte. Ett problem med de indirekta metoderna är således att

¹ Kapitlet bygger på utredningar som gjorts tidigare år. Detta är har därför endast mindre justeringar gjorts av texten.

de inte ger några – eller mycket begränsade – ledtrådar till fortsatt analys av vad de dolda inkomsterna består av.

De direkta metoderna innebär att man försöker kartlägga omfattning och utbredning. Exempel på direkta metoder är intervjuundersökningar baserade på slumpmässiga urval av befolkningen eller slumpmässiga revisioner. Fördelen med de direkta metoderna är att man kan få grepp

om den svarta sektorns struktur t.ex. ifråga om branscher eller regioner och fördelning på ålder, kön, inkomst m.m. En nackdel med de direkta metoderna är att de bara ger punkttestimat för den studerade gruppen (urvalet). Dessutom har undersökningsmetoderna svårt att fånga upp allt undandragande – man hittar inte allt fusk vid kontrollerna och personer svarar inte alltid sanningsenligt vid intervjuer.

10.1 Tabell

Översikt över indirekta och direkta metoder att mäta dolda aktiviteter och transaktioner

An outline of indirect and direct methods of measuring hidden activities and transactions

Metod Method	Indikation på Indication of	Underlag m.m. Basis etc.
Indirekta metoder (Indirect methods)		
Disponibel inkomstmetoden (makrodatab)	Svarta arbetsersättningar	För hushållssektorn i nationalräkenskaperna jämförs inkomstanvändningen för konsumtion och sparande med de inkomster som redovisas till beskattning
<i>(Disposable income method [macro data])</i>	<i>(Black payments for work)</i>	<i>(For the household sector in the National Accounts consumption and savings are compared with income reported in tax returns)</i>
BNP-metoden	Svarta arbetsersättningar	Jämförelse av BNP mätt från användningssidan med BNP mätt från inkomstsidan
<i>(GDP-method)</i>	<i>(Black payments for work)</i>	<i>(GDP measured from an expenditure approach is compared to GDP measured from an income approach)</i>
Disponibel inkomst och utgiftsstruktur (mikrodatab)	Underrapporterade inkomster för viss hushållskategori	Hushållsbudgetundersökningar. Jämförelse mellan inkomster och utgiftsstruktur för olika kategorier av hushåll
<i>(Structure of disposable income and spending [micro data])</i>	<i>(Underreporting of income in a specific category of household)</i>	<i>(Household budget surveys. Income compared to structure of spending)</i>
Skattebasmetoden	Dolda inkomster från utlandet	Inkomstskattebasen jämförs med konsumtionsskattebasen
<i>(Tax base method)</i>	<i>(Hidden income abroad)</i>	<i>(Income tax base compared to consumption tax base)</i>
Restposten i finansräkenskaperna	Hushållens dolda tillgångar i utlandet?	Över åren ackumulerat sparande som inte fångas upp i rapporteringen från finansiella institutioner m.m.
<i>(Unexplained difference in the Financial Accounts)</i>	<i>(Assets concealed abroad belonging to households?)</i>	<i>(Accumulated savings not covered by the reports from financial institutions)</i>
Momsdiskrepansen	Fusk med momsredovisningen	Teoretiskt beräknad moms enligt nationalräkenskapernas input-outputmodeller jämfört med faktiskt redovisad moms
<i>(VAT-discrepancy)</i>	<i>(VAT-fraud)</i>	<i>(Theoretically calculated VAT based on the National Accounts compared to VAT in tax returns.)</i>
Monetära metoder	Dolda aktiviteter som betalas med kontanter	Utvecklingen av kontantanvändningen. Beräkning av ett "överskott" av kontanter som inte förefaller kunna förklaras med normala aktiviteter
<i>(Monetary methods)</i>	<i>(Hidden activities cash paid)</i>	<i>(The development of cash transactions. A "surplus" of cash money is calculated that could not be explained by normal financial activities)</i>
Direkta metoder (Direct methods)		
Intervjuer	Främst inriktat på svartarbete	Enkäter, intervjuer
<i>(Surveys)</i>	<i>(Black work activities)</i>	<i>(Postal surveys, interviews)</i>
Skatteförvaltningens kontroller	Framkontrollerbart skattefusk inom olika delområden, olika företeelser	Slumpmässiga revisioner/kontroller där resultatet systematiseras så att slutsatser kan dras om helheten
<i>(Tax control)</i>	<i>(Tax evasion in different sectors, different tax evasion methods)</i>	<i>(Random audits designed to fit systematic analysis of results)</i>

Källa: Skattebasutredningen SOU 2002:47

10.3 Svartarbetets omfattning

10.3.1 Inledning

Det har gjorts flera försök att mäta storleken på den svarta sektorn i Sverige och andra länder. Intresset för denna form av beräkningar har ökat bland EU-länderna beroende på att en del av EU-avgiften baseras på bruttonationalinkomsten (BNI). Svartarbete ska ingå i beräkningarna, annars blir fördelningen av EU-avgifter orättvis mellan medlemsländerna. En annan del av EU-avgiften baseras på tullmedel och ländernas momsunderlag. Mellan EU-länderna finns därför också ett intresse av att tull och moms redovisas korrekt och att kontrollen fungerar.

Det är inte bekant om man i något land gör löpande undersökningar av omfattningen av den svarta sektorn. Enligt sammanställda undersökningar² ligger beräkningarna av svartarbetets omfattning i de nordiska och nordeuropeiska länderna i intervallet 2,5-6 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Svartarbetet är till sin natur fördolt och myndigheter kan inte få säker kunskap om det som människor försöker dölja. Men man kan få ökad kunskap. Ökad kunskap är viktig, för svartarbete handlar inte bara om skatter och skattebördans fördelning. I en svart ekonomi är produktionen inte lika effektiv vilket hämmar tillväxten i samhällsekonomin. Med svarta inkomster kan en individ få för mycket i bidrag. Ytterst handlar svartarbetet om förtroendet för medmänniskor, välfärdssamhället, samhällets institutioner och att regelverken uppfattas som rimliga och rättvisa.

10.3.2 Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete

Skatteverket får främst genom sin kontrollverksamhet stor kunskap om svartarbetet. Denna kunskap är dock beroende av vad som kontrolleras. Skatteverket behöver ytterligare kunskap för att träffa rätt i kontrollen, för att förhindra att fel uppkommer genom förebyggande arbete och service samt för att medverka till att förenkla och modernisera skattelagstiftningen.

Vid Skatteverkets analysenhet har åren

2005-2006 genomförts en kartläggning av svartarbetet. Det har varit en bred ansats för att ge en allsidig belysning av svartarbetet. Syftet har varit att få en uppfattning om utbredning och omfattning på svartarbete i dagens Sverige, attityder till svartarbete, svartarbetets orsaker och vad som kan göras för att motverka svartarbetet. Som ett led i kartlägningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. Skatteverket har i en rapport³ år 2006 redovisat de samlade undersökningsresultaten.

I det följande återges de viktigaste resultaten av studien.

10.3.3 Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster

Det första exempel gemene man nämner när svartarbete förs på tal är en hantverkare som gör ett jobb åt en privatperson "utan kvitto" eller när en företagare avlönar någon vid sidan av en reguljär anställning, t.ex. en person som jobbar tillfälligt på en restaurang. Svarta arbetsinkomster finns alltså både hos egenföretagare och hos anställda.

I de ovan nämnda fallen är den som köper svartarbetet och den som utför svartarbetet införstådda med att man till Skatteverket inte ska uppge arbetsinkomsten i fråga. Men det är naturligtvis också svartarbete om företagaren på ett korrekt sätt lämnar kvitto, men sedan låter bli att ta upp inkomsten i sin bokföring. Om företagaren eller den anställde får ersättning på annat sätt än i form av kontanter, till exempel med varor eller genom att få utnyttja köparens sommarstuga, spelar ingen roll. Även sådan ersättning ska enligt gällande regler beskattas. Privata utgifter som bokförs så att de belastar ett företags deklarerade inkomst av näringsverksamhet är alltså en dold arbetsinkomst (svartarbete). Med svarta arbetsinkomster⁴ menas därför:

- Ersättning för utfört arbete,
- som ska beskattas i Sverige
- men som man inte redovisar till Skatteverket

och de svarta inkomsterna kan som ovan nämnts indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

² Sören Pedersen, *Skyggeökonomi i Vesteuropa*, Rockwool Fondens Forskningsenhet, Köpenhamn 1997

³ *Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4*

⁴ För en utförligare definition se avsnitt 3.4 i Skatteverkets rapport 2006:4

10.3.4 Svenskarnas attityder till svartarbete

Allt svartarbete kan inte ”kontrolleras bort”. För att komma till rätta med svartarbetet är det därför viktigt att förstå vilka attityderna är till olika slag av svartarbete. Att jobba svart eller köpa tjänster svart uppfattas som en lindrig förseelse medan det uppfattas som en allvarlig förseelse att lämna felaktiga uppgifter i sin inkomstdeklaration.

De som köpt svart har i mycket liten utsträckning dåligt samvete för detta. I stället känner sig en stor majoritet av dem nöjda med att ha gjort en god affär.

De som köper svart och jobbar svart motiverar sitt handlande med olika argument. Ett ofta anfört argument är hur personer i ledande ställning bryter mot reglerna i samhället. De som köpt svart har inte gjort det för att gynna Sverige som land. Men

de som agerat på den svarta marknaden vill naturligtvis gärna för sig själva och andra motivera sitt handlande med att det de gjort i själva verket är bra på något sätt.

Det är mycket stor skillnad i acceptans mellan att för svartarbete anlita en nära släkting jämfört med en person som har A-kassa, sjukpenning eller socialbidrag. Svart arbetskraft i organiserad form är ett beteende som upprör. Den exploatering och det utnyttjande som följer med svart arbetskraft uppfattas som en mycket negativ del av ekonomin.

Olika undersökningar indikerar att i jämförelse med andra länder är köp av svartarbete relativt vanligt i Sverige och vissa tecken finns på att skattemoralen har sjunkit. Detta sammanhänger sannolikt med generella förskjutningar i inställningen till vilka skyldigheter och vilka rättigheter medborgarna har gentemot samhället.

10.2 Tabell

Om du skulle ha köpt ett arbete svart, vad tror du då du skulle ha gjort efteråt? 2005 If you had bought a black service, what do you think you would have done afterwards? 2005

Andel som svarat "ja" på frågan	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Proportion who answered "yes" to the question:	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Ha dåligt samvete? (<i>Had a bad conscience?</i>)	24	6-	4-
Berätta om det för de närmaste? (<i>Told family?</i>)	41	44	55+
Berätta om det för vänner? (<i>Told friends?</i>)	26	28	33
Tala öppet om det med vem som helst? (<i>Talked openly about it to anyone?</i>)	6	8	11+
Känna mig nöjd över en bra affär? (<i>Felt happy about doing a good business?</i>)	43	61+	69+
Skulle tycka att det inte var någon skillnad mot andra köp? (<i>Would think there was no difference from making any other purchase?</i>)	32	42+	46+

Anm: + anger statistiskt signifikant högre värde

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 7

10.3 Tabell

Svartarbete är nödvändigt för att hålla Sverige i gång, 2005, andel i procent Black work is necessary to keep Sweden going, 2005, share in percent

Svartarbete är nödvändigt.... ?	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Black work is necessary.....?	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Instämmer inte (<i>Does not agree</i>)	50	33	26
Varken eller (<i>Neither nor</i>)	27	33+	28
Instämmer (<i>Agree</i>)	22	32	45
Ej svar (<i>No answer</i>)	1	1	0
Medelvärde (Average)	3,17	3,86+	4,20+

Anm: + anger statistiskt signifikant högre värde

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, Demoskops panelundersökning, bilaga 5, sjugradig skala med 4 som medelvärde

10.3.5 Omfattningen på svartarbetet

Nationalräkenskaperna (NR): Svarta inkomster på 115-120 miljarder kronor

Bruttonationalprodukten (BNP) är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landet för användning till konsumtion, investeringar och export. BNP ska inkludera även dold produktion. Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster är den som kan fås indirekt via NR. NR inkluderar nämligen även dolda inkomster från produktivt arbete som avsetts på marknaden. I nationalräkenskaperna finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 miljarder kronor räknat på 2002 års nivå. De dolda arbetsinkomsterna utgör 10 procent av de totala förvärvsinkomsterna. Om man beaktar att svarta ersättningar är små i offentlig sektor och stora industriföretag får man en antydning om att de dolda inkomsterna kan vara stora i vissa delar av ekonomin. Denna diskrepans har varit utgångspunkten för Skat-

teverkets undersökningar av omfattningen av dolda arbetsinkomster.

10.3.6 Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

I en handbok från 2002 rekommenderar OECD att länderna i jakten på uppskattningar av strukturen i den dolda ekonomin bl.a. ska använda sig av resultatet av de revisioner skatteförvaltningarna utför. Metoden att använda skatterevisorer för att beräkna svarta arbetsinkomster har inte tidigare använts i Sverige.

Den av OECD rekommenderade revisionsmetoden kräver underlag i form av ett stort antal revisioner och att revisionsresultatet kodifierats tillräckligt bra samt att man har en bra grundstatistik över företagsstrukturen. Vår räkneövning resulterar i en skattning av de dolda arbetsinkomsterna på totalt ca 71 miljarder kronor.

De dolda arbetsinkomsterna som kan upptäckas vid revision fördelar sig med ungefär lika stora delar på för lågt redovisad löneinkomst (för anställda) och för lågt redovisad inkomst av näringsverksamhet (för egenföretagare).⁵

10.4 Tabell

Dolda arbetsinkomster, fördelning på företag efter storleken på "vit" lönesumma Hidden income from work, distribution among companies on "white" income from work

Kategori Category	Vit arbetsinkomst White income from work		Skattad dold arbetsinkomst Estimated concealed income from work		Dold arbetsinkomst mätt som påslag på vit inkomst Concealed income from work expressed as an addition to white reported income
	mdkr BSEK	Andel Proportion	mdkr BSEK	Andel Proportion	
Småföretag; lönesumma under 1 mnkr (Small companies with total wages of less than SEK 1 million)	87	9%	59,8	85%	69%
Aktiebolag med lönesumma 1-5 mnkr (Limited companies with total wages from SEK 1-5 million)	100	10%	7,9	11%	8%
Större aktiebolag samt övriga sektorer (Larger limited companies and other sectors)	810	81%	3	4%	0%
Total (Total)	997	100%	70,6	100%	7%
Totalt exkl. offentliga sektorn m.m. (Total excluding public sector)	687		70,6		10%

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 22

⁵ Skatteverket rapport 2006:4, bilaga 9, tabell 3, s. 296

Kalkylen indikerar en stark koncentration av de dolda arbetsinkomsterna (DAI) till småföretagen:

- Egenföretagare och bolag med lönesumma under 1 miljon kronor svarar för 9 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för hela 85 procent av kalkylerade DAI.
- De halvstora aktiebolagen (med lönesumma 1-5 miljoner) svarar för 10 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för 11 procent av kalkylerade DAI.
- Aktiebolag med lönesumma över 5 miljoner samt övriga sektorer har 81 procent av de vita arbetsinkomsterna och svarar för 4 procent av beräknade DAI.

Skattningen av de dolda arbetsinkomsterna har även bearbetats uppdelat på 25 branscher. Branscherna är mycket olika stora. Med den branschindelning som använts är de dolda inkomsterna i *absoluta* tal (räknat i kronor) störst i stora branscher som uthyrnings- och företagservicefirmor (13,9 miljarder kronor), detaljhandel (8,1 miljarder) och byggin-dustri (6,2 miljarder).

Kalkyler har också gjorts av de dolda inkomsterna *relativt* sett dvs. som påslag på vitt redovisad arbetsinkomst. I toppen med dolda arbetsinkomster på över 15 procent ligger fiske, jordbruk och skogsbruk, restauranger, hårfrisörer, taxi, bilservice, lokalvård och övriga personliga tjänster. I en mellangrupp med svarta arbetsinkomster på mellan 5-15 procent finns utbildnings-, hälso- och sjukvårdsföretag (exkl. offentlig sektor), byggin-dustri, uthyrnings- och företagservicefirmor, vägtransporter, livsmedelsbutiker, handel och hotell samt camping. Mycket små svarta inkomster – under 2 procent – finns i tillverknings-industri, gruvor, kreditinstitut, avfallshan-tering, elverk m.m. Resultatet av kalkylen är intressant så till vida att det i stor utsträckning bekräftar den allmänna upp-fattningen om fusk i olika branscher.

Andelen svart arbete och inslaget av småföretag i branscherna förefaller följas åt. Korrelationen är hela 0,86 vilket innebär ett mycket starkt positivt samband mellan inslaget av småföretag i branschen och förekomst av svarta arbetsinkomster (svarta löner och svart företagarinkomst).

10.3.7 Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor

Undersökningsmetod

Ett sätt att få en uppfattning om svartarbete är att fråga allmänheten. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbetet där köpare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de köper respektive utför svarta tjänster. Beträffande svarta varor har en separat undersökning företagits.

I undersökningen avseende tjänster har frågor ställts både om utförda och köpta tjänster. Svartarbetet som betalas i pengar har alltså mätts både från utförandesidan och från köparsidan. Skälet till detta angreppssätt är att få kunskap om strukturen på både utförare och köpare. Det kan tänkas att köpare är mer uppriktiga än utförare när det gäller att uppge omfattningen. På så sätt är mätningar av svartarbetet både genom att fråga utförare och köpare ett sätt att kvalitetssäkra resultaten.

Utfört tjänster svart

Det som kommer med i intervjuundersökningar av detta slag är en mindre del av det totala svartarbetet nämligen det som man som vanlig privatperson är medveten om och som bygger på att köpare och säljare gjort upp om att priset ska vara svart.

Män utför svart arbete i högre grad än kvinnor. Detsamma gäller för de med låg ålder och med låg inkomst. Dessa variabler är alla signifikanta. Det är statistiskt säkert ställt att låg inkomst har ett förklaringsvärde utöver vad som ges av variablerna kön och ålder och att kön har ett förklaringsvärde utöver vad som ges av ålder och inkomst. Även upplevd upptäcktsrisk och den allmänna inställningen till svartarbete har en signifikant effekt på att en person utför svartarbete. Däremot tillför t.ex. variablerna civilstånd, barnförekomst och boende inget i förklaringsvärde utöver vad som ges av kön, ålder och inkomst.

Omfattningen på det utförda svartarbetet som framkommer i intervjuundersökningarna beräknas till 15 miljarder kronor varav 10 miljarder utgör svartarbete åt hushåll och fem miljarder utgör svartarbete åt företag. Totalt sett motsvarar den del av svartarbetet som fångas upp i intervjuerna med allmänheten 1,7 procent av den totala arbetstiden i Sverige.

Antalet personer som svarar att de utfört något svartarbete uppskattas uppräknat till hela landet motsvara cirka 800 000 och deras utförda svartarbete motsvarar 66 000 helårsarbeten, varav 25 000 åt företag. Vad gäller arbeten åt hushållen fördelar sig det svarta arbetet på 21 000 helårsarbeten på

bostadstjänster och 20 000 helårsarbeten på andra tjänster åt hushållen. De som svarat på att de utfört svarta arbeten åt företag är främst yngre personer som jobbat i restaurang och butik etc. och därför är skattningen av utförda arbeten åt företag närmast att se som en lägsta nivå.

10.5 Tabell

Översikt. Omfattningen på utförda svartarbeten, intervjuundersökning 2005 Overall view. Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

	Antal utförare Number of performers	Antal årsarbeten Number of full-time jobs	Ersättning inkl. värdet av gentjänster, mdkr Compensation including value of exchanges, BSEK
Arbeten på bostad åt hushåll* (<i>Work on homes*</i>)	325 000	21 200	5,2
Andra tjänster åt hushåll än på bostad (<i>Other household work than on homes</i>)	456 000	19 700	4,8
Arbeten åt företag (<i>Work for companies</i>)	173 000	25 500	5,1
Total (Total)	809 000	66 400	15,1

* Villor, radhus, bostadsrätter, fritidshus, tomter (Villas, terraced houses, tenant-ownerships, holiday homes, gardens)

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 30

10.6 Tabell

Sysselsättning och svartarbete, sortering i fallande ordning efter andel som utfört svartarbete i olika sysselsättningskategorier, intervjuundersökning 2005 Occupation and black work, sorted in descending order according to the proportion who perform black work in various occupational categories, Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

Sysselsättning Occupation	Andel (%) inom respektive kategori som har utfört svartarbete Proportion (%) of respective category who have done black work	Dito antal personer uppräknat till riksnivå Ditto, number of people extrapolated to the national level
Studerande, vämpliktig (<i>Students, military conscripts</i>)	25	113 000
Facklärd arbetare (yrkesutbildad), t.ex. frisör, bilmekaniker etc. (<i>Skilled workers (vocational education), e.g. hairdressers, car mechanics, etc.</i>)	16	266 000
Inte facklärd arbetare (inte yrkesutbildad) (<i>Unskilled workers [not vocationally educated]</i>)	15	105 000
Egenföretagare; enskild firma eller bolagsägare (<i>Business owners, private firms or limited companies</i>)	15	34 000
Tjänsteman privat sektor (<i>Private sector white-collar workers</i>)	13	122 000
Arbetslös (<i>Unemployed</i>)	9	23 000
Sjukskriven, (=långtidssjukskriven > 1 månad) (<i>On sick leave [= long-term sick, longer than 1 month]</i>)	9	11 000
Tjänsteman offentlig sektor (<i>Public sector white-collar workers</i>)	8	74 000
Pensionär (<i>Pensioners</i>)	5	51 000
Familjemedlem som hjälper egenföretagare (<i>Family members helping business owners</i>)
Hemarbetande (<i>Domestic work</i>)
Deltar i arbetsmarknadsprogram/utbildning för arbetslösa (<i>Participating in labour market program/ training for the unemployed</i>)
Samtliga (Total)	13	809 000

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 33

Det skiljer sig väsentligt t.ex. beroende på sysselsättning om man arbetat svart det senaste året. Bland studerande och värnpliktiga är denna andel högst med 25 procent jämfört med befolkningen i stort (18-74 år) där andelen är 13 procent. Den största kategorin som utfört svartarbete är facklärd arbetare motsvarande uppräknat 266 000 personer. Allmänt kan sägas att de som utför svarta tjänster har en övervikt bland yngre personer och personer med låg in-

komst medan köp av svartarbeten har en överrepresentation av personer med högre inkomst och personer som äger sin bostad.

Köpta tjänster svart

Vart femte hushåll har köpt tjänster svart det senaste året och betalat med pengar. I genomsnitt har ett hushåll betalt 7 000 kr men för hälften av hushållen ligger köpsumman under 3 000 kr.

10.7 Tabell

Köp av svarta tjänster med betalning i pengar 2005, mdkr Purchase of black services with payment in money 2005, SEK billions

Köpt svart	Antal hushåll	Betalt svart i pengar	Antal årsarbeten
Bought black	Number of households	Black payment in money	Number of full-time jobs
Arbeten på bostad åt hushåll (Work on homes for households)	287 000	3,8	12 100
Andra tjänster åt hushåll (Services for households other than on homes)	648 000	2,4	20 000
Totalt (Total)	826 000	6,2	32 100

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 35

Vilka köper tjänster svart?

Det finns en överrepresentation av svartköpare bland män, gifta och personer som äger villa/radhus. Frekvensen svartköp är högre bland välutbildade, högre tjänstemän, chefer och andra personer med höga inkomster. Yngre, ensamstående, personer med låg inkomst är underrepresenterade. Vi vet av andra undersökningar att det bland egenföretagare finns ett utbrett svartarbete. Undersökningen visar att egenföretagarna också i högre grad än andra är aktiva som köpare av svartarbete. Inga säkerställda skillnader finns mellan storstad och andra delar av landet.

Generellt kan man säga att köp av svartarbete i hög grad styrs av behovet av tjänster samt att mönstret är att höginkomsttagare köper andra människors tid och låginkomsttagare använder sin tid för att öka sina inkomster.

Köparsidan jämförd med utförarsidan

Volymen av köpta svarta tjänster betalda i pengar har undersökts både för köpare och för säljare. Finns det då någon skillnad och vad beror den i så fall på?

I den del av undersökningen som avser köpta tjänster har man bara frågat om ersättning betald med pengar. När man frågar köparna hamnar ersättningen för svarta tjänster 1,3 miljarder kronor högre än enligt utförarnas uppgifter. Att man från köparsidan hamnar högre, både för ersättning i pengar och i antal årsarbeten, är rimligt med hänsyn till att köparsidan får med även arbeten utförda av personer under 18 och över 74 år samt att köparsidan täcker in eventuella utförare som inte är folkbokförda i Sverige.

Varor som köpts svart

Intervjuundersökningen som redovisats ovan omfattade tjänster som köpts svart. Men man kan också köpa varor svart. För att få en uppfattning om omfattningen har Skatteverket i en intervjuundersökning hösten 2005 ställt frågor kring privatpersoners "svartköp av varor".

Problemet när det gäller att fråga om svartköp av varor är att det kan vara svårt för köparen att avgöra om det är svart eller vitt eftersom det oftast är upp till säljaren att sköta redovisningen. Skatteverkets

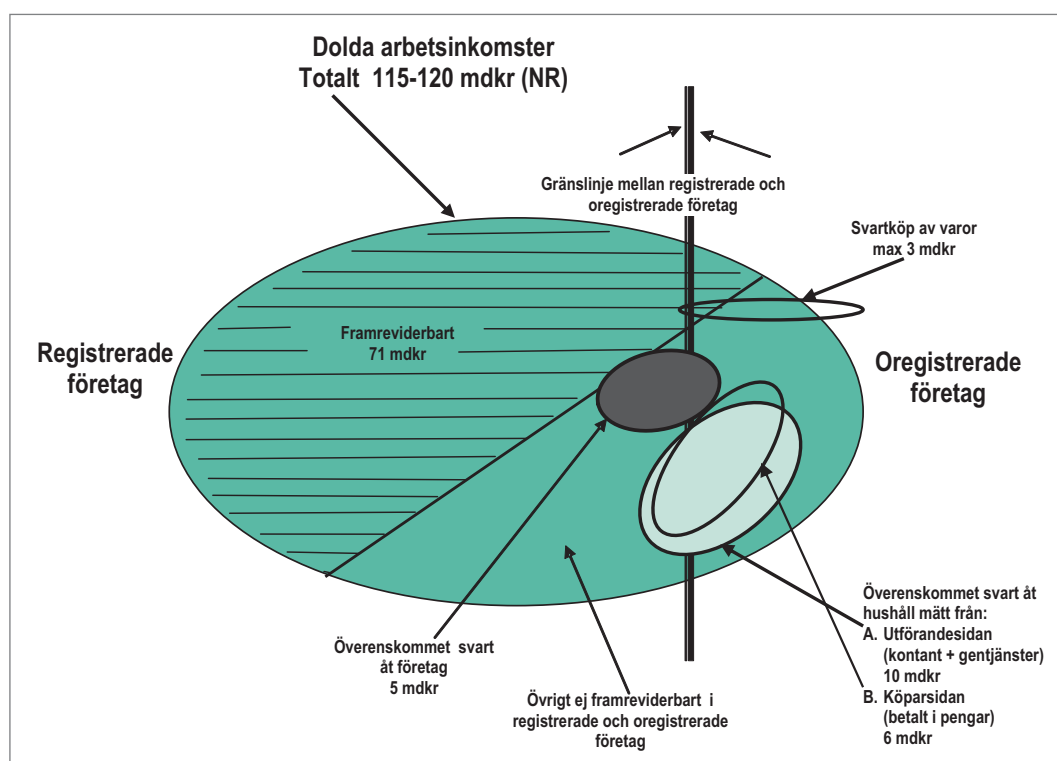
fråga formulerades därför som att köparen ”på goda grunder tror att försäljningen av varan inte tas upp till beskattning” och de intervjuade fick ge svar på ett antal olika kategorier av varor såsom t.ex. drycker, ätbara jordbruksprodukter, byggmaterial, skogsprodukter, konstföremål m.m. 25 procent av svenska folket uppger att de köpt varor svart senaste tolvmånadersperioden. De som köpt varor svart har i genomsnitt köpt för 1 900 kr. Totalt för riket beräknas

svartköpen av varor med betalning i pengar uppgå till 3,1 miljarder kronor.

Grafisk beskrivning av svartarbetet

Lägger man samman den beräkning av svartarbetets omfattning som gjorts utifrån nationalräkenskaperna med de skattningar man kan göra utifrån genomförda skatterevisioner och information från genomförda intervjuundersökningar så kan man åskådliggöra resultatet i en grafisk kartbild över

10.8 Figur Svartarbetskartan Map over black work

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, figur 42

svartarbetets omfattning (se 10.8 Figur). Basen för beräkningen är diskrepansen i nationalräkenskaperna. Den uppskattningen av svartarbetet kan sedan delas in i en del både utifrån hur stor del som är framreviderbar och hur stor del som avser registrerade respektive oregistrerade företag.

En förhållandevis liten del av svartarbetet avser överenskommet svarta tjänster som antingen kan utföras åt företag el-

ler åt hushåll. De överenskommet svarta tjänsterna åt hushållen kan beräknas både utifrån säljar- och köparsidan, med delvis olika resultat.

När svartköpen av varor placeras in på kartan över dolda inkomster överlappar dessa i viss mån det som går att finna med revisionsmetoden.

Vinst från illegal verksamhet – t.ex. narkotikahandel – ska inte beskattas. Vi markerar

att det finns ett visst inslag av illegala företeelser genom att svartköpen av varor till del hamnar utanför ordinarie kartbilden.

Skatteverkets undersökning jämförd med Riksrevisionsverkets

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisionsverket (RRV)⁶ en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsäljning m.m. En jämförelse mellan Skatteverkets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart, 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997. Om man ser till svartarbetets volym – antalet arbetade timmar – bedöms detta ha ökat till följd av att fler personer svartarbetar. Svartarbetet har ökat bland yngre liksom bland tjänstemännen. Därutöver finns ett antal andra iakttagelser som också pekar på att svartarbetet ökat.

10.3.8 Allt svartarbete har inte kunnat påvisas

Av den diskrepans i nationalräkenskaperna, som ovan berörts och som indikerar ett svartarbete på 115-120 miljarder kronor, har genomförda undersökningar kunnat ge innehåll åt 90 miljarder, dvs. har kunnat ”förklara” 75 procent. Detta innebär inte att diskrepansen i nationalräkenskaperna ligger på en felaktig nivå. Dels finns en allmän osäkerhet i de gjorda skattningarna. Det finns även en rad skäl som talar för att det bör finnas kvar en oförklarad del, nämligen främst att:

- allt kommer inte med vid intervjuer
- allt kan inte upptäckas med skatterevisioner
- man är inte medveten om vad som är svart.

Om de genomförda undersökningarna förklarar hela diskrepansen så hade slutsatsen varit att nationalräkenskaperna troligen underskattat de dolda inkomsterna eller att det varit något fel på undersökningarna.

10.3.9 Monetära skattningar av den dolda ekonomin

Den monetära metoden

En ansats som varit populär att räkna på, men som också åtföljts av stark kritik, är den monetära metoden. Det finns flera varianter på metoden men de utgår alla från idén att för att dölja svarta inkomster är kontanter det huvudsakliga betalningsmedlet. OECD⁷ är mycket skeptisk till monetära metoder: ”Monetary macro-models are unsuitable for estimating the underground economy because they are based on modelling assumptions that cannot be justified.”

Riksbanken – den stora mängden kontanter kan inte förklaras

Riksbanken⁸ har studerat kontanternas roll som betalningsmedel och ställt frågan: Hur mycket av utestående kontanter, dvs. värdet av utestående sedlar och mynt i svensk valuta, kan förklaras med ”normala” köptransaktioner och kassahållning hos hushåll och företag och hur mycket har andra orsaker?⁹ För att skatta hur mycket av mängden kontanter som kan förklaras av betalningar vid registrerade transaktioner har Riksbanken använt en modell som utarbetats av Humphrey i samarbete med Norges Bank. Modellen har även använts i Norge och Finland med likartade resultat som för Sverige.

Sedan man i modellen tagit hänsyn till betalningar med kort och checkar beräknas den mängd sedlar och mynt som behövs för att betala hushållens kontantköp. Till detta läggs en säkerhetsbuffert hos hushållen samt kassainnehav hos banker, icke finansiella företag och offentlig sektor. I modellen görs också tillägg för kontantanvändningen vid handel på andrahandsmarknaden samt för förlorade kontanter. Totalt förklarar dessa poster 40 procent av de faktiskt utestående kontanterna. En stor del av kontanterna – ca 60 procent – används således till annat än öppet redovisad

⁶ Numera ”Riksrevisionen”

⁷ OECD (2002) *Measuring the Non-Observed Economy*, s. 190

⁸ Riksbanken ger ut sedlar och mynt och behöver därför uppskatta behovet av pengar. Distributionen av kontanter till banker etc. sköts numera av Pengar i Sverige AB, ett helägt dotterbolag till Riksbanken.

⁹ Ett sammandrag av Riksbankens undersökningsresultat finns som bilaga 16 i Skatteverkets rapport 2006:4B: *Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden*.

konsumtion och kassa hos företagen. Riksbanken menar att en tänkbar förklaring är att kontanter används i transaktioner som inte ska kunna spåras.

Svartarbete och annat skattefusk är inte alltid förknippat med kontantanvändning. Man kan inte dra slutsatsen att en ökning av oförklarad kontantanvändning enbart beror på ökat svartarbete. Kontanter används också för att dölja andra ekonomiska brott och rent kriminell verksamhet.

Utifrån storleken på den oförklarade kontantanvändningen har Riksbanken gjort en beräkning av den svarta ekonomin som utöver svartarbete inkluderar illegala aktiviteter som narkotikahandel, människosmuggling, illegal sprittillverkning m.m. Om omsättningshastigheten på pengar i den svarta ekonomin antas vara densamma som i den vita landar beräkningarna av den svarta ekonomin på 6,5 procent av BNP, alltså 1,5 procent över NR:s beräkning av den svarta sektorn¹⁰.

10.4 Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar

Mätningarna som beskrivits i föregående avsnitt avser skattningar m.m. med anknytning till inkomsterna av svartarbete. Finns det då några metoder som fångar upp skattefusk i anslutning till hushållens redovisning av sitt finansiella kapital? Fusk kan t.ex. bestå av oredovisad avkastning (räntor och utdelningar), oredovisade reavinster eller överdrivna skuldräntor.

10.4.1 Kontrolluppgifter minskar fel och fusk

Tengblad har utifrån nationalräkenskaperna gjort en kalkyl över hushållens oredovisade räntor och utdelningar.¹¹ Beräkningarna visar att andelen räntor och utdelningar som inte kommer fram till beskattning har minskat mellan 1980 och 1991. I början av 1980-talet låg den andelen på ca

1 procent av BNP. 1991 hade den fallit till några tiondels procent av BNP vilket bl.a. torde hänga samman med en bättre skattekontroll. Kontrolluppgifter har införts under perioden.

Individernas tillgångar har över tiden förskjutits från banksparande till innehav av aktier och andra värdepapper. Det har därför blivit allt viktigare att få grepp om de reavinster som görs vid försäljning av värdepapper. Fr.o.m. inkomståret 1996 lämnas kontrolluppgifter på försäljningar av samtliga aktier och svenska värdepappersfonder.

Fr.o.m. inkomståret 2001 lämnar svenska banker även kontrolluppgifter avseende utlandsbaserade värdepappersfonder. Sammanfattningsvis bedöms fusk med kapitalinkomster till följd av det utsträckta kontrolluppgiftslämnandet ha reducerats till förhållandevis obetydliga belopp för de kapitalinkomster som emanerar från placeringar inom landet. Däremot har den friare rörligheten för kapital öppnat nya möjligheter till fusk genom placeringar av finansiellt kapital i länder som inte har motsvarande system.

10.4.2 Skattefelet i aktieförsäljningar

Två miljoner individer i Sverige äger marknadsnoterade aktier. Mellan 600 000 och 800 000 personer säljer aktier under ett kalenderår och ställs då inför uppgiften att redovisa vinst eller förlust på försäljningen i sin deklaration.

Hur skattebetalarna deklarerat sina aktieförsäljningar vid inkomsttaxeringen 2002 har kartlagts genom ett slumpmässigt urval av 3 000 personer.¹² Resultatet blev följande:

- Drygt en tredjedel av personerna som sålt aktier gjorde fel när de deklarerade aktieförsäljningar och det bedöms att felaktigheterna var oavsiktliga i hälften av fallen. Män och kvinnor gör lika ofta fel. Det är vanligare med fel bland personer med låg inkomst och bland

¹⁰ Sveriges Riksbank Working Paper No. 204 *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden* av Gabriela Guibourg och Björn Segendorf

¹¹ Åke Tengblad. *Århundradets skattereform, del II. Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991*

¹² Så här deklarerades aktieaffärer. Skatteverkets rapport 2004:1

personer som saknar förmögenhet.

- Drygt en åttondel av antalet affärer var felredovisade. Ju fler affärer man gjort under året desto bättre var man på att redovisa.
- Skattefelet uttryckt i uträknad skatt uppskattas till 1 100 miljoner kronor brutto, fördelat på 900 miljoner till skattebetalarnas fördel och 200 miljoner till skattebetalarnas nackdel (överbeskattning), innebärande ett skattefel netto på 700 miljoner kronor.

Anmärkas bör att inkomståret 2001, som undersökningen avsåg, var ett år då mycket små aktievinster redovisades. Nettovinsten låg det året på 1,4 miljarder kronor enligt SCB:s specialbearbetning av hushållens ekonomi. Året innan uppgick nettovinsten enligt SCB till 34 miljarder kronor. Hur skattefelet varierar med faktisk vinst eller förlust är inte känt.

10.4.3 Kapitalplaceringar utomlands

Det antas att den friare rörligheten för kapital redan lett till ett ökat mörkertal hänförbart till kapitalplaceringar utomlands. En indikation på att hushållen har ökat placeringarna utomlands är de problem man har med att förklara vad hushållens tillgångar består av. SCB beräknar i national- och finansräkenskaperna hushållens sparande på två sätt. Sparandet beräknas som skillnaden mellan vad hushållen har i disponibel inkomst och vad de gör av med på konsumtion. Samtidigt räknar man fram hur stora tillgångar hushållen ackumulerat i sparande över tiden i form av finansiella tillgångar i banksparande, obligationer, aktier, försäkringssparande m.m. Beloppen ska överensstämma. Under 1990-talet har man dock fått allt större problem att förklara vad tillgångarna består av – den s.k. restposten av oförklarade tillgångar i finansräkenskaperna har under 1990-talet ökat.¹³ Ökningen av restposten stämmer tidsmässigt väl överens med den avreglering av kapitalmarknaden som gjordes i början av 1990-talet. För år 2000 var den beräknade ackumulerade restposten i storleksordningen 250 miljarder kronor.

År 2007 har Skatteverket gjort den senaste beräkningen med ledning av restposten och annan tillgänglig information. Utifrån denna gör Skatteverket bedömningen att svenskars obeskattade sparande utomlands ligger i spannet 300 – 400 miljarder kr. Det förtjänar dock att påpekas att restposten samlar upp alla osäkerheter och brister i statistiken. Den troligaste orsaken är ändå att sparandet, under en tidsperiod, i ökande grad kanaliserats utomlands vilket medfört att det blivit svårt att fånga upp sparandet i den svenska finansräkenskapsstatistiken. Avkastningen på hushållens finansiella sparande i utlandet torde i realiteten i allt väsentligt undanhållas från beskattning, vilket medför att sparandet undandras både inkomst- och fram till och med år 2007 förmögenhetsskatt.

Möjligheterna till att ha dolt sparande utomlands torde komma att minska avsevärt genom pågående utbyggnad av internationellt informationsutbyte avseende kontrolluppgifter t.ex. inom ramen för det s.k. sparandedirektivet inom EU och genom avtal med skatteparadis.

10.5 Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek

Tidigare bedömningar av skattefelets omfattning

Skatteverket gjorde år 1998 för första gången en uppskattning av skattefelets storlek¹⁴ i anslutning till ett regeringsuppdrag att utvärdera kontrollverksamheten. Skatteverket uppskattade att det totala skattefelet år 1997 låg i storleksordningen 80-90 miljarder kronor vilket motsvarade nästan fem procent av BNP eller nio procent av den samlade skatteuppbörden.

Det betyder definitivt inte att dessa inkomster kan framtvingas genom en utökad granskning. Blev undanhållna inkomster beskattade skulle tjänsterna i stor utsträckning inte produceras. Det är också Skatteverkets uppfattning att om verket fick

¹³ Internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur, dir 2000:51, s.7.

¹⁴ Skattefel och skattefusk. En utvärdering av kontrollverksamheten 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3, s. 47 ff.

resurser att hitta alla fel i form av felaktiga kostnader och redovisning skulle alla medvetna skatteundandraganden (fusk) bli försumbara men detta skulle inte vara en kostnadseffektiv användning av samhällets resurser. Slutsatsen av detta är i sin tur att ett visst mått av skattefel inkl. skattefusk måste accepteras i en demokrati med ett skattesystem som bygger på uppgifter som medborgarna själva lämnar. Hur stort skattefel och hur mycket skattefusk som kan tolereras är till slut en rent politisk fråga med många fler aspekter än de rent ekonomiska.

Skatteverket gjorde år 2002 för Skattebasutredningens räkning¹⁵ en bedömning av skattefel med internationella kopplingar. Man bedömde att skattefelet med internationell anknytning låg i storleksordningen 20-35 miljarder kronor och med den sammansättning som framgår av 10.9 Tabell. I rapporten bedömde Skatteverket att den låga skattningen av det internationellt anknutna felet uppgående till 20 miljarder kronor var förenlig med det tidigare angivna totala skattefelet upp till cirka 90 miljarder kronor. Med den högre skattningen, 35 miljarder kronor, skulle även det totala skattefelet behöva räknas upp. Sammantaget bedömdes dock skattefelet i

Sverige ligga i storleksordningen 100 miljarder kronor.

En skattefelskarta presenterades 2007

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ny beräkning av skattefelet¹⁶ som visar att uppskattningsvis 133 miljarder kronor i skatteintäkter varje år försvinner på grund av fusk, fel eller misstag. Detta motsvarar fem procent av bruttonationalprodukten (BNP) eller tio procent av den sammanlagt fastställda skatten. Den största andelen av skattefelet utgörs av svartarbete som står för 66 miljarder kronor och har beräknats utifrån den kartläggning¹⁷ av svartarbetet som Skatteverket genomförde 2006 och som redovisats ovan. Annat nationellt skattefel beräknas till 21 miljarder kronor medan det internationellt relaterade skattefelet beräknas uppgå till hela 46 miljarder kronor. För sistnämnda slag av skattefel har använts kontroller baserade på slumpmässiga urval, resultatet av den riktade skattekontrollen, riskanalyser, kartläggningar av branscher och företeelser m.m. När det har varit möjligt har flera olika källor/beräkningar jämförts för samma område. I de fall underlag för beräkningar helt saknats har istället en uppskattning gjorts baserat på en rimlighetsbedömning. Ofta har

10.9 Tabell Uppskattning av skattefel med internationella kopplingar, mdkr Assessment of the amount of tax errors in cross border transactions, BSEK

	Skattefel, mdkr Tax errors, BSEK
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2-4
Mervärdesskatt (VAT)	5-10
Skatt på kapital (inkl. arvs- och gåvoskatt) (<i>Tax on capital abroad [inheritance and gift tax incl.]</i>)	8-
Paradistransaktioner med någon typ av företagskoppling (<i>Tax heaven transactions</i>)	2-5?
Övrigt (interprissättning, elektronisk handel, socialavgifter m.m.) (<i>Other (transfer pricing, electronic trading, social security contributions)</i>)	?
Totalt (Total)	20 - 35

Källa: Skatteverkets rapport 2002:2, s. 32

¹⁵ Oroliga skattebaser. Skatteverket Rapport 2002:2 s.31.

¹⁶ Skattefelskarta för Sverige. Skatteverket rapport 2008:1

¹⁷ Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4

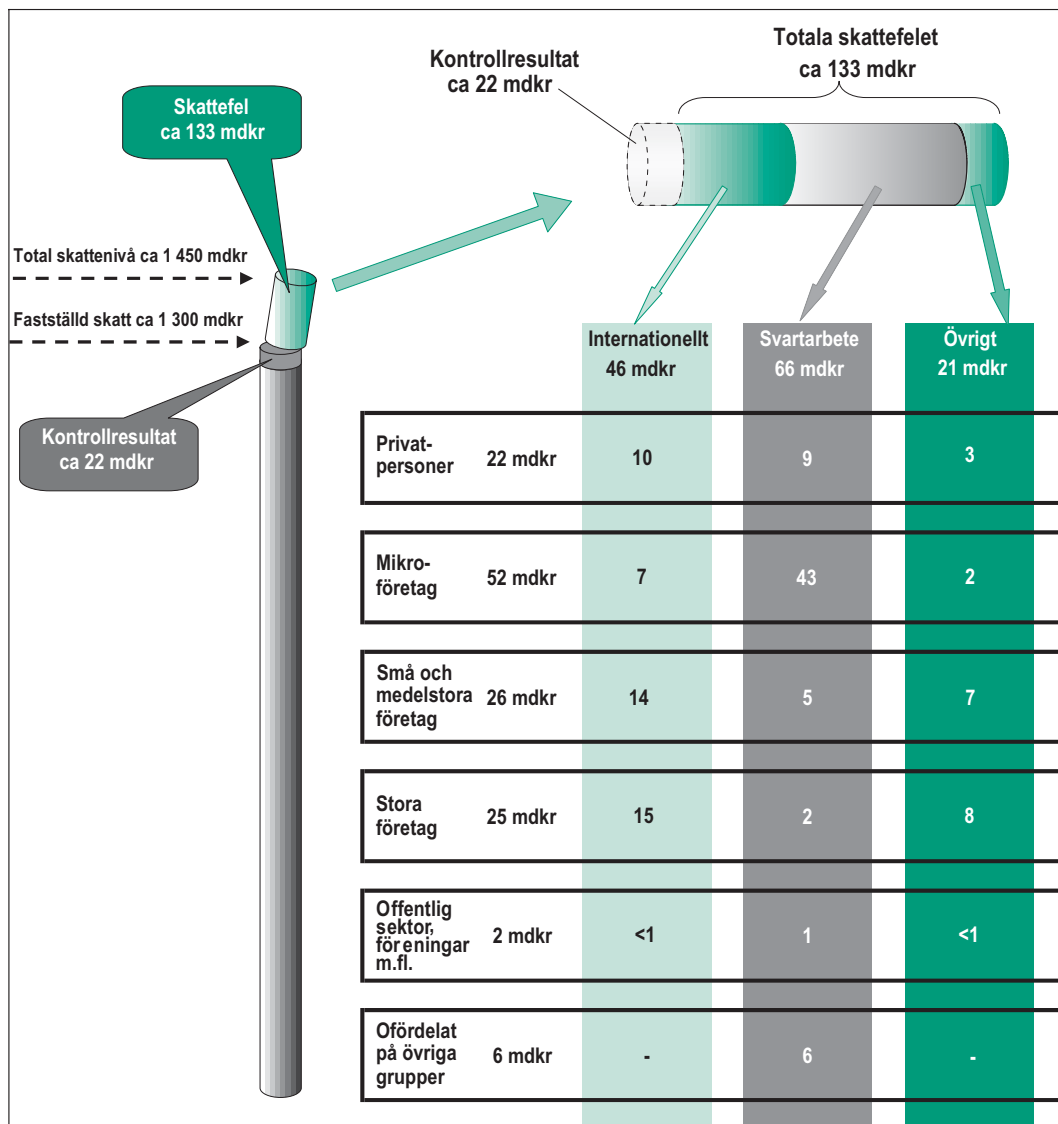
bedömningarna karaktären av räkneexempel, där man med olika antaganden beräknar ett skattefel. Underlagen för gjorda beräkningar kommer från flera olika år. Skattefelskartan utgör därför inte en ögonblicksbild av skattefelet.

Skatteverket poängterar att osäkerheten i beräkningarna av skattefelet är i samtliga delar stor och i vissa fall mycket stor. Osäkerheten är minst för de områden där underlaget har utgjorts av kontrollresultat

baserade på slumpmässiga urval. Sådana har dock bara funnits att tillgå på ett fåtal begränsade områden. Allra störst bedöms osäkerheten vara beträffande skattefelet med internationell anknytning och skattefelet för stora företag, där ett icke oväsentligt inslag av skatteplanering förekommer. Med hänsyn till den stora osäkerheten i beräkningarna bör skattefelskartan tolkas med försiktighet.

Som framgår av figuren bidrar skatte-

10.10 Figur
Skattefelskarta
Map over the tax gap

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

kontroll i alla dess former till mindre än två procent av de totala skatteintäkterna men motsvarar i runda tal 15 procent av skattefelet. Skattefelet har också relaterats till olika grupper av skattebetalare. En sak som måste beaktas är hur de skattskyldiga indelats och hur många skattskyldiga det finns i varje grupp av skattebetalare.

Skattefelskartans indelning av skattebetalarna framgår av nedanstående uppställning.

Att antalet privatpersoner överstiger Sveriges befolkning beror på att även en del utomlands bosatta är begränsat skattskyldiga i Sverige och redovisar t.ex. löneinkomster, kapitalinkomster eller fastighetsskatt.

Grupper av skattebetalare

Privatpersoner, ca 9,8 miljoner

– Fysiska personer exklusive deras näringsverksamhet

Mikroföretag, ca 640 000

– Företag med lönesumma < 1 mnkr

Små och medelstora företag, ca 65 000

– Företag med lönesumma 1 – 50 mnkr

Stora företag, ca 15 000

– Samtliga företag i koncerner där något företag har en lönesumma > 50 mnkr

Offentlig sektor, föreningar m.fl., ca 150 000

– Kommuner, kommunförbund, landsting, statliga myndigheter m.fl.

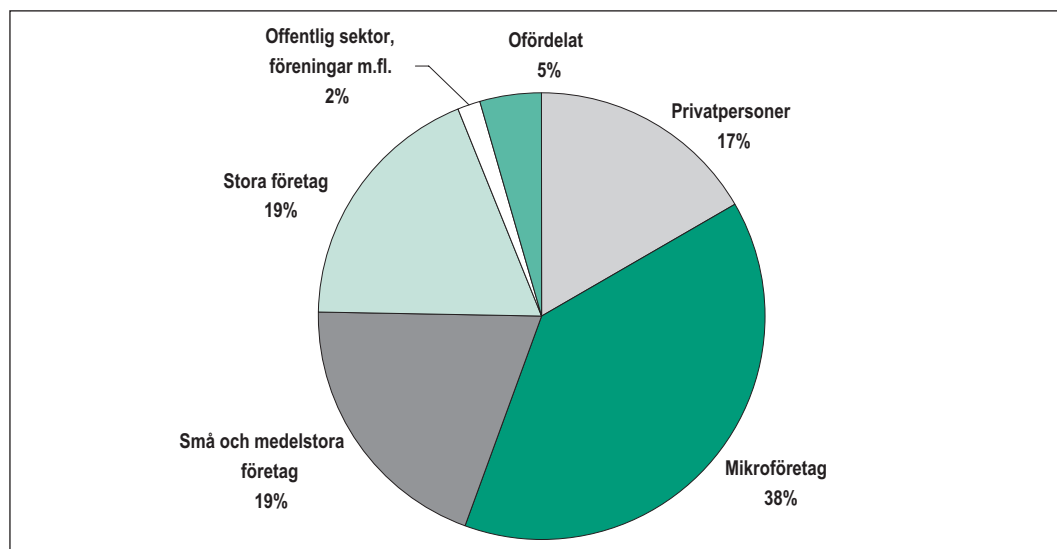
– Ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar m.fl.

– Ideella föreningar, stiftelser m.fl.

10.11 Diagram

Skattefelets fördelning på olika grupper av skattebetalare

The distribution of the tax gap on different types of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

Den största delen av skattefelet är hänförlig till företagssektorn och där de många små mikroföretagen svarar för hälften av skattefelet i denna sektor (10.11 Diagram). De olika grupperna av skattbetalare betalar olika mycket i skatt. I 10.12 Diagram har skattefelet relaterats till den deklarerade och fastställda skatten. Mikroföretagens skattefel är mer än hälften av den

fastställda skatten för den gruppen.

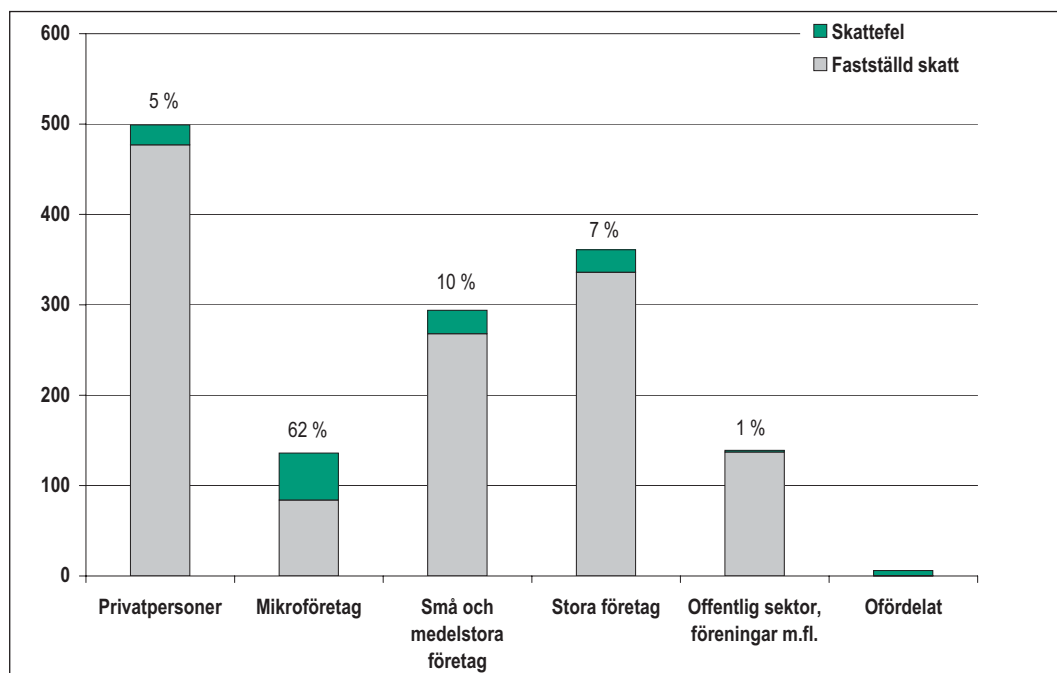
Incitament och möjligheter att göra fel skiljer sig mellan olika skatter vilket illustreras av nedanstående 10.13 Tabell.

Medan moms har det största skattefelet i kronor räknat beräknas skattefelet ställt i relation till den fastställda skatten vara högst för skatt på kapitalinkomster.

10.12 Diagram

Skattefel i förhållande till den deklarerade (fastställda) skatten för olika grupper av skattebetalare

The tax gap i relation to declared (settled) tax for different groups of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.13 Tabell

Skattefelets fördelning på olika skatteslag

The distribution of the tax gap on different taxes

Skatteslag	Skattefel, mdkr	Andel av totalt skattefel	Fastställd skatt mdkr	Skattefel andel av fastställd skatt
Type of tax	Tax gap, BSEK	Share of total tax gap	Settled tax, BSEK	Tax gap i relation to settled tax
Moms (VAT)	35	26%	250	14%
Inkomstskatt, näring (Income tax, business)	32	24%	97	33%
Sociala avgifter (Social security contributions)	30	23%	381	8%
Inkomstskatt, tjänst (Income tax, employment)	20	15%	443	5%
Skatt på kapitalinkomster (Tax on capital income)	11	8%	17	65%
Punktskatter (Sales taxes)	4	3%	87	5%
Övriga skatter (Other taxes)	1	1%	27	4%
Totalt (Total)	133	100%	1 302	10%

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.6 Skattefusketts orsaker

Flera undersökningar visar att fusket är tämligen utbredd. Många känner skattefuskar och många anlitar andra för svartarbete. Fusk kan aldrig åtgärdas om inte

de bakomliggande orsakerna blir kända. Sannolikt finns det flera olika orsaker som samspelar och en total kunskap kan man aldrig få. Möjligheten/tillfället till fusk har stor betydelse för om en person faktiskt

fuskar eller inte men den faktorn förklarar inte de bakomliggande orsakerna till beteendet. Detsamma gäller kunskap om skattesystemet och skattekontrollen. De förklaringsfaktorer som berörs i det följande är främst kopplade till om man upplever skattesystemet som rättvist, sociala normer och individuella skillnader hos olika personer.

Strukturella och individrelaterade faktorer

I den tidigare refererade studien av Riksrevisionsverket har orsakerna till svartarbete tagits upp. De slutsatser som framkommit i Skatteverkets svartarbetskartläggning överensstämmer väl med RRV:s.

Riksrevisionsverket indelar faktorerna i strukturella och individrelaterade. Som strukturella faktorer nämns social kontroll, institutionella förhållanden, utbud och efterfrågan på arbetskraft i den vita ekonomin samt politiska och kulturella faktorer. Individrelaterade faktorer kan exempelvis utgöras av normer/värderingar, kontakter, kompetens, tillgång till produktionsfaktorer, mentalt avstånd till de styrande samt önskan om en positiv inkomsteffekt. När det gäller inkomsteffekten urskiljer Riksrevisionsverket såväl privatekonomiska skäl som en önskan att kompensera sig av rättviseskäl.

När det gäller de strukturella faktorerna

framhåller Riksrevisionsverket särskilt den sociala kontrollen och regelsystemens marginaleffekter. Med social kontroll avser Riksrevisionsverket i vilken utsträckning befolkningen eller "omgivningen", inom ett visst geografiskt område har kännedom om vilka faktiska omständigheter som råder i den enskildes liv. Riksrevisionsverket menar att den sociala kontrollen verkar både återhållande och pådrivande för deltagandet på den svarta arbetsmarknaden. Mekanismerna utgörs av risk för upptäckt och tillgång till kontaktnät. Riksrevisionsverket fann att många som arbetar svart motiverar sitt deltagande med att de gör detta för att kompensera sig för effekter av regler som uppfattas som orättvisa.

När det gäller de individrelaterade faktorerna tar Riksrevisionsverket särskilt upp det mentala avståndet mellan individen och de styrande samt upptäcktsrisken. Många intervjuade menar att alla de s.k. affärer som avslöjats har starkt negativt påverkat individens skattemoral.

Skatteverket har i sin undersökning till allmänheten år 2006 ställt upp ett antal positivt formulerade påståenden och de svarande har fått ange i vilken utsträckning man instämmer i att det är grunden (orsaken) till att man fuskar med skatten för egen del.

10.14 Tabell

Fråga: Varför finns det skattefusk? Svar rangordnade efter instämmande, år 2006, procent

Question: What is the reason for tax evasion? Answers ranked after ascending agreement value, year 2006, percent

Undersökning allmänheten år 2006	Instämmer	Instämmer inte	Vet ej/ej svar	Medelvärde
Orsaken till att man fuskar med skatten för egen vinning är att:	Agree	Do not agree	Don't know/ no answer	Mean
Public survey in 2006				
The reason for tax evasion is:				
1 Personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer (Persons in high positions do not follow the norms in the society)	63	7	18	4,2
2 Skatterna är för höga. (The taxes are too high)	61	12	11	3,9
3 Solidariteten i samhället är låg. (The solidarity in the society is low)	46	12	18	3,7
4 Skatterna går till "fel" saker. (The tax income is wrongly spent)	40	22	16	3,3
5 Man spekulerar - man vill "testa" om ett avdrag "går igenom" (Taxpayer speculation - taxpayers test if income tax expenses - will be corrected or not)	36	14	29	3,5
6 Sanktionerna/straffen är otillräckliga (Sanctions/punishments are inefficient)	33	17	33	3,4
7 Upptäcktsrisken är låg. (The possibility of being caught is low)	32	16	30	3,3
8 Skattereglerna är krångliga. (The tax rules are complicated)	31	23	19	3,2
9 Man tror att "alla andra" fuskar (People believe that "everybody else" is cheating)	31	20	28	3,2
10 Annat (Other reasons)	6	1	90	3,9

Källa: Skatteverkets rapport 2007:3

I 10.14 Tabell har de olika svarsalternativen rangordnats efter andelen som instämmer i ett visst påstående. För de två orsaker som ligger överst i tabellen instämde sex av tio svarande. Att man uppfattar skatternas storlek som en starkt bidragande orsak till skattefusket torde överensstämma med vedertagen uppfattning. Mer anmärkningsvärt är att många som orsak till skattefusk anför att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer och att solidariteten i samhället är låg. Noteras kan vidare att uppfattningen att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer anges som en viktigare förklaring till skattefusk än att "alla andra" fuskar. Bara i begränsad omfattning motiveras skattefusk av krångliga skattelagar. Ordningföljden på de olika "orsakerna" är densamma som vid undersökningen år 2004.

10.7 Skattefusketts effekter

Undandragna skatter eller andra effekter

I debatten fokuseras ofta på de skatteintäkter som antas gå förlorade genom skattefusk. Forskarna är emellertid inte helt ense om i vilken utsträckning samhället i slutändan förlorar några skatteintäkter – i varje fall inte när det gäller vissa former av skattefusk t.ex. svartarbete. Om de inkomster en person förtjänar genom svartarbete

konsumeras inom landet i form av varor och tjänster leder detta i sin tur till inkomster hos andra personer som ger upphov till nya skatteintäkter. Detta gäller särskilt om det arbete som utförts svart över huvudet inte skulle ha utförts, om det skulle ha beskattats på vanligt sätt, och om personen inte skulle ha haft annan sysselsättning. I det sistnämnda fallet leder svartarbetet till högre produktion och i en del fall också till välfärdsvinster.

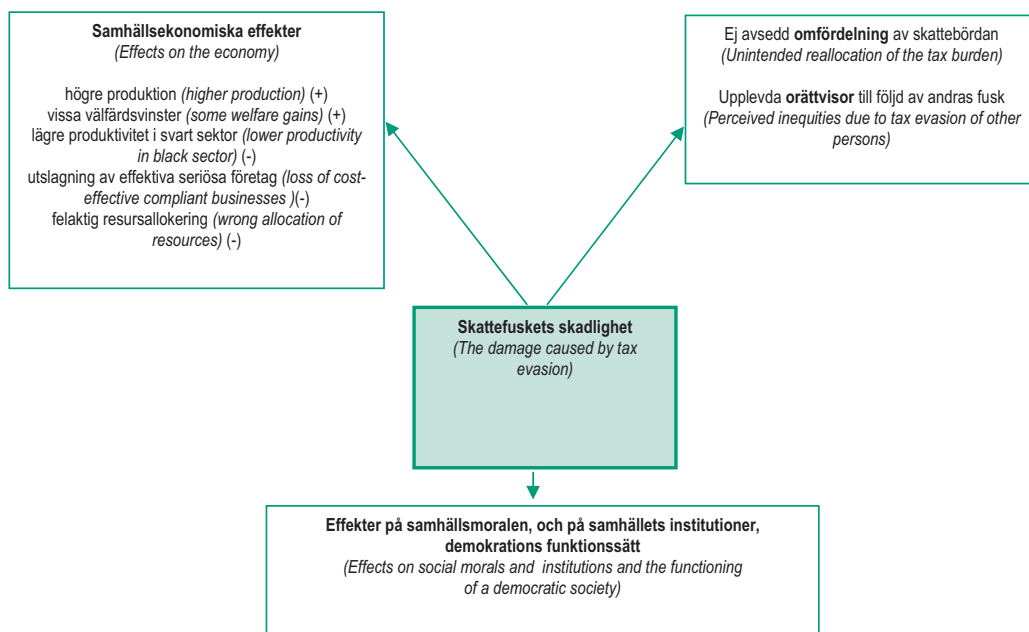
Annorlunda är det exempelvis med kapital som flyttas utomlands och genererar avkastning där och som inte alls konsumeras eller konsumeras utomlands. Återvänder kapitalet, som riskkapital i form av kapitaltillskott eller lån till svenska företag, är skadeverkan mindre än om det investeras utomlands.

Skattefusk har också betydelse för hur skattebördan fördelas. Vid svartarbete antas priset på varan eller tjänsten vara lägre än om den beskattats. Köpare och säljare "får det bättre" genom att de på något sätt delar på den skatt som skulle ha utgått om transaktionen genomförts "vitt". Staten kan emellertid alltid höja skattesatser eller införa nya skatter vid skattebortfall. Effekten blir då primärt en omfördelning av skattebördan som drabbar tredje man och att denne upplever skattesystemet som orättvist på grund av detta.

10.15 Figur

Olika dimensioner av skattefusketts skadlighet i samhället

Different dimensions of the damage to society from tax evasion and tax fraud

Källa: Skatteverket

Den samhällsekonomiska effekten är att det oftast är lägre produktivitet i svart sektor och att skattefusket riskerar att slå ut seriösa och effektiva företag. Det finns också en risk att lägre priser i en del av ekonomin leder till att fel varor produceras och konsumeras.

De allvarligaste skadeverkningarna av skattefusket kanske ändå ligger på skattefusket skadlighet för samhällsmoralen och samhällets funktionssätt. Hela vårt beskattningssystem bygger på att företag och medborgare i stort ställer sig bakom att välfärden i huvudsak ska finansieras med skatter som beslutats i demokratisk ordning. Om de grundläggande värderingarna i detta hänseende undermineras kan detta komma att sätta press på välfärdsordningar, sättet att ta ut skatt och beskattningsverksamhetens förutsättningar.

Skattefusket upplevs som ett samhällsproblem

I debatten framförs ibland påståendet att skattefusk inte är något problem – i vart fall inget allvarligt sådant. Skatteverkets undersökningar bland allmänheten visar något helt annat. Det är anmärkningsvärt höga värden på instämmande som man fått på denna fråga.

Den äldre åldersgruppen instämmer i högre grad än de yngre. Företag med anställda instämmer i högre grad än de utan anställda att skattefusk totalt sett är ett allvarligt samhällsproblem (10.16 Tabell).

De studier i Sverige och internationellt som gjorts har nästan alla varit inriktade på att studera de avvikande – fuskarna. Få studier finns av ärliga skattebetalare och deras bevekelsegrunder för att fortsätta att vara ärliga.

10.16 Tabell

Påstående: Totalt sett är omfattningen av fusk ett allvarligt samhällsproblem 2005-2006, procent

Statement: In general, the size of tax evasion is a serious problem to society 2005-2006, percent

	Allmänheten 2006 General public 2006			Företagen 2005 Businesses 2005			
	Totalt Total	Ålder, år Age, years		Totalt Total	Antal anställda Number of employed		
		18-24	65-74		0	1-49	50+
Instämmer (5+4) (Agree)	58	40	74	61	59	67	71
Varken/eller (3) (Neither/nor)	17	21	6	14	14	14	15
Instämmer inte (2+1) (Don't agree)	10	14	6	10	11	8	5
Medelvärde (Mean value)	4,0	3,6-	4,4+	4,1	4,0	4,2+	4,2+

Anm: Plus- och minustecken anger statistiskt säkerställd avvikelse mot totalt

Källa: Skatteverkets rapporter 2007:3 och 2006:1

Källor och lästips:

Laurin, U. *På heder och samvete. Skattefuskers orsaker och utbredning*. Nordstedts 1986.
Wahlund, R., *Skatter och ekonomiska beteenden*. Stockholm, 1991.
Malmer, H & Persson, A. Århundredets skattereform. *Skattereformens effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk*. Stockholm. Nordstedts 1994.
Tengblad, Å. *Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991*. Århundredets skattereform, del II. Stockholm. Nordstedts 1994.
Fisk och Fusk – *Mål, medel och makt i fiskeripolitiken*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. DS 1997:81.
Pedersen S. *Skyggeøkonomien i Vesteuropa*. Målninger og resultater for utvalgte lande. Rockwool Fondens Forskningsenhed. København 1997.
Kagan, R. 1989, *On the Visibility of Income Tax Law Violations*. Taxpayer Compliance, Vol.2, Edited by Roth, J.A., Scholz, J.T. University of Pennsylvania.
Alalehto, T. *Motiv eller tillfälle?* En studie om ekonomisk brottslighet i restaurangbranschen. Atlas. WSOY, Borgå, Finland 1999.
OECD. *Measuring the Non-Observed Economy*. A Handbook. Paris 2002.
Guibourg, G. and Segendorf, B. *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden*. Sveriges Riksbank Working Paper No. 204, 2007

Riksrevisionsverkets rapporter (RRV Rapporter):

Svart arbete: Del 1 *Insatser* (RRV 1997:59),
Del 2 *Omfattning* (RRV 1998:28),
Del 3 *Struktur* (RRV 1998:29) samt
Del 4 *Förslag* (RRV. Dnr 23-97-1420).

Skatteverkets rapporter (RSV/SKV Rapporter):

Hansson, I. *Sveriges svarta sektor*. Beräkning av skatteundandragandet i Sverige. Skatteverket Rapport 1984:5.
Skattefel och skattefusk. En utvärdering av skattekontrollen 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3.
Om gratislotter och preventiv effekt. En utvärdering baserad på skattebetalarnas avdrag för övriga kostnader under inkomst av tjänst och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag. Skatteverket Rapport 2001:1
Oroliga skattebaser. Riskområden för skattefel med internationell anknytning. Skatteverket Rapport 2002:2
Så här deklarerades aktieaffärer! En kartläggning av skattefel m.m. i samband med fysiska personers redovisning av aktieförsäljningar vid taxeringen 2002. SKV Rapport 2004:1
Allmänhetens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning vintern 2006. Skatteverket Rapport 2007:3
Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning hösten 2005. Skatteverkets rapport 2006:1.
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Skatteverkets rapport 2006:4
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 2: Möjliga åtgärder mot svartarbete och bidragsfusk. Skatteverkets rapport 2007:1
Cash use in recorded and non-recorded economic activities in Sweden. Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden. Part 1: Results from Various Studies, Swedish Tax Agency report 2006:4B, Appendix 15
Skattefelskarta för Sverige. Skatteverkets rapport 2008:1 samt broschyr SKV 234 utg 1

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse,

angående fortsatt befrielse till och med år 1835 från erläggande af de i Uppbörds-förordningarna stadgade så kallade stämmoböter; Gifven Stockholms Slott den 23 September 1834.

Vi, CARL JOHAN, med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göttes och Wendes Konung, gäve weterligt, att, sedan, i anledning af Rikets Ständers wid författade Riksdag gjorda underdåniga hemställan att det oss Wårt och Rikets Konung-Lofsig Citationsbref den 18 Februari 1808 intogur stadgande om så kallade stämmoböters erläggande med 12 Skillingar af hwar och en skattskyldig, som utan laga förfall förmanade att huf eller genom Utbud wid Andra Uppbördsstämman på lördagen, måtte wärda upphäfwet och ut Uppbördsförfattningarne utgå, **Vi,** genom Kungörelse af den 21 November 1829, i Näder förordnat, att berörde stämmoböter skulle under Fem år ut, wäfnat från 1830 års början, uphöras, på det under nämnde tid måtte kunna utöfnas hwar insigtande sådant kunde hafwa på de skattskyldiges benägenhet att sin skattskyldighet själfman sig utöfna; så hafwe **Vi** nu, wid förefinnien stäga om en förnyadt

stadgande härutinnan, funnit godt i Näder förklara, att den genom Höghöfverörde Nådiga Kungörelse under Fem år medgifna befrielse från stämmoböters erläggande må ytterligare Ett år wä försök förhåra: wilstande **Vi,** efter inhemtande af nödige upplysningar i ämnet, serkändt i Näder förordna om och i hwarad mån böter för uteblewande från Andra Uppbördsstämman derefter må för samtiden äga rum. Det alle, som wedyrbör, hafwe sig hörsamtigen att efterwita. Till gvernera wifso hafwe **Vi** detta med Egna hand underseffwadt och med Wårt Kongl. Siäl bekräfta låtit. Stockholms Slott den 23 September 1834.

CARL JOHAN.

(L. S.)

C. D. SKOGMAN.

Böter om man uteblev från uppbördsstämma

Kronofogde på landet och magistrat i städerna utsatte tid och plats för hållande av uppbördsstämma under tiden före 1917. Stämman skulle hållas senast den 15 april. Varje stämma fick omfatta högst två socknar.

Före år 1929 fick den som utan giltigt förfall uteblev från uppbördsstämman böta 12 skillingar. "Kungl. Maj:ts Nådiga Kungörelse" från 1835 (att uppläsa från predikstolen) om fortsatt befrielse från erläggande av stämmoböter.

Skattekontroll och skattebrott

11.1 Inledning

Skattesystemet är ett masshanteringssystem som bygger på uppgifter som lämnas av företag och medborgare. I kapitlet lämnas en översiktlig redovisning av omfattningen av detta uppgiftslämnade. Lämnade uppgifter kontrolleras med hjälp av informationsteknik men också i rent manuella kontroller. I kapitlet lämnas en redovisning av omfattningen av skattekontrollen.

Det viktigaste syftet med kontroll och sanktioner är att stärka och upprätthålla normerna i samhället. Skattekontrollen ska utföras på ett sådant sätt att den bidrar till att normerna följs. Skattebetalarna ska se att de oärliga träffas av kontrollen. Därigenom upprätthålls viljan att göra rätt hos de ärliga skattebetalarna och en preventiv effekt erhålls. Kontrollen ska vara träffsäker och inriktas mot områden där det finns allvarliga fel och mot områden där fusket är särskilt förtroendeskadligt.

11.1 Tabell

Antal inkomstskattedeclarationer och redovisningar i skattedeclarationer, tusental
Number of income tax returns, reports in tax returns and income statements, thousands

Deklarationer och redovisningar Tax returns and reports	2005	2006	2007	2008	2009
Summa inkomstdeklarationer (Sum income tax returns)	7 646	7 722	7 819	7 922	7 942
Varav privatpersoner (Physical persons)	7 096	7 163	7 248	7 335	7 345
Varav aktiebolag och ekonomiska föreningar (Limited companies, economic associations)	331	341	354	370	383
Varav stiftelser och ideella föreningar Foundations, non-profit organisations)	99	99	100	102	102
Varav handelsbolag (Partnerships)	120	119	117	115	112
Mervärdesskatt (VAT)	4 070	4 476	4 620	3 415	3 377
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	2 763	3 032	3 135	3 201	3 198
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	2 719	2 881	2 978	3 046	3 052
Punktskatter (Sales taxes)	47	56	52	47	42
Totalt (Total)	17 245	18 167	18 604	17 631	17 611
Kontrolluppgifter (Income statements)					
Löne- och sociala KU (inkl SINK) From employers)	17 237	20 312	17 478	17 511	17 000
Övriga KU (From financial institutions etc)	60 029	61 649	68 851	64 118	49 000
Summa kontrolluppgifter (Sum income statements)	77 266	81 961	86 330	81 630	66 000

Anm: Mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt redovisas i en gemensam skattedeclaration (VAT, payroll tax and preliminary tax & PAYE are all reported in the same tax return)

Källa: GIN-Skatt

Fel och fusk förebyggs och motverkas på många olika sätt och ofta genom en kombination av olika åtgärder. Från Skatteverkets sida handlar det inte bara om kontroll utan även om andra åtgärder som t.ex. informationsinsatser och lagstiftningsförslag.

11.2 Skatteverkets kontroll

11.2.1 Omfattande material att kontrollera

Skatteverket tar emot och hanterar kontrolluppgifter och deklARATIONER, registrerar deklARATIONER, debiterar skatt och tar emot skattebetalningar.

Inkomstbeskattningen av löntagarnas arbets- och kapitalinkomster bygger i hög grad på de kontrolluppgifter som lämnas av arbetsgivare, pensionsinstitut, banker med flera.

Beskattningen av företagarnas och juridiska personers inkomster bygger däremot på de uppgifter de själva lämnar i sina inkomst- och skattedeklarationer. Den totala mängden inkomstdeklarationer och redovisningar i skattedeklarationer samt kontrolluppgifter framgår av 11.1 Tabell. Den stora minskningen av antalet mervärdesskatteredovisningar år 2008 jämfört med år 2007 och tidigare beror på en ändring i Skattebetalningslagen som trädde i kraft den 1 januari 2008 (lag 2007:13779). Enligt denna ska redovisningsperioden för mervärdesskattskyldig med beskattningsunderlag (exklusive gemenskapsinterna förvärv och import) uppgående till högst 40 miljoner kronor vara tre kalendermånader i stället för som tidigare en kalendermånad.

Vid 2010 års inkomsttaxering lämnade drygt 4,2 miljoner sina deklarationer elektroniskt varav 61 procent via Internet och 39 procent via telefon och sms. Cirka 57 procent av de som hade möjlighet att deklarerat elektroniskt utnyttjade denna

möjlighet (54 procent föregående år). Antalet skattedeklarationer som lämnades via Internet ökade från 31 procent 2008 till 44 procent 2009.

11.2.2 Många deklarationer ändras vid skattekontrollen

Skattekontrollen sker dels i form av grundkontroll och dels i form av utökad kontroll.

Grundkontrollen syftar till att säkerställa en viss kvalitet på underlagen för beskattning. Den omfattar alla deklarationer och avser att rätta uppenbara fel, exempelvis felaktiga överföringar och felsummeringar. Den utökade kontrollen sker i form av skrivbordsgranskning och revision. Av 11.2 Tabell framgår omfattningen av ändringar till följd av kontrollen samt omfattningen av skönsbeskattning. Med omprövning menas beslut som fattats efter utgången av taxeringsperioden. Fr.o.m. 2006 sker ingen uppdelning på grundkontroll och utökad kontroll.

11.2 Tabell.

Antal ändringar i kontrollverksamheten, tusental

Tax compliance control: Number of changes, thousands

	Exkl. grundkontroll Excluding routine control				Inkl. grundkontroll Including routine control			I förhållande till antal deklarationer Share of tax returns
	2005	2006	2007	2008	2007	2008	2009	
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	115	311	317	286	317	286	198	2,5%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	39	45	53	55	67	69	66	0,8%
Mervärdesskatt (VAT)	43	43	46	39	88	68	51	1,5%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	51	51	57	71	86	102	75	2,3%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	21	21	22	23	30	30	27	0,9%
Punktskatter (Sales taxes)	3	5	5	8	5	8	8	19,0%
Summa (Total)	272	476	500	482	593	563	425	2,4%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)								
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	56	54	52	56	52	56	56	0,7%
Mervärdesskatt (VAT)	37	38	35	26	35	26	31	
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	20	20	18	20	18	20	24	0,8%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	19	19	18	20	18	20	23	0,8%
Punktskatter (Sales taxes)	1	1	1	1	1	1	1	2,4%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	133	132	124	123	124	123	135	0,8%
Totalt (Grand total)	405	608	624		717	686	560	3,2%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontroll frånsett för punktskatter. (The tax compliance control includes tax field audit plus desk audit. From 2006 are formal checks included but not for Sales Taxes).

Källa: GIN-Skatt

Den vanligaste orsaken till skönsbeskattning är utebliven deklaration. Skatteverket får då i stället uppskatta inkomsten eller den skatt som ska betalas. Andelen ändringar som är hänförliga till skönsbeskattningar svarade 2009 för 24 procent av det totala antalet ändringar i kontrollverksamheten.

Vid den årliga inkomsttaxeringen ska Skatteverket inom fastställda tidsramar be-

handla alla deklARATIONER. I 11.3 Tabell redovisas antalet ändrade deklARATIONER vid den årliga inkomsttaxeringen. Av tabellen framgår också vilken typ av deklARATIONER som föranlett flest ändringar. Det beloppsmässiga utfallet av kontrollverksamheten omräknat till ökad skattedebitering netto framgår av 11.4 Tabell.

11.3 Tabell

Ändrade inkomstdeklARATIONER vid den årliga taxeringen per deklARATIONERTYP, tusental

Number of filed income tax returns changed in yearly assessment, per type of tax form, thousands

	2005	2006	2007	2008	2009	
					Antal Number	I förhållande till antal deklARATIONER Share of tax returns
INK1 Privatpersoner (<i>physical persons</i>)	258	257	263	247	184	2,5%
INK2 Aktieföretag och ekonomiska föreningar (<i>limited companies, economic associations</i>)	16	17	17	11	11	2,9%
INK3 Stiftelser och ideella föreningar (<i>foundations, non-profit organisations</i>)	3	4	3	3	2	2,0%
INK 4 Handelsbolag (<i>partnerships</i>)	0	0	0	0	0	0,0%
Summa (Total)	277	278	283	261	197	
Andel av deklARATIONERNA (<i>Share of tax returns</i>)	3,6%	3,6%	3,6%	3,3%	2,5%	2,5%

Källa: GIN-Skatt

11.4 Tabell

Skattemässigt utfall av kontrollverksamheten, belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax control, MSEK

	Exklusive grundkontroll				Inklusive grundkontroll		
	Excluding routine control				Including routine control		
	2005	2006	2007	2008	2008	2009	
					Belopp	Andel av	
					Value	Share of	
						total	
						total	
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	4 173	5 267	6 155	3 531	3 531	5 014	41%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	3 287	7 032	4 867	5 297	5 132	1 887	43%
Mervärdesskatt (VAT)	1 705	2 003	2 431	3 618	4 100	1 574	13%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	710	836	812	872	259	-432*	-4%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	289	269	233	294	-2	-1 092	-9%
Punktskatter (Sales taxes)	362	246	227	157	689	531	4%
Summa exkl. skönsbeskattning (Total, discretionary assessment excluded)	10 526	15 653	14 725	13 769	13 709	7 482	61%
Skönsbeskattning (<i>Discretionary assessments)</i>							
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	2 717	3 076	2 921	3 135	3 135	2 994	25%
Mervärdesskatt (VAT)	630	836	718	868	868	887	7%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	305	264	304	343	343	386	3%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	316	321	306	321	321	363	3%
Punktskatter (Sales taxes)	25	17	19	75	21	96	1%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	3 993	4 514	4 268	4 742	4 270	4 726	39%
Totalt (Total)	14 519	20 167	18 993	18 511	17 979	12 208	100%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar här skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontrollen frånsett från punktskatter.

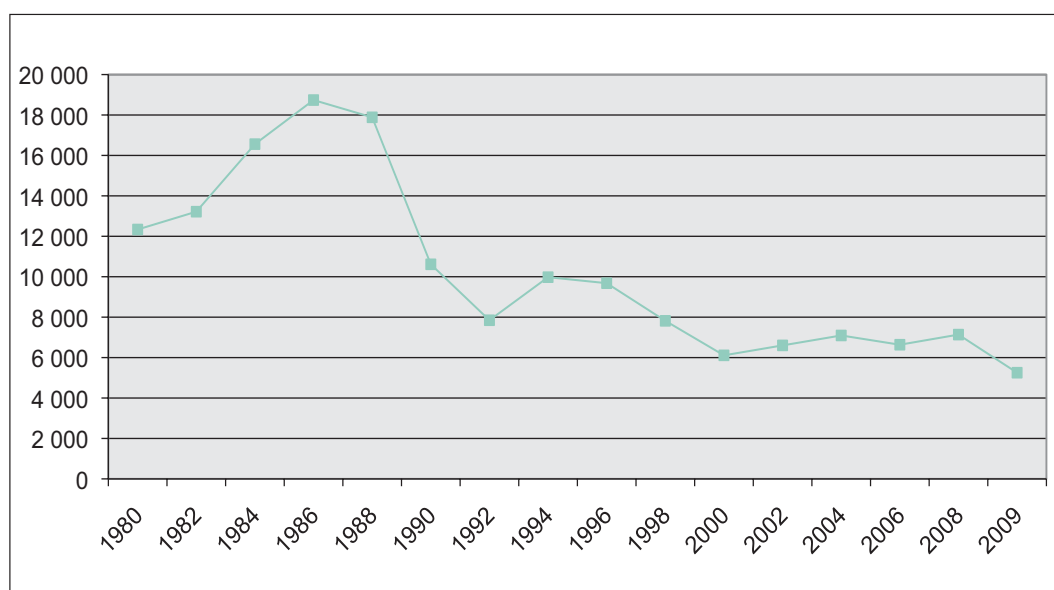
* Beloppet har justerats med en större oavsiktlig felskrivning från den skatteskyldiges sida.

Källa: GIN-Skatt

11.5 Diagram

Antal skatterevisioner 1980-2009

Number of tax field audits 1980-2009

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.3 Antalet skatterevisioner har minskat

Vid slutet av 1980-talet var antalet skatterevisioner ett antal år över 18 000 stycken. Antalet har därefter minskat. Av 11.5 Diagram framgår antalet revisioner sedan 1980. Under åren 1980 – 2003 ingår inte revision av punktskatter.

Under större delen av 1980-talet ökade antalet revisioner. Framför allt ökade antalet kortare revisioner i direkt anslutning till taxeringsarbetet och antalet revisioner inom moms- och avgiftsområdet. Vid slutet av decenniet lades emellertid inriktningen om mot s.k. integrerade revisioner (som omfattar flera skatteslag) och större revisionsobjekt. Detta är den främsta förklaringen till den kraftiga antalsminskningen 1987-1991. En annan orsak är stora personalavgångar vid slutet av 1980-talet.

För att öka omfattningen på revisionsverksamheten satsades åren 1992-1994 på en snabb utbyggnad av revisionsverksamheten genom intern omfördelning av

resurserna. Dessutom tilldelades skatteförvaltningen från 1994 särskilda medel för att stärka kontrollen som ett led i arbetet med att minska budgetunderskottet. Under större delen av 1990-talet har emellertid produktivitet utvecklingen i verksamheten varit svag, vilket har flera orsaker, bl.a. mer komplicerade utredningar och höjda krav på kvalitet i de enskilda utredningarna.

Rekryteringen av personal, framförallt skatterevisioner, till skattebrottsenheterna under åren 1999-2000 och utan extra resursanslag, har också påverkat antalet revisioner. Under 2000-talet har revisionerna återigen blivit mer begränsade och endast i undantagsfall omfattat mer än en skatt genom att Skatteverket infört riskvärdering vid revisionsurvalet. Utöver antalet revisioner har Skatteverket under 2009 genomfört drygt 16 600 kontroller av personalliggare (se avsnitt 11.3.3) och cirka 18 700 företagsbesök. Av 11.6 Tabell framgår omfattningen av olika slag av skatterevisioner under den senaste femårsperioden.

11.6 Tabell

Antal avslutade revisioner

Number of tax field audits completed

	2005	2006	2007	2008	2009
Stora företag (<i>Large companies</i>)	466	428	445	354	322
Små och medelstora företag (<i>Small and medium-sized companies</i>)	6 121	6 208	6 132	6 783	4 930
Punktskatterevisioner (<i>Sales Tax audits</i>)	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.
Summa (Total)	6 587	6 636	6 577	7 137	5 252

Anm: Fr.o.m 2004 ingår antalet punktskatterevisioner i antalet revisioner för små/medelstora/stora företag. Revisioner som har till syfte att inhämta uppgifter av betydelse för kontroll av någon annan än den reviderade, s.k. tredjemansrevisioner, ingår inte i antalet avslutade revisioner.

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.4 Inriktning/utfall av skatterevisionerna

Skatterevision kan ske hos företag. Vid en skatterevision kan en eller flera skatter granskas. Skatterevision kan också ske för att granska att kontrolluppgiftsskyldigheten

fullgjorts på riktigt sätt eller för att inhämta uppgifter av betydelse för beskattning av annan än den som revideras (tredje man).

Inriktningen av skatterevisionerna liksom utfallet per skatteslag framgår av nedanstående tabeller.

11.7 Tabell

Inriktning av skatterevisioner, antal granskade skatter/ändamål

Purpose of tax-audits, number of changed taxes

	2005	2006	2007	2008	2009	
					Antal Number	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	4 220	4 285	4 305	4 138	3 317	26%
Mervärdesskatt (VAT)	4 985	4 847	4 606	5 270	3 675	29%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	4 253	3 965	3 861	3 723	3 107	25%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	1 803	1 508	1 579	1 520	1 313	10%
F-skatt (<i>Prel. tax self-employment</i>)	231	153	113	61	40	0%
Kontrolluppgiftsskyldighet (<i>Required income statements from third party</i>)	981	812	809	613	673	5%
Inhämtande av uppgifter för tredje man (<i>Collecting information for third party</i>)	569	235	360	322	268	2%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	282	263	290	282	192	2%
Övrigt (<i>Other</i>)	54	40	35	11	39	0%
Summa (Total)	17 378	16 108	15 958	15 940	12 624	100%

Anm: Före 2004 var uppgifterna kategoriserade på annat sätt.

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.8 Tabell

Revisionsutfall per skatteslag belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax field audits for different types of taxes, MSEK

	2005	2006	2007	2008	2009	
					Belopp Amount	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	2 419	5 267	8 641	3 679	2 404	55%
Mervärdesskatt (VAT)	872	703	1 652	1 394	956	22%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	698	645	774	689	626	14%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	164	134	219	178	136	3%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	214	103	227	130	238	5%
Summa (Total)	4 367	6 852	11 513	6 070	4 360	100%

Anm: Det går ej att ta fram jämförbara siffror för tiden före 2004, eftersom man då använde en annan kategorisering. Uppgifterna om antalet registrerade avser december 2005.

Källa: Skatteverkets revisionsregister och GIN-Skatt

Den skatt som granskats i störst omfattning vid revisionerna under åren 2005 - 2009 är mervärdesskatten. Det skatteslag som inneburit störst beloppsmässiga ändring genom skatterevisjoner är inkomstskatten. År 2009 föranledde revisionsverksamheten höjningar av skatt/avgifter med 4 360 miljoner kronor. Av det svarar inkomstslaget näringsverksamhet för 55 procent.

11.2.5 Skattekontrollens effekter

Skattefusk har skadeverkningar genom att det leder till en omfördelning av skattebördan mellan olika inkomsttagare och får effekter på den samhällsekonomiska resursanvändningen. Seriösa och välskötta

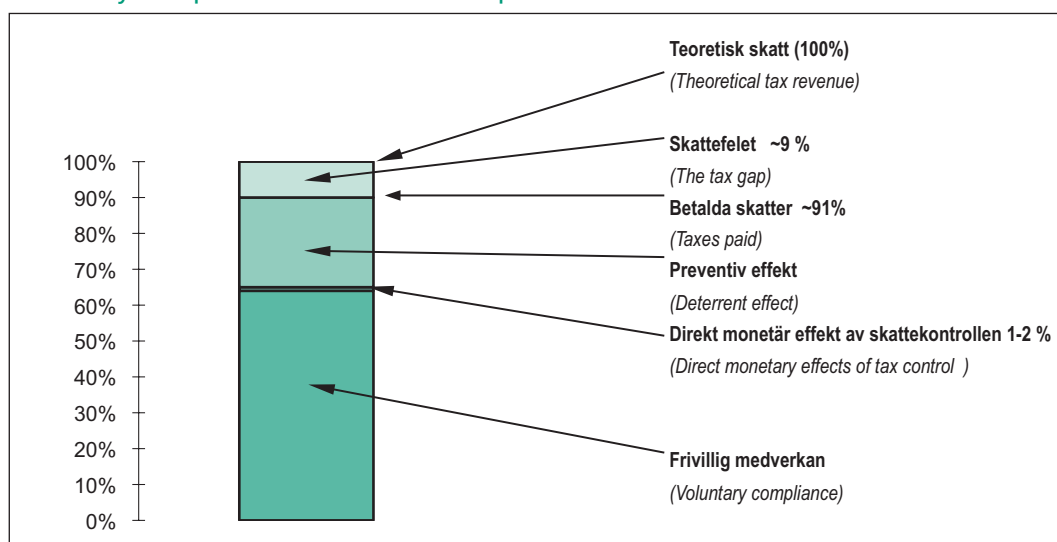
företag riskerar att konkurreras ut. Den inte avsedda omfördelningen kan också ha negativa effekter på skattemoralen och för tilltron till det politiska systemet. Förekomsten av skattefusk har således allvarliga effekter på det politiska systemet och samhällets funktionssätt.

Den direkta ekonomiska effekten av skattekontrollen är liten om man ser den i relation till den totala skatteuppbörden. Historiskt sett har skattekontrollen årligen höjt skatteinkomsterna med i storleksordningen en till två procent (11.9 Diagram). Däremot torde skattekontrollen ha en större indirekt betydelse genom att den bidrar till en preventiv effekt.

11.9 Diagram

Skattekontrollens monetära och preventiva effekt

Monetary and preventive effect of compliance control

Källa: Resumé – Modell för resultatuppföljning i skatteförvaltningen

I skattekontrollen ska både allmänpreventiva och individualpreventiva effekter uppnås.

En allmänpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos andra än de som varit föremål för kontrollen. Effekten uppstår genom att man får kännedom om kontroller och ser bevis på att oärligt beteende inte lönar sig.

En individualpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos den som varit föremål för kontroll.

Skatteverket försöker genom återkommande enkäter till allmänhet och företag att bilda sig en uppfattning om skattekontrollens preventiva effekter.

I Skatteverkets undersökningar får allmänheten bl.a. ta ställning till följande påståenden:

- Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade
- Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskade blir konsekvenserna allvarliga

Den upplevda risken för upptäckt är relativt hög. 43 procent av medborgarna instämmer i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka dem om de själva skattefuskade. 10 procent tror inte att de skulle upptäckas. Resultatet är oförändrat över åren.

11.3 Om hot och tvång i skatteutredningen

11.3.1 Förelägganden och viten

Beskattningen bygger på att kontrolluppgifter och deklARATIONER lämnas frivilligt. Om så inte sker kan Skatteverket förelägga den skattskyldige. Ett föreläggande kan i vissa fall ske med vite. Vite är ett hot om ett i kronor bestämt ”straff” om den skattskyldige inte gör vad som förelagts honom. Också vid skattekontroll kan den granskade med vite föreläggas att lämna uppgifter m.m. Viktiga undantag då föreläggande inte kan ske är om misstanke om skattebrott föreligger eller att skattetillägg kan komma att påföras (jfr Regeringsrättens dom 4 juni 2007 ang. utdömmande av vite). Om den skattskyldige inte i rätt tid fullgjort vad som ålagts honom kan Skatteverket vända sig till länsrätten med begäran om att vitet ska utdömas.

Det finns inte statistikuppgifter om i vilken utsträckning Skatteverket gör förelägganden med vite och inte heller finns uppgift om antalet skatteärenden där vite utdömts av domstolarna.

11.3.2 Tvångsåtgärder och betalningssäkring

Vid revision eller annan kontroll av skatt, tull eller avgift kan det hända att den skattskyldige inte vill samverka. Det finns därför särskilda regler om tvångsåtgärder som gör det möjligt att genomföra kontrollen ändå.¹ I speciella fall behöver man inte konstatera att den skattskyldige vägrar – det kan räcka med en påtaglig risk för att bevis kommer att förstöras eller undanhållas. Syftet med lagen är att kunna genomföra kontrollen och säkra bevisning för skatteprocessen utan att det direkt föreligger misstanke om skattebrott.

11.10 Tabell

Antal ansökningar hos länsrätt om tillämpning av betalningssäkringslagen och tvångsåtgärdslagen

Number of applications for action under the Securing of Payment Act and the Coercive Measures Act

	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Betalningssäkringslagen (The law: Secure tax payments)	101	150	292	330	353	366	368
Tvångsåtgärdslagen (The law: Use of coercive measures)	57	64	65	68	132	153	174

Källa: Domstolsverket

¹ Lag (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, som har ersatt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen.

² Lag (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Beslut om tvångsåtgärder fattas av länsrätten eller i vissa fall av särskilt utbildad granskningsledare. Kronofogden hjälper i regel Skatteverket att genomföra beslutet. Exempel på tvångsåtgärder är:

- Att revisionen utan medgivande genomförs i den reviderades verksamhetslokaler.
- Att genomföra revisionen i den reviderades verksamhetslokaler utan att avisera om revision i förväg – ”överraskningsrevision”
- Att eftersöka och omhänderta handlingar
- Att granska utan att först förelägga om att lämna uppgifterna
- Att försegla lokal, förvaringsplats eller annat utrymme där handlingar förvaras

Även om skatten fastställs är det inte säkert att den kommer att betalas. Om det finns en påtaglig risk för att skattefordran (beräknad eller fastställd) som uppgår till betydande belopp inte kommer att betalas kan länsrätten på ansökan av Skatteverket besluta om betalningssäkring.²

Efter ansökan av Skatteverket verkställer kronofogdemyndigheten betalningssäkringen med tillämpning av reglerna om utmätning i utsokningsbalken. Kronofogden tar så mycket egendom i anspråk som svarar mot skattefordran. Galdenären kan erbjuda och Skatteverket ta emot säkerhet, t.ex. bankgaranti, i stället för egendom.

Av 11.10 Tabell framgår antalet fall där ansökan om tvångsåtgärder eller betalningssäkring gjorts till länsrätt.

Den största anledningen till att tvångsåtgärdslagen så sällan kommer till användning är att när kraven för lagens tillämpning är uppfyllda finns ofta grundad misstanke om skattebrott. Ärendet utreds då istället under ledning av åklagare med användande av polisiära metoder.

11.3.3 Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor

Personalliggare

Den 1 januari 2007 infördes lagstiftningen om personalliggare inom restaurang- och frisörbranscherna.³ Det huvudsakliga syftet var att motverka s.k. svartarbete. Lagstiftningen ger Skatteverket rätt att göra oanmälda besök för att kontrollera personalliggarna. Vid överträdelse kan Skatteverket ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr. Under 2009 genomfördes drygt 16 600 kontroller.

I en jämförelse mellan 2006 och 2007 har redovisade löner och arbetsgivaravgifter ökat, framför allt inom restaurangbranschen där ökningen är större än inom det privata näringslivet i övrigt. Andelen restauranger och frisörer som låtit registrera sig som arbetsgivare har också ökat. Speciellt tydligt var detta vid årsskiftet 2006/2007 i samband med lagens ikraftträdande. Antalet arbetsgivarregistreringar, särskilt inom restaurangbranschen, ökade då kraftigt jämfört med föregående år. Den preventiva effekten av lagen verkar således vara stark.⁴

Personalliggarutredningen har i rapporten "Närvaroliggare och kontrollbesök"⁵ bl.a. föreslagit att lagen ska utvidgas och även omfatta bygg- och tvätteribranscherna.

Ny lag om certifierade kassaregister

Från och med den 1 januari 2010 ska alla företag som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning ha certifierade kassaregister.⁶ Vissa verksamheter, bland annat taxi, torg- och marknadshandel samt distans- och hemförsäljning, undantas från lagen, liksom försäljning där det inte rör sig om särskilt mycket pengar. Syftet med lagen är att skydda seriösa företagare från illojal konkurrens från företagare som inte betalar skatter och avgifter.

Kassaregistret ska bland annat på ett tillfredsställande sätt visa alla registreringar som gjorts. Ett kvitto ska alltid tas fram ur kassaregistret och erbjudas kunden. Skatteverket har beslutat om kraven på registren.⁷ Ett oberoende certifieringsorgan kontrollerar att kassaregistren uppfyller kraven. Den som är skyldig att använda certifierade kassaregister ska anmäla till Skatteverket vilka kassaregister som används.

Skatteverket blir tillsynsmyndighet och kommer att kontrollera kassaregistren regelbundet genom oanmälda besök. Skatteverket har möjlighet att ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr om reglerna inte följs.

Avgiften kan under vissa förutsättningar tas ut med ett högre belopp. Avgift tas inte ut för obetydliga överträdelser och möjlighet finns till befrielse från kontrollavgiften.

11.4 Administrativa sanktioner

11.4.1 Skattetillägg

Skatteverket beslutar själv

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst skattebrottslagen, se vidare avsnitt 11.5. Det systemet hanteras av allmänna domstolar.

Parallellt med det straffrättsliga sanktionssystemet finns ett administrativt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Det systemet finns till för att de skattskyldiga ska vara noggranna när de lämnar uppgifter till Skatteverket och lämna deklaration eller andra uppgifter i tid. Administrativa sanktionsavgifter beslutas normalt av Skatteverket som första instans. Skatteverkets beslut kan prövas i förvaltningsdomstolar – länsrätt, kammarrätt eller Regeringsrätten.

³ Lag (2006:575) om särskild skattekontroll i vissa branscher, Prop 2005/06:1 Effektivare skattekontroll

⁴ Budgetpropositionen för 2008, Prop 2007/08:1

⁵ Rapport DS 2009:43

⁶ Lag (2007:592) om kassaregister m.m. Prop 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

⁷ SKVFS 2009:1 och 2009:12

Skattetillägg i stället för straff

Det skatteadministrativa sanktionssystemet infördes år 1971. Samtidigt reformerades reglerna om skattebrott och skattebrottslagen infördes. Avsikten var att införa effektivare och rättvisare system – ett schabloniserat system som var enkelt att tillämpa – och därmed låta insatser från åklagare och domstol begränsas till den allvarligare skattebrottsligheten. Den målsättningen uppnåddes.

Regler om skattetillägg i många författningar

Regler om skattetillägg med i huvudsak samma innehåll finns i taxeringslagen och skattebetalningslagen.⁸ I tullagen finns regler om tulltillägg som till stor del motsvarar reglerna om skattetillägg i taxerings- och skattebetalningslagen.

Tillämpningen av skattetilläggsreglerna har undersökts och reglerna ändrats

Genom årens lopp har ett flertal förändringar av skattetilläggen genomförts, de flesta i mildrande riktning i syfte att säkerställa att det praktiska resultatet blir rättvist och legitimt.

Genom lagändringar 1 juli 2003 har möjligheterna att göra mer nyanserade bedömningar av frågan om skattetillägg i varje enskilt fall utökats och förbättrats. De tidigare gällande befrielsegrunderna har förtydligats och kompletterats med nya grunder. Dessutom har regler om delvis befrielse från skattetillägg införts. Genom dessa lagändringar har kraven på rättssäkerhet som ställs i artikel 6 i den europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) och som har betydelse för skattetilläggen kommit till uttryck direkt i lagtexten.

Skattetillägg i olika situationer, skattetilläggets storlek

Skattetillägg enligt taxeringslagen kan påföras i tre olika situationer, nämligen vid oriktig uppgift lämnad till ledning för taxeringen, vid skönsmässig avvikelse från deklarerade uppgifter och vid skönstaxering i avsaknad av deklARATION.

Med oriktig uppgift avses såväl att den skattskyldige lämnat en felaktig uppgift som att han underlåtit att lämna en uppgift som är av betydelse för en riktig taxering.

Skattetillägg påförs i regel med 40 procent på undandragen skatt vid inkomst-taxeringen och med 20 procent när det gäller moms, punktskatter, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter. Lägre procentsatser tillämpas vid periodiseringsfel och om Skatteverket har kunnat rätta en oriktig uppgift med ledning av normalt tillgängligt kontrollmaterial.

Många fel beläggs inte med skattetillägg

Skattetillägg påförs inte om skattskyldig själv på eget initiativ rättar en felaktig uppgift i sin deklARATION. Skattetillägg tas inte heller ut vid rättelse av en uppenbar felräkning eller misskrivning eller vid rättelse av en oriktig uppgift i fråga om inkomst av tjänst eller kapital, om rättelse kunnat göras med ledning av sådan kontrolluppgift som ska lämnas utan föreläggande. Skattetillägg utgår inte heller vid bedömning av ett öppet framställt yrkande.

Skattetillägg leder till många beslut

Inom inkomstskatteområdet kan skattetillägg påföras vid den årliga taxeringen samt vid omprövning och eftertaxering som görs därefter. Det förekommer dock att skattetillägg påförs genom omprövning redan under taxeringsperioden. Ett redan meddelat skattetilläggsbeslut kan också omprövas. Antalet beslut är därför inte liktydigt med antalet påförda skattetillägg.

I 11.11 Tabell visas en fullständig brutto-redovisning av antalet beslut om skattetillägg enligt taxeringslagen och skattebetalningslagen inklusive sådana som grundats på skönsmässig bedömning. I många fall undanröjs ett beslut om skattetillägg eller sätts ett skattetillägg ned genom ett nytt beslut. Så kan t.ex. ske om den skattskyldige helt eller delvis befrias från skattetillägget eller om Skatteverket vid omprövning av den skattefråga som föranlett skattetillägget ändrar det beslutet.

⁸ För taxeringslagen finns bestämmelser i 5 kap (1990:324). För skattebetalningslagen finns bestämmelserna i 15 kap (1997:483) och för tullagen i 8 kapitlet (2000:1281).

11.11 Tabell Antal skattetilläggsbeslut, tusental Decisions on tax surcharge, thousands

	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
							Antal Number	Andel av totalt antal Share of grand total
Inkomstskatt (Income tax)								
Årlig taxering (Yearly assessment)	43	27	22	22	21	17	14	
Omprövning påförda (Reconsideration, debited)	20	15	13	12	12	14	12	
Omprövning nedsatta (Reconsideration, reduced)	19	14	11	10	10	9	8	
Summa beslut (Sum of decisions)	83	57	46	43	43	40	34	20%
Mervärdesskatt (VAT)								
Påförda (Debited)	61	58	51	49	48	37	39	
Nedsatta (Reduced)	34	25	22	20	19	17	16	
Summa beslut (Sum of decisions)	95	82	73	69	67	54	55	33%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)								
Påförda (Debited)	42	44	37	32	33	37	34	
Nedsatta (Reduced)	18	14	13	11	11	11	12	
Summa beslut (Sum of decisions)	60	58	49	43	43	48	46	27%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)								
Påförda (Debited)	33	29	25	23	22	24	24	
Nedsatta (Reduced)	17	12	11	9	9	9	8	
Summa beslut (Sum of decisions)	50	40	36	32	31	33	32	19%
Punktskatter (Excise duties)								
Summa beslut (Sum of decisions)	2	1	1	1	1	1	1	1%
Totalt antal (Grand total)	290	238	205	189	185	176	168	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Antalet skattetilläggsbeslut, som fattades av Skatteverket år 2009, uppgick till 168 000. Det är en trendmässig minskning under 2000-talet främst beroende på färre beslut avseende inkomstskatt. Att besluten är många beror på att skattetillägg oftast påförs vid skönsbeskattning och att många skattetilläggsbeslut omprövas. Flest skattetilläggsbeslut avser mervärdesskatt.

Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av skattetilläggsbeslut beräknades, för åren 2000 och 2001 tillsammans, till knappt 50 000 när det gäller skattedeclaration (avdragen skatt, arbetsgivaravgifter eller mervärdesskatt) och ca 100 000 avseende inkomstskatt. Antalet berörda

personer var alltså mindre än en tredjedel av antalet beslut.⁹ Beloppsmässigt dominerar skattetilläggen vid skönsbeskattning eftersom skönsbeskattningen avser hela förvärvskällan medan andra höjningar i regel avser enskilda inkomst- eller avdragsposter i deklARATIONEN.

1,1 miljard i skattetillägg år 2009

Den beloppsmässiga omfattningen av påförda skattetillägg framgår av 11.12 Tabell. Skattetillägg sätts ofta ner eller undanröjs. Till exempel undanröjs i regel skattetillägg som påförts i avsaknad av deklARATION om deklARATION senare inkommer. Skattetilläggs nettovärde framgår av tabellen.

⁹ RSV Rapport 2002:14, jfr även 11.11 i årsboken 2003

11.12 Tabell

Skattetillegg, nettobelopp i mnkr

Value (net) of decisions on tax surcharges, MSEK

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
								Mnkr MSEK	Andel av summa Share of total
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	871	1 231	257	629	1 921	805	346	500	45%
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	272	312	303	256	276	315	436	327	29%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	88	143	166	148	161	171	153	172	15%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	52	67	62	69	67	72	73	67	6%
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	21	16	19	16	21	25	38	52	5%
Summa (Total)	1 303	1 769	806	1 119	2 448	1 388	1 046	1 118	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Syftet med skattetillegg er ikke å gi inkomster til statskassen uten å sikre at de skattskyldige er nøkterne i sitt oppgjiftslåmning. Om man jmfør skattetilleggen med bøter til fcljld av brott mot skattebrottslagen så påfjrs skattetillegg med ett belopp som er flere hundre gånge stjre. Vad gæller skattetillegg år 2006 avseende inkomstskatt avviker detta frân jvriga år. Det hoga beloppet beror på ett fåtal men beloppsmæssigt stora beslut.

Stora skillnader mellom skatteslagen

Råknat per skatte- eller avgiftstillegg er det store skillnader mellom skatteslagen. Det gjennomsnittlige skattetillegget er hçgst for inkomstskatt og punktskatter. Det fcrhållandevis hoga gjennomsnittlige beloppet år 2006 beror som ovan næmmts på ett fåtal men beloppsmæssigt store beslut avseende inkomstskatt (11.13 Tabell).

11.13 Tabell

Storleken (netto) på det gjennomsnittlige skattetilleggsbeslutet, kr Net value of the average tax surcharge decision, SEK

	2000	2001	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	10 522	21 732	4 505	13 636	44 248	18 684	8 650	14 706
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	2 859	2 638	3 682	3 509	4 023	4 709	8 074	5 945
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	1 470	2 116	2 868	3 006	3 739	3 937	3 187	3 739
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	1 028	1 566	1 544	1 943	2 111	2 349	2 212	2 094
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	12 038	15 669	14 523	13 220	14 378	18 047	23 363	28 695
Genomsnitt samtlige (Total average)	4 500	8 129	3 381	5 453	12 972	7 492	5 654	6 655

Källa: Skatteverket verksamhetsstatistik

Skattetillegg vid årlig taxering berer frâmst fysiske personer

Av allmânt interesse er i hvilken utstrækning felaktigheter som grundar skattetillegg opptræcks redan vid den årlige taxeringen. Det er fysiske personer som antals- og be-

loppsmæssigt svarer for den jvrvægende andelen skattetillegg vid den årlige taxeringen. Frân år 2004 har det dock skett en fcrskjutning i beloppandelarna til fcljld av vâsentligt lægre skattetilleggsbelopp på fysiske personer.

11.14 Tabell

Skattetillägg vid årlig taxering

Tax surcharge at annual assessment

	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antal (Number)							
Fysiska personer (Individuals)	39 369	22 843	18 759	17 962	17 668	14 530	11 771
Juridiska personer (Legal entities)	3 981	4 625	3 729	3 690	3 124	2 460	2 658
Summa (Total)	43 350	27 468	22 488	21 652	20 792	16 990	14 429
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	91%	83%	83%	83%	85%	86%	81%
Belopp, mnkr (Value MSEK)							
Fysiska personer (Individuals)	916	314	274	276	258	221	186
Juridiska personer (Legal entities)	189	301	241	214	164	140	164
Summa (Total)	1 105	615	515	490	422	361	350
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	83%	51%	53%	56%	61%	61%	60%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)							
Fysiska personer (Individuals)	23 277	13 731	14 606	15 366	14 607	15 210	15 827
Juridiska personer (Legal entities)	47 414	65 137	64 629	57 995	52 585	56 911	61 710

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Flest skattetillägg för utebliven deklaration

Som ovan nämnts har Skatteverket under år 2002 närmare undersökt tillämpningen av skattetillägg.¹⁰ Sammanfattningsvis var cirka 70 procent av alla skattetillägg vid den årliga taxeringen år 2000 sådana som påförts för att den skattskyldige inte deklarerat (skönstaxering) och nästan 90 procent av skattetilläggsbeloppet avsåg skönstaxering. Nio av tio skattetillägg som påförts till följd av oriktig uppgift vid deklarationsgranskningen understeg 10 000 kr.

En närmare undersökning av hur underlagen för skattetillägg fördelar sig visade att inkomstslaget kapital svarade för mer än hälften av antalet skattetillägg och ca en fjärdedel av skattetilläggsbeloppet. Skattetilläggen för juridiska personers näringsverksamhet svarade för 13 procent av antalet skattetillägg och för 49 procent av skattetilläggsbeloppet.

Skattetillägg efter olika procentsatser

Skattetillägg kan som ovan nämnts tas ut efter olika procentsatser. När det gäller in-

komstskatten är skattetilläggen normalt 40 procent av den skatt som, om den oriktiga uppgiften hade godtagits, inte skulle ha påförts eller felaktigt skulle ha tillgodoräknats den skattskyldige. Skattetillägget är 10 procent både när det gäller oriktig uppgift som kunnat åtgärdas med tillgängligt kontrollmaterial och oriktig uppgift som avser periodisering. För underskott gäller särskilda regler.

När det gäller andra skatter än inkomstskatten var procentsatserna för skattetillägg i motsvarande situationer hälften av dem som gäller för inkomstskatten. Vid felaktig periodisering gäller dessutom från och med inkomståret 2004 att skattetillägget ska beräknas efter 2 procent om det är fråga om sådan skatt för vilken redovisningsperioden är högst tre månader och felet är högst fyra månader. För skatter som redovisas i skattedeklarationen finns alltså procentsatserna 20, 5 eller 2 procent.

11.15 Tabell

Skattetillägg, tillämpning av olika procentsatser vid beskattningsbeslut 2009

Tax surcharge, applied percentage rate, decisions during 2009

	Mervärdesskatt VAT			Arbetsgivaravgifter Payroll tax			Avdragen skatt Preliminary tax, PAYE		
	20%	5%	2%	20%	5%	2%	20%	5%	2%
Antal i % (Number)	98,4%	0,6%	1,0%	87,6%	12,3%	0,1%	87,3%	12,6%	0,1%
Belopp i % (Value)	98,9%	0,7%	0,3%	96,1%	3,7%	0,0%	92,9%	7,0%	0,1%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

¹⁰ Skatteverket, RSV Rapport 2002:14, avsnitt 3.6

Säkra uppgifter saknas om i vilken utsträckning skattetillegg vid inkomstbeskattningen påförs efter de olika procent-satserna.

11.4.2 Förseningsavgifter

I syfte att de skattskyldiga ska deklarerar i rätt tid finns en sanktion i form av förseningsavgift. Förseningsavgift gäller således deklarationen som sådan. Vid försenad betalning av skatten finns andra sanktioner som inte behandlas här. Nämnas ska bara att genom skattebetalningslagen¹¹ infördes fr.o.m. år 1998 det s.k. skattekontot – ett slags skatteavräkningskonto där skattebetalningarna inte är kopplade till respektive skatt eller avgift. Vid underskott på kontot debiteras ränta beräknad dag för dag.

På inkomstskatteområdet var förseningsavgiften 500 kr för fysiska personer och 1 000 kr för juridiska personer.¹² Avgiften fyrdubblades om deklarationen kom in efter den 1 augusti. Fr.o.m. taxeringsåret 2004 gäller nya regler. Förseningsavgif-

terna höjdes till 1 000 kr respektive 5 000 kr. Höjningen är alltså betydligt större för juridiska personer. Kommer deklarationen inte in inom tre månader påförs ytterligare en förseningsavgift och kommer den inte in efter ytterligare två månader påförs en tredje förseningsavgift.

Förseningsavgift även för skattedeklarationen

Samtidigt med skattekontot infördes en ny skattedeklaration med gemensam redovisning av mervärdesskatt, källskatt och arbetsgivaravgifter i en och samma redovisningshandling. Förseningsavgiften för skattedeklarationen är 500 kr och i vissa fall 1 000 kr vid upprepad försening.

Punktskatterna redovisas i särskilda deklarationer. De omfattas av skattebetalningslagen (skattekontot) fr.o.m. år 2003. För punktskatterna gällde sedan år 1988 till och med år 2002 att förseningsavgiften i normalfallet uppgick till 300 kr och i vissa fall 600 kr vid upprepad försening.

11.16 Tabell

Antal beslut om förseningsavgifter, tusental Number of decisions on late filing charge, thousands

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	69	66	66	69	71	66	60
Fastighetsdeklaration (<i>Real estate Tax Return</i>)	0	2	2	2	0	0	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	157	162	170	132	182	182	188
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	4	10	10	8
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2	1	2	2	3	3	3
Totalt antal (<i>Grand total</i>)	229	231	240	210	266	261	259

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Med kvartalsredovisning avses här sådan periodisk sammanställning av värdet av varuleveranser till momsregistrerade köpare i andra EU-länder. Reglerna om förseningsavgift för kvartalsredovisning har börjat tillämpas först från och med år 2006. Det lägre antalet förseningsavgifter avseende

skattedeklaration år 2006 torde väsentligen kunna hänföras till brister i rutinerna.

Det ökade nettobeloppet efter år 2003 beror på de höjda förseningsavgifterna avseende inkomstdeklarationen som nämnts ovan.

¹¹ Lag (1997:483)

¹² 5 kap 10§ taxeringslagen

11.17 Tabell

Nettobelopp, förseningsavgifter, mnkr

Net value, late filing charges, MSEK

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	102	177	161	95	166	135	147
Fastighetsdeklaration (<i>Real Estate Tax Return</i>)	1	3	2	3	0	0	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	107	105	109	81	120	116	127
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	3	8	8	6
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	1	1	1	1	1	2	2
Totalt antal (<i>Grand total</i>)	210	286	274	183	295	261	282

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

11.18 Tabell

Förseningsavgifter vid årlig taxering

Late filing charges at annual assessment

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antal (Number)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	47 280	47 296	53 701	55 489	55 030	55 048	48 780
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	15 418	13 013	12 710	13 889	16 281	10 515	10 944
Summa (Total)	62 698	60 309	66 411	69 378	71 311	65 563	59 724
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	75%	78%	81%	80%	77%	84%	82%
Belopp, mnkr (Value MSEK)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	71	97	95	51	94	96	93
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	35	84	66	45	72	40	54
Summa (Total)	106	181	161	95	166	136	147
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	67%	54%	59%	53%	57%	71%	63%
Genomsnitt, kr (Average value SEK)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	1 502	2 051	1 778	911	1 713	1 744	1 914
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	2 270	6 455	5 166	3 233	4 435	3 804	4 910

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Förseningsavgifterna vid den årliga taxeringen

Omfattningen av antalet beslut om förseningsavgift framgår av 11.18 Tabell.

Det är fysiska personer som antals- och beloppsmässigt svarar för den övervägande andelen förseningsavgifter vid den årliga taxeringen. Förtryckningen av inkomstuppgifter för fysiska personer som är näringsidkare kan väsentligen förklara

minskningen mellan år 2002 och 2003. Juridiska personer debiterades i genomsnitt väsentligt högre belopp i förseningsavgift år 2004 jämfört med år 2003 beroende på den högre ”förseningsavgiftstaxan”.

Den stora beloppsmässiga minskningen av förseningsavgifterna avseende inkomstskatt år 2006 torde kunna förklaras med att färre påförts det andra och tredje steget i avgiften.

11.5 Skattebrott m.m.

11.5.1 Skattebrottslagen

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst reglerat i skattebrottslagen.¹³ Lagstiftningen tar företrädesvis sikte på förfaranden som avser större belopp och görs uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Skattebrottsutredningar har i regel föregåtts av en brottsanmälan från Skatteverket. Åklagaren prövar om förutsättning finns för att väcka åtal i domstol. Allmänna domstolar med tingsrätt som första instans prövar om den tilltalade gjort sig skyldig till brott.

Fram till den 1 juli 1996 var kriminaliserade förfaranden inom skatteområdet i Sverige reglerade främst i skattebrottslagen och i uppbördslagen.⁴ Bestämmelserna i uppbördslagen tog sikte på åsidosättanden av bestämmelserna för arbetsgivare att göra skatteavdrag och till statsverket betala in innehållen preliminärskatt. Genom skattebrottslagens nya utformning fr.o.m. 1 juli 1996 samlades straffbestämmelserna i skilda skatteförfattningar i den nya skattebrottslagen. Sålunda inarbetades straffbestämmelserna från uppbördslagen i skattebrottslagen. Vidare är lagen generellt tillämplig på skatter och skattebrottet har utformats som ett farebrott med ett enhetligt subjektivt rekvisit. Det räcker således att förfarandet medfört fara att skattedebiteringen blir för låg, för att lagen ska vara tillämplig.

11.5.2 Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet

Brottsförebyggande rådet (Brå) ansvarar sedan år 1994 för Sveriges officiella statistik inom rättsväsendet. Till grund för statistiken över anmälda och uppklarade brott ligger uppgifter från polis och åklagare. Anmälda brott avser anmälningar som inkommit under ett visst kalenderår. Principerna för registrering av brott i Sverige skiljer sig från många andra länders. Även om de juridiska brottsdefinitionerna är lika kan praxis för hur olika typer av händelser ska kategoriseras variera. Exempelvis gäller i Sverige att försök, förbe-

redelse och stämpling till brott redovisas som fullbordade brott. Den svenska statistiken omfattar varje upptagen brottsanmälan även om det senare skulle visa sig att tillräcklig bevisning inte finns. Vidare omfattar den svenska statistiken flera brott av samma typ mot samma offer. Man kan således säga att för de flesta brottstyper maximerar den svenska statistiken antalet anmälda brott.

I lagföringsstatistiken utgår man från lagföringarna varmed avses domar i tingsrätt – alltså för närvarande endast första instans – samt beslut om strafföreläggande och åtalsunderlåtelse som fattas av åklagare. Uppgifterna hämtas från rättsväsendets informationssystem. Domarna klassificeras efter huvudbrott och huvudpåföljd. Med huvudbrott avses det brott som har det strängaste straffet i straffskalan och med huvudpåföljd avses den mest ingripande om domen innehåller flera påföljder.

11.5.3 Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott

Vem som helst kan anmäla misstanke om brott. Det är dock endast undantagsvis som andra än Skatteverket kan underbygga sin anmälan med uppgifter om innehållet i deklARATIONER etc. Vid skatterevisioner uppkommer också ibland misstanke om bokföringsbrott. Någon absolut gräns för när ett skatteundrandragande kan vara straffbart enligt skattebrottslagen finns inte. När bestämmelserna om skattetillägg tillkom, vilket var samtidigt med skattebrottslagens införande, klargjordes i förarbetena att skattetillägg skulle vara den enda sanktionen såvida inte det undanhållna beloppet uppgick till betydande belopp.

Högsta domstolen, HD, har prövat beloppsgränsen i två mål.¹⁵ HD uttalade att det inte kunde komma i fråga att fastställa någon exakt gräns till ledning för domstolarnas rättstillämpning av vad som ska anses utgöra betydande belopp. HD fastslog emellertid att gränsen i allmänhet kunde sättas vid ungefär ett basbelopp. Enligt Skatteverkets riktlinjer för åtalsanmälan ska brottsanmälan avseende skattebrott

¹³ Vid in- eller utförsel ska i vissa fall tull, annan skatt eller avgift betalas. Den som bryter mot sådana bestämmelser straffas inte efter skattebrottslagen utan

¹⁴ Skattebrottslagen (1971:69), Uppbördslagen (1953:272) med stöd av lagen (1960:418) om varusmuggling. Vidare finns straffbestämmelser i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Den lagen innehåller också bestämmelser om transporttillägg om 20 procent och uttas på samma sätt som skatt enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ifrågakvarande bestämmelser behandlas inte här.

¹⁵ NJA 1984 s 384 och NJA 1984 s 520.

numera göras när den undandragna skatten överstiger ett prisbasbelopp.¹⁶ Skatteverket har utöver skattebrott anmälningsskyldighet för bokföringsbrott, överträdelse av låneförbudet och vissa andra brott. Skatte-

verket kan anmäla även andra brott så som förfalskning, bedrägeri och överträdelse av näringsförbud. Den totala mängden brottsanmälningar från Skatteverket framgår av 11.19 Tabell.

11.19 Tabell

Antal brottsanmälningar från skatteregionerna och index för anmälningar 2007, i förhållande till antalet deklarationskyldiga personer år 2008

Number of reports to prosecutors from tax regions and for tax regions index, related to the numbers of individuals liable file an income tax return in 2008

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009
Skatteregion (Tax Region)							Index
Stockholm	1 089	963	699	690	894	844	441
Östra	370	269	402	470	382	593	118
Södra	694	623	696	659	599	403	89
Västra	756	607	565	674	650	628	92
Mälardalen	506	349	386	482	607	908	102
Norra	308	267	305	269	236	373	44
Mitt	354	476	402	408	434	213	70
Storföretagsregionen (SFR)	14	50	44	48	32	64	
Riket (Total)	4 091	3 604	3 499	3 700	3 834	4 026	100

Källa: Skatteverket, Diarätt 3930, 5921

Hur skatteregionernas brottsanmälningar fördelar sig på olika brott, t.ex. hur många som avser just skatte- eller bokföringsbrott, framgår inte längre av Skatteverkets statistik. För uppgifter avseende tidigare år, se Skattestatistisk årsbok 2002. Hur

många personer som i den brottsutredande verksamheten misstänks för bokförings- och skattebrott under senare år framgår numera av den officiella kriminalstatistiken. Det är dock först fr.o.m. år 2000 som denna statistik är komplett och tillförlitlig.

11.20 Tabell

Antalet personer misstänkta för bokföringsbrott och skattebrott

Number of person suspected of bookkeeping crime or tax crime

	1990	1999 ***	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bokföringsbrott* (bookkeeping crime)	..	(260)	1 100	2 010	2 599	2 764	2 851	2 978	2 905
Skattebrott m.m.** (tax crime)	708	(331)	816	1 521	1 797	1 983	1 972	2 455	2 373
därav skattebrottslagen (Tax Crime Law)	708	326	782	1 443	1 717	1 845	1 806	2 309	2 219
Summa (Sum total)		(591)	1 916	3 531	4 396	4 747	4 823	5 433	5 278

* Bokföringsbrott fick en egen brottskod först år 1999 och kan därför inte särredovisas för tidigare år.

** Fr.o.m. år 1999 avses misstänkta för brott mot Skattebrottslagen (1971:69), 25 § lagen (1986:436) om överträdande av näringsförbud, 20 § Insiderlagen (1990:142), 2-7, 9 §§ Insiderstrafflagen (2000:1086), 7 kap 1 § lag (1991:980) om handel med finansiella instrument, 3-4 §§ Lag (2002:44) om straff för finansiering av allvarlig brottslighet i vissa fall m.m.

*** På grund av registeromläggning hos Rikspolisstyrelsen finns ett visst bortfall av antalet inkomna ärenden till Brå (uncertain figures)

.. = Uppgiften inte tillgänglig (not available).

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken

¹⁶ Ett prisbasbelopp år 2009 motsvarar 42 800 kr

Under 2000-talet noteras ett stigande antal personer misstänkta för brott. Skattebrottsenheter har bildats för att i första hand hjälpa åklagarna att utreda brottsanmälningar från Skatteverket, se vidare nedan. Den ökning av antalet för skatte- och bokföringsbrott misstänkta personer som skett bedöms till väsentlig del bero på tillkomsten av skattebrottsenheterna.

11.5.4 Skatteverket biträder i brottsutredningar

Sedan den 1 januari 1998 kan Skatteverket på eget ansvar handlägga brottsutredningar om ekonomisk brottslighet. Åklagare vid Ekobrottsmyndigheten (EBM) eller inom det allmänna åklagarväsendet kan begära biträde av en skattebrottsenhet (SBE) för att genomföra en förundersökning av vissa brott främst inom skatteområdet.¹⁷ Om åklagaren finner att det finns särskilda skäl, får Skatteverket också medverka i utredningar av annan brottslighet.

SBE är organisatoriskt avskilda enheter som är självständiga från Skatteverkets verksamhet i övrigt, för att undvika att den brottsutredande funktionen sammanblandas med Skatteverkets andra funktioner. Verksamheten vid SBE har byggts upp successivt. Vid utgången av år 2000 fanns ca 100 personer anställda på skattebrottsenheterna och år 2008 har detta antal mer än fördubblats. Under år 2001 har Skatteverket på regeringens uppdrag utvärderat skattebrottsenheterna.¹⁸ Samtidigt har riksdagens revisorer utvärderat myndighets-samverkan mot ekonomisk brottslighet.¹⁹

Den bild som tecknas i de två utredningarna överensstämmer. Revisorerna konstaterar att ”vad gäller skattebrottsenheterna var motivet att skattebrottsutredarna med sin kompetens och närhet till skattemyndigheterna skulle vara bäst lämpade att utreda skattebrott. I granskningen har inte framkommit annat än att detta också är fallet.”

11.21 Tabell

Verksamheten vid skattebrottsenheterna Operations at Tax Fraud Units

	Antal anställda vid utgången av året*	Antal ärenden	Varav avslutade egna förundersökningar	Antal för brott misstänkta personer
	Employed at the end of year	Number of criminal cases	Of which number of the own criminal investigations	Number of persons suspected of crime
1999	74	275	258	306
2000	99	488	463	553
2001	131	726	659	811
2002	157	989	911	1 052
2003	179	1 378	1 267	1 446
2004	194	1 691	1 553	1 762
2005	221	2 025	1 884	2 229
2006	237	2 118	2 018	2 499
2007	251	2 215	2 105	2 886
2008	246	2 263	2 147	2 890
2009	240	2 125	2 020	2 609

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Den operativa verksamheten vid skattebrottsenheterna har ökat i takt med uppbyggnaden av enheterna, jfr. 11.21 Tabell. Antalet ärenden, avslutade förundersökningar och misstänkta personer ökar snabbare än antalet anställda. Att produktiviteten inom SBE förbättrades markant sammanhänger med att den genomsnittliga

handläggningstiden för brottsutredningar minskat. Från och med år 2007²⁰ kan SBE-utredare medverka i husrannsakan och efter åklagarbeslut ta handlingar i beslag i den mån våld mot person inte behöver användas. De kan också att få viss direktåtkomst till uppgifter i skattedatabasen.

¹⁷ Enligt lagen (1997:1024) om Skatteverkets medverkan i brottsutredningar

¹⁸ En ny kraft i ekobrottsbekämpningen. En utvärdering av skattebrottsenheterna. Riksskatteverket. RSV Rapport 2001:7

¹⁹ Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet. Riksdagens revisorer. Rapport 2001/02:3

²⁰ SFS 2005:280, prop. 2005/06:169

Skattebrott upptäckts ofta i samband med en skatterevision som granskar förgången tid. Själva skatteutredningen kan också ta tid. Av tabellen nedan framgår till vilket år själva brottet var hänförligt i de domar som avkunnades år 2009 och där det fanns ett brott mot skattebrottslagen. Som framgår av 11.22 Tabell ligger många brott långt

tillbaka i tiden vilket i regel innebär lägre straffpåföljd för brottslingen.

11.5.5 Domar

I 11.23 Tabell visas utvecklingen av antalet dömda enligt skattebrottslagen där brott mot skattebrottslagen varit huvudbrott och vilken huvudpåföljd som domstolen då utmätt.

11.22 Tabell

Antalet brott mot skattebrottslagen i domar år 2009 efter det år då brottet begicks Passed judgements in 2009 and the year the crime was committed

	Antal Number	Andel Share
2009	4	0%
2008	61	5%
2007	140	12%
2006	280	23%
2005	280	23%
2004 eller tidigare (or earlier)	450	37%
Summa (Sum total)	1 215	100%

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken, tabell 491

11.23 Tabell

Skattebrottslagen, lagföringsbeslut efter huvudbrott och huvudpåföljd The Tax Fraud Act, all conviction decisions, by principal offence and principal sanction

	1985	1995	2001	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Huvudbrott * (Principal offence)									
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	263	98	140	167	245	230	247	249	179
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	18	2	3	1	3	4	3	1	-
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	146	108	122	139	242	220	237	193	158
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	37	21	31	69	36	45	34	37	36
Skatteavdragsbrott, 6§, ** (Tax-deduction crime)	-	-	-	-	1	1	0	-	-
Skatte-/uppbördsredovisningsbrott 7-9§ (Tax-collection accounting crime)	223	39	24	31	15	18	11	9	11
Försvårande av skattekontroll, 10§ (Aggravation of tax control)	189	3	40	64	67	71	82	96	57
Summa (Sum total)	876	271	360	471	609	589	614	585	441
Huvudpåföljd (Principal sanction)									
Fängelse (Prison)	254	128	120	142	263	212	229	191	133
Skyddstillsyn (Probation)	7	0	4	5	11	8	9	10	6
Villkorlig dom (Suspended sentence)	290	109	144	147	198	212	247	226	187
Böter (Fines)	313	29	27	37	32	43	30	43	35
Strafförelägganden (Summary fines)	6	1	65	138	103	111	94	111	76
Annan påföljd (Other sanction)	6	4	-	2	2	3	5	4	4
Summa (Sum total)	876	271	360	471	609	589	614	585	441
Åtalsunderlåtelse*** (Waivers of Prosecution)	60	22	16	12	15	7	29	34	20

* Flertalet brott i skattebrottslagen hade före år 1997 andra benämningar.

** Före år 1997 fanns inga huvudbrott enligt denna paragraf eftersom den innebar att bestämmelse i brottsbalken i stället skulle tillämpas.

*** Åtalsunderlåtelse är knutna till ett visst huvudbrott. De har dock inte medräknats, utan redovisas för sig.

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken

Domar koncentrerade på allvarigare skattebrott

Det förefaller som om domstolarna under 2000-talet behandlar allt allvarigare skattebrott. Det finns dock inte någon statistik om storleken på de undanhållna inkomster osv. som legat till grund för domarna i fråga. Rättegångsbalkens regler om strafföreläggande innebär att frågan om ansvar för brott som hör under allmänt åtal inte prövas av domstol utan av åklagare. Strafföreläggande innebär att den misstänkte för godkännande föreläggs ett straff. Fr.o.m. år 1997 kan man även få villkorlig dom genom strafföreläggande, vilket bedöms vara orsaken till en ökad användning av strafföreläggandeinstitutet.

Villkorlig dom förenas vanligen med böter. Domstolen kan dock numera döma

även till påföljden samhällstjänst. 11.23 Tabell upptar bara de fall då skattebrottet var det allvarligaste brottet personen dömdes för. Av lagföringsstatistiken kan man emellertid också få fram i vilken utsträckning en lagbestämmelse överhuvud taget varit med i domstolarnas eller åklagarnas avgörande dvs. i lagföringen, se 11.24 Tabell.

Antal lagföringar

Skattebrottsenheterna inrättades i juli 1998 och kom i operativ verksamhet år 1999. Med början sistnämnda år har antalet lagföringar av skattebrott ökat. Som framgår av 11.24 Tabell är andelen kvinnor bland skattebrottslingar låg. Och andelen kvinnor som döms för grovt skattebrott är särskilt lågt. Den sociala bakgrunden för skattebrottslingar beskrivs i avsnitt 11.5.7.

11.24 Tabell

Skattebrottslagen, antal brott i lagföringar och huvudbrott, efter brottstyp och den lagförde personens kön, år 2009

Tax crime law. Number of applied law sections and principal crime, total and for women, 2009

Lagrum Section of law	Lagföringar Law section			Därav Huvudbrott Of which main crime		
	Totalt Total	Kvinnor Women		Totalt Total	Kvinnor Women	
		Antal Number	Andel Share		Antal Number	Andel Share
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	429	39	9%	186	11	6%
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	3	-	0%	-	-	-
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	367	21	6%	159	12	8%
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	59	12	20%	38	6	16%
Vårdslös skatteredovisning, 8 § (Negligent tax specification)	8	-	0%	3	-	0%
Skatteredovisningsbrott 7§ (Tax accounting crime)	23	4	17%	9	-	0%
Försvårande av skattekontroll, 10 § (Aggravation of tax control)	769	89	12%	66	10	15%
Summa (Sum)	1 658	165	10%	461	39	8%

Anm: Under 2009lagfördes inga personer för Skatteavdragsbrott respektive vårdslös uppbördsredovisning.

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 405

11.25 Tabell

Domslut med huvudpåföljd fängelse efter huvudbrott och fängelse tidens längd i månader och totalt antal fängelseår

Convictions in district courts involving a prison sentence as principal sanction, by principal offence and term of imprisonment in months and total number of years in prison

År	Antal fängelsestraff	Genomsnittlig strafftid, mån	Summa strafftid, år
Year	Number of prison-sentences	Average length of prison-sentence (months)	Sum total length of prison-sentence (years)
1994	101	14,0	118
1995	128	12,1	129
1996	145	14,6	176
1997	140	10,3	120
1998	135	11,3	127
1999	120	14,8	148
2000	103	15,9	136
2001	120	16,7	167
2002	129	18,0	194
2003	163	14,0	190
2004	142	15,6	185
2005	263	18,0	395
2006	213	16,9	300
2007	229	17,0	328
2008	191	16,1	256
2009	133	14,8	164

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken, tabell 430.

11.5.6 Fängelsestraffen för skattebrott

Den genomsnittliga strafftiden för brott enligt skattebrottslagen kan variera mycket

mellan olika år främst beroende på att antalet personer som döms till mycket långa frihetsstraff kan skilja sig mycket mellan åren.

Variationerna mellan åren är stora men med en svag långsiktig trend att det totala antalet fängelseår ökar. Det totala bötesbeloppet för brott mot skattebrottslagen uppskattas²¹ till några få miljoner kronor om året. De totala böterna som utdöms för brott mot skattebrottslagen ligger således i storleksordningen en promille av de belopp netto som påförs i skattetillägg.

11.5.7 Skattebrottslingen

Brottsförebyggande rådet har år 2002 undersökt skattebrottslingens sociala bakgrund för att bl.a. se om den skiljer sig från normalbefolkningens eller den sociala bakgrund som tjuvar har. I undersökningen²² har man sökt svar på följande frågor:

- Vad kännetecknar den sociala bakgrunden hos personer som blir lagförda för skattebrott respektive stöld?
- Hur ser personernas tidigare och efterföljande brottsbelastning ut?
- Vilka misstänkta skattebrottslingar hamnar inte inför skranket?
- Vilken typ av handlingar har de dömda för skattebrott begått?

Vilka personer som misstänks eller döms för skattebrott beror i stor utsträckning på inriktningen och genomförande av kontrollverksamheten dvs. vilka som kontrolleras och hur kontrollen genomförs. Men det beror också på hur Skatteverkets personal fullgör sin skyldighet att anmäla misstänkta fall av skattebrott till åklagare och hur åklagaren bedömer Skatteverkets anmälan och vilka utredningsresurser som finns för brottsutredningen.

I undersökningen har studerats personer:

- som lagförts för brott mot skattebrottslagen under åren 1996-1999
- som misstänkts år 1996, men inte lagförts för brott mot skattebrottslagen åren 1996-1999
- som lagförts för stöld eller grov stöld år 1996
- som tillhör normalbefolkningen dvs. en jämförelsegrupp

De som döms för skattebrott har till klart övervägande del begått dem inom ramen

för en näringsverksamhet. De värden som undandragits i skatt är stora och kontrasterar starkt mot de värden som de flesta för stöld döms för. Skattebrottslingen får oftare stränga straff än stöldbrottslingen. Stöldbrottslingar har genomsnittligt sett en väsentligt mindre gynnsam social bakgrund än skattebrottslingar. Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelsvensson". Hans föräldrar har ungefär samma utbildning som medelsvensson men en större andel har föräldrar med höga inkomster samtidigt som en större andel har föräldrar med lägre inkomster jämfört med normalbefolkningen. Bland föräldrarna finns en viss överrepresentation av egna företagare.

Det finns även en svag antydning till att gruppen lagförda för skattebrott genomsnittligt sett skiljer sig en aning från normalpopulationen när det gäller vissa bakgrundsfaktorer rörande föräldrars ålder, civilstånd och invandrarbakgrund. Tendenser som dock är klart mer påtagliga hos lagförda för stöld. Ser man till de lagfördas egen sociala situation är även den i mångt och mycket densamma som normalbefolkningens. Skattebrottslingen är dock oftare verksam i småföretag och har något lägre utbildningsnivå.

När det gäller jämförelser mellan lagförda skattebrottslingar å ena sidan och enbart misstänkta å den andra sidan finns en svag men konsekvent tendens till att de som enbart misstänkts för skattebrott har en social bakgrund och en egen social status som är något mer gynnsam än de lagfördas. Dessa skillnader är dock påtagligt små. Huvudintrycket är att grupperna liknar varandra i stor utsträckning. Drygt hälften av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är s.k. kroniska brottslingar.²³ Återfallen är inom en fyraårsperiod något vanligare bland de fängelsedömda jämfört med dem som inte dömts till fängelse.

De brott som mest förekommer i skattebrottslingarnas tidigare belastning är trafikbrott och brott mot andra specialstraffrättsliga författningar. Knappt 20 procent var tidigare lagförda för olika ekobrott, främst bokföringsbrott, samtidigt som 20 procent

²¹ Dagsbotens storlek beror på inkomst och försörjningsbörda. Beräkningen är baserad på antagandet av en dagsbot på 170 kr – vilket är dagsboten för en person med 200 000 i årsinkomst och som inte har några barn

²² Jonas Ring: Skattefiffelare och tjuvar. En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän. BRÅ 2003:3

²³ Lagförd nio eller fler gånger

hade dömts för traditionella brott (tillgreppsbrott, våld, hot eller skadegörelse).

Den sociala situationen tenderar att försämrans för dem som dömts för skattebrott. Andelen förvärvsarbetande minskar, inkomsterna blir påtagligt lägre, fler skiljer sig och dödligheten är högre. Dessa förändringar är också mer påtagliga för dem som dömts till fängelse än de som fått annan påföljd.

11.6 Borgenärsbrott och näringsförbud

Den förste juli 2005 trädde en ny lagstiftning i kraft som syftar till att underlätta utredning och lagföring av bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer. Grovt bokföringsbrott har getts en egen rubricering. Straffskalan för grovt respektive ringa bokföringsbrott skärps också. För grovt

brott höjs maximistraflet från fyra till sex års fängelse och för ringa bokföringsbrott från böter till fängelse i högst sex månader. Det är vanligt att skattebrott förekommer tillsammans med bokföringsbrott. Som ovan nämnts utreds även bokföringsbrott vid Skatteverkets skattebrottsenheter. Som framgår av 11.26 Tabell lagförs allt fler personer för bokföringsbrott.

Domstol kan meddela en person näringsförbud för tre till tio år om han grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet.²⁴ Bl.a. kan näringsförbud meddelas den som i avsevärd omfattning underlåtit att betala skatt, tull eller avgift. Omfattningen av näringsförbud framgår av 11.27 Tabell. Trenden är att såväl antalet nya näringsförbud som längden på näringsförbuden ökar, vilket gör att antalet näringsförbud i kraft vid årets slut ökar.

11.26 Tabell

Brott mot borgenärer m.m. 11 kap. brottsbalken. Personer lagförda för brott efter huvudbrott, år 1995 samt 2001-2009

Crimes against creditors etc. criminal code chapter 11. Persons found guilty of criminal offences, by principal offence, 1995 and 2001-2009

Lagrum Section of law	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006**	2007**	2008	2009
Oredlighet mot borgenär 1 § (Dishonesty to creditors)	20	13	9	19	12	4	8	19	14	12	9
Grov oredlighet mot borgenär 2 § (Gross dishonesty to creditors)	31	25	25	23	16	18	19	9
Försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning 2 § (Executory proceedings or aggravating the bankruptcy)	4	0	4
Vårdslöshet mot borgenär 3 § (Careless disregard of creditors)	3	-	-	1	1	1	1	-	1	1	-
Ottillbörligt gynnande av borgenär 4§ (Favouritism to creditors)	14	5	1	2	12	3	2	3	3	2	4
Bokföringsbrott 5 § (Bookkeeping crime)	792	949	755	945	954	969	1 267	1 354	1 395	1 568	1 279
Grovt bokföringsbrott 5 § *	20	53	120	128
Summa (Sum total)	860	992	790	990	995	995	1 297	1 405			

* Grovt bokföringsbrott finns bara särredovisat från och med år 2006.

.. = Ingen uppgift finns tillgänglig.

** 1 januari 2007 gjordes 11 kap i brottsbalken om och grov oredlighet flyttades till 1 § andra stycket. Andra paragrafen blev då försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning..

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken

11.27 Tabell

Antal näringsförbud Number of prohibitions of business

	1990	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nya näringsförbud (New business prohibitions)	38	60	140	188	178	215	213	252	268
Totalt vid årets slut (Total at the end of the year)	141	173	399	561	631	729	805	989	1062

Anm: Uppgifter rörande 2009 har inte kunnat fås från Bolagsverket.

Källa: Skatteverket och Bolagsverket

²⁴ Enligt lagen (1986:436) om näringsförbud

Källor och lästips:

Skatteverket:

- *Om gratislotter och preventiv effekt - En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag under inkomst av tjänst för övriga kostnader och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag (RSV Rapport 2001:1)*
- *En ny kraft i ekobrottsbekämpningen - En utvärdering av skattebrottsenheterna (RSV Rapport 2001:7)*
- *Om tillämpningen av skattetillägg och skattekontrollens preventiva effekt (RSV Rapport 2002:14)*

Övrigt:

- *Riksdagens revisorer: Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet (2001/02:3)*
- *Jonas Ring: Skattefifflare och tjuvar - En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän, Brå 2003:3*
- *Regeringens proposition 2004/05:69: Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer*
- *Regeringens proposition 2005/06:169: Effektivare skattekontroll m.m.*
- *Regeringens proposition 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen*

15 februari 1972

Dags att deklarera

Hur man fyller i den nya blanketten och
räknar ut sin skatt

Information från

RIKSSKATTEVERKET

Under 1970-talet satsades stort på statlig och kommunal samhällsinformation. Nämnden för samhällsinformation (NSI) bildades och drev på utvecklingen.

Informatörer anställdes på myndigheterna och ute i kommunerna.

Nämnden ordnade utbildning för såväl verkschefer som informatörer.

För skatteförvaltningens del kom informationsverksamheten igång 1972 då hushållsbroschyren "Dags att deklarerera" kom ut första gången.

Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll

12.1 Inledning

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet genomfört stora enkätundersökningar om attityder till skattesystemet, skattefusk, Skatteverkets kontroll, mm.

Undersökningens syften:

- att ge underlag för en bedömning av hur inställningen till skattesystemet och Skatteverket utvecklats
- att ge underlag för en bedömning av hur medborgarna och företagen ser på olika former av skattefusk och Skatteverkets kontrollinsatser

Undersökningen riktade sig under åren 1996-2007 vartannat år till medborgarna och vartannat år till företagen. Därefter har Skatteverket gjort några områdesspecifika undersökningar som inte redovisas här. Resultaten som presenteras i detta kapitel är från 2001-2007, med ett slumpmässigt urval på 3 000 medborgare eller företag vid vart och ett av mättillfällena och med svarsandelar på ca 50 procent. En jämförelse längre bak i tiden än 2001 är svår eftersom metodiken skiljer sig åt i de äldre undersökningarna.

De svarande har tagit ställning till en rad positivt formulerade påståenden på en fem-

gradig skala där 1 = "instämmer inte alls" och 5 = "instämmer helt", samt svarsalternativet "ingen uppfattning/ej svar". För att göra resultaten mer lättöverskådliga så har svarsalternativ 4-5 slagits ihop till "instämmer" och 1-2 till "instämmer ej". Svartsalternativ 3 benämner vi som "neutral" eller "varken eller". Endast skillnader som är statistiskt säkerställda omnämns i texten. T-test har använts som statistiskt test med signifikansnivå 5 %.

12.2 Medborgarnas attityder

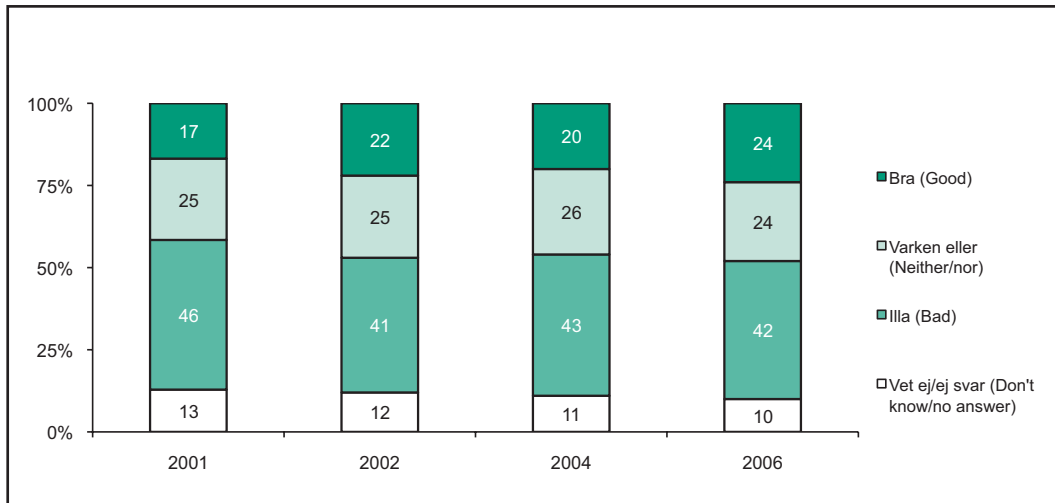
12.2.1 Skattesystemet

Medborgarnas attityd till skattesystemet har fluktuerat över åren. Före skattereformen 1990/91 var medborgarna i högre utsträckning missnöjda med skattesystemet. Efter reformen har attityden till skattesystemet blivit mer positiv. Det är dock fortfarande en stor andel av medborgarna som har en negativ inställning till skattesystemet (42 procent år 2006). Mest negativa till skattesystemet är medborgare med en årsinkomst över 350 000 kr samt egenföretagare.

12.1 Diagram

Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Jämförelse åren 2001-2006, medborgare, procent

What is your opinion in general of the tax system, i.e. the size of taxes and the tax rules? The general public 2001-2006, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

Ett enkelt skattesystem är grundläggande när det gäller att underlätta för medborgare och företag att göra rätt för sig. År 2006 var det dock endast 16 procent som instämde i att skattesystemet är enkelt. De grupper som är mest missnöjda med skattesystemet är höginkomsttagare (>3 50 000 kr), egenföretagare, medborgare med minst sex kontakter med Skatteverket samt per-

soner som är mycket intresserade av skattefrågor.

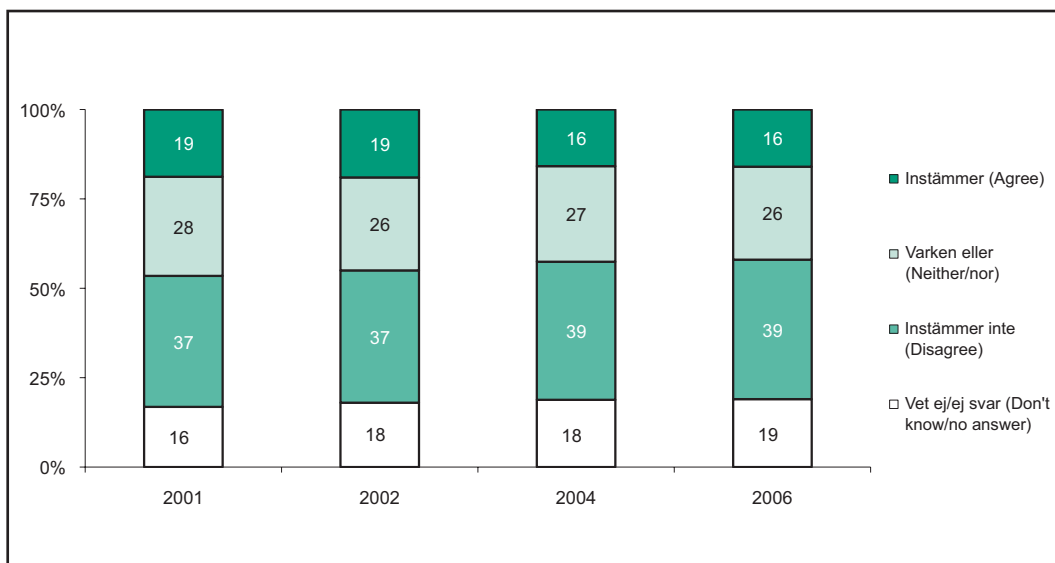
12.2.2 Förutsättningar att göra rätt

Allt fler medborgare tycker att det är lätt att deklarerar. Vid 2006 års mätning instämde 60 procent i påståendet medan 14 procent var av motsatt uppfattning.

12.2 Diagram

Vi har ett enkelt skattesystem, medborgare, procent

The tax system is simple, the general public, percent

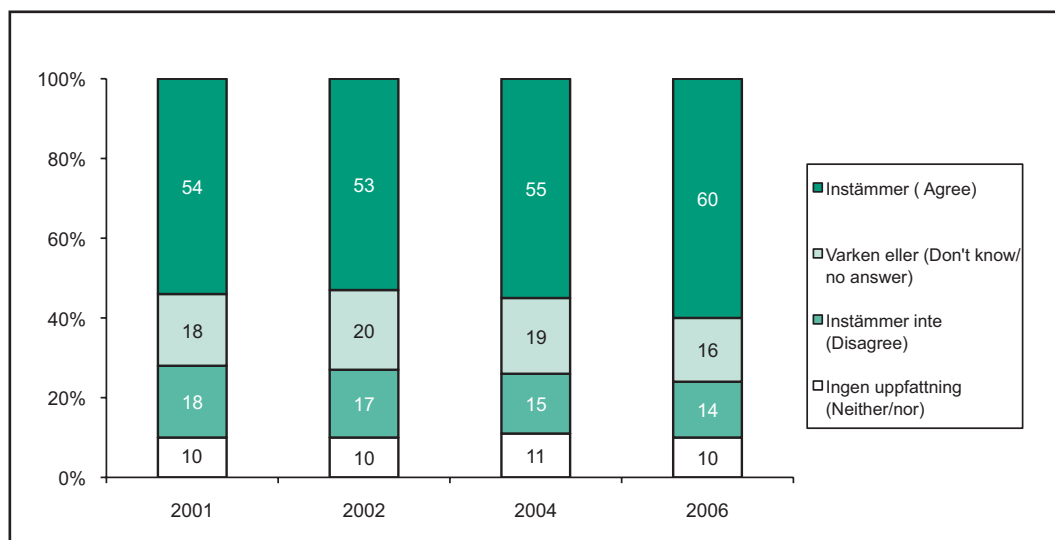

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.3 Diagram

Det är lätt att deklarerera, medborgare, procent

It is easy to file tax returns, the general public, percent

Medborgarnas inställning till påståendet ”totalt sett är det lätt att göra rätt för sig” är emellertid i stort sett oförändrad under mätperioden. Knappt hälften av medborgarna instämmer i påståendet och ungefär lika många är antingen neutrala eller saknar uppfattning. Endast 8-10 procent tycker inte att det är lätt att göra rätt för sig.

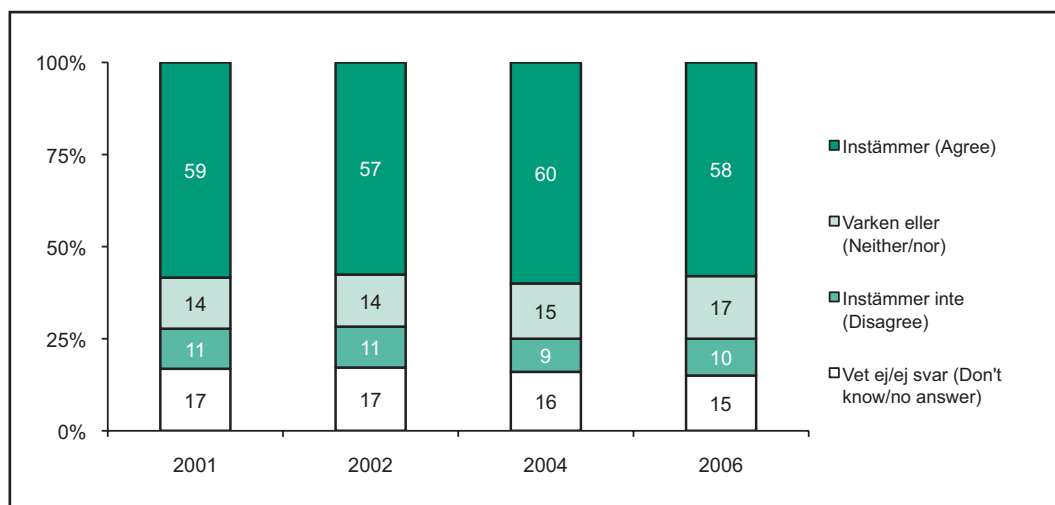
12.2.3 Skattefusk

Ungefär sex av tio medborgare anser att omfattningen av skattefusk är ett allvarligt samhällsproblem, medan en av tio inte tycker det. Med stigande ålder betraktas omfattningen av skattefusk i högre grad som ett allvarligt samhällsproblem.

12.4 Diagram

Totalt sett är omfattningen av skattefusk ett allvarligt samhällsproblem 2001-2006, medborgare, procent

On the whole, the extent of tax evasion is a serious problem to society 2001-2006, the general public, percent

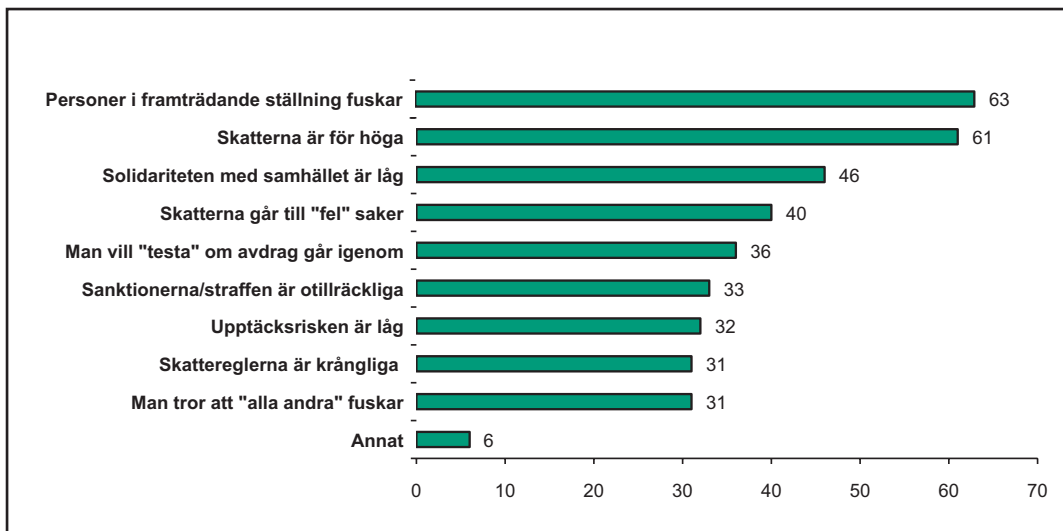

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.5 Diagram

Varför finns det skattefusk? Rangordnade efter andelen instämmande, år 2006, medborgare, procent

Why does tax evasion exist? Year 2006, the general public, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

Undersökningen visar att många medborgare ser svartarbete och skattefusk som skilda saker eftersom det är fler som tycker det är ok med svartarbete än med skattefusk. I 2007 års undersökning svarade 14 procent att det är ok att folk arbetar svart medan endast fem procent tyckte det var ok att folk skattefuskar. Samtidigt svarade 14 procent av medborgarna att de skulle

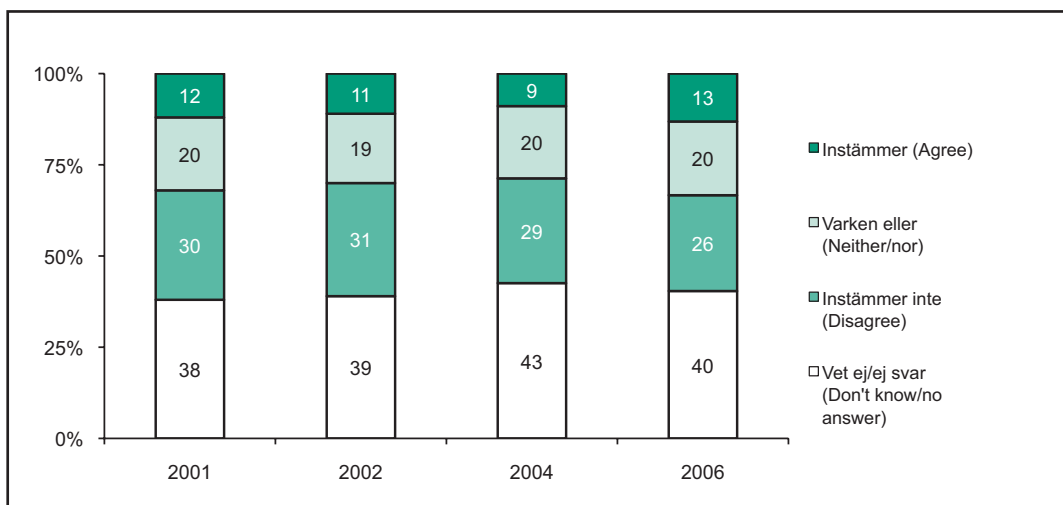
undanhålla inkomst från beskattning om de själva hade möjlighet till det.

I varje undersökning har medborgarna fått ta ställning till tio presumtiva orsaker till varför det fuskas med skatten. De två orsaker som flest medborgare instämmer i är att personer i framträdande ställning fuskar och att skatterna är för höga.

12.6 Diagram

Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket, medborgare, procent

The Tax Authority is good at fighting tax evasion, the general public, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.2.4 Skatteverkets kontroll

Medborgarna anser inte att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket. År 2007 instämde endast 13 procent i påståendet medan dubbelt så många inte instämde i påståendet. Detta var emellertid ett förbättrat resultat, vid de tidigare mätningarna var andelen negativa ca tre gånger större än andelen positiva. En majoritet av medborgarna saknar dock uppfattning eller är neutrala i påståendet. Egenföretagare är en grupp som i högre utsträckning tycker att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket.

I 2007 års mätning instämde 43 procent av medborgarna i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka dem om de själva skattefusade medan 10 procent inte såg det som troligt.

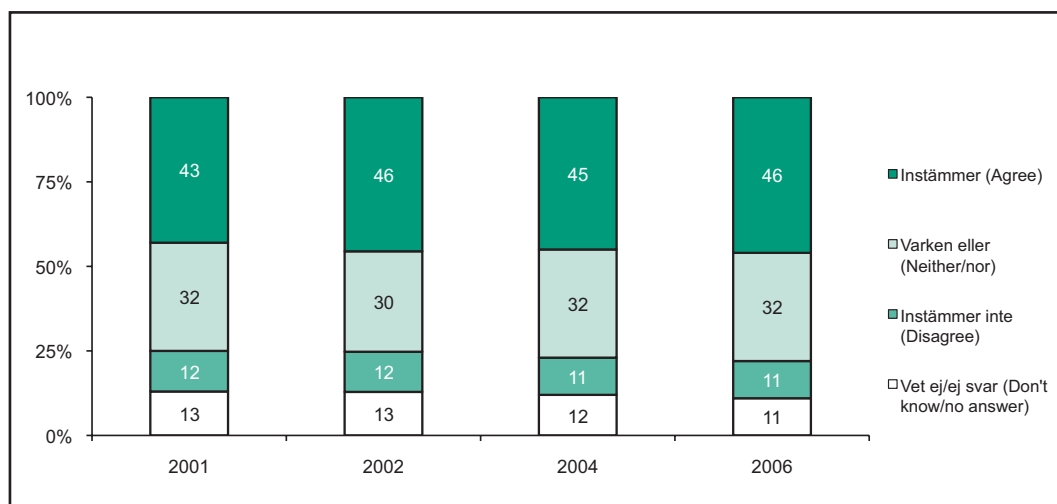
12.2.5 Förtroendet för Skatteverket

Medborgarnas förtroende för Skatteverket har varit stabilt över åren. Ungefär 45 procent av medborgarna uppger att de har förtroende för Skatteverket, vilket är betydligt högre än förtroendet för myndigheter i allmänhet (35 procent), medan 11 procent uppger att de saknar förtroende för Skatteverket och ungefär en tredjedel är neutrala. De medborgare som vuxit upp utanför Norden har ett klart högre förtroende för Skatteverket än de som vuxit upp inom Norden. Även äldre medborgare (65-74 år) har i högre utsträckning förtroende för Skatteverket än övriga åldersgrupper, medan yngre medborgare (18-24 år) har lägst förtroende för Skatteverket.

12.7 Diagram

Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket 2001-2006, medborgare, medborgare, procent

Overall I have confidence in the Tax Agency 2001-2006, the general public, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.3 Företagens attityder

12.3.1 Skattesystemet

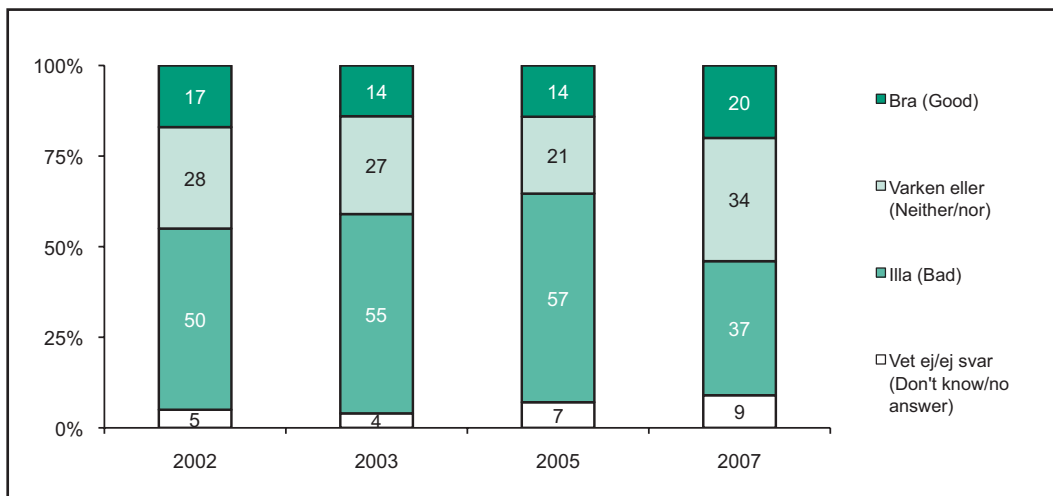
Andelen företag som tycker illa om skattesystemet sjönk markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent.

Andelen som är positiva till skattesystemet steg från 14 procent till 20 procent under samma period. Tänkbara förklaringar är bl.a. förändringar i regelverket och att 2007 års undersökning genomfördes mitt under en högkonjunktur.

12.8 Diagram

Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Företag, procent

What is your general opinion on the tax system, i.e. the level of taxes and the design of tax rules? Business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

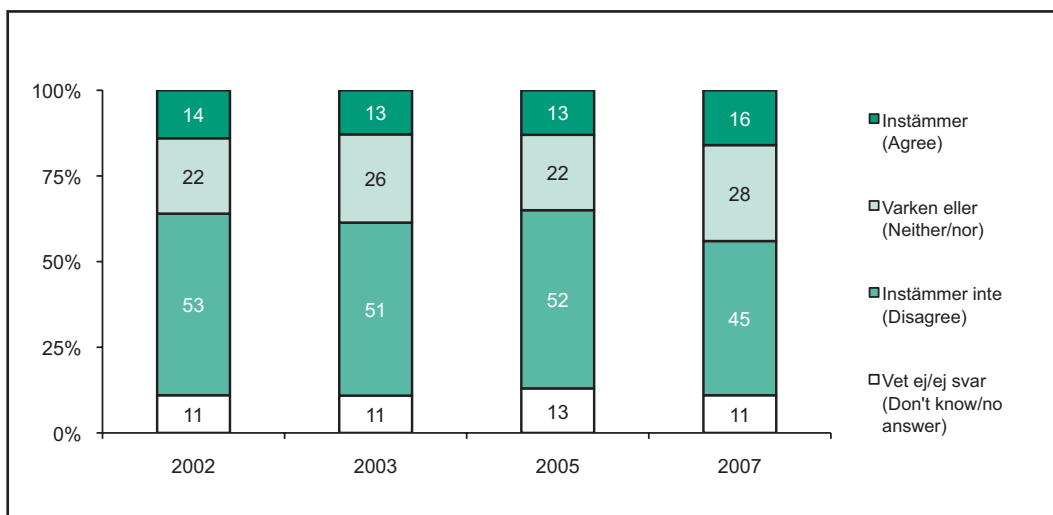
Den positiva förändringen mellan 2005 och 2007 gäller också, om än i något svagare omfattning, påståendet ”vi har ett enkelt skattesystem för företag”. Det är dock

fortfarande en stor andel av företagen (45 procent) som inte tycker att skattesystemet är enkelt.

12.9 Diagram

Vi har ett enkelt skattesystem för företag, procent

The tax system for businesses is simple, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3.2 Förutsättningar att göra rätt

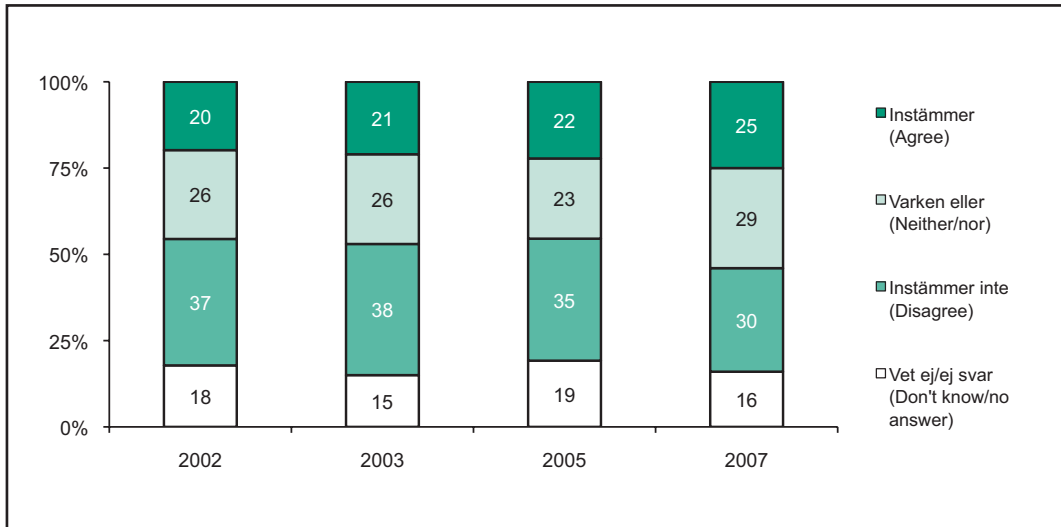
För påståendet att det är lätt för företag att göra rätt för sig ser vi en tydlig förbättring mellan 2005 och 2007. Andelen instämmande ökade från 28 till 36 procent och andelen som inte instämmer minskade från 26 till 17 procent.

Det är fler företag som är negativa än positiva till att det är lätt för företag att deklarerat och lämna uppgifter om olika skatter, men trenden är positiv även för detta påstående. Andelen instämmande ökade och andelen som inte instämmer minskade stadigt mellan 2003 och 2007.

12.10 Diagram

Det är lätt för företag att deklarerera och lämna uppgifter om olika skatter, företag, procent

It is easy for businesses to file tax returns and to file information on different taxes, business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3.3 Skattefusk

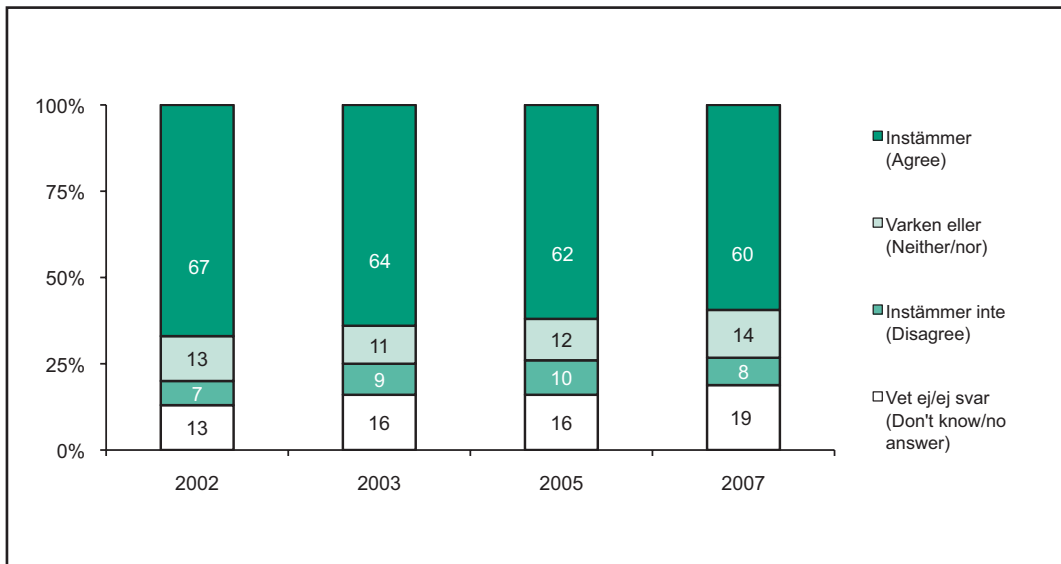
En majoritet av företagen anser att omfattningen på skattefusket är ett allvarligt

samhällsproblem. Det finns inga större skillnader mellan olika grupper i detta påstående.

12.11 Diagram

Totalt sett är omfattningen på skattefusket ett allvarligt samhällsproblem, företag, procent

On the whole, the extent of tax evasion is a serious problem to society, business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3.4 Skatteverkets kontroll

Närmare hälften av företagen saknar uppfattning om Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen. Andelen ej instämmande var under 2002-

2005 ungefär dubbelt så stor som andelen instämmande, men resultatet förbättrades kraftigt till 2007 då fördelningen mellan positiva och negativa utjämnades.

12.12 Diagram

Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen, procent The Tax Authority is good at fighting tax evasion among businesses, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

Den positiva trenden mellan 2005 och 2007 gäller också inställningen till om Skatteverket är bra på att kontrollera företagsdeklarationer. År 2007 instämde drygt 30 procent i påståendet jämfört med 6 procent som inte instämde och 40 procent som saknade uppfattning. En högre andel negativa (13 procent) finns bland bokförings- och revisionsbyråer.

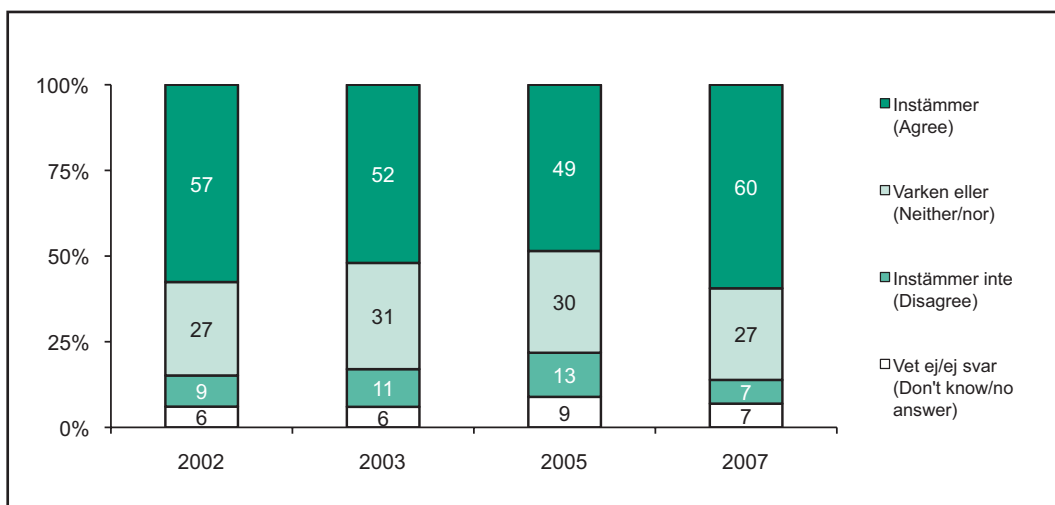
Ungefär 40 procent av företagen håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka skattefusk från ett företag i deras bransch. Andelen som inte håller med i påståendet är högre bland bokförings- och revisionsbyråer än bland övriga företag.

12.3.5 Förtroendet för Skatteverket

Efter en något nedåtgående trend åren 2002-2005 ökade företagens förtroende för Skatteverket avsevärt mellan 2005 och 2007. Andelen företag som har förtroende för Skatteverket uppgick till 60 procent i 2007 års mätning, medan andelen som saknar förtroende för Skatteverket var 7 procent. Förtroendet för Skatteverket ligger högt jämfört med deras förtroende för myndigheter i allmänhet (42 procent).

12.13 Diagram

Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket 2002-2007, företag, procent Overall I have confidence in the Tax Authority 2002-2007, business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

Källor och lästips:

- *Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2007:3*
- *Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2008:3*

NRo 47.

Kungl. Maj:ts nådliga proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst jämte instruktion för taxeringsmyndigheterna. Gifven Storkammars stift den 15 februari 1907.

Under öfverrensning af bifogade utdrag af ständerlagprotokollet öfver ärendet är det på den dag vill Kungl. Maj:tt härmed föredå Riksdagen att utlaga följande förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst jämte instruktion för taxeringsmyndigheterna.

De till ärendet hänförelse hänförelse skola Riksdagens vederbörande utskott behandlas; och Kungl. Maj:tt förblifver Riksdagen med all kungl. råd och ymerst utöfna vill förståen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Hertzes sjukdom.

GUSTAF.

Carl Nordin

I och med att självdeklarationen infördes 1902 inträdde den skattskyldige som agerande part i skatteprocessen. Genom författningsändring 1907 avskaffades bevillningsberedningarna och taxeringskommittéerna och i stället skulle taxeringsarbetet i första instans skötas av taxeringsnämnder. Taxeringsnämnderna fungerade som ett beredningsorgan till prövningsnämnderna, vilkas uppgift var att överpröva alla taxeringar. Som det allmännas ombud i prövningsnämnden fungerade chefen för landskontoret, landkamreraren. I öfrigt fanns inga andra tjänstemän anställda för granskningsarbetet. Landskontorets övriga tjänstemän ansågs emellertid på fritid böra medverka i taxeringsarbetet mot ersättning.

Administration av skattesystemet

13.1 Inledning

Skattesystemet berör alla invånare, företag och organisationer och nästan alla deltar i dess administration som deklaranter, uppgiftslämnare eller betalningsförmedlare. I detta kapitel beskrivs skatteadministrationens uppbyggnad, men perspektivet begränsas till statliga myndigheter. Statistik i tabeller redovisas för vartannat år av utrymmesskäl.

Vanligtvis identifieras skatteadministrationen som "Skatteförvaltningen", vilken sedan den 1 januari 2004 består av en enda myndighet, Skatteverket. Skatteverket är sedan den 1 januari 2009 organiserat med åtta skatteregioner, och ett huvudkontor i Solna. Skatteverket sysslar även med annat än skatter, t.ex. folkbokföring. Det finns å andra sidan flera myndigheter utanför Skatteverket som också svarar för viktiga beskattningsfunktioner, exempelvis Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Som samlingsbeteckning på alla olika beskattningsfunktioner, utan hänsyn till vilken myndighet som svarar för dem, används i det följande skatteadministrationen.

Det finns emellertid dessutom ett antal funktioner som är nödvändiga för att upprätthålla skattesystemet, men som ligger utanför vad man normalt menar med skatteadministration, t.ex. de politiska instansernas arbete med utformning av skattepolitik och skattelagstiftning, liksom rättsväsendets befattning med skattemål och skattebrott.

I detta kapitel behandlas i nämnd ordning:

- den politiska nivån (där skattepolitik och skattelagstiftning utformas)
- den egentliga skatteadministrationen
- rättsväsendet (som hanterar tvister, brott och straff)

13.2 Den politiska nivån

"Det svenska folkets urgamla rätt att sig be skatta" utövas av riksdagen. Inom riksdagen behandlas skattefrågor av skatteutskottet.

I några avseenden måste emellertid riksdagen underordna sig EU. Det gäller mervärdesskatten och de s.k. harmoniserade punktskatterna, där EU ställer vissa krav på hur reglerna ska vara utformade. Det är dock fortfarande riksdagen som beslutar om den konkreta utformningen även av dessa regler.

Det är regeringen som lägger fram de propositioner som riksdagen ska ta ställning till. Lagförslagen utarbetas inom regeringskansliet och när det gäller skattelagstiftning är det Finansdepartementets skatteavdelning som svarar för utformning av propositioner och förslag till lagtext. Dessa förslag grundar sig i sin tur ofta på mer eller mindre omfattande utredningar som publiceras som departementspromemorior (Ds), eller i skriftserien statens offentliga utredningar (SOU).

13.3 Skatteadministrationen

Som redan nämnts omfattar skatteadministrationen inte bara Skatteverkets verksamhet utan även t.ex. en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete och Tullverkets uppbörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Även Vägverkets uppbörd av fordonsskatt och tingsrätternas hantering av stämpelskatt kan räknas till skatteadministrationen. Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser är uppgifter som i andra länder normalt utförs av de centrala skattemyndigheterna, vilket kan motivera att även detta arbete inräknas i skatteadministrationen.

13.3.1 Skatteverket och exekutionsväsendet

I och med enmyndighetsreformen i januari 2004 samlades det tidigare Riksskatteverket och dåvarande tio skattemyndigheter i en enda myndighet, vilket innebär fördelar genom förenklad ärendesamordning, större flexibilitet, och bättre förutsättningar för enhetlig rättstillämpning etc. Den 1 janu-

ari 2005 slogs de två nordligaste regionerna Luleå och Östersund ihop till en skatteregion, och fr.o.m. den 1 januari 2006 har regionernas antal minskats till åtta (inkl. Storföretagsregionen, SFR).

Vid den nya myndigheten har inrättats en funktion med allmänt ombud som getts rätt att bl.a. överklaga verkets taxerings- och beskattningsbeslut.

13.1 Tabell

Fast anställd personal i skatteförvaltningen och exekutionsväsendet per den 1 januari resp. år

Number of permanent employees January 1st at the Swedish Tax Agency and the Swedish Enforcement Authority

	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Skatteverket, HK (Tax Agency Main Office)	854	979	1 043	1 075	1 177	1 174	1 280	337	315
Varav IT-avdelningen (IT)	371	606	619	658	654	600	644	-	-
Varav övriga avd (other)	483	373	424	417	523	574	636	-	-
Verksamhetsstöd (Business Support Unit)								1 090	1 338
Skatteregionerna (Tax Regions)	11 649	10 799	10 148	9 235	9 027	9 371	9 238	9 694	8 720
Kronofogdemyndigheterna (Enforcement Authorities)	2 899	2 912	2 828	2 729	2 541	2 500	2 426	2 511	2 321
Totalt	15 402	14 690	14 019	13 039	12 745	13 045	12 944	13 632	12 694

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Skatteverket är central förvaltningsmyndighet för

- Beskattning
- Fastighetstaxering
- Folkbokföring
- Registrering av bouppteckningar
- Bevakning av statens fordringar

Skatteverkets huvudkontor består av fem staber och två avdelningar: Verksledningsstaben, Personalstaben, IT-/Utvecklingsstaben, Kommunikationsstaben och Säkerhetsstaben, samt rättsavdelningen och produktionsavdelningen.¹ I samband med omorganisation år 2005 har också en stödavdelning bildats, Verksamhetsstöd för skatt och kronofogdemyndigheten, där bl.a. den tidigare IT-avdelningen ingår. I övrigt består Skatteverket som beskrivits ovan av åtta skatteregioner med sina respektive kontor.

Skatteregionerna, dvs. den regionala skatteadministrationen, var från början en del av länsstyrelsen. År 1987 bildades 24 fristående länskattemyndigheter, som 1991 slogs samman med de lokala skattemyndigheterna i länet till länskattemyndigheter. Den 1 januari 1999 ombildades skattemyndigheterna till tio regionmyndig-

Tillsammans hade Skatteverket och exekutionsväsendet ca 13 000 anställda vid ingången av år 2009. Antalet anställda vid Skatteverket är drygt 10 500. Av dem finns 315 på huvudkontoret. Andelen kvinnor vid Skatteverket är 66 procent och medelåldern hos anställda är 48 år. Skatteverket finns på ett 100-tal orter i landet.

heter, en organisation som varade i fem år. Sedan den 1 januari 2004 ingår skatteregionerna i den nya centralorganisationen, Skatteverket. Den regionala struktur som tidigare följde länsgränserna har brutits. Inom varje region finns ett eller flera skattekontor, till vilka allmänhet och företag vänder sig i skatte- och folkbokföringsfrågor.

Skatteverket har etablerat s.k. servicekontor tillsammans med Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. På tre servicekontor i Göteborg deltar även Kronofogden. Ett antal servicekontor är etablerade i Arbetsförmedlingens lokaler. Fördelen med detta är att medborgarnas mötesplatser med dessa myndigheter centreras till en plats och de sk. servicehandläggarna kan ge service från flera myndigheter utifrån medborgarens egna livssituation. Servicekontoren finns delvis på mindre orter där myndigheterna annars inte haft möjlighet att finnas kvar var för sig men även på större orter. Fram till sommaren 2010 har drygt 100 servicekontor etablerats. Slutmålet är totalt 124 servicekontor fram till 2012.

Från 1992 fram till 2000 minskade antalet anställda på skattemyndigheterna och Riksskatteverket (RSV) på grund av rationaliseringar och anslagsminskningar med ca

¹ Kronofogdeavdelningen bröts ut från Skatteverkets huvudkontor den 1 januari 2008.

2 900 personer. Samtidigt skedde en intern omfördelning av resurser från ren ärende- och deklarationshantering (s.k. grundhantering) till skattekontroll. Mycket av de administrativa funktionerna har fr.o.m. år

2006 lagts ut på Verksamhetsstöd för Skatteverket och kronofogdemyndigheten, som bl.a. svarar för personalfunktionen, utbildning, drift, underhåll och utveckling av IT-systemen.

13.2 Tabell
Skatteverkets personalresurser i årsarbetskrafter
Hours worked in the Tax Agency expressed as staff years

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Service (<i>service</i>)	672	637	729	751	705	778	845	657
Grundhantering (<i>Basic processing</i>)	1 996	1 494	1 356	1 248	966	1 534	1 402	1 047
Skrivbordskontroll (<i>Desk audits</i>)	2 177	2 108	1 644	1 869	1 902	1 688	1 834	1 833
Revision (<i>Field audits</i>)	1 482	1 463	1 115	959	959	954	1 017	919
Skattenämnd/process (<i>Tax disputes</i>)	164	183	188	186	200	193	181	168
Skattebrottsenheterna (<i>Tax Fraud Investigation Units</i>)			39	76				
Regionernas operativa beskattningssupp (Operational taxation at regional level)	6 491	5 885	5 071	5 089	4 732	5 147	5 279	4 624
Folkbokföring (<i>Population registration</i>)	709	614	591	594	646	630	723	569
Fastighetstaxering (<i>Property valuation</i>)	263	197	157	159	372	288	235	174
Brottsbekämpning (<i>Crime combating</i>)					125	147	202	230
Registrering av bouppteckningar (<i>Estate inventory registration</i>)					104	104	80	68
ID-kort (<i>ID card</i>)								38*
Regionernas operativa uppgifter (All operational tasks at regional level)	7 463	6 696	5 819	5 842	5 979	6 316	6 519	5 702
Administration (<i>Administrative functions</i>)	2 610	2 487	2 390	2 663	2 592	2 058	2 536	1 685
Totalt (total)	10 073	9 183	8 209	8 505	8 571	8 374	9 055	7 387
Huvudkontoret (skatteuppgifternas beräknade andel) (<i>Main Office (tax administration's estimated share of total hours worked)</i>)	859	874	900	916	988	1 069	319	394
Verksamhetsstöd (<i>Business Support Unit</i>)							934	1258
Summa Skatteverket (Total the Tax Agency)	10 932	10 057	9 109	9 421	9 559	9 443	10 308	9 039

* del av år

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Arbetstid för Verksamhetsstöd, ingår till den del tiden beräknas belöpa på skatteförvaltningens verksamhet (80 procent).

År 2002 blev brottsbekämpning och registrering av bouppteckningar egna verksamhetsgrenar.

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Kronofogdemyndigheten har bl.a. till uppgift att driva in obetalda skatter och allmänna avgifter (allmänna mål) samt privaträttsliga fordringar (enskilda mål).

År 1988 slogs de tidigare 81 kronofogdemyndigheterna samman till 24 länsmyndigheter. Den 1 januari 1997 sammanfördes kronofogdemyndigheterna i tio regionala myndigheter organiserade under Skatteverket. För att få en mer flexibel och kost-

nadseffektiv verksamhet avvecklades de regionala kronofogdemyndigheterna och en rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades fr.o.m. den 1 juli 2006.

Sedan den 1 januari 2008 är exekutionsväsendet utbrutet från Skatteverket i och med bildandet av den nya Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten leds av rikskronofogden.

13.3 Tabell

Kronofogdemyndighetens personalresurser i årsarbetskrafter Hours of work at the Enforcement Authority expressed as staff years

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Förebyggande verksamhet (<i>Information</i>)	12	12	12	21	24	23	18	20
Summarisk process (<i>Injunctions to pay etc.</i>)	216	205	201	197	210	213	248	350
Verkställighet och Indrivning (<i>Debt collection</i>)	1 671	1 806	1 810	1 659	1 525	1 481	1 516	1 451
Fastighetsförsäljning (<i>Sale of real estate</i>)*	177	130	83	62	47	50	0	0
Konkurstillsyn (<i>Bankruptcy supervision</i>)	91	84	76	62	60	57	56	61
Skuldsanering (<i>Debt relief</i>)	63	73	58	67	50	52	69	82
Kundcenter (<i>Contact center</i>)							71	93
Summa operativ verks. (Total operative activity)	2 001	2 092	2 240	2 069	1 917	1 876	1978**	2 057
Administration (<i>Administration</i>)**	429	376	298	277	393	352	0	0
Egen utbildning (<i>Training</i>)**	163	0	0	0	0		0	0
Koncernövergripande (<i>Service-wide tasks</i>)	30	0	0	0	0		21	38
Verksamhetsstöd (<i>Business Support Unit</i>)							234	
Summa KFM (Total)	2 622	2 468	2 538	2 346	2 310	2 228	2 233	2 094

*Fastighetsförsäljning är numera inbakat i processen Verkställighet och Indrivning.

**Administrativ verksamhet som bedrivs inom myndigheten redovisas numera för varje process, vilket gör att summa operativ verksamhet blir något överredovisad. Den del av administrationen som utförs av Verksamhetsstöd särredovisas emellertid.

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours)

Källa: Kronofogdemyndigheten, PLEX-systemet

13.4 Tabell

Skatteverkets och exekutionsväsendets anslagsutgifter, mnkr Budget expenditure by the Tax Agency and the Enforcement Service, MSEK

	1992	1994	1996	1998*	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Skatteverket (Tax Agency)	4 689	4 367	4 923	..	5 193	5 638	5 985	6 549	6 416	6 261
varav folkbokföring (<i>population registration</i>)	438	421	394	..	439	469	503	530	520	463
varav fastighetstaxering (<i>property valuation</i>)	293	220	274	..	170	178	191	301	184	178
varav beskattning (<i>taxation</i>)	3 958	3 726	4 255	..	4 584	4 700	4 950	5 413	5 374	5 252
varav brottsbekämpning (<i>crime combating</i>)						139	191	232	278	301
varav registrering av bouppteckningar (<i>estate inventory registration</i>)						152	150	73	60	59
ID_kort (<i>ID card</i>)										8
Exekutionsväsendet (The Enforcement Service)	1 137	1 187	1 342	..	1 535	1 544	1 672	1 638	1 697	1 645
Allmänna Val (<i>General Elections</i>)	13	269	9	..	9	0	0	0	0	0
Övriga utgifter och inkomster, netto (<i>Other expenditure and income, net</i>)	543	61	-181	..	8	0	0	0	0	0
Totalt (total)	6 382	5 884	6 093	6 096	6 745	7 182	7 657	8 187	8 113	7 906

Källa: Skatteverkets årsredovisningar

Sammanlagt förbrukade Skatteverket och Kronofogden cirka 8,1 miljarder kronor år 2008. Beskattningsverksamheten, dvs. Skatteverkets verksamhet minus folkbokföring, brottsbekämpning respektive registrering av bouppteckningar, står för omkring 70 procent av denna summa.

13.3.2 Tullverket

Tullverket omorganiserades under 2004, varvid den tidigare regionala indelningen av verket upphörde. Den operativa verksamheten samt utvecklingsarbete och IT-stöd bedrivs vid nio olika kompetens-

center med nationellt ansvar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Luleå. År 2008 uppgick de sammanlagda årsarbetskrafterna till ca 1950. En av Tullverkets viktigaste uppgifter är att ta in tullar, mervärdesskatt samt andra skatter och avgifter.

Tullgränserna har flyttats och med Sveriges inträde i EU. Betalningarna till Tullverket vid handel med "tredje land" (länder utanför EU) uppgår till nästan 61 miljarder kronor. Huvuddelen av moms och andra skatter inlevereras till den svenska staten medan tullavgifterna i huvudsak går till EU.

13.5 Tabell

Tullverkets personalresurser i årsarbetskrafter, fördelning på olika processer Customs service personnel resources, expressed as staff years, distribution between different processes

	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Effektiv handel (<i>Effective trade</i>)	949	932	859	642	686	612
Gränsskydd (<i>Frontier protection</i>)	798	856	816	753	893	973
Övriga processer (<i>Other processes</i>)	572	488	530	542	475	312
Summa (Total)	2 319	2 276	2 205	1 937	2 054	1 897

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1999-2007

13.6 Tabell

Betalningar till Tullverket, mnkr Revenue collected by Customs, MSEK

	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Moms (VAT)	38 017	37 107	46 936	47 009	43 888	53 743	48 746
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	3 490	3 123	3 408	3 218	4 261	5 179	4 750
Övriga avgifter och skatter (<i>Other taxes and duties</i>)	309	367	231	222	196	443	253
Varav medel för andra myndigheters räkning (<i>Other revenue</i>)	855	24	23	26	16	21	13
Summa (Total)	42 671	40 621	50 598	50 475	48 345	59 365	53 749

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1997-2007

13.3.3 Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter

Tingsrätterna utför administrativa beskattningsuppgifter när det gäller uttag av stämpelskatt vid fastighetsöverlåtelse m.m., där tingsrätterna medverkar i egenskap av inskrivningsmyndigheter och beviljar lagfarter. Då registreras de köpeskillingar som ligger till grund för skatten. Själva lagfartshandlingen utfärdas av Lantmäteriverket som också redovisar skatten. Betalning sker i allmänhet genom postförskott.

13.3.4 Övriga myndigheter

Vägtrafikskatt betalas till Vägverket som också svarar för bilregistret. Skatteverket är dock central förvaltningsmyndighet och Skatteverkets regionkontor i Örebro är beskattningsmyndighet. Vägverket ansvarade också för att bygga och driva det tekniska systemet för uppbörd av den trängselskatt som infördes på försök i Stockholm under 2006.

Ekonomistyrningsverket, som inrättades den 1 juli 1998 genom en utbrytning av vissa av de uppgifter som tidigare ankommit på Riksrevisionen, medverkar i skattesystemet genom att svara för riksbokföringen som omfattar statens inkomster och utgifter. Ekonomistyrningsverket gör också prognoser över statens inkomster.

13.4 Rättsväsendet och skatterna²

Bortsett från tingsrätternas medverkan vid uttag av stämpelskatt avser rättsväsendets hantering av skatter dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna (länsrätterna, kammarrätterna och Regeringsrätten), dels skattebrott (polis, åklagare, tingsrätterna, hovrätterna, Högsta domstolen samt kriminalvården).

13.4.1 Överklaganden

Om en skattebetalare är missnöjd med skatteverkets beslut om taxeringen är den normala gången att han begär omprövning hos verket. Om Skatteverket inte ändrar sitt beslut kan han överklaga till länsrätten och därefter till kammarrätten. I sista hand finns möjligheten att begära prövningstillstånd hos Regeringsrätten.

Går länsrätts beslut Skatteverket emot kan verket överklaga hos kammarrätten och begära prövningstillstånd hos Regeringsrätten.

Den 1 januari 2004 inrättades ett allmänt ombud, som kan överklaga Skatteverkets beslut, samt överklaga till länsrätt, kammarrätt respektive Regeringsrätten.

Den skattskyldige respektive det allmänna ombudet har också möjlighet att få en

² Till Rättsväsendet räknas egentligen också kronofogdemyndigheterna (jfr utgiftsområde 4 i statsbudgeten). Indrivning av skatter är emellertid en uppgift som i de flesta länder utförs av skattemyndigheterna själva. Det är därför rimligt att här betrakta den som en funktion som ingår i skatteadministrationen.

rättsfråga bedömd i förväg genom s.k. förhandsbesked. Då vänder man sig till Skatterättsnämnden, som är en fristående myndighet, men vars kanslifunktioner sköts av Skatteverket. Förhandsbesked kan överklagas hos Regeringsrätten.

Skatteärenden tar lång tid i domstolarna

I en utredning som publicerades år 2002 av dåvarande Riksrevisionsverket (nuvarande Riksrevisionen) undersöktes tiden för handläggningen av tvistiga skatteärenden vid ett antal skattemyndigheter, länsrätter och kammarrätter.³ Det mått man använde sig av var mediantiden dvs. den tid inom vilken hälften av ärendena var avgjorda och hälften inte var avgjorda. Ett ärende som följde mediantiden i de tre instanserna (skattemyndighet, länsrätt och kammarrätt) avgjordes först efter ca 40 månader. Grovt uppskattat hade hälften av ärendena inte avgjorts efter tre och ett halvt år. Undersökningen fann att skattemyndigheternas omprövning svarade för en liten del av tiden i tvistiga skatteärenden, mindre än 8 procent av den totala handläggningstiden. Att ärendena blivit liggande i domstolarna berodde dels på stora balanser, dels på att två tredjedelar av övriga mål i länsrätt och kammarrätt prioriteras före skattemålen.

13.4.2 Skattebrott

Misstänker Skatteverket att en skattskyldig begått skattebrott anmäler man detta till åklagarmyndigheten. Sedan den 1 januari 2005 finns landets åklagare samlade i denna myndighet. Undantaget är Ekobrottsmyndigheten (EBM), som är en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Åklagarna leder sedan utredningen, som normalt utförs av polisen. Vid EBM finns

poliser som arbetar med ekonomisk brottslighet. Sedan 1998 finns det skattebrottsenheter vid skatteregionerna, där utredare arbetar med skattebrottsutredningar under åklagares ledning.

Liksom för andra brott är tingsrätten första instans, vars beslut kan överklagas till hovrätten. Högsta instans är Högsta domstolen. När personer döms till fängelse för skattebrott kommer också kriminalvården med i bilden.

13.5 Vad kostar skatteadministrationen?

Skatter påverkar ekonomin på flera sätt. Bortser man från skatternas inverkan på utbud och efterfrågan i ekonomin kan den administrativa börda som skattesystemet lägger på skattebetalare, uppgiftslämnare och myndigheter delas upp på:

- administrationskostnader (statliga myndigheter)
- fullgörandekostnader (skattebetalare och uppgiftslämnare)

Skattesystemets administrationskostnader motsvarar statens förvaltningsutgifter för beskattningen, varav merparten belöper på skatteförvaltningen. I samband med utvärderingen av skattereformen 1990/91 beräknades dessa administrationskostnader år 1992 till 4,7 miljarder kronor, varav 85 procent (4,0 miljarder kronor) belöpte på skatteförvaltningen och 7 procent på kronofogdemyndigheterna. Det motsvarade då ca 0,5 procent av skatteinkomsterna. Fullgörandekostnaderna beräknades i detta sammanhang till 9,3 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 1 procent av skatteinkomsterna.

³ Tiden i tvistiga skatteärenden, RRV Rapport 2002:18

13.7 Tabell

Skattesystemets administrationskostnader 1992, mnkr och procent

Administration costs of the tax system in 1992, MSEK and percent

	Belopp, mnkr Amount, MSEK	Andel, % Share, %
Skatteadministrationen (The Tax administration)		
Skatteförvaltningen (<i>Tax administration excl. pop. registration and real estate tax</i>)	4 009	84,9
Tullväsendet (<i>Customs</i>)	100	2,1
Kronofogdemyndigheterna (<i>The Enforcement Authorities</i>)	320	6,8
Rättsväsendet (The legal system)		
Förvaltningsdomstolarna (<i>The administrative Courts</i>)	175	3,7
Polisväsendet (<i>The Police</i>)	45	1
Åklagarväsendet (<i>Public Prosecution Auth.</i>)	30	0,6
Allmänna domstolar (<i>General Courts</i>)	27	0,6
Kriminalvård (<i>Correctional Treatment</i>)	15	0,3
Summa (Total)	4 721	100

Källa: Malmer, H., Persson A., Tengblad Å., Århundradets skattereform. Effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk, Fritzes 1994.

Ingen ny beräkning av motsvarande omfattning har gjorts sedan 1992. Det mesta tyder dock på att administrationskostnaderna i reala termer har minskat. Vad gäller övriga myndigheter har Tullverkets befattning med moms och punktskatter minskat sedan EU-inträdet 1995. Vidare har antalet skattemål i förvaltningsdomstolarna minskat påtagligt sedan början av

1990-talet, främst på grund av införandet av nuvarande mycket vidsträckt omprövningsrätt för Skatteverket. Polisens, åklagarväsendets, de allmänna domstolarnas och kriminalvårdens kostnader är marginella i sammanhanget, men inte heller här har det skett någon ökning av ärendevolymen som skulle kunna påverka den allmänna tendensen.

Källor och lästips:

Ytterligare information om skatteadministrationens organisation, arbetsuppgifter, prestationer, bemanning och kostnader kan inhämtas ur årsredovisningarna som lämnas av alla statliga myndigheter senast 22 februari varje år, och andra publikationer som är specifika för respektive myndighet. Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet (SKV 165), har utkommit sedan budgetåret 1993/94.

Flera publikationer och ytterligare information om skatteförvaltningen och exekutionsverket kan hämtas från Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se) respektive Kronofogdemyndighetens (www.kronofogden.se). Information om tullen finns på Tullverkets hemsida (www.tullverket.se).

Formulär.

Bilaga.

Litt. A.

Debetsedel No _____ i Stockholms stad för år 19 _____.

Taxeringsdistrikt . . . fol. _____

Kvarteret _____ Husnr No _____

Beräkning av fast egendom samt av inkomst:		Uppbördsstämman för
Av fastighet med _____ kron värde.		inbetalning av vidståen-
Eller av byggvärde _____ kr.		de belopp hålles å Stock-
a 1/2 öre pr 100 kr.		holms stads upp-
För inkomst av fast egendom, kapital och arbete:		bördskontor _____
taxerad inkomst _____ kr.		_____ från och med
beskattningssatt belopp _____ kr.		den _____ till och
a 1 öre pr 100 kr.		med den _____
Inkomst- och förmögenhetsdrott:		kl. _____
taxerad belopp _____ kr.		
beskattningsbart belopp _____ kr.		Beloppet må betalas an-
eller _____ av skattens grundbelopp öns till		tagen kontant å uppbor-
skyddet å oansliande vådag utgå denna		dskontors mynd förtäende
Mantalspenningart av _____ personer å 40 öre		av debetsedeln eller ge-
av _____ personer å 30 öre		nom inbetalning å upp-
Prästskaps till statsrekord indragna		bördsstämman i upp-
blonder _____		bördsdistriktet tjänstpost-
Sjukvårdsavgift 50 öre av man och 30 öre av		kontos No _____ eller
kvinnor, som skickat mantalspenningar _____		och medelar check eller
Ridårningskapitulationsavgift (angående beströmt		postremisskvitt alla * an-
Idén denna avgift, av ridårningsordningen å 6		höret med de beslämmel-
mon. 3 och 30 _____		ser, som å oansliande sida
Summa kronoutskylder		närmare angivna.
		* Skattskyldiga erinras
Ölycksfallsförsäkringsavgift _____		derom, att beviljningsbe-
Pensionsavgift Grundavgift _____		wagens storlek är bestäm-
Tilläggsavgift _____		mande för den berämnade
Lösen för denna debetsedel _____		beskattningen och att be-
Summa		svare över beviljningsstäm-
		ningen öfver anföras i den
		aktiva up, som å oansliande
		sida meddelas. Över kom-
		munaldebetsedeln må be-
		svare införas uttryckt i det
		fall att det uppgiften av-
		gitt utskänks tillräckligt
		eller ej tillräckligt påfört.

Stockholm i N. N. taxeringskontor

N. N.

Taxeringskontorschefen

Å denna sedeln beaktas tillföra skatten
 till stämman uppborrdstämman, utbetalning med
 debetsedel, och till betala i gällande med
 denna debetsedel utbetala med denna
 tillämnad till denna stämman.

Den som har skickat in å denna
 debetsedel, utbetala till denna, de till
 stycke å oansliande sida.

Denna debetsedels slutsumma
krifverns:Stockholm i _____ uppborrdskon-
tor den _____ 19 _____

Först under 1928 blev det möjligt att betala sina kronoutskylder (statliga skatter) via postgiro. Tidigare hade all betalning måst ske kontant på uppborrdstämman.

Skatternas historia under 1900-talet

14.1 Inledning

Skattereformen 1991 kallas ofta för århundradets skattereform. Det är emellertid en beteckning som också passar på den skattereform som genomfördes nästan 90 år tidigare, nämligen införandet av den statliga progressiva inkomstskatten 1902.

Mellan dessa båda skattereformer har samhället och därmed skatterna förändrats till oigenkännlighet. Samtidigt som den samlade produktionen har mångdubblats tas en allt större andel av de samlade resurserna i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar och omfördelning. Skattekvoten har sålunda stigit från 8 procent vid sekelskiftet 1900 till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Under samma tid har skatteadministrationen utvecklats från byråkratiskt hantverk till industri, där en stor del av arbetet utförs av datorer. Arbetet präglas i dag både av integration och en långtgående arbetsfördelning mellan olika kompetenser. Organisatoriskt gick utvecklingen under lång tid mot ökad splittring på olika myndigheter, men under de senaste trettio åren har den präglats av sammanslagning och integration.

Detta kapitel beskriver några huvuddrag i utvecklingen, särskilt samspelet mellan förändringar i skattesystemet och administrationen.

14.2 Utgångsläget

14.2.1 Skattesystemet

Vid slutet av 1800-talet kom det mesta av statens skatteinkomster från tullar och acciser (punktskatter), men grundskatter på jordbruket och en bevillning som baserades på inkomst och fastighetsinnehav var också viktiga inkomstkällor. Den kommunala beskattningen utgjordes främst av inkomst- och egendomsskatter, vilka stod i proportion till den statliga bevillningen.

Grundskatterna var den äldsta skatteformen och gick tillbaka till den tidiga medeltidens naturautskylder i form av ledung

(skyldighet att bemanna och utrusta krigsskepp) och gästning (skyldighet att hysa och utspisa kungen och hans hird vid resor i landet). Dessa omvandlades snart till årliga skatter och kompletterades med nya pålagor, vilka under Gustav Vasas tid förtecknades i den s.k. jordeboken. Ännu på 1860-talet erlades grundskatterna delvis i natura (spannmål, smör, kött och järn), men 1869 beslöt riksdagen att ta ut hela skatten i pengar. Mantalspenningen var ursprungligen en krigsskatt som infördes 1625. Den skulle erläggas för varje person över 12 år och fanns kvar ända till 1938.

Bevillning betecknade ursprungligen sådana extraskatter som togs ut när kronan hade särskilda behov av inkomster, men även de blev med tiden permanenta skatter. Till skillnad från grundskatterna beslutades dock skatteuttaget från riksdag till riksdag och det fanns en stor uppfinningsrikedom när det gällde att finna nya skatteällor. År 1861 delades bevillningen upp i två huvudslag, nämligen skatt på fastighetsinkomster (beräknade till tre procent av taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter och fem procent av taxeringsvärdet för övriga fastigheter) samt skatt på övriga inkomster. Skattesatsen bestämdes till en procent.

Vid slutet av 1800-talet var emellertid de indirekta skatterna statens viktigaste inkomstkälla. Tullar och punktskatter på brännvin och socker svarade för ca 3/4 av statens skatteinkomster. Viktigast var införseltullarna. Under intryck av den internationella utvecklingen hade tullarna sänkts från mitten av 1800-talet, men i slutet av århundradet medförde protektionistiska krav åter höjda tullar.

Vid sidan av tullar hade det från och till funnits punktskatter eller acciser på produktionen av olika varor. Vid sekelskiftet fanns det två sådana skatter, en på brännvin och en på socker. Tillverkningsskatten på brännvin tillkom år 1855, då det genomfördes en nykterhetsreform med udden riktad mot husbehovsbränningen.

Socknarna hade haft beskattningsrätt sedan 1817 och i samband med kommunreformen 1862 bestämdes att kommunalskatten skulle utgå i förhållande till vad som

erlades i bevillning. Kommunalskatten var i sin tur bestämmande för den kommunala rösträtten.

14.1 Tabell

Skatter 1880-1900, tkr

Tax revenue 1880-1900, KSEK

	1880	1890	1900
Grundskatter (<i>Land tax</i>)	6 770	5 237	1 696
Mantalspengar (<i>Poll tax</i>)	644	663	750
Bevillning, fast egendom och inkomst (<i>Special taxes on real property and income</i>)	5 505	4 298	7 599
Bevillningsavg för särskilda förmåner (<i>Other special taxes</i>)	329	512	1 112
Stämpelmedel (<i>Stamp duty</i>)	3 212	3 526	6 606
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	27 622	42 463	57 360
Brännvinstillverkningskatt (<i>Excise duty on liquor</i>)	15 209	15 841	20 414
Sockerskatt (<i>Excise duty on sugar</i>)	71	998	9 947
Summa statliga skatter (<i>Total state taxes</i>)	59 362	73 538	105 484
Kommunala skatter och utskylder (<i>Local income and property taxes</i>)	24 904	30 898	45 412
Kommunala brännvinsförsäljningsmedel (<i>Local sales taxes on liquor</i>)	4 481	5 707	10 310
Totala skatter (<i>Total taxes</i>)	88 747	110 143	161 206
BNP (<i>GDP</i>)	1 233 000	1 401 000	2 162 000
Skatt i % av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	7,2	7,9	7,5

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.2.2 Skatteadministrationen

Alltsedan 1600-talet hade skatteförvaltningen baserats på landets territoriella indelning i län och fögderier. Inom länsstyrelserna, som tillkom 1634, uppstod ett landskansli och ett landskontor med landssekreterare och landskamrerare som chefer. Landskamreraren var i praktiken länets skattechef. Inom varje fögderi fanns en kronofogde och en härads skrivare som hade ett gemensamt ansvar för att uppbära och redovisa skatteuppbörden till länsstyrelsen. I städerna fullgjorde länge magistraten dessa skyldigheter.

När bevillningen reformerades 1861 avskaffades den sedan 1810 existerande skyldigheten att deklarerera eller lämna uppgifter till ledning för den egna taxeringen. I stället fick en bevillningsberedning i varje församling i uppdrag att föreslå hur mycket varje skattskyldig skulle betala. Förslaget fastställdes sedan av särskilda taxeringskommittéer.

Tullar har funnits i Sverige sedan medeltiden. Ett statligt Tullverk inrättades 1636 av Axel Oxenstierna. Ansvar för tullväsendet låg länge omväxlande under kammarkollegiet eller kommerskollegium. Under 1700-talet och i början av 1800-talet var tullarna tidvis utarrenderade till ett privat bolag, Generaltullsocieteten. År 1824 inrättades Generaltullstyrelsen.

Punktskatterna, som länge enbart bestod av brännvinstillverkningskatten, administrerades av en särskild kontrollbyrå inom Finansdepartementet.

För att hålla reda på kronans inkomster och utgifter inrättade Gustav Vasa på 1500-talet den s.k. räknekammaren, som sedan utvecklades till Kammarkollegium med Riksskattemästaren som chef. Karl XI avskaffade emellertid riksskattemästarembetet och inrättade 1680 Statskontoret som det centrala organet för riksräkenskaperna (riksstaten), en funktion som Statskontoret behöll fram till början av 1900-talet.

14.3 Perioden 1900-1950

14.3.1 Skattesystemet

Skattefrågorna stod högt på den politiska dagordningen när 1800-talet närmade sig sitt slut. Arbetarna ville ha rösträtt och krävde att tullarna skulle avskaffas. Bönderna ville befrias från grundskatterna. Högern ville å sin sida avskaffa indelningsverket och ersätta den med en modern värnpliktsarmé. Den politiska kompromissen blev att grundskatter och indelningsverk avskaffades och en statlig progressiv inkomstskatt infördes 1902 för att finansiera den nya härordningen. Bevillningen behölls dock, eftersom den fortfarande

låg till grund för den kommunala beskattningen, men den förlorade i betydelse som inkomstkälla för staten.

I början av 1900-talet var tullar och acciser fortfarande statens viktigaste skattekalor, men inkomstskatten var den mest expansiva skattekalen. Under första världskriget höjdes skattesatsen och värnskatt tillkom för att finansiera upprustningen. Efter kriget avskaffades värnskatten, men det samlade skatteuttaget sjönk ändå inte till den tidigare nivån.

På 1920-talet reformerades den kommunala inkomstskatten i flera steg. Med 1928 års kommunalskattelag avskaffades de sista resterna av den gamla bevillingen.

Under andra världskriget infördes på nytt en värnskatt och inkomstskatterna skärptes. Nya punktskatter tillkom och en allmän varuskatt (omsättningskatt) infördes. Efter kriget behölls de högre skattesatserna och värnskatten införlivades med inkomstskatten. Omsättningskatten avskaffades däremot, men punktskatterna behölls och kompletterades med nya efter kriget.

14.2 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner vissa perioder mellan 1906 och 1940, mnkr State and local taxes certain periods between 1906 and 1940, MSEK

	Årligen Per annum			
	1906/10	1916/20	1926/30	1936/40
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>Income and wealth tax</i>)	28	419	161	443
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	13	56	55	64
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)			39	108
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	114	165	321	580
Övriga (<i>Other</i>)	3	9	6	5
Summa skatter till staten (<i>State taxes</i>)	158	649	582	1 200
Landstingskatt, kommunalskatt och municipalskatt* (<i>Local income tax etc. to county councils and municipalities</i>)	75	282	373	522
Skatter till vägdistrikten (<i>Road taxes</i>)	10	20	33	32
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	11	17	15	19
Summa skatter till kommuner o.d. (<i>Local taxes</i>)	96	319	421	573
Summa skatter (<i>All taxes</i>)	254	968	1 003	1 773
BNP (<i>GDP</i>)	3 089	8 946	8 886	11 856
Skatt i procent av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	8,2	10,8	11,3	15,0

* Inkl. kommunal skatt

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner åren 1940 och 1950, mnkr State and local taxes 1940 and 1950, MSEK

	1940	1950
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>State income and wealth tax</i>)	750	2 610
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	49	139
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)	30	472
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	768	1 816
Övriga (<i>Other</i>)		5
Summa skatter till staten (<i>State taxes</i>)	1 597	5 042
Landstingskatt, kommunalskatt och municipalskatt (<i>Income tax to county councils and municipalities</i>)	570	1 903
Skatter till vägdistrikten (<i>Road tax</i>)	36	0
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	18	26
Summa skatter till kommuner o.d. (<i>Local taxes</i>)	624	1 929
Summa skatter (<i>All taxes</i>)	2 221	6 971
Skatt i procent av BNP* (<i>Tax as % of GDP</i>)	14,8	21,0

* Skatt i procent av BNP beräknad utifrån Rodriguez E., Den svenska skattehistorien, s 108-109.

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3.2 Skatteadministrationen

Taxering

I samband med införandet av den progressiva inkomstskatten 1902 infördes också deklareringsplikt. Bevillningsberedningarna skulle inte längre föreslå taxeringar utan fatta beslut om taxering utifrån deklARATIONERNA. Några år senare (1907) avskaffades bevillningsberedningarna och ersattes av taxeringsnämnder. Taxeringsnämndernas arbete skulle vara avslutat senast den 15 maj och därefter överprövade prövningsnämnderna, där landskamreren var ordförande, alla taxeringar.

Taxeringsarbetet var främst inriktat på teknisk granskning, taxering efter normer (t.ex. fri bostad) och skönstaxering. Utredningarna var ofta bristfälliga och taxeringen av rörelseidkare präglades av stor osäkerhet. Först genom 1928 års taxeringsförordning, fick landskamreren rätt att anlita person utanför länsstyrelsen som sakkunnigt biträde till taxeringsnämnd för granskning av en skattskyldigs bokföring.

1917 års uppbördsreform

Sedan 1600-talet hade debitering och uppbörd av skatt åvilat fögderiernas häradsskrivare och kronofogdar. I städerna fanns det stadskassörer och stadsbokhållare. Efter avslutad taxering upprättades uppbördsböcker och under våren året efter taxeringsåret hölls uppbördsstämmor då skatten skulle betalas.

År 1917 reformerades uppbördssystemet och postverket fick ta hand om uppbörden på landet. Skatten skulle nu betalas under två uppbördsterminer efter slutförd taxering (november och april). I samband med denna reform indelades landet i 119 fögderier och i varje fögderi fanns en häradsskrivare. Vid sidan av fögderierna fanns 70 magistratsstäder. Samtidigt avskaffades kronofogdeorganisationen och ansvaret för indrivningen överfördes på landsfiskaler (som också var polischefer och åklagare) och stadsfogdar.

1947 års uppbördsreform

Nästa stora uppbördsreform genomfördes 1947. Då övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Den stora nyheten var att preliminär skatt infördes. För löntagare skulle arbetsgivaren dra skatt på lön enligt särskild tabell (A-skatt). I övriga fall skulle den lokala skattemyndigheten debitera B- eller C-skatt.

Genom en ny fögderiindelning bestämdes antalet fögderier till 156 vartill kom 32 städer med egen uppbördsförvaltning. Fögderierna, dvs. de lokala skattemyndigheterna, fick ansvar för debitering och jämkning av preliminär skatt och vid länsstyrelsens folkbokföringsdetalj upprättades ett register som bestod av adressplåtar över fysiska och juridiska personer samt fastigheter i länet. Nu infördes också personnummer.

Punktskatter

De första punktskatterna (acciserna) administrerades av en särskild byrå inom finansdepartementet, men 1907 bröts byrån ut från finansdepartementet och bildade ett särskilt ämbetsverk, Kontrollstyrelsen. I samband med att nya punktskatter infördes byggdes Kontrollstyrelsen ut och för att stärka kontrollen inrättades 1950 distriktskontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall.

14.4 Perioden 1950-1975

14.4.1 Skattesystemet

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den offentliga sektorns allt större åtaganden. I förhållande till de krigförande länderna hade Sverige ett bra utgångsläge och det skulle dröja till 1960-talet innan skattetrycket i Sverige blev märkbart högre än i de flesta andra länder.

Även om inkomstskatten steg räckte den inte till för att täcka inkomstbehoven. Den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Nya punktskatter tillkom och 1960 återinfördes omsättningsskatten. När omsättningsskatten infördes var skattesatsen fyra procent. Den 1 januari 1969 ersattes omsättningsskatten med en mervärdesskatt på tio procent. Två år senare höjdes skattesatsen till 15 procent.

Kännetecknande för utvecklingen efter kriget är också utbyggnaden av socialförsäkringssystemet. I takt med att det utvecklades, omvandlades frivilliga avgifter till obligatoriska egenavgifter. I samband med pensionsreformen 1960 organiserades socialförsäkringen så att den skulle finansieras genom (1) egenavgifter från egna företagare, (2) avgifter från arbetsgivare för anställdas försäkring och (3) bidrag från stat och kommun. Under hela 1960- och 1970-talen steg egen- och arbetsgivaravgifterna snabbt och stod för en betydande del av det höjda skattetrycket.

14.4 Tabell

Skattekvoten i Sverige och några andra europeiska länder 1925-2000, procent av BNP Tax as percent of GDP in Sweden and some other European countries 1925-2000

	Sverige Sweden	Danmark Denmark	Norge Norway	Finland Finland	Storbritannien UK	Tyskland Germany
1925	16,0	19,6	20,9	21,6	22,6	17,8
1933	18,9	20,1	25,1	20,1	25,2	23,0
1950	21,0	19,8	-	27,8	33,1	30,1
1960	28,7	25,3	32,0	27,5	27,3	33,9
1970	39,8	40,4	34,9	32,5	37,0	32,9
1980	47,5	43,9	42,7	36,2	35,2	33,1
1990	53,6	47,1	41,8	44,7	35,9	32,6
2000	54,2	48,8	40,3	46,9	37,4	37,9

Källa: Rodriguez, Den svenska skattehistorien (1925-77) och OECD Revenue Statistics (2002)

14.5 Tabell

Skattekvoten och dess fördelning på skatteslag 1900-2000, procent av BNP Taxes, distributed on type of tax, percent of GDP 1900-2000

	Direkta skatter Direct taxes	Indirekta skatter Indirect taxes	Socialförsäkringsavgifter Social security contributions	Summa Total
1900	2,7	4,9	0,0	7,7
1912	4,8	3,7	0,0	8,5
1924	6,7	4,0	0,3	10,9
1930	5,5	4,3	0,2	10,1
1940	9,4	5,4	0,3	15,1
1950	12,3	7,4	1,3	21,0
1960	14,7	10,0	3,6	28,3
1970	20,2	12,4	7,6	40,2
1980	21,9	13,7	14,4	50,0
1990	23,4	17,2	15,1	55,7
2000	22,3	15,1	15,1	52,6

Källa: Rodriguez, RRV, Statens Finanser, RSV

14.4.2 Skatteadministrationen

Taxeringsorganisationen

Med stigande skatter blev det viktigt att effektivisera taxeringsarbetet och inte minst skattekontrollen. Redan på 1920-talet diskuterade man att avskaffa taxeringsnämnderna och överföra taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän. Det ansågs emellertid för dyrt med hänsyn till den korta taxeringsperioden och tanken föll. Några år senare (1933) föreslogs inrättandet av en central Taxeringsinspektion med bl.a. taxeringsinspektörer för att utreda särskilt viktiga och komplicerade taxeringsfall. Även detta förslag avvisades av riksdagen som alltför vidlyftigt. Samordningen kunde klaras, menade man, genom återkommande landskamrerarmöten.

Successivt byggdes ändå landskontorens organisation upp och i början av 1950-talet var de indelade i en kameralsektion, en

taxeringssektion och en uppbördssektion. År 1956 skapades den s.k. taxeringsassistentorganisationen. Taxeringsassistenterna placerades hos de lokala skattemyndigheterna och skulle biträda de särskilda taxeringsdistrikten för rörelseidkare. Taxeringsperioden förlängdes något till 30 juni och under övrig tid skulle taxeringsassistenterna utnyttjas för taxeringsrevision. På grund av bristande handledning blev det emellertid inte så mycket reviderat och på 1960-talet överfördes taxeringsassistenterna till länsstyrelserna och koncentrerades till en eller ett fåtal orter inom respektive län.

Central skatteförvaltning på 1960-talet.

Under 1960-talet var den centrala skatteförvaltningen uppdelad på ett förhållandevis stort antal myndigheter. Uppgiften att sammanställa statens inkomster och utgifter i riksredovisningen hade 1920 överförts

från statskontoret till Riksräkenskapsverket, vilket år 1961 genom sammanslagning med Statens sakrevision ombildats till Riksrevisionsverket.

De äldsta centralmyndigheterna fanns inom indirekt skatt. Där svarade sedan 1824 Generaltullstyrelsen för tullväsendet och från 1907 administrerades punktskattorna av Kontrollstyrelsen.

Inom den direkta skattens område var de centrala myndigheterna av senare datum. År 1951 hade Riksskattenämnden inrättats för att samordna inkomsttaxering och taxeringskontroll. När omsättningsskatten, som var en indirekt skatt, infördes 1960 bildades en varuskattebyrå inom Riksskattenämnden, vilken ombildades till en mervärdesskattebyrå 1969.

Inom direkt skatt fanns dessutom en Mellankommunal prövningsnämnd, som hade inrättats i samband med kommunalskattelagens tillkomst 1928 för att pröva frågor som berörde flera län. När kupongskatt på vissa aktieutdelningar infördes 1943 inrättades ett Kupongskattekontor. År 1958 infördes sjömansskatt och då tillkom ett Sjömansskattekontor.

På uppborksområdet hade den centrala uppbordsnämnden inrättats i samband med 1947 års uppborndsreform, med uppgift att bl.a. framställa preliminärskatttabeller och anvisningar för uppborndsarbetet i allmänhet.

Vid slutet av 1950-talet började man utreda införande av automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppborndsorganisationen och 1963 beslutade riksdagen att så skulle ske. Detta var en av anledningarna till att Centrala uppbordsnämnden 1964 slogs samman med generalpoststyrelsens skattekontor och folkbokföringsbyrån inom statistiska centralbyrån och bildade Centrala folkbokförings- och uppbordsnämnden (CFU), som 1969 även blev central valmyndighet.

Det nybildade CFU fick ansvaret för att införa ADB inom folkbokförings- och uppborndsväsendet. Denna ADB-reform inleddes 1966 och var i stort sett genomförd vid årsskiftet 1967/68. År 1968 ersattes det tidigare folkbokföringsregistret med ett ADB-system.

Efter 1947 års reform hade 32 städer egen uppborndsförvaltning, men 1967 förstatligades dessa kommunala uppborndsverk. En enhetlig fögderiindelning infördes och antalet fögderier reducerades till 122.

De lokala skattemyndigheterna, som dittills delats in i häradsskrivare på landet och kronokamrerare i städerna, blev nu bara lokala skattemyndigheter.

Vid införandet av socialförsäkringslagen 1960 bestämdes att Riksförsäkringsverket skulle vara pensionsmyndighet och också svara för uppbörd av socialförsäkringsavgifterna. Däremot skulle den lokala skattemyndigheten bestämma den pensionsgrundande inkomsten (PGI).

Riksskatteverket bildas

Förslag om att bilda ett centralt ämbetsverk på den direkta skattens område hade, som framgår ovan, väckts ett flertal gånger, men varje gång avvisats. År 1967 återkom landskontorsutredningen till frågan. Med motivet att underdeklaration nu hade fått en sådan omfattning att snara motåtgärder var nödvändiga, föreslog utredningen att skatteförvaltningen skulle skiljas från länsstyrelsen och bilda regionala skatteverk under vilka de lokala skattemyndigheterna (fögderierna) skulle lyda. För ledningen av skatteuppbörds- och folkbokföringsförvaltningen föreslogs inrättande av ett gemensamt ämbetsverk, Riksskattestyrelsen.

När det gällde inrättandet av regionala skatteverk gick meningarna starkt isär och något förslag lämnades aldrig till riksdagen. Däremot beslutade riksdagen att inrätta Riksskatteverket (RSV) den 1 januari 1971. Inom det nya verkets ram sammankördes Riksskattenämnden, CFU, Kontrollstyrelsen samt Mellankommunala prövningsnämnden, Kupongskattekontoret och Sjömansskattekontoret.

Exekutionsväsendet

Den gamla kronofogdeorganisationen hade upphört vid uppborndsreformen 1917, varefter landsfiskaler och stadsfogdar hade svarat för indrivning.

År 1965 förstatligades polisväsendet och exekutionsväsendet organiserades om. Landet delades in i 81 kronofogdemyndigheter och administrationen delades upp på en centralmyndighet, länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna.

I samband med omorganisationen tillskapades Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), som tills vidare skulle fullgöra centralmyndighetens arbetsuppgifter. Den 1 juli 1973 övertog RSV samtliga EON:s arbetsuppgifter.

14.5 Perioden efter 1975

14.5.1 Skattesystemet

Skattesystemets utveckling under det senaste kvartsseket behandlas utförligare i kapitel 1, avsnitt 1.6. Här ska därför bara de viktigaste dragen i utvecklingen nämnas.

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet. År 1970 uppgick skattekvoten till ca 40 procent, år 1977 hade den stigit till 53 procent varefter den föll något till 50 procent år 1980. Från omkring 1980 upphörde den trendmässiga ökningen av de offentliga utgifterna, men beroende på konjunkturutveckling m.m. har skattekvoten därefter varierat mellan 50 och 55 procent.

Den snabba ökningen av skattekvoten under 1970-talet berodde främst på ökade sociala avgifter, som till en del kan förklaras med övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. I och med att ersättningarna sålunda gjordes skattepliktiga måste de höjas för att netto uppgå till samma belopp som tidigare. Samtidigt förbättrades förmånerna, kommunalskatterna höjdes, liksom mervärdesskatten.

Höga skattesatser i kombination med smala skattebaser, som bl.a. innebar en oenhetlig beskattning av olika inkomster, medförde olika former av skatteplanering. Detta skapade ett behov av att reformera beskattningen.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse, som innebar att värdet av den obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades. Det stora steget togs emellertid genom 1990-91 års skattereform, som innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter. Några år senare reformerades företagsbeskattningen i syfte att göra den mer neutral med avseende på olika företagsformer.

14.5.2 Skatteadministrationen

Rationaliseringar och förenklingar

Från 1969 var ADB-systemet för länsstyrelsernas fastighets-, person- respektive skatteredovisning i full drift. Från början hade 12 IBM-maskiner och 8 DATASAAB D21-maskiner placerats ut på länsstyrelserna, men det visade sig snart dyrt med dubbla maskinsystem och redan 1970 ersattes IBM-maskinerna av nya maskiner från DATASAAB.

Under RSV:s ledning fortsatte rationaliseringen av andra delar av beskattningsverksamheten. Redan på 1950-talet hade man föreslagit en överföring av det egentliga taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän och en förlängd taxeringsperiod. När RSV och Statskontoret 1973 fick i uppdrag att utreda taxeringsorganisationen i första instans togs denna tanke upp igen och 1975 fattade riksdagen principbeslut om den s.k. RS-reformen (RS = Rationalisering av Skatteadministrationen), som bl.a. innebar att alla deklARATIONER skulle granskas av tjänstemän och taxeringsperioden förlängas till 30 november. Från mitten av 1970-talet genomfördes därför en omfattande nyrekrytering av tjänstemän.

RS-reformen innebar också en väsentlig utbyggnad av ADB-stödet. Våren 1977 inleddes installationen av centraldatorn i Solna och följande år började man installera bildskärmsterminaler och annan utrustning anslutna till det centrala skatteregistret. Åren 1979-80 utplacerades 21 länsdatorer på lika många länsstyrelser. Inledningsvis fanns det ca 680 terminaler anslutna till centraldatorn och omkring 590 registreringsutrustningar kopplade till 26 mindre datorer. Under 1980-talet skedde en successiv utbyggnad och i början av 1990-talet hade praktiskt taget varje tjänsteman en nätverksansluten dator på sitt skrivbord.

Frågan om exekutionsväsendets datorisering började utredas under senare delen av 1960-talet och en försöksverksamhet med ett riksdatabasystem inom exekutionsväsendet (REX) inleddes i början av 1975 vid kronofogdemyndigheter i Södermanlands län. I början av 1980-talet då försöksdriften motsvarade mer än 50 procent av den exekutiva verksamheten beslutades att REX skulle genomföras vid samtliga kronofogdemyndigheter.

En annan rationaliseringsåtgärd var att skatteförvaltningen 1985 övertog uppbörd av arbetsgivaravgifter från Riksförsäkringsverket och denna uppbörd samordnades med preliminärskatteuppbörden (samordnad uppbörd). Vid 1987 års taxering infördes en förenklad självdeklaration där man inte längre behövde fylla i uppgifter om lön och pension som man fått kontrolluppgift på.

1991 års skattereform medförde möjligen en viss ytterligare förenkling för vanliga löntagare, men för företagen, särskilt mindre företag, blev nettoeffekten av denna reform och reformeringen av företags-

beskattningen några år senare en väsentligt mer komplicerad beskattning.

Sedan införandet av den första förenklade självdeklarationen vid 1987 års taxering hade kontrolluppgiftskyldigheten steg för steg utvidgats. Vid mitten av 1990-talet (1995 års taxering) var tiden mogen för införandet av en ny förenklad självdeklaration (där kontrolluppgiftsinformationen var förtryckt) som kunde användas av flertalet deklareranter.

På uppbörsområdet infördes 1998 ett skattekonto som omfattar de skatter som fastställs vid inkomsttaxeringen samt arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt. Skatterna debiteras var för sig, men inbetalningarna avräknas mot den totala debiteringen. Det går inte längre att skilja på inbetald moms eller inkomstskatt. Företagen var med i systemet från starten 1998 och löntagare och pensionärer fick sina skattekonton 1999.

”RSV-koncernen”

Sedan RSV bildats och EON införlivats i verket inträffade under lång tid inga större organisationsförändringar, bortsett från de förändringar av länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas inre organisation som föranleddes av RS-reformen.

Vid mitten av 1980-talet aktualiserades emellertid på nytt tankarna om en sammanhållen skatteförvaltning fristående från länsstyrelserna, som landskontorsutredningen varit inne på 1967. Denna gång gick det bättre och den 1 januari 1987 inrättades 24 länskattemyndigheter bestående av länsstyrelsernas tidigare skatteavdelningar. De lokala skattemyndigheterna blev underställda länskattemyndigheterna. Den 1 juli

1988 reducerades antalet kronofogdemyndigheter till 24 länsmyndigheter. Tillsammans med chefsmyndigheten RSV bildade länskattemyndigheterna, de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna myndighetskoncern med omkring 15 000 anställda.

Nästa större organisatoriska förändring inträffade genom den s.k. SOL-90-reformen¹ den 1 januari 1991 då länskattemyndigheterna och de lokala skattemyndigheterna slogs samman till skattemyndigheter. En grundtanke var att den operativa verksamheten skulle organiseras så att varje skattebetalare endast hade en kontaktpunkt med skatteförvaltningen, normalt det lokala skattekontoret. Det innebar bl.a. att verksamheten vid de tidigare mervärdeskatteenheterna, uppbörsenheterna, revisionsenheterna, taxerings- och besvärseenheterna flyttades över till de lokala skattekontoren, eller länskattekontoret när det gäller större företag.

Denna omorganisation sammanföll i tiden med en taxeringsform som innebar att taxeringsnämnderna avskaffades från och med 1991 års taxering. I stället blev det skattemyndigheten som beslutade om taxering i första instans. Samtidigt fick skattemyndigheten möjlighet att ompröva sina beslut. Genom obligatorisk omprövning minskade antalet överklagade taxeringar vid länsrätterna betydligt.

Vidare övertog skattemyndigheterna folkbokföringen från kyrkan den 1 juli 1991. Den 1 juli 2001 överfördes ansvaret att planera och genomföra val och folkröstningar från RSV till den nybildade Valmyndigheten.

14.6 Tabell

Antal anställda inom skatteförvaltningen och exekutionsväsendet Number of employees in the Tax Administration and Enforcement Service

	1967/68	1983	1992	2003
Gamla centralmyndigheter / RSV (Central Government Agencies / NTB*)	475	1 006	868	1 174
Regional / lokal skatteförvaltning (Regional and local tax authorities)	8 251	10 649	11 863	9 371
Kronofogdemyndigheterna (Regional and local enforcement authorities)	2 639	2 853	2 880	2 500
Summa (Total)	11 365	14 508	15 611	13 045

* The National Tax Board (NTB) was formed in 1971 by the amalgamation of several central revenue agencies

Källa: 1967/68: Antal tjänster enl. statverkspropositionen, 1983 och senare, RSV:s årsredovisningar

¹ SOL 90 utläses SkatteOrganisationen i Länen på 90-talet.

Regionalisering

Vid mitten av 1990-talet bestod "RSV-koncernen" av sammanlagt 51 myndigheter. Länsmyndigheterna varierade starkt i storlek från över 2 000 anställda (SKM Stockholm) till ca 20 (KFM Gotland). Detta hindrade en effektiv styrning och i fråga om vissa uppgifter hade länsmyndigheterna inte tillräcklig bärkraft för en effektiv verksamhet.

Ett första steg mot en regionalisering togs när kronofogdemyndigheterna den 1 juli 1994 indelades i åtta samverksansområden, med en av de ingående kronofogdemyndigheterna utsedd till samordningsmyndighet för respektive område. Nästa steg togs den 1 januari 1997 när kronofogdemyndigheterna slogs samman till tio regionala myndigheter. Då hade riksdagen också, på förslag från RSV, beslutat att även skattemyndigheterna skulle slås samman till regionala skattemyndigheter, som territoriellt sammanfaller med kronofogdemyndigheterna. Från den 1 januari 1999 bestod "RSV-koncernen" således av RSV, tio regionala skattemyndigheter och tio regionala kronofogdemyndigheter.

Från ingången av 2004 avvecklades Riksskatteverket (RSV) och de tidigare tio regionala skattemyndigheterna och istället bildades en ny för hela landet gemensam skattemyndighet, Skatteverket. Denna

sammanslagning kommer att möjliggöra en omfördelning av arbetsuppgifter mellan regioner i landet som inte varit möjlig tidigare.

Ett år senare infördes en ny skattekontorsstruktur med 45 skattekontor och den 1 september 2005 infördes en ny organisation på Skatteverkets huvudkontor. En viktig del i omorganisationen var skapandet av en särskild organisation som ska tillhandahålla verksamhetsstöd för både Skatteverket och kronofogdemyndigheterna.

Från och med den 1 januari 2006 kommer de nuvarande nio skatteregionerna att bli sju. Under 2009 ombildades storföretagsskattekontoret till storföretagsskatte-regionen (SFR). Regionerna består således av SFR och sju skatteregioner. Skatteregionerna är: mittregionen, Mälardalsregionen, norra regionen, Stocholmsregionen, södra regionen, västra regionen och östra regionen.

För att få en mer flexibel och kostnads-effektiv verksamhet avvecklades från och med den 1 juli 2006 de tio regionala kronofogdemyndigheterna och en ny rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades. Sedan den 1 januari 2008 är exekutionsväsendet utbrutet från Skatteverket i och med bildandet av den nya Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten leds av rikskronofogden.

Källor och lästips:

Skattesystemet

RSV har utgivit flera mindre publikationer om skatternas och förvaltningens historia.

En kort översikt (6 sidor) är Svenska skatternas historia (RSV 107) författad av Stellan Dahlgren. Lite mer omfattande (25 sidor) är De svenska skatternas historia av Susanne Löwnertz (RSV 117). Båda behandlar i huvudsak skattesystemet och tiden före 1900.

Ett ekonomisk-historiskt perspektiv på skatternas utveckling under 1900-talet (1900–1977) ges i Enrique Rodriguez Den svenska skattehistorien (Liber Läromedel 1981).

Skatteförvaltningen och exekutionsväsendet

Fram till 1970-talet

Ingen av ovanstående skrifter har mycket att säga om skatteadministrationen. En sådan beskrivning, med tonvikt på utvecklingen under 1900-talet finns i Skatter och skattekontroll, förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (RSV Rapport 1983:1), där kapitel 1 ägnas åt skatter, skatteadministration och skattekontroll i ett historiskt perspektiv.

Här berörs även exekutionsväsendet som även behandlas i Sten Sjöholms Några glimtar ur exekutionsväsendets historia (RSV 909).

Fögderiförvaltningen i äldre tid behandlas i Bo Westerhults Kronofogde, Häradsskrivare, Länsman. Den Svenska fögderiförvaltningen 1810–1917 (Glerups).

Även Arvid Wannerdts Den svenska folkbokföringens historia under tre sekler (RSV 710) är förvaltningsinriktad.

Efter 1970

Alltsedan RSV:s tillkomst 1971 har verket givit ut årsböcker eller häften som har haft karaktär av beskrivande förvaltningsberättelser:

- Riksskatteverkets årsbok (utgiven 1971–77)
- Riksskatteverkets årsberättelse (RSV 100, utgiven budgetåren 1977/78–1982/83)
- Riksskatteverkets verksamhetsberättelse (RSV 100, utgiven sedan 1983/84)

Sedan 1993/94 avger RSV dessutom en Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet.

Från 1979 har RSV vidare givit ut förvaltningstidningen RSV Info, som är en utomordentlig källa till information om skatteadministrationens utveckling de senaste 20 åren.

Statistik över exekutionsväsendets verksamhet finns i den årliga publikationen Kronofogde-myndigheternas verksamhet (RSV 914, utgiven sedan mitten av 1980-talet).

Med anledning av att inkomstdeklarationen funnits i 100 år gav RSV 2003 ut en jubileumsbok, Deklarationen 100 år (RSV 216). Artiklarna i boken belyser en del av de förändringar som skett under de 100 åren.

Avtal med Tyska Riket angående undvikande av dubbelbeskattning. Berlin den 25 april 1928.

Ratificerat av Sverige den 4 augusti 1928, Ratifikationerna utväxlade i Berlin den 14 augusti 1928.

(Tillämpningsföreläsa inlärd sid. 648.)

Avtal

mellan Konungariket Sverige och Tyska riket angående utjämning av den in- och den utländska beskattningen, särskilt till undvikande av dubbelbeskattning, såvitt angår direkta skatter.

Konungariket Sverige och Tyska riket hava, för att utjämna den in och den utländska beskattningen i de båda staterna, såvitt angår direkta skatter, särskilt för att undvika dubbelbeskattning. Överenskommit att sluta avtal angående uppdelning av beskattningsrätten mellan de båda staterna med hänsyn till de olika skatteköllorna.

För detta ändamål hava till fullmäktige utsetts av:

Abkommen

zwischen dem Deutschen Reich und dem Königreich Schweden zur Ausgleichung der in- und ausländischen Besteuerung, insbesondere zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiete der direkten Steuern.

Das Deutsche Reich und das Königreich Schweden sind, um auf dem Gebiete der direkten Steuern die in- und ausländische Besteuerung in den beiden Staaten auszugleichen, insbesondere die Doppelbesteuerung zu vermeiden, übereingekommen, ein Abkommen über die Aufteilung des Besteuerungsrechtes zwischen den beiden Staaten hinsichtlich der verschiedenen Steuerquellen abzuschliessen.

Zu diesem Zwecke haben zu Bevollmächtigten ernannt:

DUBBELBESKATTNINGSAVTAL

Det första svenska avtalet för undvikande av dubbelbeskattning ingicks 1928 med Tyska riket.

Avtalet tillämpades av Sverige gentemot Tyska Demokratiska Republiken (DDR) ända fram till 1984 trots att DDR inte avsåg sig bundet av avtal ingångna av Tyska riket.

Källa: Dahlman, Fredborg, Beskattning vid utlandsvistelse, 3:e uppl 1986, K. G. A. Sandström, Svenska Dubbelbeskattningsavtal, 1949).

Svenska skatter i internationell jämförelse

15.1 Inledning

I detta kapitel jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder inom EU och OECD. Vid jämförelser av olika länders skatter och avgifter är det viktigt att veta att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av motsvarande begrepp. Även om en rad internationella organisationer, däribland OECD och EU, har utarbetat och samordnat klassifikationer och system för att göra statistiken mer jämförbar bör försiktighet iaktas vid jämförelser. Detta med hänsyn tagen till de olikheter i regelsystem, avgränsning av redovisad grupp, periodisering och kvalitet i statistiken som förekommer mellan länderna.

15.2 Jämförelser av BNP

PPP tar bort skillnaden i prisnivåer

Vid internationella jämförelser används ofta bruttonationalprodukten (BNP), det samlade värdet av produktionen av ett lands varor och tjänster, för att t.ex. beskriva levnadsstandarden i olika länder.

Växelkurserna bestäms huvudsakligen av utbudet av och efterfrågan på de valutor som krävs för de olika ländernas handelsförbindelser samt deras politiska och ekonomiska situation. När växelkurserna används som omräkningstal, kommer uppgifterna inte enbart att återspegla skillnader i värdet av den samlade produktionen utan också skillnader i ländernas prisnivåer. Ett sätt att komma förbi detta problem är att använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, purchasing power parities). Paritetstalen anger det antal enheter av varje valuta som ger samma köpkraft, dvs. samma mängd

varor och tjänster oavsett prisnivån i respektive land. Talen bygger på återkommande prisundersökningar av jämförbara och representativa varor och tjänster. Det är värt att nämna att skillnaderna mellan olika länder brukar minska när BNP per capita (invånare) mäts i köpkraftspariteter istället för någon valuta enligt växelkurserna. Sverige kommer år 2008, i BNP per capita mätt i PPP, på 8:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder. De tre länderna i topp är Luxemburg, Norge och USA. Danmark återfinns på 12:e plats och Finland på 13:e plats. Om man inte tar hänsyn till ländernas prisnivåer utan enbart rangordnar efter BNP per invånare i löpande priser hamnar Sverige på 7:e plats.

BNP-volyminde

I 15.2 Tabell redovisas BNP-volyminde per invånare i köpkraftsparitetstal. Indextalen för respektive år visar hur olika länder förhåller sig till genomsnittet för hela OECD vad gäller volymen av producerade varor och tjänster baserat på PPP-konverterade data. I en toppklass för sig när det gäller BNP-volyminde i köpkraftspariteter per invånare ligger Luxemburg. Även Norge, USA och Schweiz ligger högt över genomsnittet men ändå långt under Luxemburg. Sveriges BNP-volyminde mätt i PPP ökade mellan 1995 och 2000. Därefter har Sverige legat på en jämn nivå, ca 10 enheter över genomsnittet, men år 2007 noterades åter en ökning. Störst minskning i absoluta tal sedan 1995 uppvisar Japan (-20 enheter) medan Luxemburg redovisar den största ökningen i absoluta tal (+76 enheter). Polen är det land som har haft den största ökningen procentuellt sett (+58 procent).

15.1 Tabell
BNP i OECD-länderna
GDP in the OECD-countries

	BNP i löpande priser och växelkurser, miljarder \$		Årlig genomsnittlig BNP-ökning i %	BNP per invånare 2008 i löpande priser, \$		Antal invånare, tusental
	GDP at current prices and exchange rates, billion \$		Annual average increase of GDP in %	GDP per capita at current prices, \$		Population, thousands
	2008	2009	2008-2009	löpande växelkurs current exchange rate	köpkrafts-paritet current PPPs	2009
Australien (Australia)	1 051	..	1,3*	48 569	39 172	21 955
Belgien (Belgium)	505	471	-3	47 196	37 019	10 711**
Danmark (Denmark)	341	310	-4,9	62 054	38 577	5 519
Finland (Finland)	270	238	-8	50 905	37 625	5 339
Frankrike (France) ***	2 854	2 649	-2,6	44 499	34 641	62 631
Grekland (Greece)	350	330	-2	31 174	30 285	11 237**
Irland (Ireland)	266	227	-7,1	59 944	43 488	4 462
Island (Iceland)	17	12	-6,5	52 610	38 772	319
Italien (Italy)	2 297	2 113	-5	38 384	32 695	59 752
Japan (Japan)	4 887	..	-5,2*	38 326	33 850	127 692**
Kanada (Canada)	1 499	1 336	-2,5	44 981	38 923	33 740
Korea (Korea)	931	833	0,2	19 162	26 875	48 747
Luxemburg (Luxembourg)	58	52	-4,1	117 967	88 785	494
Mexiko (Mexico)	1 086	..	-6,5*	10 194	15 233	107 551
Nederländerna (Netherlands)	873	795	-4,0	53 094	43 037	16 446**
Norge (Norway)	446	379	-1,6	94 572	61 415	4 829
Nya Zeeland (New Zealand)	130	..	-0,4*	30 628	29 248	4 316
Polen (Poland)	528	430	1,7	13 861	18 125	38 153
Portugal (Portugal)	252	233	-2,6	23 708	25 206	10 638
Schweiz (Switzerland)	502	492	-1,5*	65 160	45 029	7 742
Slovakien (Slovak Republic)	95	88	-4,7	17 537	23 205	5 412**
Spanien (Spain)	1 594	1 460	-3,6	34 971	32 967	45 929
Storbritannien (UK)	2 663	2 175	-4,9	43 378	37 332	60 930
Sverige (Sweden)	488	406	-5,1	52 677	39 280	9 299
Tjeckien (Czech Republic)	216	190	-4,1	20 719	25 814	10 507
Turkiet (Turkey)	730	615	-4,7	10 275	14 630	75 643
Tyskland (Germany)	3 635	3 330	-4,9	44 259	36 918	81 904
Ungern (Hungary)	154	129	-6,3	15 363	20 680	10 022
USA	14 297	14 044	-2,6*	47 186	47 186	304 060**
Österrike (Austria)	415	381	-3,9	49 741	39 848	8 337**
Euro area	13 563	12 457	-4,1	41 364	34 827	321 997**
OECD	43 432	..	-3,4*	36 571	34 404	1 190 698**

*Uppskattningar.

** 2008 års uppgifter

***Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

Källor: OECD (2010), Annual National Accounts database, Main Economic Indicators och Population Statistics

15.2 Tabell

BNP-volyminindex i köpkraftspariteter per invånare, 100 = genomsnitt för OECD

Per capita volume indices for GDP in purchasing power parities, 100 = OECD average

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Australien (<i>Australia</i>)**	109	107	113	112	111	113	112	116
Belgien (<i>Belgium</i>)	113	109	111	110	107	106	108	107
Danmark (<i>Denmark</i>)	119	118	116	115	113	111	112	110
Finland (<i>Finland</i>)	98	106	107	104	104	108	109	103
Frankrike (<i>France</i>)*	104	106	101	102	99	100	101	100
Grekland (<i>Greece</i>)	66	67	86	87	85	85	88	89
Irland (<i>Ireland</i>)	93	118	130	130	132	136	126	122
Island (<i>Iceland</i>)	115	117	121	122	113	112	113	112
Italien (<i>Italy</i>)	104	104	98	95	95	95	95	95
Japan (<i>Japan</i>)	117	109	104	104	100	100	98	97
Kanada (<i>Canada</i>)	118	119	117	120	116	115	113	113
Korea (<i>Korea</i>)	70	71	73	73	76	78	78	81
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	174	203	233	240	248	253	258	250
Mexiko (<i>Mexico</i>)	35	38	38	39	43	43	44	43
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	110	113	119	119	120	121	125	121
Norge (<i>Norway</i>)	121	150	151	163	168	164	179	166
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	87	85	87	84	85	84	84	86
Polen (<i>Poland</i>)	36	43	47	46	47	50	53	57
Portugal (<i>Portugal</i>)	71	72	69	68	70	69	71	72
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	132	125	124	122	123	128	130	133
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	-	45	52	54	58	62	67	67
Spanien (<i>Spain</i>)	79	85	93	93	95	96	96	97
Storbritannien (<i>UK</i>)	96	106	112	108	110	107	109	109
Sverige (<i>Sweden</i>)	103	112	115	112	112	115	114	112
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	64	62	69	69	70	74	75	75
Turkiet (<i>Turkey</i>)	29	28	34	35	41	41	43	43
Tyskland (<i>Germany</i>)	111	104	107	104	106	106	108	109
Ungern (<i>Hungary</i>)	47	50	58	58	58	57	60	59
USA	144	145	142	143	140	139	137	137
Österrike (<i>Austria</i>)	111	117	118	117	114	113	115	115
Euro area	100	102	102	101	100	100	101	101
OECD	100	100	100	100	100	100	100	100

Anm: Volyminindex per invånare är ej tillräckligt exakta för att kunna rangordnas. De kan användas för att gruppera länder.

* Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

** Länder som använder SNA 2008.

Källa: OECD (2010), Main Economic Indicators

15.3 Skattekvoten

15.3.1 Skattekvoten inget entydigt mått

Ett vanligt sätt att beskriva och jämföra skattesystem är att relatera de sammanlagda skatterna och avgifterna till BNP. Denna skattekvot är ett översiktligt mått på hur stor andel av BNP som de sammanlagda skatterna tar i anspråk och kan tjäna som utgångspunkt för djupare studier av skattestrukturen i olika länder.

Det ska påpekas att skattekvoten inte är ett entydigt mått på det som brukar kallas "skattetrycket". Skillnader i olika länders skattekvot kan bl.a. bero på olika tekniska lösningar för välfärdssystemen. I Sverige är t.ex. många transfereringar beskattade, medan bidragen i flera andra länder är obeskattade eller ges i form av avdrag på inkomsten vid taxeringen. Bidragstagarna kan i båda fallen erhålla en likvärdig förmån, men skattekvoten blir högre i det första fallet och lägre i det andra fallet.

En annan aspekt är i vilken utsträckning välfärdssystemen i olika länder byggs upp genom avtal mellan arbetsgivare och anställda. De lagstadgade socialavgifterna, som dominerar i Sverige, ingår som en del i skattekvoten, men så är inte fallet med sådana avgifter som tas ut efter avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Vidare gäller att länder med ungefär samma skattekvot kan skilja sig åt vad gäller skatteslag, skattesatser och skattebaser eller definiera skattebaserna på olika sätt. Det är inte heller säkert, som vi sett i tidigare kapitel, att de debiterade skatterna faktiskt blir betalda.

En annan faktor som påverkar skattekvoten är omfattningen av skatteundandragandet och den svarta sektorn. Beräkningar av den svarta sektorn brukar ingå i BNP-beräkningen. Det är sålunda nödvändigt att bryta ned den totala skattekvoten i olika komponenter, som speglar klassificeringen av skatterna efter exempelvis ekonomisk funktion.

Skattekvoten i dag

I 15.3 Tabell redovisas skattekvoterna i OECD-länderna år 1975-2008. Precis som tidigare år har Danmark och Sverige de högsta skattekvoterna år 2008 (48,3 procent respektive 47,1 procent), vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 39,7 procent och OECD-genomsnittet på 35,8 procent år 2007. Sverige har dock minskat sin skattekvot med 1,2 procentenheter sedan 2007.

Hanteringen av kapitaltransfereringar vid uträknandet av skatteintäkterna

I några tabeller nedan har skattekvoten, för ett fåtal OECD-länder, reducerats med summan av kapitaltransfereringarna. Detta görs för att beräkna skatter som har blivit fastställda men inte indrivna. I dessa fall har de totala skatteintäkterna minskats med summan av kapitaltransfereringarna, och denna reduktion har sedan allokerats mellan de olika skatteslagen i proportion till de respektive skatteintäkterna. Detta gäller Danmark sedan 1990, Frankrike sedan 1992, Slovakien mellan 1998-2002, Spanien sedan 2000 och Österrike sedan 2008.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition samt OECD, Revenue Statistics 1965-2008, 2009 Edition

Belgien, Finland, Frankrike, Italien och Österrike har skattekvoter runt 43-44 procent år 2008. Mexiko har den lägsta skattekvoten i OECD år 2008, 21,3 procent. De länder där skattekvoten ökat mest mellan 1975 och 2007 är Spanien, Italien och Portugal (ca 17-19 procentenheter).

Skattekvoten minskar något

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, EU och OECD mellan 1965 och 2007 framgår av 15.4 Diagram. Mellan 1970 och 1980 ökade Sveriges skattekvot kraftigt, från 38,5 till 47,3 procent, vilket speglar utbyggnaden av den offentliga sektorn och socialförsäkringssystemen. Både OECD och EU-genomsnittet har stigit trendmässigt under perioden, med undantag för några år i början på 2000-talet. Skillnaden mellan skattekvoterna i Sverige och EU har varierat mellan åren. Störst var den från slutet av 1980-talet fram till skattereformen 1990/91, då den vissa år var mer än 14 procentenheter högre i Sverige. Åren efter skattereformen minskade skillnaden i skattekvot till omkring 8 procentenheter, men ökade sedan under slutet av 1990-talet. De senaste åren har dock skillnaderna åter igen minskat. Skillnaden i skattekvot mellan Sverige och EU-genomsnittet var 8,6 procentenheter 2007. Skattekvoten för hela OECD området har legat still på 35,8 mellan 2006 och 2007. Totalt steg skattekvoten i 14 OECD länder medan den sjönk i 15. Slovakiens skattekvot var oförändrad under året. Den största ökningen stod Ungern för med 2,4 procentenheter.

15.3 Tabell

Skattekvoter i OECD länderna, andel av BNP, procent

Total tax revenue in OECD, share of GDP, percent

	1975	1985	1990	1995	2000	2006	2007	2008**
Australien (<i>Australia</i>)	25,9	28,3	28,5	28,8	31,1	30,6	30,8	..
Belgien (<i>Belgium</i>)	39,5	44,4	42,0	43,6	44,9	44,4	43,9	44,3
Danmark (<i>Denmark</i>)*	38,4	46,1	46,5	48,8	49,4	49,6	48,7	48,3
Finland (<i>Finland</i>)	36,5	39,7	43,5	45,7	47,2	43,5	43,0	42,8
Frankrike (<i>France</i>)*	35,4	42,8	42,0	42,9	44,4	44,0	43,5	43,1
Grekland (<i>Greece</i>)	19,4	25,5	26,2	28,9	34,0	31,2	32,0	31,3
Irland (<i>Ireland</i>)	28,8	34,7	33,1	32,5	31,3	31,7	30,8	28,3
Island (<i>Iceland</i>)	30,0	28,2	30,9	31,2	37,2	41,5	40,9	36,0
Italien (<i>Italy</i>)	25,4	33,6	37,8	40,1	42,3	42,3	43,5	43,2
Japan (<i>Japan</i>)	20,8	27,4	29,1	26,8	27,0	28,0	28,3	..
Kanada (<i>Canada</i>)	32,0	32,5	35,9	35,6	35,6	33,5	33,3	32,2
Korea (<i>Korea</i>)	14,5	15,7	18,1	18,6	22,6	25,0	26,5	26,6
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	32,8	39,4	35,7	37,1	39,1	35,8	36,5	38,3
Mexiko (<i>Mexico</i>)	-	15,5	15,8	15,2	16,9	18,3	18,0	21,3
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)****	40,7	42,4	42,9	41,5	39,7	38,9	37,5	..
Norge (<i>Norway</i>)	39,2	42,6	41,0	40,9	42,6	44,0	43,6	42,1
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	28,7	31,3	37,4	36,6	33,6	36,6	35,7	34,5
Polen (<i>Poland</i>)	-	-	-	36,2	32,8	34,0	34,9	..
Portugal (<i>Portugal</i>)	19,7	25,2	27,7	32,1	34,1	35,5	36,4	36,5
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	23,9	25,5	25,8	27,7	30,0	29,3	28,9	29,4
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	-	-	-	-	34,1	29,4	29,4	29,3
Spanien (<i>Spain</i>)*	18,4	27,6	32,5	32,1	34,2	36,7	37,2	33,0
Storbritannien (<i>UK</i>)	34,9	37,0	35,5	34,0	36,4	36,6	36,1	35,7
Sverige (<i>Sweden</i>)	41,2	47,4	52,2	47,5	51,8	49,0	48,3	47,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	-	-	-	37,5	35,3	37,1	37,4	36,6
Turkiet (<i>Turkey</i>)	11,9	11,5	14,9	16,8	24,2	24,5	23,7	23,5
Tyskland (<i>Germany</i>)***	34,3	36,1	34,8	37,2	37,2	35,6	36,2	36,4
Ungern (<i>Hungary</i>)	-	-	-	41,3	38,0	37,1	39,5	40,1
USA	25,6	25,6	27,3	27,9	29,9	28,2	28,3	26,9
Österrike (<i>Austria</i>)*	36,6	40,8	39,7	41,4	43,2	41,8	42,3	42,9
EU 15	32,1	37,5	38,1	39,0	40,6	39,8	39,7	..
OECD	29,4	32,6	33,7	34,7	36,0	35,8	35,8	..

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

** Preliminära resultat

*** Förenade Tyskland fr.o.m. 1991, dessförinnan Västtyskland

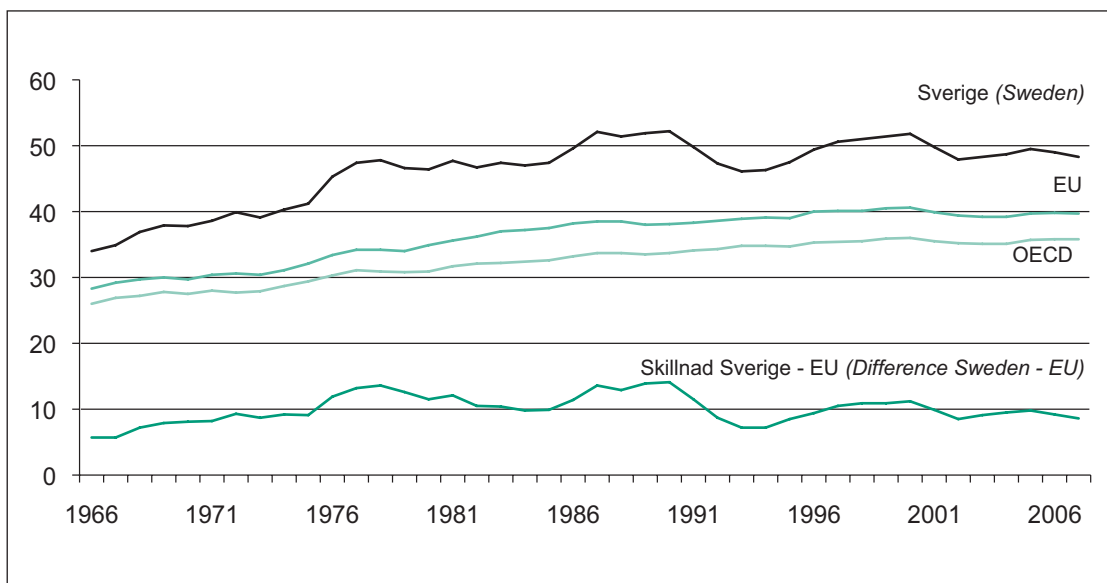
**** 2007 års siffror undervärderar några lokala skatteintäkter

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2008, 2009 Edition

15.4 Diagram

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, OECD och EU 1965-2007, procent av BNP

Total tax revenues in Sweden, EU and OECD 1965-2007, percent of GDP

Anm: Medelvärdena för OECD respektive EU är ovägda.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2008, 2009 Edition

Olika skatters andel av BNP

I 15.5 Tabell redovisas de olika skatternas andel av BNP i OECD-länderna år 2007. Sverige som har den näst högsta skattekvoten efter Danmark ligger över genomsnittet

för de flesta skatterna och särskilt när det gäller skatt på inkomster och vinster men även sociala avgifter. Skatt på egendom som andel av BNP ligger i Sverige något under genomsnittet för EU och OECD.

15.5 Tabell

Skatteinkomst 2007 enligt OECD-klassificering, andel av BNP, procent

Tax revenue 2007 according to OECD-classification, share of GDP, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löneskatter	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services		Övrigt Other	
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare	Payroll and workforce		Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General con- sumption	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (<i>Australia</i>)	18,4	11,3	7,1	-	-	-	1,4	2,7	8,2	4,0	3,5	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	16,5	12,8	3,6	13,6	4,1	8,3	0,0	2,3	11,0	7,1	3,2	0,0
Danmark (<i>Denmark</i>)*	29,0	25,1	3,6	1,0	1,0	0,0	0,2	1,9	16,3	10,4	5,1	0,0
Finland (<i>Finland</i>)	16,9	13,0	3,9	11,9	2,3	8,7	-	1,1	12,9	8,4	4,2	0,0
Frankrike (<i>France</i>)*	10,4	7,4	3,0	16,1	4,0	10,9	1,2	3,5	10,7	7,4	3,1	1,5
Grekland (<i>Greece</i>)*	7,5	4,7	2,6	11,7	4,5	5,4	-	1,4	11,4	7,5	2,9	-
Irland (<i>Ireland</i>)	12,1	8,7	3,4	4,7	1,4	3,0	0,2	2,5	11,1	7,4	3,2	-
Island (<i>Iceland</i>)	18,5	13,8	2,5	3,1			0,0	2,5	16,5	10,6	4,2	0,1
Italien (<i>Italy</i>)	14,7	11,1	3,8	13,0	2,3	8,9	-	2,1	11,0	6,2	3,7	2,6
Japan (<i>Japan</i>)	10,3	5,5	4,8	10,3	4,5	4,7	-	2,5	5,1	2,5	2,0	0,1
Kanada (<i>Canada</i>)	16,6	12,4	3,7	4,8	1,9	2,7	0,7	3,3	7,9	4,5	2,8	0,1
Korea (<i>Korea</i>)	8,4	4,4	4,0	5,5	3,1	2,4	0,1	3,4	8,3	4,2	3,8	0,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	12,8	7,4	5,4	10,2	4,4	4,3	-	3,6	9,9	5,7	4,0	0,0
Mexiko (<i>Mexico</i>)	5,0			2,8			0,3	0,3	9,5	3,7	5,7	0,2
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	10,9	7,7	3,3	13,6	6,4	4,5	-	1,2	11,2	7,4	3,3	0,2
Norge (<i>Norway</i>)	21,0	9,6	11,3	9,1	3,0	5,5	-	1,2	12,4	8,3	3,3	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	22,5	15,0	5,1	-	-	-	-	1,9	11,3	8,4	2,1	0,0
Polen (<i>Poland</i>)	8,0	5,3	2,7	12,0	4,8	4,8	-	1,2	13,3	8,2	4,4	0,2
Portugal (<i>Portugal</i>)	9,4	5,7	3,7	11,7	3,5	7,6	-	1,4	13,7	8,8	4,6	0,1
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	13,2	10,2	3,1	6,7	3,1	3,1	-	2,4	6,5	3,8	2,1	-
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	5,8	2,5	3,0	11,7	2,8	6,3	-	0,4	11,3	6,7	3,8	-
Spanien (<i>Spain</i>)*	12,4	7,4	4,6	12,1	1,8	8,9	-	3,0	9,5	6,0	2,8	0,2
Storbritannien (<i>UK</i>)	14,3	10,9	3,4	6,6	2,7	3,7	-	4,5	10,5	6,6	3,5	-
Sverige (<i>Sweden</i>)	18,7	14,9	3,8	12,6	2,6	9,8	2,7	1,2	12,9	9,3	3,1	0,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	9,4	4,3	5,0	16,2	3,6	10,2	-	0,4	11,1	6,6	3,8	0,0
Turkiet (<i>Turkey</i>)	5,6	4,0	1,6	5,1	2,1	2,4	-	0,9	11,3	5,1	5,8	0,7
Tyskland (<i>Germany</i>)	11,3	9,1	2,2	13,2	5,8	6,3	-	0,9	10,6	7,0	3,2	0,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	10,0	7,2	2,8	12,9	3,4	9,3	0,6	0,8	14,9	10,3	4,3	0,2
USA	13,9	10,8	3,1	6,6	2,9	3,3	-	3,1	4,7	2,2	1,7	-
Österrike (<i>Austria</i>)*	12,7	9,5	2,4	14,2	5,8	6,7	2,7	0,6	11,7	7,7	3,2	0,3
EU 15	14,0	10,4	3,5	11,1	3,5	6,5	0,5	2,1	11,6	7,5	3,5	0,3
OECD	13,2	9,4	3,9	9,1	3,1	5,4	0,3	1,9	10,9	6,7	3,5	0,2

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2008, 2009 Edition

15.3.2 Skattekvotens sammansättning

Olika skatters andel av totala skatteinkomster

Även om skattekvoten för OECD-området har stigit kontinuerligt genom åren har skattekvotens sammansättning, dvs. olika skatters andel av totala skatteinkomster, varit förvånansvärt stabil. I 15.6 Tabell redovisas de totala skatteinkomsternas sammansättning i OECD-länderna år 2007.

Inkomstskatten för fysiska personer utgör även 2007 det största enskilda bidraget till de totala skatteinkomsterna. Andelen har sjunkit från ca 30 procent i början på 80-talet till ca 25 procent i dag. Variationen mellan länderna är stor. I Slovakien kommer endast 8,6 procent av de totala skatteinkomsterna från inkomstskatten, medan andelen i Danmark uppgår till 51,7 procent. I Sverige utgör fysiska personers inkomstskatt nästan 31 procent av totala skatteintäkter. När det gäller andelen skatt på företagets inkomster och vinster ligger Sverige under genomsnittet för både EU och OECD. Ser man till den totala andelen skatt på inkomster från både fysiska och juridiska personer ligger Sverige (38,7 procent) över snittet för både EU (34,6 procent) och OECD (36,4 procent). Tre länder ligger klart högst med andelar mellan 59,6 och 62,9 procent; Australien, Danmark och Nya Zeeland. Minst andel redovisas för Slovakien, 19,9 procent.

Minskningen av inkomstskattens andel av totala skatteintäkter sker parallellt med en ökning av andelen sociala avgifter, vilka stigit från ca 18 till ca 25 procent mellan 1965 och 2007 i hela OECD-området. Den ökande andelen sociala avgifter är direkt kopplad till högre utgifter för olika

bidragssystem pga. arbetslöshet, en åldrande befolkning samt ökande kostnader för sjukvård. De sociala avgifternas andel av de totala skatterna är störst i Tjeckien (43,5 procent) medan de i Danmark endast står för en marginell del (2,0 procent). Sverige (26,1 procent) ligger över OECD-genomsnittet (25,2) men under EU-genomsnittet (28,2 procent). I Sverige står de anställda för en mindre del av de sociala avgifterna än genomsnittligt i EU, medan arbetsgivarerna svarar för en större del.

Sedan 1965 har andelen skatt på fastigheter och förmögenhet sjunkit från 7,9 till 5,6 procent i OECD. Denna nedgång beror bl.a. på ett allmänt motstånd från väljarkåren i många länder för dessa mycket synliga skatter. Endast i tre länder – Korea, Storbritannien och USA – utgör fastighetsskatten 10 procent eller mer av totala skatteintäkter. I Sverige svarade fastighetsskatten för 2,4 procent av de totala skatteintäkterna 2007 vilket är något lägre än genomsnittet för både EU och OECD. Fastighetsskatten avskaffades dock i Sverige 2008 och har ersatts med en kommunal fastighetsavgift.

Skatt på varor och tjänster står för i 30,9 procent av de totala skatterna i OECD. Andelen skatt på varor och tjänster har, förutom en mindre nedgång på senare tid, inte förändrats mycket sedan mitten på 70-talet. Däremot har momsen ökat i betydelse samtidigt som punktskatternas betydelse minskat i motsvarande grad. I Sverige svarar skatten på varor och tjänster för 26,6 procent av de totala skatterna. Störst betydelse har skatter på varor och tjänster i Mexiko (53,1 procent) och Turkiet (47,7 procent). Av skatterna på varor och tjänster svarar momsen för störst andel av skatteinkomsterna i Ungern (26,0 procent) och punktskatterna i Mexiko (31,6 procent).

15.6 Tabell

Skatteinkomster 2007 enligt OECD-klassificering, andel av totala skatteinkomster, procent Tax revenue 2007 according to OECD-classification, share of total tax revenue, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löne-skatter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's	Total	General consump- tion	Excise duties			
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (Australia)	59,8	36,7	23,1	-	-	-	4,7	8,9	26,6	13,0	11,3	-
Belgien (Belgium)	37,5	29,3	8,2	31,0	9,4	18,9	0,0	5,1	25,2	16,3	7,2	0,0
Danmark (Denmark)*	59,6	51,7	7,4	2,0	2,0	0,0	0,5	3,8	33,6	21,4	10,4	0,0
Finland (Finland)	39,3	30,3	9,0	27,7	5,2	20,3	-	2,6	30,1	19,5	9,8	0,1
Frankrike (France)*	23,9	17,0	6,8	37,1	9,3	25,1	2,8	8,1	24,7	17,0	7,0	3,4
Grekland (Greece)	23,4	14,7	8,0	36,4	14,1	16,9	-	4,3	35,5	23,4	9,2	-
Irland (Ireland)	39,3	28,4	10,9	15,4	4,6	9,9	0,7	8,2	36,1	24,1	10,3	-
Island (Iceland)	45,4	33,9	6,1	7,7			0,1	6,1	40,4	25,9	10,2	0,3
Italien (Italy)	33,7	25,6	8,8	30,0	5,3	20,5	-	4,9	25,2	14,2	8,5	5,9
Japan (Japan)	36,4	19,6	16,8	36,4	15,9	16,5	-	9,0	18,0	8,8	7,1	0,2
Kanada (Canada)	49,8	37,4	11,0	14,4	5,8	8,2	2,0	9,9	23,6	13,6	8,4	0,3
Korea (Korea)	31,8	16,7	15,1	20,8	11,6	9,1	0,2	12,8	31,3	15,8	14,5	3,2
Luxemburg (Luxembourg)	35,0	20,1	14,9	27,8	12,0	11,9	-	9,8	27,2	15,7	10,9	0,1
Mexiko (Mexico)	27,7			15,3			1,4	1,7	53,1	20,4	31,6	0,8
Nederländerna (Netherlands)	29,1	20,4	8,7	36,2	17,0	12,1	-	3,3	29,9	19,8	8,7	0,5
Norge (Norway)	48,1	22,1	26,0	20,8	6,9	12,7	-	2,8	28,4	19,1	7,7	-
Nya Zeeland (New Zealand)	62,9	42,1	14,2	-	-	-	-	5,3	31,7	23,5	5,9	0,0
Polen (Poland)	23,1	15,2	7,9	34,3	13,7	13,8	-	3,4	38,2	23,5	12,7	0,7
Portugal (Portugal)	25,9	15,8	10,1	32,1	9,6	20,9	-	3,8	37,5	24,1	12,7	0,4
Schweiz (Switzerland)	45,9	35,3	10,6	23,3	10,9	10,7	-	8,2	22,6	13,1	7,3	-
Slovakien (Slovak Republic)	19,9	8,6	10,2	39,8	9,4	21,5	-	1,4	38,4	22,9	12,9	-
Spanien (Spain)*	33,2	19,8	12,4	32,6	4,9	24,0	-	8,0	25,5	16,2	7,5	0,4
Storbritannien (UK)	39,5	30,1	9,4	18,4	7,5	10,2	-	12,6	29,2	18,2	9,8	-
Sverige (Sweden)	38,7	30,9	7,9	26,1	5,5	20,3	5,7	2,4	26,6	19,3	6,4	0,1
Tjeckien (Czech Republic)	25,1	11,6	13,4	43,5	9,7	27,3	-	1,2	29,8	17,6	10,1	0,0
Turkiet (Turkey)	23,7	17,0	6,8	21,7	8,8	10,1	-	3,8	47,7	21,3	24,3	3,2
Tyskland (Germany)	31,2	25,1	6,1	36,6	16,1	17,4	-	2,5	29,3	19,4	8,8	0,0
Ungern (Hungary)	25,2	18,2	7,0	32,7	8,6	23,6	1,5	2,0	37,7	26,0	10,9	0,6
USA	49,0	38,1	11,0	23,4	10,3	11,8	-	11,0	16,6	7,7	6,0	-
Österrike (Austria)*	30,0	22,5	5,8	33,7	13,7	15,8	6,3	1,4	27,6	18,3	7,6	0,7
EU 15	34,6	25,5	9,0	28,2	9,1	16,3	1,1	5,4	29,5	19,1	9,0	0,8
OECD	36,4	25,3	10,8	25,2	8,9	14,6	0,9	5,6	30,9	18,6	10,5	0,7

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2008, 2009 Edition

15.3.3 Nedbrytning av skattekvoten

För att studera skattestrukturen i olika länder behöver vi som redan nämnts klassificera skatterna på lämpligt sätt.

Indelning enligt nationalräkenskaperna

Den vanligaste indelningen är den som förekommer i nationalräkenskaperna, där skatterna delas in i direkta och indirekta skatter (se kapitel 1) samt socialförsäkringsavgifter. Utgångspunkten för klassificeringen av skatterna enligt denna indelning är om den som är skattskyldig kan övervältra skatten på någon annan, t.ex. genom att ta ut högre priser. I enlighet med denna tanke är skatter på inkomst och förmögenhet direkta medan mervärdesskatt och punktskatter räknas som indirekta. Modern ekonomisk teori visar dock att även inkomstskatten, i olika utsträckning och under olika omständigheter, kan övervältras, och det är i princip omöjligt att dra någon principiell skiljelinje mellan direkta och indirekta skatter.

I grova drag svarar direkta skatter, indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter för omkring var sin tredjedel av den totala beskattningen i EU. Likheterna mellan EU-ländernas skattesystem är större vad gäller indirekta skatter än direkta skatter. Sett i ett längre tidsperspektiv har de direkta skatterna ökat sin andel och de indirekta skatterna minskat sin andel. Minskningen i den indirekta beskattningen hänför sig till punktskatterna med undantag av energi- och miljörelaterade skatter.

I 15.7 Tabell visas indelningen av skatterna enligt nationalräkenskaperna utbrutet på undergrupper. Både de indirekta och de direkta skatterna ligger på en högre nivå i Sverige än i EU totalt medan socialavgifterna ligger på en något lägre nivå i Sverige än EU-genomsnittet. I Sverige tar vi dock relativt sett ut mindre i allmänna egenavgifter och mer i arbetsgivaravgifter jämfört med flertalet övriga EU-länder. Fysiska personers direkta skatter uppgick 2008 till 14,2 procent av BNP i Sverige jämfört med EU-genomsnittet på 9,5 procent.

15.7 Tabell

Indelning av skatterna enligt nationalräkenskaperna, Sverige och EU år 2008, procent av BNP

Taxes classified according to national accounts, Sweden and the EU 2008, percent of GDP

	Sverige	EA 16*	EU 25*
Indirekta skatter (Indirect taxes)	18,4	13,3	13,4
Mervärdesskatt (VAT)	9,4	6,7	6,9
Punktskatter (Excise duties)	2,8	2,3	2,5
Övrigt (Other)	6,3	4,3	3,9
Direkta skatter (Direct taxes)	17,4	12,5	13,6
Fysiska personer (Individuals)	14,2	9,1	9,5
Juridiska personer (Legal entities)	3,0	2,5	2,7
Övrigt (Other)	0,3	0,9	1,3
Socialavgifter (Social security contributions)	11,3	14,1	12,6
Arbetsgivaravgifter (Employer's contributions)	8,3	8,1	7,3
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	2,7	4,2	3,9
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self employed)	0,2	1,8	1,5
Totalt (Total)	47,1	39,7	39,5

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2010 Edition

Indelning efter ekonomisk funktion

En alternativ indelning av skatterna, som används i kapitelindelningen av denna årsbok, är efter ekonomisk funktion. Då är istället utgångspunkten vad som beskattas (skattebaserna), t.ex. arbete, kapital och konsumtion. Skatt på arbete delas i sin tur upp på inkomstskatt på arbete och sociala avgifter. Skatt på kapital avser innehav, överlåtelse och avkastning av olika kapitalformer, som fast och lös egendom, värdepapper m.m. Med konsumtionsskatter avses alla skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare och producenter eller säljare. Skattebasen är i det fallet oftast en kvantitet av en vara eller tjänst.

Av produktionsfaktorerna är arbete den viktigaste skattebasen i alla EU-länder, följt av konsumtion och övriga skattebaser, däribland kapital. Den långsiktiga trenden är att konsumtionsskatterna (de indirekta skatterna) har minskat sin andel av den totala beskattningen. Den största skillnaden i skattestruktur mellan Sverige och EU ligger i beskattningen av arbete. I Sverige svarar skatt på anställdas arbete för 28,5 procent av BNP, vilket är markant högre än EU-genomsnittet (19,8 procent). En del av skillnaden beror som redan nämnts på förekomsten av skattepliktiga förmåner i Sverige.

15.8 Tabell

Indelning av skatterna efter ekonomisk funktion, Sverige och EU år 2008, procent av BNP

Taxes classified by economic function, Sweden and EU 2008, percent of GDP

	Sverige	EA 16*	EU 25*
Arbete (<i>Labour</i>)	28,5	20,8	19,8
därav anställda (<i>Employees</i>)	12,1	10,1	10,2
därav arbetsgivare (<i>Employers</i>)	12,7	8,7	7,9
därav egenföretagare (<i>Self-employed</i>)	3,6	1,9	1,7
Konsumtion (<i>Consumption</i>)	12,9	10,5	10,8
Kapital (<i>Capital</i>)	5,7	8,6	9,0
Totalt (<i>Total</i>)	47,1	39,9	39,6
därav miljö (<i>environment</i>)	2,7	2,3	2,4

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2010 Edition

Indelning efter mottagare

Slutligen kan skattestrukturen studeras efter mottagare av skatterna, som central och regional/lokal samhällsnivå, socialförsäkringssektorn och EU. Indelningen speglar inte nödvändigtvis vilken makt eller inflytande som respektive nivå har. I länder där t.ex. den regionala/lokala nivån inte har egna skatteinkomster, kan kommunerna eller deras motsvarigheter i andra länder istället vara garanterade statsbidrag.

Den centrala nivån, dvs. staten, erhåller största delen av skatteintäkterna i nästan alla medlemsländerna men skillnaderna är

stora vad gäller typ av skatt som tillfaller respektive nivå. I allmänhet är konsumtionsskatterna den största inkomstkällan för staten. I Danmark och Sverige erhåller den regionala/lokala nivån (i Sverige lands- och kommuner) en betydligt större del av skatteintäkterna än i resten av EU. Detta beror på den kommunala inkomstskatten, som i Sverige svarar för drygt 90 procent av inkomstskatten för fysiska personer. I övriga EU-länder härrör de kommunala skatteinkomsterna huvudsakligen från fastighetsskatt.

15.9 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, Sverige och EU år 2008, procent av BNP

Taxes broken down by receiving administrative level, Sweden and EU 2008, percent of GDP

	Sverige	EA 16*	EU 25*
Stat (<i>Central government</i>)	24,9	16,3	20,0
Delstat (<i>State government</i>)	..	8,3	8,3
Kommuner (<i>Local government</i>)	16,4	4,0	4,1
Socialförsäkringssektor (<i>Social security funds</i>)	5,6	15,5	14,5
EU (<i>EU institutions</i>)	0,2	0,3	0,3
Total (Total)	47,1	44,4	47,2

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2010 Edition

I 15.10 Tabell redovisas indelning av skatter efter mottagare som andel av totala skatteinkomster för OECD-länderna 2007. Tabellen är uppdelad i tre grupper; federala, icke federala länder (som Sverige tillhör) samt regionala länder. I vissa länder, som Nya Zeeland och Norge, är staten mottagare av nästan alla skatter. Staten tar emot en majoritet av skatterna i ca två tredjedelar av länderna. I Sverige är statens andel 55,8 procent. Den kommunala sektorn som mottagare är störst i Sverige (32,6 procent) och Japan (27,6 procent). Det land där socialförsäkringssektorn tar emot störst andel av skatterna är Frankrike, (50,6 procent). Motsvarande andel i Sverige är 11,4 procent och i Danmark 2,0 procent.

15.4 Skatt på arbete

15.4.1 Olika definitioner och regelsystem

Som nämndes inledningsvis i detta kapitel är internationella jämförelser avseende skatter och avgifter svåra att göra på grund av att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av dessa begrepp. Än svårare är det att göra jämförelser avseende skattesatser och skatteuttag per individ eftersom regelsystemen varierar kraftigt mellan olika länder.

15.4.2 Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala

Istället för att göra direkta jämförelser avseende skattesatser, som måste kompletteras med beskrivningar av hur skatteunderlaget beräknas, kan andra jämförelser göras. Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den procentu-

ella disponibla inkomsten. I 15.11 Tabell redovisas den disponibla inkomsten 2009 i förhållande till lönen för en genomsnittlig industriarbetare i OECD-länderna. Med disponibel inkomst avses här bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar i procent av bruttolönen.

Ökande disponibla inkomster i Sverige

Tidigare har en svensk industriarbetare fått förhållandevis lite kvar av lönen jämfört med kollegor i andra OECD-länder när man dragit från skatten och sociala avgifter samt lagt till transfereringar. Denna situation har delvis förändrats de senaste åren. I Sverige får ensamstående behålla 74,7 procent av lönen, vilket är över både OECD-genomsnittet (74,4 procent) och EU-genomsnittet (70,8 procent). Störst andel av sin lön får en ensamstående kvar i Mexiko (94,7 procent) och Korea (88,2 procent). Vid högre inkomster (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får en ensamstående person i Sverige behålla 64,5 procent av lönen, vilket är under genomsnittet för OECD (68,6 procent) men över EU-genomsnittet (63,9 procent).

I Sverige får en familj med två barn, där endast ena föräldern yrkesarbetar, behålla 82,1 procent av bruttolönen. Sverige placerar sig därmed något under både EU- och OECD-genomsnittet (83,3 procent respektive 86,7 procent). I Tjeckien får en familj med två barn där endast en förälder yrkesarbetar en disponibel inkomst som är högre än lönen, på grund av transfereringar. I familjer med två förvärvsarbetande (och där den sammanlagda lönen uppgår till 167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får svenska familjer behålla 80,2 procent, vilket är något under OECD-genomsnittet på 80,5 procent men över EU-genomsnittet på 77,8 procent.

15.10 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, OECD-länderna 2007, procent av totala skatteinkomster

Taxes broken down by receiving administrative level, OECD countries 2007, percent of total taxes

	Statlig Federal or central government	Delstatlig State government	Kommunal Local government	Socialförsäkrings- sektorn Social security funds
Federala länder (Federal countries)				
Australien (<i>Australia</i>)	81,9	15,2	2,9	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	46,6	16,0	5,2	31,1
Kanada (<i>Canada</i>)	44,6	38,4	8,6	8,5
Mexiko (<i>Mexico</i>)	81,2	2,2	1,2	15,3
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	34,6	25,4	16,7	23,3
Tyskland (<i>Germany</i>)	31,8	22,9	8,4	36,6
USA	43,0	19,7	14,0	23,4
Österrike (<i>Austria</i>)	53,6	8,8	9,5	27,7
Ovägt medelvärde	52,2	18,6	8,3	20,7
Regionala länder (Regional country)				
Spanien (<i>Spain</i>)*	37,8	21,5	8,4	31,8
Ej federala länder (Unitary countries)				
Danmark (<i>Denmark</i>)	73,2	-	24,3	2,0
Finland (<i>Finland</i>)	52,8	-	21,3	25,7
Frankrike (<i>France</i>)	37,3	-	12,1	50,6
Grekland (<i>Greece</i>)	63,0	-	0,7	35,9
Irland (<i>Ireland</i>)	84,3	-	2,2	13,2
Island (<i>Iceland</i>)	75,0	-	25,0	-
Italien (<i>Italy</i>)	53,4	-	16,3	30,0
Japan (<i>Japan</i>)	36,0	-	27,6	36,4
Korea (<i>Korea</i>)	62,4	-	16,8	20,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	68,2	-	4,5	27,2
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	62,2	-	0,6	36,2
Norge (<i>Norway</i>)	87,5	-	12,5	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	94,2	-	5,8	-
Polen (<i>Poland</i>)	51,9	-	13,4	34,3
Portugal (<i>Portugal</i>)	60,8	-	6,1	32,8
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	49,3	-	10,9	39,3
Storbritannien (UK)	76,5	-	4,7	18,4
Sverige (Sweden)	55,8	-	32,4	11,4
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	41,4	-	14,7	43,5
Turkiet (<i>Turkey</i>)	69,9	-	8,4	21,7
Ungern (<i>Hungary</i>)	62,3	-	6,2	31,2
Ovägt medelvärde	62,7	-	12,7	24,3

*Spanien är konstitutionellt ett icke-federalt land med en högt decentraliserad politisk struktur.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2008, 2009 Edition

15.11 Tabell

Disponibel inkomst 2009, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, procent av bruttolönen

Disposable income 2009, by wage level as percentage of the average wage for a production worker, percent of gross pay

	Ensamstående Single		Giffta, 2 barn Married, 2 children	
	100%	167%	100+0%	100+67%
Australien (<i>Australia</i>)	78,0	71,7	91,4	82,8
Belgien (<i>Belgium</i>)	58,5	51,5	79,8	68,2
Danmark (<i>Denmark</i>)	60,6	51,4	71,2	65,0
Finland (<i>Finland</i>)	70,8	63,7	77,4	77,5
Frankrike (<i>France</i>)	72,3	66,9	82,9	78,1
Grekland (<i>Greece</i>)	74,9	68,9	74,6	75,9
Irland (<i>Ireland</i>)	79,1	67,5	97,8	88,9
Island (<i>Iceland</i>)	76,1	71,4	97,0	81,9
Italien (<i>Italy</i>)	70,7	64,0	84,9	77,5
Japan (<i>Japan</i>)	79,9	76,0	86,2	83,7
Kanada (<i>Canada</i>)	77,2	73,2	91,2	81,5
Korea (<i>Korea</i>)	88,2	84,8	90,9	90,7
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	73,6	65,4	99,1	88,3
Mexiko (<i>Mexico</i>)	94,7	87,2	94,7	97,0
Nederländerna (<i>the Netherlands</i>)	68,2	62,2	77,4	75,1
Norge (<i>Norway</i>)	70,7	64,3	78,2	75,2
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	81,6	75,2	99,4	84,7
Polen (<i>Poland</i>)	75,7	74,8	82,2	80,0
Portugal (<i>Portugal</i>)	77,7	70,5	91,3	83,6
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	78,5	73,6	91,9	85,5
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	78,7	75,5	97,6	87,0
Spanien (<i>Spain</i>)	80,3	75,0	88,0	84,7
Storbritannien (<i>UK</i>)	74,7	70,2	81,5	79,2
Sverige (<i>Sweden</i>)	74,7	64,5	82,1	80,2
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	77,8	74,2	106,5	88,5
Turkiet (<i>Turkey</i>)	72,8	69,5	74,3	72,6
Tyskland (<i>Germany</i>)	58,7	54,5	79,2	67,9
Ungern (<i>Hungary</i>)	61,8	55,3	74,7	73,3
USA	77,6	71,3	94,8	83,6
Österrike (<i>Austria</i>)	67,3	67,3	81,9	77,4
EU 15	70,8	63,9	83,3	77,8
OECD	74,4	68,6	86,7	80,5

Anm: Medelvärdena för OECD och EU är ovägda.

Källa: OECD, Taxing Wages 2008-2009, Table I.3, 2010 Edition

15.4.3 Sänkta marginskatter i Sverige

Marginskatternas storlek och deras betydelse är ett ofta återkommande diskussionsämne. I 15.12 Tabell redovisas marginskatterna (inklusive sociala avgifter) för anställda i OECD-länderna 2009. Marginskatten för en genomsnittlig industriarbetare ligger mellan 12,5 (Mexiko) och 62,0 procent (Ungern). I Sverige har marginskatten för en genomsnittlig industriarbetare sjunkit markant på bara några år och ligger nu på 31,5 procent, vilket är lägre än både EU- och OECD-genomsnittet (41,6 procent respektive 36,9 procent).

För höginkomsttagare är marginskatt-

ten i Sverige dock fortfarande bland de högsta i OECD-området. Marginskatten för inkomsläget 167 procent av genomsnittslönen för en industriarbetare är 56,5 procent i Sverige 2009. Två länder ligger högre: Danmark och Belgien (62,8 respektive 59,4 procent).

Beskattningsmetoden för familjer, dvs. sam- eller särbeskattningsmetoden, varierar i olika länder. Sverige tillämpar särbeskattningsmetoden och därför är marginskatten på samma nivå för ensamstående som för familjer med en inkomsttagare. Även marginskatterna för gifta med 2 barn har därmed sjunkit märkbart de senaste åren och ligger nu under EU- och OECD-genomsnittet

i samtliga exempel presenterade nedan i 15.12 Tabell. Exempelvis är marginalskat-
terna för en familj med en genomsnittlig
industriarbetarlön i Sverige 31,5 procent
medan EU- och OECD-genomsnittet ligger
på 37,3 procent respektive 36,3 procent.

I de flesta länder är marginals-katten för
familjer med en inkomstagare med en ge-
nomsnittlig industriarbetarlön densamma
eller något lägre än för ensamstående med
motsvarande lön. I några länder är dock
marginals-katten högre för familjer. Så är
fallet i bl.a. Australien, Kanada och USA

vilket beror på olika typer av skattereduk-
tioner för barnfamiljer med låga inkom-
ster. Dessa skattereduktioner minskar vid
en ökad inkomst vilket gör att margina-
leffekterna i vissa fall kan bli mycket höga.
När man kommer upp i högre inkomstni-
våer och två inkomstagare (167 procent
av en genomsnittlig industriarbetarlön) har
drygt 63 procent av OECD:s medlemslän-
der lägre marginals-katter för familjer än
för ensamstående. Detta är dock en minsk-
ning jämfört med tidigare år.

15.12 Tabell

Marginals-katt, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, 2009, procent

Marginal tax rates, by wage levels as percentage of the average wage for a
production worker, 2009, percent

	Ensamstående Single persons			Giftn, 2 barn Married, 2 children		
	67%	100%	167%	100+0%	100+33%	100+67%
Australien (<i>Australia</i>)	35,5	31,5	41,5	51,5	31,5	61,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	61,4	54,9	59,4	54,9	54,9	54,9
Danmark (<i>Denmark</i>)	42,1	43,5	62,8	43,5	43,5	43,5
Finland (<i>Finland</i>)	42,0	47,0	47,0	47,0	47,0	47,0
Frankrike (<i>France</i>)	31,7	31,7	42,3	23,5	23,5	31,7
Grekland (<i>Greece</i>)	37,0	37,0	45,4	37,0	37,0	37,0
Irland (<i>Ireland</i>)	29,0	50,0	50,0	29,0	29,0	29,0
Island (<i>Iceland</i>)	35,7	35,7	35,7	40,5	40,5	40,5
Italien (<i>Italy</i>)	38,7	38,7	49,2	40,0	40,0	39,4
Japan (<i>Japan</i>)	20,8	25,7	30,1	22,3	22,3	22,3
Kanada (<i>Canada</i>)	26,3	35,1	33,0	64,9	39,1	39,1
Korea (<i>Korea</i>)	11,3	22,1	19,3	17,8	17,8	17,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	34,3	47,0	47,0	28,8	32,4	39,7
Mexiko (<i>Mexico</i>)	12,1	12,5	21,5	12,5	12,5	12,5
Nederländerna (<i>the Netherlands</i>)	43,2	40,4	50,0	46,7	40,4	40,4
Norge (<i>Norway</i>)	35,8	44,8	47,8	44,8	44,8	44,8
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	21,0	34,0	38,0	41,0	41,0	41,0
Polen (<i>Poland</i>)	26,7	26,7	26,7	17,8	26,7	26,7
Portugal (<i>Portugal</i>)	34,5	34,5	45,0	24,0	34,5	34,5
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	25,1	28,7	36,8	24,1	26,9	29,6
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	29,9	29,9	28,7	13,4	29,9	29,9
Spanien (<i>Spain</i>)	28,8	32,6	37,0	28,8	32,6	32,6
Storbritannien (<i>UK</i>)	31,0	31,0	41,0	31,0	31,0	37,7
Sverige (<i>Sweden</i>)	29,5	31,5	56,5	31,5	31,5	31,5
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	31,1	31,1	31,1	38,4	38,4	38,4
Turkiet (<i>Turkey</i>)	32,6	32,6	38,6	32,6	32,6	32,6
Tyskland (<i>Germany</i>)	50,0	56,1	44,3	45,5	49,6	52,7
Ungern (<i>Hungary</i>)	44,0	62,0	53,0	62,0	62,0	62,0
USA	29,4	29,4	39,4	45,4	29,4	29,4
Österrike (<i>Austria</i>)	43,6	48,2	37,0	48,2	48,2	48,2
EU 15	38,4	41,6	47,6	37,3	38,3	40,0
OECD	33,1	36,9	41,2	36,3	35,7	37,6

Anm: För giftn: 100 % gäller en inkomstagare, 133 och 167 % gäller två inkomstagare i familjen.

Anm: Siffrorna speglar förhållandet om den som tjänar mest får en ökning av sin bruttoinkomst.

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

Anm: Medelinkomsten för Grekland är för högt beräknad eftersom den reella bruttoinkomsten inkluderar förmåner kopplade till äktenskap och barn som inte kommer alla till del.

Källa: OECD, Taxing Wages 2008-2009, Table I.7, 2010 Edition

15.5 Skatt på kapital

15.5.1 Rörliga skattebaser

Skattebaserna i kapitalbeskattningen (med undantag för fastighetsbeskattningen) är rörliga. Detta sätter gränser för hur hög kapitalbeskattningen kan vara i ett land utan att kapitalet flyttar utomlands. Samtidigt innebär kravet på likformig beskattning av kapital och arbete att skattesatserna för respektive produktionsfaktor bör ligga på ungefär samma nivå. I ett land som Sverige med hög beskattning av arbete innebär detta ett skattepolitiskt dilemma.

15.5.2 Internationella jämförelser är svåra att göra

Samma reservation som gjordes ovan beträffande skatt på arbete och internationella jämförelser gäller i lika hög grad, om inte högre, skatt på kapital. Vad som beskattas, olika fribelopp innan skatt börjar tas ut och olika regler för hur real eller nominell realisationsvinst beräknas medför att jämförelser är svåra att göra.

Många länder saknar helt och hållet beskattning av ränteinkomster och sett i det perspektivet kan den svenska skattesatsen på 30 procent sägas vara hög. Eftersom avdragsrätt föreligger för skuldräntor (vilket oftast inte är fallet i länder som saknar beskattning av inkomsträntor) ger dock den svenska beskattningen av räntor och utdelningar ett underskott för staten (räntenettet var minus 7,8 miljarder kronor år 2008).

När det gäller skatt på reavinster är den formella och även den faktiska skatten i allmänhet betydligt högre i Sverige än bland andra EU-länder. I Sverige sker beskattning av nominellt beräknade reavinster medan

flera länder i EU korrigerar för inflationen eller beskattar inte reavinster. I flera länder minskar också skatten med hänsyn till innehavstid.

Förmögenhets- och fastighetsbeskattningen varierar stort både vad gäller förekomsten av skatt överhuvudtaget och minnivåer och beräkningssätt. Som framgår av 15.13 Tabell är det tre OECD-länder som beskattar förmögenhet: Frankrike, Norge, och Schweiz. Förmögenhetsskatten utgör i de flesta fall en marginell del av totala skatteintäkter. I Sverige avskaffades förmögenhetsskatten från och med den 1 januari 2007.

Kapitalbeskattningen och EG

I EG-fördraget finns inga uttryckliga regler om direkta skatter och harmoniseringen på detta område har visat sig vara mycket svår. Regleringen av de direkta skatterna är främst begränsad till bolagsbeskattning där det handlar om att undanröja dubbelbeskattning av företag som är verksamma i flera länder. De gemensamma reglerna för direkt beskattning av personer begränsar sig till regler om beskattning av inkomster från sparande i form av räntor på sparat kapital. Enligt ett EG-direktiv från 2003, det s.k. sparandedirektivet, ska ränteinkomster från sparande som uppstår i en medlemsstat för fysiska personer med skatterättslig hemvist i en annan medlemsstat beskattas i enlighet med lagstiftningen i den senare medlemsstaten.¹ Enligt direktivet ska medlemsländerna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett automatiskt informationsutbyte mellan medlemsländerna beträffande dessa räntebetalningar.

15.13 Tabell

OECD länder med förmögenhetsskatt 2010, individer

OECD countries with wealth tax, 2010, individuals

	Procentsats	Fribelopp, euro***	Förmögenhetsskatteintäkter 2007, som % av totala skatteintäkter	Förmögenhetsskatteintäkter 2007, som % av BNP
	Percent rate	Assets exceeding, EURO	Wealth tax revenues 2007, as % of total tax revenues	Wealth tax revenues 2007, as % of GDP
Frankrike (France)	0,55-1,8*	790 000	0,5	0,2
Norge (Norway)	1,1	89 180 / 178 360	1,0	0,5
Schweiz (Switzerland)**	0,05-0,3*	109 013 / 54 507	3,6	1,0

* Progressiv skattesats

** I Schweiz varierar förmögenhetsskatten mellan kantonerna. Sifforna (Procentsats och Fribelopp) avser Zürich.

*** Riksbankens kurs den 13 september 2010 har använts vid omvandling av NOK och CHF till EURO.

Källa: IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), Revenue Statistics 1965-2008, 2009 Edition

¹ Direktiv 2003/48/EG. Direktivet omfattar inte aktie- och försäkringssparande. Direktivet trädde i kraft den 1 juli 2005.

15.5.3 Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen

Vad gäller företagsbeskattningen har flertalet industriländer sänkt skattesatserna och breddat skattebaserna under det senaste decenniet. Den ökade internationalise-

ringen och därmed den ökade konkurrensen om investeringar och företagens villkor har bidragit till denna utveckling. Särskilt påtaglig har skattesänkningarna varit i små länder som t.ex. de nordiska.

15.14 Tabell

Skattesatser för företagens vinster (bolagskatt), procent Tax on corporate income, percent

	Procentsats Percent rate		Total skatt på utdelad vinst 2010
	1 april 2008 1 Apr 2008	1 januari 2009 1 Jan 2009	Total tax on delivered profits 2010
Australien (<i>Australia</i>)	30	30	46,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	33,99	33,99	43,9
Danmark (<i>Denmark</i>)	25	25	56,5
Finland (<i>Finland</i>)	26	26	40,5
Frankrike (<i>France</i>)	33,33	33,33	55,9
Grekland (<i>Greece</i>)	25	25	32,5
Irland (<i>Ireland</i>)	12,5	12,5	48,4
Island (<i>Iceland</i>)	15	15	23,5
Italien (<i>Italy</i>)	31,4	31,4	36,6
Japan (<i>Japan</i>)	40,69	40,69	45,6*
Kanada (<i>Canada</i>)	33,5	33	48,2
Korea (<i>Korea</i>)	27,5	24,2	47,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	29,63	28,59	42,5
Mexiko (<i>Mexico</i>)	28	28	30,0
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	25,5	25,5	44,1
Norge (<i>Norway</i>)	28	28	48,2
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	30	30	38,0
Polen (<i>Poland</i>)	19	19	34,4
Portugal (<i>Portugal</i>)	25	25	41,2
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	21,17	21,17	36,9
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	19	19	19,0
Spanien (<i>Spain</i>)	30	30	42,6
Storbritannien (<i>UK</i>)	28	28	54,0
Sverige (<i>Sweden</i>)	28	26,3	48,4
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	21	20	31,2
Turkiet (<i>Turkey</i>)	20	20	34
Tyskland (<i>Germany</i>)	29,51	29,44	48,6
Ungern (<i>Hungary</i>)	16	16	39,3
USA	40	40	49,5
Österrike (<i>Austria</i>)	25	25	43,8

Anm: Total skatt på utdelad vinst avser sammanlagd skatt på utdelad vinst i bolags- och ägarled som andel av bolagsvinst före alla skatter. Maximal marginalsatt har antagits i ägarleden för respektive land.

Källa: KPMG's Corporate Tax Rate Survey 2009 och OECD Tax Database, 11-Oct-2010

Dubbelbeskattning i Sverige

I flera länder är den formella skattesatsen för utdelningsinkomster högre än i Sverige, men lättnader av skilda slag medför att den effektiva skatten ändå ofta understiger motsvarande svensk skatt. Vad som främst påverkar den totala skattebelastningen är förekomsten av eventuell ”dubbelbeskattning”, dvs. utdelningarna beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna. Den sammanlagda skattesatsen för utdelade bolagsinkomster i Sverige var 48,4 procent år 2010. Detta innebär att Sverige ligger på en delad sjätte plats tillsammans med Irland (i fallande ordning) bland OECD:s 30 medlemsländer enligt uppgifterna i 15.14 Tabell. Vid de bakomliggande beräkningarna har dock förutsatts att ägarna i respektive land har maximal marginalskatt.

Om jämförelsen i stället skulle förutsätta genomsnittlig marginalskatt skulle Sveriges relativa position försämrats. För länder med progressiv beskattning av utdelningsinkomster är den genomsnittliga marginalskatten lägre än den maximala. För att reducera den sammanlagda skattesatsen tar en del länder inte ut någon bolagsskatt på utdelningar. Alternativt medges ett avdrag hos aktieägaren för den skatt som företaget redan har betalt.

15.6 Skatt på varor och tjänster

15.6.1 Samarbete inom EU

Beträffande skatt på varor och tjänster har Sveriges medlemskap i EU inneburit vissa förändringar. Skattereglerna för mervärdesskatt har harmoniserats inom EU vilket innebär att mervärdesskattelagstiftningen i medlemsländerna måste överensstämma med det s.k. sjätte momsdirektivet och andra direktiv som antagits på EU-nivå. Dessa direktiv ger endast begränsat utrymme för medlemsländerna att variera sina mervärdesskatteregler. Även punktskatterna är föremål för harmonisering, men arbetet har inte kommit lika långt som inom mervärdesskattelagstiftningen. EU har t.ex. fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

15.6.2 Momsen har stor betydelse för handeln inom EU

För EU:s inre marknad är förmodligen

mervärdesskatten det skatteslag som har störst betydelse. Skillnader i medlemsstaternas mervärdesskattesatser riskerar att snedvrider konkurrensen eller att leda till omläggning av handeln över gränserna. Den nuvarande harmoniseringen av mervärdesskatten är det minimum som medlemsstaterna ansett nödvändig för att den inre marknaden överhuvudtaget ska fungera. På sikt är emellertid strävan att de nuvarande skillnaderna i mervärdesskattesatserna ska utjämnas.

Miniminivån för normalskattesatsen 15 procent

Miniminivån i EU för mervärdesskattesystemets standardskattesats eller normalskattesats är 15 procent, en nivå som för närvarande endast Cypern och Luxemburg tillämpar. Det aritmetiska medelvärdet av normalskattesatserna uppgår till ca 20,4 procent, vilket är en liten ökning jämfört med tidigare år.

Momsskattesatserna varierar inom EU

Vid sidan av den normala nivån kan medlemsländerna tillämpa en eller två reducerade skattesatser, dock inte lägre än 5 procent, på ett antal varor och tjänster. Dessa specificeras närmare i en särskild bilaga till gemenskapens mervärdesskattedirektiv och omfattar arton kategorier av varor och tjänster, t.ex. livsmedel, läkemedel, persontransporter, böcker, tidningar, entrebiljetter till olika föreställningar, hotell och camping, hälsovård och socialpolitik. Tillämpningen av bilagan är frivillig, vilket har lett till att de reducerade skattesatserna varierar mellan 5 och 18 procent.

Det förekommer även s.k. superreducerade skattesatser i vissa länder under fem procent. Dessa skattesatser är inte generellt tillämpbara utan har ofta tillkommit i form av specifika övergångsregler där vissa medlemsländer fått behålla regler som de tidigare tillämpat. Nollskattesatser finns angivna i lagstiftningen för respektive länder. Storbritannien tillämpar t.ex. nollskattesats på ett flertal varor och tjänster, däribland livsmedel, persontransporter och böcker. Undantagna från skatteplikt i Sverige är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet (se kapitel 6).

15.15 Tabell

Mervärdesskattesatser på vissa varor och tjänster, 1 juli 2010, procent VAT rates on certain goods and services, 1 July 2010, percent

	Normal skattesats	Skattesats på VAT rates on					
		livsmedel	vatten	läkemedel	person-transporter	böcker	hotell
		foodstuffs	water supplies	pharmaceutical products	passenger transport	books	hotel
	Normal VAT rate						
Belgien (<i>Belgium</i>)	21	6 / 12 / 21	6	6 / 21	6 / 0	6 / 21	6
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	20	20	20	20	20	20	7 / 20
Cypern (<i>Cyprus</i>)	15	0 / 5 / 15	5	0	8 / 15	5	5
Danmark (<i>Denmark</i>)	25	25	25	25	- / 0	25	25
Estland (<i>Estonia</i>)	20	20	20	9	20 / 0	9	9
Finland (<i>Finland</i>)	23	13	23	9	9	9	9
Frankrike (<i>France</i>)	19,6	5,5 / 19,6	5,5	2,1 / 5,5 / 19,6	5,5	5,5 / 19,6	5,5
Grekland (<i>Greece</i>)	23	11	- / 11	11 / 23	11	5,5	11
Irland (<i>Ireland</i>)	21	0 / 4,8 / 13,5	- / 21	0	-	0	13,5
Italien (<i>Italy</i>)	20	4 / 10	10	10 / 20	10 / -	4 / 20	10
Lettland (<i>Latvia</i>)	21	21 / 10	21	10	10 / -	10	10
Litauen (<i>Lithuania</i>)	21	21	21	5	21	9	21
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	15	3	3	3 / 15	- / 3	3	3
Malta (<i>Malta</i>)	18	0	0	0	0	5	5
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	19	6	6	6 / 19	- / 6 / 19	6	6
Polen (<i>Poland</i>)	22	3 / 7 / 22	7	7	7	0 / 7 / 22	7
Portugal (<i>Portugal</i>)	21	6 / 13 / 21	6	6 / 21	6	6	6
Rumänien (<i>Romania</i>)	24	24	24	9	24	9	9
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	19	19 / 6	19	10	0 / 19	10	19
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	20	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Spanien (<i>Spain</i>)	18	4 / 8	8	4 / 18	8	4 / 18	8
Storbritannien (<i>UK</i>)	17,5	0 / 17,5	0	0 / 17,5	0	0	17,5
Sverige (<i>Sweden</i>)	25	12 / 25	25	25 / 0	6 / 0	6	12
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	20	10	10	10	10 / 0	10	10
Tyskland (<i>Germany</i>)	19	7 / 19	7	19	7 / 19	7	7
Ungern (<i>Hungary</i>)	25	18 / 25	25	5	25	5	18
Österrike (<i>Austria</i>)	20	10	10	20 / 10	10	10	10

Anm: Där 0 eller - anges som skattesats är varan/tjänsten undantagen från skatteplikt. I 0-fallet får ingående skatt dras av.

Källa: European Commission, Vat Rates Applied in the Member States of the European Community, taxud.c.1(2010) 447911 - EN.

I 15.15 Tabell redovisas de normala skattesatserna samt de reducerade skattesatserna för ett antal utvalda varor och tjänster för respektive land per den 1 juli 2010. Sverige har tillsammans med Danmark och Ungern den högsta normala mervärdesskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent. I övriga EU-länder ligger den normala skattesatsen i intervallet 15-24 procent. Inom OECD-länderna utanför EU varierar de generella skattesatserna kraftigt. Island och Norge har höga skattesatser (25,5 respektive 25 procent), Japan och Kanada tillämpar låga skattesatser (5 procent) och USA saknar

helt generell mervärdesskatt. Australien införde år 2000 en generell mervärdesskatt på 10 procent.

15.6.3 Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av mineraloljor (bränslen), alkohol och tobak. Ett medlemsland har rätt att införa punktskatter på andra varor. Däremot får införandet av en punktskatt inte medföra kontroller vid gränsen mot annat EU-land eller att den fria rörligheten för varor begränsas.

Energiskatter

I 15.16 Tabell redovisas de totala skatterna på vissa bränslen i EU per den 1 juli 2010. Det förekommer stora skillnader i såväl nivå som omfattning av energibeskattningen. Nederländerna tar ut högst punktskatt både på blyad och på blyfri bensin. EU:s nya medlemsländer är genom övergångsbestämmelser undantagna från EU:s miniminivåer inom energibeskattningen och har generellt lägre skatter än

övriga länder. Sveriges punktskatter avseende både den blyade och den blyfria bensinen är något högre än medianvärdet för samtliga EU-länder. Minimiskattesatsen för blyfri bensin år 2010 är 0,359 euro per liter (ca 3,40 kr). Grekland och Tjeckien har de högsta punktskatterna på diesel för både industriellt bruk och uppvärmning, medan Belgien och Luxemburg har de lägsta skattesatserna.

15.16 Tabell

Punktskatter på bensin och olja i EU-länderna, 1 juli 2010, euro per 1 000 liter

Excise duties on petrol and gas oil in the EU, July 1 2010, EURO per 1 000 litres

	Bensin Petrol		Diesel/eldningsolja Gas Oil			
	Blyad Leaded	Blyfri Unleaded	Drivmedel Propellant	Industri Industry	Värme Heating	Moms % VAT %
Belgien (<i>Belgium</i>)	638	614-629	393-408	21	17-18	21
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	424	350	307	307	26	20
Cypern (<i>Cyprus</i>)	421	359	330	330	125	15
Danmark (<i>Denmark</i>)	658	567	386	386	330	25
Estland (<i>Estonia</i>)	423	423	393	111	111	20
Finland (<i>Finland</i>)	654	627	364-391	87	87	23
Frankrike (<i>France</i>)	640	607-640	428	57	57	19,6
Grekland (<i>Greece</i>)	681	670	412	412	412	23
Irland (<i>Ireland</i>)	543	543	449	89	89	13,5/21
Italien (<i>Italy</i>)	564	564	423	127	403	20
Lettland (<i>Latvia</i>)	424	380	330	21-56	21-56	21
Litauen (<i>Lithuania</i>)	579	434	274	274	21	21
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	517	462-465	310-313	21	0	12/15
Malta (<i>Malta</i>)	578	459	352	0-352	97-352	0/18
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	795	714	421-432	253	253	19
Polen (<i>Poland</i>)	-	391-451	302	302	55	22
Portugal (<i>Portugal</i>)	650	583	364	78	176	13/21
Rumänien (<i>Romania</i>)	421	348	293	293	293	24
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	597	515	368	226	226	19
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	422	485	427	214	118	20
Spanien (<i>Spain</i>)	458	425-456	331	85	85	18
Storbritannien (<i>UK</i>)	735	421-628	628	121	121	17,5
Sverige (<i>Sweden</i>)	613	374-543	425-465	62	62-373	25
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	539	505	431	431	431	20
Tyskland (<i>Germany</i>)	721	655-670	470-486		45-76	19
Ungern (<i>Hungary</i>)	460	444	360	360	360	25
Österrike (<i>Austria</i>)	514-547	442-475	347-375	347-375	98-128	20
EU miniminivå (<i>minimum excise duty EU</i>)	421	359	330	21	21	-

Anm: I Polen säljs ej blyad bensin på marknaden.

Anm: De medlemsstater som den 1 januari 2003 endast tog ut en avgift för uppvärmningsolja får fortsätta med detta (i dag endast Luxemburg). Avgiften uppgår 2007 till 10 EURO/1000 liter (Artikel 9.2, Direktiv 2003/96/EC).

Anm: Många länder har fått undantag från miniminivåerna.

Källa: Excise Duty Tables, Part II, REF 1.031, July 2010

Alkoholskatt

Inom EU är den lägsta normalskattesatsen för spritdrycker 5,62 euro per liter ren alkohol år 2010. Det motsvarar ca 54 kr, vilket kan jämföras med den svenska alkoholskatten på ca 470 kr per liter. För vin är minimiskatten i EU 0 kr per liter. I 15.17 Tabell jämförs alkoholskatterna på sprit och vin per den 1 juli 2010. För att beräkna den fullständiga skatten ska också mervärdesskatt påföras. Sverige har den högsta skattesatsen på sprit inom EU. När det gäller vin har Sverige lämnat första platsen och ligger nu på en fjärdeplats efter Irland, Finland och Storbritannien. Över hälften av EU-länderna har ingen skatt på vin alls. I dag kan man utan begränsningar införa alkohol för privat bruk från annat EU-land. Kommersiell import är dock alltid skattepliktig.

Tobaksskatt

I alla EU-länder består tobaksskatten av två delar, en styckeskatt per cigarett eller annan tobaksvara och en värderelaterad skatt som uppgår till en viss procent av detaljhandelspriset (15.18 Tabell). Den totala tobaksskatten måste uppgå till minst 64 euro per 1 000 cigaretter samt utgöra minst 57 procent av detaljhandelspriset för cigaretter i den mest populära priskategorin. De länder som tvingas höja skatten för att nå upp till det nya minimibeloppet har dock fått anstånd med att införa miniminivån. Förutom dessa två regler finns en kompletterande bestämmelse som säger att de medlemsstater som tar ut en punktskatt på minst 101 euro (ca 964 kr) per 1 000 cigaretter inte behöver uppfylla 57-procentskravet. I Sverige ligger punktskatten på närmare 127 euro per 1 000 cigaretter,

15.17 Tabell

Alkoholskatter på vin och sprit i EU-länderna, 1 juli 2010, euro per liter

Excise duties on still wine and ethyl alcohol in EU, July 1 2010, EURO per litre

	Vin	Moms %	Sprit	Moms %
	Wine	VAT %	Ethyl alcohol	VAT %
Belgien (<i>Belgium</i>)	0,47	21,00	17,52	21,00
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	0,00	20,00	5,62	20,00
Cypern (<i>Cyprus</i>)	0,00	15,00	5,98	15,00
Danmark (<i>Denmark</i>)	0,82-1,24	25,00	20,15	25,00
Estland (<i>Estonia</i>)	0,73	20,00	14,19	20,00
Finland (<i>Finland</i>)	2,83	23,00	39,40	23,00
Frankrike (<i>France</i>)	0,04	19,60	15,13	19,60
Grekland (<i>Greece</i>)	0,00	23,00	24,50	23,00
Irland (<i>Ireland</i>)	2,62-3,81	21,00	31,13	21,00
Italien (<i>Italy</i>)	0,00	20,00	8,00	20,00
Lettland (<i>Latvia</i>)	0,64	21,00	12,57	21,00
Litauen (<i>Lithuania</i>)	0,57	21,00	12,79	21,00
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	0,00	12/15	10,41	15,00
Malta (<i>Malta</i>)	0,00	18,00	14,00	18,00
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	0,71	19,00	15,04	19,00
Polen (<i>Poland</i>)	0,37	22,00	11,68	22,00
Portugal (<i>Portugal</i>)	0,00	13,00	10,09	21,00
Rumänien (<i>Romania</i>)	0,00	24,00	7,50	24,00
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	0,00	19,00	10,80	19,00
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	0,00	20,00	10,00	20,00
Spanien (<i>Spain</i>)	0,00	18,00	8,30	18,00
Storbritannien (<i>UK</i>)	2,47	17,50	26,13	17,50
Sverige (<i>Sweden</i>)	2,12	25,00	49,21	25,00
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	0,00	20,00	11,21	20,00
Tyskland (<i>Germany</i>)	0,00	19,00	13,03	19,00
Ungern (<i>Hungary</i>)	0,00	25,00	10,22	25,00
Österrike (<i>Austria</i>)	0,00	20,00	10,00	20,00
EU miniminivå (<i>minimum excise duty EU</i>)	0,00	-	5,50 / 10,00	-

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part I, REF 1.031, July 2010

vilket innebär nästan 52 procent av detaljhandelspriset. Denna nivå är lägre än miniminivån på 57 procent men cigarettpriset i Sverige är fortfarande högt (ca 47 kronor, vilket är det sjunde högsta i EU). Lägst är cigarettpriset i Polen där ett paket kostar närmare 18 kronor. Att detaljhandelspriset på cigaretter i Sverige fortfarande är högt beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga mervärdesskatten.

Europeiska rådet har den 16 februari 2010 antagit ett nytt direktiv som modifierar den nuvarande EU-lagstiftningen gällande tobaksskatter. Direktivet anger bl.a.

att miniminivån på de totala tobaksskatterna höjs till 90 euro fr.o.m. den 1 januari 2014, samt att skatterna ska utgöra minst 60 procent av det vägda genomsnittspriset. Miniminivån för att undslippa den 60-procentsregeln blir 115 euro per 1 000 cigaretter. Några av de nya medlemsländerna tillsammans med Grekland har dock fram till den 31 december 2017 på sig att implementera det nya regelverket. Direktivet syftar bl.a. till att minska tobakskonsumtionen i medlemsländer, men genom att harmonisera medlemsländernas lagstiftning på området avser man även att skapa mer neutrala konkurrensvillkor för tillverkarna, samt motverka tobaksmugglingen inom EU.

15.18 Tabell
Tobaksskatt i EU-länderna, 1 juli 2010
Excise duty on tobacco, 1 July 2010

	Styckeskatt, %	Värdeskatt, %	Summa punktskatt, %	Summa skatt inkl. moms, %	Pris per paket, EURO
	Specific excise, %	Ad valorem excise, %	Total excise, %	Total tax, VAT incl, %	Price per packet, EURO
Belgien (<i>Belgium</i>)	6,58	52,41	58,99	76,34	4,84
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	49,03	23,00	72,03	88,70	2,11
Cypern (<i>Cyprus</i>)	14,54	44,50	59,04	72,08	2,82
Danmark (<i>Denmark</i>)	34,04	20,80	54,84	74,84	4,97
Estland (<i>Estonia</i>)	32,91	33,00	65,91	82,57	2,04
Finland (<i>Finland</i>)	7,95	52,00	59,95	78,65	4,40
Frankrike (<i>France</i>)	6,03	57,97	64,00	80,39	5,60
Grekland (<i>Greece</i>)	8,57	58,43	67,00	85,70	3,20
Irland (<i>Ireland</i>)	43,16	18,25	61,41	78,77	8,50
Italien (<i>Italy</i>)	3,76	54,74	58,50	75,17	3,80
Lettland (<i>Latvia</i>)	29,61	34,50	64,11	81,46	2,15
Litauen (<i>Lithuania</i>)	34,74	25,00	59,74	77,09	2,20
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	9,18	47,84	57,05	70,06	3,68
Malta (<i>Malta</i>)	11,00	50,00	61,00	76,25	4,00
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	36,48	20,52	57,00	72,97	5,05
Polen (<i>Poland</i>)	36,94	31,41	68,35	86,38	1,87
Portugal (<i>Portugal</i>)	38,62	23,00	61,62	78,97	3,50
Rumänien (<i>Romania</i>)	41,83	22,00	63,83	83,18	2,32
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	43,32	24,00	67,32	83,29	2,42
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	15,17	44,00	59,17	75,87	2,50
Spanien (<i>Spain</i>)	6,00	57,00	63,00	78,25	3,40
Storbritannien (<i>UK</i>)	37,85	24,00	61,85	76,74	6,91
Sverige (<i>Sweden</i>)	12,40	39,20	51,60	71,60	4,90
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	33,97	28,00	61,97	78,64	2,48
Tyskland (<i>Germany</i>)	33,43	24,66	58,09	74,06	4,95
Ungern (<i>Hungary</i>)	30,63	28,30	56,31	78,93	2,26
Österrike (<i>Austria</i>)	13,35	43,00	56,35	73,02	4,00

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part III, REF 1.031, 1 July 2010

15.7 EU och skattepolitiken

Intresset för jämförelser av skattesystemet i Sverige med andra länders skattesystem har ökat sedan Sverige blev medlem i EU år 1995. Ett skäl är strävandena inom EU att fördjupa det europeiska samarbetet och underlätta den gemensamma marknadens funktionssätt genom beslut inom olika samhällsområden. Skattepolitiken, som hittills har betraktats som ett område där varje land beslutar om sina egna regler, utgör inget undantag.

15.7.1 Skattebaserna mer eller mindre rörliga

Den fria rörligheten av människor, kapital, varor och tjänster inom EU tvingar medlemsländerna att samarbeta om skattepolitiken. De flesta skattebas, dvs. vad som är föremål för beskattning i ett land, är mer eller mindre rörliga. Den kanske enda orörliga skattebasen är fast egendom. Indirekt påverkas dock boendekostnaderna och därmed också flyttningsbenägenheten av fastighetsskatten.

Om kapitalbeskattningen eller varubeskattningen i ett visst land är mycket högre än i andra länder, riskerar vi att motsvarande skattebaser flyttar utomlands. Alternativt kommer gränshandeln och smugglingen av låg- eller obeskattade varor från andra länder att öka. Det sistnämnda är redan ett faktum vad gäller alkohol och tobak.

Konkurrensfrågor av olika slag är viktiga i EU. Företag ska kunna konkurrera på lika villkor och delta i upphandlingar av varor och tjänster i alla medlemsländer. Om skillnaderna i skattesystemen är alltför stora, eller om utländska företag gynnas skattemässigt framför inhemska, uppkommer en skattekonkurrens mellan medlemsländerna om företagsetableringar och investeringar.

15.7.2 Skatterna påverkar EU:s budget

Ytterligare ett skäl att jämföra skattesystemen är att delar av dem har betydelse för EU:s budget, som medlemsländerna gemensamt bidrar till. Medlemsländernas avgiftsbetalningar till EU är att betrakta som skatter. Sveriges nettobetaling till EU uppgick år 2009 till knappt 7,5 miljard

der kronor. Jämfört med år 2008 är det en minskning med nästan 13 miljarder kronor (se 15.19 Tabell). Den stora minskningen av avgiften förklaras av det nya egna medlemsbeslutet, vilken bl.a. minskat den mervärdesskattebaserade avgiften avsevärt och även ledde till återbetalningar för föregående års mervärdesskattebaserade avgifter (därav minusposten). Den BNI-baserade avgiften² år 2009 uppgick till ca 18,7 miljarder kronor. Jordbruks- och fiskefonderna stod för den största delen av Sveriges bidrag från EU, nästan 9,3 miljarder kronor.

Den moms-baserade avgiften finansierade 11,3 procent av EU:s totala budget 2010 på ca 123 miljarder euro (ca 1 266 miljarder kronor, en siffra som kan jämföras med Sveriges statsbudget på ca 829 miljarder kronor 2010). Momsavgiften beräknas på landets momsbas. Momsbasen består av landets nettointäkter för moms dividerat med en genomsnittlig viktad momsats. Därefter görs vissa korrigeringar för att anpassa momsbasen till EU:s gemensamma momsregler. Avgiften räknas ut med en enhetlig procentsats som motsvarar 0,3 procent av medlemsländernas momsbas.³ Den moms-baserade avgiften var länge EU:s viktigaste finansieringskälla, men mot slutet av 1990-talet tog den BNI-baserade avgiften över och är nu den viktigaste finansieringskällan. För 2010 gäller att 74,1 procent av EU:s budget finansieras av den BNI-baserade avgiften. BNI-avgiften baseras på en prognos av medlemslandets brutonationalinkomst. Avgiften är ett medel för att balansera budgeten och beräknas mot bakgrund av återstående finansieringsbehov. Den enhetliga procentsatsen för BNI-avgiften är för 2010 beräknad till ungefär 0,618 procent av medlemsländernas BNI.⁴

Tullar och avgifter som erläggs i varje medlemsland på import från tredje land, dvs. länder utanför EU, räknas som EU:s egna medel och tillfaller unionen efter avdrag på 25 procent för medlemsländernas administrationskostnader.

15.7.3 EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter

Skattereglerna i Sverige och andra länder påverkar beslut om investeringar, konsum-

2 Den reala BNI (bruttonationalinkomsten) inkluderar, till skillnad från BNP, nettofaktorinkomsterna och exporten deflaterad med importprisindex. Detta kan medföra att BNI utvecklas långsammare än BNP.

3 Sverige har tillsammans med några andra nettobidragsgivare rabatt på denna avgift och betalar bara 0,1 procent av sin momsbas fram till år 2013.

4 Sverige och Nederländerna har rabatt på sin BNI-avgift fram till år 2013.

tion, sparande och sysselsättning. När det gäller skatteslag som mervärdesskatt och punktskatter har samarbetet inom EU redan kommit ganska långt. Skattereglerna för dessa skatteslag har harmoniserats. EU har t.ex. som vi sett ovan fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

Beslut har också fattats om en ”uppförandekod” för företagsbeskattningen och om rekommendationer för skatt på sparande.

Inom andra beskattningsområden, som skatt på arbete, har EU utfärdat rekommendationer om en minskning av beskattningen. Generellt gäller att medlemsstaternas nationella skattesystem måste vara förenliga med den grundläggande icke-diskrimineringsprincipen i gemensamhetslagstiftningen. Medborgare från en medlemsstat som bor i en annan medlemsstat får inte beskattas enligt mindre gynnsamma skattesatser än landets egna medborgare.

15.19 Tabell

Sveriges avgifter till och bidrag från EU 2005-2009, mnkr

Sweden's fees to and allowances from the EU 2005-2009, MSEK

Avgifter/bidrag Fees/allowances	2005	2006	2007	2008	2009	Förändring 2008/2009
Summa avgifter (Total fees)	25 635	25 920	26 635	31 526	19 192	-12 334
BNI-baserad avgift (GNI-based fee)	18 893	17 723	17 512	21 960	18 741	-3 219
Momsbaserad avgift (VAT-based fee)	3 113	4 227	4 475	4 323	-4 305	-8 628
Tullavgift (Customs duty)	3003	3 539	3 844	4 023	3 803	-220
Storbritannien-avgift (Great Britain fee)	369	262	379	437	481	44
Jordbruksavgifter (Agricultural fees)*	257	169	425	783	472	-311
Summa bidrag m m (Total allowances)	12 592	12 441	13 037	11 035	11 682	647
Jordbruks- och fiskefonder (Agricultural and fishing funds)	9 055	8 966	9 931	9 088	9 260	172
Socialfonden (Social fund)	1 849	1 270	1 633	870	358	-512
Regionalfonden (Regional fund)	1 381	1 212	1 130	464	1 315	851
Övriga bidrag (Other allowances)	307	993	343	613	749	136
Nettobetalingar till EU (Net payments to the EU)	13 043	13 479	13 598	20 491	7 510	-12 981

*2009 är det sista året då särskilda jordbrukstullar särredovisas enligt medelsbeslutet från 2007, vilket ratificerades 2009.

Anm: Övriga bidrag inkluderar bidrag till transeuropeiska nätverk.

Källa: Årsredovisning för staten 2009/10:101

Detaljerad innehållsförteckning

DETAILED TABLE OF CONTENTS

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv	17
1.1 Skattesystemets huvuduppgifter.....	17
1.1.1 Finansieringen av offentligavgifter	17
1.1.2 Stabiliseringspolitiken.....	17
1.1.3 Fördelningspolitiken	17
1.1.4 Allokeringpolitiken	18
1.2 Grundläggande beskattningsprinciper	18
1.2.1 Intresseprincipen.....	19
1.2.2 Skatteförmågeprincipen.....	19
1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt.....	19
1.2.4 Nominell och real beskattning.....	19
1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter	20
1.3.1 Direkta och indirekta skatter.....	20
1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt	20
1.4 En fördelning av de svenska skatterna.....	20
1.4.1 Direkta skatter på arbete.....	22
1.4.2 Indirekta skatter på arbete	22
1.4.3 Skatter och avgifter	22
1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete.....	22
1.4.5 Olika marginalskattebegrepp och några räkneexempel.....	23
1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktor användning.....	24
1.4.7 Direkta skatter på kapital.....	25
1.4.8 Indirekta skatter på kapital	25
1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar.....	25
1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv	26
1.5.1 Från sam- till särbeskattning	26
1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning.....	26
1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet.....	27
1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning	27
1.5.5 1990-91 års skattereform	27
1.5.6 Utvecklingen efterskattereformen	28
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna	33
2.1 Inledning	33
2.1.1 Skatterna fortsätter att öka sin andel av de totala inkomsterna	34
2.1.2 Konsumtionen fortsatt större än transfereringarna	34
2.1.3 Det finansiella sparandet visar år 2009 på en kraftig nedgång	35
2.2 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten.....	36
2.2.1 Skatter i nationalräkenskapssystemet	36
2.2.2 Skattekvoten är fortsatt låg	38
2.3 Offentliga sektorns utgifter per ändamål	39
2.3.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd	39
2.3.2 Fördelningen mellan ändamålen stabil under perioden 2001-2008	42
3 Totala skatter i Sverige	45
3.1 Totala skatterna i Sverige 1 495 miljarder år 2008	45
3.2 Fastställda skatter och betalda skatter.....	46
3.3 Beskattning i tre stationer.....	47
3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen.....	48

4 Skatt på arbete	53
4.1 Historik.....	53
4.2 Skatt på arbete idag.....	54
4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna	55
4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet	55
4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken.....	56
4.3.3 Ca 397 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr	56
4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete.....	59
4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration.....	59
4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år	62
4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad	63
4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete	63
4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 744 miljarder kronor år 2008	63
4.5.2 Drygt en miljon personer gör avdrag för arbetsresor.....	65
4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar.....	67
4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst	68
4.5.5 Grundavdraget är ”puckelformat”	69
4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten	71
4.5.7 Marginalskatt och marginaleffekter	73
4.6 Mer om kommunalskatten	78
4.6.1 Kommunalskatten proportionell.....	78
4.6.2 Utveckling av kommunalskatten.....	78
4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter	80
4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Årjäng	80
4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna	80
4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting	81
4.7 Socialavgifter.....	82
4.7.1 Olika former av socialavgifter	82
4.7.2 Underlag och avgiftssatser	83
4.7.3 Andra undantagsregler för avgiftsuttaget än åldersbaserade.....	86
4.8 Beskattning av tjänstegruppliv.....	87
4.8.1 Skatten tas ut av försäkringsföretag m.fl.	87
4.8.2 Skattesatser.....	87
4.9 Andra nedsättningar m.m.....	87
4.9.1 Tidigare skattereduktion för byggnadsarbeten – 30 procent	87
4.9.2 En ny permanent skattereduktion för ”husarbete” – 50 procent	88
4.9.3 Sjöfartsstöd.....	88
5 Skatt på kapital	103
5.1 Historik	103
5.2 Skatt på kapital idag	103
5.3 Tillgångar och skulder	105
5.4 Fastighetsskatt och fastighetsavgift.....	106
5.4.1 Fastställande avtaxeringsvärde	106
5.4.2 Fastighetsskatt och fastighetsavgift 24 miljarder år 2008	107
5.4.3 Utveckling av skattesatser för olika fastighetstyper	108
5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder	110
5.5.1 Skatt på finansiella kapitalinkomster.....	110
5.5.2 Sammansättningen har ändrats över tiden.....	111
5.5.3 Stora variationer i taxeringsunderlagen över tiden	111
5.5.4 Mer om kapitalvinsterna	113
5.6 Fördelningsprofilen för direkt skatt på kapital.....	115
5.7 Kupongskatt för bosatta i utlandet.....	116
5.8 Avkastningsskatt på indirekt ägande i pensionsfonder m.m.	116
5.9 Stämpelskatt.....	117
5.10 Bolagsskatt	118
5.11 Avskaffade skatter	118
5.11.1 Förmögenhetsskatten	118
5.11.2 Arv- och gåvoskatten.....	118

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror	129
6.1 Inledning	129
6.1.1 Moms och punktskatter	129
6.1.2 Harmonisering inom EU	129
6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter	130
6.2 Mervärdesskatt (moms)	130
6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet	130
6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga	131
6.2.3 Omvänd skattskyldighet	132
6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder	133
6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning	133
6.2.6 Momsuppbörden	134
6.2.7 Redovisning efter skattesats	135
6.2.8 Momsuppbörden per bransch	136
6.3 Punktskatter	137
6.3.1 Allmänt om punktskatter	137
6.3.2 Energiskatter	140
6.3.3 Andra miljörelaterade skatter	148
6.3.4 Skatt på alkoholdrycker och tobak	149
6.3.5 Fordonsskatter	153
6.3.6 Importskatter	156
6.3.7 Skatt på lotterier och spel	158
6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm	159
7 Särskilt om företagsbeskattning	161
7.1 Inledning	161
7.2 Grundläggande principer	161
7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten	161
7.2.2 Kvittning och rullning	161
7.3 Företagsstrukturen i Sverige	162
7.3.1 Företagens storlek	162
7.3.2 Olika företagsformer	162
7.4 Juridiska personers skatt	164
7.4.1 Förändringar vid skattereformen	164
7.4.2 Dubbelbeskattning	164
7.4.3 Skatten för juridiska personer 155 miljarder kronor år 2006	164
7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet	167
7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott	168
7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar	170
7.5 Fysiska personer som näringsidkare	173
7.5.1 Antalet näringsidkare	173
7.5.2 Redovisat resultat	173
7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel	178
7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ	179
7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond	180
7.6 Nyföretagandet i Sverige	180
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet	185
8.1 Inledning	185
8.2 Om inkomststatistik	185
8.3 Den direkta beskattning-en av individen	186
8.3.1 Den direkta skatten utgör drygt en tredjedel av inkomsten	186
8.3.2 Beskattningen har blivit mindre progressiv	188
8.3.3 Marginalskatten på samma nivå sedan 1999	189
8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter	190
8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag	190
8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare	190
8.4.2 Omfördelning mellan generationer	192
8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 488 miljarder 2008	192
8.4.4 Hushållens disponibla inkomst minskade 2008	193

8.5	Inkomstutvecklingen	194
8.5.1	Jämförelser av disponibel inkomst.....	194
8.5.2	Inkomstspridningen har ökat.....	196
8.5.3	Kapitalinkomsternas betydelse har ökat	198
8.5.4	Inkomstutveckling för olika grupper	198
8.5.5	Arbetsinkomsterna har ökat med över 34 procent sedan 1995	201
8.6	Kvinnors och mäns förmögenhet.....	202
8.6.1	Få äger mycket	202
8.6.2	En tredjedel av alla hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2007	203
8.6.3	Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten	203

9 Skatteskulder och uppbördsförluster 207

9.1	Inledning	207
9.1.1	Många orsaker till att skatten inte betalas.....	207
9.1.2	Restföring – indrivning – preskribering	207
9.2	Influtna belopp efter åtgärd.....	208
9.3	Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning	208
9.4	Skuldbalansen	211
9.4.1	Skatteskulderna ca 35 miljarder	211
9.4.2	Gamla fordringar är osäkrafordringar.....	212
9.5	Antal medskatteskulder	213

10 Fel och fusk 217

10.1	Inledning	217
10.2	Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.	217
10.2.1	Olika begrepp	217
10.2.2	Direkta och indirekta metoder	217
10.3	Svartarbetets omfattning	219
10.3.1	Inledning	219
10.3.2	Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete	219
10.3.3	Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster.....	219
10.3.4	Svenskarnas attityder till svartarbete	220
10.3.5	Omfattningen på svartarbetet.....	221
10.3.6	Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor	221
10.3.7	Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor	222
10.3.8	Allt svartarbete har inte kunnat påvisas	226
10.3.9	Monetära skattningar av den dolda ekonomin	226
10.4	Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar	227
10.4.1	Kontrollavgifter minskar fel och fusk.....	227
10.4.2	Skattefelet i aktieförsäljningar	227
10.4.3	Kapitalplaceringar utomlands	228
10.5	Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek	228
10.6	Skattefuskets orsaker.....	232
10.7	Skattefuskets effekter.....	234

11 Skattekontroll och skattebrott 239

11.1	Inledning	239
11.2	Skatteverkets kontroll.....	239
11.2.1	Omfattande material att kontrollera	239
11.2.2	Många deklarationer ändras vid skattekontrollen	240
11.2.3	Antalet skatterevisioner har minskat	243
11.2.4	Inriktning/utfall av skatterevisionerna	244
11.2.5	Skattekontrollens effekter	245
11.3	Om hot och tvång i skatteutredningen	246
11.3.1	Förelägganden och viten.....	246
11.3.2	Tvångsåtgärder och betalningssäkring.....	246
11.3.3	Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor	247
11.4	Administrativa sanktioner	247
11.4.1	Skattetillegg.....	247
11.4.2	Förseningsavgifter.....	252

11.5	Skattebrott m.m.	254
11.5.1	Skattebrottslagen	254
11.5.2	Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet.....	254
11.5.3	Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott	254
11.5.4	Skatteverket biträder i brottsutredningar.....	256
11.5.5	Domar	257
11.5.6	Fängelsestraffen för skattebrott	259
11.5.7	Skattebrottslingen.....	260
11.6	Borgenärsbrott och näringsförbud.....	261
12	Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll	265
12.1	Inledning	265
12.2	Medborgarnas attityder	265
12.2.1	Skattesystemet	265
12.2.2	Förutsättningar att göra rätt.....	266
12.2.3	Skattefusk.....	267
12.2.4	Skatteverkets kontroll.....	269
12.2.5	Förtroendet för Skatteverket.....	269
12.3	Företagens attityder.....	269
12.3.1	Skattesystemet	269
12.3.2	Förutsättningar att göra rätt.....	270
12.3.3	Skattefusk.....	271
12.3.4	Skatteverkets kontroll.....	271
12.3.5	Förtroendet för Skatteverket.....	272
13	Administration av skattesystemet	275
13.1	Inledning	275
13.2	Den politiska nivån	275
13.3	Skatteadministrationen.....	275
13.3.1	Skatteverket och exekutionsväsendet	275
13.3.2	Tullverket	278
13.3.3	Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter	279
13.3.4	Övriga myndigheter.....	279
13.4	Rättsväsendet och skatterna	279
13.4.1	Överklaganden	279
13.4.2	Skattebrott.....	280
13.5	Vad kostar skatteadministrationen?	280
14	Skatternas historia under 1900-talet	285
14.1	Inledning	285
14.2	Utgångsläget.....	285
14.2.1	Skattesystemet	285
14.2.2	Skatteadministrationen.....	286
14.3	Perioden 1900-1950.....	286
14.3.1	Skattesystemet	286
14.3.2	Skatteadministrationen.....	288
14.4	Perioden 1950-1975	288
14.4.1	Skattesystemet	288
14.4.2	Skatteadministrationen.....	289
14.5	Perioden efter 1975	291
14.5.1	Skattesystemet	291
14.5.2	Skatteadministrationen.....	291
15	Svenska skatter i internationell jämförelse	297
15.1	Inledning	297
15.2	Jämförelser av BNP	297
15.3	Skattekvoten.....	300
15.3.1	Skattekvoten inget entydigt mått	300
15.3.2	Skattekvotens sammansättning.....	304

15.3.3	Nedbrytning av skattekvoten.....	306
15.4	Skatt på arbete	308
15.4.1	Olika definitioner och regelsystem	308
15.4.2	Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala.....	308
15.4.3	Sänkta marginalskatter i Sverige.....	310
15.5	Skatt på kapital	312
15.5.1	Rörliga skattebaser	312
15.5.2	Internationella jämförelser är svåra att göra.....	312
15.5.3	Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen	313
15.6	Skatt på varor och tjänster	314
15.6.1	Samarbete inom EU.....	314
15.6.2	Momsen har stor betydelse för handeln inom EU	314
15.6.3	Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler.....	315
15.7	EU och skattepolitiken	319
15.7.1	Skattebaserna mer eller mindre rörliga	319
15.7.2	Skatterna påverkar EU:s budget	319
15.7.3	EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter	319

Sakordsregister

A

acciser	128
administration	275
administrationskostnader	280, 319
aktiebolag	163, 166
aktieförsäljning, oredovisad	227
aktiv näringsverksamhet	173
alkoholförsäljning	150
alkoholskatt	149, 317
allmän energiskatt	140
allmän fastighetstaxering	106
allmän löneavgift	84
allmänna avdrag	64
allmänna egenavgifter	54, 85
allmän pensionsavgift	82
allmänpreventiv effekt	245
allokeringspolitik	18
anslagsutgifter	278
antal anställda	162, 276
antal företag	163
arbetade timmar	55, 56
arbetsgivaravgifter	54, 82
arbetsgivare	63
arbetsinkomst	201
arbetsinkomst, odeklarerad	219
arvs- och gåvoskatt	118
arvsskatt	103
avgift	22
avgifter, regional nedsättning	86
avskrivning	171

B

begränsningsregel	108
beskattning, av förbrukning	50
beskattning, av hushållens inkomster	49
beskattning, av konsumtion	50
beskattning av utländska nyckelpersoner	73
beskattning, i hushållsledet	47
beskattning, i konsumtionsledet	47
beskattning, i produktionsledet	47
beskattningsbar förvärvsinkomst	68
betalningssäkring	246
bevillning	160
BNP-volyminde	297, 299
bokföringsbrott	261
bolagsskatt	104, 118, 164, 166, 314
bostadsbidrag	73
bostadsstöd	190
brottsanmälan	254

brottsbalken	261
bruttoinkomst	193
bruttonationalprodukt (BNP)	33
bruttonationalprodukten, BNP	297

C

cigaretter	152, 317
------------	----------

D

deklaration, elektronisk	59
deklarationer, antal	240
deklarera	216, 264, 267, 271
delägare i handelsbolag	175
destinationsprincipen	132, 140
direkta skatter	20, 22, 25, 47, 185, 186, 187, 190, 306
direkt beskattning	186
direkt beskattning, individer	312
disponibel inkomst	186, 308, 310
dold arbetsinkomst	221
dual modell	110
dubbelbeskattning	164

E

effektskatt på kärnkraftsreaktorer	143
egenavgifter	54, 82
egendomsbeskattning	188
Ekobrottsmyndigheten	256
ekonomisk dubbelbeskattning	118
ekonomisk förening	163
ekvivalensskala	194
elcertifikat	146
energianvändning	143
energiskatt	140
energitillförsel	143
enskild firma	163
enskild näringsidkare	174
enskild näringsverksamhet	173
EU, bidrag och avgifter	320
Eurovinjettsystemet	154
EU-skatter	46
exekutionsväsendet	290
expansionsmedel	178

F

familjeenhet	185
farebrott	254
fastighetsavgift	103
fastighetsskatt	103, 106, 186
fastighetstaxering	106
finansiella tillgångar	103
finansiellt kapital	105
finansiellt sparande	35
fordonsskatt	153
fribelopp	118
fullgörandekostnader	280
fördelningseffekter	48
fördelningspolitik	17
fördjupad kontroll	240
föreläggande	246
förenklad fastighetstaxering	106
företagsbeskattning	118
företagsstruktur	162
förhandsbesked	280
förmögenhet	185
förmögenhetsfördelning	202
förmögenhetsskatt	103, 118, 186, 312
förseningsavgift	252
förtidspension	192
förtroende	269, 272
förundersökning	256
förvärvsinkomst	56, 90
förvärvsinkomst, sammansättning	64
förvärvsinkomster för anställda	56
förvärvsinkomster för företagare	56
förvärvsskatt	132

G

gemenskapsinterna förvärv	130
generalindex	124
Gini-koefficient	194
grundavdrag	69
grundkontroll	240
grundskatt	285
gåvoskatt	103
gäldenär	213

H

handelsbolag	163
harmoniserade skatter	129, 140
hushållens finansiella tillgångar	111
hushållens pensionssparande	103
hushållstjänster	88
huvudbrott	257
huvudpåföljd	257

I

importskatter	156
indirekta skatter	20, 22, 25, 47, 129
individualpreventiv effekt	245
inkomst av kapital	110
inkomstbasbelopp	85
inkomstdeklaration	59

inkomstfördelning	185, 197
inkomstskatt, betalningsmönster	62
inkomstskatt, kommunal	54
inkomstskatt, kommunal/statlig	186
inkomstskatt, statlig	54
inkomstskatt, statlig, skiktgräns	74, 92, 93, 94
inkomstspredning	194
inkomststruktur	190
internationella jämförelser	297, 312
intresseprincipen	19

J

jobbskatteavdrag	68, 72, 186
jordbrukstullar och sockeravgifter	156
juridisk person	162

K

kapitalbeskattning	103
kapitalförsäkring	116
kapitalinkomstbeskattning	105
kapitalplacering, oredovisad	228
kapitalskatt	104
kapitalskatter	103
kapitalvinst	192
kapitalvinstbeskattning	114
koldioxidskatt	140
kommunala sektorn	308
kommunal skattesats	95
koncernbidrag	171
konkursutveckling	209
konsumtions-skatt	22
konsumtionsutgifter	34
kontrolluppgift	59, 61
kosthushåll	185
kostnadsutjämnings-system	82
kronofogden	207, 208, 211, 212, 213
kupongskatt	116
Kyotoprotokollet	146
källskatt	116

L

lagföringsstatistik	254
likformighet	111
låneförbud	255

M

marginaleffekt	23, 73, 190
marginaleffekt, utbytesgraden	77
marginalskatt	23, 73, 189
marginalskattebegrepp	73
medelutdebitering	73
mervärdesskatt	130
mikroföretag	231
miljörelaterade skatter	148, 306
moms	130

N

nationalräkenskaperna	221
naturaförmåner, sociala	42
naturgrusskatt	148
nettoförmögenhet	202
nominell beskattning	19
nyföretagande	180
näringsförbud	261

O

OECD	297
offentlig sektor, inkomster	35
offentlig sektor, utgifter	35
omfördelning, gini-koefficient	48
omfördelningseffekt	192
omprövning	279
omsättning	163, 170
omvänd skattskyldighet	132
optimal beskattning	18
oredovisad företagarinkomst	10
oredovisad löneinkomst	10
oriktig uppgift	248

P

passiv näringsverksamhet	173
pendlingslån	66
pension	193
pensionsfonder, avkastningsskatt på	116
pensionssparande	67, 95
periodiseringsfond	171, 180
permanentbostad	114
PPP-köpkraftsparitetstal	297
preliminär deklaration	62
preliminär skatt	63
preskribering	207
privat pensionssparande	116
progressiv	188
progressiv inkomstskatt	103
puckelformat	70
punktskatt	129, 137, 288

R

real beskattning	19
realisationsvinst	312
realkapital	105
reallöneskydd	72
reserveringar	171, 180
resor till och från arbetet	65
restföring	207, 208
restföringsår	212
rikskronofogden	277
Riksskatteverket	290
ROT-avdrag	87, 88
räntefördelning	179
rörelseintäkter	170

S

sambeskattade	118
sambeskattning	26
samhällstjänst	258
sammanboende	200
sammanlagd förmögenhet	202
schablonberäknad avkastning	106
sjuk- och aktivitetsersättning	192
sjöfartsstöd	88
skandinavisk modell	110
skatt	22
skatteadministration	275
skatteadministrationen	286
skattebaser	27
skattebrott	239
skattebrottsenhet	256
skattebrottslagen	254
skattebrottsling	260
skattefel	10, 217
skattefets storlek	228
Skattefelskarta	230
skattefusk	12, 217, 271
skattefusk, effekter	234
skattefusk, orsaker	232
skatteförmågeprincipen	19
skatteintäkter, kassamässiga	46
skatteintäkter, periodiserade	46
skatteintäkter totalt, översikt	45
skattekil	23
skattekonkurrens	319
skattekonto	63
skattekontroll	239
skattekontroll, belopp	241
skattekontrollens effekter	245
skattekvot	38, 46, 289, 300
skattekvot, nedbrytning	306
skattekvot, sammansättning	304
skattemässiga justeringar	172
skatteobjekt	20
skattepliktsgräns	118
skattereduktion	73, 185, 186
skattereform	103
skatteregioner	276
skatterepresentant	140
skatterevisioner	243
skatteskuld	210, 211
skattesubjekt	20
skattesystemet	12, 265, 269
skattetillägg	247
skattetillägg, antal beslut	248
skattetillägg, belopp	249
skattetillägg, procentsatser	251
skattetillägg, regeländringar	248
skatteundandragande	217
skatt på alkohol	149
skatt på arbete	46, 53
skatt på bolagens vinster	104
skatt på energi	140

skatt på fordon	153
skatt på hushållens kapitalvinster	104
skatt på import	156
skatt på kapital	103, 312, 46
skatt på naturgrus	148
skatt på reavinster	312
skatt på tobak	152
skatt på varor	304, 314
skatt, på varor och tjänster	46
skatt på tobak	149
skatt vid olika inkomstnivåer	68
skiktgräns	72, 189
skuldräntor	186
snus	152
socialavgifter	82
socialavgifter, ändamål	84
socialförsäkringsavgifter	34
socialförsäkringssektor	33
socialförsäkringssektorn	307
stabiliseringspolitik	17
statlig fastighetsskatt	108
statlig inkomstskatt	103
stämpelskatt	117
strafföreläggande	258
suspensionsordningen	140
svartarbete	222
svart ekonomi	227
svartköp	224
svartköp, av varor	224
svavelskatt	140
särskild löneskatt	54, 82, 85
särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	156

T

taxerad förvärvsinkomst	56, 68
taxeringsorganisationen	289
taxeringsvärde	109
tjänstegrupppliv, beskattning av	87
tobaksskatt	149, 152, 317
transfereringar	34
tullmedel	156
tullverket	278
tvångsåtgärder	246

U

underskott	161, 167, 173, 176
underskottsavdrag	173
uppbörd av skatt	288
uppbördsförlust	207, 208
upplagshavare	140
uppskov	114
utbytesgrad	77
utsläppsrättshandel	146

V

varumottagare	140
villkorlig dom	258
vite	246
vägavgifter	154
Vägverket	279
värnskatt	72, 189

Å

åklagarväsendet	256
-----------------	-----

Ä

ändringsfrekvens	241
------------------	-----

Ö

överklagande	279
överskott	167, 173, 176

Skatteverket

SKV 152 utgåva 13. Utgiven i december 2010